

מסכת מנחות (מ)

● פרק ראשון - כל המנחות ● פרק שני - הקומץ את המנחה ● פרק שלישי - הקומץ רבה ● פרק רביעי - התכלת ● פרק חמישי - כל המנחות באות מצה ● פרק שישי - רבי ישמעאל ● פרק שביעי - אלו מנחות נקמצות ● פרק שמיני - התודה היתה באה ● פרק תשיעי - כל קרבנות הציבור ● פרק עשירי - שתי מדות ● פרק אחד עשר - שתי הלחם ● פרק שנים עשר - המנחות והנסכים ● פרק שלושה עשר - הרי עלי עשרון

פרק ראשון - כל המנחות

ב. ב. ג. ד. ה. ו. ז. ח. ט. י. יא. יב. יג.

פרק שני - הקומץ את המנחה

יג. יד. טו. טז. יז.

פרק שלישי - הקומץ רבה

יז. יח. יט. כ. כא. כב. כג. כד. כה. כו. כז. כח. כט. ל. לא. לב. לג. לד. לה. לו. לז. לח.

פרק רביעי - התכלת

לח. לט. מט. מ. מא. מב. מג. מד. נא. נב. נג. נד. נה. נו. נז. נח. נט. סא. סב. סג. סד. סה. סו. סז. סח. סט. עא. עב. עג. עד. עה. עו. עז. עח. עט. פא. פב. פג. פד. פה. פו. פז. פח.פט.

פרק חמישי - כל המנחות באות מצה

נג. נד. נה. נו. נז. נח. נט. סא. סב. סג. סד. סה. סו. סז. סח. סט. עא. עב. עג. עד. עה. עו. עז. עח. עט. פא. פב. פג. פד. פה. פו. פז. פח.פט.

פרק שישי - רבי ישמעאל

מתני' כל המנחות שנקמצו שלא לשמן כשירות אלא שלא עלו לבעלים לשם חובה חוץ ממנחת חוטא ומנחת קנאות מנחת חוטא ומנחת קנאות שקמצן שלא לשמן נתן בכלי והלך והקטיר שלא לשמן או לשמן ושלא לשמן או שלא לשמן ולשמן פסולות כיצד לשמן ושלא לשמן לשם מנחת חוטא ולשם מנחת נדבה שלא לשמן ולשמן לשם מנחת נדבה ולשם מנחת חוטא: **גמ'** למה לי למיתנא אלא ליתני ולא עלו לבעלים לשם חובה הא קמ"ל לבעלים הוא דלא עלו לשום חובה הא מנחה גופה כשרה ואסור לשנויי כדרבא דאמר רבא עולה ששחטה שלא לשמה אסור לזרוק דמה שלא לשמה איבעית אימא סברא ואיבעית אימא קרא איבעית אימא סברא משום דמשני בה כל הני לישני בה וניזיל ואיבעית אימא קרא **{ דברים כג-כד }** מוצא שפתיך תשמור ועשית כאשר נדרת ליי אלהיך נדבה נדבה נדר הוא קרי ליה נדר וקרי ליה נדבה אלא אם כמה שנדרת עשית יהא נדר ואם לאו יהא נדבה

כ"י **מתני'** כל המנחות שנקמצו שלא לשמן. כגון שהתנדב מנחת מרחשת והביאה וקמלה הכהן ואמר הריני קומץ לשם מחבת: כשרות. וקומצן נקטר ופיריהן נאכלין: אלא שלא עלו לבעלים לשם חובה. ללא ילא ידי נדרו ופיריהן נאכלין: מרחשת: חוץ ממנחת חוטא. כגון ההיא דמטמא מקדש דכתיב בויקרא ואם לא תשיג ידו לשתי תורים וגו': ומנחת קנאות. מנחת סוטה שאם קמץ שלא לשמן כגון לשם נדבה או נתן בכלי את הקומץ שלא לשמן או הולך או הקטיר שלא לשמן או חישב באחת מעבודות הללו הריני עובד לשמו ושלא לשמו: או שלא לשמו ולשמו. באלו שתי מנחות פסולין ואין פיריהן נאכלין וטעמא מפ' בגמ' והא דתנא או שלא לשמו ולשמו ללא תימא לשמו ושלא לשמו הוא דפסולה דתפיס לשון אחרון אבל שלא לשמו ולשמו לא קמ"ל דאף בתחלת דבריו אדם נתפס אית לן: גמ' מדקתני אלא משמע דכל דינה כמנחה כפירה אלא זה בלבד: ואסור

לשנויי. זה שינוי אחר כגון אם עבר וקמלה שלא לשמה אסור לתת קומץ בכלי
שלא לשמה: נדבה. בתמיה והא נדר הוא לכתוב כאשר נדרת (דברים כג): אם
כמה שנדרת עשית. לשמה יהא נדר כלומר יצאת ידי נדרך ואם לאו יהא נדבה
ויציא אחרת לנדרו: (רש"י)

תוספות מתני' כל המנחות שנקמצו שלא לשמן כשירות אלא שלא עלו לבעלים
כו'. עבודה קמייתא נקט וה"ה נתינה בכלי והולכה והקטרה כדקתני סיפא ד'
עבודות יש בקומץ כנגד ד' עבודות שיש בדם כדאמרינן לקמן בפ"ב (ד' טז).
ובפ"ק דזבחים (ד' ד.) ובאותן ד' עבודות פסלה מחשבה שלא לשמן ומחשבת
פיגול דחוץ לזמנו וחוץ למקומו אבל בתנופה והגשה אין מחשבה פוסלת אע"ג
דבעי כהונה ובפ"ק דזבחים (דף ד':) ילפינן מקראי דמחשבה פוסלת בשלמים בדי
עבודות ושאר זבחים ילפינן משלמים בהיקשא דזאת התורה ומקרא דמוצא
שפתיך ומצריך להו ונראה דלמנחות נמי ילפינן למצוה משלמים מההיא היקשא
גופה כמו בזבחים דמדרשא דר' שמעון דדריש בגמרא בסמוך קדשי קדשים היא
כחטאת וכאשם מנחת חוטא הרי היא כחטאת מנחת נדבה הרי היא כאשם לא
מצינן למילף דלא עיקר דרשא היא כדאמרינן בפ"ק דזבחים (דף יא.). דעיקר
קרא לכדרי' יהודה בריה דרבי חייה בא לעובדה ביד עובדה בימין כחטאת כו'
ולעכב במנחת חוטא מפרש התם מדכתיב בה היא כמו בחטאת וכן מפרש נמי
בפירקין (דף ד.). דגמר מנחת חוטא ומנחת קנאות דפוסלות שלא לשמן דכתיב
בהו היא ואם תאמר ועופות דבעו לשמן כדאמרינן בגמרא וכדתנן בזבחים בפ'
חטאת העוף (דף סו:.) מנלן דאי מהיקשא דזאת התורה אי אפשר לומר כן
לפירוש הקונט' דפ"ק דחולין (דף כב.). גבי עולת העוף דכתיב ואת השני יעשה
עולה כמשפט דדריש התם כמשפט חטאת בהמה דאינו בא אלא מן החולין וביום
ובידו הימנית שהקשה שם הקונטרס דמהיקשא דזאת התורה נפקא דדריש
מיניה בסוף התודה (לקמן דף פג.). מה חטאת אינו בא אלא מן החולין אף כל
דבר שבחובה אינה באה אלא מן החולין. ופירש בקונטרס (דמתוך כד) דעוף לא
כתב בההוא קרא ולא אמרינן אלא בקרבן בהמה ואין לתרץ דילפינן עופות
מזבחים לענין לשמן דאיכא למיפרך מה לזבחים שכן טעונין כלים דכי האי גונא
פריך בפ' איזהו מקומן (זבחים דף מח:.) גבי צפון ומיהו לפירוש הקונטרס דחולין
קשה דעל כרחיך עופות כתיבי בקרא דזאת התורה דמסיק התם דביום דחטאת
העוף מביום צוותו נפקא דכתיב בתר היקשא דזאת התורה וכן במגילה בפ'
הקורא למפרע (דף כ:.) גבי כל היום כשר למליקה דדריש בגמרא מביום צוותו
ובפ' קמא דזבחים (דף ז:.) גמרא חוץ מן הפסח דריש פסח לענין לשמן למצוה
מדאיתקוש לשלמים מדכתיב ביום צוותו להקריב את קרבניהם זה בכור מעשר
ופסח א"כ כיון דעופות נמי מביום צוותו נפקי שמע מינה דעופות נמי אתיין

בהיקשא דזאת התורה והוא הדין לענין שלא לשמן למצוה מדאיתקוש לשלמים ולעכב בחטאת העוף דדרשינן בתורת כהנים מדכתיב היא והא דאיצטריך לן כמשפט בפי' קמא דחולין (דף כב.) יש לפרש אליבא דר' אליעזר דפי' התודה (לקמן דף פב:) דלית ליה היקשא דזאת התורה וצ"ע דההיא דרשא דמיייתי בפי"ק דחולין (דף כב.) דמשלו ולא משל ציבור ולא משל מעשר דריש לה בפרק התודה (לקמן דף פג.) אליבא דר' עקיבא ודלא כר' אליעזר ועוד היכי ילפינן עופות מחטאת בהמה הא חטאת בהמה דקאמר על כרחיך לאו מפרו של אהרן קאי דמה עניינו לשם אלא מחטאת בהמה דלעיל מינה קאי שמביא בעשירות שזו באה חליפין לה כדפי' שם בקונטרס וחטאת בהמה מפרו של אהרן ילפא מדאיקרי חטאת והיינו למד מן הלמד ועוד קשה למה לי למדרש התם בפרו של אהרן משלו ולא משל מעשר תיפוק לי' כדאמרינן בסיפרי בפרשת ראה אנכי בענין דממעט עולות משום דכתיב גבי מעשר ואכלת ופרו של אהרן לשריפה קאי ומיהו בזה י"ל הא דכתיב אשר לו עיקר אתא למידרש משלו ולא משל ציבור ונראה לפרש דמיתורא דרשינן כל חטאות דכתיב בפרו של אהרן את פר החטאת אשר לו דהוה מצי למכתב את הפר אשר לו וכתב החטאת למימרא דכל חטאות בין חטאת בהמה בין חטאת העוף משלו דהיינו מן החולין ולא משל מעשר והשתא ניחא דלא הוי היקש ומיהו אכתי קשה למה לי כמשפט לענין חולין גבי עולת העוף תיפוק ליה מדרשא דסיפרי דהא אינה נאכלת וי"ל דס"ד דאתא והקריבו לחלק לענין חולין כדדריש התם דחלק הכתוב בין חטאת העוף לעולת העוף מדכתיב והקריבו מתוך כך ניחא ליה דלא הוה ילפינן לה מהקישא דזאת התורה משום דכתיב והקריבו וא"ת אם כן מאי פריך התם ביום מביום צוותו נפקא דילמא הייתי מחלק מוהקריבו וי"ל דביום צוותו כתיב על זאת התורה לעולה דמשמע כל עולות ולוג שמן של מצורע דבעי לשמן כדתניא לקמן בהקומץ רבה (דף כז:) (גמר) שבע הזאות שבפרה (דקתני בברייתא) ושבתני ושבתני ושבתני שלם לשמן פסולות פי' להרצות כדמסיק יש לפרש דנפיק מהקישא דזאת התורה דביום צוותו את בני ישראל להקריב את קרבניהם (ויקרא ז) איירי נמי בלוג שמן של מצורע דאיקרי קרבן כדדרשינן בפי' ואלו מנחות (לקמן ד' עג.) לכל קרבנם לרבות לוג שמן של מצורע אבל אין לתרץ דהוי בכלל אשם מצורע דאם כן יפסל שלא לשמו לר' אליעזר כאשם ולקמן בהקומץ רבה (דף כח.) מסקינן דלא מיפסיל משום דהוי למד בהיקש ודבר הלמד בהיקש אין חוזר ומלמד בהיקש ומהא דדריש במגילה (דף כ:) מליקה מביום צוותו ושחיטה מביום זבחכם ולא דריש שחיטה מביום צוותו כמליקה משום דשחיטה לאו עבודה היא: **שלא** לשמן. לכאורה משמע דאיירי בשינוי קודש כדמפרש בסיפא לשם מנחת חוטה לשם מנחת נדבה והוא הדין שנוי בעלים כדמוכח בגמרא בפי"ק דזבחים (דף ד.) ושמא פשיטא ליה להש"ס בכל דוכתי דשנוי בעלים כשנוי קדש כתירוצו של רבה דמשני בגמרא כאן בשנוי קדש כאן בשנוי בעלים אי נמי ממתני' דפרק בית שמאי

(זבחים דף מו:) לשם ששה דברים הזבח נזבח לשם זבח לשם זבוח: **לשמן** ושלא לשמן. בפ"ק דזבחים (דף ב:) מסקינן דסתמן כלשמן קאמר: קרי ליה נדר וקרי ליה נדבה משמע מהכא דכל היכא דכתיב נדר נדר דוקא ונדבה נדבה דווקא וכן בפ"ק דר"ה (דף ו.) לענין בל תאחר ואפילו לר"מ דפ"ק דחולין (דף ב.) ושם: ד"ה אבל) דדריש טוב אשר לא תדור טוב מזה ומזה שאינו נודב כל עיקר אלמא קרי לנדבה נדר שאני הכא דדריש מדשני קרא בדיבוריה אי נמי בחולין דריש דכיון דחייש קרא לתקלה לא שנא נדר ולא שנא נדבה דבתרוייהו איכא למיחש אי נמי משום דנדר נפקא לן מכי תחדל שמע מינה דטוב אשר לא תדור לנדבה אתא: **ואם** לאו יהא נדבה. אע"ג דבפ"ק דראש השנה (דף ו.) דריש ליה לענין בל תאחר דלא שייך לאחר שחיטה הכא דריש מפשטיה דקרא דמשמע דקרי ליה לנדר נדבה: (תוספות)

דף ב - ב

ונדבה מי שרי לשנויי בה לימא מתניי דלא כר' שמעון דתניא ר' שמעון אומר כל המנחות שנקמצו שלא לשמן כשירות ועלו לבעלים לשם חובה שאין המנחות דומות לזבחים שהקומץ מחבת לשום מרחשת מעשיה מוכיחין עליה לשום מרחבת חריבה לשום מוכיחין עליה לשום חריבה אבל בזבחים אינו כן שחיטה אחת לכולן וזריקה אחת לכולן וקבלה אחת לכולן הניחא לרב אשי דאמר כאן בקומץ מחבת לשום מרחשת כאן בקומץ מנחת מחבת לשום מנחת מרחשת מתניתין מנחה לשום מנחה היא אלא לרבה ורבא מאי איכא למימר וכי תימא כדקא משני רבה כאן בשינוי קדש כאן בשינוי בעלים הא מתניתין שינוי קודש הוא דקתני כיצד לשמן ושלא לשמן לשום מנחת חוטא ולשום מנחת נדבה ואי נמי כדקא משני רבא כאן בקומץ מנחה לשום מנחה כאן בקומץ מנחה לשום זבח הא מתניתין מנחה לשום מנחה היא דקתני שלא לשמן ולשמן לשם מנחת נדבה לשם מנחת חוטא אלא לרבה ורבא מחוורתא מתניי דלא כר"ש ורמי דר"ש אדר"ש דתניא ר' שמעון אומר קדש קדשים היא כחטאת וכאשם יש מהן כחטאת ויש מהן כאשם מנחת חוטא הרי

היא כחטאת לפיכך קמצה שלא לשמה פסולה כחטאת מנחת נדבה הרי היא כאשם לפיכך קמצה שלא לשמה כשירה וכאשם מה אשם כשר ואינו מרצה אף מנחת נדבה כשירה ואינה מרצה אמר רבה לא קשיא כאן בשינוי קודש כאן בשינוי בעלים אמר ליה אביי מכדי מחשבה דפסל רחמנא הקישא היא מה לי שינוי קודש מייל שינוי בעלים אייל מעשיה מוכיחין דקאמר ר"ש סברא היא דר"ש דריש טעמא דקרא מחשבה דלא מינכרא פסל רחמנא מחשבה דמינכרא לא פסל רחמנא (סיי עולה עולה מלק ומיצה חטאת העוף קדשי קדשים קדשים קלים) אלא מעתה עולת העוף שמלקה למעלה משום חטאת העוף תרצה מעשיה מוכיחין עליה דעולת העוף היא דאי חטאת העוף היא למטה הוי עביד לה אטו חטאת העוף למעלה מי ליתא האמר מר מליקה בכל מקום במזבח כשרה עולת העוף שמיצה דמה למעלה לשם חטאת העוף תרצה מעשיה מוכיחין עליה דעולת העוף היא דאי חטאת העוף היא למטה הוה עביד לה הזאה

רפ"י ונדבה מי שרי לשנויי בה. והכתיב אם זבח שלמים קרבנו (ויקרא ג) שתהא זביחה לשם שלמים: רבי שמעון אומר כל המנחות כו'. ואפי' מנחת חוטא: שאין המנחות דומות לזבחים. לזבחים מודינא ללא עלו: מעשיה מוכיחים. שהוא מכזב דמרחשת עמוקה ומעשיה רוחשים רכין מחבת לפה ומעשיה קשין צפרק כל המנחות באות מלה (לקמן דף סג.). אבל לזבחים אינו כן. אין להם מעשה מוכיח הילכך מהני בהו שינוי ללא עלו לשם חובה: מנחת חריצה. למנחת חוטא (ויקרא ה) ומנחת קנאות דכתיב בהו (במדבר ה) לא יקיס עליה שמן: כלולה. שאר מנחות והשתא פליגא מתניתין עליה דר' שמעון בתרתי חדא דמתניתין קתני בכל המנחות ללא עלו וחדא דקא פסיל תנא דידן מנחת חוטא לגמרי: הניחא לרב אשי. דמתרץ לקמן כי רמינן דר' שמעון דאמר בדוכתא אחריתי (במתניתין) אדרבי שמעון דהכא ומתרץ להו רב אשי דהא דאמר ר' שמעון עלו באומר הריני קומץ מחבת לשם מרחשת דכיון ללא אדכר שמה דמנחה אלא שמה דמנא דברי רוח בעלמא נינהו והא דקאמר ר' שמעון בעלמא ללא עלו כגון לאידכר שמה דמנחה איכא לאוקומה מתני' כר' שמעון דמתני' לאידכר שמה דמנח' כדמפר' שלא לשמו ולשמו לשם מנחת נדבה לשם מנחת חוטא: אלא לרבה ולרבא . דמשנו לה בטעמי אחריני כדמפרש לקמן מאי איכא למימר: וכי תימא. מתני' מיתוקמא כר' שמעון כדמשני

רבה לקמן לטעמיה דר' שמעון כאן בשינוי קדש וכאן בשינוי בעלים הא דאמר רבי שמעון עלו בשינוי קדש כגון מנחת מחבת לשם מנחת מרחשת דמעשה מוכיחין שהוא מכזב והא דאמר לא עלו בשינוי בעלים כגון שהביאה ראובן וקמלה בהן לשם שמעון לליכא מעשה מוכיח אי דראובן היא אי דשמעון: והא מתניתין בשינוי קדש. מייירי וקתני דלא עלו דקתני כיצד לשמן ושלל לשמן כגון שקומץ מנחת חוטא לשם מנחת חוטא ולשם נדבה: ואי נמי כדמשני רבא . לטעמא דר' שמעון דהא דאמר עלו בקומץ מנחת מחבת לשם מנחת מרחשת משום דכתיב זאת תורת המנחה (ויקרא ו) תורה אחת לכל המנחות והא דקתני לא עלו בקומץ מנחה לשם זבח ולקמן פריך בקומץ לשם זבח לתכשר נמי דהא מעשה מוכיחין עליה קאמר ומשני לה לקמן (דף ג.) והא דנקט לאקשווי במתני' משלל לשמן ה"ה דמאי לאקשווי לשמן ושלל לשמן כדאקשוין לרבה אלא כי סידרא דמתני' נקיט ואזיל: קדש קדשים היא וגו'. במנחה כתיב וקרי לה חטאת ואשם הא כיצד מנחת חוטא הרי היא כחטאת דקי"ל (זבחים דף ב.) כל הזבחים שנזבחו שלל לשמן כשרים אלא שלל עלו לבעלים לשם חובה חוץ מן פסח וחטאת שפסולין לגמרי ובפ"ק דזבחים מפרש טעמא דפסח ולקמן מפרש טעמא דחטאת: ואינו מראה. לא עלו לשם חובה דזבחים ר"ש מודה דקתני לעיל: אף מנחה כו'. וקשיא דר"ש אדרבי שמעון בין במנחת חוטא ובין במנחת נדבה: כאן בשינוי קדש. כדפרישית לעיל: מכדי מחשבה דפסל רחמנא במנחה הקישא הוא. דאיתקיש רחמנא מנחה לזבחים כדכתיב (ויקרא ו) קדש קדשים היא כחטאת וכאשם מה זבחים פסלה בה מחשבה כדכתיב (שם ז) המקריב אותו לא יחשב אף מנחה נמי מה לי שינוי קדש ומה לי שינוי בעלים: מחשבה דלא מינכרא. אם מכזב ואם לאו פסיל רחמנא דחשיב לה מחשבה: אצל מחשבה דמינכרא. לכל שהוא מכזב לא הוי מחשבה דהך מחשבה דקדשים הולאת דיבור צפה הוא כדאמר' צבא מליעא (ד' מד.) על כל דבר פסע לחייב על המחשבה כמעשה דאי לאו מוליאו צפה מחשבתו למאי נחייב לה: עולת העוף. נעשית למעלה מחוט הסיקרא כדתיניא בת"כ ומלק והקטיר ונמלה מה הקטרה בראשו של מזבח אף מליקה בראשו של מזבח ומילוי נמי בהאי קרא כתיב וחטאת העוף למטה והכי מפרש בשחיטת

קדשים צפ' קדשי קדשים (דף סה.): אי הכי. כיון דמחשבה הגלויה לכל לא פסלה עולת העוף כו': תרלה. תעלה לךס חובה אלמה תנן בשחיטת קדשים צפ' קדשי קדשים (דף סד): ללא עלתה: מליקה. לחטאת העוף בכל מקום במזבח כשירה צפ' קדשי קדשים (דף סג.) והוא לא מהשבה ללא מינכרא משום הכי תנן ללא עלתה: עולת העוף. הכשירה במינאי דכתיב (ויקרא א) ונמלה דמו על קיר המזבח חטאת העוף הזאה תחילה ואח"כ מינאי דכתיב והזה מדם החטאת וגו' והנשאר דם ימלה וגו' (סס ה): למטה הוא עמיד לה. כדכתיב (סס) על קיר ומפרש בתורת כהנים זה קיר התחתון: הזאה. אוחז בגוף העוף ומעלה ומוריד ככה והדם ניתז מעלמו מינאי קוחט צין אלכעעותיו ונלוק הדם הולך למרחוק: (כ"ט)

תוספות שחיטה אחת לכולן. לקמן פריך דחלוקים בשחיטתן דיש בצפון ויש בדרום והא דלא קתני הולכה אחת לכולן משום דאיירי הכא אליבא דרבי שמעון דלא חייש בהולכה בפ"ק דזבחים (דף יד): משום דהוא עבודה שאפשר לבטלה ורבי שמעון דפליג אהילוך בזבח לא איצטריך לפלוגי בהילוך דמנחות (לקמן דף יב.) אבל תימה קצת אמאי לא פליג בקבלה דמנחות דאיפשר נמי לבטלה לר"ש כדלקמן פרק הקומץ רבה (דף כו.) מאי טעמא דרבי שמעון בא לעובדה ביד עובדה בימין כחטאת אי"כ לא בעו קבלה: זריקה אחת לכולן. ואע"ג דיש במתנה אחת ויש במתן ארבע פי' בקונטרס דתנן אם ניתנו כולן במתנה אחת כיפר ומיהו קשה דהניתנין במתן ד' שנתנן לשם ניתנין במתנה אחת לירצו דמעשיהן מוכיחין כשיתן השניים וי"ל דבשעה שנתן הראשונה שלא לשמו עדיין אין מעשיהן מוכיחין עד שיתן האחרון ובשניה אין מחשבה פוסלת כדתנן בפ' בית שמאי (זבחים דף לו): דבמתנה אחת כיפר אבל קשה מחטאת לשם עולה דחטאת למעלה בקרנות ובאצבע ועולה למטה ביסוד ובזריקה מן הכלי ועוד קשה מקבלה דאשם קבלתו אף בשמאל וחטאת בימין ואף לרבי שמעון בפ"ב דזבחים (דף כד.) ולקמן בפירקין (דף י.) ונראה דודאי היה יכול להקשות כן לקמן: **מנחת** חוטא הרי היא כחטאת. אין זה דבר הלמד בהיקש חוזר ומלמד בהיקש דאע"ג דחטאת ילפי' למצוה משלמים בפ"ק דזבחים (דף ח.) מכל מקום הא כתיב ביה היא לגופיה לעכב אבל קשה הא דיליף מנחת נדבה מאשם דאינו מרצה ואשם גופיה משלמים ילפינן בפ"ק דזבחים (שם) וי"ל דהך דרשא דהכא אסמכתא בעלמא כדמפרש בזבחים דעיקר קרא לכדר' יהודה בריה דר' חייא [אתי] וילפינן מנחה משלמים בהיקשא דזאת התורה: **מכדי** מחשבה דפסל רחמנא הקישא הוא. דאע"ג דהקישא דחטאת וכאשם לאו עיקר מ"מ אתיא בהקישא דזאת התורה וכיון דהקישא הוא מה לי שינוי קודש מה לי שינוי בעלים וא"ת מה

מקשי אביי לרבה תיקשי ברייתא גופה דמוכחא שיש חילוק מדמפרש טעמא משום דמעשיה מוכיחין וי"ל דיכול ליישב הברייתא כהני אמוראי דלקמן א"נ קסבר אביי דכיון דשינוי קודש לא פסול משום דמעשיה מוכיחין הוא הדין שינוי בעלים דילפינן משלמים כי ה"ג דמה שלמים לא חלקת לפסול אף מנחה לא תחלוק להכשיר דכי ה"ג דריש תנא דבי חזקיה בפי' אלו נערות (כתובות דף לה.) גבי מכה אדם ומכה בהמה והך סברא דלא חלק אשכחן בפרק קמא דזבחים (דף ז.) גבי שלמים: **עולת העוף שמלקה למעלה.** קס"ד אע"ג דכשירה כחטאת מכל מקום אין דרך לעשות למעלה שלא יפול הדם לארץ קודם שיבא למטה למצוה: (תוספות)

א

-

ג

דף

אמרי דילמא מיצוי דבתר הזאה הוא דאמר מר מיצה דמה בכל מקום במזבח כשירה חטאת העוף שהזה דמה למטה לשם עולת העוף תרצה דמעשיה מוכיחין עליה דחטאת עוף היא דאי עולת העוף היא למעלה הוה עביד לה ומיצוי הוה עביד ליה ה"נ אלא לפי שאין המנחות דומות לזבחים קאמר לזבחים ולא לעופות: קדשי קדשים. ששחטן בצפון לשם קדשים קלים לירצו מעשיהן מוכיחין עליהן דקדשי קדשים נינהו דאי קדשים קלים בדרום הוה עביד להו אימור דאמר רחמנא אף בדרום בדרום ולא בצפון מי אמר דתנן שחיטתן בכל מקום בעזרה קדשים קלים ששחטן בדרום לשם קדשי קדשים לירצו מעשיהן מוכיחין עליהן דקדשים קלים נינהו דאי קדשי קדשים בצפון הוה עביד להו אמרי קדשי קדשים נינהו ומיעבר הוא דעבר ושחט להו בדרום אי הכי מחבת לשם מרחשת נמי האי דקא קמיץ לה למרחשת אמר האי במרחשת נדר והא דמייתי לה במחבת דמרחשת היא ומעבר הוא דעבר ואתייה במחבת התם כי נמי במרחשת נדר כי מייתי לה במחבת מחבת הויה כדתנן האומר הרי עלי במחבת והביא במרחשת והביא במחבת מה שהביא הביא וידי נדרו לא יצא ודילמא אמר זו להביא במחבת והביא במרחשת כדתנן זו להביא במחבת והביא במרחשת במרחשת והביא במחבת הרי זו פסולה לרבנן

הי"נ לר"ש כיון דאמר ר"ש אף ידי נדרו יצא אלמא קביעותא דמנא ולא כלום הוא ולא שנא אמר זו ולא שנא אמר עלי אלא מעתה עולה ששחט לשם חטאת תרצה דהאי זכר והאי נקבה כיון דאיכא שעיר נשיא דזכר הוא לא ידיע אמר לשם חטאת יחיד מאי איכא למימר ותו חטאת יחיד ששחטה לשם עולה תרצה דחטאת נקבה ועולה זכר מיכסיא באליה התינח היכא דאייתי כבשה אייתי שעירה מאי איכא למימר אלא בין זכרים לנקבות לאו אדעתייהו דאינשי פסח ששחטו לשם אשם לירצי דהאי בן שנה והאי בן שתיים כיון דאיכא אשם נזיר ואשם מצורע לא פסיקא ליה אמר לשום אשם גזילות ולשום אשם מעילות מאי איכא למימר ותו אשם גזילות ואשם מעילות ששחטן לשום פסח לירצו דפסח בן שנה והני בן שתי שנים אלא בין בן שנה לבין בן שתי שנים לאו אדעתייהו דאינשי דאיכא בן שנה דמיחזי כבן שתיים ואיכא בן שתיים דמיחזי כבן שנה שעיר ששחטו לשום אשם לירצי דהאי צמר והאי שיער אמרי דיכרא אוכמא הוא עגל ופר ששחטן לשום פסח ואשם לירצו דעגל ופר בפסח ואשם ליכא אין הכי נמי

ר"ש אמרי. אינשי ודאי חטאת היא והך מיצוי דבתר הזאה הוא והאי דקעביד לה למעלה הא קאמר וכו': הכי נמי. דודאי מודה ר"ש צה דכקירה: ולא לעופות. דודאי לעופות דומין לעופות עלו לשם חובה כגון חטאת העוף שהזה דמה למטה לשם עולת העוף: אימר דאמר רחמנא אף בדרום. דלא קבע להו כפון כדקבע לחטאת ואשם ועולה דכתיב בעולה על ירך המזבח כפונה (ויקרא א) וכתיב בחטאת במקום אשר תשחט העולה תשחט החטאת (ס"ו) וכן באשם: והא דקא קמיץ לה במרחשת. כלומר לשם מרחשת: מחבת היא. ומידע ידעי דמכזב: הכי גרסינן ודילמא זו אמר. כלומר אכתי לא מינכרא דסברי קושטא קאמר דלשום מרחשת נדר ומיעבר עבר ואתייה במחבת ודקא אמרת כיון דאתייה במחבת מחבת היא איכא למימר לא היא דילמא מנחה זו אביא במרחשת אמר דתו לא מאי לשנוייה למחבת: לרבנן. דאמרי ה"ז פסולה הכי נמי דאיכא למימר ולמיפרך הכי ואנן כרבי שמעון קמיירי ור"ש אומר התם האומר הרי עלי במחבת והביא במרחשת אף ידי נדרו יצא אלמא קביעותא דמנא לאו כלום היא: לא שנא אמר עלי ולא שנא אמר ה"ז. הילכך כי אתייה במחבת מחבת היא וכי קמיץ לה לשום

מרחקת מחשבה דמינכרא הויא אצל גבי זבחים איכא למימר מיעבר עבר ושחטינהו בדרום ואי קשיא גבי חטאת העוף ליסני ליה הכי דסברי עולת העוף הוא ומיעבר עבר הא ליכא למיפרך דתרי איסורי לא מחזקינן ליה חלא לעבד ליה הזאה ועוד דקא עבד ליה למטה: עולה זכר וחטאת נקבה: אמר הריני שוחטה לשם יחיד מאי איכא למימר. הא ודאי ידעינן דחטאת יחיד נקבה היא כקבה או פעירה: ותו דחטאת יחיד. נקבה היא והביא נקבה לעזרה ושחטה לשם עולה מאי איכא למימר: מיכסיא. נקבות דרחל באליה בזנבה ולא ידיעה: פעירה. דאין לה זנב מאי איכא למימר: אשם גזילות. דכתיב בויקרא והשיב את הגזילה אשר גזל וגו' ואת אשמו יביא וגו' (ויקרא ה) ואשם מעילות בני צ' שנים נינהו דכתיב זהו איל (שם): אשם נזיר ומאורע. כתיב זהו כבש וכל כבש בן שנה הוא במסכת פרה (פ"א מ"ג): ותו אשם גזילות ומעילות. דאיתנהו בדינייהו בני צ' שנים ושחטן לשם פסח לירא: אשם אינו צא אלל מן הכבשים: דהאי אמר. אשם כבשים יס לו אמר ושעיר אין לו אמר אלל שיער בעלמא ודבר גלוי לכל הוא: אמרי דיכרא אוכמא הוא. סברי איל שחור הוא ולהכי נקט אוכמא דסתם פעירים שחורים הן: עגל ופר. חטאת כגון פר כהן משיח ששחטו לשם פסח ואשם שאין באין אלל מן הללן לירא: (רש"י)

תוספות **מיצה** דמה בכל מקום במזבח כשירה. אע"ג דכתיב בה יסוד כדכתיב (ויקרא ה) ימצה אל יסוד המזבח האמרינן בפרק חטאת העוף (זבחים דף סה: ושם) דמיצוי לא מעכב אפי' לא מיצה כלל ופלוגתא היא בפ"ב דמעילה (דף ח:): **חטאת** העוף שהזה דמה. לפי שהתחיל להקשות ממיצוי והזאה מקשה כמו כן עתה אבל כמו כן (עתה) היה יכול להקשות ממליקת חטאת שמלקה למטה לשם עולה דמליקת עולת העוף למעלה כדאמרי' בזבחים בפרק קדשי קדשים (דף סה. ושם) מה הקטרה בראשו של מזבח אף מליקה: **דאי** קדשים קלים בדרום הוה עביד להו. ס"ד משום דלא ליתי למיטעי ולומר שהם קדשי קדשים: **ומיעבר** הוא דעבר ושחטינהו בדרום. הא דלא משני הכי לעיל גבי קושיא דחטאת העוף שהזה דמה למטה לשם עולת העוף פ"י בקונטרס משום דאיכא תרתי ולא טעי שיעשה הזאה ולמטה ולפירושו קשה דא"כ תקשי לו מחטאת בהמה לשם עולה דאיכא תרתי שינויי כדפרישנא לעיל ונראה דהשתא חוזר בו משינויא דלעיל דלזבחים ולא לעופות דאכולהו איכא לשנויי דאמרי' מיעבר עבר: **אלמא** קביעותא דמנא לאו כלום הוא. ובפרק בתרא (לקמן דף קד:) תנן פירשתי ואיני יודע מה פירשתי

החטאת תורה אחת לכל חטאות לר"ש הי"נ לרבנן הא אמר [רבא] חטאת חלב ששחטה לשם חטאת דם לשום חטאת עבודת כוכבים כשירה לשם חטאת נזיר [לשם חטאת] מצורע פסולה דהני עולות בהדייהו נינהו רב אחא בריה דרבא מתני ליה לכולהו לפסולא ושחט אותה לחטאת לשם אותו חטאת רב אשי אמר ל"ק כאן בקומץ (מנחת) מחבת לשום מרחשת כאן בקומץ מנחת מחבת לשום מנחת מרחשת (מנחת) מחבת לשום מרחשת במנא קא מחשב ומחשבה במנא לא פסלה מנחת מחבת לשום מנחת מרחשת במנחה דפסלה בה מחשבה קא מחשב והא תנא מפני שמעשיה מוכיחין עליה קאמר הכי קאמר אע"ג דמחשבה מינכר היא תיפסל ומאי אבל בזבחים אינו כן אע"ג דשחיטה אחת לכולן זריקה אחת לכולן קבלה אחת לכולן בזביחה דפסלה ביה מחשבה קא מחשב א"ל רב אחא בריה דרבא לרב אשי חרבה משום בלולה אמאי אמר ר"ש א"ל לשום בילה בעלמא אי הכי לשום שלמים נמי לשום שלמים בעלמא הכי השתא התם זבח גופה איקרי שלמים דכתיב [\[ויקרא ז-לג\]](#) המקריב את דם השלמים הזורק את דם השלמים הכא מנחה גופה מי איקרי בלולה [\[ויקרא ז-י\]](#) וכל מנחה בלולה בשמן כתיב בלולה בשמן איקרי. בלולה סתמא לא איקרי כולהו כרבה לא אמרי דאדרבה מחשבה דמנכרא פסל רחמנא כרבא לא אמרי וזאת תורת לא משמע להו כרב אשי לא אמרי משום קושיא דרב אחא בריה דרבא מילתא דפשיטא ליה לרבה להאי גיסא ולרבא להאי גיסא מיבעיא ליה לרב הושעיא דבעי רב הושעיא ואמרי לה בעא מיניה רב הושעיא מרבי אסי מנחה לשום זבח

רפ"י מנחה לשם מנחה. מחבת לשם מרחשת עלו: והא תנא מעשיה מוכיחין עליה קאמר. הילכך מנחה לשם זבח נמי ליתכשר: ה"ק. אע"פ שאין המנחות דומות לזבחים דאע"ג דהקומץ מחבת לשם מרחשת מחשבה דלא מינכרא שיהיה כן היא אלא ודאי ניכר שאינו כן דהא מעשיה מוכיחים איכא למימר דתיפסל דודאי סבירא לן מחשבה הגלויה לכל שהוא מכזב כל שכן שהיא פסולה אפילו הכי עלו דכתיב זאת תורת המנחה הא לא מינכרא לא דמי להוא דלעיל רבא ורב אשי סבירא להו דמחשבה הגלויה לכל שהוא מכזב כל שכן שפוסלת והכי מתרצי לקמן אדרבה מחשבה דמינכרא שהיא שקר פסל רחמנא שמה יאמרו מותר לשנות בקרבנות: ומאי אבל בזבחים אינו כן. דמשמע התם דין הוא דלא עלו

משום דשחיטה אחת לכולן הא כל שכן דדין הוא דעלו במחשבה ללא מינכר שהוא שקר היא: דהא שחיטה אחת לכולן. ואיכא למימר דתעלה לשם חובה דהא ליכא למיגזר שמה יאמרו מותר לשנות בזבחים אפילו הכי לא עלו דזאת תורת המנחה וזבח לא כתיב דליהוי משמע תורה אחת לכל המנחות ותורה אחת לכל הזבחים: ותראה. לשם חובה אלמה תנן בזבחים (דף 97 ב.) חוץ מן הפסח ומן החטאת: (לרבנן). דלית להו זאת תורה: הא אמר רבא חטאת חלב כו' כשירה. ולא עקר מינה שם חטאת (ולא) עלתה לזבחים: עולות בהדייהו ניהו. ואיכא למימר (שלא יאמרו) לשם עולת ניזר שחט וגמלא חטאת שלא לשמה כשירה להקריב ל"א עולות נינהו ואין באין על חטא אללא להכשיר ולא חשיבי כחו כחטאת ויש דמפרשים עולות נינהו שטעונים נסכים כעולה מה שאין כן בשאר חטאות ולא עיקר הוא תינח חטאת מלורע כדאמרי' בפרק שתי מדות (לקמן דף 97 א:) דטעונה נסכים אלבל חטאת ניזר לא טעונה נסכים: מתני להו כולהו לפסולא. אפילו חטאת חלב ששחט לשם חטאת דם פסולה מלהקריב: ל"ק. דר' שמעון אדר"ש: הכי גרסינן מחבת לשם מרחשת: והא תנא כו'. ואפי' מנחת מחבת לשם מנחת מרחשת נמי תהא עולה לשם חובה דהא מעשיה מוכיחין: הכי קאמר. כלומר דהא מעשיה מוכיחין גריעותא היא דמחשבה דמינכרא שהיא שקר פסל רחמנא שמה יאמרו מותר לשנות והכי קאמרינן אע"פ שהמנחה אינה דומה לזבחים דמנחה אע"ג דמעשיה מוכיחין ואיכא למימר דמיפסלא במחשבה ללא מינכרא כמות שהוא אומר היא אללא ודאי ניכר שאינו כך אפילו הכי כשירה היכא ללא אידכר שם מנחה ומאי אלבל כו' כדפרשינן לעיל לטעמא דרבא: חרבה לשם זבולה. דקתני דעלו: אמאי אמר ר"ש. כלומר מאי טעמא עלו הא ודאי מחשבה דהא ליכא הכא מנח: לשם זילה בעלמא. כיון דלא אידכר בהדיא מנחת חריבה לשם מנחת זבולה דברי רוח בעלמא נינהו כמ"ד הריני קומץ לשם ד"א (זבול): אי הכי בזבחים. דמודה ר"ש דלא עלו אמאי מודה כי שחיט עולה לשם שלמים תעלה לשם חובה דהכי קאמר חובה זו אני שוחט לשם לעשות שלום בין קוני לביני: אדרבה מחשבה דמינכרא שהוא מכזב פסל רחמנא. שלא יאמרו מותר לשנות ולעבור על עבודת קרבנו: זאת תורה לא משמע להו. דקשיא להו זאת תורה

החטאת ללא אשכחן לאכסר ר' שמעון חטאת חלב לשם חטאת נזיר: דרב אחא.
חריבה לשם זלולה ואע"ג דקני ליה לא מיסתבר האי קנויא דזלולה סתם נמי
היינו מנחה: לרבה להאי גיסא. דמחשבה שאינה גלויה פסלה לה ולא הגלויה:
ולרבא להאי גיסא. דמחשבה הגלויה כל שכן דפסלה: מנחה לשם זבח. מיבעיא
לרבי אוקעיא: קושיא לאציי: (רפ"ו)

תוספות כאן בקומץ מנחה לשם זבח. בחנם נקט רבא ענין זה דלא איירי ביה
בשום דוכתא דתירוץ זה עצמו שמחלק משום דכתיב זאת תורת המנחה היה
יכול לתרץ כמו שתירץ רבה כאן בשינוי קודש כאן בשינוי בעלים בשינוי קודש
כשר משום דתורה אחת לכל המנחות ושמה לפיכך שינה לשונו של רבה דהוה
משמע אם היה אומר כאן בשינוי קודש דשינוי קודש כשר אפי' במנחה לשם זבח
ועוד יש לומר דדייק לישנא דברייתא דמשמע ליה קמצה שלא לשמה פסולה
בשינוי קודש ולקמן דקאמר כולהו כרבה לא אמרי ולא מפרש טעמא זה ניחא
לו למימר טעם השוה לכל האמוראים: אע"ג דמחשבה דלא מינכרא היא
ותיפסל. הרבה יש לתמוה למה שינה לשונו מלישנא דלעיל בריש שמעתא דמה
שקורא לעיל מינכרא קורא הכא לא מינכרא וחד פירושא לתרוייהו דמינכרא
היינו שניכר שמחשבתו שקר ולא מינכרא דהכא היינו דאין ניכר שיהא כמו
שהוא מחשב אלא אדרבה ניכר שאינו כמו שהוא מחשב ושמה שינה הלשון לפי
שהוא כמו נתינת טעם דתיפסל לפיכך ניחא ליה למינקט הכא ולעיל על פסול
לשון לא מינכרא ובסוף שמעתא דקאמר כולהו כרבה לא אמרי אדרבה מחשבה
דמינכרא פסל רחמנא משום דקאי ארבה נקט לשון מינכרא על פסול: לר"ש
ה"נ. משמע דרבנן לא דרשי זאת תורת החטאת אע"ג דבפי' דם חטאת (זבחים ד'
צב.) גבי דם חטאת שניתז על הבגד טעון כיבוס דרשינן תורה אחת לכל החטאות
וליכא מאן דפליג במידי דכתיבא בחטאת גופיה דרשי ליה כ"ע כגון הני דפרק
דם חטאת אבל שינוי קודש לא כתיב בחטאת ועוד דכיבוס בגדים כתיב בההיא
פרשתא דזאת התורה וא"ת דבפי' דם חטאת (ד' ט:) אמר רב משמיה דמבוג
חטאת ששחטה לשם חטאת נחשון כשירה דתורה אחת לכל החטאות ופריך רב
משרשיא לרבא מברייתא דר"ש טעמא דמעשיה מוכיחין עליה הא אין מעשיה
מוכיחין עליה לא לימא זאת תורת המנחה ומאי קושיא הא רבא הוא דמפרש
הכא טעמא דר"ש מזאת תורת ואומר ר"ת דהתם גריס רבה ורבה לטעמיה
דמשני לעיל כאן בשינוי קודש כאן בשינוי בעלים ועוד י"ל דאפילו גריס התם
רבא רוצה ליישב דברי רב ככולהו אמוראי דהכא ולפר"ת קשיא דנראה דרב
משרשיא תלמידו של רבא היה ולא של רבה ועוד יש לומר שרוצה רבא ליישב
שם דברי רב משמיה דמבוג אפילו כרבנן דפליגי עליה דר"ש דלית להו זאת תורת
ורב משרשיא כשהקשה לו מר"ש היה יכול להקשותו ממתני' אלא ניחא ליה

לאקשויי מברייתא דאפילו ר' שמעון דמכשר לאו מזאת תורת מכשר וכן משמע שם פירוש הקונטרס: לשם חטאת דם לשם חטאת עבודת כוכבים כשירה. הך מילתא איתא בפ"ק דזבחים (גי'ז שם) בשמעתא דמבוג ובלאו קרא דזאת תורת מכשר חטאת לשם חטאת כדקאמר התם רבא (לעיל) אאידך מילתא דושחט אותה לחטאת אמר רחמנא והרי חטא' לשם חטאת נשחטה אבל לשם עולה ודאי פסולה והוא הדין לשם חטאת נזיר ומצורע דכעולות דמו כיון דאין באין על חטא ואע"ג דר"ש הוא דאמר דחטאת נזיר באה לפי שציער עצמו מן היין אין זה על חטא כיון דאצער יין לא מייתי חטאת אלא דרך נזירות ועוד דמשום חטא זוטרא כי האי לא מיקרי חטאת: כאן בקומץ מחבת לשם מרחשת גרסינן. ואית דגרסי כאן בקומץ מנחת מחבת לשם מרחשת ושניהם יש ליישב: (תוספות)

א

-

ד

דף

מה לי א"ר שמעון טעמא דר' שמעון משום מחשבה דמינכרא לא פסלה והא מחשבה דמינכרא הוא או דילמא טעמא דר"ש משום דכתיב [ויקרא ו-ז](#) וזאת תורת המנחה וזבח לא כתיב אמר ליה כלום הגענו לסוף דעתו של ר"ש כרבה לא משני ליה משום קושיא דאביי כרבא לא משני ליה משום קושיא וזאת תורת החטאת כרב אשי לא משני ליה משום קושיא דרב אחא בריה דרבא: חוץ ממנחת חוטא ומנחת קנאות: בשלמא מנחת חוטא חטאת קרייה רחמנא [ויקרא ה-יא](#) לא ישים עליה שמן ולא יתן עליה לבונה כי חטאת היא וגו' אלא מנחת קנאות מנלן דתני תנא קמיה דרב נחמן מנחת קנאות מותרה נדבה א"ל שפיר קאמרת [במדבר ה-טו](#) מזכרת עון כתיב בה ובחטאת כתיב [ויקרא י-ז](#) ואותה נתן לכם לשאת את עון העדה מה חטאת מותרה נדבה אף מנחת קנאות מותרה נדבה וכחטאת מה חטאת פסולה שלא לשמה אף מנחת קנאות פסולה שלא לשמה אלא מעתה אשם יהא פסול שלא לשמו דגמר עון עון מחטאת דנין עון מעון ואין דנין עונו מעון מאי נפקא מינה והא תנא דבי ר' ישמעאל [ויקרא יד-לט](#) ושב הכהן ובא הכהן זו היא שיבה זו היא ביאה ועוד ליגמר עונו עונו מעון דשמיעת הקול דכתיב [ויקרא ה-א](#) אם לא יגיד ונשא עונו

אלא כי גמרי גזירה שוה למותר נדבה הוא דגמרי וכי תימא אין גזירה שוה למחצה גלי רחמנא גבי חטאת [\[ויקרא ד-לג\]](#) ושחט אותה לחטאת אותה לשמה כשירה שלא לשמה פסולה אבל כל קדשים בין לשמן בין שלא לשמן כשרים אלא מנחת חוטא ומנחת קנאות דפסולין שלא לשמן מנלן חטאת טעמא מאי משום דכתיב בה היא הי"נ הא כתיב בהו היא אשם נמי הא כתיב ביה הוא ההוא הוא לאחר הקטרת אימורין הוא דכתיב כדתניא אבל אשם לא נאמר בו הוא אלא לאחר הקטרת אימורין הוא עצמו שלא הוקטרו אימוריו כשר ואלא הוא למה לי לכדרב הונא אמר רב אשם שניתק לרעייה ושחטו סתם כשר לשום עולה ניתק אין לא ניתק לא אמר קרא הוא בהוייתו יהא: אמר רב מנחת העומר שקמצה שלא לשמה פסולה הואיל ובאת להתיר ולא התירה וכן אתה אומר באשם נזיר

ה"י מה לי שינוי קודש כו' ושינויא דשני ליה לא מסתבר להו דכ"ץ דמחשבה דמינכרא פסל רחמנא שלא יאמרו מותר לשנות: חטאת קרייה רחמנא. לא יסיס עליה לבונה כי חטאת היא (ויקרא ה) מה חטאת פסולה שלא לשמה אף היא פסולה שלא לשמה: מותרה נדבה. הפריש מעות למנחת סוטה והווי המעות יותר מן השעורים יפלו לנדבה דהיינו לשלש עשרה שופרות שהיו במקדש והיו נותנין בהן אותן מעות וכשהיה מזבח בטל היו קונין מהן כבשים לעולות הבשר לשם והעורות לכהנים וקרי להו נדבת ליבור: עון כתיב בה. מזכרת עון ובחטאת נמי כתיב ואותה נתן לכם לשאת את עון העדה: מה חטאת מותרה נדבה. כדאמר בשילהי ולד חטאת במסכת תמורה (דף כג:) זו מדרש דרש יהוידע הכהן כסף אשם וכסף חטאות לכהנים יהיו דבר הבא ממותר חטאת וממותר אשם הבשר לשם ועורות לכהנים: באשם כתיב ולא ידע ואשם ונשא עונו: זו היא שיבה זו היא ביאה. מפרש בתורת כהנים מה ביאה חולץ וקורא וטח ונותן לו שצוע אלמא גמרינן ג"ץ כה"ג ואע"ג דלא דמו התיבות הואיל וסנייהם לשון ביאת הבית הן ויש לשונות אחרים אבל זה עיקר: מעונו דשמיעת קול. דשמיעת קול חטאת היא: מנלן. הואיל ולא גמר מחטאת: דכתיב בה. בחטאת נשיא חטאת היא ולא שבה שלא לשמו: אשם נאמר בו הוא לאחר הקטרת אימורין. בפרשת לו את אהרן והקטיר אותם הכהן המזבחה אשה לה' אשם הוא והילכך אשם לא איפסיל בשלל

לשמו דהא בהקטרה כתיב והקטרה לאו עיקר הוא וליכא למיפק הוא אשם ולא שנקטרו אימוריו שלא לשמו דהא הוא עצמו שלא הוקטרו אימוריו כשר כדאמרין צפ' תמיד נשחט במסכת פסחים (דף נט:): לנטמאו אימוריו או שאבדו לא מעכב כפרה ונאכל הבשר אבל פסח וחטאת כתיב הוא בשחיטה זבח פסח הוא בזבח נשיא כתיב ושחט אותו במקום אשר ישחט את העולה לפני ה' חטאת הוא: ואלא הוא. לאשם למה לי: שניתק לרעייה. שנתכפרו בעליו באחר ובחטאת אזלא למיתה וקיימא לן כל שבחטאת מתה באשם רועה ולכשיסתאב ימכר ויפלו דמיו לנדבה ואם כבר ניתק לרעייה שמסרוהו לרועה ושחטו סתם כשר לעולה דהא סתמו לעולה ואין שם אשם עליו דשופרות נדבה [לעולה] כדפי' לעיל: לא ניתק. ללא מסרוהו לרועה ושחטו (לאשם) סתם לא מתכשר לעולה דעדיין שם אשם עליו ובעי עקירה דלישחטיה בהדיא לאשם עולה דכל כמה דלא עקר מיניה שם אשם לא מתכשר: לאמר קרא הוא בהוייתו יהא. פסול הוא: פסולה. מהקטיר ושקירה אין נאכלין: להתיר. חדש: אשם נזיר. נזיר טמא מביא אשם להכשיר למנין נזירות טהרה כדכתיב והביא כבש בן שנתו לאשם והימים הראשונים יפלו וגו' (במדבר

(1): (רפ"ז)

תוספות חטאת קרייה רחמנא. לפי טעם זה לא היה צריך ללמוד בפ"ק דזבחים (דף ח:): דשמיעת הקול במה הצד ובמסקנא דשמעתין לא קאי אלע יליף לה מדכתיב הוא: מאי נפקא מינה הא תנא דבי רבי ישמעאל. בכיסוי הדם (חולין ד' פה.). ופרק המפלת (נדה דף כב:): משני מדדמי ליה ילפינן לפי שהג"ש מכחישות זו את זו אבל כאן ובהוריו' בס"פ הורה כהן (ד' ח:): דאפשי' לדרוש דרשי' להו לתרוייהו וההיא דבפי' התכלת (לקמן ד' מה: ושם) קשיא גבי כבשים מעכבין את הלחם לא וגמר בן ננס יהיו מיהיו ולא גמר יהיו מתהיינה והתם מצינן למילף תרוייהו דלחם וכבשים מעכבין זה את זה וכן בפ"ב דיבמות (דף יז:): לא מכחשי אהדדי דמצי למילף דמן האב ולא מן האם או מן האם ולא מן האב מיקרי אחווה: ליגמר עונו מעונו דשמיעת הקול. אע"ג דשמיעת הקול גופא ילפינן במה הצד בפ"ק דזבחים (ד' ח:): ובעיא היא בפרק איזהו מקומן (זבחים דף נא.). אי דבר הלמד בבנין אב חוזר ומלמד בג"ש ולא איפשיטא מכל מקום פריך שפיר דלגמר עונו מעונו דשמיעת הקול או נפשט מהכא דבר הלמד בבנין אב אין חוזר ומלמד בג"ש תימה דבהוריות פרק הורה כהן (דף ח:): יליף דלא מייתי אשם תלוי אלא על ספק חטאת קבועה בג"ש דנאמר אשם באשם תלוי ונאמר ואשמו בצבור

ואדרבה נילף עונו מעונו דשמיעת הקול דעולה ויורד דהא דבעי למימר דמותרה נדבה הוא דגמירי לא קאי ובפ"ק דשבועות (דף י.) אשכחנא דיליף שעיר דראש חדש מעון עונו : **חטאת** טעמא מאי דכתיב בה היא. בכמה דוכתי משמע דילפינן עיכובא בחטאת דכתיב בה היא כאן ובפרק קמא דזבחים (דף י.) בשני מקומות רבי אליעזר אומר אף האשם אמר לו רבי יהושע חטאת נאמר בה היא בשחיטה כו' עד התם חטאת טעמא מאי דכתיב בה היא ותימה דהתם בההיא פירקא (שם ז.) אמר חוץ מן הפסח והחטאת יליף מקראי אחריני ותירץ ה"ר חיים דחד לחטאת ששחטה לשם עולה וחד לחטאת ששחטה לשם חטאת נזיר ומצורע וקשיא לפירושו א"כ מאי פריך לעיל דלשם חטאת נזיר ומצורע תהא כשירה ותרצה משום דכתיב זאת תורת החטאת תורה אחת לכל חטאות ויש דוחקים דהכא דריש הוא לעכב היינו הוא דכתיב בשעיר נשיא משום דקאמר בפ"ק דזבחים (דף ה.) אינן כשירין למה הן באין ואמרינן מצינו בבאין לאחר מיתה שהם כשירין ואינם מרצין דאשה שהביאה חטאתה ומתה יביאו יורשיה עולתה ואשם נמי קרב למותרו והשתא אי לאו דכתיב הוא בשעיר נשיא הוה אמינא חטאת נקבה דהיא גופה לא קרבה מותרה אלא לדמים כגון מפריש שתי חטאות לאחריות הוא דפסל רחמנא שלא לשמה אבל שעיר נשיא דהוי זכר והוא גופיה קרב עולה למותרו ליתכשר שלא לשמו כתב רחמנא הוא וכי תימא לילפו שאר חטאות מיניה בקל וחומר שמא לא ילפינן יחיד מנשיא ועוד י"ל דהוא דחטאת אתא לגלויי אהוא דאשם דלא מעכב כהוא דפסח בפ"ק דזבחים (גם זה שם) ושמא אי לא כתב אלא בפסח לא הוה דרשינן הכי א"י האי [הוא] דחטאת אתא לגלויי אההוא דמנחת חוטא ומנחת קנאות דמעכב כדדריש הכא : **לאחר** הקטרת אימורים. והא דכתיב קודש קדשים הוא דריש בת"כ הוא קרב ואין תמורתו קריבה ולמעט תודה ואיל נזיר דאינו נשחט בצפון ופרק קמא דזבחים (גם זה שם) פירש בקונטרס דלא ילפינן מיניה משום דלא משמע להו לשמו אלא כשכתב הוא עם שם הקרבה כגון חטאת הוא אשם הוא ואע"ג דכתב אשם הוא אשם אשם [להי] דריש בת"כ למעוטי אשם נזיר ואשם מצורע מכסף שקלים והא דדריש בספרי בפרשת זאת תהיה גבי אשם מצורע כי כחטאת כאשם הוא פרט לששחטה שלא לשמה נראה דאסמכתא בעלמא הוא : **אלא** הוא למה לי לכדרב הונא. משמע דהוא דכתב לאחר הקטרת אימורין קא דריש והקטיר אותם הכהן המזבחה אשה לה' אשם הוא (ויקרא ז) ולא כספרים דגרסי בפרק ואלו קדשים (תמורה ד' יז.) במילתיה דרבי עקיבא אשם הוא אשם אשם [להי] הוא (הוא) קרב ואין תמורתו קריבה דלבסוף מוקי ליה לכדרב הונא ועוד דבת"כ דריש ליה למעוטי אשם נזיר ומצורע מכסף שקלים : **אשם** שניתק לרעייה ושחטו סתם כשר לעולה. הא תימה אמאי כשר לעולה הא אמרינן בתמורה בפרק ואלו קדשים (גם זה שם דף יח.) דגמירי דכל שבחטאת מתה באשם רועה וכי תימא ה"מ לכתחילה אבל בדיעבד כשר אכתי הא דתניא בפסחים בסוף אלו דברים (דף עג.)

ב

-

ד

דף

ואשם מצורע ששחטן שלא לשמן פסולין הואיל ובאו להכשיר ולא הכשירו תנן כל המנחות שנקמצו שלא לשמן כשירות אלא שלא עלו לבעלים לשום חובה חוץ ממנחת חוטא ומנחת קנאות ואם איתא ליתני נמי חוץ ממנחת העומר כי קתני באה יחיד באה צבור לא קתני כי תני באה בגלל עצמה באה בגלל זבח לא קתני כי קתני הנך שאין קבוע להן זמן הא דקבוע לה זמן לא קתני: אמר מר וכן אתה אומר באשם נזיר ואשם מצורע ששחטן שלא לשמן פסולין הואיל ובאו להכשיר ולא הכשירו תנן כל הזבחים ששחטן שלא לשמן כשרין אלא שלא עלו לבעלים לשום חובה חוץ מפסח וחטאת ואם איתא ליתני נמי חוץ מאשם נזיר ואשם מצורע דבאו להכשיר ולא הכשירו כיון דאיכא אשם גזילות ואשם מעילות דלכפרה אתו לא פסיקא ליה מאי שנא אשם נזיר ואשם מצורע דבאו להכשיר ולא הכשירו הני נמי באו לכפרה ולא כפרו אייר ירמיה מצינו שחלק הכתוב בין מכפרים ובין מכשירין מכפרין אית בהו דאתו לאחר מיתה מכשירין לית בהו דאתו לאחר מיתה דתנן האשה שהביאה חטאתה ומתה יביאו יורשין עולתה ומתה לא יביאו יורשין חטאתה מתקיף לה ר' יהודה בריה דר' שמעון בן פזי מכשירין נמי מי לית בהו דאתו לאחר מיתה והתנן המפריש מעות לנזירותו לא נהנין ולא מועלין מפני שראויין לבא כולן שלמים מת והיו לו מעות סתומין יפלו לנדבה מפורשין דמי חטאת יוליך לים המלח לא נהנין ולא מועלין דמי עולה יביא בהן עולה ומועלין בהן דמי שלמים יביא בהן שלמים ונאכלין ליום אחד ואין טעונין לחם והא עולה ושלמים דנזיר דמכשירים נינהו וקא אתו לאחר מיתה אמר רב פפא הכי קא אמר ר' ירמיה לא מצינו הכשר קבוע דבא לאחר מיתה ודנזיר הכשר שאינו קבוע הוא

רש"י אָשֶׁם מְאֹרֵעַ. בַּח הוּא לְהַכְשִׁירוֹ לְבַח בְּמַחְנֵה וּלְקַמְנֵי פְרִיךְ שְׂאֵר אֲשָׁמוֹת נָמִי
בָּאוּ לְכַפֵּר וְלֹא כִפְרוּ: בְּגִלְגַל זָבַח. עִם הַזָּבַח לְמִנְחַת הָעֹמֵר בָּאָה עִם הַכֶּזֶב דְּכַתִּיב
וְעִשִׂיתֶם בַּיּוֹם הַגִּיפְכֶם אֶת הָעֹמֵר וְגו' (וַיִּקְרָא כֹהֵן): דְּקָבֹעַ לוֹ זָמֵן. בְּנִיסָן: וּמֵלֵינוּ
שְׁחִילָקָן]. וּבְמַכְשִׁירִים חֲמִירוֹ: לֹא יִבְיָאוּ יוֹרְשֵׁי חֲטָאתָהּ. לְזוֹ אַחַת מִחֲמַשׁ חֲטָאוֹת
הַמִּתּוֹת חֲטָאת שְׁמַתוֹ בְּעֹלִיָה וְחֲטָאת יוֹלֵדֶת מַכְשִׁיר הוּא כְּדֹאֲמַרְיָן בְּכַרִּיתוֹת בְּפ'
דֵם שְׁחִיטָה (דָּף כו). מִפְּנֵי שְׁמַכְשִׁרְתָּהּ לְאֶחָד בְּקִדְשִׁים וּמִדְּחֲטָאתָהּ לְהַכְשִׁיר עוֹלָתָהּ
לְכַפֵּר כְּדְכַתִּיב (וַיִּקְרָא יִצְחָק) בְּיוֹלֵדֶת אֶחָד לְחֲטָאת וְאֶחָד לְעוֹלָה אֲלֵמָּה מַכְפִּירֵי קִרְבֵי
מַכְשִׁירֵי לֹא קִרְבֵי הַכִּי נָמִי מַכְפִּירֵי בְּשֶׁלֶל לְשָׁמֵן כְּשִׁרֵי לְהַקְרִיב וְלֹא עָלוּ וּמַכְשִׁירֵי
פְסוּלֵי לְגַמְרֵי: לֹא נִהְגִּין. מִדְּרַבָּנָן מִפְּנֵי דְמִי עוֹלָה שְׁבָהָן: וְלֹא מוֹעֲלִין. מִפְּנֵי שְׂרָאוּיָן
לְבַח לְשִׁלְמִים הוֹאִיל וְלֹא הִפְרִישׁ אֲלוֹ לְחֲטָאת וְאֲלוֹ לְשִׁלְמִים וְשִׁלְמִים אֵין בָּהֵן
מַעֲיָלָה לְדָאוּ קִדְשֵׁי ה' נִינְהוּ אֲלֵמָּה מִמּוֹן בְּעֹלִים אֲלֵמָּה בְּאִימוֹרִים לְאַחַר זְרִיקַת דְּמִים
בְּפ"ק דְּמַסְכַּת מַעֲיָלָה (דָּף ז): סְתוּמִין. לְכֹל פִּירָשׁ אֲלוֹ לְחֲטָאת וְאֲלוֹ לְעוֹלָה: יִפְלוּ
לְנִדְבָה. לְשׁוֹפְרוֹת דֵּהֲלָכָה הִיא בְּנִזִּיר לְמַשָּׁה מִסִּינֵי וְכֵן מִפְּרָשׁ בְּנִזִּיר בְּפִרְקָי מִי שְׂאֵמֵר
הִרְיָנִי נִזִּיר וְשָׁמַע חֲבִירוֹ כו' (דָּף כד): יוֹלִיךְ לִים הַמֶּלֶךְ. כְּדִין חֲטָאת שְׁמַתוֹ בְּעֹלִיָה
לְמִיתָה אֲזֵלָּה: לֹא נִהְגִּין. מִדְּרַבָּנָן: וְלֹא מוֹעֲלִין. לְאַמֵּר בְּשִׁמְעַתָּה קְמִייתָהּ דְּמַעֲיָלָה
(דָּף ג). חֲטָאוֹת הַמִּתּוֹת וּמַעוֹת הַהוֹלְכוֹת לִים הַמֶּלֶךְ אֵין מוֹעֲלִין בָּהֵן לְאַחֲבוּד
קִיּוּמֵי וְלָאוּ קִדְשֵׁי גְבוּהָ נִינְהוּ: דְּמִי שְׁלְמִים כו'. אֲבָל דְּמִי אָשֶׁם לִיכָּא לְאִינוּ בְּנִזִּיר
טְהוֹר אֲלֵמָּה בְּנִזִּיר טְהוֹר (רש"י)

תוספות בעליו ירעה עד שיסתאב וימכר ויביא בדמיו עולה בדמיו אין אבל הוא
גופיה לא גזירה לאחר כפרה אטו לפני כפרה הל"ל משום דגמירי דבאשם רועה
ומתוך פי' הקונטרס משמע דלא גמירי אלא ניתק לרעייה בעלמא ומשמסרו
לרועה כשר לעולה משם ואילך אפילו הוא בעצמו דשוב אין שם אשם עליו
ותימה גדול הוא לומר כך ועוד דהוה ליה למימר גזירה לאחר ניתוק אטו קודם
ניתוק ועוד דמשמע בהדיא התם בפסחים דניתוק לרעייה דרבנן מדדייק
אמילתניה דרב הונא דהכא דאמר שחטו סתם כשר לעולה אלמא קסבר לא בעי
עקירה אי הכי כי לא ניתק נמי ומשני גזירה לאחר כפרה אטו לפני כפרה ורבינו
שמואל לא גריס התם כי לא ניתק נמי אלא הכי גריס א"ה לכתחילה נמי פירוש
יכול לשוחטו סתם כיון דלא בעי עקירה ואמאי נקט ושחטו סתם דמשמע דיעבד
דבשלמא אי הוה אמר ושחטו לשם עולה דבעי עקירה הוה ניחא דנקט דיעבד

אפילו לאחר ניתוק גזירה שמא ישכח לעוקרו ומשני דכי לא בעי עקירה נמי אסור לכתחילה כמו לפני כפרה ודוחק הוא שמגיה הספרים ועוד דהוה ליה לשנויי גזירה אטו לפני ניתוק ור"ת לא גריס כאן ובפ"ק דזבחים (דף ה.) ובנוזיר (דף כה:) ניתק אין לא ניתק לא ובתמורה אינו ברוב ספרים בפ' ואלו קדשים (דף יח.) ובפ"ב דזבחים (דף כח.) אינו בשום ספר דקרא דהוה בהוייתו יהא לא לפסול בלא ניתוק קאתי דרעי' דרבנן היא והכי גמירי הלכתא דכל שבחטאת מתה באשם קרב עולה ומשום דתקון רבנן רעייה גזירה אטו לפני כפרה נקט הש"ס באשם רועה וקרא אתא למימר דכשר לעולה בלא עקירה דבהוייתו מה שבסופו להיות לאחר עקירה יהיה בלא עקירה דהיינו עולה כדגמירי ואין לחוש אי קאי קרא אהילכתא דכי האי גוונא אשכחנא בפ' הלוקח עובר פרתו (בכורות ד' טז.) דאיצטריך קרא ואיצטריך הילכתא והשתא ניחא הא דפריך בפסחים (דף עג.) אי הכי כי לא ניתק נמי ועוד יש לפרש דגרסינן הכא שפיר ניתק אין לא ניתק לא דאמר קרא הוא בהוייתו יהא קודם כפרה והיכא דאבד והפריש אחר ונמצא הראשון והרי שניהם עומדים דפליגי בפרק שני שעירי (יומא דף סד.) דרב אמר מצוה בראשון ור' יוחנן אמר מצוה בשני לא אמר שיהא חבירו קרב מיד עולה דבהוי"א אשם יהא קודם כפרה הילכך ניתק אין לא ניתק לא משום דגזרינן אטו לפני כפרה ובפסחים (דף עג.) דפריך כי לא ניתק נמי היינו לאחר כפרה אלא שלא ניתק דבשלמא אי בעי עקירה הוה ניחא דבעי ניתוק כדי שיהא נזכר לעוקרו לשם עולה וא"ת ומותר הפסח דקרב שלמים (לימא) דבעי עקירה וליבעי ניתוק כדי שיהא נזכר לעוקרו ועוד אמאי לא גזרינן ביה אטו לפני כפרה כמו באשם וי"ל דשאני פסח שאין זמנו רק ערב הפסח מחצות ולא שייך למיגזר ביה כלל בשאר ימות השנה וא"ת בשלמא אשם שמתו בעליו איכא למיגזר אטו קודם מיתה ונתכפרו בעליו אטו קודם כפרה דהוה גופיה לא ליקרב עולה אלא תמורת אשם וולד תמורת אשם דתנן בפרק ואלו קדשים (דף כ:) ירעו ובעי למימר בגמרא קודם כפרה דגזרינן שמא הוא עצמו יקרב ואיתותב התם מאי גזירה איכא והלא אף קודם כפרה דיך ליקרב עולה וא"כ הוא עצמו יקרב עולה וי"ל דגזרינן אטו אשם גופו לפני כפרה וקצת קשה לפי ר"ת מנוזיר (דף כה:) דר' ישמעאל דריש ולד חטאת ותמורת אשם אי מקריב ליה קאי עליה בעשה מדכתיב רק ר"ע אומר אינו צריך הרי הוא אומר אשם הוא הוא קריבה ואין תמורתו קריבה ופריך למה לי קרא והא הילכתא גמרינן ליה כל שבחטאת מתה באשם רועה ומשני אין ה"נ וכי אתא קרא לכדרב הונא כו' משמע דהוה אתא למעוטי מהקרבה ולא לאכשוריה להקרבה: **מכשירין** לית בהו דאתו לאחר מיתה. פי' בקונטרס חטאת יולדת מכשיר היא כדאמרינן בפ' דם שחיטה מפני שמכשרתה לאכול בקדשים ואגב ריהטיה לא דק שם ומשנה היא בפ' המביא אשם תלוי (כריתות דף כה:): **ה"ג** בת"כ האשה כו' עולתה ומתה לא יביאו יורשים חטאתה. משמע אבל היא אם היתה חיה היתה מביאה חטאתה אחר עולתה ועלתה לה עולתה לשם חובה

וכן משמע [בתי"כ] בפרשת אשה כי תזריע שאם הביאה עולתה תחילה תביא חטאתה ממין עולתה וכן במסכת קנים (פ"ב מ"ה) ותימה דבפי תמיד נשחט (פסחים ד' נט.) אמרי' זה בנה אב שכל החטאות קודמות לעולה אפילו חטאת עוף קודם לעולת בהמה ואפילו דיעבד קאמר מדמשני שאני עולת מצורע דרחמנא אמר והעלה שהעלה כבר והיינו דיעבד דלכתחילה חטאתה קודמת כדכתיב בקרא בהדיא ש"מ דבעלמא אפילו דיעבד לא ותירץ ה"ר חיים דה"ה בעלמא והא דבעי קרא במצורע משום דכתיב ביה הויה זאת תהיה בהוייתו יהא דמשמע עיכובא כדאמרינן בשמעתין בסוף אע"ג דמסקינן לקמן יש מחוסר זמן לבו ביום אין לפסול בעלמא מטעם זה דלא הוי אלא בסדר מצורע כמו שאפרש לקמן: לא יביאו יורשין חטאתה. הגירסא משתבשת בתי"כ בפרשת ויקרא [בפי] אם לא תגיע [וגו'] אחד לחטאת ואחד לעולה שממין חטאת יביא עולה שאם הביא חטאתו ומת יביאו יורשין עולתו ומנין שאם הביא עולתו ומת שיביאו יורשין חטאתו ת"ל אחד לחטאת ואחד לעולה וכך יש להיות הגירסא יכול שאם הביא עולתו ומת שיביאו יורשין חטאתו ת"ל אחד לחטאת פי' חטאת קודמת לעולה ואסמכתא בעלמא היא דמהילכתא הוא דנפקא לן דחטאת שמתו בעליה למיתה אזלא: לא נהנין ולא מועלין. בנוזר בפרק [מי שאמר הריני נזיר ושמע חבירו ואמר] ואני (דף כד:) תנן כי האי גוונא: ואין טעונין לחם. אע"ג דבסמוך גבי אשם מצורע שלא לשמו קתני דטעון נסכים יש לחלק בין נסכים דשייכי בכל הקרבנות ללחם ועוד כדפי' בקונטרס משום דבעינן על כפי הנזיר וליכא ומיהו קשה למה הטעינו כאן זרוע בשילה יותר משלא כמצוותו ושלא לשמו בפי התכלת (לקמן דף מח:) וי"ל דשלא כמצוותו הוי משונה יותר מדאי ועוד שלא כמצוותו נראה דהיינו בן שנה והביא בן שתים או מחוסר זמן דהוי משונה יותר מדאי וקצת תימה כיון דאין טעון לחם יפסול כדאמר בפי שתי מדות (לקמן דף פט:): גבי אשם מצורע ששחטו שלא לשמו טעון נסכים שאם אי אתה אומר כן פסלתו והכא נמי יהא טעון לחם שאם אי אתה אומר כן פסלתו ויש לחלק כמו שפי' דנסכים אלימי מלחם ובפי' שתי מדות אאריך בעזרת האל: (תוספות)

א

-

ה

דף

דאמר מר גילח על אי' משלשתן יצא מיתבי אשם מצורע שנשחט שלא

לשמו או שלא ניתן מדמו ע"ג בהונות ה"ז עולה לגבי מזבח וטעון נסכים וצריך אשם אחר להכשירו תיובתא דרב ורשב"ל אמר מנחת העומר שקמצה. שלא לשמה כשירה ושירה אין נאכלין עד שתביא מנחת העומר אחרת ותתירנה ששירה אין נאכלין עד שתביא מנחת העומר אחרת) מקרב היכי קרבה [\[יחזקאל מה-טו\]](#) ממשקה ישראל מן המותר לישראל אמר רב אדא בר אהבה קסבר ר"ל אין מחוסר זמן לבו ביום מתיב רב אדא בריה דרב יצחק יש בעופות שאין במנחות יש במנחות שאין בעופות יש בעופות שהעופות באין בנדבת שנים (אבל מנחות נפש כתיבא) ומחוסרי כפרה (זב וזבה יולדת ומצורע) והותרו מכלל איסורן בקודש משא"כ במנחות ויש במנחות שהמנחות טעונות כלי ותנופה והגשה וישנן בציבור כביחיד מה שאין כן בעופות ואם איתא במנחות נמי משכחת לה דהותרו מכלל איסורן בקודש ומאי ניהו מנחת העומר כיון דאין מחוסר זמן לבו ביום לאו איסורא הוא מתיב רב ששת הקדים מתן שמן למתן דם ימלאנו שמן ויחזור ויתן שמן אחר מתן דם מתן בהונות למתן שבע ימלאנו שמן ויחזור ויתן מתן בהונות אחר מתן ז' ואי אמרת אין מחוסר זמן לבו ביום אמאי יחזור ויתן מאי דעבד עבד אמר רב פפא. שאני הלכות מצורע דכתיבא בהו הוייה דאמר הכתוב [\[ויקרא יד-ב\]](#) זאת תהיה תורת המצורע תהיה בהוייתה תהא מתיב רב פפא הקדים חטאתו לאשמו לא יהיה אחר ממרס בדמה אלא תעובר צורתה ותצא לבית השריפה אמאי קא מותיב רב פפא והא רב פפא הוא דאמר שאני הלכות מצורע דכתיבא בהו הוייה אלא רב פפא הכי קא קשיא ליה אימא ה"מ עבודה שחיטה לאו עבודה היא ואי אין מחוסר זמן לבו ביום יהא אחר ממרס בדמה ולקריב אשם והדר ליקרב חטאת אלא אמר רב פפא היינו טעמא דר"ל דקסבר האיר מזרח מתיר דרבי יוחנן ור"ל דאמרי תרוייהו אפילו בזמן שבית המקדש קיים

כ"י ומכשירו להתחיל נזירות טהרה: ליום אחד. כחומר שלמי נזיר כדאמרין באיזהו מקומן (זבחים דף נד.). ואין טעונים לחם. דבעינן ונתן על כפי הנזיר וליכא: קצוע. דאין שם שום ד"א מכשיר הבעלים אלא הוא: על אחת משלשתן. אפילו על חטאת דכתיב ואחר ישתה הנזיר יין ואמרין בנזיר אחר מעשה יחידי וליף התם שפיר צ"ג מינין (דף מו.). וטעון נסכים. כדון אשם מלרע צ"ג ב' מדות (לקמן דף כ:): להכשירו. למלרע בהקהל: תיובתא דרב. דאמר לעיל דפסול

הואיל וזא להכשיר ולא הכשיר: ושיריה אין נאכלין. משום איסור חדש: ממשקה ישראל. פסוק הוא ביחזקאל בקרבנות: מן המותר. למשקה ישראל יביאו נסכים ולא מן האסור: אין מחוסר זמן לזו ביום. הואיל והיום תהא מותרת לישראל אחר שתקרב מנחת העומר אחרת ולא מחוסרת זמן היא לגבוה: עופות באין בנדבת שנים. בפרק המנחות והנסכים (לקמן דף קד:): רבי אומר לכל נדריהם ונדבותם אשר יקריבו הכל באין בשותפות חוץ מן המנחה מפני שנאמר בה נפש: ומחוסרי כפרה. כולן מביאין עופות להכשירן בקדשים זב וזבה ויולדת ומאורע: והותרו לקדש מכלל איסורן. להדיוט למליקה אסורה בחולין וכשרה בקדשים: מנחות טעונות כלי. בפ' שתי הלחם (לקמן דף לו.) עופות אין טעונין כלי שהרי מליקתן בליפורן: והגשה. בפ' כל המנחות באות מלה (סם דף ס.). הגשה מגישה בקרן מערבית לרומית של מזבח כנגד חודה של קרן בפ' הקומץ רבה (לקמן דף יט:): מנחת העומר ישנה בליבור עופות אין באין בליבור בת"כ גבי נדבת העוף קרבנו (והקריב) היחיד מביא עוף ולא הליבור: ואם איתא. לעדיין חדש אסור מנחת העומר נמי אישתכח דקרבה לגבוה מה שאסור להדיוט: לאו איסורא הוא. לכמאן דקרבה מנחת העומר האחרת דמי: מתן שמן. דמאורע מתן דם לריד להקדים כמו שאמור בענין על מקום דם האשם יתן השמן: ימלאנו. ללוג: למתן שבע. והזה מן השמן באצבעו שבע פעמים וגו': לא יהא אחר ממרס בדם. שלא יקרוש כשיזה מדם האשם: תעובר לורתה. תניחנה עד למחר ותיפסל בלינה ותעובר מראה ליחלוחית בשר הימנה משום בזיון קדשים דכל זמן שלא נפסלו בלינה אין נשרפין אלא א"כ פסולו בגופו אלמא מדקתני תלא לבית השריפה יש מחוסר זמן לזו ביום: ה"מ דכתיבא הוייה. בעבודה אבל שחיטה לאו עבודה היא דהא כשרה בזר: אלא טעמא דר"ל. לאמר קומלה נקטר דקסבר (כ"ז)

תוספות גילח על אחד משלשתן יצא. ואפי' לרבנן דלא שרו לשתות ביין עד שיביא חטאתו בפי' גי' מינין (נזיר דף מו.). : **תיובתא**. הוה מצי למימר רב תנא הוא ופליג כדקאמר בכמה דוכתי : **שהמנחות** טעונות כלי. וא"ת אדרבה זו היא קולא לגבי עופות דבעו מליקה בעצמו של כהן וי"ל דבקדושה איירי שצריך לקדשו בכלי שרת מה שאין כן בעופות : **ואם** איתא במנחות נמי משכחת לה. פי' ואם איתא שתהא כשרה : **ואי** אין מחוסר זמן לבו ביום אמאי יחזור ויתן. לבסוף מסקינן

דיש מחוסר זמן לבו ביום ותימה דביומא בפ' הוציאו לו (דף ס:) מצריך חוקה שלא ישנה את הסדר והיכא דלא כתיבא חוקה לא חיישינן אם משנה וי"ל דדוקא בהדי מצורע חשיב מחוסר זמן במה שעדיין לא הגיע זמן טהרתן אבל סדר עבודת יוה"כ דלכפרה לא חשיב מחוסר זמן: **שחיטה** לאו עבודה היא. פי' הקונטרס מדאכשרה רחמנא בזר וא"א לומר כן דאהכשר זר גופיה מייתי לה לקמן בפירקין (דף ו:) ובספ"ק דזבחים (דף יד:): ומיהו יש ליישב פירושו דכיון דבשום מקום לא בעי כהן בשחיטה לאו עבודה היא ולא דמי לשמאל דיש מקום שצריך ימין ולהכי פריך עלה [בזבחים] מפרה והרב רבי יצחק מאורליני"ש מפרש לאו עבודה היא לפי ששוה בחולין ובקדשים אם כן לא מטעם עבודה צוה המקום שחיטה ונראה לפרש דלאו עבודה היא מדאכשרינן בפ"ב דזבחים (דף כו.) עמד בדרום והושיט ידו בצפון ושחט בקדשי קדשים ובמקבל פסול דדרשינן אותו בצפון ולא שוחט בצפון אבל מקבל בצפון ובשלמים מכשירין עמד בחוץ והושיט ידו לפניו ושחט ואם קיבל קבלתו פסולה דדרשינן בפ' כל הפסולים (זבחים דף לב:): בן הבקר לפני ה' ולא שוחט לפני ה' אבל אם קיבל קבלתו פסולה משום דכתיב לעמוד לפני ה' לשרתו אלמא כל שירות לפני ה' ש"מ מדאכשרה רחמנא עמד בחוץ והושיט ידו לפניו ושחט מכלל דשחיטה לאו שירות היא ועוד מדאמר בההיא שמעתא בפ"ב (דף כו.) דנתלה ושחט שחיטתו כשירה שחיטה על ירך אמר רחמנא ולא שוחט על ירך אלמא שחיטה לאו עבודה היא דאי עבודה היא לא היה מכשיר לה רחמנא בכה"ג דהא נתלה וקיבל אמר דקבלתו פסולה משום דאין שירות בכך ומיהו מדפריך לקמן (דף ו:) ובפ"ק דזבחים (ד' יד:): ובפי' חטאת העוף (שם ד' סח:): מפרה דאמר רב שחיטת פרה בזר פסולה משמע קצת כפירוש הקונטרס ומיהו גם לפי מה שפירש יש ליישבו אבל קשיא דא"כ לשמעון התימני דבעי בפרק כל הפסולין (שם דף לב:): שיהו ידיו של השוחט לפניו מן הנשחט הויא שחיטה עבודה: **שחיטה** לאו עבודה היא. לא מצי לשנויי דר"ש בן לקיש סבר דעבודה היא דבזה לא מצינו שום מחלוקת דאע"ג דפריך לקמן משחיטת פרה בזר ומשני דקדשי בדק הבית היא ומשמע דאי קדשי מזבח היא הוה דייקי מינה דעבודה היא ובפי' טרף בקלפי (יומא דף מב.) איכא למ"ד דשחיטת פרו בזר פסולה ופרו קדשי מזבח הוא אין זה דיוק דמ"מ כיון דאשכחן שחיטת פרה בזר פסולה אע"ג דקדשי בדק הבית היא א"כ מה שפסלה הכתוב גבי פרה לאו משום דהוי עבודה דהא בפרה אין שחיטה עבודה דפסלה כדמפרש מידי דהוה אמראות נגעים דבעי כהונה תדע דהא בזבחים (דף יד:): אמרי רבה ורב יוסף הולכה בזר מחלוקת ר"ש ורבנן ומסקינן התם לר"ש שחיטה לאו עבודה היא ושאני פרה דקדשי בדק הבית היא ולקמן בהקומץ רבה (דף יט.). משמע דלר"ש שחיטת פרו בזר פסולה דקאמרינן מדגלי רחמנא גבי פרו של אהרן ושחט (אהרן) את פר החטאת אשר לו מכלל דבעלמא לא בעינן בעלים ומיהו קשיא מהא דאמרינן בפרק טרף בקלפי (יומא דף מב.) מ"ש פרה דכתיב בה

העומר דלא חזיא דחדוש הוא ובמקום הראוי לעבודה לאפוקי נפגם המזבח: ת"ר כשהוא אומר [ויקרא א-ב/ג](#)

א

-

ו

דף

מה לכלאים שמצותו בכך רב שישא בריה דרב אידי אמר משום דאיכא למימר ליהדר דינא ותיתי במה הצד מה למליקה שכן קדושתה אוסרתה חלב ודם יוכיחו מה לחלב ודם שכן באים מכלל היתר מליקה תוכיח וחזר הדין לא ראי זה כראי זה ולא ראי זה כראי זה הצד השווה שבהן שאסורין להדיוט ומותרין לגבוה אף אני אביא טרפה אף על פי שאסורה להדיוט תהא מותרת לגבוה מה להצד השווה שבהן שכן מצותה בכך אלא אמר רב אשי משום דאיכא למימר מעיקרא דדינא פרכא מהיכא קא מייתית לה מבעל מום מה לבעל מום שכן עשה בו מקריבין כקריבין אמר ליה רב אחא סבא לרב אשי יוצא דופן יוכיח שלא עשה בו מקריבין כקריבין ומותר להדיוט ואסור לגבוה מה ליוצא דופן שכן אינו קדוש בבכורה בעל מום יוכיח מה לבעל מום שכן עשה בו מקריבין כקריבין יוצא דופן יוכיח וחזר הדין לא ראי זה כראי זה ולא ראי זה כראי זה הצד השווה שבהן שמוותרים להדיוט ואסורים לגבוה וכ"ש טרפה שאסורה להדיוט תהא אסורה לגבוה מה להצד השווה שבהן שכן לא הותרו מכללן תאמר בטריפה שהותרה מכללה א"ל רב אחא בריה דרבא לרב אשי טרפה שהותרה מכללה מאי היא אילימא מליקה דעולת העוף לגבוה בעל מום נמי בעופות אשתרויי אשתרי תמות וזכרות בבהמה ואין תמות וזכרות בעופות אלא מליקה דחטאת העוף לכהנים כהנים משולחן גבוה קא זכו ואלא פריך הכי מה להצד השווה שבהן שכן מומן ניכר תאמר בטריפה שכן אין מומה ניכר מש"ה איצטריך קרא וטריפה מהכא נפקא מהתם נפקא [יחזקאל מה-טו](#) ממשקה ישראל מן המותר לישראל [ויקרא כז-כח](#) מכל אשר יעבור תחת השבט נפקא פרט לטריפה שאינה עוברת צריכי דאי ממשקה ישראל ה"א למעוטי היכא דלא היתה לה שעת הכושר דומיא דערלה וכלאי הכרם אבל היתה לה שעת הכושר אימא תתכשר כתב רחמנא כל אשר יעבור ואי כתב רחמנא כל אשר יעבור הוה אמינא למעוטי היכא דנטרפה ולבסוף הקדישה דומיא דמעשר אבל הקדישה ולבסוף נטרפה דבעידנא דאקדשה הוה חזיא אימא תתכשר כתב רחמנא מן הבקר צריכי: [מתני'](#) אחד מנחת חוטא ואחד כל המנחות שקמצן זר אונן טבול יום מחוסר בגדים מחוסר כיפורים שלא רחץ ידיו ורגליו ערל טמא יושב עומד על גבי כלים על גבי בהמה ע"ג רגלי חבירו פסול קמץ בשמאל פסול בן בתירא אומר יחזיר ויחזור ויקמוץ בימין קמץ ועלה בידו צרור או גרגר מלח או קורט של לבונה פסול מפני שאמרו הקומץ היתר והחסר פסול ואיזהו היתר שקמצו מבורץ וחסר שקמצו בראשי אצבעותיו: [גמ'](#) למה לי למתנא אחד מנחת חוטא ואחד כל המנחות ליתני כל המנחות שקמצן זר ואונן לר"ש איצטריך דתניא א"ר שמעון בדין הוא שתהא מנחת

**חוטא טעונה שמן ולבונה שלא יהא חוטא נשכר ומפני מה אינה טעונה שלא יהא קרבנו
מהודר ובדין הוא שתהא חטאת חלב טעונה נסכים**

רש"י כלאים לגבזה. אבנטו של כהן: מאותו בכך. גזירת הכתוב שלא יהא אבנט אללא של כלאים דכתיב (שמות כח) תכלת וארגמן וגו' ואמרינן יבמות (דף 77: ד) מדשש כיתנא תכלת עמרוא: רב שישא בריה דרב אידי אמר. להכי אינטריך קרא משום דאיכא למימר ניהדר דינא ונייתי במה הלך דטריפה מותרת לגבזה: מקריבין כקריבין. דמוס פסול בכהן כמו בזבח אבול טריפות לא פסיל בכהנים דתנן בצבורות בפרק מומין אלו (דף 77 מה:): ואלו כשרין באלים ופסולין בבהמה אוחו ואתו בנו וטריפה ויולא דופן להכי אינטריך קרא: אמר ליה רב אחא [סבאל] לרב אשי. ואכתי ל"ל קרא הא איכא למימר: יולא דופן יוכית. שכהן יולא דופן קשר לעבודה וקרבן יולא דופן פסול דאמרינן בת"כ כי יולד פרט ליולא דופן: מה ליולא דופן שאינו קדוש בצבורה. דפטור רחס כתיב (שמות יג) תאמר בטריפה שקדושה בצבורה אם נולד עם טריפתו הלכך אינטריך קרא: בעל מוס יוכית. שקדש בצבורה ואסור לגבזה אף אני אביא טריפה ולמה לי קרא: הלך השוה כו'. ולמה לי קרא: מליקה. טריפה היא לכתחילה דחותך שדרה ומפרקת כדאמרי' בפ"ק דשחיטת חולין (דף 77: כ:) והותרה לגבזה מכלל איסורה להדיוט אישתרי אף אני אביא טריפה (ולמה לי קרא): מליקה דחטאת העוף לכהנים. ובבעל מוס ויולא דופן לא אשכחן היתר לכהנים מכלל איסור דאין בהן שום איסור לגבי כהנים: משולחן גבזה הוא דזכו. וגבי גבזה אשכחן בבעל מוס בעופות היתר מכלל איסור וליכא מה להלך כו' ול"ל קרא: בעל מוס מומן ניכר. שאין מומן פסול אללא בגלוי כדאמרינן בצבורות בפ' על אלו מומין (דף 77: ז.) ויולא דופן מומן ניכר דאית ליה קלא והכל יודעים: טריפה יא שאין מומן ניכר. כגון צבני מעיים: שלא היתה לה שעת הכושר. דנטרפה ממעי אמה דומיא דערלה וכלאי הכרס דכתיב בהוא קרא דכתיב ביה מן האלון מן המאחיים ממשקה ישראל ואמרינן בפרק אלו עוברין במסכת פסחים (דף 77 מה.) מן המאחיים מן המותר ב' מאות שנסתיירו צבור מכאן לערלה שבטלה במאחיים: כל אשר יעבור תחת השבט. פרט לטריפה שאינה עוברת משום דאין לה חיות לא חשיב לה עוברת והאי קרא כתיב במעשר וגמרינן שאר קרבנות מיניה בג"ש נאמר כאן תחת אמו ונאמר להלן תחת השבט כו' בפ"ט דצבורות (ד' נז): מתני' זר ואונן. וכל הני מפרש בזבחים (דף 77: טו:) מקראי דעבודתן פסולה ואזהרתן בסנהדרין בסוף אלו הן הנשרפין (דף 77 פג.). ערל. כהן ערל שמתו אחיו מחמת מיילה: יושב. לעמוד לשרת כתיב: ע"ג כלים או ע"ג בהמה או רגל חבירו. בזבחים (דף 77: כד.) מפרש דבעינן שלא יהא דבר חולץ בין רגליו לבין הרגפה: שמאל. מפרש בגמרא מנלן דפסול: בן בתירה. אכולהו פליג אזור ואונן וכל הנד: עלה בידו לרור. נמלא קומץ חסר מקום הלכך וכן מלח או לבונה: מבורץ. גדוש ל"א שנתאה קמח חולץ בין ראשי ארבעותיו לפס ידו: בראשי ארבעותיו. מעט שלא פשטו על פס כל היד: גמ' שלא יהא קרבנו מהודר. שלא תהא המנחה נאה: חטאת חלב. (היינו חלב) היינו סתם חטאת. חטאת אינה טעונה נסכים בפרק שתי מדות (לקמן דף 77: כ:): (רש"י)

תוספות מה לכלאים שכן מצותו בכך. ואע"ג דאפשר לקיים בטלית של צמר מ"מ בסדין של פשתן שחייב בציצית לא אפשר לקיים בכך וא"ת ולימא גיד הנשה במחובר יוכיח דאין מצותו בכך ושרי לגבוה כדאמר בריש ג"ה (חולין ז:): וכי תימא מה לג"ה שכן מחובר הנך יוכיחו וי"ל כיון דאין לו היתר אלא על ידי חיבור לא שייך למיעבד מיניה יוכיח: בעל מום נמי הותר בעופות. ונ"ל דהשתא מצי למילף ממחוסר אבר ויוצא דופן ולבסוף כשאמר שכן מומן ניכר אתי הכל שפיר: שכן מומן ניכר. ואין לומר דמחוסר זמן ואותו ואת בנו ומוקצה ונעבד ורובע ואתנן ומחיר יוכיחו דכל הני יש להם קול יותר מטריפה בבני מעיים שאין יודע כלל כי היכי דחשיב יוצא דופן מומו ניכר משום דיש לו קול ומחיה דשריא להדיט ואסורה לגבוה אין ללמוד טריפה דמה לחיה שכן אין במינה לגבוה ושכן מומה ניכר: דומיא דערלה וכלאי הכרם. וא"ת והא אמרינן פ' כל שעה (פסחים דף כה.) ובכל הבשר (חולין דף קטז.) זאת אומרת כלאי הכרם עיקרון נאסר הואיל והיתה להם שעת הכושר קודם השרשה ויש לומר דכלאים דכתיבי בהאי קרא איירי בענבים שעושין מהם יין לנסכים כדדרשינן (פסחים דף מח.) מן המאתים ממותר ב' מאות שנשתיירו בבור הנהו לא היתה להם שעת הכושר דדוקא דחרצן שנזרע הוא שהיתה לו שעת הכושר קודם השרשה ומן החרצן אין עושין נסכים וא"ת אותם ענבים עצמן היתה להם שעת הכושר קודם שהוסיפו מאתים וי"ל דמה שנתוסף באיסור אחר שנעשה כלאים שגדל אחרי כן לא היה לו מעולם (אחרי כן) שעת הכושר והאי דמיתסר אף מה שגדל קודם לכן לפי שא"א להבדיל זה מזה להפריש תערובתם: כתב רחמנא כל אשר יעבור. אע"ג דמוכח דהיכא שהיתה לו שעת הכושר לא ילפינן ממשקה ישראל אפ"ה מייתי ליה בכל דוכתא בפ' כל האסורין (תמורה דף כט.) גבי נעבד משום דע"י תלתא קראי מסקינן דאין לחלק: שקמצן זר אונן כו'. והוא הדין שתויי יין ופרועי ראש במיתה ומחלי עבודה כדאמרינן בפרק אלו הן הנשרפין (סנהדרין דף פג:) ותנא ושייר: בן בתירא אומר יחזור ויקמוץ בימין. למאי דמוכח בגמרא דהוא הדין אכולהו פסולי דלעיל יש לתמוה דלא עריב פסול שמאל בהדי פסולי דלעיל וי"ל משום דס"ד דשמאל כיון דאית ליה הכשירא ביום הכיפורים קבוע עבודה ולא תועיל בה חזרה: חסר שקמצו בראשי אצבעותיו. אגב דמפרש יתר חוזר ומפרש חסר כיוצא בו אף על גב דצרוז וגרגיר וקורט משום חסר הוא: (תוספות)

דף ו - ב

שלא יהא חוטא נשכר ומפני מה אינה טעונה שלא יהא קרבנו מהודר סד"א הואיל ואמר ר"ש שלא יהא קרבנו מהודר כי קמצי לה פסולין נמי תתכשר קמ"ל אי הכי התם נמי ליתני אחד חטאת חלב ואחד כל הזבחים שקבלו דמן זר ואונן ולימא לר"ש אצטריך אלמא כיון דתנא ליה כל ולא קתני חוץ כולהו משמע ה"נ כיון דתנא כל ולא קתני חוץ כולהו משמע אצטריך סד"א הואיל ואוקימנא לרישא דלא כר"ש סיפא נמי דלא כר"ש קמ"ל אמר רב זר שקמץ יחזיר והא אנן פסל תנן מאי פסל עד שיחזיר אי הכי היינו בן בתירא אי דאיתיה לקומץ בעיניה לא פליגי רבנן עליה דבן בתירא כי פליגי דחסר קומץ רבנן סברי לא יביא מתוך ביתו וימלאנו בן בתירא סבר יביא מתוך ביתו וימלאנו אי הכי בן בתירא אומר יחזור ויקמוץ בימין בן בתירא אומר יחזיר ויביא מתוך ביתו וימלאנו ויחזור ויקמוץ בימין מיבעי ליה כי קא אמר רב לבן בתירא פשיטא מהו

דתימא עד כאן לא קא מכשר בן בתירא אלא בשמאל אבל בשאר פסולין לא קמ"ל מאי שנא שמאל דאשכחן לה הכשירא ביום הכפורים זר נמי אשכחן לה הכשירא בשחיטה שחיטה לאו עבודה היא ולא והא"ר זירא אמר רב שחיטת פרה בזר פסולה ואמר רב עלה אלעזר וחוקה כתיב בה שאני פרה דקדשי בדק הבית היא ולא כל דכן הוא קדשי בדק הבית בעו כהונה קדשי מזבח לא בעו כהונה אמר רב שישא בריה דרב אידי מידי דהוה אמראות נגעים דלאו עבודה נינהו ובעי כהונה ונילף מבמה וכ"ת מבמה לא ילפינן והתניא מנין ליוצא שאם עלה לא ירד שהרי יוצא כשר בבמה תנא [\[ויקרא ו-ב\]](#) אזאת תורת העולה סמיך ליה אלא טעמא דאשמעינן רב הא לאו הכי הוה אמינא בשאר פסולין פסל בן בתירא והתניא רבי יוסי ברבי יהודה ורבי אלעזר בר"ש אומרים מכשיר היה בן בתירא בכל הפסולין כולן ותניא וקמץ משם ממקום שרגלי הזר עומדות בן בתירא אומר מנין שאם קמץ בשמאל שיחזיר ויחזור ויקמוץ בימין ת"ל וקמץ משם ממקום שקמץ כבר וכיון דקרא סתמא כתיב בה מה לי שמאל ומה לי שאר הפסולין אלא הא קמשמע לן רב קמץ ואפילו קידש ולאפוקי מהני תנאי דתניא רבי יוסי בן יוסי בן יאסיין ורבי יהודה הנחתום אמרו בד"א שקמץ ולא קידש אבל קידש פסל ואיכא דאמרי קמץ אין קידש לא כמאן כהני תנאי ולאפוקי מתנא קמא מתקיף לה רב נחמן מאי קא סברי הני תנאי אי קמיצת פסולין עבודה היא אע"ג דלא עביד ליה מתן כלי אי קמיצת פסולין לאו עבודה היא כי עבד לה מתן כלי מאי הוה הדר אמר ר"נ לעולם עבודה היא ולא גמרה עבודתה עד דעביד לה מתן כלי אי הכי אפילו לא קידש

רש"י חי הכי. במס' זבחים (דף טו:): קתני כל הזבחים שקיבל דמן זר ואונן וכל הני דמתני' ליתני נמי כי מתני' אחד חטאת חלב ואחד כל הזבחים כו': כולו משמע. ולא פליג ר"ש: אלטריך. אע"ג דבלאו הכי נמי הויא מנחת חוטא בכלל ולא פליג ר"ש אפילו הכי אלטריך למיתנייה דמהו דתימא מדרישא דקתני דשלא לשמה לא עלו לשם חובה אוקימנא בריש פירקין (דף ב:): לרבה ולרבא מתני' דלא כר"ש סיפא נמי דקתני כל המנחות שקמנן זר כו' דלא כר"ש דמדפלוג ברישא פליג נמי בסיפא ואמר במנחת חוטא דכי היכי דאין קרבנו מהודר כי קמאי לה פסולין כשרה: קמ"ל. משנה יתירה אחד מנחת חוטא דלא אלטריך למתנייה אלל לר"ש דר"ש נמי מודה בסיפא: לא יביא מתוך ביתו וימלאנו. סלה לעשרון דקסברי קדושת כלי קבעה לשם מנחה דשוב אין מוסיפין עליה ומיפסלא בחסרון כדאמרינן בהאי פירקין (דף ט:): מן המנחה פרט לשחסרה: יביא מתוך ביתו. דקסבר קמיילא קבעה והא לא קמץ בהו וכה"ג פליגי אמוראי לקמן בשמעתי (ס): ומאי שנא שמאל. כלומר [אמאי] ה"א דבשאר פסולין לא מכשיר לכהדורי אלל בשמאל: ביה"כ. נטל את המחתה בימינו ואת הכף בשמאלו: בשחיטה. כדאמרינן לקמן בפ"ג (דף יט.) והקריבו בני אהרן את הדם מקבלה ואילך מלות כהונה לימד על השחיטה שכשרה בזר: ואמר רב עלה. היינו טעמא דפסולה דכתיב בה אלעזר וכתיב בה חוקה וחוקה עיכובא: שאני פרה. דטעמא דשחיטה פסולה בזר לאו דעבודה היא דהא קדשי בדק הבית דלא שייכא בהו עבודה אלל גזירת הכתוב היא דזר פסול בה: ולאו כל דכן הוא. בקדשי בדק הבית חשובה עבודה בקדשי מזבח לא כל שכן ואפ"ה זר כשר בשחיטת קדשים אלמא אשכחן הכשר בעבודה וגבי קמיילא נמי אית ליה תקנתא בחזרה לבן בתירא ולמה לי דרב: אמר רב שישא. לעולם לאו עבודה והאי דבעיא כהן גבי פרה אדומה גזירת הכתוב היא מידי דהוה

[אמררות] נגעים: ונילף מבמה. כלומר דרב למה לי מאי שנא שמאל דמכשיר בן בתירא בחזרה דאית ליה הכשר ביה"כ זר נמי אנא ידענא דמכשיר נמי בן בתירא דהא אית ליה הכשר בבמה קודם שנתקדש אהרן שהעבודה בכורות: וכי תימא מבמה לא ילפינן. דעדיין לא נבדל אהרן: והתניא מנין ליואל. מאימורי חטאת ועולה חוץ לקלעים שאע"פ שהוא פסול כדאמרין בכילד לולין (פסחים דף פב.) מהן לא הובא את דמה אם עלה לא ירד: שהרי יואל כשר בבמה. שלא היו שם קלעים: תנא אזאת תורת העולה סמיך. כדאמר במסכת נדה בפרק יואל דופן (דף מ:): תורה אחת לכל העולין שאם עלו לא ירדו והאי דנקט במה קתא סמכא בעלמא היא אבל עיקר טעמא מהתם יליף: וקמץ משם. מלא קומלו רישיה דקרא כתיב (ויקרא ב) והביאה אל בני אהרן הכהנים וקמץ משם משמע ממקום שרגלי הזר עומדים שם קומץ והיינו מקום דריסת רגלי ישראל אחת עשרה אמה ובמזרח הם וקמ"ל ללא בעינן קמיאה כלפון כשאר קדשים אלא כל העזרה כשרה לקומץ: סתמא כתיב. וקמץ משם ממקום שקמץ כבר והחזירו קומאה משום פסלות (אחד) ואחד פסול שמאל ואחד פסול זרות במשמע: אלא קמ"ל רב דבקומץ ואפילו קידש. קומץ במתן כלי מכשיר בן בתירא דאי לאו דקידש מיירי רב לא היה משמע לן מידי: דל"א. דבן בתירא מכשיר בחזרה: מת"ק. דפליג בדרייתא אדר' יוסי בן יאסיין ור' יהודה הנחתום: אי קמיאת פסולין עבודה היא. לפסול אפילו לא נתן קומץ בכלי לא תתקן בחזרה: ואי לאו עבודה היא. ללא חשיב הוילי ובפסולין נעשית כי עבד מתן כלי נמי לא חשיב ואפשר בחזרה: (רש"י)

תוספות שלא יהא חוטא נשכר. תימה במה נשכר והלא בין יש עמו נסכים בין אין עמו נסכים הוי כסלע ותנן לקמן בפ' בתרא (דף קז:) הרי עלי שור יביא הוא ונסכיו במנה כבש יביא הוא ונסכיו בסלע ובחטאת של טומאת מקדש נמי בסלע אף על פי שאין עמה נסכים ולא פירכא הוא: הואיל ואוקמינן רישא דלא כר"ש. תימה לרב אשי דריש פירקין דאתיא כר"ש מאי איכא למימר: לא יביא מתוך ביתו וימלאנו. סולת עשרון דקסבר קדושת כלי קבעה לשם מנחה דשוב אין מוסיפין עליה ומיפסלא בחסרון כדאמרין בהאי פירקא (דף ט:) מן המנחה פרט לשחסרה כך פי' בקונטרס וקשה דהא ר"ש בן לקיש איתותב לקמן דאמר מנחה שחסרה קודם קמיצה לא יביא מתוך ביתו וימלאנה וע"ק למה לי קרא לקמן לבן בתירא וקמץ משם ויחזור ויקמוץ מנא תיתי לן דקדושת כלי קבעה ונראה לפרש דכולהו [ס"ל] כר' יוחנן דקדושת כלי לא קבעה אלא בקמיצת פסולים פליגי אי קבעה אי לא קבעה ומצי למימר דהכי ר"ל פירוש הקונטרס: שאני פרה דקדשי בדק הבית היא. משמע דליכא מאן דפליג ובפ"ק דחולין (דף יא.) ובפ"ק דשבועות (דף יא:) פירשתי: וכי תימא מבמה לא ילפינן. פירש בקונטרס קודם שנבדל אהרן משמע שרוצה לומר דלאחר אהרן לא הותר זר בבמה וא"א לומר כן כדמוכח בפ' בתרא דזבחים (דף קיח.) דדריש איש (איש) להכשיר את הזר והיינו לאחר שנבדל אהרן ועוד מצינו (ש"א יג) שאול ושמואל שהקריבו בבמה: לון שהרי יוצא כשר בבמה. וא"ת והרי יוצא דדם כשר בבמה ותנן בפ' המזבח מקדש (זבחים דף פד.) ושיצא דמה חוץ לקלעים לרבי יהודה אם עלתה תרד וי"ל דהאברין ודאי ירדו אבל הדם אינו מתקנח מכותלי המזבח: אלא טעמא דאשמועינן. בשום מקום לא פריך בענין זה דקשיא ליה הכא אמאי איצטריך ליה לרב לאשמועינן הא דתניא בברייתא ושמא שגורה היתה בפי כל: ממקום שרגלי הזר עומדות. לקמן בפירקין מפרש אצטריך סד"א הואיל וכתוב והגישה וקמץ מה הגשה בקרן מערבית דרומית אף קמיצה כו' ובקונטרס לא פירש כן: וכיון דקרא סתמא כתיב מה לי שמאל כו'. וא"ת בפרק המזבח מקדש (שם) דתנן שקיבלו פסולין וזרקו את דמן שאם עלה לא ירד ומוקמינן לה בפסולין דחזו לעבודת צבור ומרבי לה (הכא) מזאת התורה ואמאי לא פריך דכיון דקרא סתמא מה לי חזו ומה לי לא חזו ויש לומר משום דדרשינן זאת היא העולה הרי אלו מיעוטינן: (תוספות)

וכי מהדר ליה לקומץ לדוכתיה תקדוש ולפסול אמר ר' יוחנן זאת אומרת כלי שרת אין מקדשין אלא מדעת הא מדעת מקדשין והא בעא מיניה ריש לקיש מר' יוחנן כלי שרת מהו שיקדשו פסולין לכתחילה ליקרב ואמר ליה אין מקדשין אמר ליה אין מקדשין ליקרב אבל מקדשין ליפסול רב עמרם אמר כגון שהחזירו לביסא גדושה ומקמץ היכי קמץ אלא כגון שהחזירו לביסא טפופה וכיון דקמץ ליה עבד ליה גומא כי מהדר לגוויה דמנא קא מהדר ליה מכי מהדר ליה מנח ליה אדפנא דמנא ומניד ליה ונפל ממילא דנעשה כמי שהחזירו הקוף א"ל רבי ירמיה לר' זירא ולוקמה כגון שהחזירו לכלי המונח על גבי קרקע אלא ש"מ קומצין מכלי שעל גבי קרקע (א"ל) קא נגעת בבעיא דאיבעיא לן דרבי אבימי תני מנחות בי רב חסדא ואבימי בי רב חסדא תני והאמר רב חסדא קולפי טאבי בלעי מאבימי עלה דהא שמעת' בא להכריז רצופין ל' יום שני וחמישי (ושני) ס' יומי אבימי מסכתא איתעקרא איתעקר ליה ואתא קמיה דרב חסדא לאדכורי גמריה ולישלח ליה וליתי לגביה סבר הכי מסתייעא מילתא טפי פגע ביה רב נחמן אמר ליה כיצד קומצין א"ל מכלי זה אמר ליה וכי קומצין מכלי שעל גבי קרקע א"ל דמגבה ליה כהן כיצד מקדשין את המנחות אמר ליה נותנה לכלי זה וכי מקדשין בכלי שעל גבי קרקע א"ל דמגבה ליה כהן אמר ליה א"כ הוצרכתה ג' כהנים אמר ליה ותהא צריכה י"ג כתמיד איתביה זה הכלל כל הקומץ ונותן בכלי המוליך והמקטיר לאכול דבר שדרכו לאכול וכו' ואילו מגביה לא קתני תנא סדר עבודות נקיט ולא סדר כהנים בעו מיניה מדרב ששת מהו לקמוץ מכלי שעל גבי קרקע אמר ליה פוק חזי מה עבדין לגאו ארבעה כהנים נכנסין בידם ב' סדרים ושנים בידם שני בזיכין וארבעה מקדמין לפנייהם שנים ליטול שני סדרים וב' ליטול ב' בזיכין

רש"י וקא פריך כי מהדר ליה לקומץ לדוכתיה ליקדוש וליפסול. דהא עבד מתן כלי דמה לי כלי שרת זה ומה לי כלי שרת אחר: אלא מדעת. והא לא יהיב ליה להתם אדעתא דליקדיש: שיקדשו פסולין. כגון אם קמץ זר ונותן לכלי מהו שיקדישנו כלי להקטירו: ליפסול. דקבעה ההוא כלי בקדושה כי יהביניה אדעתיה לקדושי ולא מלי לאהדוריה תו לתוך השיריים דהא פסול זה גמר לכולה עבודה: רב עמרם אמר. אפילו תימא שלא מדעת נמי מקדשין והכא לא קדיש שמחזירין לביסא גדושה שאין מחזירה לתוך אויר הכלי ואין הכלי מקדשו: ביסא. כלי שרת שבו בוללין מנחה: ומקמץ היכי קמץ. תחילה כשקומץ מכלי זה והלא גדוש הוא וקמינה מתוך הכלי בעינן דכל דבר הטעון כלי אין חשוב כלי אלא תוכו: טפופה. פישל"א שאינה גדושה וכשקומץ מתוך כלי קמץ באמלעיתו וכשמחזיר הרי קומץ בגודשת כלי כדמפרש בסמוך: וקפריך דהא כי קמץ עבד גומא. וכי מהדר לקומץ בגומא הוה

ליה תוך כלי: ומשני כי מהדר ליה אדופניתא דמנא. בכלי הכלי אכל גומא החזירו והוי כגודש הכלי ונייד למנא ונפיל קומץ ממילא לגומא כדי שיהא רחוי לקמינא כהן וכיון דממילא נפל למנא נעשה כמי שהחזירו הקוף ולא מקדש ליה כלי ורע"ג דכלי שרת מקדשין שלא מדעת הני מילי כי מהדר ליה ליהו ממנא אדעתא דלא ליקדוש מקדש ליה (האי) לכלי שמחזירו בהן שמונח על גבי קרקע: קומליו. קומץ מכלי שעל גבי קרקע וה"נ (מקדשין) קומץ מהבלול שעל גבי קרקע: דאיבעיא לן. כלומר לחזרינו איבעיא הך בעיא דרב נחמן בעי מאבימי וכדמפרש: קולפי טבי. הכאות טובות: בלעי מאבימי. בלעתי מאבימי כלומר שהיה מנדה אותו: עלה דהא שמעתא. במס' ערכין דתנא חדא שום היתומים ל' יום ותניא אידך ששים ומתרחץ לה אבימי בא להכריז רכופין כל ימות השבת מכריז ל' יום: בא להכריז שני וחמישי. מכריז עד ס' יום מיום שמתחיל עד יום שפוסק דהיינו י"ח ימי הכרזה בס' יום ומכריז מי יקנה נכסי יתומים הללו כדי שימכרו ביוקר והיה רב חסדא משבח התירוץ ומבזי אבימי אלמא רב חסדא תלמיד דאבימי הוה: אבימי מסכתא דמנחות איעקר ליה. נשתכחה הימנו: ולישלח ליה. לרב חסדא דליתי לגביה: מסתייע מילתא. משום יגעתי ומלאתי (מגילה דף ו:): פגע ביה רב נחמן. באבימי: מכלי זה. ראה כלי מונח על גבי קרקע וקאמר כלי זה אם של קודש (זה) היה רחוי לקמינא: וכילד מקדשין את הקומץ. לאחר קמינא: הורכתה ג' כהנים. שנים להגביה שני כלים אחד שיקמוץ הימנו ואחד שנותן לתוכו ושלשי קומץ וכהן אחד אינו יכול להגביה שני הכלים דאין עבודה בשמאל: תמיד. י"ג כהנים זוכין בו במסכת יומא בפ"ב (דף כה.). זה הכלל. מתני' היא: סדר עבודות נקט. אותו שכהן אחד עושה זו אחר זו אבל למניינא דכהנים לא נחתי: מה עבדין לגאון. בהיכל: נכנסין. ביום השבת: שני סדרי. של לחם הפנים שתיים המערכות שן המערכת: (רש"י)

תוספות וכי מהדר ליה לקומץ לדוכתיה ליקדוש. ואע"פ ששירים מפסיקין בין קומץ לכלי מין במינו אינו חוצץ: א"ר יוחנן זאת אומרת כלי שרת אין מקדשין אלא מדעת. והא דפליגי חזקיה ורבי יוחנן לקמן בפרק התודה (דף עח:): [גבי תודה] ששחטה על שמונים חלות וקאמר רבא דכולי עלמא כלי שרת מקדשין שלא מדעת שאני התם דמתוך שמקדש מדעת מקדש נמי שלא מדעת והא דמשמע בסוף לולב וערבה (סוכה דף נ.) דחזקיה סבר כלי שרת אין מקדשין שלא מדעת גבי הא דתנן כמעשהו בחול כך מעשהו בשבת ופריך בגמרא ונייתי במקודשת התם אין כל המים ראויין להתקדש אבל בהתודה כיון דראויין לקדש מקדש שלא מדעת וצ"ע דכיון דאין שיעור למים הרי כולם ראויין להתקדש ונראה דכיון דשלא בזמנו הוא אע"ג דכלי שרת מקדשין שלא בזמנו כדמסקינן בסוף שתי הלחם (לקמן דף ק.) שלא מדעת מיהא אין מקדשין ואע"ג דלילה אין מחוסר זמן: אין מקדשים ליקרב. הקשה ה"ר פטר דלפי' הקונטרס בזבחים פרק המזבח מקדש (דף פז:): משמע שהשיבו ר' יוחנן דמקדשין לכתחילה ליקרב דקאמר התם בעי מיניה ר"ש בן לקיש מר' יוחנן מהו שיקדשו את הפסולין ופי' שם בקונטרס דלענין פדיון קא בעי דאי מקדש הכלי אין להם פדיון א"ל תניתהו כשם שמזבח והכבש מקדשין את הראוי להם כך כלי שרת מקדשין את הראוי להם ואע"ג דמזבח וכבש איירי לענין דאם עלו לא ירדו אייתי מינה ראייה לענין פדיון א"ל לכתחילה ליקרב קא מיבעיא לי הא נמי תנינא שקיבלו פסולין וזרקו את דמן מאי לאו קבלו פסולין וזרקו פסולין פי' הא זרקו כשרין אף לכתחילה יעלו האברים אלמא מקדשי לכתחילה ליקרב ועוד קשה מהא דתנן התם ואלו אם עלו לא ירדו הלן והיוצא והטמא והנשחט חוץ לזמנו וחוף למקומו וכולהו איירי בשזרק הדם כדמוכח בגמ' דקאמר עולא אימורי קדשים קלים שהעלן לפני זריקת דמים לא ירדו נעשו לחמו של מזבח אמר ר' זירא אף אנן נמי תנינא שנשפך דמה ושיצא דמה חוץ

לקלעים ומה התם דאם בא לזרוק אינו זורק אמרת אם עלו לא ירדו הכא כו' ומדלא מייתי מכל הני ש"מ דאחר זריקה מיירי ואפ"ה לכתחילה לא יעלו אלמא אין מקדשין לכתחילה ליקרב האברים ומיהו יש לדחות דאכולהו קאי וזרקו את דמם ועוד קשה דבכמה דוכתי (פסחים דף טז:) אמרינן נטמא הדם לא יזרוק ואם זרק הורצה ולמה לא יזרוק הא כלי שרת מקדשין לכתחילה ליקרב ובפ' שני שעירי (יומא דף סב.) אמרינן נשפך הדם ימות המשתלח מת המשתלח ישפך הדם למה ישפך וכן בדם פסולין ישפך לאמה ובפ' המנחות (לקמן ק:) תנן נטמאו משהוקדשו בכלי אין להם פדיון דמשמע הא מיקרב לא קרב ויש לדחות כל הני בשעירה אחר כך לכלי חול והא דשמעתין נמי יש ליישב לפי' הקונטרס דהא דמשמע שהשיב לו אין מקדשין היינו לפי שדוחה שם לא שקיבלו פסולים א"נ וזרקו פסולין ועוד קשה לפי' הקונטרס דמדקאמר לכתחילה ליקרב קא מיבעיא ליה משמע שגם רבי יוחנן היה יודע דליקרב קמיבעיא ליה אלא שהיה סבור דמבעיא ליה בדיעבד ולא מיירי כלל לענין פדיון ולפ"ת דמבעיא ליה אם מקדשין הפסולין לענין דאם עלו לא ירדו דאע"ג דאי לאו כלי היה מזבח מקדשם השתא דאיכא כלי גרע שמפסיק בין הפסול למזבח ומסיק דלכתחילה ליקרב מיבעיא ליה אם קידשו הקומץ פסול בכלי אם מעליהו דדילמא כשם שהמזבח מקדש דלא ירד כך כלי מקדש דיעלה ופריך דהא נמי תנינא שקיבלו פסולים וזרקו דמשמע זרקו דיעבד אבל לכתחילה לא יזרקו והא דקאמר מאי לאו קיבלו פסולין וזרקו פסולין לאו מלשון פסולין דייק אלא המשנה קא מסיים ופירושא דמתני' כך הוא תדע דהא ר"ש בן לקיש דדחי בפסולין נמי מוקי לה מכלל שלא דקדק רבי יוחנן בפסולין: אמר ליה מכלי זה. למאי דמסיק דמגבה ליה כהן יש לתמוה מאי חידוש השיבו מכלי זה ושמא אשמעינן אע"פ שלא נמשח שעבודתו מחכת א"נ של עץ היה כרבי יוסי ברבי יהודה דאמר בפרק החליל (סוכה דף נ:): דעושין כלי שרת של עץ: שכן מצינו בסילוק בזיכין. הא מילתא דלא כרבי חנינא דאמר לקמן (דף ח.) לא זו קדושה בלא זו דאיהו לא יליף מילתא ממילתא: (תוספות)

דף ז - ב

ואילו מגביה את השולחן לא קתני לאו אמרת התם סדר עבודות נקט ה"נ סדר עבודות נקט מי דמי התם לא נחית למניינא דכהנים הכא נחית למניינא דכהנים אם איתא ליתני מגביה אלא שמע מינה קומצין מכלי שעל גבי קרקע ש"מ אמר רבא פשיטא לי קומץ מכלי שעל גבי קרקע שכן מצינו בסילוק בזיכין מקדשין מנחה בכלי שעל גבי קרקע שכן מצינו בסידור בזיכין בעי רבא קידוש קומץ מאי ממנחה ילפינן לה או מדם ילפינן לה הדר פשטה מדם ילפינן לה ומי אמר רבא הכי והא אתמר קומץ שחלקו בשני כלים רב נחמן אמר אינו קדוש ורבא אמר קדוש ואם איתא לילף מדם הדר ביה רבא מההיא ודם מנלן דלא קדוש לחצאין דתני רב תחליפא בן שאול קידש פחות מכדי הזאה בכלי זה ופחות מכדי הזאה בכלי זה לא קידש ואיבעיא להו בדם מאי הלכתא היא ומהלכתא לא ילפינן או דלמא התם מאי טעמא דכתיב במדבר יט-יח וטבל במים הכא נמי הכתיב ויקרא ד-ו וטבל בדם ואיתמר א"ר זריקא אמר רבי אלעזר אף בדם לא קידש אמר רבא תניא נמי הכי (בפני כהן מניח) וטבל ולא מספיג בדם שיהא בדם שיעור טבילה מעיקרו

מן הדם מן הדם שבענין ואיצטריך למכתב וטבל ואיצטריך למכתב בדם דאי כתב רחמנא וטבל הוה אמינא אע"ג דלא קיבל שיעור טבילות (דהיינו הזאה ז' פעמים) מעיקרו כתב רחמנא בדם ואי כתב רחמנא בדם הוה אמינא אפילו מספיג כתב רחמנא וטבל מן הדם שבענין למעוטי מאי אמר רבא למעוטי שירים שבאצבע מסייע ליה לר"א דאמר שירים שבאצבע פסולין א"ל רבין בר רב אדא לרבא אמרי תלמידך אמר רב עמרם תניא היה מזה ונתזה הזאה מידו אם עד שלא הזה טעון כיבוס משהזה אין טעון כיבוס מאי לאו עד שלא גמר הזאתו ומשגמר הזאתו ש"מ דשירים שבאצבע כשרים לא עד שלא יצתה מידו הזאה טעון כיבוס ומשיצאה הזאה מידו ונתזה ממה שנשאר אין טעון כיבוס איתביה אביי גמר מלהזות מקנח ידו בגופה של פרה גמר אין לא גמר לא א"ל גמר מקנח ידו לא גמר מקנח אצבעו בשלמא גמר מקנח ידו בגופה של פרה דכתיב [\[במדבר יט-ה\]](#) ושרף את הפרה לעיניו אלא לא גמר מקנח אצבעו במאי מקנח (דאי אמרת בגופה של פרה איבעי ליה למיתני מקנח ידו ואצבעו בגופה של פרה מדלא קתני הכי ש"מ) אמר אביי בשפת מזרק כדכתיב [\[עזרא א-י\]](#) כפורי זהב וגו' ומי אמר רבי אלעזר הכי והא איתמר חביתי כהן גדול רבי יוחנן אמר אינה קדושה לחצאין רבי אלעזר אמר מתוך שקרבה לחצאין קדושה לחצאין

רפ"י ואילו מגביה לא קתני. שיהא אחר מגביה השולחן בשעת סילוק הזיכין אלמא מכלי שעל הרקע היו סילוק זיכין וזיכין מתירין את הלחם כקומץ שמתיר את המנחה דקומץ מיקרי אזכרה וזיכין נמי מיקרי אזכרה דכתיב (ויקרא כד) והיתה ללחם לאזכרה וקומץ מתיר שירים לאכול דכתיב (סס ב) והנותרת מן המנחה וגו' מאשי ה': סדר עבודות נקט. והגבהה לאו מן העבודות חשובות היא: מקדשין מנחה. כשמביאה מביתו נותנה בכלי שעל גבי הרקע: שכן מצינו בסידור זיכין. שמסדר (על) הלחם שהוא שירים וזיכין שהן קומץ על השולחן שעל גבי הרקע דהיינו דומיא דמנחה כשמביאה מביתו דמעורבין יחד הקומץ והשירים: קידוש קומץ מאי. ללא אשכחן בזיכין כשהוא מסלקן דהיינו קמיא שיהא נותנו לשום כלי אללא מיד מקטירו הלכך ליכא למפשט קידוש קומץ מהתם: מדם. מקבלת דכתיב (סס א) והקריבו בני אהרן ואמרין בתורת כהנים והקריבו זו קבלת הדם וקידוש קומץ כנגד ארבע עבודות של דם קמיא כנגד שחיטה וקידוש קומץ כנגד קבלה והולכה כי הולכה והקטרה כנגד (ד' עבודות של דם קמיא כנגד שחיטה וקידוש כנגד זריקה: ומי אמר רבא הכי. דמדם ילפינן: לילף מדם. ודם לא קידש לחלאין אם קבל שיעור הזאות דם אשם מלורע או דם פרים ושעירים הנשרפין בשני כלים לא עשה כלום כדאמרין לקמן: מההיא. דודאי אינו קידוש דמדם ילפינן: קידש. מי חטאת: כדי הזאה. כדי שיטבול ראשי גבעולין ויזה: לא קידש. ואע"פ שחזר ועירבו לאחר קידוש נתינת מים על האפר: דם מאי. אם קיבל מדם שעירים ופרים הנשרפים שטעונין הזייה וקיבל שיעור ג' הזאות בכלי זה ושיעור ד' הזאות בכלי זה מהו: אמר רבא תניא. דדדם לא קידש: וטבל דדם ולא מספג. מקנח אלבעו דופני הכלי: דדם. משמע [שיהא שיעור] דם מעיקרא: והזה מן הדם שבענין. לקמן מפרש מאי היא: הוה אמינא אע"ג דלא קבל שיעור טבילות. כל הזאות מעיקרו ובלבד שיהא בשעת כל טבילה וטבילה כדי שיעור: כתב רחמנא דם. דמשמע [שיהא שיעור] דם מעיקרא: למעוטי שירים שבאצבע. שצריך לטבול

באלבועו בין כל הזאה והזאה דהכי משמע והזה מן הדם האמור בענין למעלה וטבל הכהן באלבועו
בדם מאוחו דם שבכלי שטובל בו יזה כל הזאות ולא שבאלבוע: היה מזה. מדם חטאת כגון פרים
ושעירים הנשרפין: עד שלא הזה. דאכתי חזי ההוא דם שנפל על הבגד להזאת פנים חשיב דם:
וטעון הבגד כבוס. כדכתיב ואשר יזה מדמה על הבגד וגו' (ויקרא ו) ואם משהזה נפל לא חשיב
דם: מאי לאו עד שלא גמר. כל ז' הזאות קתני לטעון כיבוס ואפילו לא נפל חלא משירי אלבוע
אלמא כשרין להזאה: עד שלא יתה הזאה מידו. על הפרוכת נפל על הבגד טעון כיבוס דעיקר
הזאה נפל עליו אלב משיתה הזאה מידו נפל על הבגד דהיינו משירים שבאלבוע אין טעון כיבוס:
גמר מלהזות. הזאת דם פרה אדומה בהר המשחה אל נכה פני אהל מועד: לא גמר לא. אלמא
שירים שבאלבוע כשרים ולא כריך קינוח: ומשני גמר מקנח כל ידו לא גמר מקנח אלבועו. בין כל
הזאה והזאה: בשלמא גמר מקנח כל ידו בגופה של פרה. שהרי פרה לפניו נשרפת לאחר שיורד מן
ההר דכתיב (במדבר יט) ושרף את הפרה לעיניו: אלב אלבועו. בין כל הזאה והזאה: במאי מקנח.
וכי בין כל הזאה והזאה יורד מהר המשחה לקנח בגוף הפרה: בשפת מזרק. והיינו דקרי למזרקין
כפורי זהב בספר עזרא על שם שמקנח ידו בו כדאמרין במס' גיטין (דף נו.) גבי (נבזר אדן) וכפר
ידיה בהוא גברא: ומי א"ר אלעזר הכי. אף בדם לא קידש לחלאין: חביתי כהן גדול. עשירית
האיפה שמקריבין בכל יום ועל שם מחבת קרי לה חביתים דכתיב (ויקרא ו) על מחבת בשמן
תעשה: אינה לחלאין. שאם נתן חצי עשרון בכלי זה וחליו בכלי זה לא קידש ואלא לחולין: שקריבה
לחלאין. מחליתה בבוקר ומחליתה בערב: (רש"י)

תוספות מדם ילפינן לה. דקידוש קומץ כנגדו קבלת דם: הדר ביה רבא. מהך סברא דקם רבא
בשיטתא דרב נחמן רביה: גמר מלהזות. משנה היא במסכת פרה: מקנח ידו בגופה של פרה. שהרי
פרה לפניו נשרפת לאחר שיורד מן ההר דכתיב ושרף את הפרה לעיניו כך פי' רבינו שלמה ונראה
דלא מיייתי קרא אלא משום דכתיב בסיפיה ואת דמה ישרוף אלמא דמה טעון שריפה ולפיכך מקנח
ידו בגוף הפרה ופי' הקונטרס' מגומגם: אלא אצבעו במאי מקנח. כאן פי' הקונטרס לפי שהיה מזה
מדמה בהר המשחה אל פני אהל מועד ופרה לפניו נשרפת לאחר שיורד מן ההר והיאך היה יורד
בין כל הזאה והזאה מהר המשחה לקנח בגוף הפרה ובזבחים בפ' דם חטאת (דף צג:) פירש שלא
היה יכול לקנח אצבעו בגוף הפרה שלא יתלכלך אצבעו בנימין דהכי נמי חיישין בנימין בפ' כל
כתבי (שבת קטז:) גבי מפשיט את הפסח עד החזה ולפי' הקונטרס דהכא אין להקשות מהא
דאמרין בפרק בתרא דזבחים (דף קיג.) דשחיטה והזאה כנגד פתחו של היכל דבשביל כך לא היו
במקום אחד אלא שתיהן היו מכוונות כנגד פתחו של היכל: ואם איתא לילף מדם. וא"ת והא בדם
ליכא מתוך והכא איכא מתוך ובשאר מנחות משמע דמודה רבי אלעזר דאין קדושה לחצאין כיון
דלא קרבין לחצאין ומיהו יש לפרש דדם נמי קרב לחצאין שיש ד' מתנות וז' הזאות דפרה שכל
אחת עבודה בפני עצמה ושיעור טבילה דלעיל לאו למעוטי חצי הזאה אלא שיהא בכלי שיעור ז'
הזאות והא דאמרין (בסמוך) גבי הפריש חצי עשרון ודעתו להוסיף דאמר רב אינו קדוש [ופריך]
ואי כרבי אלעזר ס"ל לילף מחביתין מצינו לפרש דחשיב ליה דעתו להוסיף כמו טעמא דמתוך
וקדוש לחצאין ועוד דאפילו ליכא מתוך בשאר מנחות מ"מ כיון דקדשי חביתין לחצאין מאיזה טעם
שיהיה ילפינן שאר מנחות מינייהו אי נמי הא דנקט רבי אלעזר טעמא דמתוך משום דרבי יוחנן
נקטיה דאפילו פלגיתו בשאר מנחות בחביתין אודו לי מיהת מטעם מתוך: (תוספות)

ואם איתא לילף מדם וכי תימא רבי אלעזר מילתא ממילתא לא גמר והא אמר ר' אלעזר מנחה שקמצה בהיכל כשרה שכן מצינו בסילוק בזיכין מנחה ממנחה יליף מנחה מדם לא יליף ומנחה ממנחה מי יליף והתניא עד שלא פרקה נפרס לחמה הלחם פסול ואין מקטיר עליו את הבזיכין משפרקה נפרס לחמה הלחם פסול ומקטיר עליו את הבזיכין ואמר ר' אלעזר לא פרקה ממש אלא כיון שהגיע זמנה לפרק אע"פ שלא פרקה כמי שפרקה דמיא ואמאי תיהוי כמנחה שחסרה קודם קמיצה הא לא קשיא מנחה לא בריר ברירה קומץ דידיה והא בריר ברירה קומץ דידיה וכיון שהגיע זמנה לפרק כמאן דפרקה דמיא אלא מעתה תיהוי כשירים שחסרו בין קמיצה להקטרה דאין מקטירין קומץ עליהן לאו פלוגתא נינהו רבי אלעזר סבר לה כמ"ד שירים שחסרו בין קמיצה להקטרה מקטיר קומץ עליהן גופא חביתי כהן גדול רבי יוחנן אמר אינה קדושה לחצאין ור' אלעזר אמר מתוך שקרבה לחצאין קדושה לחצאין א"ר אחא מאי טעמא דרבי יוחנן אמר קרא [\[ויקרא ו-יג\]](#) מנחה מחציתה הביא מנחה ואח"כ חוציהו מיתבי חביתי כהן גדול לא היו באות חצאין אלא מביא עשרון שלם וחוצהו ותניא אילו נאמר מנחה מחצית הייתי אומר מביא חצי עשרון מביתו שחרית ומקריב חצי עשרון מביתו ערבית ומקריב ת"ל מחציתה בבקר מחצה משלם הוא מביא למצוה אמר ליה רב גביהא מבי כתייל לרב אשי והא חוקה כתיב בה אמר ליה לא נצרכא אלא להביאה שלם מביתו ומי א"ר יוחנן הכי והא איתמר הפריש חצי עשרון ודעתו להוסיף רב אמר אינו קדוש ור' יוחנן אמר קדוש ואם איתא לילף מחביתין וכי תימא ר' יוחנן מילתא ממילתא לא יליף והאמר רבי יוחנן שלמים ששחטן בהיכל כשירין דכתיב [\[ויקרא ג-ב\]](#) ושחטו פתח אהל מועד שלא יהא טפל חמור מעיקר דעתו להוסיף שאני דתניא [\[במדבר ז-יג/יט/כה/לא/לז/מג/מט/נה/סא/סז/עג/עט\]](#)

לא זו קדושה בלא זו ולא זו קדושה בלא זו ולר' חנינא עשרון למה נמשח (והלא אינו עשוי אלא למדידת קמח בלבד והקמח אינו קדוש בלא שמן) למנחת חוטא ולוג למה נמשח ללוג של מצורע ואף שמואל סבר לה להא דרב דתנן כלי הלח מקדשין את הלח ומדות היבש מקדשין את היבש ואין כלי הלח מקדשין את היבש ולא מדות היבש מקדשין את הלח ואמר שמואל ל"ש אלא מדות אבל מזרקות (של דם) מקדשות את היבש שנא' [\[במדבר ז-יג/יט/כה/לא/לז/מג/מט/נה/סא/סז/עג/עט\]](#)

[במדבר יח-י] בקדש הקדשים תאכלנו והא למה לי קרא לימא בחצר אהל מועד יאכלוה ולא יהא טפל חמור מן העיקר עבודה דאדם עובד במקום רבו אמרינן שלא יהא טפל חמור מן העיקר אכילה שאין אדם אוכל במקום רבו טעמא דכתב קרא הא לא כתב קרא לא יהא טפל חמור מן העיקר לא אמרי' איתמר בללה חוץ לחומת עזרה ר' יוחנן אמר פסולה ר"ל אמר כשרה ר"ל אמר כשרה דכתיב ויצק עליה שמן ונתן עליה לבונה והדר והביאה אל בני אהרן הכהנים וקמץ מקמיצה ואילך מצות כהונה לימד על יציקה ובלילה שכשרין בזר ומדכהונה לא בעיא פנים נמי לא בעיא ורבי יוחנן אמר פסולה כיון דעשייתה בכלי הוא נהי דכהונה לא בעיא פנים מיהת בעיא תניא כוותיה דר' יוחנן בללה זר כשרה חוץ לחומת העזרה פסולה: איתמר מנחה שחסרה קודם קמיצה ר' יוחנן אמר יביא מתוך ביתו וימלאנה ריש לקיש אמר לא יביא מתוך ביתו וימלאנה ר' יוחנן אמר מביא מתוך ביתו וימלאנה קבעה ליה ריש לקיש אמר לא יביא מתוך ביתו וימלאנה קדושת כלי קבעה ליה איתיביה ר' יוחנן לרשב"ל חסר הלוג אם עד שלא יצק ימלאנו תיובתא: איתמר שירים שחסרו בין קמיצה להקטרה רבי יוחנן אמר מקטיר קומץ עליהן וריש לקיש אמר אין מקטיר קומץ עליהן אליבא דר' אליעזר כ"ע לא פלוגי כי פלוגי אליבא דר' יהושע דתנן נטמאו שיריה נשרפו שיריה אבדו שיריה כמדת ר' אליעזר כשרה כמדת רבי יהושע פסולה מאן דפסל כר' יהושע ומאן דמכשר עד כאן לא אמר רבי יהושע התם אלא דלא אישתייר אבל היכא דאישתייר אפי' ר' יהושע מודה ליה דתניא ר' יהושע אומר כל הזבחים שבתורה שנשתייר מהם כזית בשר או כזית חלב זורק את הדם כחצי זית בשר כחצי זית חלב אינו זורק את הדם ובעולה אפי' כחצי זית בשר וכחצי זית חלב זורק את הדם מפני שבעולה כולה כליל ובמנחה אף על פי שכולה קיימת לא יזרוק

[רש"י] בקדש הקדשים וגו'. כפרשת ויקח קרח ולעיל מיניה כתיב לכל חטאתם ולכל אשמים וגו' בקדש הקדשים דמשמע היכל דלוי עזרה כהדיא כתיב (ויקרא ו) בחצר אהל מועד ואם איתא דילפינן מהאי טעמא דלא יהא טפל חמור מעיקרי: הא למה לי קרא. לכן בתירא לילף מאידך קרא (ספ) בחצר אהל מועד יאכלוה וכל שכן היכל והאי בקדש הקדשים למה לי דכתיב רחמנא: ומשני האי דליתריד בקדש הקדשים לאו לאשמועינן דלא מיפסלי קדשים בכניסת היכל אלא למישרי אכילה כהיכל דלא נפקא מההוא דלא יהא טפל חמור מעיקרי: דעבודה היא. דדרך ארץ היא לעבוד בפני רבו אמרי' לא יהא טפל וכו' אבל אכילה אין דרך ארץ לאכול במקום רבו לא אמרי' כיוון דעיקר הוא כ"ש דמאי אכיל בגוויה אי לא אשמועינן קרא: קמיצה קבעה לה. דכל כמה דלא קמוץ לא מיקריא מנחה ולא קרינא ביה מן המנחה פרט לשחסרה כדמפרש לקמן כל לשון קביעות דאמור במנחות כלומר זקוק זה לזה ואין אתה יכול לשנות קצת ממנו להביא אחר תחתיו לפי שהוקבעו יחד: קדושת כלי קבעה לה. בשם וקרינא בה מן המנחה פרט לכשחסרה: חסר הלוג. שמן של מזורע עד שלא יצק על כפו השמאלית ימלאנה ולא אמרי' דקבעה להו לוג שהוא כלי קרה: כ"ע לא פלוגי. דמה היכא דאבדו שירים או נשרפו המכשר ר' אליעזר לקמן להקטיר קומץ כ"ש חסרו דלויא שזיר במקתה: כמדת ר' אליעזר. דאמר בפ' כיצד לולין (פסחים עז). ועשית עולותיה הבשר והדם דם אע"פ שאין בשר (בשר אע"פ שאין דם): כשרה. להקטיר הקומץ דקומץ בלא שירים דומיא דדם בלא בשר: כמדת ר' יהושע. דאמר אם אין בשר אין דם אם אין דם אין בשר פסול להקטיר הקומץ: כזית בשר או כזית חלב. כפסחים נפקא לן ככילד לולין (דף עט). דמשום חלב נמי זריק דכתיב (ויקרא יז) וזרק הכהן את הדם וגו' והקטיר החלב אלמא חלב אע"פ שאין בשר: כחצי זית חלב אין זורק. שאין אכילת בשר ואכילת מזבח מנטרפין זריקת דם אינה אלא להתיר אימורים למזבח ובשר לאדם וכיון דאבדו שניהם זריקה למה: ובעולה. דבין בשר בין חלב כולהו למזבח סלקי מנטרפים: (רש"י)

[תוספות] רבי יוחנן אמר פסולה. אע"ג דלא בלל כשרה בלל חוץ לחומת העזרה. גרע ולא דמי להיא דזבחים בפ' קדשי קדשים (דף סג): דתלינן טעמא מיצה דמה בכל מקום במזבח כשרה שאם היזה ולא מיצה.. כשרה דהתם בפנים והכא בחוץ: ריש לקיש אמר כשרה. הכא משמע דאע"ג דקדושה היא לא מיפסלא ביוצא ואפילו רבי יוחנן לא פליג אלא משום דעשה הבלילה בחוץ אבל משום יוצא לא וכן משמע בפרק התכלת (לקמן דף מז). דאמר רב ששת הני תנאי כרבי סבירא להו דאמר שחיטה מקדשא (היא) איפסילא ביוצא ובסוף שמעתא (שם מח). קאמר הא דלא כרבי כיון דאמר שחיטה מקדשא דפריק להו היכא אי אבראי איפסילו להו ביוצא משמע משום דשחיטה הוא דאיפסיל ביוצא הא לאו הכי לא דאע"ג דאית ליה תנור מקדש בפרק רבי ישמעאל (לקמן דף עב): ומיהו יש לדחות דבאין עם הזבח שאני דהא נסכים הבאין עם הזבח לא מיפסלו בלינה אלא בשחיטת זבח כדאמר זעירי לקמן בפרק התודה (דף עט). ואילו בפני עצמן תנן קדשו בכלי נפסלין בלינה ויש עוד ראייה מהא דתנן בפ' שני דמעילה (דף ט). גבי מנחות ושתי הלחם קרמו בתנור הוכשרו ליפסל בטבול יום ובמחוסר כיפורים ובלינה אבל יוצא לא קתני ואע"ג דגבי עופות וזבחים הוה מצי למיתני (אגב אחריו) לא תני אגב שתי הלחם ולחם הפנים ומנחות והא דאמר בפרק כל שעה (פסחים דף לו). גבי לישא דמנחות נהי דבזריזין ליתא במקום זריזין איתא אורחא דמילתא נקט שדרך לעשותה במקום זריזין והא דאמרינן בפרק המזבח מקדש (זבחים פח). אין מקדשין ליקרב אבל מקדשין ליפסל היינו בטבול יום ובמחוסר כיפורים ובלינה אבל לא ביוצא ובקונטרס פי' לקמן בריש שתי מדות (דף פז): גבי שולחן אבל מקדשין ליפסל בלינה וביוצא ובפרק המזבח מקדש (זבחים פח). פי' בקונטרס אבל מקדשין ליפסל ביוצא אם יצא חוץ לקלעים או נגע טבול יום ולא יתכן ומה שפירש רבינו שלמה בפרק שני דזבחים (דף כ): גבי יציאה מהו שתועיל בקידוש ידים ורגלים כדרך כל הקדשים שקדשו בכלי הנפסלים ביוצא אין הטעם תלוי בכך כלל (ועוד) דהא קאמר התם כיון דפריש אסוחי מסח דעתיה והא דדייק בפ' שתי הלחם (לקמן צה: ושם). אמרת לישתן ועריכתן בחוץ אלמא מדת

יבש לא נתקדשה וכן בסוף כל המנחות באות מצה (שם סג.) דדריש . ר' שמעון תנור תנור שתי פעמים שתהא אפייתן בתנור ושתהא הקדיש בתנור ופריך והתנן ר' שמעון אומר לעולם הוי רגיל לומר. שתי הלחם ולחם הפנים כשרות בעזרה וכשרות אבי פאגי לאו משום דנתקדשה הוי מיפסיל ביוצא אלא משום דדבר מכוער הוא להוציא לחוף לאחר שנתקדשה וא"ת וכיון דבקדושת כלי לא מיפסיל ביוצא מנחת כהנים וחביתי כהן גדול דלית בה קמיצה אימא מיפסיל ביוצא ושמא באותם מועיל קידוש כלי כדאמר' (בזבחים דף מה:) שאין להם מתירין משיקדש בכלי: מקמיצה ואילך מצות כהונה. הגשה ותנופה נמי בעו כהונה שאין זר קרב אצל המזבח אלא הכא בד' עבודות שבמנחה איירי שמתחילין משעת קמיצה ומיהו בלאו הכי ניחא דליכא תנופה אלא במנחת עומר וקנאות כדתנן בפ' כל המנחות באות מצה (לקמן סא.) ובמנחות קנאות אין יציקה ובלילה. דלית בה שמן ובמנחת העומר אע"ג דטעונה שמן לא כתיב בה וקמץ הכהן: ומדכהונה לא בעיא פנים נמי לא בעיא. וא"ת הרי שחיטה דלא בעיא כהונה ובעיא פנים דכתיב (ויקרא א) ושחט את בן הבקר לפני ה' כדדרשינן בפ' כל הפסולין (זבחים דף לב:) דבעינן שיהא בן הבקר לפניו וי"ל דשאני התם משום קבלה נמי שכן מיני דמים: חסר הלוג עד שלא יצק ימלאנו. משנה היא במס' נגעים (פי"ד מ"י) ותימה שלא היה יודע ר' שמעון בן לקיש וכה"ג [קשה] בפ' במה טומנין (שבת נ:) דפריך ממתניתין דהטומן לפת וצנונות: עד שלא יצק ימלאנו. משמע הא משיצק לא ימלאנו ותימה דלעיל (דף ה.) תניא הקדים מתן שמן למותן דם ימלאנו שמן כו' והיינו לאחר יציקה וי"ל דההיא כו' שמעון דפליג במס' נגעים (פי"ד מ"י) ומייתי לה במס' יומא שאם חסר עד שלא נתן שימלאנו ואפי' לאחר יציקה ואע"פ שכבר נתן קודם מתן דם הואיל דבפסול נעשית לא שמה מתנה ומהאי טעם אתיא נמי כתנא קמא דיציקה הנעשית בפסול לא שמה יציקה: מאן דפסיל כרבי יהושע. הא דא"ר יוסי בפ' כיצד צולין (פסחים עח.) ושם דמסתברא כי היכי דפליגי רבי אליעזר ורבי יהושע בזבחים הכי פליגי במנחות לאו דוקא לר' שמעון בן לקיש אלא כי היכי דפליגי בזבחים בלא נשתייר פליגי במנחות בחסרו שיריים וא"ת הא דקאמר התם דעיקר קראי כי כתיבי בזבחים כתיבי והא במנחות נמי איכא קראי דדריש בסמוך המנחה ויש לומר דהתם לרבי יוחנן קאמר דלדידיה ליכא קראי היכא דחסרו שיריים עד כזית דמקטיר קומץ עליהם: (תוספות)

ב

ט

דף

מנחה מאי עבידתה אמר רב פפא מנחת נסכים ס"ד אמינא הואיל ובהדי זבח אתיא כי גופיה דזבח דמיא קמ"ל ומאן דפסל שאני הכא דאמר קרא [\[ויקרא ו-ח\]](#) משמנה שאם חסרה כל שהוא פסול ותניא אידך והנותרת מן המנחה פרט למנחה שחסרה היא ושחסר קומצה ושלא הקטיר מלבונתה כלום תרי קראי בחסרות למה לי לאו חד למנחה שחסרה קודם קמיצה וחד לשירים שחסרו בין קמיצה להקטרה ותיבתא דר' יוחנן בתרוייהו לא חד למנחה שחסרה קודם קמיצה דאי מביא מביתו וימלאנה אין ואי לא לא וחד לשירים שחסרו בין קמיצה להקטרה דאע"ג דמקטיר קומץ עליהן אותן שירים אסורים לאכילה דאיבעי' להו לדברי האומר שירים שחסרו בין קמיצה להקטרה מקטיר קומץ עליהן אותן שירים מה הן באכילה אמר זעירי אמר קרא והנותרת ולא הנותרת מן הנותרת ורבי ינאי אמר מהמנחה מנחה שהיתה כבר: קמץ בשמאל [וכו']]: מנא הני מילי אמר רבי זירא דאמר קרא [\[ויקרא ט-ז\]](#) ויקרב את המנחה וימלא כפו ממנה כף זה איני יודע מהו כשהוא אומר [\[ויקרא יד-טו\]](#) ולקח הכהן מלוג השמן ויצק על כף הכהן השמאלית כאן שמאלית הא כל מקום שנאמר כף אינו אלא ימין והא מיבעי ליה לגופיה שמאלית אחרינא כתיב ואימא אין מיעוט אחר מיעוט אלא לרבות שמאלית אחרינא כתיב כאן שמאלית ואין אחר שמאלית ואימא אדרבה מה כאן שמאלית אף בעלמא נמי שמאלית ארבעה שמאלית כתיבי תרי בעני ותרי בעשיר אמר ליה ר' ירמיה לרבי זירא על בהן ידו הימנית ועל בהן רגלו הימנית דכתיב (בשמן דמצורע עשיר) למה לי

רס"ז מנחה מאי עבידתה. מאי זריקה י' במנחה: במנחת נסכים. הבאים עם הזבח אם אבד חלב ובשר של זבח ומנחה קיימת לא יזרוק הדם מן המנחה: והרים הכהן מן המנחה את אזכרתה והקטיר המזבחה. עד לאיתא לכולה קיימת ואי לא לא יקטיר (את אזכרתה): שהיתה כבר. שהיתה כבר שלימה בשעת הקומץ אע"ג דהשתא אינה שלימה יקטיר: ומקטיר בזיכין. אלמא שירים שחסרו בין (פילוה) קמיצה להקטרה מקטירים עלייהו הקומץ: ואמר ר"א כו'. לא אינטריד אלא אידי דחנא לנעיל תנא הכא: משנה שלימה. סתם משנה: מיסתרי טומאה לנבייהו. דכתיב בתמיד (במדבר כח) צמועדו ומשמע אפילו בשבת וטומאה: זאת אומרת. מדלח שני הכי שמע מינה חסרון כבעל מוס דמי ואין בעל מוס שרי בצבור עפי מביחוד הלכך חסרון דבין קמיצה להקטרה אי הוי פסול ביחוד הוה פסול נמי בצבור הלכך אישתיק: להא שמעתה. דאשתיק ולח שני ליה כבור שאני: מי לא עסקינו. (דמשום) פלוגתא דלעיל דכי נמי קאמר ר"ל אין מקטירין קומץ עליהם במנחת כבור נמי אמר כגון בזיכים לחם הפנים: סלת עשרון. בעי לוג שמן דאמר בפ' שתי מדות (לקמן פה.) למנחה ולוג שמן: (מן המנחה) והנותרת מן המנחה פרט לשחסרה היא. דמנחה שלימה משמע: ושחסר קומצה. לשירי מנחה העשויה כהלכתה משמע והקומץ החסר נפקא לן בהקומץ רבה (לקמן דף כז.) דפסול מדכתיב מלא קוממו תרי

זמני: ושלל הקטיר מלבושה כלום. נפקח בהקומץ ורצהו [לקמן דף כז.] להקטיר לכוונה וקומץ (מעכבות ז' את ז'): מלבושה כלום. אבל אם הקטיר קלת נאכלים השירים כדאמר לקמן בהאי פירקא (דף יב.) דאם חסרה בשעת הקטרה כשרה: תרי קראי. מסולת ומן המנחה אבל משמנה לא חשיב דהאי לגופיה אתא לקודם המינה אבל בסולת למה לי תרי קראי: לאו לקודם המינה. ללא יביא מתוך ביתו וימלאנה: לשירים שחסרו. לאין מקטירין קומץ עליהם: אכורים באכילה. דהאי קרא דמן המנחה לא משמעו אלף בשירים: נותרת מן הנותרת. (כגון) דמתחילה היו כל השירים נותרת מן הקומץ וכשחסרו שירים היו הנותרים שירי שירים: שהיתה כבר. בשעת הקומץ היתה שלימה אע"פ שחסרה בין קמינה להקטרה קרינא ביה והנותרת מן המנחה ופליג ר' ינאי אדזעירי ל"א שהיתה כבר בשעת הקטרה והכי משמע והנותרת מן המנחה שהיתה שלימה כבר בשעה שנעשו אלו שירים יאכלו אהרן ובניו אבל לא יאכלו אותם שירים שנעשו שירים ממנחה חסירה והיינו דזעירי ומשמעות דורשין איכא בינייהו (בן בתירא אומר קומץ לתוך הכלי ויחזור ויקומץ בימיו): לגופיה. שמאלית ולא ימנית: שמאלית אחרינא כתיב. נמי לעשירי: ואימא. להכי אתא שמאל אחרינא למיעוט אחר מיעוט ימנית לא ואין מיעוט אחר מיעוט אלף לרבות דאפי' ימין דכהן כשרה בשמן דמורע: שמאלית אחרינא כתיב. בעני ואי משמע מיעוט אחר מיעוט תלחא למה לי: ארבע שמאלית כתיב. חד לגופיה וחד לגויי עלייהו דהך תרתי ללאו למיעוט אחר מיעוט אחר וחד שלל תאמר האי דקמינה להכי אתא מה כאן שמאלית אף בעלמא שמאלית דא"כ האי בתרא למה לי: אלף מדכתיב האי בתרא הוי ליה שני כתובים הבאין כאחד ואין מלמדיו לשון אחר שמאלית תרי לגופייהו חד בעני וחד לעשירי שלל תאמר הואיל ואשתי בעניות אישתי בימין ותרי לאשמועי' כאן שמאלית ולא אחר דהו ליה שני כתובין דאי כתיב חד הוה אמינא מה כאן שמאלית אף בעלמא יד שמאלית ואין מיעוט אחר מיעוט נמי ליכא לאשמועי' דהא מכולהו שמעינ מינה ימנית לא וא"כ כל גמי למה לי. הני ליסני לא נהירא דכל שני כתובין הבאין כאחד שבה"ס אין דומין לאלו דכי אמרינן אין מלמדיו הני מילי כשגילה שני כתובין בשני דברים דאמרי' דאי נהח למילף מינייהו נכתוב חד וניכף איך מיניה אבל הכא דבחדא מילתא כתיב אינו שני דברים הבאין כאחד אלף קראי יתירי נינהו ונראה בעיני דמלכתוב כל הנך יתירא ילפינן לה כאן גילה כך שמאלית אבל בעלמא כל כף הוה ימין דאי למילף מה כאן שמאלית אף בעלמא שמאלית מכדי דאם אינו ענין כאן תנהו ענין לכל המקומות הוה ואם כן בחדא יתירא הני ונכתוב תלחא ונשתוק חד לגופיה וחד מה כאן שמאלית וכו' וחד שלל תאמר מיעוט אחר מיעוט הוה: אמר ליה ר' ירמיה. לר' זירא כיון דדרשת (כל השנוי בפרשת מורע עני לדרשה) כל שמאלית דמורע דריש נמי על בהן ידו הימנית ועל בהן רגלו הימנית בין בשמן מורע עשיר בין בעני: למה לי. כיון דכתיב על דם האשם יתן את השמן אנא ידענא דעל ידו הימנית היא (רש"י)

תוספות אותן שיריים אסורין באכילה. וא"ת כיון דאסירי הרי הוא כאילו לא נשתייר כלום והיאך מקטיר קומץ עליהם הא בכל זבחים קא"ר יהושע דהיכא דלא נשתייר כלום דאין זורק הדם וי"ל כיון דילפינן מנחה מזבח תהא כזב דכיון דלא אבדו הוי כאילו הן בעין וצריך לחלק בין זה לנטמא דכיון דאין זבח נפסל ע"י חסרון אע"ג דשיריים נפסלין עבדינן ליה כזבח להקטיר קומץ עליהם: אותן שיריים מה הן באכילה. הוה מצי למיפשטה מהא דאם משנפרקה נפרס לחמה הלחם פסול: אין מיעוט אחר מיעוט אלא לרבות. ואם תאמר ולשתוק מתרוייהו וכי האי גוונא מצי להקשות בכל מיעוט אחר מיעוט: על בהן ידו הימנית כו'. בין דעני בין דעשיר קא בעי דכיון דכתיב על דם האשם ועל מקום דם האשם ממילא ידעין בשמן וה"ה דמצי למיבעי מתנוך אוזן ולפי שהתחיל לדרוש כף דמצורע קא מסיק על בהן מאי דרשת ביה בין דעני בין דעשיר: (תוספות)

(דהא כתב על דם האשם) חד להכשיר צדדין וחד לפסול צידי צדדין [ויקרא יד-ז]. על דם האשם על מקום דם האשם למאי אתו הני צריכי אי כתב רחמנא על דם האשם הוה אמינא איתיה אין נתקנה לא כתב רחמנא על מקום ואי כתב רחמנא על מקום הוה אמינא דוקא נתקנה אבל איתיה אימא הוי חציצה קמ"ל על דם האשם: אמר רבא מאחר דכתיב על דם האשם ועל מקום [דם] האשם וכתבא ימנית בדם על בהן ידו הימנית ועל בהן רגלו הימנית וכתביבי בשמן דמצורע עשיר ועני למה לי אלא אמר רבא יד יד לקמיצה רגל רגל לחליצה אוזן אוזן לרציעה שמאלית (העני) למאי אתא אמר רב שישא בריה דרב אידי ליפסול ימין דכהן במצורע שלא תאמר ומה במקום שלא נתרבתה שמאלית נתרבתה ימין במקום שנתרבתה שמאל אינו דין שנתרבתה ימין ואיך שמאלית ויד ורגל ימנית דעני למאי אתא לכדתנא דבי

דף יא

או קורט לבונה פסול: כל הני למה לי צריכא דאי תנא צרור משום דלאו בת הקרבה היא אבל מלח דבת הקרבה היא אימא תתכשר ואי תנא מלח דלא איקבע בהדי מנחה מעיקרא (שאינו מולח אלא הקומץ בלבד) אבל לבונה דאיקבע בהדי מנחה מעיקרא אימא תתכשר קמ"ל: מפני שאמרו הקומץ החסר או היתר פסול: מאי איריא משום חסר ויתר ותיפוק ליה משום חציצה א"ר ירמיה מן הצד אמר ליה אביי לרבא כיצד קומצין אמר ליה כדקמצי אינשי איתבינה זו זרת זו קמיצה זו אמה זו אצבע זו גודל אלא להשוות (כלומר קומץ מלא היד כדי שלא יהא חסר ואחר כך מוחק באצבע קטנה מלמטה) היכי עביד אמר רב זוטרא בר טוביה אמר רב חופה שלש אצבעותיו עד שמגיע על פס ידו וקומץ תניא נמי הכי מלא קומצו יכול מבורץ ת"ל בקומצו אי בקומצו יכול בראשי אצבעותיו ת"ל מלא קומצו הא כיצד חופה שלש אצבעותיו על פס ידו וקומץ במחבת ובמרחשת מוחק בגודלו מלמעלה ובאצבעו קטנה מלמטה וזו היא עבודה קשה שבמקדש זהו ותו לא והאיכא מליקה והאיכא חפינה אלא זו היא אחת מעבודות קשות שבמקדש א"ר פפא פשיטא לי מלא קומצו כדקמצי אינשי בעי רב פפא קמץ בראשי אצבעותיו מאי מן הצדין מאי ממטה למעלה מאי תיקו אמר רב פפא פשיטא לי מלא חפניו כדחפני אינשי בעי רב פפא חפן בראשי אצבעותיו מהו מן הצדין מהו חפן בזו ובזו וקרבן זו אצל זו מהו תיקו בעי רב פפא דבקה לקומץ בדפניה דמנא מאי תוך כלי בעינן והאיכא או דלמא הנחה בתוכו בעינן וליכא תיקו בעי מר בר רב אשי הפכיה למנא ודבקה לקומץ בארעיתא דמנא מאי הנחה בתוכו בעינן והאיכא או דלמא כתיקנו בעינן וליכא תיקו:

מתני' כיצד הוא עושה פושט את אצבעותיו על פס ידו ריבה שמנה חסר שמנה חסר לבונתה פסולה: **גמ'** היכי דמי ריבה שמנה א"ר אליעזר כגון שהפריש לה שני לוגין ולוקמה כגון דעריב בה שמן דחולין ושמן דחבירתה וכי תימא שמן דחולין ושמן דחבירתה לא פסל מתקיף לה רב זוטרא בר טוביה אלא מעתה מנחת חוטא דפסל בה שמן היכי משכחת לה אי דידה הא לית לה אי דחולין ודחבירתה' הא אמרת לא פסל (ואי אמרת דאפריש לה שמן כיון דלית לה שמן כלל חולין ניהו) ור' אליעזר לא מיבעיא קאמר לא מיבעיא דחולין ודחבירתה דפסיל אבל הפריש לה שני לוגין הואיל והאי חזי ל' והאי חזי ל' אימא לא ליפסיל קמ"ל ומנא ליה לר' אליעזר הא אמר רבא מתני' קשיתיה מאי איריא דתני ריבה שמנה ליתני ריבה לה שמן אלא הא קמ"ל דאע"ג דהפריש לה שני לוגין: חיסר לבונתה: ת"ר חסרה ועמדה על קורט אחד פסולה על שני קרטין כשרה דברי רבי יהודה רבי שמעון אומר על קורט אחד כשרה פחות מלאן פסולה

רש"י או קורט לבונה פסול. מפני שהקומץ חסר כדי מקום הקורט ור"ת כיצד קומץ והלא לבונה על המנחה היא דכתיב (ויקרא ו) כל הלבונה אשר על המנחה תשובה לדבר כשקומץ מספיק הלבונה טובה לזר אחד וקומץ הסולת מאומצע הכלי: מלח בת הקרבה היא. דלחחר שהיה הקומץ על המזבח היה מולחו כדפרישית דהכי אמר בפ"ג (לקמן ב) יכול תהא מנחה כולה טעונה מלח ח"ל על כל קרבן קרבן טעון מלח ואין כל המנחה טעונה מלח ואי קשיא ולישמעינן לבונה וכל שכן כרור ומלח הריץ אי תנא לבונה כרישא הכי נמי דלא מיבעיא ליה למיתני כרור ומלח אלא הואיל וקמץ כרור כרישא תנא לבונה ומלח: מאי איריא משום קומץ חסר חופיק ליה דלכור פסול משום חליפה. דחוזף בין ידו לקמח וחליפה פוסלה בקדשים כדמפ' בזבחים (דף כד). אי נמי חוזף בין קמח לקמח כגון באומצע הקומץ וחולק את הקומץ ונראה פסול חליף קמצי: מן הגז. למעלה אצל גודל או למטה אצל קמיה דליכא חליפה דהיינו מן הגז דלחחר שקמץ הופך גב ידו למטה כדי שלא יפול מן הקומץ כלום והוי גודל וקמיה מן הגז והשפחה ליכא חליפה שאלה הקמח מוטל הכרור אצל חסרון אירעא: כדקמצי אינשי. משמע בכל האצבעות: זרת. אצבע קטנה ממנה מתחיל הזרת ונ"מ למדת חסן זרת ארכה: זו קמיה. ממנה מתחיל הקומץ מלחו אצבע שאלה הקטנה: זו אמה. ממנה מודדין כל אמות הבנין והכלים לפי שהיא ארוכה מובין ואפי' אמות היו בשוקן הבירה שתי מקלות שכן אמה ובהן מודדין אמות הבנין ואותן מקלות נמדדו בלוחו אצבע שהיא ארוך: זו אצבע. לטבל הכהן אצבעו בדס: זו גודל. לבהוטת דמלכודת חלמח קמיה קומץ ולא זרת: ומשני כי אמרינן דלכולה אצבעות בעינן לקמיה: להשוות. דלח יוצא קמח למטה מן הקומץ מוחקו ומשויחו באצבע קטנה שלא יהא מבורץ וכן מלמעלה בגודל: היכי עביד. אמתני' מהדר דקמתי זו קמיה דממנה מתחיל הקומץ: ת"ל בקומצו. והיכא ממנו בקומצו (ויקרא ו) בראש אצבעותיו. מעט שלא יגיע עד פס ידו: במחבת ומרחשת. דמעשיהו אפיון דלחמן לקמן בפרי' אלו מנחות נקמזות (דף עה) דלחחר שכן אפיון פותחו וקומץ הלכך אי אפשר לפותחו דקות כל כך וכשהוא קומץ יוצאות חוץ למקומו הלכך מוחק בגודלו מלמעלה ופאצבעו קטנה מלמטה: וזו היא עבודה קשה שבמקדש. שכתבין גדול הוא משום שלא יהא לך חסר ולא יתיר: מליקה. אמרינן בפ' קדשי קדשים (זבחים סד) זו היא עבודה קשה: ובחגיגה. נמי אמרי' בפ' הוליו' לו במסכת יומא (דף מט) ארוחו את הבדן בראשי אצבעותיו ומעלה בגודלו כו' זו היא עבודה קשה: כדקמצי אינשי. מנינן ליה אצבעותיו וזוהו בקמח והקמח נכנס בתוך ידו: בראש אצבעותיו. שהכניס ראשי אצבעותיו בקמח ופס ידו כלפי קמח וקומץ מלא קומצו עד פס ידו כהקטנו מהו: מן הגז. שנתן גב ידו על הקמח והוליד ידו עד שנגמס הקמח דרך אידו לחוד ידו ל"א מן הגזדין מגזי הכלי שלא קמץ באומצע הכלי: מלמטה למעלה. שהכניס אצבעותיו בקמח וגב היד כנגד הקמח וקומץ: מלח חפניו. דיום הכיפורים קטרת סמים דקה: כדחפני אינשי. שמכניסין ליה ידוהם וחופנים: מן הגז. שהכניס אצבעותיו בקמח וגב היד כנגד הקמח וקומץ: דיינה לוג כדלחמן בפ' שתי מדות (לקמן פה) מהאי קרא למנחה ולגו שמו: חיסר שמנה. פסולה כדלחמן לעיל (טו) משמנה שאם חיסר כל שהיא פסול: חיסר לבונתה. דשיעור לבונה מלא הקומץ בפ' הרי עלי עשרון (לקמן קו) מפרש לה בג"ש נאמר הרמה כו' ואי קשיא ליתני ריבה לבונתה הא מפרש לה בגמ' גמ' שהפריש לה. לטם מנחה זו (הפריש לה): ב' לוגין. ועיברו עמה דנראית כשתי הלחם אצל בלוג ומלחה קס"ד ללא מופסלה: ולוקמה כגון דעריב בה. פורתא שמן דחול או שמן דחבירתה: דפסיל בה שמן. דלחמן דפסק כל המנחות (לקמן נט) לא קשיא עליה שמן ואם שם פסול: אי דידה. שהפרישו לשמה: הא לית לה. וכיון דלא חזי לה לא מקדיש שמן שמופרש לה: והאי חזי לה. כלומר זיל לגביה דלא חזי ליה חזיל לגביה דלא חזי ליה: ומנא ליה לרבי אליעזר הא. דאפילו הפרישן לשמן פסול אם עירבו עמה: שמנה. משמע דהופרש לשמה: (רש"י)

תוספות וזו היא עבודה קשה שבמקדש. למ"ד בפרק אלו מנחות (לקמן עה): שמחזירין לסולת אינה קשה יותר ממנחת סולת אלא סבר לה כמ"ד שהיה מחלקה לשנים ושנים לארבעה: והא איכא חפינה. כשהיה נכנס לפני ולפנים ולא כשהיה חופן בלשכת בית אבטינס ועבודה קשה היא מאד כדמוכח ביומא (דף מט): מלמטה למעלה. פירש בקונטרס שהכניס ראשי אצבעותיו בקמח וגבי ידו כנגד הקמח וקמץ ואין זה כראשי אצבעותיו דלעיל דהתם פס ידו כנגד הקמח ומכניס ראשי אצבעותיו וקומץ מלא קומצו עד פס ידו והשתא לפי' הקונטרס קורא ראשי אצבעותיו למטה וכן מפרש ר"ת במסכת שבת (דף צד): גבי ציצין הפורשין למעלה פירוש לצד פיסת היד ומביא ראיה מהא דאמר בפ' כל היד (נדף יג) מן העטרה ולמעלה דלצד הגוף קורא למעלה ואינה ראייה כל כך דלגבי מילה שהיא תלויה שייך לקרות ראש המילה למטה אבל אצבעות שאדם וזקף אצבעותיו למעלה שייך לקרות למעלה ראשי האצבעות ומלמטה ופאצבעו למעלה יש לפרש שמכניס ידו בקמח דרך פס היד עד שמגיע לראשי אצבעותיו:

כן לדעיל משמע דבהפריש לה שני לוגין יש לי להכשיר יותר הואיל והאי חזי ליה והאי חזי ליה וה"ה הכא שיש להכשיר יותר בהפריש לה שני קמצים מבקומץ וחצי
ועוד דקאמר בסמוך הפריש שני קמצים ואבד אחד מהן קודם קמיצה לא הוקבעו פירוש וכשרה אבד לאחר קמיצה הוקבעו והוא (תוספות)

דף יב א

פיגול וחייבין עליו כרת זה הכלל כל הקומץ [או] נתן בכלי המוליך המקטיר לאכול דבר שדרכו לאכול ולהקטיר דבר שדרכו להקטיר חוץ למקומו פסול ואין
בו כרת חוץ לזמנו פיגול וחייבין עליו כרת ובלבד שיקריב המתיר כמצותו כיצד קרב המתיר כמצותו קמץ בשתיקה נתן בכלי והוליד והקטיר חוץ לזמנו או
שקמץ חוץ לזמנו נתן בכלי והוליד והקטיר חוץ לזמנו זהו שקרב המתיר כמצותו כיצד לא קרב המתיר כמצותו
קמץ חוץ למקומו נתן בכלי והוליד והקטיר חוץ לזמנו או שקמץ חוץ למקומו או שקמץ נתן בכלי והוליד והקטיר חוץ
למקומו זהו שלא קרב המתיר כמצותו מנחת חוטא ומנחת קנאות שקמץ שלא לשמן נתן בכלי והוליד והקטיר חוץ לזמנו או שקמץ חוץ לזמנו נתן בכלי והוליד
והקטיר שלא לשמן או שקמץ נתן בכלי והוליד והקטיר שלא לשמן זהו שלא קרב המתיר כמצותו לאכול כזית בחוץ כזית למחר כזית בחוץ כחצי
זית בחוץ כחצי זית למחר כחצי זית בחוץ פסול ואין בו כרת א"ר יהודה זה הכלל אם מחשבת הזמן קדמה למחשבת המקום פיגול וחייבין

עליו כרת אם מחשבת המקום קדמה למחשבת הזמן פסול ואין בו כרת וחכמי' אומרים זה זה פסול ואין בו כרת: **גמ'** איבעיא להו לדברי האומר שירים

שחסרו בין קמיצה להקטרה מקטיר קומץ עליהן וקיימא לן דאיתן שירים אסורים באכילה מהו דתיהני להו הקטרה למיקבעניהו בפיגול ולפקינהו מידי
מעילה אמר רב הונא אמילו לר' ע' דאמר זריקה מועלת ליוצא ה"מ יוצא דאיתיה בעיניה ופסול מחמת דבר אחר הוא אבל חסרון דפסולא דגופיה הוא לא מהני
ליה הקטרה אמר ליה רבא אדרבה אפי' לר' א' דאמר אין זריקה מועלת ליוצא ה"מ יוצא דליתיה בפנים אבל חסרון דאיתיה בפנים מהניא ליה הקטרה אמר
רבא מנא אמניא לה דתנן הקומץ את המנחה לאכול שיריה בחוץ או כזית משיריה בחוץ ותני רבי חייה הקומץ את המנחה ולא תני או כזית מ"ט לא תני או
כזית לאו כגון שחסרו שירים וקמו להו אכזית וכיון דבמתן כלי בהילוך ובהקטרה לא מתני ליה

רש"י פיגול וחייבים עליו כרת. האוכל משירי מנחה דכתיב בחוץ לזמנו (ויקרא ז) עונה תשא וכתוב בנזיר ואוכלו עונו יסא (שם יט) מה להלן כתיב ונכרתה אף כאן
האוכל בכרת והך ג"ש כפ"ק דכריתות (דף ה:). כל הקומץ או נזיר. קומץ או מוליך או מקטיר ע"מ לאכול דבר שדרכו לאכול כגון שירים או להקטיר דבר שדרכו
להקטיר כגון קומץ חוץ לזמנו כו' אבל אם חישב להקטיר שירים למחר או לאכול קומץ למחר כשר דבעטלה דעתו אלל כל אדם בל' עבודות הללו מפגילין במנחה דגמרינן
מזבחים בהקטרה כדלמך כריש פירקין (דף ב:). דליתקש מנחה לחטאת ומה היא היקישא גמרי' מהשבה דפוסלת במנחה ומינה מה זבח נפגל בל' עבודות שחיטה והקבלה
הולכה וזריקה כדלמרינן ב"ח אף מנחה בל' עבודות קמיילה כנגד שחיטה קבלה כנגד מתן כלי והולכה כנגד הולכה והקטרה כנגד זריקה. וכנגד שיהא קרב המתיר
כמותר. כאילו היה כשר שלא יהא שום פסול אלא הפיגול אבל אם יש שם פסול אחר חוץ לזמן או חוץ לזמן כגון כרת כדלמך בפ"ג (לקמן עז:). יצאה כתיב בפירוש וכתוב ככשר
יצאה מהלכות כשר כך הולכת פיגול שלא יהא בו שום פסול אחר: בשתיקה. שלא חישב: או שקומץ נתן בכלי והוליד והקטיר. כל אלה חוץ לזמנו זהו שקרב המתיר
כמותר לזמן אלא היה בו שום פסול אחר: או שקמץ נתן בכלי והוליד והקטיר כל אלה חוץ למקומו. כלומר או קחני אם עשה אחת מאלה על מנת לאכול שירים חוץ למקומו
וכל הג' חוץ לזמנו לא קרב הקומץ כמותר: מנחה חוטא וקנאות. יש בהן עוד פסול אחר המזיזין מידי פיגול כגון שלא לשמן דלמרינן כריש פירקין (דף ג). דפסולה
אם קומץ שלא לשמן לא קרב המתיר כמותר ואין בשירים כרת: כזית בחוץ וכזית למחר. חישב בלחה העבודות ב' מחשבות חוץ לזמנו וחזן למקומו ועד השתא איירי
בשתי עבודות שחישב בלחה חוץ לזמנו ובלחה חוץ למקומו והשתא מיירי שחישב בשתייהן עבודות אחת ולכריי יהודה הוא דליתקריד לזמן חישב שחישב שתייהן בשתי
עבודות הוא דפליג ר' יהודה דבחר במייתא' אולגין אבל (בהיה) ובלחה' עבודה מודה קמ"ל והכי משפס' בזבחים בפ' (דף ז:). כזית למחר כזית בחוץ. אע"פ שחישב
תחילה חוץ לזמנו הוליתו שניה מידי כרת רבי יהודה פליג א"ח"ק בין בעבודה אחת בין בשתי עבודות: גמ' מהו דתהני להו הקטרה למיקבעניהו בפירוש. כגון אם הקטיר
הקומץ ע"מ לאכול הני שירים חוץ לזמנו מקבעני בפירוש בה הקטרה כבהקטרה מעליה הואיל וזכרתי מקטיר או דלמך כיון דלזמן קיימים נאכלים ה"ל כמחשבה לאכול
למחר דבר שאין דרכו לאכול כדלמך לקמן (דף ז:). לזמן מהניא מחשבתו: אי נמי לאפוקיהו ממעילה. אם הקטירו דכרבו בשתיקה מי אמרינן כיון דניתן ראש להקטירו
הויא הקטרה מעליה ומפקח לשיירי מידי מעילה כהקטרה מעליה' דלמך במס' מעילה בפ' חטאת העוף (דף ט). המנחות מועלין בהן משהוקדשו קרב הקומץ חייבין
עליהן משום פיגול נזיר וטמא ואין מעילה בשירים כו' דה"ל שעה היתר לכהנים וכל שיש לו שעה היתר לכהנים אין בו מעילה בפ"ק דמעילה או דלמך כיון דסוף
סוף אין שירים נאכלין הוה להו דבר שאין לו היתר לכהנים ולא נפקי ממעילה: אפילו ר"ע. דלמך בפ"ק דמעילה (דף ז:). זריקה מועלת לזמן חוץ לקבלים למיהוי
כדבר שיש לו היתר לכהנים ולמפיק מידי אשם מעילות (ר"ע אומר אין מועלין בו) דזריקהו הוליתו מידי מעילה אע"פ שאינה מתרת באכילה אע"פ מועלת לו
להוליתו מידי מעילה: מחמת דבר אחר. אויר ירושלים פוסלו שיאם מהקלעים: לא מהניא ליה הקטרה. ולא נפקא ממעילה: ר"א ס"ל דפסול יוצא חמור מחסרון: מנא
אמניא לה. דמהניא להו הקטרה לפיגול וליתיה מעילה: ותני רבי חייה. למתני' ולא תני או כזית לח חוץ לזמן ולא בשום: מ"ט לא תני או כזית.
משירים למחר: לאו. משום דמאן דקחני או כזית משמע ליה דכי תני הנותן בכלי והמוליך והמקטיר לאכול דבר כו' או להקטיר קומצה או כזית מקומצה למחר:
כגון שחסרו שירים. ועמדו על כזית ואמר הריני נזיר בכלי ומוליך ומקטיר ע"מ לאכול כזית של שירים למחר ואע"ג דמחשבת קמייה לזכא למימר שכבר חסרו דא"כ
ה"ל מנחה שחסרה קודם קמייה ופסולה ותו לא מקבעה בפירוש אפילו הכי מחשבת מהו כלי והוליד והקטרה הואיל ואפילו חסרו מותר להקטיר הקומץ מוקי לה בשכבר
חסרו לאחר קמייה אפילו הכי הן פיגול והאי דלא תני ליה רבי חייה לאו [ומשום] דלא סבירא ליה והכי' דלא פליג עליה דרבי דסתמא דמתניתין רבי היא אלא משום
לזמן מצי לאוקומי לכוונה מתניתין ככה"ג דבמתן כלי ובהילוך ובהקטרה לא מתני ליה (רש"י)

תוספות יתירה ופסולה והשתא כיון דבלא אבד פסולה אמאי נקט אבד על כן נראה דבלא אבד כשרה דתרווייהו חזו לה ואבד לאחר קמיצה: וחכ"א אחד זה ואחד זה
פסול ואין בו כרת. וא"ת היינו ת"ק ו"ל דאתא למסתם כותיה דכי האי גונא משני בפ' המפלת (נדה ל:): ה"מ יוצא דאיתיה בעיניה כו'. הוה מצי למימר ה"מ יוצא
מקצתו אבל יוצא כולו לא בדאמרינן בפ"ק דמעילה (דף ו:). והכא כיצא כולו דמי כיון דאסורין באכילה ומיהו פלוגתא היא התם וא"ת למ"ד יצא כולו לא הא דתניא פרק
כל שעה (פסחים ד:). נטמא בשר או נפסל או שיצא חוץ לקלעי' ר"א אומר יזרוק פי' דיש דם אע"פ שאין בשר ר' יהושע אומר לא יזרוק פי' דאם אין בשר אין דם ומודה
ר' יהושע דאם זרק הורצה על כרחך ביצא כולו דאי נשתייר כזית זורק לכתחילה ומדקאמר אם זרק הורצה ש"מ דזריקה מועלת ליצא כולו ושמה דרבי יהושע עדיפא
מדריע' א"כ לענין הרצאה שאני לרבי יהושע בין לכתחילה בין לדיעבד אפי' ביצא כולו כדאמר בפ' כיצד צולין (שם עז:). אבל לעולם לא מיקבע בפירוש ולא נפיק מידי

מעילה היבא דיצא כולו מידי דהוה אחסרון לרב הונא: ותני רבי חייה כו'. ולא תני או כזית רבי חייה תני בברייתא דידיה בשיטת משנתנו אלא דלא תני או כזית והכי תני הקומץ את המנחה לאכול שיריה כו' זה הכלל כל הקומץ ונותן בכלי המוליד והמקטיר כו' ועל כרחין הא דמשמע ליה לרבי חייה או כזית מיירי בשחסרו שיריים ועמדו על כך לאו היינו או כזית משיריים דרישא כדפי' בקונטרס דא"כ הוה ליה מנחה שחסרה קודם קמיצה ופסולה בקומץ ותו לא מיקבע בפיגול אלא משום דזה הכלל דסיפא קאי אבל מה דתנא ברישא וברישא תנא או כזית א"כ נותן בכלי המוליד ומקטיר עליה נמי קאי ובכזית משיריים מיתוקם שפיר בשחסרו שיריים דהא מקטיר קומץ עליהן אבל כזית מקטיר קומצה לא מיתוקם כשחסר קומץ ועמד על כזית דאי חסר קומץ בשעת מחשבה כבר נפסלה המנחה ותו לא מיפגולא ומשמע ליה לרבי חייה דמאי דמיתוקם דמיתוקם כזית משיריה מיירי בחסר ועמד על כזית דמיתוקם (תוספות)

ב יב דף

או כזית אשירים בקמיצה נמי לאכול שיריים לא תני או כזית וקתני סיפא פיגול וחייבין עליו כרת אלמא מהניא להו הקטרה א"ל אביי לא הא מני ר"א היא דתנן הקומץ והלבונה והקטרת ומנחת כהנים ומנחת כהן משיח ומנחת נסכים שהקריב מאחת מהן כזית בחוץ חייב ורבי אלעזר פטר עד שיקריב את כולו כיון דבהקטרת קמיצה לא מתני ליה או כזית מקומצה בחוץ בשיריים נמי לא מתני ליה או כזית אי רבי אלעזר האי להקטיר קומצה להקטיר קומצה ולבונוה מבעי ליה דתנן דתנן הקומץ והלבונה שהקריב את אחד מהן בחוץ חייב ורבי אלעזר פטר עד שיקריב את שניהם לא נצרכא אלא לקומץ דמנחת חוטא ואיכפל תנא לאשמעינן קומץ דמנחת חוטא אין וכן כי אתא רב דימי א"ר אלעזר קומץ דמנחת חוטא הוא ורבי אלעזר היא הדר אמר רבא לאו מילתא היא דאמרי דתניא [ויקרא כד-ט] קדש קדשים הוא שאם נפרסה אחת מהן חלותיה כולן פסולות היא יצאת הני דאיכא גוואי כשרות מאן שמעת ליה דאמר זריקה מועלת ליוצא ר"ע היא וקאמר נפרסה לא א"ל אביי מי קתני הא יצאת דלמא הא נטמאת הנך כשרות מ"ט דמרצה צ"ץ אבל יצאת לא ור' אליעזר היא דאמר אין זריקה מועלת ליוצא ובדין הוא דאיבעי ליה למיתני נמי יצאת והאי דקתני נפרסה הא קמ"ל דאפי' נפרסה דאיתיה בפנים לא מהניא ליה הקטרה אבל לר"ע דאמר

זריקה מועלת ליוצא אפי' חסרון נמי מהניא ליה הקטרה: מתני' לאכול כחצי זית ולהקטיר כחצי זית כשר שאין אכילה והקטרה מצטרפין: גמ' טעמא

דלאכול ולהקטיר הא לאכול ולאכול דבר שאין דרכו לאכול מצטרף והקתני רישא לאכול דבר שדרכו לאכול ולהקטיר דבר שדרכו להקטיר דבר שדרכו לאכול אין שאין דרכו לאכול לא מאן תנא א"ר ירמיה הא מני ר"א היא דאמר מחשבין מאכילת אדם [לאכילת] מזבח ומאכילת מזבח [לאכילת] אדם דתנן הקומץ את המנחה לאכול דבר שאין דרכו לאכול ולהקטיר דבר שאין דרכו להקטיר כשר ור"א פוסל אביי אמר אפי' תימא רבנן לא תימא הא לאכול ולאכול דבר שאין דרכו לאכול אלא אימא הא לאכול ולאכול דבר שדרכו לאכול ומאי קמ"ל הא בהדיא קתני לה לאכול כזית בחוץ וכזית למחר כזית למחר בחוץ כחצי זית בחוץ וכחצי זית למחר כחצי זית למחר וכחצי זית למחר כחצי זית בחוץ פסול ואין בו כרת

רש"י או כזית לכיון דמחשבת ג' עבודות הללו מוקמינן כשכבר חסרו השירים ועמדו על כזית היכך לא מצי למיתני' או כזית מקומצו למחר דומיא לשיריים דאם חסר קומץ בשעת מחשבה כבר פסולה ולא מיפגול מנחה בההיא מחשבה היכך כיון דלא מיתני ליה או כזית מקומצה לא תנא כזית אשירים ורישא כי חשיב בקמיצה דמיתני ליה או כזית אף בקומץ דההיא ודאי בשלל חסרה עדיין מחוקמא אפי' כיון דסיפא לא מיתני ליה לקומץ לא תני ליה ברישא אפי' חשיבים: א"ל אביי. לכבד לעולם מדרכי חייה לא משמע דמתני' מיירי בחסרון דה"ט דלא תני רבי חייה או כזית בברייתא דידיה דרבי חייה ר"א היא דלא חשיב הקטרה עד שיקטיר כולו: דתנן הקומץ. דמנחת ישראל: והלבונוה. של מנחה: והקטרת. שבעל יום: ומנחת כהנים. מנחה שהתנדב כהן לדוניה נקמלת אלף כליל דכתיב וכל מנחת כהן כליל תהיה) (ויקרא ו): ומנחת כהן משיח. חביתו כ"ג נמי כתיב בה (ויקרא ו) כליל הקטיר: ומנחת נסכים. נמי כליל היא: עד שיקטיר כולו. אלמא לא חשיב הקטרה בכזית הלכך לא תני ר' חייה או כזית במתני' אפי' בשיריים כיון דבקמיצה לא מיתני ליה או כזית כולומר בהקטרת קמיצה לא מצי למיתני מתני' הקומץ ע"מ להקטיר כזית מקומצה למחר דהא לא מפגול דכתיב דלא חשיב בהקטרה גמורה היכך לאו מחשבה היא וזו קשיא תנא דיקן אלא תנא להקטיר מקומצה למחר הא לר"א לא הוה הקטרה עד שיקטיר גם הלבונוה ואשתכח דלית בהקטרה מחשבה שלמה: ומשני מתני' בהקטרת קומץ לחודיה במנחת חוטא קמיירי. דאין בה לבונה וע"מ להקטיר לבונה דתני במתני' דהוי פיגול מוקים לה בלחם הפנים דאין בה אלף הקטרה לבונה: איכפל. טרת: לאו מילתא היא דלמרי. דודאי לא מהניא להו הקטרה לשיריים שחסרו: הוא. בלחם הפנים כתיב (שם כד) כי קדש קדשים הוא לו: פסולות. וישרפו: הנך גוואי כשרות. אף על גב דלא הוה הקטרה בזיבון כשרה עד ששהא כל המנחה שלמה י"ב חלות של לחם הפנים אלמא הך חלה לזיאה מהניא להו למיהוי י"ב חלות ולאכשורי לבזיבון ולאשחרוי הנך באכילה אלמא זריקה כגון הקטרת בזיבון שהוא במקום דס' זבחים מועלת ליוצא דמחשבו ליה בכלל י"ב חלות אלמא מהניא הקטרה לאחשבו בהדי הנך אף ע"ג דלחבורה באכילה: וקאמר נפרסה כולן פסולות. אלמא אפי' לר' עקיבא דאמר מהניא הקטרה ליוצא מידי חסרון לא מהניא הקטרה: מי קתני יצאת. כשרה דתימא ר"ע היא: דלמא. הכי זוק מיניה הא נטמאה אחת חביותיה כשרות דהא טומאה הזיבן מרעה: אבל יצאת. דאין זיבן מרעה על היוצא לא מיתכשרי אינד גוואי משום דליכא הקטרה על י"ב חלות דהא חסרו להו: ורבי אליעזר היא דלמחר. לעיל אין זריקה מועלת ליוצא: ובדין. דאיבעי להו למיתני נמי שאם יצאת אחת מהן כולן פסולות: מתני' לאכול כחצי זית ולהקטיר חצי זית. למחר כשר: גמ' הא לאכול. חצי זית שיריים לאכול חצי זית קומץ דהיינו דבר שאין דרכו לאכול מצטרפין לפסול: שאין דרכו לאכול. לא הוה מחשבה אם חישב לאכול למחר וכיון דלא הוה מחשבה לא מצטרפין לפסול: מאן תנא. להך (רישא) דמתניתין דדייקתן מינה דאם חישב לאכול קומץ למחר הוה מחשבה: אמר רבי ירמיה ר"א היא דלמחר מחשבין מאכילת אדם למזבח. שאם חישב להקטיר שיריים למחר הוה מחשבה: ומאכילת מזבח לאדם. שאם חישב על מנת לאכול קומץ למחר: שאין דרכו להקטיר. שיריים: פסול. ואין חייבים עליו כרת ועעמא מפרש בריש פ"ג: אלף אימא הא לאכול דבר שדרכו לאכול. כיון כחצי זית בחוץ כחצי זית למחר מצטרפין לפסול: הא בהדיא קתני לה כו'. ודך סיפא דקתני שאין אכילה והקטרה מצטרפין (רש"י)

תוספות מ"ה לא תני רבי חייה או כזית ברישא משום דבסיפא במתן כלי והילוך והקטרה לא מיתני ליה או כזית בקומצה או כזית בשיריה פירוש אפי' בשיריים לא מיתני ליה או כזית משום דלא מיתני אקומץ לא תני ליה כזית ברישא ומה שכתוב בספרים בשיריים נמי לא גרס נמי אבל תנא דמתני' לא חייש ותני ליה ברישא אפי' דבסיפא לא הוי בשיריה: הוא שאם נפרסה אחת כו'. פי' בקונטרס בלחם הפנים דכתיב כי קדש קדשים הוא לו ונראה דע"כ כשנפרסה משפירקה איירי או משראיה לפרק דאי עד שלא פירקה מאי קשיא ליה לרבא מהכא הא כי אמר רבא דמהניא ביה הקטרה הני מילי בשחסרו בין קמיצה להקטרה והכא ה"ל כמנחה שחסרה קודם קמיצה דפסולה היא ואין מקטיר עליה את הקומץ כדאמר לעיל (דף ה). עד שלא פירקה נפרס לחמה הלחם פסול ואין מקטיר עליו את הבזיבון ועוד דדייק מינה הא יצאת או נטמאת והיינו לאחר שפירקה דומיא דהכי מיירי נפרסה אחת מחלותיה לאחר שפירקה דמקטיר עליו את הבזיבון כדאמרין לעיל ותימה היכי דדייק מינה דלא מהניא הקטרה למיקבעיה בפיגול ולאפוקי מידי מעילה ודוחק לומר דמדקתני לשון פסולות דייק דהוה ליה למימר אין נאכלות ועוד אן כן לידוק נמי מההיא דלעיל דקתני הלחם פסול ומקטיר עליו את הבזיבון ושמוא הכא איכא לדחויי דהא מני רבי אליעזר היא דאמר אין זריקה מועלת ליוצא אבל מהך דייק ואפילו לרבי עקיבא ואם

כגון זר שלח זז ממקומו אלכ ליקוט והשיטה לכהן: הניגה. לדיקוט לבונה עבודה היא: זה הכלל. בפ"ק וקחשיב להגך ד' עבודות חשובות קומץ דמי לשוחט זה נוטל ומפיק חלק לבונה מחלק כהנים וכן זה: ההם ממילא. נוטל הם בזמנה הכל שקיל קומץ ורמי ככלי: ה"ג. בליקוט לבונה: קדושת כלי הוא. דמהקט מקבל דם ככלי והגותו ככלי מקדש ה"ג קומץ ככלי וכדבר זה דומין אבל ליקוט לבונה ללא דמי לחלה מהגך ללא עבודה היא: מהני' קני כבשים. כבשי עזרת דכחי וקני כבשים בני שנה לזבח שלמים (ויקרא כג) ואולם כבשים מחירין ומקדשין לשתי הלחם ולע"ג ד' כבשים ופר ואילים קנים ושעיר עזים כחיבי ההם מפרכ בפרק התכלת (לקמן זו). שאין הלחם קדוש אלא בשחיטת קני כבשים שלמים הואיל והזקקו עמו בתנופה: אותו החלה או אותו הסדר כו'. וטעמא דרבי יוסי מפרכ בגמ': גמ' ימין ושמאל. ללא דוקא: לא נתפגל ירך שמאל. והאוכלה און חייב כרת: אינו איטמי חד אבר. לאחר שהופרכ מן הבשר: לעולם אין בו כרת. בלחם האחר שלח חושב עליו: עד שיפגל בשחיהן החלות בזכיות. כלומר אפילו לא פיגל אלא בזכיות בין שחיהן היו כולו פיגול: בלחם מהן. לא נתפגלה חבירה: אפילו בלחם מהן נמי. דהא אמר במתני' זה זה פיגול: אי אמרת בשלמא. גבי יריכות דמזבח אחד אתו חד גופא ניהו ואי פיגל בזו נתפגלה זו משום הכי מטטרפות הלוח חזי זית מזו וחזי זית מזו כי ערבינהו דחושב על מנת לאכול זית למחר בין שחיהן דמהני להו מה שעירבו זה במחשבתו כליזו ברו שחיהן מגוף אחד דלמרינן לקמן (דף יד:) דעירב מחשבתו מהני ללרפן וגבי הלוח ה"ט דבלחם מהן לא נתפגלה חבירה משום דלא מחד גופא אתו ובמחשבתו נמי לא עירב: (ר"ש"י)

תוספות משום הולכה נגעו בה קסבר הולכה שלא ברגל כו'. בסוף פ"ק דזבחים (דף יג:) שמעתי שטבילת אצבע מפגלת וחד טעמא הוא דמסיק עלה אף אנן נמי תנינא כי הכא ואפ"ה לא קאמר עלה קסבר הולכה שלא ברגל הוא: לאכול אחד מן הסדרים. הוא הדין חלה אחת מן הסדרים שאותו הסדר פיגול מדבעי רבי יוחנן בגמ' בלחמי תודה מהו במנחת מאפה תנור מהו משמע דמיבעיא ליה משום דהווי שני מינים אבל אותו מין פשיטא דנתפלג והא דקאמרינן בגמרא אילו איטמא חד אבר מי איטמא כוליה אע"ג שייך האי טעמא בחלה אחת שאם נטמאה אחת לא נטמא כל הסדר מ"מ לענין פיגול נתפלג הואיל והוקבעו בסדר אחד וחשיב כחד לענין פיגול טפי מפיגול בירך של ימין דלא נתפלג ירך שמאל ושמאל גם לענין טומאה אם נטמאה אחת נטמא כל הסדר והא דנקט הכא ובסיפא אחד מן הסדרים ולא נקט חלה אחת מאחד מן הסדרים משום רבותא דר"י ובסיפא משום רבותא דחכמים דאע"פ שחישב על כל הסדר אפ"ה אותו סדר דוקא פיגול וטמא והשני אינו פיגול וטהור: אי אמרת בשלמא חד גופא. נראה דהשתא נמי ס"ל דהא דמצטרפין כי ערבינהו היינו מטעם דדרשינן לקמן (דף יד:) הכתוב עשאן גוף אחד והכתוב עשאן שני גופין ומש"ה פריך אי אמרת בשלמא דשתי יריכות חשיבי חד גופא דאם פיגל בזו נתפגלה זו מש"ה מצטרף כמו כשמערב דהכתוב עשאן גוף אחד אלא אי אמרת דשתי יריכות נמי חשיבי תרי גופי מה מועיל מה שעשאן הכתוב גוף אחד דאפשר נמי דלמאי דקסבר רב הונא אם חישב בשתי הירכות בזכיות לא הוי פיגול אם איתא דחשיבא לאחר שהובדלו זו מזו וצ"ע ובקונטרס פירש בע"א:

דף יד - א

אלא אי אמרת תרי גופי ניהו מי מצטרפי הא מני רבי היא דתניא השוחט את הכבש לאכול חצי זית מחלה זו וכן חבירו לאכול חצי זית מחלה זו רבי אומר אומר אני שזה כשר טעמא דאמר חצי חצי אבל אמר בזית משתיהן מצטרף ורבי אליבא דמאן אי אליבא דרבנן אפי' באחת מהן נמי אי אליבא דר' יוסי הדרא קושיין לדוכתיה לעולם אליבא דרבנן ולא תימא עד שיפגל בשתייהן אלא [אימא עד שיפגל] בשניהן ואפילו באחת מהן ולאפוקי מדר' מאיר דאמר מפגליון בחצי מתיר קמ"ל דלא אי הכי מאי לעולם אי אמרת בשלמא בשתייהן ובשניהן ורבי יוסי היא ולאפוקי מדר"מ ומדרבנן קאתי היינו דקאמר לעולם אלא אי אמרת רבנן ולאפוקי מדר"מ מאי לעולם ועוד הא אמר רב אשי ת"ש רבי אמר משום רבי יוסי פיגול בדבר הנעשה בחוץ פיגול בדבר הנעשה בפנים לא פיגול כיצד היה עומד בחוץ ואמר הריני שוחט ע"מ להזות מדמו למחר לא פיגול שמחשבה בחוץ בדבר הנעשה בפנים היה עומד בפנים ואמר הריני מזה ע"מ להקטיר אימורין למחר ולשפוך שיריים למחר לא פיגול שמחשבה בפנים בדבר הנעשה בחוץ היה עומד בחוץ ואמר הריני שוחט ע"מ לשפוך שיריים למחר ולהקטיר אימורין למחר פיגול שמחשבה בחוץ בדבר הנעשה בחוץ לשפוך שיריים לאיפגולי מאי אילימא לאיפגולי דם דם מי מפגל והתנן אלו דברים שאין חייבין עליהן משום פיגול הקומץ והלבונה והקטורת ומנחת כהנים ומנחת כהן משיח והדם אלא פשיטא לאפגולי בשר השתא ומה התם דלא חשיב ביה בבשר גופיה א"ר יוסי מיפגל הכא דחשיב ביה בזבח גופיה לא כ"ש דפיגול בירך ימין פיגול בירך שמאל ועוד האמר רבינא תא שמע הקומץ את המנחה לאכול שיריה או להקטיר קומצה למחר מודה רבי יוסי בזו שפיגול וחייבין עליו כרת להקטיר קומצה לאיפגולי מאי אילימא לאיפגולי קומץ קומץ מי מפגל והתנן אלו דברים שאין חייבין עליהן משום פיגול הקומץ כו' אלא פשיטא לאיפגולי שיריים השתא ומה התם דלא חשיב בהו בשיריים גופיה

ר"ש"י אלא אי אמרת. גבי יריכות דמזבח אחד אתו חד גופא ניהו ואם פיגל זו בלא זו לא נתפגלה זו גבי הלוח כי עירבן לאכול זית משחיהן מי מניטריפי מי מהניא עירוב מחשבתו למהיו חד גופא טפי מחיבור זבח ללא מהני ליה לירכות: רבי היא. ור' יוסי לא חייבי בהו ולא חקשי לרב הונא: לאכול חצי זית מחלה זו. למחר: קזה כשר. להקטיר אימוריו ולאכול בשר דהא לא חושב אלא חזי אכילה בחזי מחיר: אבל אמר כזית משחיהן. דערבון לחלות במחשבתו ואמר בכל אחד ואחד מן הכבשים הריני שוחט ע"מ לאכול זית משחיהן [למחר] מטטרפי: ורבי אליבא דמאן אמרת. להא מתניתין דקתני לעיל לעולם אינו חייב עד שיפגל בשחיהן בזכיות שחיהן און בלחם מהן לא: אלא חליבא דרבי יוסי אמרת. וקתני דמטטרפות החלות: והדרא קושיין לדוכתא. דאי אמרת בשלמא יריכות חד גופא הוא כו' כדלמרינן לעיל (דף יג:): לעולם חליבא דרבנן. ודקשיא לך אפי' בלחם מהן נמי לא תימא בשחיהן דהא ודאי אפילו בלחם מהן נמי: אלא אימא עד שיפגל בשניהם. הכבשים ואפילו בזכיות דשחט ב' כבשים ע"מ לאכול זית מחלה אחת או מז' חלות אבל אם חושב בכבש אחד לאכול זית אחד מן החלות ובשחיטת האחר לא חושב לא הוי פיגול דלון מפגליון בעבודה חזי מחיר: ולאפוקי מדר"מ. דלמחר בסוף מהני' מפגליון בעבודת חזי מחיר דקתני שחט אחד מן הכבשים לאכול חצי חלה למחר ר"מ אומר פיגול וחייבין עליו כרת ואי קשיא הקומץ את המנחה אמאי פוסל במחשבתו הא עבודת חזי מחיר הוא דהאויבא נמי לבונה תריץ בקמימיה ודאי עבודה שלמיה היא דהא ליכא קמימיה בלבונה תדע דהא בהקטרת קומץ אם חושב לאכול שירים למחר פליגי רבנן ואמרי כיון דליכא נמי הקטרת לבונה לא חשיבא הקטרת קומץ לפגל דקתני מתניתין פיגול בהקטרת קומץ ולא בלבונה כו' (דף יג.) וחס"א און פיגול עד שיפגל בכל המחיר ואי קשיא הא אוקימנא בריש פירקין (סם) לפ"ע מפגליון בחזי מחיר דקתני הקומץ ע"מ להקטיר קומצה למחר מודה ר' יוסי כו' והרי לא חושב אלא על חזי מחיר על הקטרת קומץ ללא חזי מחיר דמי להאי דהכא דהתם חושב על חזי מחיר בשעת עבודה שלמיה והאי חושב בשעת חזי עבודה כגון שחיטת אחד מן הכבשים: לעולם. משמע דמפיק ממילתא טובא: ורבי יוסי היא. דלמחר במתניתין בשחיהן און אבל בלחם לא מפגלה חבירה: ולאפוקי מדר"מ. דלמחר מפגליון בעבודת חזי מחיר מדקאמר הכא ובשניהן היינו דקאמר ולעולם דמשמע אפילו פיגול אף בשחיהן: ולאפוקי נמי מדרבנן. דלמרי במתניתין פיגול בלחם נתפגלה חבירה (מדקתני הכא ובשחיהן) היינו דקאמר לעולם דמשמע לעולם אפי' פיגול בשניהן און פיגול עד שיפגל אף בשחיהן: פיגול בדבר הנעשה בחוץ כו'. גבי פרים הגרפים ושעירים הגרפים כחיבי בחורת כהנים בפרכא פיגול בלו את אהרן להזות מדמו על הפירות הקטרת אימורין על מזבח החיצון: לשפוך שירים. שירי הדם היה שופך על יסוד מערבי של מזבח החיצון: לאיפגולי מאי. מה יאכל מזאתו פרי שיתחייב כרת משום פיגול: לאיפגולי דם. כלומר דהאי

דקתני פיגל בדם קאמר קאם יאכל מן הדם בשוגג יחייב ב' חטאות אחת משום כרת דס ואחת משום כרת דפיגול: הקומץ והלבונה. דמנחת ישראל והקטרת כו' דכל הגד און להם מתירין שהם מתירין אחרים וקיימא לן (לקמן דף יז.) דאין פיגול אלא בדבר שיש לו מתירין או בלחם כגון שירי מנחה שקהומץ מתירין או למזבח כגון אימורי בהמה שהם מתירין ליקרב לגמירין משלמים דכתיב בהו עיקר פיגול מה שלמים דבר שיש מתירין בלחם ולמזבח זריקה דס מתיר האימורין ליקרב והבשר לואכל אף כל דבר שיש לו מתירין או בלחם או למזבח לאפוקי הגד דאין אחר מתירין ואי קשיא פשיטא דקומץ לא מתיריב עליה כרת משום פיגול דהא כי אכיל מנייה פקע ליה פיגוליה שהרי לא קרב המתיר ותיירך כגון שהוצת האור ברובו דחשיב כמאן דקרב כדאמר לקמן (דף כו.) מאימתי מתיר שיריים באכילה משהוצת האור ברובו וקשה לפי דאי הוצת האור ברובו פקע פיגול ממנו ואפי' פלגיה מחית אארעא ופלגא אסקי' למערכה ומשלה בו האור מסקינן ליה לכתחלה כדאמר בסוף פרק ב"ש (זבחים דף ג.) והלבונה. בפרק ב"ש (גם זה שם.) מפרש משום דאין להם מתירין לאדם ולא למזבח וא"ת והרי קומץ מתירה ואע"פ שיכול להקטירה קודם קומץ כדמוכח לעיל (דף יג.) קודם הקמיצה מיהא אין להקטירה וי"ל דמ"מ לא הויא לבונה דומיא דשלמים דלבונה היא גופה מתיר שמתרת שירים באכילה ועיקר פיגול ילפינן משלמים ואע"ג דשייך פיגול באימורים דכמה דלא מקטרי אימורים כהנים בשר לא מצו אכלי מ"מ לא חשיבי מתיר כיון דאם נטמאו או נאבדו שרי בשר באכילה ועי"ל דלבונה אין לה מתיר בעבודת מזבח ולא הויא דומיא דשלמים שעבודת מזבח מתירין כגון זריקה דס: מנחת נסכים. בפ"ש (ג"ז שם.) פי' הקונטרס דלא גרס מנחת נסכים משום דפליגי בה בשיפא דהך משנה (דבשר והדם) קתני והנסכים הבאים בפני עצמן דברי ר"מ וחכ"א אף בבאין עם הבהמה ובפני עצמן דקאמר היינו בין במתנדב נסכים כדאמרין מתנדב אדם מנחת נסכים בכל יום בין בבאין עם הבהמה כגון שהביא זבחו היום ונסכיו מכאן עד י' ימים ומיהו יש ליישב הגירסא דמנחת נסכים מיירי במתנדב מנחת נסכים בכל יום ונסכין הבאין בפני עצמן מיירי במביא זבחו היום ונסכיו מכאן עד י' ימים אבל קשה שלא היה לו להפסיק בדם והכי ה"ל למיתני והדם ומנחת נסכים ונסכים הבאין בפני עצמן ושמה אידי דתנא מנחת כהנים ומנחת כהן משיח תנא מיד מנחת נסכים: (תוספות)

דף יד - ב

מיפגלי הכא דחשיב בהו בזביחה גופה לא כ"ש אלא א"ר יוחנן ה"ט דרבי יוסי הכתוב עשאן גוף אחד והכתוב עשאן שני גופין גוף אחד דמעבדי אהדי רבי יוחנן גופין דאמר רחמנא הא לחודה עבידא והא לחודה עבידא ערבינהו מתערבין דהכתוב עשאן גוף אחד פלגינהו מיפגלי דהכתוב עשאן שני גופין בעי רבי יוחנן פיגל בלחמי תודה מהו במנחת מאפה מהו תנא ליה רב תחליפא ממערבא וכן אתה אומר בלחמי תודה וכן אתה אומר במנחת מאפה ת"ר בשעת שחיטה חישוב לאכול חצי זית ובשעת זריקה חישוב לאכול חצי זית פיגול מפני ששחיטה וזריקה מצטרפין איכא דאמרי שחיטה וזריקה דתרווייהו מתירין אין קבלה והולכה לא ואיכא דאמרי הגד דמרחקין וכ"ש הני דמקרבין איני והא תני לוי ארבע עבודות אין מצטרפות לפיגול שחיטה וזריקה קבלה והולכה אמר רבא ל"ק הא רבי הא רבנן דתניא השוחט את הכבש לאכול חצי זית מחלה זו וכן חבירו לאכול חצי זית מחלה זו רבי אומר אומר אני שזה כשר א"ל אביי אימר דשמעת ליה לרבי חצי מתיר וחצי אכילה כולו מתיר וחצי אכילה מי שמעת ליה א"ל רבא בר רב חנן לאביי ואי אית ליה לרבי כולו מתיר וחצי אכילה לגזור חצי מתיר וחצי אכילה אטו כולו מתיר וחצי אכילה דהא רבי יוסי גזר ורבנן גזרי ר' יוסי גזר דתנן להקטיר לבונה למחר רבי יוסי אומר פסול ואין בו כרת וחכ"א פיגול וחייבין עליה כרת ורבנן נמי גזרי דתנן פיגול בקומץ ולא בלבונה בלבונה ולא בקומץ ר"מ אומר פיגול וחייבין עליו כרת וחכ"א אין בו כרת עד שיפגל בכל המתיר א"ל הכי השתא בשלמא התם גזר רבי יוסי קומץ דלבונה אטו קומץ דמנחה רבנן גזרי קומץ אטו קומץ דמנחת חוטא ולבונה אטו לבונה הבאה בבזיכין כבשים נמי כבש אטו כבש חבירו בזך אטו בזך חבירו אלא הכא מי איכא חצי מתיר וחצי אכילה בעלמא דליקום וליגזר הכי נמי מסתברא דטעמא דרבנן מש"ה הוא דקתני שיפא מודים חכמים לר"מ במנחת חוטא ומנחת קנאות שאם פיגול בקומץ שפיגול וחייבין עליה כרת שהקומץ הוא המתיר הא למה לי למיתנא כלל פשיטא מי איכא מתיר אחרינא אלא לאו הא קמ"ל דטעמא דקומץ משום דאיכא קומץ דמנחת חוטא דדמי ליה: **מתני'** נטמאת אחת מן החלות או אחד מן

הסדרים רבי יהודה אומר שניהם יצאו לבית השריפה שאין קרבן ציבור חלוק וחכמים אומרים הטמא בטומאתו והטהור יאכל: **גמ'** א"ר אלעזר מחלוקת לפני זריקה אבל לאחר זריקה דברי הכל הטמא בטומאתו והטהור יאכל ולפני זריקה במאי פליגי אמר רב פפא בציץ מרצה על אכילת קא מיפגלי

רש"י מיפגלי. בקרי. הכל. פיגל בירך ימין דחשיב כבשר גופיה: כ"ש. דמופגלף אף של שמאל: לאיפגולי מאי. כלומר מי הפגל במחשבה זו שיהו חייבין כרת באכילתו: אלא א"ר יוחנן. ליתא לרב הונא ואם פיגל ביומין פיגל בשמאל דהא חזינן אפי' לא חושב אלא בדם נתפגל בשר וגבי חלות ה"ט דרבי יוסי דלמך במתניתין דתרי גופי נינהו ואם פיגל בזו לא נתפגל זה ולעיל קתני בשתייהו כזית דמשמע דמוטטרפותו דהו גופא נינהו: הכתוב עשאן גוף אחד והכתוב עשאן ב' גופין. הכתוב עשאן גוף אחד דמעבדי אהדי דאין זו כשרה בלא זו דכתיב (ויקרא כג) שהים שני עשוריים דמשמע שהים ולא אחת וכתיב (שם) סלת תהיינה וכל היייה עיטובא ואוחוהו כתוב עלמנו עשאן שני גופין מדכתיב שהים דמשמע דכל אחת לשהה ועריכתה בפני עצמה הלכך ערביניהו דלמך כזית בין שתייהו מתערבין ומצטרפין דהכתוב עשאן גוף אחד: פלגיניהו. דלמך ע"מ לאכול מן האחת ולא עירב חבירתה עמה: מפלגי. ואין חבירתה פיגול דהרי הכתוב עשאן שני גופים יש לשונות אחרים בהלכה זו אבל זו עיקר: פיגל בלחמי תודה. שהו ארבעה מנייה ופיגל בלחם מן המינייה מי פלגי רבי יוסי ורבנן בהו אס נתפגלו האחרים או לא מן אמרינן כיון דזבת אחד מתירין כחד דמניין או דלמא כיון דלאו חד מינא הוא פליג רבי יוסי: במנחת מאפה. שיש בה שני מינייה ה' חלות ו' ריקין כדלמך בפרק התורה (לקמן דף נז) ואלויהו דר"ש הנסיב להו מהו מי אמר הואיל וקומץ אחד לשניהם לא פליג רבי יוסי ואם פיגל בחלות נתפגלו ריקין או דלמא כיון דשני מינייה פליג: וכן אתה אומר. דהכא נמי פליג: בשעת שחיטה כו'. אסחם זבח קאי שחיטה וזריקה מתירין נינהו שחיטה קדשה לם כדלמך בשיפא פירקין (דף עז.) ואמר ההם הבא לקדש כבא להחזיר דמי וזריקה דמי וזריקה מהרת הבשר: קבלה והולכה. דלאו מתירין נינהו לא מצטרפין דקבלה אינה מתרת דלינה אלא לצורך זריקה: שחיטה וזריקה מרחקי אהדי ומצטרפין וכ"ש קבלה והולכה דמקרבין: אין מצטרפין. שהים מהו ביחד אס חישב בזו על חצי זית ובזו על חצי זית: הא רבי הא רבנן. הא דתני אין מצטרפות רבי יהוא: חצי מתיר וחצי אכילה. כגון כבש הו חצי מתיר ולא חישב עליו אלא בחצי אכילה: כולו מתיר וחצי אכילה. כגון שחיטה דכולו מתיר בדם וזריקה דכולו מתיר בחי: מי שמעת ליה. דאם חישב בזו בחצי זית ובזו בחצי זית דאין מצטרפין: ואי אית ליה לרבי כולו מתיר וחצי אכילה. מצטרפין לפיגול: ליגזר חצי מתיר וחצי אכילה. דלפיפול אטו כולו מתיר וחצי אכילה דכרת הוא: דהא רבי יוסי גזר. במתני' (לעיל דף יג.) בהקומץ את המנחה ע"מ להקטיר לבונה למחר ואמר פסול ואע"ג דאין בו פיגול גזר ליה אטו פיגול: ורבנן. נמי

הותרה בציבור ולא מיבעי ציץ לרצויו דמאי דהתר הוא בציבור לא מהניא להאי טמא למישרייה באכילה הוא הדין נמי דלא מהניא למישרייה לטהור דלענין היתר אכילת לא מהניא ולא הויא כריצויו ציץ ולמ"ד מרצה מהניא לטהור ולא מהניא לטמא: והא עולין דציץ מרצה כו'. ואפי' למ"ד בפ' כיצד צולין (שם עז:): אין הציץ מרצה על העולים הנ"מ ביחיד אבל בציבור מודה דציץ מרצה על העולין: ופליגי. משמע דאי משכח נטאי דציץ מרצה על העולין הוה ניהא ליה ולמאורה כ"ש דהוה קשה טפי דרבי יהודה דאמר שניהם יעשו בטומאה קסבר דציץ מרצה על העולין ומתניתין קסבר אין הציץ מרצה על אכילות ורבנן דאמי טמא בטומאתו וטהור בטהרתו קסברי אין הציץ מרצה על העולין ובמתניתין קסברי הציץ מרצה על אכילות: רבי יהודה אומר אפי' שבט אחד טמא כו' שאין קרבן ציבור חלוק. אף על גב דרבי יהודה ס"ל בפ"ק דיומא (דף ז:): דטומאה הותרה בציבור מ"מ איצטריך ליה טעמא דאין קרבן ציבור חלוק בפסח כיון דיש ביה אכילה כדמוכח התם: והכא מאי ציץ מרצה איכא. פי' הא אין הציץ מרצה על טומאת הגוף כדפי' בקונט' ודריש לקמן בהקומץ רבה (דף כה:). עון הקדשים הוא נושא ולא עון המקדשי' ובפרק שני דזבחים (דף כג:). נמי אמרינן בהדיא דאין הציץ מרצה על טומאת הגוף והא דאמר בפ' כיצד צולין (פסחים עז:). דלמ"ד טומאה דחוייה בעיא ציץ לרצויו היינו לטומאת בשר דמהני ציץ אבל לטומאת הגוף דלא מהני ציץ אפי' בלא ציץ: מנין ללחמי תודה כו'. לקמן בפ' התודה (דף טז:). עיקר מילתא: לחם איקרי תודה תודה לא איקרי לחם. מהאי טעמא מיתרצא מה שמקשים בפ' הערל (יבמות עג:): דיש במעשר וביכורי' משא"כ בתרומה מ"ט דלא ילפינן (ביכורים מתרומה) אע"ג דאיתקוש דדרשינן (פסחים לו:): ותרומת ידך אלו הביכורים דביכורים איקרו תרומה תרומה לא איקריא ביכורים והא דמקיש להו בפרק העור והרוטב (חולין קכ:): התם אסמכתא בעלמא אמר: המפגל אין מתפגל כו'. פירוש אותו שאתה ר"ל שהוא מפגל אתה מודה שאין מתפגל ובריש מכות (דף ג:). רוצה לומר ק"ו כי האי גוונא גבי מעידין אנו באיש פלוני שהוא בן גרושה ונמצאו זוממין דאין אומרים יעשה זה בן גרושה תחתיו משום דאמרינן ק"ו ומה המחלל אין מתחלל בא לחלל ולא חילל אינו דין שלא יתחלל ופריך רבינא א"כ ביטלת תורת עדים זוממין ומה הסוקל אינו נסקל ולא סקל אינו דין שלא יסקל ואע"ג דהכא מתקיים הק"ו לענין עדים זוממין שאני משום טעמא דא"כ ביטלת תורת עדים זוממין ומה הסוקל כו' פי' משום דקים לן הרגו אין נהרגין משום ירמיהו כאשר זמם ולא כאשר עשה כן פי' שם בקונט' וקשה א"כ אמאי נקט סוקלה ויתר משאר מיתות ומפרש ר"ת ומה הסוקל אינו נסקל דרוצח לעולם בסייף אפי' הרג את חבירו באבן ועוד נראה דק"ו דהכא לא דמי לההוא דבא לפגל הכא היינו לחם שבא לפגל חצי זית של תודה ע"י שיצטרף לפוסלה ולא פיגל שאינו מצטרף לפוסלה אינו (תוספות)

דף טו - ב

שזרעו כרמו של חבירו סמדר ובא מעשה לפני חכמים ואסרו את הזרעים והתירו את הגפנים ואמאי לימא קל וחומר הוא ומה האוסר אינו נאסר הבא לאסור ולא אסר אינו דין שלא יתאסר הכי השתא התם קנבוס ולוף אסרה תורה (דתנן היתה שדהו זרועה קנבוס ולוף לא יהא זרוע על גביהם שהן עשויות לשלש שנים) שאר זרעים מדרבנן הוא דאסרי האי דעביד איסורא קנסוה רבנן האי דלא עביד איסורא לא קנסוה רבנן אבל הכא לימא ק"ו ואיכא דמתני לה אכבשים בעא מיניה רבי אלעזר מרב השוחט את הכבשים לאכול כזית מהן ומלחמן מהו לאיפוליי כבשים לא קא מיבעיא לי השתא כולו מלחם לא מפגלי מהן ומלחמן מיבעיא כי קא מיבעיא לי לאיפוליי לחם מי מצטרפי כבשים לאיפוליי לחם או לא א"ל אף בזו הלחם מפוגל והכבשים אינן מפוגלין ואמאי לימא ק"ו ומה המפגל אינו מתפגל הבא לפגל ולא פיגל אינו דין שלא יתפגל ומי אמרינן ק"ו כי האי גוונא והתניא מעשה באחד שזרעו כרמו של חבירו סמדר וכו' ואמאי לימא ק"ו מה האוסר אינו נאסר הבא לאסור ולא אסר אינו דין שלא יתאסר הכי השתא התם קנבוס ולוף אסרה תורה שאר זרעים מדרבנן הוא דאסרי האי דעביד איסורא קנסוה רבנן דלא עביד איסורא לא קנסוה רבנן אבל הכא לימא ק"ו מאן דמתני לה אתודה כל שכן אכבשים ומאן דמתני לה אכבשים כבשים הוא דהזקקו זה לזה בתנפוח אבל תודה דלא הזקקה זה לזה בתנפוח לא רבי אבא זוטי בעי לה הכי בעא מיניה ר' אלעזר מרב השוחט את הכבש לאכול כזית מחבירו ומח' מהו חבירו כבש משמע ולא מפגל או דלמא לחם משמע ומפגל ליה אמר ליה תניתיה שחט אחד מן הכבשים לאכול ממנו למחר הוא פיגול וחבירו כשר לאכול מחבירו למחר שניהם כשרים אלמא חבירו כבש משמע דלמא דפריש ואמר חבירו כבש: **מתני'** הזבח מפגל את הנסכים משקדשו בכלי דברי ר"מ הנסכים אינן מפגלים את הזבח כיצד השוחט את הזבח לאכול ממנו למחר הוא ונסכיו מפוגלין להקריב נסכיו למחר הנסכים מפוגלין הזבח אינו מפוגל:

גמ' ת"ר נסכי בהמה חייבין עליהן משום פיגול מפני שדם הזבח מתירן לקרב דברי ר"מ אמרו לו לר"מ והלא אדם מביא זבחו היום ונסכיו עד י' ימים אמר להן אף אני לא אמרתי אלא בבאין עם הזבח א"ל אפשר לשנותו לזבח אחר אמר רבא קסבר ר"מ הוקבעו בשחיטה כלחמי תודה ת"ר לוג שמן של מצורע חייבין עליו משום פיגול מפני שדם אשם מתירו לבהונות דברי רבי מאיר אמרו לו לרבי מאיר והלא אדם מביא אשמו היום ולונו מתכן ועד י' ימים אמר להן אף אני לא אמרתי אלא בבא עם האשם [א"ל אפשר לשנותו לאשם אחר אמר רבא קסבר רבי מאיר הוקבעו בשחיטה כלחמי תודה:

רש"י שזרעו. משל: סמדר. כבר נהנו ענבים וכן היה מעשה ואסרו את הזרעים טעמא מפרש לקמן: האוסר. גפנים האוסרים את הזרעים: הבא לאסור. זרעים: קנבוס. קנבול: לוף. מיני קיטניות: אסרה תורה. ככרס אין זרעם כלה שיש להם עשק ל"א קנבוס ולוף אסרה תורה דכתיב (דברים כג) כרמך כלחם זרעים הזומין לכרס ובהגן חולין אשכולות כעין ענבים: בעל הכרס לא עביד איסורא אלא הבא אכתי אכתי למיעבד לימא קל וחומר: כ"ש אכבשים. מצטרפין לו והלחם לפגל הלחם: אבל תודה לא. פשיט ליה דלא פגול לחם: בעי רבי אבא זוטי כו' מחבירו. ולא פירש כבש: ולא מופגל. דתקנתיה במתני' כסופא שחט א' מן הכבשים לאכול מחבירו למחר שניהם כשרים דאין מחיר מפגל את המחיר או דלמא חבירו לחם משמע ומפגל לחם: מתני' מפגל את הנסכים. שהשוחט מהם חייב ככת משום פיגול שמשקדשו בכלי שבו אין להן פליון וקדושתן קדושה: גמ' עדם הזבח מתירן לוקרב. והוי דברי שיש לו מחירין לזבח ונהו עתה פיגול דכל דבר שיש לו מחירין י"ש בו פיגול במס' יומא בפ' הויא"ו (דף טז:). ונסכיו מכלל ועד י' ימים. דלמחר מר לקמן (דף מד:). מנהתם ונסכיהם אפילו למחר אלמא לאו מזבחה נינהו: אף אני לא אמרתי. אם פיגול זבחה שיהו הנסכים שייכי לזבח י' ימים מפוגלים אלא כבאים עם הזבח: אמרו לו אפשר לשנותו לזבח אחר. הלכך לא מופגלי: בשחיטה. דהאין הוקבעו לזבח זה ואין רשאין לשנותם לאחר: כלחמי תודה. שהשחיטה קובעתו כלחמי תודה: בההוא כדפרישית לעיל: לוג שמן כו'. אם פיגול בשחיטה האשם: (רש"י)

תוספות דין שלא יצטרף להתפגל לעצמו וכי האי גוונא הוי האי דבסמך ומה אוסר אינו נאסר הגפן שאוסר אינו נאסר הבא לאסור זרעים שבאין לאסור הגפן על ידי צירופם שנעשין כבאים ולא אסר אינו דין שלא יאסר ע"י צירוף של גפן ומתאי טעמא נמי ניהא במתניתין דשוחט את התודה לאכול הלחם שהלחם מפוגל והתודה אינה מפוגלת ולא אמרינן קל וחומר: שזרעו כרמו של חבירו סמדר. הא דנקט סמדר לאשמועינן דהגפנים התירו מטעם דאין אדם אוסר דבר שאינו שלו דלא תימא מה שהתירו את הגפנים משום דנגמרו ולא הוסיפו מאתים ולא משום דאין אדם אוסר: ואסרו את הזרעים. היינו דלא כרבי יאשיה דאמר עד שזרעו חטה ושעורה וחרצן במפולת יד וכמה סתם משניות דלא כוותיה אע"ג דקיימא לן כוותיה כדאיתא בברכות (דף כב:). ובחולין בפרק ראשית הגז (דף קלו:). נהוג עלמא כותלתא סבי כרבי יאשיה בכלאים ואמרינן בפ"ק דקדושין (דף לט:). גבי ההוא דזרע חטי ויערי בי גופני ליתי מר נישמתיא אמר ליה לא צהריתו בה לא קי"ל כרבי יאשיה פירוש בתמיה: והתירו הגפנים. היינו כרבי יוסי ורבי שמעון דמסקי גפנו על גבי תבואתו של חבירו דאמר בסוף הערל (יבמות פג:). אין אדם אוסר דבר שאינו שלו וצריך לומר דתבואה דהתם לאו בדתם תבואה של ה' מינין דאם כן הוי דאורייתא כמו קנבוס ולוף דמסקינן הכא דאסור והיכי מסיק רבי יוסי דשרי אלא דרב פוסק התם כרבנן: אפשר לשנותן לזבח אחר. בתוספתא דזבחים אין הלשון כן וגרס התם אמר אף אני לא אמרתי אלא כשקדשו בכלי אמרו לו אע"פ שנתקדשו אפשר לשנותן לזבח אחר וקדשו בכלי דתוספתא היינו באים עם הזבח דהכא וא"ת דהשתא משמע דלרבנן דאפשר לשנותן לזבח אחר אפי' לאחר שחיטה ולקמן בפ' התודה (דף עט:). תנן הנסכים משקדשו בכלי ונמצא זבח פסול אם יש זבח אחר יקרבו עמו ופריך בגמ' (שם): והאמר רב חסדא שמן שהפרישו לשם מנחה זו פסול לשם מנחה אחרת ומשיני לב בית דין מתנה עליהם אם

הוצרכו הוצרכו ואם לאו יהו לזבח אחר אלמא דאסור לשנותן אם לא משום תנאי בית דין ואין לומר דהא דאמרו רבנן נמי הכא אפשר לשנותן היינו משום תנאי ב"ד חדא מ לא עסקינן בקרבן יחיד דלא שייך ביה לב בית דין ועוד לוג שמן דאשם מצורע לא משכחת אלא ביחיד ועוד דאין לב ב"ד מתנה אלא היכא דלא הוצרכו אבל אם הוצרכו אי אפשר לשנותן ונראה לפרש דסוגיא דהתם כרבי מאיר ואם תאמר והלא רב חסדא סתמא ככולי עלמא כדמפרש טעמא התם משום דשמן גופא דמנחה הוא ומאיר קשיא ליה מרב חסדא ממתני' דהתם תיקשי ליה הא דרבנן דהכא ושמא כמו כן היה יכול להקשות אלא מקשה אסתם מתניין דאפי' לרבי מאיר אפשר לשנותן והא דלא פריך מסתם מתניין דהתם מדר"מ גופיה אדרבי מאיר דהכא משום דלא נזכר שם רבי מאיר בהדיא וכן מילתא דזעירי דהתם נמי אליבא דרבי מאיר אתיא דקאמר התם (דף עט.) אין הנסכים מתקדשין אלא בשחיטת הזבח פירוש לענין שלא לשנותן (לענין) לזבח אחר ולא כמו שפירש שם בקונטרס לענין ליפסל בלינה דלענין לזבח ודאי מיפסלי משקדשו בכלי דאמר בסוף רבי ישמעאל (לקמן עב:) גבי שתי הלחם דאי תנור מקדש מיפסלי בלינה ועוד בסוף לולב וערבה (סוכה ג.) קאמר זעירי גופיה דאי מייתי במקדשות איפסלו להו בלינה ומשנה שלמה שנינו בפ"ב דמעילה (דף י.) גבי נסכים קדשו בכלי הוכשרו ליפסל בלינה מיהו ההיא יש לדחות דדוקא בנסכים הבאים בפני עצמן וכמו שפירשתי דאירי לענין שלא לשנותן לזבח אחר והא דפריך התם ממתניין דקתני אם יש זבח אחר יקרבו עמו מאי לאו דאיפסול בשחיטה הכי פריך

פריך	דמכשר	זווקא	משום	דאיכא	זבח	(תוספות)
------	-------	-------	------	-------	-----	----------

דף טז

מתני פיגל בקומץ ולא בלבונה בלבונה ולא בקומץ ר' מאיר אומר פיגול וחייבין עליו כרת וחכמים אומרים אין בו כרת עד שיפגל בכל המתיר ומודים חכמים לר' מאיר במנחת חוטא ובמנחת קנאות שאם פיגל בקומץ שהוא פיגול וחייבין עליו כרת שהקומץ הוא המתיר שחט אחד מן הכבשים לאכול ב' חלות למחר הקטיר אחד מן הבזיכין לאכול ב' סדרים למחר ר"מ אומר פיגול וחייבין עליו כרת וחכמים אומרים אין בו כרת עד שיפגל בכל המתיר שחט אחד מן הכבשים לאכול ממנו למחר הוא פיגול וחבירו כשר לאכול מחבירו למחר שניהם כשרים: **גמ'** אמר רב מחלוקת שנתן את הקומץ בשתיקה ואת הלבונה במחשבה

אבל נתן הקומץ במחשבה ואת הלבונה בשתיקה דברי הכל פיגול שכל העושה על דעת ראשונה הוא עושה ושמואל אמר עדיין הוא מחלוקת יתיב רבא וקאמר לה להא שמעתא איתיביה רב אחא בר רב הונא לרבא בד"א בקמיצה ובמתן כלי ובהילוך [אבל] בא לו להקטירה נתן את הקומץ בשתיקה ואת הלבונה במחשבה את הקומץ במחשבה ואת הלבונה בשתיקה ר"מ אומר פיגול וחייבין עליו כרת וחכמים אומרים אין בו כרת עד שיפגל בכל המתיר קתני מיהא נתן את הקומץ במחשבה ואת הלבונה בשתיקה ופליגי אימא וכבר נתן את הלבונה בשתיקה מעיקרא שתי תשובות בדבר חדא דהיינו קמייתא ועוד התניא אח"כ תרגמא רב חנינא בב' דיעות ת"ש בד"א בדמים הניתנין על מזבח החיצון אבל דמים הניתנין על מזבח הפנימי כגון מ"ג של יום הכיפורים ואחת עשרה של פר כהן משוח ואחת עשרה של פר העלם דבר של ציבור פיגול בין בראשונה בין בשניה ובין בשלישית ר"מ אומר פיגול וחייבין עליו כרת וחכ"א אין בו כרת עד שיפגל בכל המתיר קתני מיהא פיגול בין בראשונה בין בשניה ובין בשלישית ופליגי וכי תימא ה"נ בשתי דעות הניחא למאן דאמר בפר ואפי' בדמו של פר אלא למ"ד בפר ולא בדמו של פר מאי איכא למימר אמר רבא הכא במאי עסקי' כגון שפיגל בראשונה ושתק בשניה ופיגל בשלישית דאמרי' אי ס"ד כל העושה על דעת ראשונה הוא עושה מיהדר פיגול בשלישית למה לי מתקיף לה רב אשי מידי שתק קתני אלא אמר רב אשי הכא במאי עסקי' כגון שפיגל בראשונה ובשניה ובשלישית דאמרי' אי ס"ד כל העושה על דעת ראשונה הוא עושה מיהדר פגולי בשניה (ובשלישית) למה לי

רש"י מחירו לבהונות. כדכתיב (ויקרא יד) על דם האשם דכל זמן שלא נתן מן הדם מעכב השמן כדלמרי' בפ"ק (לעיל ה.): מתני' פיגל בקומץ. בהקטרת קומץ חיטב על השקיים: עד שיפגל בכל המחיר. והקטרת אחד מהן חלי מחיר הוא דליכא נמי הקטרת חביו: גמ' שנתן הקומץ כו'. כלומר הקטרת ראשונה הקטיר בשתיקה ושניה כמתעבה אכל חיטב כראשונה ושתק בשניה פיגול לדברי הכל: להא שמעתא. דרכי: דל"א. דמתעבה עבודה הקומץ מפגל ככריתא דמנחות: בקמילה כו'. דבהנך ג' עבודות אין דומה להן לזבחה הילכך כולו מחיר הוא הולכה מפרש גמ' לקמן כשמתעבה דהא ליכא כדלמרי' קתני מיהא כו' ופליגי. ותוובתא דרכי: בשתי דעות. דלחד הקטיר קומץ במחשבה ואח"כ הקטיר חביו כזבחה בשתיקה דמא"ה פליגי רבנן דליכא למימר על דעת ראשונה עשה: דל"א. דמתעבה אחת פיגול דמים הניתנין כו' ככריתא דזבחים (דף מג.). מ"ג דיום הכיפורים. ח' הזאות דפר בין הבדים אחת למעלה ושבע למטה וח' דשעיר הרי מ"ג: י"א של פר כהן משוח. ז' הזאות על הפסוק וד' מתעבת דמזבח כדכתיב ויקרא וכן פר העלם דרכי: כראשונה. בין הבדים בשניה על הפסוק גו' על מזבח הזהב: וחייבים עליו כרת. האוכל מנכר הפס: ופליגי. אפי' פיגול כראשונה פליגי רבנן אלמא לא אמרי' שניה ושלישית על דעת ראשונה עושה: בשתי דעות. שמת כהן גדול או אירע לו קרי לאחר הזאות דבין הבדים ושמם אחר תחתיו והזו כהיכל דליכא למימר על דעת ראשונה עושה: הניחא למ"ד. במס' יומא ופ' הוריו' לו (ד' מטו:): פר ואפי' דמו של פר. [שנאמר] זבחה יבא אחר [וגו'] צפר ואפי' דמנו של פר שאם שחטו הראשון ואירע בו פסול יבא אחר דמנו אל הקדש וא"ל לביבא ולשחוט פר אחר לדמיה הוא ומ"זין לאוקמיה בצ' דעות: אלמא למ"ד ולא דמנו של פר. לא מ"ז לאוקמיה בשתי דיעות: אלמא אמר רב אשי כגון שפיגל כראשונה ובשניה. ושתק בשלישית דלכתי הוה חלי מחיר: (רש"י)

תוספות אחר שהיה (זבח) זבוח באותה שעה וגם משום דלב ב"ד מתנה עליהן כמו שמעמדה בסוף הא לאו הכי לא קרבי דמשקדשו בכלי הוקבעו אפי' קודם שחיטה והא דקרבי עם הזבח אחר הזבח באותה שעה היינו משום דלב ב"ד מתנה כדמפרש התם ולפי מה שסובר השתא לית ליה דאמרינן הכא לר"מ דשחיטה קובעת ולא כלי קובעת עוד יש לפרש שהיא התם דהתודה אפי' כרבנן דכי פליגי רבי מאיר ורבנן בשחיטת פיגול דבפגול מיירי ברישא וקאי אמתניין דהזבח מפגל את הנסכים וקסבר רבי מאיר דהוקבעו בשחיטת פיגול לחמיי תודה דתנן בפ' התודה (לקמן ד' עח:) שחט חוץ לזמנו וחוץ למקומו קדש הלחם אבל שחיטה כשרה קובעת אפי' לרבנן ולזעירי דאמר נסכים מתקדשים בשחיטה היינו למר כדאית ליה לומר כדאית ליה ופריך ממתני' דזבח פסול דאלמא שחיטה פסולה מקדשא וקשיא לרבנן ואפי' רבי מאיר לא אמר אלא בפיגול במתנות ולא בשחיטה פסולה דאיכא זבח אחר משום תנאי ב"ד הא ליכא זבח אחר לא ומיהו קשה לפירוש זה דא"כ משכחת לרבנן דנסכי בהמה חייבין עליהם משום פיגול שנעשית השחיטה בהכשר ופיגול בשאר עבודות: הוקבעו בשחיטה. כרבי דאמר שני דברים המתירים מעלין זה בלא זה ולר' אלעזר בר' שמעון דאמר אין מעלין הוה ליה למיניקט שחיטה וזריקה או שנתקבל הדם בכוס ונשפך וכאבוה דאמר כל העומד לזרוק כזרוק דמי כדקאמרינן בפרק התודה (לקמן דף עט:) ופולגותיהו בפ' התכלת (לקמן דף מז.) ובסוף ר' ישמעאל לקמן (דף עב:): חדא דהיינו קמייתא. פי' נתן את הקומץ בשתיקה כו' לכך שוות זה כזה ובפ' בית דפנים קא מודי ר' מאיר דלא הוי פיגול מידי דהוה חצי קומץ דלא הוי פיגול בדאמר בסוף פ' שני דזבחים (דף ל.) דבעינן קומץ שלם דקאמר הרי קמיצה דכי לחצות דמי ופליגי וצ"ע בההיא דלקמן דהקטיר שומשום לאכול שומשום עד שכלה הקומץ: קתני מיהא פיגול בראשון וכו' ופליגי. הוי מצוי לשנויי שפי' בהדיא שאינו עושה על דעת ראשונה: כגון שפיגל בראשונה ובשניה ובשלישית. בפ' ב"ש (זבחים דף מב.) ושם פ' בקונטרס וברביעית לא פיגול וקשה דרביעית מאן דכר שמה ובכאן פירש בקונטרס שפיגל בראשונה ובשניה ושתק בשלישית ואם תאמר א"כ קשיא מידי שתק קתני כדאקשינן לעיל ושמא לעיל דשתק באמצעית הוה ליה לפרושי טפי כיון דראשונה ושלישית במחשבה ושניה בשתיקה ולהאי פי' חשיב כל הזאות דמזבח הזהב באחת שבע דטיהרו וד' דקרות וכן משמע בפרק הוציאו לו (יומא דף סא.) דתניא וכפר את

דף יח א

ור' יהודה סבר בהגך פליגי להניח דברי הכל פסול מאי טעמא גזירה מקצת דמו אטו כל דמו וכל דמו פסולא דאורייתא דתניא אמר להם רבי יהודה אי אתם מודים לי שאם הניחו למחר שפסול חישב להניחו למחר נמי פסול ואתא ר' אלעזר למימר אף בזו ר' אלעזר פוסל וחכמים מכשירין וסבר ר' יהודה להניח מדמו למחר דברי הכל פסול והתניא אמר רבי כשהלכתי למצות מדותי אצל ר' אלעזר בן שמוע ואמרי לה למצות מדותיו של ר' אלעזר בן שמוע מצאתי יוסף הבבלי יושב לפניו והיה חביב לו ביותר עד לאחת אמר לו רבי השוחט את הזבח להניח מדמו למחר מהו אמר לו כשר ערבית אמר לו כשר צהרים אמר לו כשר מנחה אמר לו כשר אלא שר' אלעזר פוסל צהבו פניו של יוסף הבבלי אמר לו יוסף כמדומה אני שלא כיווננו שמועתינו עד עתה אמר לו רבי הן אלא שר' יהודה פסול שנה לי וחזרתי על כל תלמידיו ובקשתי לי חבר ולא מצאתי עכשיו ששנית לי פסול החזרת לי אבידתי זלגו עיניו דמעוות של רבי אלעזר בן שמוע אמר אשירכם תלמידי חכמים שדברי תורה חביבין עליכם ביותר קרא עליו המקרא הזה [תהילים קיט-צו] מה אהבתי תורתך כל היום היא שיחתי וגו' הא מפני שר' יהודה בנו של ר' אלעאי ורבי אלעאי תלמידו של ר' אלעזר לפיכך שנה לך משנת רבי אלעזר ואי סלקא דעתך דברי הכל פסול אתנייה מאי חזרת לי אבידתי איהו פלוגתא קאמר ליה אלא מאי כשר ור' אלעזר פוסל אתנייה אי הכי מאי הא מפני (פלוגתא) אנו נמי פלוגתא קא מתנינן אלא לעולם דברי הכל פסול אתנייה ומאי חזרת לי אבידתי דהדר ליה מיהא שום פסלות בעולם: **מתני'** לא יצק לא בלל ולא פתת ולא מלח ולא הניף

לא הגיש או שפתת פתים מרובות ולא משחן כשירה: **גמ'** מאי לא יצק אילימא לא יצק כלל עיכובא כתב בה אלא לא יצק כהן אלא זר אי הכי לא בלל נמי לא בלל כהן אלא זר הא לא בלל כלל פסולה

רש"י ור' יהודה סבר. בשיקה הוא דפליגי רבנן משום דחישב במידי דלחא אורחיה אבל בלחיה דכרי הכל פסולה: גזירה. דמחשב להניח מקצת דמו אטו כל דמו וכל דמו פסולא דאורייתא הוא כדמפרש במסכת זבחים בפ' כל הפסולין (דף לו.) תרי קראי כתיבי בעותר כו': למצות מדותיו. לידע מינאי תלמודי ולשאל ספיקותיהו: למצות מדותיו. ללמד ולמצות מה שר' אלעזר חכם ממני: והיה חביב. יוסף רבי אלעזר וספרו בהלכות עד שהגיעו להלכה אחת של זבחים לכן אחר והיה חביב ליוסף כל מה שרבי אלעזר מלמדו עד שהגיעו להלכה אחת: זהו פניו. מחמת שמחה: שכל כיווננו שמועתינו. כלומר דלא סליק לך אליבא דהילכתא כל דאמרי לך עד השתא: רבי הן. כוונת וכוונת אלא משום הכי חביב פני השתא שר' יהודה פסול שנה לי: ולא מלחתי. והייתי מתיידיא שמה שכתתי: הא מפני. הא משמע לן שן טעם כלומר הרי מפני שרבי יהודה בנו של רבי אלעאי ורבי אלעאי תלמידו של רבי אלעזר כדאמרי' במסכת סוכה בפרק הישן (דף כז:) מעשה ברבי אלעאי שהלך להקביל פני ר' אלעזר כו': שנה לך משנת רבי אלעזר. ולא שהלכה כן אלא חביבה היתה עליו ושנאה לך: ואי סלקא דעתך דברי יהודה דברי הכל פסולה אתנייה. לרבי יוסף הבבלי מאי חזרת לי אבידתי הא לא אמר ר' אלעזר בן שמוע כר' יהודה וקשיא למאן דאמר לעיל ר' יהודה סבר להניח דברי הכל פסול: אלא מאי. אתנייה ר' יהודה כשר לרבנן ור' אלעזר פוסל א"כ מאי הא מפני דמשמע מפני שחביבה עליו שנאה ולא שהלכה כן היא הא חנו נמי דברי ר"א בן שמוע פלוגתא מהנינן לר' יהודה (בזבחים דף לו.): מהני' לא יצק. היינו יצקה אחרונה דבתחילה נתון שמן בכלי ואח"כ סולת וכולל וחוזר ויוצק שמן והכי מפרש בפ' אלו מנחות נקמלות (דף עז:): לא יצק לא בכלל כשר. וכגון שנתן כל היום בבתון הראשון שהוא קודם לנשייתו דאי חוסי' שמנה אמרו בפ' קמח (לעיל דף יא.) פסולה: לא פתת. שנאמר פתות אותה פתים ורע"ג דבמנחת מחבת הוא דכתיב ה"ה לכל המנחות הנאפות תחילה כגון מחבת ומחשה ומאפה שכולן באות עשר עשר ומאפה לפותתן כולן ואח"כ קומץ וזה אם לא פתת אלא כדי קמייהא כשר כדאמרינן באלו מנחות (לקמן דף עה:): לא הניף. במנחת (חוטא) וקנאות דטעונו תופה בפרק כל המנחות (שם דף סא:): לא הגיש. בקדן דרומית מערבית כדמפרש בשמעתא: פתתה. לאחר אפייתו פותתו וקומץ כדמפרש באלו מנחות (שם דף עה.) ופתתו מרובות גדולות יותר מדין המפורש באלו מנחות נקמלות (שם דף עה:) מנחה ישראל כופל אחד לשנים ושנים ל': ולא משחן. אותן הטעונו משיחה כדכתיב וקיימי מלות משוחים בשמן (ויקרא ז): גמ' עכובא כתיב בה. דהא נאמר יצקה במנחה הסולת ושניה במנחת מחבת וקמין לקמן (דף יט:): כל מקום שהחזיר ושנה הכתוב בתורת מנחה אינו אלא לעכב אי נמי דכתיב (ויקרא ב) ויצקת עליה שמן מנחה היא היא מנחה ולא שכל יצק מנחה דכל היא עיכובא ואף על גב דדרשינן ליה באלו מנחות (לקמן דף עה.) למעוטי מנחת מאפה מיצקה שמעינן נמי עיכובא מניה: (רש"י)

תוספות גזירה מקצת דמו כו'. תימה בלשונות מדמו נמי נגזר אטו כל דמו וי"ל לשתות כל דמו נמי לא משתמע שלא יעשה זריקה כלל אלא אחר זריקתה ישתה וא"ת לאכול אמאי מודים ליגזור אטו כל אימורים דהוי פסולא דאורייתא וי"ל דהיה נמי אפשר באכילה לאחר שהעלן ומשלה בהן האור שאינם אלא צלויין בעלמא ולא דמי להניח דמשמע שלא יעשה זריקה כלל ועוד באימורים לא מיפסיל זיבאח אם לא הוקטרו ומיהו בעל מנת להניח אימורין למחר או להוציאם לחוץ היה פוסל ר' יהודה כדתנן בזבחים בפרק כל הפסולין (דף לה:): ושמו טעמא משום דגזר להניח כל האימורים אטו להניח כל דמו: עד אחת. במגילת סתרים דרבינו נסים גרסי עד לאחת פירוש עד מאד כדמתרגמינן מאד לחדא וי"מ עד אחת עד הנפש שנקראת יחידה והשתא משמע הכא שרבי למד הרבה מרבי אלעזר בן שמוע וקשה דבסוף הערל (בבמות ד' פד.) אמר רבי כשהלכתי ללמוד תורה אצל רבי אלעזר בן שמוע חברו עלי תלמידיו כתרנגולין של בית בוקיא ולא הניחו לי ללמוד אלא דבר אחד במשנתניו ושמו מעשה זה היה אח"כ תדע דהתם קאמר ללמוד תורה והכא קאמר למצות מדותיו: אלא לעולם דברי הכל פסול אתנייה. לפי מסקנא זו לא נוכל להוכיח לשום תנא פיגול כר' אלעזר ותימה דבפ"ב דזבחים (דף כז:) תנן השוחט את הזבח לאכול כזית מעור שתחת האליה למחר פיגול וחיבינן עליו כרת וקאמרינן בגמרא סברו דעור האליה כאליה דמי דקא מחשב מאכילת מזבח לאדם אמר שמואל הא מני רבי אלעזר היא דאמר מחשבין מאכילת אדם כו' וכמו כן קשיא מרבי יוחנן דלעיל דמפרש טעמא דרבי אלעזר מקרא ושמו לית להו מסקנא דהכא ועוד יש לתרץ דקסבר שמואל דלכולהו תנאי הוי פיגול והשלשה מחלוקות בלהניח אבל בהגך הוי פיגול בין לתנא קמא בין לרבי אלעזר אבל לרבי יוחנן לא נוכל לומר כן דהא בחדא מילתא קאמר ר"י דמודה רבי אלעזר שאין ענוש כרת ואין שני דבריו של רבי יוחנן יכולים להתקיים שצריך למצוא שני תנאים אליבא דרבי אלעזר דחד פסל וחד מפגל ולמאי דאסיקנא דברי הכל פסול אתנייה לא משבח להו: מלח ולא הניף ולא הגיש. לא דקדק בסדר דתנפנה קודמת למליחה כדתייבא סוטה (דף ט.) והניף והגיש קמץ ומלח והקטיר ועוד אמרינן בגמרא לקמן (דף כ.) דאין לומר לא מלח כהן אלא זר וכי תעלה על דעתך שזר קרב אצל מזבח והיינו משום שהיתה המליחה אחר תנופה והגשה: (תוספות)

והתנן ששים נבללין ששים וא' אין נבללין והוינן בה כי אינם נבללין מאי הוי והתנן לא בלל כשרה ואמר ר' זירא כל הראוי לבילה אין בילה מעכבת בו וכו' שאינו ראוי לבילה בילה מעכבת בו מידי איריא הא כדאיתא והא כדאיתא לא יצק לא יצק כהן אלא זר לא בלל לא בלל כלל: או שפתת' פתים מרובות כשרה: השתא לא פתת כלל כשרה פתין מרובות מיבעיא מאי פתין מרובות שריבה בפתיתין ואיבעית אימא לעולם פתים מרובות ממש ומהו דתימא התם הוא דאיכא תורת חלות עליהן אבל הכא דלא תורת חלות איכא ולא תורת פתיתין איכא קמ"ל לימא מתניתין דלא כרבי שמעון דתניא רבי שמעון אומר כל כהן שאינו מודה בעבודה אין לו חלק בכהונה שנאמר **[ויקרא ז-לג]** המקריב את דם השלמים ואת החלב מבני אהרן לו תהיה שוק הימין למנה מודה בעבודה יש לו חלק בכהונה שאינו מודה בעבודה אין לו חלק בכהונה ואין לי אלא זו בלבד מנין לרבות ט"ו עבודות היציקות והבלילות והפתיתות והמליחות והתנופות וההגשות והקמיצות והקטרות והמליקות והקבלות והזאות והשקאת סוטה ועריפת עגלה וטהרת מצורע ונשיאות כפים בין מבפנים בין מבחוץ מנין ת"ל מבני אהרן עבודה המסורה לבני אהרן כל כהן שאינו מודה בה אין לו חלק בכהונה אמר רב נחמן לא קשיא כאן במנחת כהנים כאן במנחת ישראל מנחת ישראל דבת קמיצה היא מקמיצה ואילך מצות כהונה לימד על יציקה ובלילה שכשירה בזר מנחת כהנים דלאו בת קמיצה היא מעיקרא בעיא כהונה אמר ליה רבא מכדי מנחת כהנים מהיכא איתרבי ליציקה ממנחת ישראל מה התם כשירה בזר אף הכא נמי כשירה בזר איכא דאמרי אמר רב נחמן לא קשיא כאן בנקמצות כאן בשאין נקמצות אמר ליה רבא מכדי שאין נקמצות מהיכא איתרבי ליציקה מנקמצות נקמצות מה התם כשירה בזר אף הכא נמי כשירה בזר אלא מחוורתא מתניתין דלא כר' שמעון מ"ט דרבנן אמר קרא **[ויקרא ב-א]** ויצק עליה שמן ונתן עליה לבונה והביאה אל בני אהרן הכהן וקמץ מקמיצה ואילך מצות כהונה לימד על יציקה ובלילה שכשירה בזר ורבי שמעון בני אהרן

רש"י והתנן. בפרק המנחות והסכים (לקמן דף קג:): ששים. עשירונים נבללין בלוג אחד: ששים ואחד חין נבללין. בלוג אחד הולכך לא יביא ס"ח עשירונים בכלי אחד לפי שאין ראוי לתת שם שני לוגין וכו' אליעזר בן יעקב דלמך בפרק שתי מדות (לקמן דף פח.) אפילו למנחה של ששים עשרון חין לה אלא לוגה ולי נראה דלפילו לרבנן דלמרי ששים לוג קים להו דחין נבללים יפה בכלי אחד: כל הראוי לבילה. ששים עשירונים שראויין לכלל בלוג: חין בילה מעכבת בו. שמע מינה דחי נמי לא כלל כשר: ושחין ראוי לבילה. ששים ואחד מעכב בו מנחת בילה ופסולה אלמא מדשני לה חין בילה מעכבת בו שמע מינה לא כלל דמתניתין לא כלל כלל משמע וה"ה דלא יקו: שריבה בפתיחין. שפתחה יותר מלח: ומהו דתימא התם. כי לא פתת כלל הוא דכשרה דלויכא תורת חלות עליה: אבל. פתת פתים מרובות אימא תיפסק: מתניתין. דמקריב יציקה בזר דלא כר' שמעון: חמש עשרה עבודות. נשיאת כפים דפנינים ובחוף חלף חשיב ליה: הקבלות. קבלת דם: פנינים. בעודה כדכתיב וישא אהרן את ידיו **(ויקרא ט)** וגו': בחוף. בכל עיר ועיר: כל כהן כו'. אלמא מדחשיב יציקה בכלל עבודה המסורה לבני אהרן שמע מינה אסורה בזר: מקמיצה ואילך כו'. כדכתיב ויקח הכהן וגו' לזיהו משמע מקמיצה ואילך מנחת כהונה: ממנחת ישראל. דליקא במנחת ישראל כתיב וגמרי' מינה שאר מנחות בפרק אלו מנחות (לקמן דף עה.) דדרשנין ויקחת עליה שמן מנחה לרבנות כל המנחות לקמיצה וליציקה: כאן בשחין נקמטות. היחא לנשכא בתרא דרב נחמן אתא לרבויי מנחת נכסים כמנחת כהנים דליקא פסולה בזר: **(רש"י)**

תוספות כי אין נבללים מאי הוי הא תנן לא בלל כשר. ואם תאמר מכל מקום כיון דלכתחילה מצוה לבלול צריך להביא מנחה שיכולה להיבלל וי"ל כיון דהאי גברא לקרבן גדול מיוכח היה לו להביא בכלי אחד משום דתנן בפרק המנחות והסכים (לקמן דף קג:) שאם נדר בכלי אחד לא יביא בשני כלים ואם הביא פסול הילכך אי לא הוה בילה מעכבא היה לו להביא בכלי אחד: ואמר ר' זירא כל הראוי לבילה כו'. וא"ת מנא ליה לר' זירא הא לימא לא בלל כהן אלא זר כמו בלא יצק ושמא קים ליה דלא כתיבא עיכובא בבילה ואם תאמר והא תנא בה קרא דכתיבא לבילה במנחת מחבת ומרחשת ומאפה תנור **(ויקרא ו)** ובנשיאים **(במדבר ז)** תריסר זימני ויש לומר דלא מישתמיט קרא דליכתוב בשום דוצתא ובלת בשמן בלשון צווי וכל שאינו ראוי לבילה בילה מעכבת בו וא"ת מנחה דליבעי ראוי לבילה מאחר דבילה לא מעכבא וי"ל סברא בעלמא הוא כיון דכתב רחמנא בילה דנבעי לכל הפחות ראוי לבילה וכן לגבי קריאה דחליצה דפ' מצות חליצה **(יבמות דף קד:)** וגם קריאה דביכורים בפרק המוכר את הספינה **(ב"ב דף פא:)** ובמכות **(דף יח:)** דבכל תנהו מייתי דרבי זירא אבל בפרק קמא דקידושין **(דף כה.)** קשיא טפי דבעי כל בשרו ראוי לבית מים אפילו בית הסתרים מנולן הא כיון דכתיב בשרו דמה בשרו מאבראי וא"כ אפילו ראוי לא ניבעי וי"ל משום דכתיב כל בשרו **[מ"מ]** אהני למימר דבעינן ראוי וא"ת א"כ כתיבא חליצה ניבעי רחיצה כמו בבילה וקריאה וי"ל שאני הכא דכתיב בשרו דמשמע מאבראי וכאילו כתב בהדיא ורחץ מאבראי וא"ת בפ' נגמר הדין **(סנהדרין דף טז:)** מה: דאמר שמואל נקטעה יד העדים פטור דבעיא קרא כדכתיב ומסיק תנאי היא ואיכא למ"ד חייב נימא הראוי לבילה כו' וי"ל דהתם אין סברא לפטורו בשביל כך ואם תאמר בנדירים בפרק נערה המאורסה **(דף עג.)** דבעי חרש מהו שיפר לאשתו כו' ומספקין ליה אי בעיא ראוי לשמיעה כדרבי זירא אי לא אמאי מספקינא ליה וי"ל משום דדילמא הא דכתב רחמנא ושמע אורחא דמילתא נקט שאין ראוי להפר אלא ע"י שמיעה: שריבה בפתיתין. סבר לה כמ"ד בפרק אלו מנחות **(לקמן דף עה:)** שקופל אחד לשנים ושנים לארבעה ולא כמ"ד מחזיר לטולתן שנאמר המקריב אותו כו': מודה בעבודה יש לו חלק. הכא נקט מודה בעבודה משמע אפילו ת"ח אלא שהוא רשע ובפרק הזרוע והלחיים **(חולין דף קל.)** אמרינן דאין נותנין מתנה לכהן עם הארץ שנאמר לתת מנת למחזיקים בתורת ה' ולא קאמר לכהן שאינו מודה מדכתיב מחזיקים ושמא יש לחלק דהתם בתרומות ומעשרות שאדם נותן לכל כהן שרוצה והכא בקרבן המתחלק לכל בית אב של אותו היום וסלקא דעתך שכולן שווין משום לכל בני אהרן תהיה איש כאחיו קמ"ל קרא דבעינן מודה בעבודה: מנין לרבות ט"ו עבודות. הכא לא חשיב הולכה דרבי שמעון לטעמיה דלא חשיב לה עבודה בסוף פרק קמא דזבחים **(דף יד:)** משום דאיפשר לבטלה ומיהו קשה דאיכא חטאת הפנימית דאי אפשר לבטלה כדקאמר התם רבי שמעון בן לקיש ונראה דבכלל קבלה היא כדאמר התם דאפקה לקבלה בלשון הולכה ומיהו קשה דאכתי איכא עבודות טובא כגון תרומת הדין וסידור מערכה ושני גזירי עצים ודישון מזבח הפנימי והמנורה ולחם הפנים וזבחי לבונה ויש לומר דתנא ושיירי אע"ג דתנא מניינא דאע"ג דפריך בפרק קמא דקידושין **(דף טז:)** גבי ד' מעניקים להן תנא תני ארבעה ואת אמרת תנא ושיירי התם אסיפא סמיך דקתני ואי אתה יכול לומר ארבעה באחד מהן וגבי חרש תלם אחד בפרק בתרא דמכות **(דף כא:)** דפריך תנא תני שמנה ואת אמרת תנא ושיירי שאני התם דמשמע דאתא לטפויי לאוי ובגוטיין אשכחן בפרק קמא **(דף ת.)** דתנא מניינא ושיירי גבי שלש דברים בסוריא ובסוטה בפרק היה מביא **(דף טז:)** גבי בשלשה מקומות הלכה עוקבת את המקרא ומכל מקום צריך ליתן טעם מניינא למעוטי מאי ושמא תנא מניינא למעוטי שחיתו והפשט וניתוח שהיא עבודה שאינה מסורה לבני אהרן ולא חיישינן אם אינו מודה: כאן במנחת כהנים כאן במנחת ישראל. ואם תאמר אכתי לימא מתניתין דלא כרבי יהודה ר' שמעון דתנן לא מלח כשר ולקמן בברייתא מוכח דמליחה מעכבא לר' יהודה ר"ש וא"א לפרש מתני' לא מלח כהן אלא זר כדמוכח לקמן: מקמיצה ואילך מצות כהונה. פירשתי בפרק קמא **(לעיל דף ט.)** ורבי שמעון בני אהרן נדרש לפניו ולאחריו. ואם תאמר ומי פליג רבי שמעון אלא בלל כשר ויש לומר דבלל זר גרע דמיחל עבודה ומהאי טעמא ניחא בלל מחוף לחומת העזרה דבפרק קמא **(לעיל דף ט.)** דפסול אע"ג דלא בלל כשר אי נמי מכולה מתניתין דייקנן דלא כר"ש מלא יצק ומלא בלל דלרבי שמעון כיון דבעי כהן אי לא עביד פסול ומיהו קשה ממליחה דבעי רבי שמעון קרא לקמן מנול דמעכבא ולמה לי קרא תיפוק ליה דבעינן כהן כדאמרינן וכי תעלה על דעתך שזר קרב אצל מזבח ובלאו האי טעמא בעי דמקמיצה ואילך מצות **(תוספות)**

ברית אמורה במלח דברי ר' יהודה ר' שמעון אומר נאמר כאן ברית מלח עולם הוא ונאמר להלן **[במדבר כה-יג]** ברית כהונת עולם כשם שאי אפשר לקרבנות בלא כהונה כך אי אפשר לקרבנות בלא מלח אמר רב יוסף רב כותנא דידן ס"ל דאמר לא מלח כשר אמר ליה אביי אי הכי לא יצק נמי לא יצק כלל אלא לא יצק כהן אלא זר הכא נמי לא מלח כהן אלא זר אמר ליה וכי תעלה על דעתך שזר קרב לגבי מזבח ואי בעית אימא כיון דכתיבא ביה ברית כמאן דתנא ביה קרא דמאי ולא תנא ביה קרא והכתיב **[ויקרא ב-יג]** וכל קרבן מנחתך במלח תמלח הוא מיבעי ליה לכדתניא אילו נאמר קרבן במלח שומע אני אפילו עצים ודם שנקראו קרבן ת"ל מנחה מה מנחה מיוחדת שאחרים באין חובה לה אף כל שאחרים באין חובה לה אי מה מנחה מיוחדת שמתרת אף כל שמתיר אביא דם שמתיר ת"ל מעל מנחתך ולא מעל דמך יכול תהא מנחה כולה טעונה מלח ת"ל קרבן קרבן טעון מלח ואין מנחה כולה טעונה מלח ואין לי אלא קומץ (מנחה) מנין לרבות את הלבונה מרבה אני את הלבונה שכן באה עמה בכלי אחד מנין לרבות את הלבונה הבאה בפני עצמה ולבונה הבאה בבזיכין והקטרת מנחת כהנים ומנחת כהן משיח ומנחת נסכים אימורי חטאת ואימורי אשם ואימורי קדשי קדשים ואימורי קדשים קלים ואברי עולה ועולת העוף מנין תלמוד לומר **[ויקרא ב-יג]** על כל קרבנד תקריב מלח אמר מר אין לי אלא קומץ (מנחה) מנין לרבות את הלבונה מרבה אני את הלבונה שכן באה עמה בכלי אחד והא אמרת מה מנחה מיוחדת שאחרים באין חובה לה הכי קאמר אימא קרבן כלל ומנחה פרט כלל ופרט אין בכלל אלא מה שבפרט מנחה אין מידי אחרונה לא הדר אמר על כל קרבנד חזר וכלל כלל ופרט וכלל אי אתה דן אלא כעין הפרט מה הפרט מפורש שאחרים באין חובה לה אף כל שאחרים באין חובה לה אחרים דבאין חובה לה מאי ניהו עצים אף כל עצים אימא (אחרים דבאין חובה לה ניהו) לבונה ואייתיי דם דאיכא נסכים נסכים בהדי אימורין הוא דאתו מ"ט אכילה ושתייה אדרבה כפרה ושמחה אלא לבונה באה עמה בכלי אחד [נסכים אין באין בכלי אחד] אבל עצים כי היכי דמתכשרא בהו מנחה הכי מתכשרא בהו כולהו קרבנות ואימא מה הפרט מפורש שאחרים באין חובה לה ומתרת אף כל שאחרים באין חובה לה ומתרת ומאי ניהו לבונה הבאה בבזיכין דשריא לחם אבל מידי אחרונה לא מדאיצטריך מעל מנחתך ולא מעל דמך מכלל דהנך כולהו אתו בחד צד אמר מר מעל מנחתך ולא מעל דמך ואימא מעל מנחתך ולא מעל איבריך מסתברא אברים הוה ליה לרביי שכן (אש"ב"ג ט"א סימון) אחרים באין חובה לה כמותה אישים כמותה בחוץ כמותה נותר כמותה טומאה כמותה מעילה כמותה

רש"י ברית אמורה במלח. ש"ל תפסוק מקרבנות בין לרבי יהודה בין לר' שמעון ליכא מידי אלא משמעות דוקא: רב. דלמר החזירה אין לא החזירה לא כותנא דידן ס"ל דלמר לא מלח הקומץ כשר: שזר קרב לגבי מזבח. דמליחת קומץ כראשו של מזבח היא כדלמר בשמעתא כראשו של מזבח שש מולחים את הקומץ: ע"כ. נקראו קרבן שנאמר והגורלות הפלנו על קרבן העצים (נחמיה ז) ודם אוקרי קרבן שהוא עיקר כל הזבח: אחרים באין לה חובה. שזריכה ע"כ להקטרה: אף כל. שזריכה ע"כ טעונו מלח יאלו ע"כ: קומץ דמנחה מתיר ארייט ודם מתיר אימורין למזבח ובשר לכהנים: אי מה מנחה מיוחדת שמתרת. הכי פריך או אימא כי היכי דמריבין כל דדמי ליה באי חובה הן חרבי נמי דם דדמי לה לאידך גיסא בחד דד דמתיר כמותה ואף כל למעוטי ע"כ הוא דלחא דלח דמי לה במידי ת"ל במיעוטא אחרונה למעוטי דד דמתיר כמותה ולרביי דלחא חובה הוה אלא דליכא לפרושי (אופכא) אביא דם שמתיר ואוליא את רלו שאין מתירין דל"כ למה לי למימר מעל מנחתך נימא (אי נמי) כדלמרינן לקמן מסתברא הני הוה ליה למיפא שכן אש"ב"ג ט"א סימון הלכך על כרחך כולהו הוה צעו לרביי הני בחד דלחא אצטריך למעוטי חד מינייהו: כולה. גם השרייט: ת"ל קרבן. קומץ וכל קרבן מנחתך (ויקרא ב); בפני עצמה. כגון האומר הכי עלי לבונה דלמר כפ' הרי עלי עשירין (לקמן קו); לא יפחות מן הקומץ: מנחה כהנים. מנחה נדפויהם דכליל הוא: כהן משיח. חזייתו: קדשי קדשים. זבחי שלמי עבור דלחא דלחא דקדשי קדשים ניהו ואע"ג דשלמים הן דלחא אין נאכלין אלא יום וליה כדלמרינן באיזהו מקומן (זבחים דף נד); זבחי שלמי עבור ואשמות כו': והא אמרת (ליה) מה מנחה מיוחדת שאחרים באין כו'. ומתרת ארייטא לבונה וכלהו הגך דלריבין ע"כ ועל כל קרבנד תו למה ליה הכי קאמר. האי דפריך אין לי אלא קומץ הכי קא פריך אימא לך דרשי כדדקשת מה מנחה מיוחדת אלא בכלל ופרט דרשינן קרבן קראשן כלל מנחתך פרט: מנחה אין מידי אחרונה לא. והיינו דפריך אין לי אלא קומץ מנין כולהו אחרוני: דר אמר על כל קרבנד הקריב מלח. דאי נמי דרשי כלל ופרט איתרבו כולהו דעל כל קרבנד חזר וכלל כלל ופרט וכלל אי אתה דן אלא כעין הפרט ועל כרחך דרשינן למילתא קרייתא לכל שאחרים באין לה חובה איתרבו להו כל הני: אף כל ע"כ. אף כל הרייט ע"כ טעונו מלח: ואייתו דם דלחא נסכים. יין וזמן באין לחובה לזבח: אכילה. אימורים: וקתיה. יין: דלרבה. לזוכך דם אתו דהכי אורחא לאחר כפרת דם שכיפר על החטא בל היון המשמה אלהים ואנשים דמי שנתכפר חטאו שמה: אלא. להכי לא איתרבי דם אף על גב דנסכים באין לו חובה לא דמו ללבונה הבאה לו חובה למנחה דלבונה באה עם המנחה בכלי אחד ונסכים אין עם הדם בכלי אחד: מדלצטריך מעל מנחתך. למעוטי דם אלאמא אי לא מעטיה קרא הוה אמינא דטעון מלח משום דדמי למנחה בחד דל שמתיר כמותה מכלל דהגך כולהו דלח מעטינהו קרא מחד דל כיון דדמו בחד דל דלחא באין לה חובה אמרינן דטעונו מלח: אישים. על האש נטרפת למעוטי דם שאינו נטרף: בחוץ כמותה. דכל מנחה והקטרת אברים בעזרה אכל דם פעמים שעבודותיו בפנים על בין הבדים ועל הפרוכה: מנחה ואברים חייבין משום נותר וטומאה אם אכלן בטומאה הגוף ואפילו קומץ שהוא מתיר ואין בו משום פיגול ויש בו משום נותר וטומא ויליף לה (זבחים דף מד). מאשך הם מקדשים ומעילה וכדם ליכא מידי דלמפרש במס' יומא כפ' הוליא לו (דף ס). הלחא קראי כחיבי כדם חד למעוטי מותר וחד מטומאה וחד ממעילה: (רש"י)

תוספות אימא מה הפרט מפורש שאחרים באים חובה לה וגם מתרת. פירוש ונימא כללא קמא דוקא אי נמי אפילו למ"ד כללא בתרא דוקא בעיני שני צדין כדמוכח בריש בכל מערבין (ערובין דף כח). וצריך עיון בפרק שלשה מינין (נזיר דף לה): ושמו יש מקומות שנים ושלושה מקומות לא חשיבי ליה להש"ס אלא בחד צד: מדאיצטריך מעל מנחתך מכלל דהנך כולהו מייתו בחד צד. פי' כמו דם דלית ליה אלא חד צד ובסמוך מונה צדין הרבה בדם לא חשיבי ליה הנך צדין והא דקתני בברייתא אביא דם דמשמע לישנא דאי לא כתיב מעל מנחתך הייתי מרבה דם ואדרבה הייתי מצריך שני צדין כדמשמע הכא התנא נקט האמת שכן היה ראוי לדרוש והש"ס טועה כאן להקשות דבעי שני צדין והמתיר מוכיח לו מתוך הפסוק דממה נפשך סיגי בחד צד: ואימא מעל מנחתך ולא מעל אבריך. פי' באברים ליכא אלא חד צד שאחרים באים חובה ובדם חד צד שמתיר כמותה ומה ראתי לדחות אברים ולמעט דם אימא איפכא: שכן אחרים באין חובה לה כו'. כתוב בספרים סימון אש"ב"ג ט"א ואין הש"ס מפרש אף אחרונה ומפרש רבינו תם אוכל כמותה שריגלות מלוח אוכלין ולפי שאין זה קולא וחומרא לא חש הש"ס לפרש: (תוספות)

אדרבה דם הוה ליה לרבוויי שכן מתיר כמותה נפסל בשקיעת החמה כמותה הנך נפישן אמר מר שומע אני אפילו עצים ודם שנקראו קרבן מאן שמעת ליה דאמר עצים איקרי קרבן רבי לרבי מבעיא בעו מלח דתניא קרבן (מנחה) מלמד שמתנדבין עצים וכמה שני גזרין וכן הוא אומר [נחמיה י-ה]. והגורלות הפלנו על קרבן העצים רבי אמר עצים קרבן מנחה הן וטעוניהן מלח וטעוניהן הגשה ואמר רבא לדברי רבי עצים טעוניהן קמיצה וא"ר פפא לדברי רבי עצים צריכין עצים סמי מיכן עצים ואלא קרא למעוטי מאי אי למעוטי דם מעל מנחתך נפקא

רפ"ז דם נפסל בשקיעת החמה. דליתו רחוי לזרוק בלילה דכתיב ביום אורות את בני ישראל להקריבו וגו' (ויקרא ז) ודם למחר נפסל בלילה כדלמינן במס' זבחים פסקה איהו מקומן (דף נו.) מניין לדם שנפסל בשקיעת החמה הלמוד לומר ביום הקריבו את זבחו וגו' והתם יליף לה ספיר וכן קומץ דלעיל מביום אורות כתב זאת הוזהר לעולה ולמנחה וגו' אבל אברי עולה הותרו להקריב כל הלילה כדלמינן בהאי פירוקן (דף כו.) מנלן מצא השמש כלומר לאחר בל השמש ומקטירין כל הלילה: קרבן. נפש כי הקריב קרבן מנחה וגו' שני גזירין. שני בקיעות גדולות: וכן הוא אומר. דעצים קרבן מקרו ולהכי נקט שני גזירין כדילפינן מקריא פקא שלישי דמסכת יומא (דף לז.) לדברי רבי. דמקיש עצים למלחה ולהקריב הגשה כמנחה טעוניהן קמיצה ומנחה שני גזירין יביא עצים אחרים להסיקן: דם מעל מנחתך נפקא. ותרי מיעוטי למה לי נימא קרבן כלל מעל מנחתך פקט כל קרבנך חזר וכלל אף כל שאתה צלוי לו חובה ולא דם דלחין אחרים צלוי לו חובה דהשתא ליכא למיפקד אי מה מנחה שמתיר אף כל כו' דלחין כן דמזרביה בלד דלחין חובה לה כל הגן ובלד דמתיר מרכיב דם אף כל למעוטי מאי בשלמא למאי דהוה סליק דלחין מעיקרא (ואש"ב) דלחין כל הוה ממעט נמי עצים הוה מצי למיפקד דנרבי בלד דלחין חובה כל הגן ובלד דמתיר מרכיב דם (ונרבי דם בלד דמתיר) ואף כל למעוטי עצים צלוי אחרים צלוי להם חובה ואין מתירין ולהכי איצטריך מעל מנחתך יתיבא למעוטי דם אבל השתא דלחין חובה דלחין חובה להם אי מרכיב דם בלד דמתיר אף כל למעוטי מאי (קראי למאי אתא מנחה) דדקשינן מינה לעיל אף כל שאתה צלוי להם חובה אבל מידי אחריתא לא מאי אתא למעוטי: נסכים. אין אחרים צלוי לו חובה: (רפ"ז)

תוספות אדרבה דם הוה ליה לרבוויי כו'. ותימה דלא חשיב פיגול דדם וקומץ לא מיחייב עלייהו משום פיגול כדאמרינן בהקומץ זוטא (לעיל דף יד.) דאינהו גופייהו מתירין נינהו אבל אברים חייבים עלייהו משום פיגול: נפסל בשקיעת החמה כמותה. בריש מי שהיה טמא (פסחים ד' צד.) דאמרינן דמשקיעת החמה עד צאת הכוכבים ד' מילין לר' יהודה הקשה ר"ת דבסוף במה מדליקין (שבת דף לה.) משמע דלרבי יהודה משתשקע החמה עד הלילה שני חלקי מיל ותיקף ר"ת דמשתשקע החמה משמע סוף שקיעת החמה שכבר שקעה החמה אבל משקיעת החמה משמע מתחילת שקיעה תדע מדאמרינן (שבת דף כא:) גבי נר חנוכה מצוהה משתשקע החמה ואי בתחילת שקיעה עדיין הוא יום גדול והוה שרגא בטיהרא ולפיכך שקיעת החמה נמי דהא גבי דם בתחילת שקיעה איירי וניחא טפי משום דאמרינן בסוף איהו מקומן (זבחים דף נו.) מנין לדם שנפסל בשקיעת החמה שנאמר ביום הקריבו את זבחו ביום שאתה זובח אתה מקריב ואי בסוף שקיעה קאמר למה לי קרא פשיטא דנפסל בלילה דאין יכול לזרוק דכתיב ביום צוותו ועמוד השחר פשיטא דפוסלת בו דומיא דאימורים ופי' שם בקונטרס דנ"מ אם עלה לגבי מזבח משום דאין לינה מועלת בראשו של מזבח וקשיא למ"ד מועלת מאי איכא למימר ואין לומר דאיצטריך משום דק"ל גבי דם אם עלה לא ירד הואיל וכן כשר באימורים ואם מעלה לגבי מזבח הוה אמיתא דיכול לזרוק משום דבהא פלוגתא היא דרבן גמליאל ור' יהושע דר' יהושע אמר ירד ולרבן גמליאל לא ירד וכי תימא דאיצטריך משום דס"ד דלא מיפסיל בלילה כי הכי דאין חייבין עליו משום פיגול ונותן כדאיתא בסוף כל הפשר (חולין דף קיז.) הרי עצים ולבונה דאין חייבין עליהן משום נותר לרבי שמעון ואפילו הכי מיפסיל בלילה כשקדשו בכלי שרת וכי תימא משום דילפינן מדם דלמא שאני דם דמתיר ולפי מה שמפרש רבינו תם דמיירי בתחילת שקיעה ניחא וכן משמע בפ' מי שהיה טמא (פסחים דף צג:) דשחיטה אסורה מתחילת שקיעה גבי מי שהיה בדרך רחוקה דקאמר התם איזוהי דרך רחוקה מן המדיעיים לירושלים חמשה עשר מילין ומוכח התם דהיינו חמשה עשר מילין מפלגא דיומא עד שקיעת החמה ולא חשיב ד' מילין דמשקיעת החמה עד צאת הכוכבים ואי לא מיפסיל דם עד צאת הכוכבים אם כן הוה שעת שחיטה ומיהו קשיא אי בתחילת שקיעה קאמר היכי ממעט לה מביום הקריבו הא עד צאת הכוכבים יום הוא דכתיב (נחמיה ד) והיה לנו הלילה למשמר והיום מלאכה ואשכחן נמי שקיעת החמה דאיירי בסוף שקיעה כגון צאת הכוכבים כדאמרינן בפרק הריני זויר מן הגרוגרת (ניר דף טו.) כגון דחזאי תלתא יומי סמוך לשקיעת החמה והיינו בבין השמשות כדאמר עלה בפרק כיצד צולין (פסחים דף פא.) בראות בין השמשות וגם בפירוקן (לקמן דף לו:) כל המניח תפילין אחר שקיעת החמה עובר בעשה והיינו בלילה מדקאמר רבה בר רב הונא ספק חשיכה ספק אינה חשיכה לא חולץ ולא מניח ועוד אמרינן במס' תענית (דף יב.) כל תענית שלא שקעה עליו חמה לא שמיה תענית ומנהג אבותינו תורה היא שהכל נוהגין עד צאת הכוכבים ויש לומר דלעולם נפקא ליה שפיר תחילת שקיעה מביום דאם אינו ענין לסוף שקיעה דנפקא מביום צוותו תנהו ענין לתחילת שקיעה ויש מפרשים דמן התורה אינו נפסל עד צאת הכוכבים אלא רבנן עבדו הרחקה ופסלוהו מתחילת שקיעה והעמידו דבריהם במקום כרת לענין דרך רחוקה כדי שיהו זריזין למחר לבא וקשיא דא"כ ליחשביה (בסוף) פסחים בסוף האשה (דף צב.) בהדי הנך שהעמידו דבריהם במקום כרת ויש לומר דלא חשיב אלא מידי (דלא) דהוה חידוש אבל זה אינו חידוש אם תקון כדי שימחרו לבא דהכי נמי לא חשיב חתיכת יבלתו והבאתו מחוץ לתחום והרכבתו ובאונן גופיה יש לחלק בין מת לו מת קודם חצות למת לו אחר חצות כדמשמע בפרק מי שהיה טמא (פסחים דף צח.) ואפילו הכי לא חשיב לה והשתא הא דאמרינן בפ' המנחות והנסכים (לקמן דף קא:) ובריש מעילה (דף ו.) לפני זריקה מועילין בו ומוקי לה דקבליה סמוך לשקיעת החמה דלא הוה שהות למזריקה ההוא מעילה דרבנן עד צאת הכוכבים יש שהות לזרוק ומיהו קשיא מדאמרינן בסוף איהו מקומן (זבחים דף נו:) קדשים הנאכלים ליום אחד מחשבין בדמן משתשקע החמה דאי חישב לזרוק לאחר שקיעה מיד הוי פיגול דהוי מחשב חוץ לזמנו ואין לומר פיגול דרבנן דהא דומיא דאימורים ובשר קדשים איירי דהוי פיגול דאורייתא ולא קתני בשר קדשי קדשים מחצות ואילך דזמן אכילתו מדרבנן וי"ל דההיא שקיעה בסוף שקיעה דהיינו צאת הכוכבים כמו שמפרש ר"ת דמשתשקע משמע סוף שקיעה: מלמד שמתנדבים עצים כו'. הא דפליגי הכא רבי ורבנן דלרבנן נדבה ולרבי קרבן גמור היינו כשאר הרי עלי שני גזירי עצים אלו למזבח כדתניא בתוספתא דשקלים (ג"ג) האומר הרי עלי עצים מבאי דמי שני גזירי עצים ונותן לשופר ולוקחין כהנים בהן עצים ומקריבין אותן על גבי המזבח וניאותים מהן ואין מועילין בהן ואם הקריבין בחוץ פטור ואם אמר הרי עלי שני גזירי עצים אלו למזבח כהן מקבלן הימנו ומקריבן לגבי מזבח ואין ניאותין בהם אבל מועילין בהם ואם הקריבין בחוץ חייב דברי רבי וחכמים אומרים אם הקריבין בחוץ פטור ואלו ואלו נופלין בלשכת דיר העצים ואם תאמר אמאי קאמר מאן שמעת ליה דאמר עצים קרבן רבי היא והא לרבנן נמי איקרו קרבן ולא בעו מלחה וי"ל דמדקאמר עצים ודם משמע ליה דחשיבי קרבן גמור כדם והיינו כרבי: לדברי רבי עצים טעוניהן קמיצה. ואם תאמר מ"ש דרבי מקיש עצים למנחה יותר מלשאר קרבנות ויש לומר דהאי קרבן דמריב מינה עצים מקרבן דגבי מנחה דריש לה תורת כהנים וא"ת מנלן דמקשינן למנחה דנקמצת האיכא מנחות טובא דאין נקמצות ויש לומר דלגבי מנחה הנקמצת כתיב (ויקרא ב) ונפש כי תקריב קרבן מנחה ואם תאמר ומה קמיצה שייך בעצים הא אין בהם שיריים וכולן נשרפין ויש לומר דאשכחן כי האי גונא בריש ואלו מנחות (דף עב:) לר' שמעון דמנחת חוטא של כהנים נקמצת הקומץ קרב לעצמן והשיריים קריבין לעצמן והוא הדין כאן עצים: עצים טעוניהן קמיצה.

קמיצה. והוא הדין ימין וקידוש כלי: (תוספות)

אפיק עצים ועייל נסכים דתניא אבל היין והדס והעצים והקטרת אין טעונין מלח מני אי רבי קשיא עצים אי רבנן קשיא קטרת האי תנא הוא דתניא רבי ישמעאל בנו של ר' יוחנן בן ברוקה אומר מה הפרט מפורש דבר שמקבל טומאה ועולה לאשים וישנו על מזבח החיצון וישנו על מזבח החיצון אף כל דבר המקבל טומאה ועולה לאשים וישנו על מזבח החיצון וישנו על מזבח החיצון וישנו על מזבח החיצון אלא טעמא דמיעוטה קרא ליה הא לאו הכי הוה אמינא דם ליבעי מלח כיון דמלחיה נפיק ליה מתורת דם דאמר זעירי א"ר חנינא דם שבישלו אינו עובר עליו ורבי יהודה אמר זעירי דם שמלחו אינו עובר עליו ורבי יהודה דידיה אמר אברים שצלאן והעלן אין בהם משום לריח ניחוח מהו דתימא מישדא בה משהו למצוה בעלמא קמ"ל: גופא אמר זעירי א"ר חנינא דם שבישלו אינו עובר עליו יתיב רבא וקא אמר לה לאה שמעתא איתיביה אביי הקפה את הדם ואכלו או שהמחה את החלב וגמעו חייב לא קשיא כאן שהקפה באור כאן שהקפה בחמה באור לא הדר בחמה הדר בחמה נמי לימא הואיל ואידיה אידיה דהא בעא מיניה רבי מני מר' יוחנן דם שקרש ואכלו מהו אמר ליה הואיל ונדחה ידחה אישתיק אמר ליה דלמא ודאי כאן בחטאות החיצוניות (החיצונות) כאן בחטאות הפנימיות אמר אדברתן מילתא דאמר רב חסדא דם שקרש בחטאות ואכלו חייב **[ויקרא ה-טז]** ולקח ונתן אמר רחמנא **[והאי]** בר לקיחה ונתניה הוא בחטאות הפנימיות ואכלו פטור וטבל והזה אמר רחמנא והאי לאו בר טבילה והזאה הוא ורבא דידיה אמר אפילו בחטאות הפנימיות ואכלו חייב הואיל וכנגדו ראוי בחטאות החיצונות אמר רב פפא הלכך דם חמור שקרש ואכלו חייב הואיל וכנגדו ראוי בחטאות החיצונות אמר רב גידל אמר זעירי דם בין לח בין יבש חוצץ מיתביי הדם והדיו והדבש והחלב יבשין חוצצין לחין אינן חוצצין לא קשיא הא דסריך הא דלא סריך: תמלח למאי אתא לכדתניא במלח תבונהו ת"ל תמלח אי תמלח יכול במי מלח ת"ל במלח **[ויקרא ב-ג]** ולא תשבות מלח הבא מלח שאינה שובתת ואיזו זו מלח סדומית ומנין שאם לא מצא מלח סדומית שמביא מלח איסורוקנית ת"ל תקריב תקריב כל שהוא תקריב מכל מקום תקריב ואפילו בשבת תקריב ואפילו בטומאה מאי תבונהו אמר רבה בר עולא הכי קאמר יכול יתבוננו כתבן בטיט אמר ליה אביי אי הכי יתבוננו מיבעי ליה אלא אמר אביי יכול יעשנו כבנין אמר ליה רבא אי הכי יבננו מיבעי ליה אלא אמר רבא יכול תבונהו מאי תבונהו אמר רב אשי יכול יתן בו טעם כבינה תלמוד לומר תמלח כיצד הוא עושה מביא האבר ונותן עליו מלח וחוזר והופכו ונותן עליו מלח ומעלהו אמר אביי וכן לקריה

רש"י דתניא. דיון און טעון מלח: וקפריך הש"ס מני. הך בכייתא: קשיא קטרת. דהא רבינו לטעם (דף כ.) כל שאחריהם באין לו חובה וקטרת נמי דעבי עלים בני מלח ולקמן נמי אמרינן בבראשון של מזבח ששם מולחין הקטרת והקומץ: הפרט. מנחתך: עלים און מקבלין טומאה. ואע"ג דעלי מערכה מקבלין טומאה כדאמרין בפרק שני דפסחים (דף לה.) והבשר לרבות עלים ולבונה הוה מדרבנן הוא משום חובה הקדש וקרא אסמכתא בעלמא דהא עלים בעלמא לא מקבלין טומאה: דם ששבלו. בין דחולין בין דקדשים ואכלו אינו עובר עליו דהא לא חייבה תורה אלא על הדם הראוי לכפרה ודם הקדשים משבישלו לא חזי למיטתיה ונפק מתורת דם ומליה הכי הוא כמותו: מהו דתימא מישדא בה משהו למצוה בעלמא. ומשום ההוא משהו לא נפיק מתורת דם: הקפה. כמו (שמות טו) קפחו האומות: (קפה באור.) ואכלו חייב משום דם או חלב: בחמה. דהר"ל לכמות שהיה לטבלה לכך חייב: דם שקרש. קא סלקא דעתך ואפילו דחולין: כאן בחטאות החיצונות. הא דתני הקפה את הדם בחמה ואכלו חייב והוא הדיו לשל חולין הואיל ואכלו לכפרה בקדשים: והא דאמר זעירי אינו עובר עליו בחטאות הפנימיות. כגון פרים ועעוים הנשקפים ועטמא מפרש לקמן: הלכך. דאמרת אמרינן הואיל וכנגדו ראוי: דם חמור. אע"פ שאינו ראוי לקרבן ואפילו למימך דלא חייבה תורה כרת אלא על דם הראוי לקרבן אפילו חמור דאין לקרבן בעטמאן אפילו הכי חייב: חוץ. לענין טבילה: סריך. שמתחיל להחייב ולזהב קצת חוץ: לא סריך. ששכחולין בו אכזב נמשך והולך חוט ממנו (ופוסק להם): תבונה. מפרש לקמן: מי מלח. מוריס: שאינה שובתת. שמתיה בקיץ ובחורף ומלח סדומית והים משליכה לאנפה: איסורוקנית. מן הקרקע נעשית ובידי אדם: מכל שהוא. בין סדומית בין אסורוקנית: מכל מקום. ואפילו מחוץ לחרץ: סדומית דהא אסורוקנית גסה: יכול יתבוננו. יתן מלח הרבה כתבן בטיט: כבנין. מלח הרבה שורה על שורה: ונתנה טעם וכבינה. בלדס: תקריב בשבת ובטומאה. אם קרבן כיבור הוא ואשמועינן דמליחתן עבודה היא ודמי שבת וטומאה כשאר עבודות: (רש"י)

הוספות אפיק עצים ועייל נסכים. ונמעט נסכים במה מנחה מיוחדת בו' ודם מועל מנחתך וא"ת אימא איפכא וי"ל דלא שייך לומר איפכא כלל דהא כדי שלא נאמר (משום) צד של מתיר הוא דאיצטריכא למיכתב מעל מנחתך למעוטי דם דמתירי מההוא צד ואילו נסכים ממעטי מיניה: יצאו עצים שאין מקבלין טומאה. פי' בקונטרס דהא דאמר בפ' כל שעה (פסחים דף לה.) והבשר לרבות עצים ולבונה אסמכתא בעלמא ואי אפשר לומר כן דבהדיא אמרינן בפ' שני דחולין (דף לו:): דחיבת הקדש דאורייתא מההיא קרא דהבשר וכן מוכח בפ' כל הפסולין (בבבא דף לד.) גבי אוכל בשר לפני זריקת דמה דאמרין אבל טומאת בשר דברי הכל לוקה דאמר מר והבשר לרבות עצים ולבונה כו' והאי דקרי ליה בפרק בית שמאי (שם דף מו:): פסולא בעלמא לא מדרבנן קאמר אלא מדאורייתא ופסולא בעלמא קאמר דלית ליה מלקות ועוד דהיא גופא משמע דרבנן הו' דאורייתא דל' ישמעאל דאמר פסולא בעלמא וההיא דקרי לה מעלה בפ' כל שעה (פסחים דף לה.) הכי נמי קאמר גבי מעלות העריב שמשו אוכל בתרומה דנפקא לן מקרא בפרק הערל (יבמות דף עד:): אלמא מעלה דאורייתא קאמר והא דקאמר הכא יצאו עצים שאין מקבלין טומאה בעצי עצים קאמר ולא בעצי המערכה וא"ת מנין לנו לרבות עצים לטומאה מוהבשר מאחר דיש להו פרוין מן התורה אפילו בתר דשפיניהו לגזרי כדמשמע בריש המנחות והנסכים (לקמן דף קא) לרבנן דפליגי עליה דרבי דלרבי ודאי ניחא דחשיב להו קרבן גמור וי"ל דההיא דמרבי עצים בכל מקום היינו לרבי וקצת קשיא מאחר דחייבים על העצים משום טומאה אמאי לא תני להו בפרק שני דמעילה (דף י.) דתנן הקומץ והלבונה והקטרת כולם הוכשרו ליפסול בטבול יום וחייבין עליהם משום נותר וטמא ומיגול אין בהם וי"ל בין לרבי בין לרבנן לא מצי תני דרבנן לא מיחייב אעצים ולרבי יש בעצים משום פיגול לאחר שנקמצו ככל דבר שיש לו מתירין לאדם או למזבח כאיברי עולה שדם מתירין: [כאן בחטאות החיצונות וכאן בחטאות הפנימיות. פרש"י דבחטאות הפנימיות אינו עובר עליו וטעמא כמו שמפרש לקמן ולא נהירא דא"כ בחטאות הפנימיות נמי. משמע לפי שיטת רש"י שאם בשלו צלול הואיל וראוי לטבילה והזאה היא חייב עלה אם יאכלנו ואין הסוגיא מוכיח הכי דאמרין לעיל כיון דמלחיה נפיק ליה מתורת דם ולא יתייב עליו ועוד דרבא דידיה אמר אפילו בחטאות הפנימיות ואכלו חייב ומשמע לפי רש"י דרבא לית ליה דזעירי ולעיל קאמר יתיב רבא וקאמר לאה שמעתא משמע דסבירא לרבא דזעירי לכן נ"ל דזעירי (היינו בשלו באור) כ"ע לא פליגי דאינו עובר עליו והא דמחלק הכא בין חטאות הפנימיות לחיצוניות קאי אהא בחמה]: דם שבישלו אינו עובר עליו. [והיינו] הא דתנן בפ' כל הבשר (חולין דף קט.) ושם הלב קורעו ומוציא את דמו לו קרעו אינו עובר עליו [דמייירי אחר בישולו] ממייתת הך תרי מילי בהדי הדדי דם שבישלו ודם שמלחו משמע דתרווייהו חד טעמא כדפי' בקונטרס דמליח כרותח דלא חייבה תורה אלא דבר הראוי לכפרה וכיון דיבשלו או מלחו נפקא ליה מתורת דם ומשמע הכא דסתם מליחה דקדשים היינו דאין נאכלין מחמת מלחו דהאי דמליח כרותח היינו דאין נאכל מחמת מלחו כדפרישית בפ' כל הבשר (שם דף קיב.) ואסתם מליחה דקדשים הוא דדייק הכא הא לאו הכי הוה אמינא דם ליבעי מלח כיון דמלחיה נפקא ליה מתורת דם דאמר זעירי דם שמלחו וכו' ובסמוך אמרינן וכן לקדירה לפיכך מדקדק ר"ת מכאן דמליחה לקדירה באין נאכל מחמת מלחו סגי ולא כמו שמפרשים כמו שאדם מולח להצניע וכמליח לצורך עיבוד או כדבעי ליה לאורחא ובפרק כל הבשר (גם זה שם) פירשתי גבי אינו נאכל מחמת מלחו: יתן בו טעם כבינה. היינו דלא חזי לאכילה בלא הדחה כמו שהבינה מתקנת האדם: וכן לקדירה גרסי'. ובספר רבינו גרשם כתוב [וכן לצלל] וכן פי' רבינו חננאל בפ"ק דחולין (דף יד.) גבי אסורה בהנאה ליומא: (תוספות)

ב - כא דף

תנו רבנן מלח שעל גבי האבר מועלין בו שע"ג הכבש ושבראשו של מזבח אין מועלין בו ואמר רב מתנה מאי קראה **[חזקאל מג-כד]** והקרבתם לפני ה' והשליכו הכהנים עליהם מלח והעלו אותם עולה לה': תן התם על המלח ועל העצים שיהו הכהנים נאותין בהן אמר שמואל לא שנו אלא לקרבנם אבל לאכילה לא קא ס"ד מאי לקרבנם מלחו אמר רבנן לאכול אכילת קדשים השתא מלחו עורות קדשים יתבוננו לאכילת קדשים לא יתבוננו דתניא נמצאת אתה אומר

בשלושה מקומות המלח נתונה בלשכת המלח ועל גבי הכבש ובראשו של מזבח בלשכת המלח ששם מולחין עורות קדשים על גבי הכבש ששם מולחים את האברים בראשו של מזבח ששם מולחין הקומץ והלבונה והקטורת ומנחת כהנים ומנחת כהן משיח ומנחת נסכים ועולת העוף אלא מאי לקרבנם לאכילת קרבנם ומאי לאכילה אכילה חולין חולין פשיטא מאי בעו התם אע"ג דאמר מר יאכלו שיאכלו עמה חולין ותרומה כדי שתהא נאכלת על השובע אפילו הכי מלח דקדשים לא ייהיבין להו אמר ליה רבינא לרב אשי ה"נ מסתברא דאי סלקא דעתך מאי לקרבנם למלוח טעמא דאתני בית דין הא לא אתני בית דין לא השתא לישראל ייהיבין לכהנים לא ייהיבין דתניא יכול האומר הרי עלי מנחה יביא מלח מתוך ביתו כדרך שמביא לבונה מתוך ביתו ודין הוא נאמר הביא מנחה והביא מלח ונאמר הביא מנחה והביא לבונה מה לבונה מתוך ביתו אף מלח מתוך ביתו או כלך לדרך זו נאמר הביא מנחה והביא מלח ונאמר הביא מנחה והביא עצים מה עצים משל ציבור אף מלח משל ציבור נראה למי דומה דנין דבר הנוהג בכל הזבחים מדבר הנוהג בכל הזבחים ואל תוכיח לבונה שאינה נוהגת בכל הזבחים או כלך לדרך זו דנין דבר הבא עמה בכלי אחד מדבר הבא עמה בכלי אחד ואל יוכיחו עצים שאינן באין עמה בכלי אחד ת"ל [במדבר יח-יט] ברית מלח עולם הוא ולהלן הוא אומר [ויקרא כד-ח] מאת בני ישראל ברית עולם מה להלן משל ציבור אף כן משל ציבור אמר ליה רב מרדכי לרב אשי הכי קאמר רב שישא בריה דרב אידי לא נצרכא אלא לבן בוכרי דתנן אמר רבי יהודה העיד בן בוכרי ביבנה כל כהן ששוקל אינו חוטא אמר לו רבן יוחנן בן זכאי לא כי אלא כל כהן שאינו שוקל חוטא אלא שהכהנים דורשין מקרא זה לעצמן [ויקרא ו-טז] וכל מנחת כהן כליל תהיה לא תאכל הואיל ועומר ושתי הלחם ולחם הפנים שלנו היא היאך נאכלין ולבן בוכרי כיון דלכתחילה לא מייחבי לאיתויי כי מייחבי נמי חוטא הוא דקא מעייל חולין לעזרה דמייחבי ומסר להון לציבור סלקא דעתך אמינא

רפ"ז וכן להקדירה. אין כריך למולחן יותר; שעל הכבש כו'. שנופל גם כשמולחין (את הקומץ) את האברים כדאמרן לקמן בשלשה מקומות נחונה: אין מועילין בו. דאבו אינו רחוק; מאי קראה. דשעל גבי האבר מועילין דכתיב והשליכו עליהם הכהנים מלח והעלו אותם עולה אלמלא דלכר עם מלחו שניהם קרויין עולה; תנן התם. במסכת שקלים על שבעה דברים התנו ב"ר וחלו מהם על המלח ועל העצים של קדש; שהכהנים יארוחין בהן. נהגין מהן; למלוח קרבנם. עולותם ומנחתם שהן מביאין; לאכילה קרבנם. כלומר לאכילה המגיע לחלקם כגון חזה וקור חטאות ואשמות שהיחיד מביא והן אורכלין; מאי בעו התם. חולין בעזרה; הכי גרסינן יאכלו שיאכלו עמה כולה בתורת כהנים ק"ל דריש (עמה כו') האי קרא והתורת ממנה וגו' דכתיב ברישיה קרא יאכלו אהרן ובניו ובסופיה כתיב יאכלו ודרש התם יאכלו שיאכלו עמה חולין ותרומה בזמן שהיא מעושה יאכלו דסיפא שלא יאכלו עמה חולין ותרומה בזמן שהיא מרובה; לזבוח מתוך ביתו. דכתיב (ויקרא ב) ונתן עליה לבונה והכרי והביאה אל בני אהרן; והביא עשים. דכתיב על העצים אשר על האש; עשים משל ציבור. מפרש לקמן; עשים ומלח נוהגים בכל הזבחים. מלח כל עם הקומץ בכלי; ברית עולם. בלחם הפנים כתיב; מה להלן משל ציבור. דכתיב מאת בני ישראל; לא נצרכא. להתנות לבית דין שיהו כהנים מולחין קרבנם משל הקדש; אלא לבן בוכרי. האומר אין כהנים חייבים בשקלים; כל כהן ששוקל. שמביא שקלו ללשכה בחדר; אינו חוטא. מקראמר אינו חוטא מכלל דלכתחילה לא מייחבי וטעמא מפרש במש' שקלים דכתיב כל העובר על הפקודים ושבת לוי לא נפקד ואע"ג דאיכא למימר הא מייחבי חולין לעזרה אפילו הכי אינו חוטא דמפרש לקמן; כל כהן שאינו שוקל חוטא. בשקלים מפרש טעמא דכתיב זה יתנו זה בנימיתריא שנים עשר שבטים והיינו שבט לוי וכל העובר מפרש התם כל העובר בים סוף; לעצמן. להנאות וק"ל פירי ולבן בוכרי כו'; סד"א וכו'. והשתא מפרש לא נצרכא דלעיל; (רפ"ז)

תוספות בלשכת המלח ששם מולחין עורות קדשים. תימה דבמסכת מדות (פ"ה מ"ג) דחשיב שש לשכות שבעזרה קתני לשכת המלח ששם היו נותנין מלח לקרבן ולשכת הפרוה ששם היו מולחים עורות קדשים ו"ל דהא דקאמר הכא ששם מולחין עורות קדשים לאו דוקא אלא כלומר משם היו נוטלין מלח למלוח עורות קדשים בלשכת הפרוה והמלח לא היה נתון בלשכת המלח למלוח כי אם להצניעו שם והא דתני עלה במסכת מדות (גם זה שם) ששם היו נותנין מלח לקרבן היינו כלומר הצניעו לצורך קרבנות כגון למלוח עורות וכל דבר וקשיא לפירוש זה דא"כ היתה מלח בדי' מקומות והכא לא חשיב אלא שלשה; והקטרת. ואם תאמר למה מולחין את הקטורת בראשו של מזבח יותר מעל הכבש והלא במזבח הפנימי היה קרב וי"ל לפי שעל הכבש היה מתלכך בדם האברים אבל על המזבח היו מולחין דבר יבש קומץ ולבונה ומנחת כהנים ומנחת כהן משיח ואע"פ שהיו מולחין שם עולת העוף היה מועט; חולין פשיטא מאי בעו התם. פי' בקונטרס משום דמכניס חולין לעזרה ומשני אע"ג דאמר מר יאכלו שיאכלו עמה חולין ותרומה ופי' בקונטרס כלומר חוץ לעזרה יאכלו חולין ותרומה ויכניסו ויאכלוהו על השובע ותימה הואיל והני חולין צורך אכילת קדשים הן ליתבי להו מלח לקדש ומיהו אפילו בעזרה מכניסים תבלי חולין דתנן בפ' כל התדיר (זבחים דף ז:) וכולן רשאין הכהנים לתת לתוכן תבלי חולין ותרומה ונפקא ליה בגמ' מדכתוב למשחה לגדולה ושמה באותן תבלין פשיטא שיכול ליתן מלח של קודש כמו בקדשים עצמן; ת"ל ברית מלח עולם הוא. ר"ת גורס מלח ברית כדפרישית לעיל (דף יט:); כל כהן ששוקל אינו חוטא. לבן בוכרי אפילו ליום פטורים כמו כהנים כדפריש טעמא במסכת שקלים כל העובר על הפקודים ושבת לוי לא נפקד אבל רבן יוחנן בן זכאי דריש כל העובר עובר בים סוף אף על גב דכתיב בפרשת אלה פקודי מאת ככר ואלף ותשעה היינו לתרומת האדנים דשלוש תרומות היו כדמפרש בקונטרס בפרשת כי תשא ובאותה של האדנים לא היה שבת לוי אבל באותה של צורך קרבנות היו והשתא ניחא טפי הא דכתיב כל העובר בים סוף [משמע] (על הפקודים דהא) [והא] דכתיב על הפקודים משום תרומת אדנים ומיהו בלא"ה יש למרש כל העובר על הפקודים שנפקדו בין לבדם בין עם ישראל; שהכהנים דורשין מקרא זה לעצמן. משמע דרבן יוחנן בן זכאי לא היה כהן והא דתניא בסיפרי גבי פרה שאמר רבן יוחנן בן זכאי לתלמידיו מה שעשו ושרתו ידי שכחתי לאו דהוא עצמו קאמר אלא כלומר ע"פ הוראתו והא דמסקינן התם ויש אומרים הילל היה אלא שלא היה יכול לומר מה שעשו ושרתו ידי היינו טעמא לפי שלא שרפו פרה בימיו; (תוספות)

א - **כב** **דף**

כי זכי להו רחמנא לישראל דאית להו לשכה לכהנים דלית להו לשכה לא זכי להו רחמנא קמ"ל ועצים דפשיטא ליה לתנא דמשל ציבור מנלן דתניא יכול האומר הרי עלי עולה יביא עצים מתוך ביתו כדרך שמביא נסכים מתוך ביתו ת"ל [ויקרא א-ח/ב/ג]

אמר רבא קסבר רבי יהודה כל שהוא מין במינו ודבר אחר סלק את מינו כמי שאינו ושאינו מינו רבה עליו ומבטלו: איתמר קומץ דמנחת חוטא ששמנו רבי יוחנן אומר פסול וריש לקיש אמר הוא עצמו משכשכו בשירי הלוג ומעלהו והכתוב **[ויקרא ה-יא]** לא ישים עליה שמן ולא יתן עליה לבונה ההוא שלא יקבע לה שמן כחברותיה איתביה ר' יוחנן לריש לקיש חרב שנתערב בבלול יקריב רבי יהודה אומר לא יקריב מאי לאו קומץ דמנחת חוטא דאיערב בקומץ דמנחת נדה לא מנחת פרים ואילים במנחת כבשים והא בהדיא קתני לה מנחת פרים ואילים במנחת כבשים וחרב שנתערב בבלול יקריב רבי יהודה אומר לא יקריב פירושי קמפרש לה בעי רבא קומץ שמיצה שמנו על גבי עצים מהו חיבורי עולין כעולין דמו או לאו כעולין דמו אמר ליה רבינא לרב אשי לאו היינו דרבי יוחנן וריש לקיש דאיתמר המעלה אבר שאין בו כזית ועצם משלימו לכזית רבי יוחנן אמר חיוב ריש לקיש אמר פטור רבי יוחנן אמר חיובי עולין כעולין דמו ור"ל אמר פטור חיבורי עולין לאו כעולין דמו תיבעי לר' יוחנן ותיבעי לריש לקיש תיבעי לר' יוחנן עד כאן לא קא אמר ר' יוחנן התם אלא בעצם דמינא דבשר הוא אבל האי דלאו דמינא דקומץ הוא לא או דלמא אפי' לריש לקיש לא קא אמר אלא בעצם דבר מפרש הוא ואי פריש לאו מצוה לאהדורי אבל שמן דלאו בר מפרש הוא לא או דלמא לא שנתהוה שתי מנחות שלא נקמצו ונתערבו זו בזו אם יכול לקמוץ מזו בפני עצמה ומזו בפני עצמה כשירות ואם לאו פסולות קומץ שנתערב במנחה שלא נקמצה לא יקטיר ואם הקטיר זו שנקמצה עולה לבעלים וזו שלא נקמצה לא עולה לבעלים נתערב קומצה בשיריה או בשיריה

של חבריתה לא יקטיר ואם הקטיר עולה לבעלים: **גמ'** אמר רב חסדא נבילה בטילה בשחטה שאי אפשר לשחטה שתעשה נבילה ושחטה אינה בטילה נבילה שאפשר לנבילה שתעשה שחטה דלכי מסרחה פרחא טומאתה ורבי חנינא אמר כל שאפשר לו להיות כמוהו אינו בטל וכל שאי אפשר לו להיות כמוהו בטל אליבא דמאן אי אליבא דרבנן הא אמרי עולין הוא דלא מבטלי אהדדי אבל מין במינו בטל אי אליבא דרבי יהודה והא

רש"י מין במינו. שמן ושמן. ודבר אחר. סולת: סלק את מינו. שמן דקמץ משום נדה כמי שאינו ונמא סולתו של קומץ רבה על שמן הנבלע בו ומבטלה: ששמו. שנתן עליו שמן לאחר שקממו: הוא עממו. כלומר תחילת מנהו שיפשוטנו לקומץ בשירי מנחה אחד מן הלוגין וכל שאר דאם שמנו כשר: שלא יקבע לה שמן. בעוד שלא נקממה אבל לאחר קממיה אם שמנה קלה כשר: יקריב. דרבנן לטעמייהו דעולין אין מבטלין זה את זה: רבי יהודה אומר לא יקריב. ואפי' רבנן לא אמרי יקריב אלא משום דעולין אין מבטלין זה את זה והיכא דאיתיה אמנחה נדה שדיען ליה אבל אם נפל שמן בקומץ דחוטא אפי' לרבנן לא יקריב: מנחת נסכים של פרים ואילים. חריבה לגבי מנחת נסכים כשם דכשם הוי שזשה לוגין לעשרון דכתיב דפרשת שלח לך סלה עשרון צבול דרביעית ההון שמן והון נסים עשר לוגין ושל פרים ואילים שני לוגין לעשרון דכתיב דפרש צבול בשמן הון והון דהיינו ששה לוגין ושלשה עשרונים סלה וצבוליים סלה שתי עשרונים צבול בשמן שלישית ההון והיכא דנתערבה מנחת פרים במנחת כבשים התם דחייב לא יקריב משום דנמא סלה העצה רבה אבל קומץ דמנחת חוטא דאיערב בקומץ דמנחת נדה יקריב: פרושי קמפרש. והכי קאמר מנחת פרים בשל כבשים דהיינו חרב שנתערב בצבול דעולין זה מזה אפי' הכי לרבנן יקריב דאין עולין מבטלין זה את זה: רבי יהודה אומר לא יקריב. דאשמו מינו רבה עליו ומבטלו: על גבי עצים. והניח הקומץ עליו: מהו. מי הוי חסר קומץ או לא מי אמרינן חבורי עולין מה שהוא מחבר השמן לקומץ שחור וטווח הקומץ על העצים: כעולין דמו. כחלוהי הוי השמן מובלע בקומץ וכשר או לאו כעולין ופסול: המעלה. בחוד: עולין. כשר חבורי עולין עולם: שמן לאו מין סלה היא: עולם אי פריש. כגון פוקעין לאו מצוה לאהדורי בפרק גיד הגשה (חולין 7). הלכך לאו כעולין דמו לשון אחר קומץ שמינה שמנו על גבי עצים מהו מי בעיא להקטיר עצים עם קומץ או לא חבורי עולין שמן שחבר לקומץ כעולין דמו ואם אינו מקטירו הוי קומץ חסר או לא כעולין ולא איכפת לן: מהני' שתי מנחות כו' כבר פירשתי למעלה (דף כג.). גמ' נבילה בטלה בשחטה. אם יש שתי תחיתות (אחת) שחטה ואחת נבילה ואין יודע איזויהו בטלה בהן שאם נגע בחתה מהתחיתות אינו טמא דאמרינן שחטה היא: שאי אפשר לשחטה שתעשה נבילה. והוא ליה מין בשאינו מינו ובטל לדברי הכל: ושחטה אינה בטילה בנבילה. אם יש שתי תחיתות נבילה ואחת שחטה ביניהן אינה בטילה ואם נגעה אחת מהן בחורמה אינה נשרפת עליה אלא חולין דשמא זו היא השחטה: שאפשר לנבילה שהיעשה שחטה. לקמיה מפרש טעמא דרב חסדא דאזיל בחר מבטל והאזיל ואי אפשר לרוב להיות כמנחה הוי כמין בשאינו מינו ולא אזלינן בחר בטיול דעל גב דלפטר למעט להיות כמנחה הוי כמין בשאינו מינו: פרחא טומאה. דכתיב (דברים יד) לגר אשר בשעריך תהננה ואמרינן דבכורות (דף כג.) הראויה לגר קרויה נבילה: כל שאפשר לו. לבטל דהיינו מועט להיות כמנחה של מבטל אינו בטל הלכך נבילה אינה בטילה בשחטה אבל שחטה בטילה בנבילה דאי אפשר לשחטה שהיעשה נבילה ואם נגעה אחת מן התחיתות בחורמה נשרפת עליה דרבי חנינא אזיל בחר בטיול: הא מין במינו בטל. הלכך בין נבילה בשחטה בין שחטה בנבילה בטל: (רש"י)

תוספות אמר רבא קסבר רבי יהודה כו'. הא דאמר בפ' כל הבשר (חולין קח.) בשמעתא דטיפת חלב דאמר רבא קסבר רבי יהודה כל שהוא מין ומינו כו' היינו תמא בשמעתין שהוא עיקר מילתיה דרבא ולא כמו שפי' שם בקונטרס דהיינו רבא דפרק גיד הנשה (שם ק: ושם) שאמר אפילו לא קדם וסלקו הוי מין ומינו ודבר אחר כו' דהתם לא קאמר בהאי לישנא קסבר רבי יהודה כו': הוה עצמו משכשכו בשירי הלוג. פירוש לוג של מנחות שניתותר וא"ת הא תנן בפירקין (דף כז.) השמן מיעוטו מעכב את רובו וי"ל שלא ניתנה תורה למלאכי השרת ואי אפשר שלא יאשר בלוג מן השמן: הרב שנתערב בבלול כו'. יש תימה מאי קא פריך דלעולם מודה רבי שמעון בן לקיש דאם היו עולין מבטלין ואפי' לרבנן לא יקריב ולא משום חרב שנתמנן אלא משום בלול שנתערב דהוה ליה חיסור שמנה דהא נתערב שמנו בחרב ובטל וה"ל בכשר ופסול שנתערבו זה בזה וצריך עיון אם הוה אמרינן יקריב אם לאו וי"ל דלא חשיב חיסור שמנה דאע"ג דמספקינן ליה לרבא בסמוך גבי קומץ שמיצה שמנו על גבי עצים אי חיבורי עולין כעולין הכא פשיטא דכעולין דמיא כשמיצה שמנו בחרב כיון דשניהן נקטרים ולפי זה לא מיפסלו לעולם משום חיסור שמנה אלא משום ריבה שמנה: קומץ שמיצה שמנו ע"ג עצים. ... פי' קצת נבלע מן השמן בעצם ומקצתו בעל על גבי עצים עם הקומץ ומבעיא ליה איחשיב הנבלע כחלוהי הוה בעין ע"ג עצים הואיל ומחובר למה שחובץ מחמת דחיבורי עולין כעולין דמו או לא ובקונט' פירש ב' לשונות וכמו שפירש' נראה: נבילה בטילה בשחטה. היינו מלטמא במגע אבל במשא מטמא כדאמר' בפרק שלישי דבכורות (דף כג.): שחטה אינה בטילה בנבילה. והיכא דקבעי ברושות הרבים ואינו יודע באיזו מהן נגע ספיקו טהור דכל קבוע כמחצה על מחצה דמי היכא דאפשר ליהוי כוותיה ודם הפר דם השעיר כיון שהיה מעורב בו כחמת ונתן מהן מתנה חשיב דאפשר להיות זה כזה: (תוספות)

רבי יהודה בחר חזותא אזיל ואידי ואידי מין במינו הוא אלא אליבא דרבי חייא דתני רבי חייא נבילה ושחטה בטילות זו בזו רבי חייא אליבא דמאן אי אליבא דרבנן הא אמרי עולין הוא דלא מבטלי אהדדי הא מין במינו בטיל ואי אליבא דר' יהודה כל מין במינו לר' יהודה לא בטיל לעולם אליבא דר' יהודה וכי קא

אמר ר' יהודה מין במינו לא בטל ה"מ היכא דאפשר ליה למיהוי כוותיה אבל היכא דלא אפשר ליה למיהוי כוותיה בטל ובהא קא מיפלגי דרב חסדא סבר בתר מבטל אזלינן ור' חנינא סבר בתר בטל אזלינן תנן שתי מנחות שלא נקמצו ונתערבו זו בזו אם יכול לקמוץ מזו בפני עצמה ומזו בפני עצמה כשרות ואם לאו פסולות והא הכא כיון דקמוץ ליה מחדא אידך הוה ליה שירים ולא קא מבטלי שירים לטיבלא מני אי רבנן הא אמרי עולין הוא דלא מבטלי הדדי הא מין במינו בטל אלא פשיטא רבי יהודה בשלמא למ"ד בתר בטל אזלינן בטל הוה לכי קמוץ מאידך הוה להו שירים כי הני אלא למ"ד בתר מבטל אזלינן שירים מי קא הוה טיבלא לימא (אלביא דרב חסדא) דלא כרבי חייה התם כדר' זירא דא"ר זירא נאמרה הקטרה בקומץ ונאמרה הקטרה בשירים מה הקטרה האמורה בקומץ אין הקומץ מבטל את חבירו אף הקטרה האמורה בשירים אין שירים מבטלין את הקומץ ת"ש הקומץ שנתערב במנחה שלא נקמצה לא יקטיר ואם הקטיר זו שנקמצה עלתה לבעלים וזו שלא נקמצה לא עלתה לבעלים ולא קא מבטיל ליה טיבלא לקומץ מני אי רבנן הא אמרי עולין הוא דלא מבטלי הדדי הא מין במינו בטל אלא פשיטא ר' יהודה בשלמא למ"ד בתר מבטל אזלינן מבטל הוה כבטל דכל מורתא חזי למקמץ מיניה והוה ליה מין ומינו ומין במינו לא בטל אלא למ"ד בתר בטל אזלינן קומץ מי קא הוה טיבלא לימא דלא כרבי חייה הא נמי כדרבי זירא ת"ש שנתערב קומץ בשירים של חביתה לא יקטיר ואם הקטיר עלתה לבעלים והא הכא דלא הוה מבטל כבטיל. ולא קא מבטיל ליה שירים לקומץ מני אי רבנן וכו' א"ר זירא נאמרה הקטרה בקומץ ונאמרה הקטרה בשירים מה הקטרה האמורה בקומץ אין קומץ מבטל את חבירו אף הקטרה האמורה בשירים אין שירים מבטלין את הקומץ ת"ש תיבלה בקצח בשומשמן ובכל מיני תבלין כשרה מצה היא אלא שנקראת מצה מתובלת קא סלקא דעתך דאפיש לה תבלין טפי ממצה בשלמא למאן דאמר בתר בטל אזלינן בטיל הוה מבטל דלכי מעפשא הוה לה כתבלין אלא למאן דאמר בתר מבטל אזלינן תבלין מי קא הוה מצה הכא במאי עסקין דלא אפיש לה תבלין דרובה מצה היא ולא בטלה דיקא נמי דקתני מצה היא אלא שנקראת מצה מתובלת ש"מ כי סליק רב כהנא אשכחינהו לבני רבי חייה דיתבי וקאמרי עשרון שחלקו

ר"פ בתר חזותא חזיל. דקאמרי לעיל און דם מבטל דם ואע"ג שא"ל לה להיות כזה ה"ל חזיל בתר חזותא והואיל וזניהם מין (פסח) און בטלים זה בזה: בטלות זו בזו. ורבי חנינא ורב הסדרא מפסקי טעמא דרבי חייה ובהא פליגי דרב הסדרא סבר נבילה בשחוטא א"ר חייה וכל שחוטא נבילה ורבי חנינא מפסקי אפסכא: לעולם אלביא דרבי יהודה כו'. ואי קשיא גבי דמיס דא"ר יהודה לעיל און דם חזלין מבטל דם הקדים בשלמא לרבי חנינא הכא אפסקי לקדשים להיות כמבטלין כחזלין שקסלין לילה אחד ולא מקדושתו כחזלין לילה לרב הסדרא ליבטל דהא אי אפסקי לחזלין להיות קדשים וה"ל מין בשאינו מינו לרב הסדרא והוה לכה כר' חייה: הוה ליה שירים. מה ששחייך ממנחה זו ולא מבטלי שירים דהך מנחה לטיבלא דלודך מנחה מה שנתערב שאין ניכר לדהוי ליה כמנחה שחסינה קודם קמינא לאלה יהיה קמינא לאידך: עולין הוא דלא מבטלין. ושירים לאו עולין נינהו: לימא דלא כרבי חייה. דלמך לא אמר ר' יהודה דלחין בטל אם לא היכא דאפסקי למיחוי כוותיה ואמאי דלא מבטל ליה טיבלא לשירים דהוה כריבה סלתה לא מני למפסקי לרבי חנינא דנימא מהכא דבתר מבטל אזלינן דאי בתר בטל אזלינן שירים מי הוה טיבלא דאי נמי בתר בטל אזלינן וטיבלא מבטל לשירים לא הוה ריבה סלתה דבטל כמאן דליתיה דמי ולא איתיה ליה: הקטרה בשירים. כי כל שאור וכל דבש לא תקטירו ממנו אשה לה' (ויקרא ב) ואמרינן כל שממנו לאשים דהיינו שירים הרי הוא בכל תקטירו אלמא אכילת הקטרה בשירים: און הקומץ מבטל את חבירו. דהא אפי' רבי יהודה מודה דלא פליגי רבי יהודה במתני' אנתערב קומץ חביתה: הקומץ שנתערב. מתני' היא וכבר פירשתי למעלה: דכל פורתא ופורתא חזי למקמץ מיניה. אי לא נתערבו: לא יקטיר. דאון מלת הקטרה אלא בקומץ: תיבלה בקצח. לעיסת פסח: הוה ליה כתבלין. כלומר יאלה מותרת מזה כתבלין: דיקא נמי דקתני מזה היא. אלמא רובה מזה: ביסא. כלי ששם בוללין מנחה: (ר"פ)

תוספות ולא מבטלי שירים לטיבלא. השתא ניחא ליה האי דטיבלא לא מבטל לשירים דליתיה כריבה סולתה ובקונטרס פירש טעמא אבל עדיין קשה דליתיה כשירים שחסרו בין קמיצה להקטרה וי"ל דקיימא לן כרבי יוחנן דאמר בפ"ק (לעיל ט.) מקטיר קומץ עליהם ור' שמעון בן לקיש חזר בו: לימא דלא כרבי חייה. משמע מתוך הלשון דפשיטא ליה דאיכא דמפליג על רבי חייה ולעיל פירש טובא דלא כוותיה: התם כו' זירא. בסמוך אנתערב קומצה בשיריה אמרה רבי זירא לעיקר מלתיה משום דלא מיתריף כלל בענין אחר ועוד בפרק השוחט והמעלה (זבחים קי.) על הא דתנן קמצה ואחר כך חזר קמצה לתוכה והקריבה בחוף חייב פריך ונבטלו לשירים לקומץ ומשני רבי זירא נאמרה הקטרה כו' ולא משני כדרבי זירא אלא אהנך תרתי איתמר עיקר מילתיה: תיבלה בקצח כו'. (כדתניא) לענין מצה מיתניא כדקתני מצה היא אלא שנקראת מצה מתובלת ובתוספתא דפסחים (פ"ב) תני כה"ג יוצאין במצה מתובלת אבל ברייתא זו לא אשכחן. לא במנחות ולא בפסחים: קסלקא דעתך דאפיש לה תבלין טפי ממצה. אע"פ שאין דרך לעשות כן פעמים שנאספין תבלין במקום אחד ואכל מאותו צד שיש בו רוב תבלין: אלא למ"ד בתר מבטל אזלינן תבלין מי קא הוה מצה. יש לתמוה דמדמי ההיא דלעיל שהטעם שוה להך דהכא שאין הטעם שוה דכיון שיש בתבלין טעם מצה ראו לצאת ידי חובתו כדאמרינן בפ' התערובות (זבחים עח. ושם) עשה עיסה מן חטים ומן אורז (ומן שעורים ואורז) אם יש בו טעם דגן חייב בחלה ואדם יוצא בו ידי חובתו בפסח וצ"ל דהך שמעתא פליגא אהיא דהתם ואין להקשות אהיא דתערובות מהא דאמרינן בערבי פסחים (פסחים קטו.) לא ליכריך איניש מצה ומרור בהדי הדדי דלמא אתי מרור דרבנן ומבטל למצה דאורייתא דהתם חזק המרירות הוא דמבטל טעם המצה אבל אורז לא מבטל טעם דגן ועוד יש לפרש דהתם כשאוכל כזית מצה דכי מבטל ליה מרור ליכא טעם כזית מצה אבל אם אוכל מצה. יש לתמוה דמדמי ההיא דלעיל שהטעם שוה להך דהכא שאין הטעם שוה דכיון שיש בתבלין טעם מצה ראו לצאת ידי חובתו כדאמרינן בפ' התערובות (זבחים עח. ושם) עשה עיסה מן חטים ומן אורז (ומן שעורים ואורז) אם יש בו טעם דגן חייב בחלה ואדם יוצא בו ידי חובתו בפסח וצ"ל דהך שמעתא פליגא אהיא דהתם ואין להקשות אהיא דתערובות מהא דאמרינן בערבי פסחים (פסחים קטו.) לא ליכריך איניש מצה ומרור בהדי הדדי דלמא אתי מרור דרבנן ומבטל למצה דאורייתא דהתם חזק המרירות הוא דמבטל טעם המצה אבל אורז לא מבטל טעם דגן ועוד יש לפרש דהתם כשאוכל כזית מצה דכי מבטל ליה מרור ליכא טעם כזית מצה אבל אם אוכל מצה. גבי כיצד יעשה יטלנו ממנה כו' דקאמר מאן תנא אמר חזקיה ר"ש בן אלעזר היא ורבי יוחנן אמר דילכון אמר הואיל וקנאתו ליפסל בו ופי' שם בקונטרס דלחזקיה רבו היה אומר שוב כהנא עלה מבבל כמו בנו של רבי חייה שהיה מבבל ורבי יוחנן שאל הרבה ספיקות לרב כהנא כדאיתא בפ' בתרא דב"ק (דף קז:) והוי מקשים למי הקונטרס דמשמע שכבר רבי חייה כשעלה רב כהנא מבבל דחזקיה רבו של רבי יוחנן היה כדמוכח בפרק אלו קשרים (שבת קיב:) וכשעלה רב כהנא היה רבי יוחנן זקן ויושב בגישה דמסרחי ליה גבינהו והתלמידים יושבים לפניו שורות שורות ורבי שמעון בן לקיש לומד לפניו והשתא אינה קושיא דעל כרחך בימי חזקיה עלה כדמוכח כאן ושמא כמה פעמים עלה דאשכחן עדיין שעלה בימי רבי שמעון בר רבי שהיה חבירו של רבי חייה דאמרינן בזבחים בפרק (תוספות)

דף כד

והניחו בביסא ונגע טבול יום באחד מהן מהו כי תנן כלי מצרף מה שבתוכו לקדש ה"מ היכא דנגעי בהדדי אבל היכא דלא נגעי בהדדי לא או דילמא ל"ש אמר להו איהו מי תנן כלי מחבר כלי מצרף תנן כל דהו הושיט אחד לבניהו מהו א"ל צריך לכלי כלי מצרפו אין צריך לכלי אין כלי מצרפו הושיט טבול יום את אצבעו ביניהו מהו אמר להו אין לך דבר שמטמא מאוירו אלא כלי חרס בלבד הדר איהו בעא מיניהו מהו לקמוץ מזה על זה צירוף דאורייתא או דרבנן אמרו לו זו לא שמענו כיוצא בו שמענו דתנן שני מנחות שלא נקמצו ונתערבו זו בזו אם יכול לקמוץ מזו בפני עצמה ומזו בפני עצמה כשירות ואם לאו פסולות כי יכול לקמוץ מיהא כשירות אמאי הך דמערב הא לא נגע אמר רבא דלמא בגושיין המחולקין העשויין כמסרק מאי הוה עלה אמר רבא ת"ש דתניא **[ויקרא ה-ח]** והרים ממנו מן המחורב שלא יביא עשרון בשני כלים ויקמוץ הא בכלי אחד דומיא דשני כלים קמץ א"ל אביי דילמא שני כלים ה"ד כגון קפיזא בקבא דאע"ג דעריבי מעילאי כיון דמיפסק מחיצתא דקפיזא מתתא הא כלי אחד דומיא דב' כלים ה"ד כגון עריבתה של תרנגולין ואע"ג דמיפסק מחיצתא הא נגיע אבל הכא דלא נגיע כלל תיבעי לך בעי רבי ירמיה צירוף כלי וחבור מים מהו כי תנן כלי מצרף מה שבתוכו לקדש ה"מ דגואי אבל דבראי לא או דילמא כיון דמחבר מחבר ואם תימצא לומר כיון דמחבר מחבר חיבור מים וצירוף כלי ונגע טבול יום מבחוף מהו כי תנן כלי מצרף ה"מ דנגע מגואי אבל מבראי לא או דילמא לא

שנא תיקו: בעי רבא עשרון שחלקו ונטמא אחד מהן והניחו בביסא וחזר טבול יום ונגע באותו טמא מהו מי אמרינן שבע לו טומאה או לא אמר ליה אביי ומי אמרינן שבע ליה טומאה והתנן סדין טמא

ר"פ והניחו בביסא. ואלו שני החלפין אין נוגעין זה לזה: מהו. מי נטמא חיברו או לא: כי תנן. בפרק חומר בקודש (הגיגה דף כז:) הכלי מלכד מה שכתוב לקדש שאם נגע טבול יום במקומו פסל את כולו: ה"מ דנגעי אהדי כו'. להכי נקט טבול יום משום דלון טומאתו חמורה לעשות ראשון ושני דלוי טומאתו אחרת ל"ל כירוף הא מטמא אותו הטמא את הכלי והכלי מטמא את השאר: מי תנן כלי מחבר. הוא משמע דנגעי אהדי והכלי מחברם כאילו הוא חד ואם נטמא זה נטמא זה מלכד משמע דלון נוגעין זה מלכד להיות אחד: הוסיף. הוי עשרון אחד לבין הגך הוי עשרון: מהו. אם נגע טבול יום בזה מהו שיטמא אותו שנים: אין כירוף כללי. כגון הוי חזי עשרון שלישי דלון כירוף כללי דהא אינו מטמא עם אלו למנחה אחת אין הכלי מלכד וטוהריס הראשונים: הוסיף טבול יום כו'. באוירן ולא נגע לא ביה ולא בכלי: כירוף כלי דאורייתא. דלמרינן (הגיגה דף כג:) כף אחת הכתוב עשאו לכל מה שבכף אחת לא שנה לחומרה כגון טומאה וכו"ש לקולח כגון קמיצה דהוי כאילו נוגעין וקמיצה מעלייתא היא: או דרבנן. ולחומרה ולא לקולח: מוז בפני עכמה. משמע עומד מוז כל הכלי כדי קומץ שאינו מעורב וכן בוז: הך דעמבר הא לא נגע. בקומץ וקתי כשרות אלמא כירוף דאורייתא: אמר רבא דלמא. לאו דקאי קומץ בפני עכמה: בגוין המחולקין העשויים כמסכה. גופי המנחה מחולקין מלכד האחד מוז כדי קומץ ומזו כדי קומץ אבל בראש האחד נוגעין כמסכה זה שמלך אחד מחובר ומלך אחד שינוי מפוזרות: מאי הוי עגלה. דשני חלפים מחולקים מהו לקומץ מזה על זה משום כירוף כלי: והריס ממנו. בקומץ: דומיא דב' כלים. כגון דלון נוגעין זה בזה: כגון קפיחא בקבא. שחקק מזה קטנה בתוך מידה גדולה ונתון בפניו הוי עשרון וחלוי בחיולן דלע"ג דעריבוי שני החלפין מעילאי בגודש הכלי: כיון דמפסקי מחילתא מתהא. דלון עירובי ארודש עירובי הוילא ואינו באויר הכלי ובהא דייקון הא כלי אחד דומיא דהוי שהו בשני כלים כשר: כגון עריבה. ארובה של תרנגולין ומחילה נמוכה באמצעיתא כדי לחלוק בין מים למורסן ואותה מחילה נמוכה ואינה מנעה לשפא העריבה הילכך לאו הפסק הוא דנגעי למעלה מן המחילה שני החלפין באויר הכלי אבל הכא גבי ביסא דחלוקין הן לגמרי לא: כירוף כלי וחבור מים מהו. כלומר הוי עשרון שנטמא בליווי כלי מהו שיטמא אחר בחיבור מים כגון אם יש שני חלפין עשורן כללי ואין נוגעין וחלוי עשורן יש חוץ לכלי וחבור מים כגון נלוך או כנור מחבר את של חוץ לכלי ומה שכתוב הכלי ונגע טומאה בזה שבכלי שאינו נוגע במים ונטמא חיברו משום כירוף כלי: מהו. שיטמא את של זה בחיבור מים: ה"מ דגולוי. לאותו שבכלי מהני ולא לשל חוץ: מחבר. וטמא החיולן: חיבור מים וכירוף כלי. כגון אם נטמא החיולן ונטמא זה שבכלי בחיבור מים: מהו. שיטמא זה את האחר משום כירוף כלי מי אמרינן דלא מהני כירוף אלא לטומאה שאירעה בתוך הכלי או לא אמרינן: ונטמא אחד מהן. ואח"כ הניח לשניהם בביסא ואין נוגעין לזהו ולא לא מהני כירוף יחזור זה ויטמא את זה שהרי לא היה בכלי בשעת טומאה (אלא אם כן) חזר טבול יום ונגע בטמא מהו שיקבל טומאה זו כדי לפסול חיברו: הא שבע ליה טומאה. דאשנה ולא יקבל עוד טומאה אחרת: (ר"פ י)

תוספות קדשי קדשים (דף נט.) כי שליק רב כהנא אשכחיה לר"ש ברבי דיתבי וקאמר משמיה דר' ישמעאל בר' יוסי מזבח שנפגס כולו אבל ודאי הא דשאל לו רבי יוחנן ספיקותיו היה בסוף ימיו כשהיה ר' יוחנן ראש ישיבה כדמוכח בסוף ב"ק (דף קיז:) ור"ת פי' ההיא דגיתין (דף פד:) רבי יוחנן לתלמידיו שמבבל היה אומר כמו שמפרש הא לן והא להו בקידושין (דף כט.): שאין צריך לכלי אין כלי מצרפו. בפרק בתרא דחגיגה (דף כג:) בגמרא הכלי מצרף מדכתיב כף אחת ומותיב רב כהנא מההיא דמוסיף ר"ע ודייק מינה שהוא מדרבנן ומשני ר"ש בן לקיש משום בר קפרא לא נצרכא לשירי מנחה דאורייתא את שצריך לכלי הכלי מצרפו ושאינו צריך לכלי אין הכלי מצרפו ואתו רבנן וגזר אפי' אין צריך לכלי כלי מצרפו והו תימה שפשוט לרב כהנא כל כך דאין כלי מצרף מה שאין צריך לכלי דלא משמע דפליג אההיא שינויא ושמא סבר לה כההיא שינויא דרבה בר אבהו דמשני התם כשצברו ע"ג קטבליא א"ג דוקא בשירי מנחה שהיה כבר צריך לכלי מצרף כלי מדרבנן שלא יצא מקדושתו דקודם קמיצה ולא דמי להבא דלא היה מעולם צריך לכלי: צירוף דאורייתא או דרבנן. וא"ת והא רב כהנא גופיה מדקדק בפרק בתרא דחגיגה (ג"ז שם) שהוא דרבנן מההיא דהוסיף ר"ע ויש לומר דשמא מספקא ליה משום שינויא דהתם: צירוף כלי וחבור מים מהו. פי' בקונטרס כלומר חצי עשרון שנטמא בצירוף כלי מהו שיטמא בחיבור מים כגון אם יש שני חפאי עשרון בכלי ואין נוגעין וחצי עשרון יש חוץ לכלי וחבור מים כגון נצוק או צינור מחבר את אשר חוץ לכלי למה שבתוך הכלי ונגע טומאה בזה שבכלי שאינו נוגע במים ונטמא חיברו משום צירוף כלי מהו שיטמא את זה שבחוץ בחיבור מים ודבר תימה הוא לומר שמשקין מחברין אוכלין לקבל טומאה ולטמא אחרים ועוד שפירש שמתחברין ע"י נצוק והלא אפי' למים עצמן קיימא לן במכשירין (פ"ה מ"ט) דאין נצוק חיבור לטומאה וכעין פי' הקונטרס יש משנה אחת במסכת טהרות פרק שמיני (מ"ח ע"ב) שהיה קטפרס (ונצוק) מלמעלן ומשקה טופח מלמטן וג' חתיכות כביצה אינן מצטרפות ושתיים מצטרפות ור' יוסי אומר אפי' שתיים אינן מצטרפות אפי' היו רוצות משקה ואם היה משקה עומד אפי' כעין החרידל מצטרף ר' דוסא אומר האוכל פרוז אינו מצטרף ובתוספתא תניא אתרוג שנכרף ותחבו בכוש או בקיסם הרי זה אין חיבור שאין חיבורי אדם חיבור עישה שלשה במי פירות טהורה שאין לך דבר שמחבר את האוכלין אלא שבעה משקין ודבר תימה הוא אם לישת מי פירות אינה מועלת לחבר את הקמח ושמא לשה לאו דוקא אלא אורחא דמילתא נקט דבר שאדם לש במי פירות פעמים שמי פירות מחברין ב' חפאי זיתים עישה במשקין הבאין מזה לזה: (תוספות)

ב - כד דף

מדרס ועשאו וילון טהור מן המדרס אבל טמא מגע מדרס א"ר יוסי באיזה מדרס נגע זה אלא שאם נגע בו הזב טמא מגע הזב כי נגע בו הזב מיהא טמא ואפי' לבסוף (כטמא מדרס ואח"כ מגע הזב אמאי לימא שבע ליה טומאה א"ל וממאי דהאי שאם נגע בו הזב לבתר מדרס דילמא מקמי מדרס דהויא טומאה חמורה על טומאה קלה אבל הכא דאידי ואידי טומאה קלה לא אלא מסיפא מודה רבי יוסי בשני סדינין המקופלין ומנוחין זה על זה וישב זב עליהן שהעליון טמא מדרס והתחתון טמא מדרס ומגע מדרס לימא שבע ליה טומאה התם בבת אחת הכא בזה אחר זה אמר רבא עשרון שחלקו ואבד אחד מהן והפריש אחר תחתיו ונמצא הראשון והרי שלשתן מנוחין בביסא נטמא אבוד אבוד וראשון מצטרפין מופרש אין מצטרף נטמא מופרש מופרש וראשון מצטרפין אבוד אין מצטרף נטמא ראשון שניהם מצטרפין אביי אמר אפילו נטמא אחד מהן נמי שניהם מצטרפין מ"ט כולו בני ביקתא דהדדי נינהו וכן לענין קמיצה קמץ מן האבוד שיריו וראשון נאכלין מופרש אינו נאכל קמץ מן המופרש שיריו וראשון נאכלין אבוד אינו נאכל קמץ מן ראשון שניהם אינן נאכלין אביי אמר אפילו קמץ מאחד מהן שניהן אינן נאכלין מ"ט כולו נמי בני ביקתא דהדדי נינהו מתקין לה רב פפא ושירים ידיה מיהא נאכלין הא איכא דנקא דקומץ דלא קריב מתקין לה רב יצחק בריה דרב מרשיא וקומץ גופיה היכי קריב הא איכא תלתא חולין רב אשי אמר קומץ בדעתא דכהן תליא מילתא וכהן כי קמץ אעשרון קא קמץ:

ר"פ מדרס. ששכב עליו זב: ועשאו וילון. פראו לפני הפתח וקבעו סס: טהור מן המדרס. ולא יטמא עוד אדם שהרי אין עשוי למדרס וכל שאינו ראוי למדרס אינו טמא מדרס דלמרינן במסכת הוגיה (דף כג:) מי שמויחד לשיבה ילא זה שאומר לו עמוד ועשה מלכדתא אבל טמא מגע מדרס לטמא אכולס ומשקיס כמי שנגע

במדרש: חלל. להכי מהני ליה וילון פלג נגע בו זכ קודם שעשאו וילון והיו עליו פתי עומאות מדרס ומגע עכשיו טהור מן המדרס מלטמא חדס או כלים וגשארע עליו חורט מנגע לאוכלין ומשקין: כי נגע בו זכ מיהא טמא. נמי עומאת מנגע אפי' לבסוף לאחר שנטמא מדרס חלה עומאת מנגע להאי עניינא שקשיעטו וילון ויטהר מן המדרס החול עליו עומאת מנגע, ולאחרי נומא הא שבע ליה. עומאת מדרס: דלמא מקמי מדרס. נגע בו זכ אחי"ב דרס עליו דהכל לוכא למישרי הא שבע ליה משום דעומאת אחרינא חמורה מן הראשונה וחלה עליה אכל הכא גבי עקרונות לודי ואידי ראשונה וקניה קלה היא דבין זו ובין זו עומאת אוכלין היא וכל חייבלא קניה כלל: אלא מסיפא. נפקא ללא אמר שבע לה עומאת: תחתן עומאת מדרס. שאפילו י' מלעות תחתיו כולן מטמאות מדרס: מנגע מדרס. משום דנגע בעליו ונפקא מינה שקשיעטו לתחתיו וילון ויטהר מן המדרס עדיין יהא טמא עומאת מנגע: לימא שבע ליה. עומאת מדרס: הכא בזה אחר זה. גבי חללי עקרונות: אבדו ורששו מלכרפון. ונטמא הרששו ממתן זה בצירוף כלי: מופרש. שהפירש תחת זה אינו מלכרפון לפיכך עמו שהרי לא הופרש ע"מ להלכרפון עם האבדו שהרי קניהם אבדו: בני ביקתא דהדדי. בני בית אחד הן שכולן מכה מנחה אחד באלו: ביקתא. כי עקתא בית לרי: קמץ מן הראשון קניהם האחרים און נאכלין. שהרי קניהם נהקין לקומא של ראשון וקומץ אינו מחיר אלא עשורן אותו חצי שהופרש ממנו ואחד מן החללין הללו וכיון דלא ידע איחיה לא נאכל לא זה ולא זה: וקירי' דוידה. דלוחו חצי עשורן ראשון שהופרש ממנו הקומץ: והא איכא נקתא דקומץ דלא קריב. דהא חילתא דהאי קומץ אינו חשוב ממתן חצי עשורן השלישי הוא שהרי שגשגו הוצקו לקומץ זה הילכך הוי האי קומץ חסר חילתא דמטי נקתא לכל חד משני חללי עקרונות המכשירים את המנחה נקתא שקית נקתא קומץ לכל חצי עשורן מן השנים שהמנחה נכשרת בהן: אמר רב אשי. הגך תרתי פירכי לכו פירכי דכיון דלא קמץ אלא מן האחד קמית המנחה בעתה דכהו תליא וכהו כי קמץ אדעתה דעשורן חד הוא דקמץ הילכך קומץ קרב קירי ראשון נאכלין והשנים אינו נאכלין משום דאין לעמוד על סופו איחיה מהו נלכרפון עם הראשון בעתה הפהו להיות ניהר בקומץ: (ר"ש"ף)

הוספות ועשאו וילון טהור מן המדרס. וכגון דעבד ביה שינוי מעשה כדאמר בפרק במה אשה (שבת ד' נח): דאין עולין מטומאתן אלא בשינוי מעשה ובמסכת כלים בפרק הכרים (מ"ו) מפרש איזו היא שינוי מעשה דתנן סדין שהוא טמא מדרס עשאו וילון טהור מן המדרס אבל טמא טמא מת מאימתי טהרתה ב"ש אומרים משיתפר וב"ה אומרים משיקשר ר"ע אומר משיקבע וכי באיזה מדרס נגע זה לפי מה שהוא ר"ל דלא אמרינן שבע ליה טומאה צ"ל דאירי בבגד שלא נקבל משרדש עליו הזב ועוד צ"ל דלא מייירי בשרדש עליו ברגלו ערום או נעול או בדבר שמטמא מדרס דא"כ אתיא ליה מדרס ומגע בבת אחת וזבת אחת לא אמרינן שבע ליה טומאה כדמסקי' אלא כגון שיש פשוטי כלי עץ מפסיקין או דברים שאין מטמאין מדרס: כי נגע בו הזב מיהא טמא ואפילו לבסוף כו'. לפי מה דס"ל לאביי שאין חילוק בין בת אחת לזה אחר זה כדמוכח בסמוך כשבא לדקדק מסיפא יש לתמוה דמתנא קמא היה לו לדקדק דלא אמרינן שבע ליה טומאה דקאמר אבל טמא מנגע מדרס ופירושו בבת אחת באתה לו טומאת מדרס וטומאת מנגע לפי שנוגע בעצמו דת"ק דרבי יוסי הוא ר"מ דקסבר טומאת בית הסתרים מטמא כדאשכחן בפ' בהמה המקשה (חולין דף עב:) דפליגי כי האי גוונא בשלשה על שלשה שנחלק וי"ל דלכך דייק מר' יוסי שלא תאמר הא דפליגי עליה ר' יוסי וקאמר באיזה מדרס נגע זה היינו משום דס"ל דאמרינן שבע ליה טומאה וא"ת בס"פ העור והרוטב (שם דף קכח:) גבי (חתיכת כזית אבר) מן החי דאמר חישב עליו ואח"כ חתבו טמא לפי שירד עליו תורת טומאת אוכלין כשיחשב עליו ואמאי נימא שבע ליה טומאה שהוא טמא טומאת אבר מן החי החמורה וי"ל דאיכא נמי חומרא בטומאת אוכלין שמועיל לטמא טומאה בפחות מכביצה אוכלין וזה משלמה לכביצה ואין לתרץ דהאי דחישב עליו ואח"כ חתבו טמא משום דטומאת בית הסתרים (לא) מטמא (דהתם אמרי' דמטמא) דמוקי לה כר"מ ומיהו היא גופא תימה ואמאי לא אתיא כרבי יוסי ונימא דטמא משום דמקבל טומאה משעת פרישתו כדאמרינן בפרק בהמה המקשה (שם דף עב:) בשלש על שלש (הבגד) הבאות מבגד גדול דבשעת פרישתן מאביהן מקבלות טומאה מאביהן וי"ל דבהעור והרוטב (שם דף קכח:) מייירי אפילו אין נשאר באבר כדי להעלות ארוכה כשחוטכו דלא מטמא ומיהו קשה בסוף כיצד צולין (פסחים דף פה:) גבי יוצא גזרו ביה טומאה או לא גזרו דקאמר ת"ש אבר שיצא מקצתו חותך כו' ואי אמרת גזרו ביה רבנן טומאה כי חתך ליה מאי הוי הא קא מטמא ליה ומשני טומאת בית הסתרים היא ולא מטמא ואכתי הא קא מטמא בשעת פרישתו ואין לומר דליכא כשיעור במה שבוחר דא"כ לא הוה צריך לטעמא בית הסתרים ואליבא דרבינא הוא דמשני הכי אחר כך ויש לומר דמייירי בפסחים (דף פה.) ובהעור והרוטב (חולין דף קכח:) בניתיים בעל כרחו דהא בכריתות בפרק אמרו לו (דף טו:) מוכח דלא מקבל טומאה בשעת פרישתו גבי אבר המדולדל באדם ומיהו לא מסתברא דמיתוקם ההיא דפסחים בניתיין בעל כרחו דהא קתני חותך עד שמגיע לעצם וקולף עד שמגיע לפרק וחותך ושמו כשחותך בסכין לא מקבל טומאה בשעת פרישתו לפי שהסכין מפריש בין זה לזה א"נ מחתך בסכין מעט ומשליך [ומשליך] עד שמחתך את כולו שאינו נוגע עכשיו בבת אחת וכן מפרש בהדיא בירושלמי במחתך כל שהוא ומשליך ואם תאמר אמאי איצטרך לשנוי בהעור והרוטב (שם דף קכט.) דאתיא כר"מ לימא דחיבורי אוכלין כמאן דמיפירתי דמו כדקאמר רבינא בפרק בהמה המקשה (חולין דף עב:) ובפרק כיצד צולין (פסחים דף פה.) ויש לומר דהיא סוגיא דלא כרבינא א"כ לא אמרינן חיבורי אוכלין כמאן דמיפירתי דמו אלא בדבר העומד ליחתך כי ההיא דבשר שיצא והוציא עובר את ידו ודומיא דידות הכלים שעתידי לקצצן ואם תאמר בפרק אלו קשרים (שבת דף קיב:) ובפרק ב' דעירובין (דף כד.) דאמרינן סנדל שנפסקה אחת מאזניו ותיקנה טמא מדרס נפסקה שניה ותיקנה טהור מן המדרס אבל טמא מנגע מדרס ופריך מאי שנא ראשונה דהא (תוספות)

דף כה א

מתני' נטמא הקומץ והקריבו הציץ מרצה יצא והקריבו אין הציץ מרצה שהציץ מרצה על הטמא ואינו מרצה על היוצא: **גמ'** תנו רבנן [שמות כח-לח] ונשא אהרן את עון הקדשים וכי איזה עון הוא נושא אם תאמר עון פיגול הרי כבר נאמר לא יחשב א"ת עון נותר הרי כבר נאמר לא ירצה הא אינו נושא אלא עון טומאה שהותרה מכללה בצירוף מתקיף לה רבי זירא אימא עון יוצא שהותר מכללו בבמה אמר ליה אביי אמר קרא [שמות כח-לח] לרצון להם לפני ה' עון דלפני ה' אין עון דיוצא לא מתקיף לה רבי אילעא אימא עון שמאל שהותר מכללו ביום הכפורים אמר ליה אביי אמר קרא עון עון שהיה בו דחיתיו לאמוקי יוה"כ דהכשירו בשמאל הוא רב אשי אמר עון הקדשים ולא עון המקדישין אמר ליה רב סימא בריה דרב אידי לרב אשי ואמרי לה רב סימא בריה דרב אשי לרב אשי ואימא עון בעל מום שהותר מכללו בעופות דאמר מר תמות וזכרות בבהמה ואין תמות וזכרות בעופות אמר ליה עליך אמר קרא לא ירצה [ויקרא כב-כז] כי לא לרצון יהיה לכם: תנו רבנן דם שנשטמא וזרקו בשווג הורצה במזיד לא הורצה במה דברים אמורים ביחיד אבל בצירוף בין בשווג בין במזיד הורצה ובעוד כוכבים בין בשווג בין במזיד בין באונס בין ברצון

ר"ש"ף מתני' הציץ מרצה. והמנחה כסיה והשירים נאכלין: גמ' הא אינו נושא חלל עון טומאה. הואיל ויש בה כל קלי: שהותרה מכללה בצבור. דכתיב בתמידי (במדבר כח) בעזעוהו אפילו בטומאה: מכללו בצבור. מכללו שנאמר יואל במשכן הותר בצמות נוב וגבעון דאין שם קלעים ויואל דנאסר במשכן מפרש בכילד לולין (פסחים דף פב.) ומקראו מדוע לא חללם את [והחטאת] במקום הקדש: ואימא עון שמאל. דלכתחילה בעיני ימין כדאמרינן בפרק ראשון (לעיל דף י.) כ"מ שנאמר אכבד כו': ביום הכפורים. נטל את המנחה בימיו ואת הכף בשמאלו: אמר קרא עון. ונשא אהרן את עון ששמע עשן בו עון לפתחיה בכל מקום ודחיתו לעון בצבור מפני כבוד כבוד ביחיד הציץ מרצה: לאפוקי שמאל. דאין בה שום עון דהכי הוא הכשר מנחתו: רב אשי אמר. לא מנחת אמרת ל"מ מרצה על עון שמאל: דלמך קרא עון הקדשים ולא מקדישים. עון החלוו כהנים שחייבין לעבוד ולקדש קומץ בימין ועבדו בשמאל אינו נושא: לא ירצה. בשור ושה שרועו והלוט וגו' (ויקרא כב:) לא ללחו. כל אשר בו מום

ללא תקיבו וכו'; והלא שוגג ומזיד מפשג לזמן ההיא קאי חי אזיקה חי אטמאה ובעובד כוכבים. עובד כוכבים שקילת קרבנו ונטמא הדס לחמירין פקיה ללו מנחוח (לקמן דף עג): איש איש מצית ישראל אשר יקריבו קרבנו מה ח"ל (קרבנו) איש איש לרבות את העובדי כוכבים שטרין נכרים ורבות כישאלו: (ר"ש"י)

תוספות קיימה שניה שניה נמי הא מיתקנא ראשונה ומשני פנים חדשות באו והשתא אימת אתא ליה. אי קודם שנפסקה ראשונה אם כן כמו שטיהר מן המדרס יטהר ממנו דהא שבע ליה טומאה ויש לומר דכשתיקון אחו ראשונה חל על אוזן מגע ומדרס בבת אחת ובבת אחת לא אמרינן שבע ליה טומאה דמקסיקון ומגו דחיליל מגע אוזון חיליל נמי אכילה סנדל כיון דהכל כלי א' והר"ש מפרש דלא שייך שבע ליה טומאה בטומאה הבאה מעצמו כגון ההיא דסנדל דחישב עליו ואחר כך תחכו ומדרס מגע דת"ק דר' יוסי דבאה מעצמו שנוגע בעצמו אבל סדינים המקופלים טמא על מה שנגע בחבירו: בשני סדינים המקופלים כו'. בשניתלה למעלה מזה ויש אומר קצת ביניהם איירי דאי בזה על גב זה ממש אי כשיש הכביד עליהם שניהם בבת אחת א"כ עליו ליטמא מגע כמו תחתון ואם הכביד על העליון תחילה א"כ קודם לתחתון מגע למדרס כשנוגע בעליון וטומאת מדרס לא מטמא תחתון עד שיכביד עליו אבל כשיש אומר ביניהם כי אתי זב ויטיב בעליון מיד כשנוגע עליון בתחתון אתי לתחתון מדרס ומגע בבת אחת ולעליון קדם לה מדרס למגע וא"ת אמאי איצטרך לשנויי שיש חילוק בין בת אחת לזה אחר זה לימא דקא מייירי במקופלים זה על גב זה דקדם התחתון מגע למדרס קסבר דמכביד על שניהם בבת אחת ועוד א"כ מאי מודה היינו שאם נגע בהם הזב דאוקימנא מקמי מדרס וא"ת ותיקשי ליה לאביי היא גופא מאי שנת תחתון מעליון שאין אביי מחלק בבת אחת וא"כ עליון נמי ליטמא מדרס ומגע דהא קנגע בתחתון ו"ל דידוע היה אביי שיש חילוק אלא לרבה הוה מקשה משום דאית ליה שבע טומאה אפי' היכי דמהני מגעו טמא החצי עשרון אחר דא"כ אפילו בבת אחת נמי נימא שבע ליה טומאה ולא לחילוף עליה טומאת מגע אי נמי משווה בת אחת לזה אחר זה דלעיל דהוי קלה על קלה: ונשא אהרן את עון הקדשים כו'. פי' הקונטרס בפ"ק דפסחים (דף טז): גרסינא אפי' עון נותר הרי כבר נאמר לא יחשב ואם עון פיגול הרי כבר נאמר לא ירצה ופי' דהכי איתא בפ"ב דזבחים (דף כח): דאיסורא רבה חוץ לזמנו שהוא בכרת מקרא רבה ופרשה רבה בפרשת צו ואיסורא זוטא דחוץ למקומו דליכא כרת מקרא זוטא ופרשה זוטא בפרשת קדושים והביא רביה דהכי איתא בת"כ ור"ת גריס איפכא בפיגול לא יחשב ובותר לא ירצה משום דמסקינן בפ"ב דזבחים ותריוורו מקרא אריכא נפקי דכתב ביה לא ירצה ולא יחשב ומה שזכר פיגול קודם לנותר אע"ג דמקרא כתיב ברישא חוץ לזמנו משום דלשון פיגול כתב במקרא בהדיא: אם עון נותר כו'. לאו נותר ממש קאמר כדאמר בזבחים לאחר שהוכשר יחזור ויפסל אלא מחשבת נותר דהיינו מחשב לאוכלו חוץ לזמנו: הא אינו נושא אלא עון טומאה שהותרה מכללה בציבור. וא"ת תיפוק ליה דלא משכחת לה מידי דמתוקם ביה קרא אלא בטומאה ואומר ר"ת משום דכתיב לרצון להם משמע דבר שהוא לרצון במקום אחר ולהכי דחיק לאשכוחי הותר מכללו בכל הני דמריך וא"ת ונותר ופיגול היכן הותרו מכללן דאיצטרך ליה לא ירצה ולא יחשב ואומר ר"ת דפיגול הותר מכללו בבמה דלא שייך שם מחשבת חוץ למקומו ונותר כדי נסבה ואגב פיגול נקט נותר הואיל ואשכח ביה קרא אע"ג דלא צריך אי נמי הותר מכללו בראשו של מזבח דאיכא למ"ד אין לינה מועלת שם בריש תמיד נשחט (פסחים דף נט). ובפרק המזבח מקדש (זבחים דף פז): ומיהו פלוגתא דאמוראי היא וקשיא למ"ד לינה מועלת שם בראשו מהך ברייתא ונראה דנותר יש ללמדו עון עון מריצוי ציץ ופיגול נמי מצי למילף הכי ועוד יש לפרש דנותר הותר מכללו במנחת כהנים ומנחת כהן משיח וקומץ וכל דבר שאין לו מתירין דאין חייבין עליו משום פיגול כדתנן בזבחים בפרק בית שמאי (דף מג.) ואפי' פסולא נמי נראה דליכא כדאמרינן בסוף פ"ק דזבחים (דף יד). ומודה רבי שמעון בהולכת חטאות הפנימיות ופריך והאמר רבי (ישמעאל) כל שאינו על מזבח החיצון כשלמים אין חייבין עליו משום פיגול ושני מודה ר"ש לפסול מקל וחומר ומה שלא לשמן הכשר בשלמים פסול בחטאת חוץ לזמנו הפסול בשלמים אינו דין שפסול בחטאת משמע דאי לאו קל וחומר הוה אמינא דאפי' פסולא ליכא א"כ במנחת כהנים ומנחת נסכים דליכא קל וחומר דלא איפסלי שלא לשמן ליכא פסול כלל אלמא אשכחן נותר דהותר מכללו לגמרי: אימא עון יוצא כו'. מעון דזבחים (דף יד) הרגל של ימין בשמאלו משום דאין זו עבודה המעבדת כפרה ומהאי טעמא נמי לא פריך מעון לילה שהותר לאיברים ופדרים: עון קדשים ולא עון המקדשים. תימה לה למ"ד טומאה דחיה היא בצבור ובעיא ציץ לרצוי דאמרינן בפ"ק דיומא (דף יז): דמרצה על הכהנים העושים בטומאה לעיל בהקומץ זוטא פירשתי: ואימא עון בעל מום שהותר מכללו בעופות. וא"ת ואמאי לא פריך מעון טריפה שהותר במליקה דהא חשיב הותר מכללו בפרק קמא (לעיל דף ו). דאמר טריפה שהותרה מכללה מאי היא אילמא בעולת העוף כו' ובטריפה לא כתיב לא ירצה ולאביי דמשני עון שהיה בו דחיתיו ניחא דלאפוקי טריפת מליקה שהוכשרה בכך אבל לרב אשי קשיא ויש לומר דאמרינן עון קדשים ולא עון חולין לאפוקי טריפות דשייך בחולין וא"ת עון אוזן שהותר מכללו אצל כהן גדול ולרב אשי דמשני לעיל עון קדשים ולא עון דמרינן ניחא אלא לאביי קשיא ושמה אית להו דהדדי וא"ת ואימא עון דמחוסר זמן כגון תוך ח' שהותר מכללו בעופות כדאמר בפ"ק דחולין (דף כב): דבני יונה כשירין משיעלעו דם ויש לומר דכתיב ביה לא ירצה דהא מיום השמיני והלאה ירצה כתיב הא קודם לא ירצה ומיהו קשה מעון אותו ואת בנו דהותר מכללו בעופות ולפי מה שפי' עון קדשים ולא עון חולין ניחא ועוד אמרינן בפ' אותו ואת בנו (שם דף פ:) דכל הפסולין שבשור ושה הרי הם בלא ירצה: אבל בצבור בין בשוגג בין במזיד הורצה. תימה דבהאשה רבה (יבמות דף צ.). מיייתי רישא דהך ברייתא ודייק עליה והא הכא דרצוי מרצי ציץ דתניא על מה הציץ מרצה כו' והשתא מסיפא גופא הוה ליה לאיתויי דקתני בסיפא הכא דבצבור בין בשוגג בין במזיד הורצה ומשמעו הוא הדין איחיד אי לא משום דביחיד קנסינן מזיד ויש לומר דאי מסיפא הוה אמינא דטעמא לא משום ציץ אלא משום טומאה הותרה בצבור אי על גב דלשון הורצה משמע ציץ: (תוספות)

ב **כה** **דף**

לא הורצה רומינה על מה הציץ מרצה על הדם ועל הבשר ועל החלב ונטמא בין בשוגג בין במזיד בין באונס בין ברצון בין ביחיד בין בציבור אמר רב יוסף לא קשיא ר' יוסי הא רבנן דתניא אין תורמין מן הטהור ואם תרם בשוגג תרומתו תרומה במזיד אין תרומתו תרומה ר' יוסי אומר בין בשוגג בין במזיד תרומתו תרומה אימר דשמעת ליה לר' יוסי דלא קניס דמרצה ציץ על אכילות מי שמעת ליה והתניא ר' אליעזר אומר הציץ מרצה על אכילות רבי יוסי אומר אין הציץ מרצה על אכילות אימך רבי אליעזר אומר אין הציץ מרצה על אכילות רבי יוסי אומר הציץ מרצה על אכילות מתקין לה רב ששת ומי מצית אפכת לה והתניא יכול בשר שנטמא לפני זריקת דמים יהו חייבין עליהן משום טומאה ת"ל [ויקרא ז-ט]. כל טהור יאכל בשר והנפש אשר תאכל בשר מזבח השלמים אשר ליי' וטומאתו עליו ונכרתה הניתר לטהורין חייבין עליו משום טומאה ושאינו ניתר לטהורין אין חייבין עליו משום טומאה או אינו אלא נאכל לטהורין חייבין עליו משום טומאה ושאינו נאכל לטהורין אין חייבין עליו משום טומאה אוציא אני את הלן ואת היוצא שאינו נאכלין לטהורים ת"ל אשר ליי' ריבה יכול שאני מרבה את הפיגולין ואת הנותרות נותרות היינו לן אלא אף הפיגולין כנותרות ת"ל מזבח השלמים מיעט ומה ראיית לרבות את אלו ולהוציא את אלו אחר שריבה הכתוב ומיעט אמרת מרבה אני את אלו שהיתה להן שעת הכושר ומוציא אני את אלו שלא היתה להן שעת הכושר וא"ת בשר שנטמא לפני זריקת דמים ונאכל לאחר זריקת דמים מפני מה חייבין עליו משום טומאה מפני שהציץ מרצה נטמא אין יוצא לא מאן שמעת ליה דאמר אין זריקה מועלת ליוצא רבי אליעזר וקתני דמרצה ציץ על אכילות אלא אמר רב חסדא לא קשיא הא רבי אליעזר הא רבנן אימר דשמעת ליה לר' אליעזר דמרצה ציץ על אכילות דלא קניס מי שמעת ליה לר' יוסי שמעת ליה לר' אליעזר דתניא רבי אליעזר אומר רבינו אמר טומאתו בין בשוגג בין במזיד הורצה אימר דשמעת ליה לרבי אליעזר בתרומה דקילא בקדשים דחמיירי מי שמעת ליה א"כ הא אמאן תרמייה רבינא אמר טומאתו בין בשוגג בין במזיד הורצה זריקתו בשוגג הורצה במזיד לא הורצה ורב שילא אמר זריקתו בין בשוגג בין במזיד הורצה טומאתו בשוגג הורצה ולרב שילא [הא] דקתני שנטמא בין בשוגג בין במזיד ה"ק נטמא בשוגג וזרקו בין בשוגג בין במזיד

ר"ש"י שוגג. קסבר אין קרבנות מקבלין טומאה אונס שנטמא בעל כרחו אבל מזיד ורצון חלה מילתא היא לל"ה איירי דתנא אונס תנא רצון: לל"ה הולכה. דכתיב והיה על מנחו תמיד לרצון להם (שמות כח) ולל"ה לעובדי כוכבים: ורמינהו כו'. הלמלא רצון מלמא חמירי דחיה: כגונג תרומתו תרומה. לחמירין כמיה דוכתי (ב"מ דף נו.) ולל"ה תפלו עילו חטא אם אינו קדוש נאילות חטא למה מכלן לחורם מן הרעה על היפה שתומתו תרומה: במזיד אין תרומתו תרומה. לכגון קסבורה משום דהיא דפליגי בה

אמוראי ביצמות בפרק האשה איכא למ"ד אין תרומתו תרומה לתקן את השירים אבל תרומה הוי: דמלכה איך על אכילות מי שמעת ליה. דמוקמת להך בייאתא בתרייתא אכילתא דקתני בה הוי מלכה על אכילת תומלאת בשר דהיינו אכילות להכי נקט אכילות דלעילון כ"ע מודו לויך מלכה דקתני בריש ת"כ ונראה לו לכפר עליו בדם דכתיב (ויקרא יז) כי הם הוא בנפש יכפר אין לי אלא דם טהור טמא מנין ת"ל (שמות כח) וגשף אהרן וגו' והוא בדם קמיירי דכתיב (שם) לרצון להם והכא כתיב ונראה מה הכא דם אף התם דם ואין לי אלא דם מנין לרבות כל העולים ת"ל לכל מהנות קדשהם וגו' (שם): יוכל בשר שנטמא לפני זריקה דמים. ואכלו לפני זריקה בטומלאת הגוף יורו חייבין עליו כרת וכתורת כהנים מלמתי לטון נקיה יכול יורו חייבין מאוס תומלאת הגוף לפני זריקה ובבשר טהור קמיירי: ושאיתו ניתר לטהורין. כגון אם אכל אפילו בשר טהור בטומלאת הגוף קודם זריקה דם עדיין לא היתה נותרה לטהורים זריקה היא המתרה: או אינו אלא. הכי דקשין שאינו נאכל לטהורין אין חייבין מאוס תומלאת הגוף אף שניתר לטהורין: ואולי את הלך ואת היואל. לאחר זריקה שא"ע שניתר בזריקה הואיל ועכשיו אריע בו פסול לא יורו חייבין עליו האוכלו בטומלאת: היינו לן. ואמרת לעיל דחייבין עליו מאוס תומלאת מזבח ולא כל הזבחים: אחר שריבה הכתוב ומיעט. כלומר הואיל ומזינו ריבוי ומיעוט: אמרת מרבה אני לן ויאל. שהיתה להן שעת הכושר שהרי היתה זריקה כשירה: וא"ת בשר שנטמא לפני זריקה ואכלו בטומלאת הגוף לאחר זריקה משני מה חייבין עליו. הא לא היתה לו שעת הכושר ואין פגול הוא דמעטין דאין חייבין אבל נטמא אפילו קודם זריקה ואחר זריקה אכלו חייב: שהיין זריקה אכלו חייב: למהו זריקה מעלייתא וניתר לטהורים קרינא ביה וא"ע שלא נאכל: נטמא. לפני זריקה הוא דחייב עליו האוכלו לאחר זריקה בטומלאת הגוף: ואלא לא. משום דלא הויל מעלייתא דאין הויך מלכה על היואל דלא היתה לו שעת הכושר: מאלו שמעת ליה דלמיר אין זריקה מועלת ביואל. למהו קרבן קשר רבי חלעזר הוא בפ"ק דמעילה (דף ו) דקתני בשר קדשי קדשים שילא לפני זריקה דמים ר' חלעזר אומר מועלין בו ואפי' לאחר זריקה משום דאין זריקה מועלת לו להוליעו מנידי מעילה: אלא אמר רב חסדא לא קשיא. הגך מתניתא דלעיל הא דקתני במתניתא במזיד הורלה נמי ביחוד ר"ל מדקתני לויך מלכה על אכילות והא דתני לא הורלה רבנן: דלא קניס. איכא דזריק דם טמא במזיד מי שמעת ליה: א"כ אמון תרימיה. להא דקתני הורלה: טומלאתו בין בשוגג. בין שנטמא בשוגג בין שנטמא במזיד הורלה אם זרקו בשוגג והא דתני לא הורלה אמזיד דזריקה קאי: (ר"ש")

הוספות בשוגג תרומתו תרומה. שהיתה לו שעת הכושר איירי שלא ניטמא בתחילת תלישתו שאם תלשו אדם טמא ועדיין משקה טופח עליו אין תרומתו תרומה כדמוכח בפ' כל שעה (פסחים דף לג.): במזיד אין תרומתו תרומה. אע"ג דתורם מן הרעה על היפה תרומתו תרומה כדאמרינן בהאשה רבה (ביבמות דף פט:): ודנתן במס' תרומות (פרק שני מ"ו) התם חזי קצת הכא לא חזי כלל: דמרצה ציץ על אכילות מי שמעת ליה. פי' בקונטרס להכי נקט אכילות דאעילון כ"ע מודו דציץ מרצה כדקתני בריש תורת כהנים ונראה לו לכפר עליו בדם כו' ולא דק בקונטרס דבעילין נמי אשכחן פלוגתא בפרק ביצד צולין (פסחים דף עז:): ת"ל אשר ליי'. הכא מוקמינא ליה לרבות לן ויוצא ותימה דבסוף דם שחיטה (כריתות דף כג: ושם) דריש ליה לרבות אימורים דאיסור טומאה חייל איסור חלב וי"ל דשקולים הן אבל קשה אההיא דכריתות בסוף פ' ב' דמעילה (דף י): דריש אימורים מאשר יקרב אל הקדשים דדבר שאין לו מתירין משיקדש בכלי וי"ל דהתם לא מייירי אלא בעולה ושאר קדשים אבל שלמים לא הייתי מרבה כיון דיצאו מן הכלל. מ"ר: רב שילא אמר כו'. וא"ת מאי דוחקיייהו דרבינא ורב שילא לשנויי כלל הא מוכח בהדיא בהאשה רבה (ביבמות דף צ. ושם) דחא מדאורייתא וחדא מדקאמר והא הכא דמדאורייתא ארצויי מרצה דתנן על מה הציץ מרצה כו' וי"ל דלעולם משמע ליה נמי ביבמות דאפילו מדרבנן נמי קתני על מה הציץ מרצה כו' למר כדאית ליה ולמר כדאית ליה אזריקה או אטומאה אלא דפשיטא ליה דמדאורייתא אין חילוק בין טומאה לזריקה והכי פירושו והא מדאורייתא ארצויי מרצה בכל ענין בין מטומאה בין מזריקה. מ"ר: זריקתו בין בשוגג בין במזיד הורלה. אע"פ שצריך לדחוק הלשון אליבא ניהא ליה לשנויי הכי ולא כרבינא כדאמר בפרק הנוקין (גיטין דף נד.) גברא לכפורי קא בעי ואנן ניקום וניקנסייה: (תוספות)

דף כו - א

ת"ש דם שנטמא וזרקו בשוגג הורצה במזיד לא הורצה הכי קאמר דם שנטמא וזרקו בין בשוגג בין במזיד נטמא בשוגג הורצה במזיד לא הורצה: **מתני'** נטמא שיריה נשרפו שיריה אבדו שיריה כמדת ר' אלעזר כשירה וכמדת רבי יהושע פסולה: **גמ'** אמר רב והוא שנטמאו כל שיריה אבל מקצת שיריה לא קא סלקא דעתך נטמא אין אבוד ושרוף לא מאי קסבר אי קסבר שירוא מילתא היא אפילו אבוד ושרוף נמי אי קסבר שירוא לאו מילתא היא ונטמא מאי טעמא דמרצה ציץ אי הכי כל שיריה נמי לעולם קסבר שירוא מילתא היא ונטמא והוא הדין לאבוד ושרוף והאי דקאמר נטמא רישיהו נקט כדנתני רבי יהושע אומר כל הזבחים שבתורה שנשתייר מהן כזית בשר או כזית חלב זורק את הדם כחצי זית בשר וכחצי זית חלב זורק את הדם ובעולה אפי' כחצי זית בשר וכחצי זית חלב זורק את הדם מפני שכולה כליל ובמנחה אפי' כולה קיימת לא יזרוק מנחה מאי עבידתה אמר רב פפא מנחת נסכים ס"ד הואיל ובהדי זבח קא אתינא כגופיה דזיבחא דמיא קמ"ל מנהני מילי אמר רבי יוחנן משום רבי ישמעאל ומטו בה משום רבי יהושע בן חנניא אמר קרא **[ויקרא יז-ו]** והקטיר החלב לריח ניחוח לה' חלב ואע"פ שאין בשר ואשכחן חלב יותרת ושתי כליות מנלן דקתני ובמנחה אפילו כולה קיימת לא יזרוק מנחה הוא דלא יזרוק הא יותרת ושתי כליות יזרוק מנלן רבי יוחנן דידיה אמר לריח ניחוח כל שאתה מעלה לריח ניחוח ואיצטריך למכתב חלב ואיצטריך למיכתב לריח ניחוח דאי כתב חלב הוה אמינא חלב אין יותרת ושתי כליות לא כתב רחמנא ריח ניחוח ואי כתב רחמנא לריח ניחוח הוה אמינא אפילו מנחה כתב רחמנא חלב: **מתני'** שלא בכלי שרת פסול ורבי שמעון מכשיר הקטיר קומצה פעמים כשרה: **גמ'** אמר רבי יהודה בריה דרבי חייא מאי טעמא דר' שמעון אמר קרא **[ויקרא יז-א]**

דף ב - א

וחיב עליה בין חוף למקומו בין חוף לזמנו פסול ואין בו כרת חוף למקומו פסול ואין בו כרת חוף לזמנו פיגול וחייבין עליו כרת דברי ר' אלעזר ור"ש וחכ"א כיון שנתנו לשמאל פסלתו מתנתו מ"ט משום דבעי קדושה בכלי וכיון שנתנו לשמאל נעשה כדם שנשפך מצואר בהמה על הרצפה ואספו שפסול מכלל דר"א ור"ש לא בעו מתן כלי תיובתא דרב נחמן תיובתא לרבי יהודה בריה דרבי חייא מסייעא ל' לרבי ינאי לימא תיהוי תיובתא אמר לך רבי

ינאי אנא דאמרי כתנא דהקטר ולא לצדדים קתני: הקטיר קומצה פעמים כשרה: אמר רבי יהושע בן לוי פעמים ולא פעמי פעמים ור' יוחנן אמר פעמים ואפילו פעמי פעמים מאי בנייהו א"ר זירא יש קומץ פחות משני זיתים ויש הקטרה פחותה מכזית איכא בנייהו ריב"ל סבר אין קומץ פחות משני זיתים ואין הקטרה פחותה מכזית ורבי יוחנן סבר יש קומץ פחות משני זיתים ויש הקטרה פחותה מכזית: איתמר קומץ מאימתי מתיר שירים באכילה רבי חנינא אומר משמשלה בו את האור רבי יוחנן אמר משתצית בו את האור ברובו אמר ליה רב יהודה לרבה בר רב יצחק אסברה לך טעמא דר' יוחנן אמר קרא [בראשית יט-כח](#) והנה עלה קיטור הארץ בקיטור הכבשן אין כבשן מעלה קיטור עד. שתצית האור ברובו אמר ליה רבין בר רב אדא לרבא אמרי תלמידך אמר רב עמרם תניא אין לי אלא דברים שדרכן ליקרב בלילה כגון אברים ופדרים שמעלן ומקטירין מבוא השמש ומתעכלין והולכין כל הלילה כולה דברים שדרכן ליקרב ביום כגון הקומץ והלבונה והקטרת ומנחת כהנים ומנחת כהן משוח ומנחת נסכים שמעלן ומקטירין מבוא השמש והא אמרת דרכן ליקרב ביום אלא עם בא השמש שמתעכלין והולכין כל הלילה מנין ת"ל [ויקרא ו-ב](#) זאת תורת העולה ריבה והא עם בא השמש לא משכחת לה שתצית האור ברובו לא קשיא כאן לקלוט כאן להתיר רבי אלעזר מתני לה מבוא השמש ומוקים לה בפוקעין וכן כי אתא רב דימי אמר רבי ינאי בפוקעין ומי אמר רבי ינאי הכי והא א"ר ינאי קטרת שפקעה מעל גבי המזבח אפילו קרטין שבה אין מחזירין אותן ותני רב חנינא בר מניומי בדבי ר' א' בן יעקב [ויקרא ו-ג](#) אשר תאכל האש את העולה על המזבח עיכולי עולה אתה מחזיר ואי אתה מחזיר עיכולי קטרת סמי מיכן קטרת א"ר אסי כי פשיט רבי אלעזר במנחתו בעי הכי (בעי ר' אלעזר) קומץ שסידרו וסידרו עליו את המערכה מהו דרך הקטרה בכך או אין דרך הקטרה בכך תיקו: בעי חזקיה אברין שסידרו וסידרו עליהן את המערכה מהו על העצים אמר רחמנא דוקא על העצים או דלמא כיון דכתיב קרא אחרינא אשר תאכל האש את העולה על המזבח אי בעי הכי עביד אי בעי הכי עביד תיקו: בעי רבי יצחק נפחא אברין שסידרו בצידו המערכה מהו אליבא דמ"ד על ממש לא תיבעי לך

רש"י וחיוב. כלומר אם חישב עליה כל זמן שהוא בשמאלו לאו מחשבה היא ולאו חיוביה כרת האוכלו שאין מחשבה פוסלת אלא במי שראוי לעבודה ושמאלו בלא כלי לר"ס כינו כשרה כדלמרינו לעיל בלעבודה ביד עובדה בימין: פסלתו מתנתו. מה שניתן בשמאלו ושוב אין לו תקנה בחוזה: מ"ט משום דבעי לקדושה בכלי כו' וחספו שפסול. עוד להקדיש בכלי לאו הוא עוד הא קומץ קידוש כלי לאו הוא מפסול דהוה כדס שגשף מן הכלי על הרצפה וחספו שגשף כדלמרינו במס' יומא בפ' הוציאו לו (דף מה). נשפך מן הכלי על הרצפה וחספו כשר: לא בעו מתן כלי. לאו בעי לית ליה התנחל בחוזה כדפרישית דהוה ליה כנשפך על הרצפה מן האור שפסול דנפקא לן מולקח מים הפך דם מהפך יקבלו וקידוש קומץ במקום קבלת דם ושמאלו בלא כלי הכי היא כרצפה דכי חשך רבי שמעון שמאלו כהכלה לא הכשיר אלא בכלי: לרבי יהודה מסייע ליה. דלמך כשעובדה ביד בעיני ימין הכא נמי קתני יחזיר לימינו: לרבי ינאי לימא תיהו תיובתא. דלמך אפילו כהמינו וכל שכן בשמאלו הכא קתני יחזיר לימינו: דלמך כחנף דהקטר. דקתני לעיל הקטר חלבים וחלבין כו' ומכשר עבודת קומץ בשמאלו ואפילו ביד: ולאו ללדדן קתני. כדלמך רבי יהודה בכיה דרבי חייל לעויל: פעמים. הכי בראשונה וחלוי בשניה ולא פעמי פעמים: משני זיתים. הלכך האי דנקיח מתניחין פעמים דוקא נקט שיהא בכל הקטרה כזית ולא פחות דאין הקטרה בפחות מכזית: ורבי יוחנן אמר יש קומץ פחות משני זיתים. ואפילו הכי קתני מתניחין פעמים כשרה: מאימתי מתיר כו'. דכתיב קש קדשים מאשי ה' אין לך חלק אלא לחצר אשי ה' בת"כ: משמשלה. במקתה: אין כבשן מעלה קיטור כו'. ובקומץ נמי כתיב והקטיר הלכך בעיני קיטור: אמרי תלמידך. תלמידך אומרים משמיה דרב עמרם: אין לי. אע"ל מזבח כל הלילה קאי: מבוא השמש. אחר שבא השמש: קומץ. ולבונה וכל הקרבנות דרכן ליקרב ביום דנפקא לן מביסו אורו בת"כ ולא יכא מותרו כלל אלא אכרי עולה שהקטיר הכתוב בלילה דכתיב [ויקרא ו](#) על מוקדה וגו': אכרים ופדרים. דלכך ליקרב בלילה מהאי קרא גופיה נפקא בחוזה כהנים: עם בא השמש. קודם ביאת השמש ואי קשיא הא קיימא לן מנחתם ונסכיהם בלילה והכא תני ומנחת נסכים ביום תריץ הא מותר לה בפ"ב דמסכת תמורה (דף יד): ומשני כאן בנסכים הבאין עם הזבח כאן בנסכים הבאין בפני עצמן: והא עם בא השמש לא משכחת לזית האור ברובו. קודם שקיעת החמה ואי לא חשיב הקטרה עד שקיעת האור ברובו איפסלו להו בשקיעת החמה: לקלוט. שהיא מזבח קולטו שלא יפסל בלילה הויה משמשלה בו האור: להחזיר. שקיעה לא הוה הקטרה עד שקיעת האור ברובו: ר' אלעזר מתני לה. דקתני לעיל בקומץ ולבונה שמעלן מבוא השמש: בפוקעין. בקומץ ולבונה הקופלן מתוך האור וטופלים מעליו ארון כל הלילה: אפי' קרטין. שלמים וחשובין שבה: אין מחזירין. ולעיל קתני קטרת ומוקי לה איהו בפוקעין: תאכל. קרי ביה תעוכל: עיכולי. פוקעין: כי פשיט. כשהיה שונה: על המזבח. החת העצים: בלוי המערכה. (רש"י)

תוספות אין הקטרה פחותה מכזית. בפ' כל המנחות באות מצה (לקמן דף נח). פליגי אביי ורבא וקיימא רבא כרבי יהושע בן לוי דהכא ואביי כרבי יוחנן וצ"ע בפ' אלו עוברין (פסחים דף מג): דאמר רבי יוחנן כל איסורין שבתורה אין היתר מצטרף לאיסור חוץ מאיסורי נזיר שאמרה תורה משרת וכל משרת זעירי אמר אף שאור בבל תקטירו כמאן כו' אלעזר דדריש כל אי הכי אפילו חמץ בפסח נמי אין הכי נמי ולאמרי דאביי והשתא מרבי יוחנן מיהא תקשי דכרבי אלעזר הוה ולא מ"ל דלאמרי מדאביי דהא ר"י קאי כאביי וי"ל (דאביי) אפילו מ"ד דלא דריש כל וכל דריש וצריך עיון דממשרת דריש מדפריך לקמיה והא משרת להכי הוא דאתא. מ"ר: יש הקטרה בפחות מכזית. בהקטר שומשום בסוף הקומץ זוטא (לעיל טז): מודה דאין דרך הקטרה בכך והא דמשמע בכל דוכתי דאין הקטרה בפחות מכזית כדאמר לעיל דאם לא נשתייר כזית חלב אין זורק את הדם הכא היינו טעמא משום דיש קומץ פחות משני זיתים וחצי קומץ מרבין בפרק כל המנחות באות מצה (לקמן נח). ובריש אלו עוברין (פסחים מג): מדכתיב כל שאור. מ"ר: תורת העולה ריבה. אכתי דרשינן מינה בפ' יוצא דופן (נדה מ): תורה אחת לכל העולין שאם עלו לא ירדו. מ"ר: קומץ מאימתי מתיר את השיריי לאכילה. הוה מצי למינקט אימורים דכמה דלא (פסחים נט): מיקטירי אימורים לא מישתירי בשר באכילה אלא משום דכי נטמאו או שאבדו מישתירי בשר לא פסיקא ליה אבל קומץ פסיקא ליה. מ"ר: אלא עם בא השמש כו'. מקומץ ולבונה לא קשה היאך הם קריבין אחר התמיד דשמא כיון שנקמצו קודם הוה כאברים שנתתו שהתירן הקמיצה ומנחת כהנים וכהן משיח אף על פי שאין בהם קמיצה יש בהם קידוש כלי כדאמרין (זבחים דף מה): דכל דבר שאין לו מתירין משיקדש בכלי חשיב כמתירין. מ"ר: ואי אתה מחזיר עיכולי קטורת. מהעולה לא ממעט עיכולי קומץ ולבונה כיון דאיתנהו על מזבח החיצון אבל קטורת על מזבח הפנימי. מ"ר: (תוספות)

א - כז דף

דעל העצים כתיב כי תיבעי לך אליבא דמ"ד על בסמוך מאי ה"נ על בסמוך מעב את רובו היין מיעוטו מעב את רובו השמן מיעוטו מעב את רובו הסולת והשמן מעבין זה את זה **מתני'** הקומץ מיעוטו מעב את רובו עשרון מיעוטו מעב את רובו השמן מיעוטו מעב את רובו הסולת והשמן מעבין זה את זה **הקומץ והלבונה מעבין זה את זה**: **גמ'** מ"ט אמר קרא [ויקרא ב-ב](#) מלא קומצו תרי זמיני עשרון מיעוטו מעב את רובו מאי טעמא אמר קרא [ויקרא ב-ב](#) מסלתה שאם חסרה כל שהוא פסולה היין מיעוטו מעב את רובו ככה השמן מיעוטו מעב את רובו ומנחת נסכים ככה ומנחת נדבה אמר קרא [ויקרא ב-ב/ב/טז](#) על כל לבונה [ויקרא ו-ח](#) ואת כל הלבונה אשר על המנחה: **מתני'** שני שעירי יה"כ מעבין זה את זה שני כבשי עצרת מעבין זה את זה ב' חלות מעבכות זו את זו שני סדרין מעבין זה את זה שני בזיכין מעבין זה את זה הסדרין והבזיכין מעבין זה את זה ב' מינים שבזיכין ג' שבפרה וד' שבתודה וד'

שבולבב וארבע שבמצורע מעכבין זה את זה שבעה הזאות שבפרה מעכבות זו את זו ז' הזיות שעל בין הבדים שעל הפרכת שעל מזבח הזהב מעכבות זו את זו:

גמ' שני שעירי י"ח מעכבין זה את זה חוקה שני כבשי עצרת מעכבין זה את זה והיה שתי חלות והיה שני סדרין חוקה שני בזיכין חוקה הסדרין

והזיכין חוקה שני מינים שבנזיר דכתיב כן יעשה ג' שבפרה חוקה ארבעה שבתודה דאיתקש לנזיר דכתיב **[ויקרא ז-ג]** על זבח תודת שלמי ואמר מר שלמי לרבות שלמי נזיר וארבעה שבמצורע דכתיב **[ויקרא יד-ב]** זאת תהיה תורת המצורע וד' שבולבב **[ויקרא כג-מ]** ולקחתם לקיחה תמה אמר רב חנן בר רבא ל"ש אלא שאין לו אבל יש לו אין מעכבין מיתבי ד' מינין שבולבב ב' מהן עושין פירות וב' מהם אין עושין פירות העושין פירות יהיו זקוקין לשאין עושין ושאר עושין פירות יהיו זקוקין לעושין פירות ואין אדם יוצא ידי חובתו בהן עד שיהיו כולן באגודה אחת וכן ישראל בהרצאה עד שיהיו כולן באגודה אחת שנאמר **[עמוס ט-ו]** הבונה בשמים מעלותיו ואגודתו על ארץ יסדה תנאי היא דתניא לולב בין אגוד בין אגוד בין שאינו אגוד כשר ר' יהודה אומר אגוד כשר שאינו אגוד פסול מאי טעמא דר' יהודה גמר קיחה קיחה מאגודת אזוב מה להלן באגודה אף כאן באגודה ורבנן לא גמרי קיחה קיחה כמאן אזלא הא דתניא לולב מצוה לאגודו ואם לא אגודו כשר כמאן אי כרבי יהודה לא אגודו אמאי כשר אי רבנן מאי מצוה לעולם רבנן ומאי מצוה משום **[שמות טו-ב]** זה אלי ואנוהו: שבע הזאות שבפרה מעכבות זו את זו חוקה שבע הזאות שעל בין הבדים ושעל מזבח הזהב ושעל הפרכת מעכבות זו את זו ד"ה כתיב חוקה דפר כהן משוח ודפר העלם דבר של ציבור ודשעירי עבודת כוכבים כדתיניא **[ויקרא ד-ב]** ועשה לפר כאשר עשה לפר מה ת"ל לכפול בהזאות

רש"י אכל העצים על המזבח: חליצת דמ"ד (על העצים) על כסמוך. כפ' שתי הלחם (לקמן דף לו.) במשנה פליגי ה"ל דכתיב על העצים על כסמוך: מחני' מיעוטו מעכב את רובו. שאם חיסר כל שהוא פסול: הוין. שלישית ההן של איל ורביעית ההן לכבש וחצי ההן לפר וכן השמן בין דמנחת נכסים כשעור ההן בין בלוג דמנחת נדבה: גמ' מלא קומנו תרי זימני. בויקרא חד במנחת נדבה וקמץ משם מלא קומנו וחד במנחת חוטא וקמץ הכהן ממנה מלא קומנו חד למנוה וחד לעכב: שאם חסר כל שהוא פסולה. דסלתה מייבושא דה"ל [דרקס]: ככה. בנספים ככה יעשה לשור האחד כפרשת שלח כן: ומסלתה ומשמנה. ומשמע שיהו ענין וחדר כתיב נמי מנרסה ומשמנה שיהו ענין שנה הכתוב לעכב: גרס וסולת חד הוא אלא שגרס במנחת ביטורים וסלת כשאר מנחות: על כל לבנתה וחד כל הלבונה. שנה הכתוב לעכב: מחני' במעשה יס"כ כתיב חוקה בלחמי מות והיתה זאת לחוקה עולם וגו' וחוקה עיובאל: הוייה. סלת התיינה: בלחם הפנים כתיב מאשי' ה' חק עולם ואכולהו קאי אסדרים ואזיכין: מחני' שתי חלות. ענינה: שני סדרים. בלחם הפנים: שני מינין שגמרי. חלות ורקיקין כפרשת נשא: ג' כפרה אדומה. עץ ארז ואזוב וקני חולבת וצפורין כמלורע: שבע הזאות כפרה. והזה אל נכח פני אהל מועד וגו': שעל בין הבדים. ביה"כ כלאמרין במס' יומא (דף נג.): שעל הפרכת ומזבח הזהב. בין דיה"כ בין דפר העלם דבר בין דפר כהן משוח בויקרא: גמ' כן יעשה על חורט נזרו (במדבר ו) עיובאל: חוקה. זאת חוקה החורטה: היתה. הויא עיובאל: לקיחה תמה. ארבעתן כאלה: שלמי נזיר. לוי"ד קבין ירושלמיות סלת ולרביעית שמן כחודה כפ' החודה (לקמן עה.): שאין לו. ד' מינין לולב מעכבין: אכל יש לו אין מעכבין. אפילו לא אגוד כאלה: שנים מהן עושין פירות. דלחכות וממרים: יהו זקוקים. כלומר כולן יהו כאלה: כהן מעכבין אין נענין עד שיהו כולן באגודה אחת לזיקים וכשעם דומיא דעשין ואין עושין פירות: על הארץ יסדה. בזמן שאגודתו ביחד אז יסדה: ועשה לפר כאשר עשה לפר חטאת. דפר העלם דבר כתיב שיעשו לו כאשר עשה לפר כהן משוח שלמעלה הימנו: מה ת"ל. והלא כל מה שפירש לפר כהן משוח פירש לפר העלם דבר: לכפול בהזאות. לשנות באזהרת הזאת הדם עליו: (רש"י)

תוספות מסלתה ומשמנה מגרשה ומשמנה. לגבי עיובאל דנפשיה דאם חסר לא בעי שנה הכתוב אבל למעכבין זה את זה בעי שנה הכתוב כדפרישית לעיל (דף יט.) מ"ר: ארבעה שבמצורע. עץ ארז ואזוב ושני תולעת [צפורין] אבל מים חיים לא חשיב לפי שהיה מערב בהם הדם כדכתיב **[ויקרא יד]** וטבל אותם בדם תימה דלא חשיב הזאות דמצורע דמעכבות זו את זו ו"ל דתנא ושייר דהא לא חשיב נמי דפרים ואילים דחג דכתיב בהו (במדבר כט) כמשפט לעכב ואיכא טובא. מ"ר: ולקחתם לקיחה תמה. ו"מ דביום ב' סגי בחד מד' מינים ומבדק על נטילת לולב כמו אתרוג דשרי חסר ולא בעינן תמות אלא ביום ראשון ולדבריהם ביום שני תיסיגי שיטול האחד בשביל כולם וליתא דבסוף לולב הגזול (סוכה מא:) ובדיש לולב וערבה (שם מג.) דרשינן מולקחתם לקיחה לכל אחד ואחד מדכתיב ולקחתם לשון רבים ולא כתיב ולקחת אלא כי היכי דעיקר לקיחה קיימא אכולהו יומי הוא הדין לקיחה תמה דבעי לקיחת ד' מינים אכולהו יומי ולקיחת כל אחד ואחד אבל תמות של עצמן וכן לכם למעוטי שאלו גזול לא בעי אלא ביום ראשון. מ"ר: לא שנו אלא שאין לו אבל יש לו אין מעכבין. פי' בהלכות גדולות בהלכות לולב יש לו אין מעכבין דלא תימא עד דמגבה להו בהדי הדדי לא נפיק אלא אי מגבה חד חד לחודיה שפיר דמי דק"ל לולב אין צריך אגודה מ"ר. ור"ת הגיה בספרו ל"ש פירוש דמעכב' משום תמה אלא שאין לו אבל יש לו תמה הוא אף על פי שלא חיברו באגודה כדאמר' לקמן דלא דרשי רבנן קיחה קיחה ור' יהודה דרשי ליה קיחה קיחה דלא הויא תמה אלא א"כ אגודו וכולהו פי' דמ"א אפי' לפי הלכות גדולות ראה דצריך לאגודו כדמסיק עליה זה אלי ואנוהו. מ"ר: לא גמרי קיחה קיחה. אע"ג דגמרי קיחה קיחה משדה עפרון בריש קידושין (דף ב.) שמא הך דהכא אינה מופנה א"כ קיחה קיחה גמרי לקיחה לקיחה לא גמרי. מ"ר: ועשה כאשר עשה כו'. ברייתא זו מיתנייא בפרק ב"ש (זבחים לט.) והתם מפרש לה (תוספות) שפיר.

ב כ ד

שאם חיסר אחת מן המתנות לא עשה כלום: ת"ר שבע הזאות שבפרה שעשאן בין שלא לשמן בין שלא מכוונות (אל נכח פני אוהל מועד) פסולות ושבפנים ושבמצורע שלא לשמן פסולות שלא מכוונות כשרות והתניא גבי פרה שלא לשמן פסולות שלא מכוונות כשרות אמר רב חסדא ל"ק הא רבי יהודה הא רבנן דתניא מחוסרי כפרה שנכנסו לעזרה בשוגג חייב חטאת במזיד ענוש כרת ואין צ"ל טבול יום ושאר כל הטמאים וטהורים שנכנסו לפניו ממחיצתו להיכל כולו בארבעים מבית לפרכת אל פני הכפרת במיתה רבי יהודה אומר כל היכל כולו ומבית לפרכת בארבעים ואל פני הכפרת במיתה במאי קא מיפלגי בהאי קרא **[ויקרא טז-ב]** ויאמר יי' אל משה דבר אל אהרן אחיך ואל יבוא בכל עת אל הקודש מבית לפרכת אל פני הכפרת אשר על הארון ולא ימות רבנן סברי אל הקודש בלא יבא מבית לפרכת ואל פני הכפרת בלא ימות ור' יהודה סבר אל הקודש ומבית לפרכת בלא יבא ואל פני הכפרת בלא ימות מ"ט דרבנן אי ס"ד כדאמר ר' יהודה לכתוב רחמנא אל הקודש ולא פני הכפרת ולא בעי מבית לפרכת ואנא אמינא היכל מיחייב מבית לפרכת מבעיא מבית לפרכת דכתב רחמנא מצית אמרת דהיכל כולו איקרי קודש שנאמר **[שמות כז-לג]** והבידילה הפרכת לכם בין הקודש ובין קודש הקדשים ורבי יהודה מ"ט אי ס"ד כדאמר אמרי רבנן לכתוב רחמנא אל הקודש ומבית לפרכת ולא בעי אל פני הכפרת ואנא אמינא מבית לפרכת במיתה אל פני הכפרת מיבעיא אל פני הכפרת דכתב רחמנא למה לי ש"מ אל פני הכפרת במיתה לפרכת באזהרה ורבנן ה"נ דלא צריך והאי דכתב רחמנא אל פני הכפרת למעוטי דרך משופש כדתנא דבי ר"א בן יעקב אל פני הכפרת קדמה זה בנה אב כל מקום שנאמר פני אינו אלא פני קדים ורבי יהודה לימא קרא פני מאי אל ש"מ אל דוקא ורבנן אל לאו דוקא ורבי יהודה דאמר אל פני הכפרת דוקא **[במדבר יט-ד]** והזה אל נכח נמי דוקא ורבנן מדתתם לאו דוקא ה"נ לאו דוקא מתקיף לה רב יוסף לרבי יהודה מדאל דוקא (אל נכח) נמי דוקא אלא דמקדש שני דלא הו ארון וכפרות ה"נ דלא עביד הזאות אמר רבה בר עולא אמר קרא **[ויקרא טז-לג]** וכפר את מקדש הקודש מקום המקודש לקודש רבא אמר הא והא רבנן

רש"י שאם חיסר ו' אחת מהן לא עשה כלום. אין לי אלא מהן שבעה דפרכת הוא דעייכוו פהו מהן שבע מעכבין בכל מקום כגון פרה אדומה ובהזאה למזרע והכי מ' לה בזבחים ב' ב' (דף לט.) מנין לרבות בזבחה הזהב שאם חיסר פסל א"ע"ג דשאר ד' מהנות למזבח החיטין לא מעכבין כדלמרי' בשמעתה קמייחא דפנהדרין (ד' ז): ופסל וכפר אפי' ג' מהנות ואפי' ב' ואפי' אחת ה"ל כן יעשה מרביעין כל עשיותיו שיעכבו מריסיה דקרא ועשה לפר (ועשה הא) דרשין (אלה) לפר לרבות פר ית"כ ובשחיטת הקדשים כפרה ב"ש פריך למאי הילכתא אי נימא לעכב שפיטו חוקה כתיב בה ומשני לה האם לפיכך שריים ללא כתיב בפר ית"כ ועוד מילי אחרונייהא כאשר עשה לפר לרבות פר כהן משיח שאם חיסר אחת ממהותיו פסל החטאת לרבות שעירי עבודה כוכבים על יבור דכתיב בפרשת פסח לך וכי תצו וגו' בעבודת כוכבים מדבר ואתון שעירים טעוין היייה על הפרכה ועל מזבח הזהב דדרש' בה"כ דהאי חטאת לרבות שעירי עבודה כוכבים: האזות דפרה. שלא לשמן פסולות דכתיב ביה חטאת היא: שלא מכוונת. שלא כוון כנגד פתחו של היכל פסולות דכתיב בה חוקה ואל נכה: ושפנים. כגון דיה"כ ופר כהן משיח ופר העלם דבר ושעירי עבודה כוכבים: ושפנים. בשער הקור ממשן של מזרע: שלא לשמן פסולות. שפנים חטאת נינהו של מזרע לקמיה מוקי' לה להחיר שלא עלו לו לשם חובה להכניסו בקדשים: שלא מכוונת. בין מזבח למזבח כשרות ללא כתיב בהו אל נכה: הא רבי יהודה הא רבנן. בסיפא דמילתא מפרש לה: ענוש כרה. דכל זמן שלא הביא כפרתו לא יכל מידי טומאתו נפקא לן מקריא דתניא איש (איש) אשר יטמא ולא יתחטא (במדבר יט) בדמים כלומר אם מאותו עמאים הוא שזריכו דמים ולא הביאם ונכנס למקדש ונכחה אתה אומר בדמים או לא נתחטא במי נדה כשהוא אומר מי נדה לא זורק עליו הרי מים אמרין הא מה ת"ל ולא יתחטא בדמים להביא את המזבח כפרה ואין ל"ל טעם ויש דנקפא לן התם מעוד טומאתו בו ושאר כל הטמאים שחייבו: וטורחין שנקבחו לפנים ממחילתו. ו"ל אמה מקום דריסת רגלי ישראל: להיכל כו'. אם נכסו סם: דארבעים. ממות משום דכתיב ואל יבא בכל עת אל הקדש וגו' (ויקרא טז): מבית לפרכת. לפני ולפנים ששם ארון ואל פני הכפרת נמי היינו מבית לפרכת ללא שהלך עד לפני הארון כדכתיב: ובעיניו. הא היכל בכלל מבית לפרכת ללא נכנס לשם אלא דרך היכל ומשעת ביאת היכל קם ליה במלקות: לאו נמי לא. אפילו לאו נמי ליכא: בין הקדש. היינו היכל: אל פני הכפרת מציעא. דמחייב מיהא הא משעה שנקבחו מבית לפרכת מחייב מיהא ויש בכלל מבית לפרכת פני הכפרת: למעוטי דרך משופש. כגון משופש שחתר החומה של לפני ולפנים ועשה פתח דקרוס או לפתח ונכנס ולא נכנס בפתח שבמזרח שיהא פניו למערב ועוד פני בקוטרס א"כ נכנס בפתח מזרח וצדד באלכסון והלך בצדדיו לא מחייב דלפני בעיניו שיהו פניו אל פני מזרחיים של כפרת אבל בזבחים בפרק התעורבות (דף פב): מפרש (התוספות) דרך משופש כגון דרך לול שהיה אחורי בית הכפרת כדאמרי' בסוף איהו מקומן (שם נה): שנים לפרבר וה"ר יעקב מאורליני"ש הקשה מההיא דס"פ התעורבות (שם פב) ושם ד"ה לא) בני דם שנקבחו לפני דאמרי' יאמר אל הקדש ואל יאמר פנימית ומשני לא נצרכה אלא לדרך משופש ופריך והא הבאה כתיב ביה אלמא ממעטין דרך משופש מדכתיב ביה הבאה ויש לחלק בין הבאת דם להבאת גוף אדם. מ"ר: (תוספות)

תוספות להיכל כולו בארבעים. הקשה ה"ר י"ט מלפננו מהא דתנן בפרק בתרא דתמיד (דף לג): בזמן שבי"ג נכנס להשתחות לשם [שלשה] אוחזין בו א' מימינו וא' משמאלו ואחד באבנים טובות כו' הגביה לו הפרוכת נכנס והשתחוה ויצא נכנסו אחיו הכהנים והשתחוה ויצאו אלמא (לבית קדשי הקדשים) שרו ותיריך ר"ת דהשתחווא צורך עבודה היא. מ"ר: למעוטי דרך משופש. וא"ת תיפוק ליה מדכתיב ואל יבא דמשמע דרך ביאה כדמעטין בפ"ב דשבעות (דף יז): טמא שנכנס דרך גגין להיכל וי"ל התם כשפיחת התקרה איירי אבל הכא לשנכנס דרך לול שהיה בעליית בית קדשי הקדשי' שבו היו משלשלין את האומנים בתיבות דרך ביאה הוא דלכך נעשה א"כ כמו שפירש בקוטרס כאן שחתר את החומה שלפני ולפנים ועשה פתח בדרום או בצפון ונכנס ולא נכנס בפתח שבמזרח שיהיה פניו למערב ועוד פני בקוטרס א"כ נכנס בפתח מזרח וצדד באלכסון והלך בצדדיו לא מחייב דלפני בעיניו שיהו פניו אל פני מזרחיים של כפרת אבל בזבחים בפרק התעורבות (דף פב): מפרש (התוספות) דרך משופש כגון דרך לול שהיה אחורי בית הכפרת כדאמרי' בסוף איהו מקומן (שם נה): שנים לפרבר וה"ר יעקב מאורליני"ש הקשה מההיא דס"פ התעורבות (שם פב) ושם ד"ה לא) בני דם שנקבחו לפני דאמרי' יאמר אל הקדש ואל יאמר פנימית ומשני לא נצרכה אלא לדרך משופש ופריך והא הבאה כתיב ביה אלמא ממעטין דרך משופש מדכתיב ביה הבאה ויש לחלק בין הבאת דם להבאת גוף אדם. מ"ר: (תוספות)

א - כח דף

הא דקאי מזרח ומערב ואדי הא דקאי צפון ודרום ואדי אמר מר ושפנים ושמצרוע שלא לשמן פסולות שלא מכוונות כשרות והתניא בין שלא לשמן בין שלא מכוונות כשרות אמר רב יוסף לא קשיא הא רבי אליעזר והא רבנן רבי אליעזר דמקיש אשם לחטאת מקיש נמי לוג לאשם רבנן לא מקיש ולרבי אליעזר וכי דבר הלמד בהיקש חוזר ומלמד בהיקש אלא אמר רבא הא והא רבנן כאן להכשיר (הקרבן) כאן להרצות (שלא עלו לבעלים לשום חובה): **מתני'** שבעה קני מורה מעכבין זה את זה שבעה נרותיה מעכבין זה את זה שתי פרשיות שבמזוזה מעכבות זו את זו אפילו כתב אחד מעכבן ד' פרשיות שבתפילין מעכבין זו את זו אפילו כתב אחד מעכבן ד' ציציות מעכבות זו את זו שארבעתן מצוה אחת רבי ישמעאל אומר ארבעתן ארבע מצות: **גמ'** מ"ט והיה כתיב בהו תנו

רבנן מנורה היתה באה מן העשת ומן הזהב עשאה מן הגרוטאות פסולה משאר מיני מתכות כשרה מאי שנא מן הגרוטאות פסולה דכתיב **[שמות כה-לא]** מקשה והויה שאר מיני מתכות נמי זהב והויה אמר קרא תיעשה לרבות שאר מיני מתכות ואימא לרבות גרוטאות לא ס"ד דאמקשה כתיבה הויה תיעשה נמי אמקשה כתיב מקשה לעכב זהב נמי לעכב האי מאי אי אמרת בשלמא מן הגרוטאות פסולה משאר מיני מתכות כשרה היינו זהב זהב מקשה מקשה לדרשא אלא אי אמרת מן הגרוטאות כשרה משאר מיני מתכות פסולה זהב זהב מקשה מאי דרשת ביה מאי דרשא דתניא **[שמות כה-לט]** כבר זהב טהור יעשה אותה את כל הכלים האלה באה זהב באה כבר אינה באה זהב אינה באה כבר **[שמות כה-לא]** גביעיה כפתוריה ופריה באה זהב באה גביעיה כפתורים ופריה אינה באה גביעיה כפתורים ופריה אימא נמי באה זהב באה קנים אינה באה זהב אינה באה קנים הויה פמוט מיקרי **[במדבר ח-ד]** וזה מעשה המנורה מקשה זהב באה זהב באה מקשה אינה באה זהב אינה באה מקשה מקשה דסיפא למאי אתא למעוטי חצוצרות דתניא חצוצרות היו באים מן העשת מן הכסף עשאה מן הגרוטאות כשרים משאר מיני מתכות פסולים ומאי שנא משאר מיני מתכות פסולים דכתיב כסף והויה מן הגרוטאות נמי מקשה והויה מיעט רחמנא גבי מנורה מקשה היא היא ולא חצוצרות תנו רבנן כל הכלים

רש"י הא דקאי כהן מזרח ומערב ואדי. ואם עמד כהן בפניו למערב ואחוריו למזרח והוה ספק מזוהו אפילו אינם מכוונות כנגד הפתח כשרות והא דתני פסולות דקאי לפון ודרום שלא כמלתו ואדי: והתניא בין שלא לשמן כו' כשרות. אדמזרע קאי: כ' אליעזר דמקיש אשם לחטאת. ואפילו אשם למזרע פסול שלא לשמה: וכי. אשם הלמד בהיקש מחטאת דליתיה פסול שלא לשמן חוזר ומלמד בהיקש על הלוג דליתיה פסול שלא לשמו והא קיימא לן בפ' איהו מקומן (זבחים דף מטו): דלון למידון למד

בהר אלמא הרלוה: הכי נמי. למשכן של אש ירד מן השמים בתמיה: הכא כתיב כמשפטו. משמע הלכותו נאמרו לו: הכס כתיב לתבניתו. משמע דהרלוהו כמותו: הגור כמין פסיקו. אזור כרוך אומנים שרואים לעשות מלכה נאה חונקין עלמן שלא יהו נגררין בבגדיהם: ראש חקש. בשעת מולד לבנה אינה נראית כי אם מעט ואינה ניכרת כלמדין בראש השנה (דף כ.) כזה ראייתם אם כזה ראייתם: שריים. לא היה מכיר איזה עמא ואיזה עהור: הלכות שחיה. לא היה מבין מהיכן היא מוגרמת: והאש אשך תעשה על המזבח. ועשייה תחילת זביחה והיא וכתוב זה אלמא הרלוה באלבע: פשיטא. לזאת אחת מעבבתו דכתיב וכתבהם כתיבה תמה (שבת קג:). קולו של יוד. רגל ימיני של יוד: הא נמי פשיטא. הא לא נעשית האות: שאין גויול מוקף לה. שמדבקת בלוח אחרת והיינו דקתני כתב אחד מעבבתו כלומר הלכות משפט אות אחת מעבבו למזוזה ותפילין: חוכו של ה'. רגל שפניו: ירכו. רגל הימנית ל"א חוכו הגויול והחלקו שכתובו ותפילין קמייני: (כ"ט)

תוספות אבן היתה לפני המנורה. משנה היא במסכת תמיד (פ"ג מ"ט). מ"ר: סילוקו כסידורו. ולמ"ד אין תנור מקדש (לקמן דף צה:). לא היה חם בשעת סידורו אלא כלומר דף. מ"ר: הכא כתיב כמשפטו והתם כתיב כתבניתם. ואם תאמר גבי משכן נמי כתיב ככל אשר אני מראה אותך את תבנית המשכן ואת תבנית כל כליו וי"ל דהכא לא כתיב בהר והתם כתיב בהר דמשמע שמן השמים ירדו למשה על ההר. מ"ר: שלשה דברים היו קשין לו למשה כו'. ואם תאמר ולחשוב נמי הריא דאלו טריפות (חולין דף מב.) דאמר וזאת החיה אשר תאכלו מלמד שתפס הקב"ה כל מין ומין והראה לו למשה ואמר לו זאת אכול וזאת לא תאכל ויש לומר דלא חשיב אלא הך דכתיב זה ויש לתמוה דלא חשיב מחצית השקל דכתיב זה יתנו ואמרינן (שקלים דף ג ומ"ר) כמין מטבע של אש הראהו למשה ויש לומר דלא שייך התם נתקשה אלא משום דלא הוה ידע בשום ענין אם לא היה מראהו. מ"ר: קוצו של יו"ד. פירש בקונטרס רגל ימיני וקשה דהא פשיטא דאין זה אתו ומפרש ר"ת דהוא ראשו כפוף כדאמרינן בסמוך מפני מה כפוף ראשו ואם תאמר דאמרינן בהגדת חלק (סנהדרין דף צה:). ונער יכתבם דהיינו יו"ד שאם השליך נער אבן בקיר ועושה רושם עושה יו"ד ויש לומר דכעין יו"ד קאמר ולא קאמר

דכעין יו"ד קאמר ולא קאמר (תוספות)

ב ט דף

איפסיקא ליה כרעא דה"י דהעם בניקבא אתא לקמיה דר' אבא א"ל אם משתייר בו כשיעור אות קטנה כשר ואם לאו פסול: ראמי בר תמרי דהוא חמוה דמי בר דיקולי איפסיקא ליה כרעא דוי"ו דויהרג בניקבא אתא לקמיה דרבי זירא א"ל זיל אייתי ינוקא דלא חכים ולא טפש אי קרי ליה ויהרג כשר אי לא יהרג הוא ופסול אמר רב יהודה אמר רב בשעה שעלה משה למרום מצאו להקב"ה שיושב וקושר כתרים לאותיות אמר לפניו רבש"ע מי מעבב על ידך אמר לו אדם אחד יש שעתידי להיות בסוף כמה דורות ועקיבא בן יוסף שמו שעתידי לדרוש על כל קוף וקוף תילין תילין של הלכות אמר לפניו רבש"ע הראהו לי אמר לו חזור לאחורך הלך וישב בסוף שמונה שורות ולא היה יודע מה הן אומרים תשש כחו כיון שהגיע לדבר אחד אמרו לו תלמידי רבי מנין לך אמר להן הלכה למשה מסיני נתיישבה דעתו חזר ובא לפני הקב"ה אמר לפניו רבונו של עולם יש לך אדם כזה ואתה נותן תורה ע"י אמר לו שתוק כך עלה במחשבה לפני אמר רבא שבעה אותיות צריכות שלשה זיונין ואלו הן שעטני"ז ג"ץ אמר רב אשי חזינא להו לספרי דווקני דבי רב דחטרי להו לגגיה דחיי"ת ותלו ליה לכרעיה דה"י חטרי להו לגגיה דחיי"ת כלומר חי הוא ברומם של עולם ותלו ליה לכרעיה דה"י כדבעא מיניה רבי יהודה נשיאה מר' אמי מאי דכתיב [ישעיה כו-ד] בטחו ביי' עדי עד כי ביה יי' צור עולמים אמר ליה כל התולה בטחונו בהקב"ה הרי לו מחסה בעולם הזה ולעולם הבא אמר ליה אנא הכי קא קשיא לי מאי שנא דכתיב ביה ולא כתיב יה כדדרש ר' יהודה בר ר' אילעאי אלו שני עולמות שברא הקב"ה אחד בה"י ואחד ביו"ד ואיני יודע אם העולם הבא ביו"ד והעולם הזה בה"י אם העולם הזה ביו"ד והעולם הבא בה"י כשהוא אומר [בראשית ב-ד] אלה תולדות השמים והארץ בהבראם אל תקרי בהבראם אלא בה"י בראם [היו אומר העולם הזה בה"י והעולם הבא ביו"ד] ומפני מה נברא העולם הזה בה"י מפני שדומה לאכסדרה שכל הרוצה לצאת יצא ומ"ט תליא כרעיה דאי הדר בתשובה מעיילי ליה וליעיל בהך לא מסתייעא מילתא כדריש לקיש דאמר ריש לקיש מאי דכתיב [משלי ג-ד] אם ללצים הוא יליץ ולענוים יתן חן בא לטהר מסייעין אותו בא לטמא פותחין לו ומ"ט אית ליה תאנא אמר הקב"ה אם חוזר [בז] אני קושר לו קשר מפני מה נברא העולם הבא ביו"ד מפני שצדיקים שבו מעוטים ומפני מה כפוף ראשו מפני שצדיקים שבו כפוף ראשיהם מפני מעשיהן שאינן דומין זה לזה אמר רב יוסף הני תרתי מילי אמר רב בספרים ותניא תיובתיה חדא הא דאמר רב ס"ת יש בו שתי טעיות בכל דף ודף יתקן שלש יגנו ותניא תיובתיה שלש יתקן ארבע יגנו תנא אם יש בו דף אחת שלימה מצלת על כולו: א"ר יצחק בר שמואל בר מרתא משמיה דרב והוא דכתיב רוביה דספרא שפיר א"ל אבבי לרב יוסף אי אית בההוא דף שלש טעיות מאי א"ל הואיל ואיתיהיב לאיתקוני מיתקן וה"מ חסירות אבל יתירות לית לן בה חסירות מ"ט לא אמר רב כהנא משום דמחייב כמנומר: אגרא חמוה דרבי אבא הוה ליה יתירות בסיפריה אתא לקמיה דרבי אבא א"ל לא אמרן אלא בחסירות

רש"י איפסיקא ליה כרעא דה"י. בתפילין: וי"ו דויהרג. כל כבוד אירע במקום נקב ונראה כמין יו"ד: דלא חכים. דאי חכים מבין שמחרף הוא לומר יהרג כלפי מעלה ואומר ויהרג: לא טפש. שאם טפש אינו יודע לקרות אלא אות שלימה: כתרים. כגון התגין דס"ת: מי מעבב על ידך. מה שכתבה שחתה לרוב הוסף עוד עליהם כתרים: שהגיע לדבר. שרצין טעם: נתיישבה דעתו. של משה הואיל ומשמו אומר אע"פ שעדיין לא היבילה: במקולון. מקום הקלפין שוקלן בשרו כלמחר בכרכות (דף הא) שספרו בשרו במסכתות כרזו: שלשה זיונין. ג' תגין קטנים בכל אחת בשון רגל השמאלית וכן בעין בראש הרגל הפנימי וכן כולם ואותם ג' תגין אחד נוטה לימין ואחד נוטה לשמאל ואחד למעלה: שעטנין גז. והוא הדיו לגדיה כפופה ולגון פשוטה: דווקני. שמדקדקים לעשות כתב מיוחד: חטרי לגגיה דחיי"ת. לגגו של חית עושין למעלה כעין חוטרי כזה כלומר הקב"ה חי שכן ברומם של עולם חיי"ת היינו חי: והלו כרעיה דה"י. רגל הפנימי של ה"י תלוי באויר ואינו דבוק לגגו: הוה לו מחסה. דהיינו הכי משמע על שצטחו ביי' עדי עד הוה להם ביה יי' מחסה לזר מעוז לעולמים: אחת בה"י ואחת ביו"ד. חלק את שמו והיה מכלל אות ג' טיפין ומחזותן טיפין נעשו מים ואש ואויר וכל העולם כולו וכן כתוב בספר יצירה: שדומה לאכסדרה. שפתוח מתחתיו: שכל הרומה ללאת. ממנו לתרבות רעה יוצא: מעלן ליה. שפתח העליון בין רגל שכתובו לגגו: ולעילוי בהך. פתח התחתון דנפיק ביה: לא מסתייעא מילתא. דהבא לטיבה בעי סיוע מפני יצר הרע הלכך עבדי ליה סיוע פתח יתירה: הוא יליץ. (אותו) כלומר פתח לו להיות לך: מסייעין אותו. אלמא בעי סיוע: אית ליה תגא. לה"י כתר קטן בסוף גגו דה"י: מעשיהם אין דומין כו'. וכבודו של זה גדול משל זה משום הכי ראשיהם כפופים דמתבטא מחזיקו: תרתי מילי אמר רב בספרים. בהלכות ספרי תורה ולקמן אמרינן אידך מילתא דרב: מלאת על כוון. שאפילו טעיות בכל דף ודף או מלאת עליהם הך דף שלימה ומתקן: אי בההוא דף שלימה טעיות מאי. מלאת או אין מלאת מי אמרינן שלימה בלי טעות או דלמא שלימה מד' טעיות אבל שלש לא איכפת לו: הואיל ואיתיהב ראשון לתקוני. ס"ת שיש ג' טעיות בכל דף מתקן להך דף בת ג' ומלאת על כולם אף על פי שיש ד' בכל שאר הדפין: וה"מ. דלמרינן ד' יגנו כגון חסרות שחסרו ממנו אותיות: (רש"י)

תוספות זיל אייתי ינוקא דלא חכים ולא טפש כו'. מעשה היה בגט שהיה דלי' של כדת משה קטנה כמעט כמו יו"ד והביא רבי אליהו ינוקא דלא חכים ולא טיפש וקרא בו כדת והכשירו מהך דשמעתין. מ"ר: ואי לא יהרג הוא ופסול. יש לדקדק מכאן דכתיב ויהרג חסר בלא וי". מ"ר: שעטנו ג'. יש מפרשים ג' זיונים השנים לצד שמאל אחד מלמעלה ואחד מלמטה והאחד לצד ימין כזה שעטנו" ג"ץ ובפי' שבת כתיבת יד רבי' ש"י צייר אחד מימין ואחד משמאל ואחד מלמעלה כזה עוד פי' שיש שעשין שלשתן למעלה כזה מ"ר. כתיב בשימושא רבה דמשמע טט דלטפות צריכה ג' זיונים ור"ת כתב בתיקון ס"ת שלו שהוא שיבוש. מ"ר: דחטריה לגגיה דח"ת. פי' בקונטרס שהגביה רגל שמאלו של ח' עד למעלה כזה' ור"ת פירש באמצע גגו של חית גבוה מעט כמו חטרתא דגמלא דבאמצע כזה ולפי' הקונטרס לא יתיישב כל כך הא דאמרינן בסוף הבונה (שבת דף קד:) כגון שנטלו לגגו של חית ועשו שני זיינים: ומאי טעמא אית ליה תגא. פי' בקונטרס בסוף ה"י כזה ורבינו תם' מפרש בתחילה כזה כמו תגא דד' בעירונין (דף יג.) ובסוטה (דף כ.) וכפירוש הקונטרס נראה שהכתר לצד פתח התשובה ותגא דקוף כיוצא בו דאמר בפי' הבונה (שבת דף קד.) מ"ט מהדר תגא דקוף לגב' ר"ש אמר הקב"ה רשע אם אתה חוזר כך אני אעשה לך כתר כמותי. מ"ר: ותניא תיובתא. בחדא לאו תיובתא גמורה היא אלא דבדוחק מיתרצא. מ"ר: תגא אם יש בו דף אחד כו'. דוקא מעיקרא דאי יכול לתקן במה שיחזור ויכתוב דף שלם אמאי יגנו. מ"ר: (תוספות)

א - ל דף

אבל יתרות לית לן בה אידך דאמר רב הכותב ס"ת ובה לגמור גומר ואפילו באמצע הדף מיתבי הכותב ס"ת בא לו לגמור לא יגמור באמצע הדף כדרך שגומר בחומשין אלא מקצר והולך עד סוף הדף כי קא אמר רב בחומשין והא ס"ת קאמר בחומשין של ס"ת איני והא"ר יהושע בר אבא אמר רב גידל אמר רב לעיני כל ישראל באמצע הדף היא באמצע שיטה איתמר רבנן אמרי אף באמצע שיטה רב אשי אמר באמצע שיטה דווקא והלכתא באמצע שיטה דווקא אמר רבי יהושע בר אבא אמר רב גידל אמר רב שמנה פסוקים שבתורה יחיד קורא אותן בבהכ"נ כמאן דלא כר"ש דנתיא **דברים לד-ה**. יומת שם משה עבד יי' אפשר משה חי וכתב וימת שם משה אלא עד כאן כתב משה מכאן ואילך כתב יהושע בן נון דברי רבי יהודה ואמרי לה רבי נחמיה אמר לו ר"ש אפשר ס"ת חסר אות אחת וכתב **דברים לא-כו** לקוח את ספר התורה הזה ושמתם אותו וגו' אלא עד כאן הקב"ה אומר ומשה כותב ואומר מכאן ואילך הקב"ה אומר ומשה כותב בדמע כמה שנאמר להלן **ירמיה לו-יח** ויאמר להם ברוך מפיו יקרא אלי את כל הדברים האלה ואני כותב על הספר בדיו לימא דלא כר"ש אפי' תימא ר"ש הואיל ואישתני אישתני וא"ר יהושע בר אבא אמר רב גידל אמר רב הלוקח ס"ת מן השוק כחוטף מצוה מן השוק כתבו מעלה עליו הכתוב כאילו קיבלו מהר סיני אמר רב ששת אם הגיה אפי' אות אחת מעלה עליו כאילו כתבו (סי' סגלם) ת"ר עושה אדם יריעה מבת שלש דפין ועד בת שמנה דפין פחות מיכן ויתר על כל לא יעשה ולא ירבה דפין מפני שנראה אגרת ולא ימעט בדפין מפני שעיוני משוטטות אלא כגון למשפחותיכם (למשפחותיכם למשפחותיכם) אד פמנים נדמנה לו יריעה בת תשע דפים לא יחלוק שלש לכאן ושש לכאן ארבע לכאן וחמש לכאן בד"א בתחלת הספר אבל בסוף הספר אפי' פסוק אחד ואפי' דף אחד פסוק אחד ס"ד אלא אימא פסוק אחד בדף אחד שיעור גליון מלמטה טפה מלמעלה ג' אצבעות ובין דף דף כמלא ריוח רוחב שתי אצבעות ובחומשין מלמטה שלש אצבעות מלמעלה שתי אצבעות ובין דף דף כמלא ריוח רוחב גודל ובין שיטה לשיטה כמלא שיטה ובין תיבה לתיבה כמלא אות קטנה ובין אות לאות כמלא חוט השערה אל ימעט אדם את הכתב לא מפני ריוח של מטה ולא מפני ריוח של מעלה ולא מפני ריוח שבין שיטה לשיטה ולא מפני ריוח שבין פרשה לפרשה נדמנה לו תיבה בת חמש אותיות לא יכתוב שתיים בתוך הדף ושלוש חוץ לדף

רש"י אבל יתרות לית לן בה. אלא גורקין: מחזי כמנומרי. כשכותב ומגיה בו השיטין את מה שחיסר: הוא ליה יתירות בספריה. ד' בכל דף: מקלר. השיטין והולך עד שיגמור לעיני כל ישראל כדף הדף כזה: כי קאמר רב. יגמור באמצע הדף: בחומשין. קא ס"ד בשאר חומשין שאין עשוין כקדושת ספר תורה אבל עשוין הן בגליון כס"ת: בחומשין של ס"ת. כגון (בראשית ג) ויפסד בחרון במלכים וכגון בכל מסעיהם (שמות ז) ובהר סיני (ויקרא כז) וירדו יחיחו (במדבר כז) יכול לכתוב באמצע הדף כדרך שגומר בשאר חומשין שאינן של ס"ת אבל לעיני כל ישראל מודי דבסוף הדף: אף באמצע שיטה. ובאמצע הדף: ובאמצע שיטה. שמה פסוקים. מומת משה: יחיד קורא אותו. אדם אחד קוראן ואין מפסיק ביניהם כדי לעמוד אחר ולקרוא: אפשר ס"ת חסר. ומשה קורא לו ס"ת לקוח את ספר התורה הזה: הקב"ה אומר. ומשה אומר אחריו כדי שלא יטעה בכתב וכותב: מכאן ואילך משה כותב בדמע. ולא היה אומר אחריו מרוב זעמו: כמו שנאמר להלן מפיו יקרא וגו'. שלא היה אומר אחריו משום דקויות הוו: לימא דלא כר"ש. דקוין דלאמר ר"ש משה כתב הוה ליה כשאר פסוקים ויפסיק ביניהם ויקרא אחרי: דלאשתני. לכתב בדמע אשתני משאר ס"ת: כחוטף מזה. ומזה עבד אבל אי כתב הוא מזה יתירה טפי: פחות מכאן או יתר על כל לא יעשה. שהפסיק של חבורי הידיעות פיה בן כשאלו בהן יותר מדלי הלכך לא יעשה ידיעות קרות שלא יהו התפסים מקורבין יותר מדלי ולא לרבות שלא להרחיקן יותר מדלי: ולא ירבה בדפים. לעשות שמה בקלף אם קלף קטן הוא מפני שהדפין קצרים ונראין כארוכות: ולא ימעט בדפין. לעשות ג' (בידיעה) אם יריעה גדולה היא: מפני שעיוני משוטטות. כשהדפין רחבים וטובה בראשי השיטות: נדמנה לו יריעה שיש בה ט' דפין. למדת האחרים וקריד לקרבה מפני שאמרנו לא יתר על שמה: אלא ד' לכאן וה' לכאן. כדי שלא תהא זו יתירה על זו יותר מדלי: בד"א. לא ימעט ולא ירבה בדפין: בתחלת הספר. אבל בסופו אפילו אין לו לכתוב אלא פסוק אחד וכתבו בכל הידיעה: ואפילו דף אחד. יעשה בכל הידיעה: אלא אימא פסוק אחד בדף אחד. אם רוצה יעשה דף קצר מן תיבה אחת כשיטה אחת כדי שיגמור בסוף הדף: שיעור גליון. דס"ת: ובחומשין. שאינן עשוין לס"ת אבל עשוין הן בגליון דס"ת: לא ימעט. לעשות אותיות קטנות כשיטה עליונה ותחתונה מפני ריוח הגליון: מפני ריוח שבין שיטה לשיטה. כגון אם כרטט באמצע הדף שני שיטין שאין ריוח כדי שיעור ביניהם לא ימעט הכתב מפני ארוח ריוח: (רש"י)

תוספות אבל יתירות לית לן בה. יש טועים כשמסופקין בתיבה אם מליאה אם חסירה עשוין אותה מליאה משום דיתירות לית לן בה ולא מילתא היא דהכא מיירי ביתירות שגרין דלא אמרינן דמחזי כמנומר. מ"ר: שמנה פסוקים שבתורה יחיד קורא אותן. ה"ר משולם היה מפרש למעוטי שלא יקרא ש"צ עמו וקשה לר"ת דבימי החכמים לא היה רגילות שישיע שליח ציבור לקורא בתורה כדמוכח בפ' שני דמגילה (דף כא: ושם) דאמרינן קראוה שנים יצאו משא"כ בתורה אלא כן עיקר כמו שפירש בקונטרס לאמרי שלא יקראו זה אחר זה אותם ח' פסוקין כגון זה ד' זה ד' זה ד' זה ד' זה ד' ומה שנוהגין עכשיו שמסיע ש"צ לקורא בתורה כדי שלא לבניש את מי שאינו יודע לקרות כענין שמצינו במס' ביכורים (פ"ג מ"ז) שהתקינו שמקרינ את הכל וכו' היא דבפ' בתרא נדדה (דף עא.) שהתקינו שמטבילין כלים על גבי גבי הנשים. מ"ר: מכאן ואילך כתב יהושע. מה שנוהגין לומר צידוק הדין בשבת במנחה פירש רב שר שלום גאון על שנבטר משה רבינו באותה שעה לפיכך נמנעו מלעסוק בתורה משום דאמרי' חכם שמת כל בתי מדרשות שבעיר בטילין וקשה דהא כתיב בן מאן ועשרים שנה אנכי היום ודרשינן היום מלאו ימי ושותני ואם בשבת מת א"כ כתב היום מערב שבת ויש לתמוה דכתב על העתיד ולר"ש לא בעי למימר דהפסוק נאמר על העתיד מדקשיא ליה מהא דכתיב לקוח את ספר התורה הזה שמה על שם שעתיך יהושע להשלימו ועוד קשה דבסדר עולם משמע דבשבעה באדר שמת משה בו ערב שבת היה דתנתי ואחר הפסח בעשרים ושנים סבבו את העיר כל אנשי המלחמה הקף פעם אחת והיה ביום השביעי ושכימו בבוקר וגו' רבי יוסי אומר יום שבת היה והשתא משתחילו לטבב לו בכ"ב בניסן א"כ יום שביעי שהיה שבת כ"ב בניסן היה ומדכ"ח בניסן שבת שבעה באדר ערב שבת. מ"ר: ומשה כותב. יש ספרים דגרסי ומשה אומר וכותב וחומרא היא לכותבי ס"ת ומזוהה ותפילין אע"ג דמייתי ראה מברוך שמה גם הוא היה עושה כן מ"ר ובקונטרס נמי גריס אומר וכותב ופירש טעם (בברוך) וזה לשונו הקב"ה היה אומר ומשה אומר (וכותב) אחריו כדי שלא יטעה בכתב וכותב מכאן ואילך משה כותב בדמע ולא היה אומר אחריו מרוב זערו כמה שנאמר להלן מפיו יקרא וגו' שלא היה אומר אחריו משום דקויות הוו. מ"ר: אם

הגיה בו אפי' אות אחת. מירוש בס"ת שלקח מן השוק לא נחשב עוד כחוטף מצוה שהיה אצל חבירו בעבירה שהיה משהה ספר שאינו מוגה ומעליל על זה כאילו כתבו. כגון למשפחותיכם ג"פ. ר"ת פי' בתיקון ס"ת שלו בשם רבינו חננאל שאמר בשם הגאון דהיינו כשהכתובה דקה אבל כשהכתובה גסה הכל לפי הנוי ויכול לעשות דפין בשיטין ארוכין דאין עיניו משוטטות כיון שהכתובה גסה. מ"ר: פסוק אחד בדף אחד. ואף על גב דליכא ס' שיטין או שיעורין אחרין דמסכת סופרים ליכא למיחש בדף אחרון. אף על פי שאי אפשר לו לסיים הדף בפסוק אחד כיון שיש בדפין אחרים ס' שיטין אלא אם כן יעשה בדף אחרון שיטין ארוכות. מ"ר: (תוספות)

ב - ל דף

אלא שלש בתוך הדף ושתים חוץ לדף נזדמנה לו תיבה בת שתי אותיות לא יזרקנה לבין הדפין אלא חוזר וכותב בתחילת השיטה הטועה בשם גורר את מה שכתב ותולה את מה שגרר וכותב את השם על מקום הגרר דברי רבי יהודה רבי יוסי אומר אף תולין את השם רבי יצחק אומר אף מוחק וכותב ר"ש שזורי אומר כל השם כולו תולין מקצתו אין תולין ר"ש בן אלעזר אומר משום ר"מ אין כותבין את השם לא על מקום הגרר ולא על מקום המחק ואין תולין אותו כיצד עושה מסלק את היריעה כולה וגונזה איתמר רב חננאל אמר רב הלכה תולין את השם רבה בר בר חנה א"ר יצחק בר שמואל הלכה מוחק וכותב ולימא מר הלכה כמר ומר הלכה כמר משום דאפכי להו אמר רבין בר חנינא אמר עולא א"ר חנינא הלכה כר"ש שזורי ולא עוד אלא כל מקום ששנה ר"ש שזורי הלכה כמותו אהיא אלימא אהא ר"ש שזורי אומר כל השם כולו תולין מקצתו אין תולין והא איתמר עלה אמר רב חננאל אמר רב הלכה תולין את השם ורבה בר בר חנה אמר רב יצחק בר שמואל הלכה מוחק וכותב ואם איתא הוא נמי לימא אלא אהא ר"ש שזורי אומר אפי' בן חמש שנים וחורש בשדה שחיתת אמו מטרתו הא איתמר עלה זעירי א"ר חנינא הלכה כר"ש שזורי ואם איתא הוא נמי לימא אלא אהא בראשונה היו אומרים היוצא בקולר ואמר כתבו גט לאשתי הרי אלו יכתבו ויתנו חזרו לומר אף המפרש והיוצא בשיירא ר"ש שזורי אומר אף המסוכן אי נמי אהא תרומת מעשר של דמאי שחזרה למקומה ר"ש שזורי אומר אף בחול ושאלו ואוכלו על פיו והא איתמר עלה א"ר יוחנן הלכה כר"ש שזורי במסוכן ובתרומת מעשר של דמאי ואם איתא הוא נמי לימא אלא אהא רבי יוסי בן כיפר אומר משום ר"ש שזורי מול המצרי שזרעו לזרע מקצתו השריש לפני ר"ה ומקצתו אחר ר"ה אין תורמין מזה על זה לפי שאין תורמין ומעשרין לא מן החדש על הישן ולא מן הישן על החדש כיצד יעשה צובר גרנו לתוכו ונמצא תורם ומעשר מן החדש שבו על החדש שבו ומן הישן על החדש שבו הא איתמר עלה אמר רבי שמואל בר נחמני אמר רבי יוחנן הלכה כרבי שמעון שזורי ואם איתא הוא נמי לימא אלא אמר רב פפא אשידה רב נחמן בר יצחק אמר איין רב פפא אמר

רפ"ז לא יזרקנה לבין הדפין. ולא יכתבנה חוץ לשרטוט הגליון של דף א"ע"פ שהתירו לכתוב ב' אותיות חוץ לדף מחיבה בת חמש תיבה שלימה לא התירו: תולה. מגיה בין השיטין: מוחק. צדוד שהכתובה לה: וכותב. השם על המחק א"ע"פ שאינו הדור כ"כ כגוריה: כיצד הוא עושה. אם טעה בשם: ולימא. רב חננאל הלכה כר' יוסי: ולימא. רב יצחק הלכה כר' יצחק: מאוס דליכא תנאי דלפכי. לרבי יוסי כר' יצחק ור' יצחק כר' יוסי: איתא. איתמר הא דר' חנינא: ואם איתא. דלהא א"ר חנינא לימא הוא נמי למילתיה כהדי הגך אמוראי: בן חמש שנים. אכן פקועה קאי: הוא נמי נימא. הך מילתא תסם בשחיתת חולין כהדי זעירי: בקולר. ליהרנ: יכתבו ויתנו. א"ע"פ דהוא לא אמר תנו דמסתמא גלי דעתיה מדלמא כתבו לשם נתינה קאמר משום דיולא ליהרנ דלא ניחא ליה דחייפול קמי יבס: המפרש. בים: (דמאי. היינו) תרומת מעשר. אחד ממאה כדמפרש צ"פ עגלה ערופה (סוטה דף מה:). ה"ג תרומת מעשר של דמאי שחזרה למקומה ר"ש שזורי אומר אף בחול שואלו ואוכלו על פיו. רישא דהך מתני' הכי איתא במס' דמאי הוקרא פירות ממי שאינו נאמן על המעשרות ופסקה ולא עסקין דמאי שואלו בשבת ואוכלו על פיו ולמולאי שבת לא יאכל עד שיעשר תרומת מעשר של דמאי שחזרה כר' ור"ש בשבת שאין לו מה יאכל דלינו יכול לתרום בשבת והקילו חכמים אללו משום עונג שבת הואיל ודמאי דרבינו רובו עמי הארץ מעשין הן שואלו לע"ה אם עסקין ואוכלו על פיו תרומת מעשר של דמאי שחזרה למקומה דעכשוזי אין לה תקנה דכיון דנקרא עליה שם תרומה מדמעת ואוסר את החולין בזו אמר ר"ש שזורי דלף בחול סומך על המוכר משום הפסד חולין ושואלו אם הפריש מעשר קודם שמכרו לו ואוכלו על פיו דנמלחא שלא חלה ע"ה שם תרומת מעשר דכבר נפטרה: פול המצרי. מין קטנית וקמן פאזול"ה: שזרעו לזרע. לאם זרעו לזרע הוה חזיל מעשר דליה בחר לקיטת כדמפרש כ"ה (דף יג:) אכל מיני קטנית בחר השקפה אולי: טובר גוינו לתוכו. כלומר מערבין יפה ויתרום: ונמלא. חדש שכתוב התרומה מתקן את החדש הנשאר וישן שכתרומה מתקן את הישן הנשאר: (רפ"ז)

תוספות שלשה בתוך הדף וב' חוץ לדף. אומר ר"ת דשם צריך שיהא כולו בתוך הדף. מ"ר: רבי יוסי אומר אף תולין את השם ר' יצחק אומר אף מוחק וכותב. גורר היינו לאחר שנתייבשה הכתיבה ומוחק היינו בעוד לחה ואינו הדור כל כך ומדקתני ר' יוסי אומר אף תולין ר' יצחק אומר אף מוחק משמע לכאורה דגורר עדיף מכולהו ותולה גרע מיניה ומוחק גרע מתולה אבל א"א לומר כן אלא ר' יצחק אדר' יהודה קאי ולא אדר' יוסי ותולה גרע ממוחק כדאמרין בירושלמי פ"ק דמגילה דא"ר זעירא בר' חננאל בשם רב הלכה כמו שהוא אומר מוחק את החול וכותב את השם ותולה את החול ומיביעיא ליה התם בג' תיבות שיש בהם שם אי שרי לתלות דדלמא דוקא כשיש בהן תיבות של חול לא מיחזי כי טפל למה שבפנים ואיביעיא ליה אפי' בג' תיבות שכולם שם כגון אל אלקים יי' דכתיב בספר תהלים אי שרי לתלות או לא ור"ת פי' דתולין עדיף מכולהו לר' יוסי ולא גריס אף תולין ומאן דפסיק הלכה תולין קסבר דוקא תולין ולא מוחק וכותב וכן פוסק ר"ת אבל א"א לומר כן כדמוכח בירושלמי דתולין גרע ומיהו קשה אה גריסי' במילתיה דר' יוסי אף תולין דהא ר"י נמי מודה דתולין כדאי' במס' סופרים פ"ב דקתני טעה את כל השם יתלנו בין השיטין דברי ר"י ר"מ אומר מוחק משלפניו וכותב את השם על מה שמחק והיה נראה לומר דבהא פליגי דמר סבר תולין עדיף ומר סבר מוחק עדיף ומיהו אין לחוש אי פליגא ברייתא דמסכת סופרים אהא דשמעתין דעל כרחין אליבא דר"מ פליגי דקתני הכא ר"ש בן אלעזר אומר משום ר"מ אין כותבין את השם לא על מקום הגרר ולא על מקום המחק ואין תולין את השם כיצד עושה מסלק את היריעה כולה וגונזה. מ"ר: ולימא מר הלכה כמר. בפרק כל הגט (גיטין דף כח.) ובסוף מגילה (דף לא:) בתרי דוכתי ובקידושין פ' האומר (דף נט:) פריך כי האי גוונא וצריך ליתן טעם בשאר דוכתי דלא פריך. מ"ר: תרומת מעשר של דמאי שחזרה למקומה כו'. משנה היא במס' דמאי (פ"ד מ"א) וקתני רישא הוקרא פירות ממי שאינו נאמן על המעשרות ושכח ולא עישרן (מאי) שואלו בשבת ואוכלו על פיו ולמולאי שבת לא יאכל עד שיעשר תרומת מעשר של דמאי שחזרה למקומה כו' ופי' בקונטרס בשבת הקילו משום כבוד שבת הואיל ודמאי דרבינו הוא דרוב ע"ה מעשרין הן וטעם זה הוא בירושלמי במס' דמאי ועוד מפרש שם טעם אחר איתם שבת על עם הארץ וזה לשון הירושלמי חברייא משמיה דר' חנינא מפני כבוד השבת התירו ואם מפני כבוד השבת למה לי שואלו ע"ה עילה רב ביבי בשם ר' חנינא איתם שבת על ע"ה והוא אומר אמת פי' משום דשבת קובעת למעשר איתם שבת עליו ופריך דא תנינן חשכה מוצ"ש לא יאכל עד שיעשר מפני אחר שאין שבת עליו באימה תני שאלו בחול לא יאכל בשבת מ"ד איתם שבת עליו ניהא מ"ד משום כבוד שבת אפי' שאלו בחול יאכל בשבת ומשני לא אמרו אלא בשוגג ולא במזיד וטעמא דר"ש שזורי מפרש התם משום דאיתם דימוע עליו והוא אומר אמת פי' מאחר שהופרשה. מ"ר: הא איתמר עלה א"ר יוחנן הלכה כר"ש שזורי במסוכן ובתרומת מעשר של דמאי. ברוב ספרים גריס ר' יוחנן כן ולא ר' יוחנן כן ובפי' בהמה המקשה (חולין דף עה:) ובפי' א"ע"פ (כתובות דף נה.) וכן מוכח שם בפי' א"ע"פ דמיייתי לה אפלוטא דרב ור' יוחנן דאומדנא וקשה דבסמוך גבי ההיא דפול המצרי קא פסיק רבי שמואל בר נחמני א"ר יוחנן הלכה כר"ש שזורי ובפי' בהמה המקשה (שם:) מוכח דדוקא במסוכן ובתרומת מעשר של דמאי הוא דקאמר דהלכה כמותו ולא באחרני גבי ההיא בן פקועה דרב אדא בר חנן דא"ל רב אשי זיל שחתייה ופריך והא"ר חנינא הלכה כרבי שמעון שזורי ולא עוד אלא כל מקום ששנה ר"ש שזורי כו' ומשני אנא כי הא סבירא לי דאמר רבי יוחנן הלכה כר"ש שזורי במסוכן ובתרומת מעשר של דמאי אבל באחרני לא ויש לדחות ובספר רבינו גרשום כתיב בההיא דפול המצרי ר' יצחק בר נחמני אמר שמואל וכן בספרים ישנים. מ"ר: (תוספות)

אשידה דתנן [השידה] ב"ש אומרים נמדדת מבפנים ובית הלל אומרים מבחוץ ומודים אלו ואלו שאין עובי הרגלים ועובי הלבזבזין נמדד ר' יוסי אומר מודים שעובי הרגלים ועובי הלבזבזין נמדד וביניהן אין נמדד ר"ש שזורי אומר אם היו רגלים גבוהות טפח אין ביניהן נמדד ואם לאו ביניהן נמדד רב נחמן בר יצחק אומר איין דתנן רבי מאיר אומר שמן תחלה לעולם וחק"א אף הדבש ר"ש שזורי אומר אף היין מכלל דת"ק סבר יין לא אימא רבי שמעון שזורי אומר יין תניא אמר ר"ש שזורי פעם אחת נתערב לי טבל בחולין ובאתי ושאלתי את רבי טרפון ואמר לי לך קח לך מן השוק ועשר עליו קסבר דאורייתא ברובא בטל רוב עמי הארץ מעשרים הן והוה ליה תתורם מן הפטור על הפטור ולימא ליה לך קח מן העובד כוכבים קסבר אין קנין לעובד כוכבים בארץ ישראל להפקיע מיד מעשר והוה ליה מן החיוב על הפטור איכא דאמרי אמר ליה לך קח מן העובד כוכבים קסבר יש קנין לעובד כוכבים בארץ ישראל להפקיע מיד מעשר והוה ליה מן הפטור על הפטור ולימא ליה קח מהשוק קסבר אין רוב עמי הארץ מעשרין שלח ליה רב יימר בר שלמיא לרב פפא הא דאמר רבין בר חיננא אמר עולא א"ר חנינא הלכה כר"ש שזורי ולא עוד אלא כל מקום ששנה רבי שמעון שזורי הלכה כמותו אף בנתערב ליה טבל בחולין אמר ליה אין אמר רב אשי אמר לי מר זוטרא קשי בה ר' חנינא מסורא פשיטא

רס"ו נמדדת מבפנים. דלמרינן התם כוורת הקס וכוורת הקנים וכו' ספינה אלכסנדריית וקידה חיבה ומגדל שמחזיקים מ' סאה בלח שהן כוריים ביבש יאלו מחורת כלי ואין מקבלין טומאה: הקידה נמדדת מבפנים. אם מחזיק חללה כוריים טהורה: מבחוץ. עובי הנסרים נמדד עמה דרוחין אילו היה חלל מבפנים היה משלים לכוריים: עובי הרגלים. הרגלים עבים יותר מן הנסרים: לבזבז. מסגרת סביב לפניהם: וביניהם. אוחו אורז קצין הרגלים מתחת און נמדד דלא אמרי' רוחין כחילו שוליס יורדין עד סוף הרגלים: טפת. מקום חסוד הוא: שמן תחילה לעולם. בין שנתמא בלח הטומאה או בראשון או בשני הוא איהו ראשון דק"ל (פסחים דף יז): כל הפוסל את התרומה מטמא משקין להיות תחילה ושמן משקה: יין לא. בתמיה דיון מי איכא למ"ד לאו משקה הוא: אלא אימא ר"ש שזורי אומר יין. ולא שמו דבש דלא הוה משקין והאך קא"ר חנניא הלכה כר"ש: נתערב לי טבל. דמאי בחולין ולא יכול להפריש ממנו מפני חולין המעורבין בו ואע"ג דדמאי לא מייחבי מדלוריי' במעשר אפילו הכי הואיל ומייחבי מדרבנן הוה ליה מן חולין הפטור על טבל החייב: קח מן השוק. דמאי מעס הארץ דהוה נמי פטור מדלוריייתא על הפטור דלוריייתא: ולימא קח מן העובד כוכבים. דפטור מדלוריייתא וחייב מדרבנן: אין רוב עמי הארץ מעשרין. אלא מספקין בהו מחלה על מחלה היכך איכא למימר המעורב נחשך וזה לא נחשך אי נמי איפכא כך שמעתי וקש"ל לי א"כ כשלוהקה מן העובד כוכבי' נמי שמו ע"ה זה שמכר פירות הללו לא עשין והוה ליה מן פטור על החיוב ונראה בעיני שהטבל הזה טבל גמור היה וכיון שנתערב בחולין בטל מדלוריייתא' חד בחרי בטיל והוה ליה פטור מדלוריייתא ורבנן הוא דלחמור ורבנן טבל אכור במשאו והלכיו להפריש עליו תרומה ומיהו מיניה וביה לא החולין מתוקנין נפטרו לגמרי ואפי' חיובא דרבנן ליכא וא"ל לא וקח מן השוק ועשר עליו לפי חשבון טבל שבו קסבר רוב עמי הארץ מעשרין הן והוה ליה פטור מדלוריייתא וחייב מדרבנן כי האי ונימא ליה קח מן העובד כוכבים דפטור נמי מדלוריייתא דקס"ד יך קנין ולעובד כוכבים להפקיעו' כו' וחייב מדרבנן קסבר אין קנין לעובד כוכבים א"ר טו' קסבר אין רוב עמי הארץ מעשרין ושמו זה שמכרו לא עישר והוה ליה חייב מדלוריייתא וטבל המעורב פטור מדלוריייתא: קשי. פריד: (רס"ו)

תוספות שידה דתנן בית שמאי אומרים נמדדת בפנים כו'. בפ' כירה (שבת דף מד:) ושם פי' בקונטרס דשידה היא מרכבת נשים וקשה דא"כ למה לי מדידה דבמיוחדים למדרס לא בעינן מיטלטל מלא וריקן דאפי' פשוטי כלי עץ המיוחדים למדרס מיטמא מדרס כדמוכח בבבורות בפ' על אלו מומין (דף לח.) דאמרין בהגן דחו למדרסות דלא איתקוש לשק ועוד קשה כיון דמיטמא מדרס מיטמא טמא מת כדתניא בפ' בא סימן (נדח דף מט.) כל המיטמא מדרס מיטמא טמא מת אלא תנן במס' כלים (פי"ח מ"ב) דשידה מגלת באהל המת ובפ' כירה (שבת דף מד:) מיייתי לה בגמרא (ואין ניאותרין) וכן מוכח בבביר בפרק כהן גדול (דף נה.) דאינה עשויה למרכבת אדם דאמרין הנכנס לארץ העמים בשידה תיבה ומגדל כו' וקאמר התם כיון דלא שכיחא לא גזרו ביה רבנן משמע דלא שכיחא ליכנס בה ונראה לפרש דעשויה להניח בה כלים ומיהו קשה מספינה פרק ר"ע במסכת שבת (דף מג:) דתניא רבי חנינא אומר נלמדנה משק מה שק מיטלטל מלא וריקן כו' ואמאי הא עשויה למדרס שנכנסים בה בני אדם וי"ל דאירי בספינות גדולות שעיקרן עשויות לתת לתוכן פרקמיטא ולא דמאי למדרס ועוד נראה דאפי' עיקרו אתי להעבר בני אדם מעיר לעיר וכן שידה למרכבת נשים לא חשיב מדרס כיון דלא עבידא להיות נשען עליה אלא לכתת ממקום למקום מידי דהוה אלוקטמין טהורין בפ' במה אשה יוצאה (שבת דף סו:) פירש אשקינני' בלעז שהולכים עליהן בימות הגשמים ולא דמי לעגלה של קטן [בסוף פרק שני] דביצה (דף גז:) דטמאה מדרס ומיהו ר"ח פירש אלוקטמין ומיחתייה ומנורה מדכת' (ויקרא יא) מכל כלי עץ ולא כתיב כל כלי עץ ומדאינה מטמא במת אינה מטמא מדרס דכל המטמא במדרס מטמא טמא מת כדתנן בפ' בא סימן (נדח דף מט.) והיינו טעמא משום דאין עשויה להניח מדרס אלא לירד בו ולעלות. מ"ר: אימא ר"ש שזורי אומר יין. פי' יין דווקא ולא שמן דבש והקשה ר"ת דהכא פסקין כר"ש שזורי ובכל דוכתא משמע דהש"ס דשמן חשיב משקה בפ"ק דשבת (דף יז.) גבי מפני מה בוצרין בטהרה ואין מוסקין בטהרה ובמסכת מכשירין (פ"ו מ"ד) (ר"ע) דחשיב בשבעה משקין יין ושמן ובפ' חבית (שבת דף קמד:) גבי מוהל השמן ובפ"ק דפסחים (דף יד: ושם) גבי הוסיף ר"ע מימיהו של כהנים לא נמנעו מלהדליק שמן שנפסל בטבול יום בנר שנטמא בטמא מת ומוקי לה בנר של מתכת דהיא אב הטומאה דחרי הרי הוא כחלל ודייק קסבר ר"ע טומאת משקין לטמא אחרים שזורי דאורייתא כו' מאי איריא בטמא מת אפי' בראשון ושני נמי תחילה הוה דתנן כל הפוסל את התרומה מטמא משקין להיות תחילה והשתא מאי קושיא לימא דר"ע סבר כר"ש שזורי דלא חשיב שמן משקה אלא אוכל ומיהו מר"ע אינה קושיא דשמעין ליה דחשיב שמן משקה במסכת מכשירין ומיייתי ליה במס' שבת בריש פרק חבית (דף קמג:) חלב האשה מטמא לרצון ושלא לרצון כו' וקאמר סלי זיתים וענבים וכיוצא בו אבל מסתמא דהש"ס קשה כמו שפירשתי ותיירך ר"ת דהכא מייירי בקרוש כדקתני רישא השמן והחלב של גריסין בזמן שהם לחים הרי הן ראשונים פי' דהוה משקין קרוש הרי הן שניים ויש ספרים שרישא זו כתובה בהן והדר קתני ר"מ אומר שמן תחילה לעולם כו' מתיירא ושיני נמי תחילה הוה דתנן כל הפוסל את התרומה מטמא משקין להיות תחילה והשתא מאי קושיא לימא דר"ע והא מיפטר משעת מירוח העובד כוכבים ואין לומר דקסבר אינו פוטר דלא אשכחן תנא דאית ליה תרתי מירוח העובד כוכבים אינו פוטר ואין קנין דא"כ דגנך במאי מוקים ליה דר"מ אשכחן דאית ליה מירוח העובד כוכבים דאינו פוטר (וסבר יש קנין לעובד כוכבים דאינו פוטר) לקמן בפרק רבי ישמעאל (דף סו:) אבל קסבר יש קנין בספ"ב דע"ז (דף כא.) ורבי יהודה אית ליה יש קנין בפ' השואל (ב"מ דף קא.) ואית ליה נמי מירוח העובד כוכבים [אינו] פוטר לקמן בפ' ר' ישמעאל וי"ל דמי"מ דמי לחיוב כי היכי דלא א"ל קח מעצץ שאינו נקוב או מתבואת חוצה לארץ ועוד כל לקוח דרבנן הוא כדרשין תבואת רועך ולא לקוח בפ' השוכר את הפועלים (ב"מ דף פח.) ומיהו ה"ר יצחק בהר"מ מאיר מפרש הני מילי בשלחך עד שלא נתמרח ואפשר שלא היה מצוי ומיהו ר"ת מפרש דאדרבה בממורח הוא דמיפטר לקוח וצריך עיון אי מירוח העובד כוכבים פוטר אפילו מדרבנן בתבואה דעובד כוכבים דאמרין בפ"ק דבבורות (דף יא:) הלוקח טבלים ממורחים מן העובד כוכבים כו' דמרחיחו מן אן אימא דמרחיחו עובד כוכבים כו' והא דגזרינן משום בעלי כיסין בעובד כוכבים שלקח מישראל. מ"ר: (תוספות)

מי קאמר במשנתנו כל מקום ששנה קאמר אמר רב זעירא אמר רב חננאל אמר רב קרע הבא בשני שיטין יתפור בשלש אל תפור א"ל רבה זוטי לרב אשי הכי אמר רבי ירמיה מדיפתי משמיה דרבא הא דאמרינן בשלש אל תפור לא אמרן אלא בעתיקתא אבל חדתתא לית לן בה ולא עתיקתא עתיקתא ממש ולא חדתתא חדתתא ממש אלא הא דלא אפיצן הא דאפיצן וה"מ בגידין אבל בגרדין לא בעי רב יהודה בר אבא בין דף לדף בין שיטה לשיטה מאי תיקו אמר ר' זעירא אמר רב חננאל אמר רב מזוזה שכתבה שתיים שתיים כשרה איבעיא להו שתיים ושלוש ואחת מהו אמר רב נחמן בר יצחק כל שכן שעשאה כשירה מיתבי עשאה כשירה או שירה כמותה פסולה כי תניא ההיא בס"ת אתמר נמי אמר רבה בר בר חנה אמר רבי יוחנן ואמרי לה אמר רב אחא בר בר חנה אמר רבי יוחנן מזוזה שעשאה שתיים ושלוש ואחת כשרה ובלבד שלא יעשנה כקובה ובלבד שלא יעשנה כזנב אמר רב חסדא על הארץ בשיטה אחרונה א"ד בסוף שיטה ואיכא דאמרי בתחלת שיטה מ"ד בסוף שיטה [תהלים קג-יא] כגובה שמים על הארץ ומ"ד בתחילת שיטה כי היכי דמרחקא שמים מארץ א"ר חלבו חזינא ליה לרב הונא דכריך לה מאחד כלפי שמע ועושה פרשיותיה סתומות מיתבי אמר רשב"א ר"מ היה כותבה על דוכוסטוס כמין דף

רש"י מי קאמר במשנתנו. דמשמע משנה ולא כבייתא: קרע הבא בשני שיטין. אם נתקרה גליון של ספר תורה ונכנס הקרע בשני שיטין בתוך הכתב יתפור: בשלש אל תפור. אלא יסלק את הידיעה: עתיקתא. קלף ישן מניגוף קריעה: אפיצן. הוי שחור כעתיקא אפיצן מתוקן הקלף בעפלין שקורין גל"ש: והני מילי. דחופרי: כגידון. יתפור חבל לך כגידים פינדי"ש בלע"ז: בין דף לדף. אם נקרע עד כנגד הכתב שאזילו היה ככתב היה יותר נג' שיטין: ובין שיטה לשיטה. אם נקרע יתפור או לא יתפור: שהים שהים. שיטות קצרות שיטה שיטה בת שתי תיבות: שהים חזו וג' חזו וא' חזו מאז: כל שכן. דכשרה שעשאה כשירה דלח' יסיר משה ששיטה אחת ארוכה ושיטה אחת קצרה שאין ממלא כל השיטה: או שירה כמותה. שכתב השירה כשאר התיבות אריח על גבי אריח: שהים שלש ואחת. היינו כשירה: שלא יעשנה כקובה. כזה כאהל רחב מלמטה וקצר מלמעלה דהיינו אחת שהים שלש: זנב. שלש שהים ואחת כזה: על הארץ בשיטה אחרונה. כלומר אין בשיטה אחרונה אלא שתי תיבות הללו: בסוף שיטה. היו מתחילין בשיטה אחרונה כזה: בתחילת שיטה. היו מתחילין לשיטה אחרונה כזה: כדי שיהו שמים על הארץ דמשמע כדכתבי כי כגובה שמים על הארץ כן יאריך ימים: ומ"ד בתחילת שיטה. כלומר בעי אחרוני ארץ משמים דהכי משמע כי היכי דמרחקא שמים מארץ כן יאריכו ימים: דכריך לה מאחד כלפי שמע. לאחר שנתבה כופלה מנח שמאל לנח ימין כשהגיחה בלח והיינו מאחד כלפי שמע שראש השורה שמע ישראל וכופה יי' אחד והתחיל לכופלה מאחד וקופל ובה עד שמע: דוכוסטוס. קלף שלא נקלף: כמין דף. כמין עמוד שבספרים ארוכה וקצרה: (רש"י)

תוספות מי קאמר במשנתנו כו'. כי האי גוונא דייק בפ' בתרא דתנבות (דף קט.) גבי כל מקום שאמר רבן גמליאל רואה אני את דברי אדמון ותימה דבפ' כירה (שבת דף לט:) גבי כל מקום שאתה מוצא שנים חולקים ואחד מכריע הלכה כדברי המכריע חוץ מקולי מטלניות וקא פריך אימא ה"מ במתניתין אבל בברייתא לא ויש לומר כיון דאמר חוץ מקולי מטלניות שהיא משנה היו כאילו פירש במשנתנו ומיהו קשה בהני כללות דבפ' מי שהוציא והו (עירובין מו:) דקאמר רבי מאיר ורבי יהודה הלכה כר' יהודה ר' יהודה ר' יוסי הלכה כר' יוסי אמרי' סד"א הני מילי במתני' אבל בברייתא לא אע"ג דלא קאמר במשנתנו ושמא שאני התם דלא קאמר כל מקום. מ"ר: הא דאפיצן הא דלא אפיצן. משמע דס"ת כשר בלא אפיצן והקשה ר"ת מהא דאמרי' פרק המוציא יין (שבת דף עט:) ושם גבי ס"ת על הגויל ועל הדוכוסטוס כשירה משמע אבל דיפתרא דמלוח וקמיח ולא עפיץ לא (מיקרי ספר) ובפ' שני דסוטה (דף יז.) אמרי' אין כותבין פרשת סוטה לא על הלוח ולא על הנייר ולא על הדפתרא אלא על המגילה שנה: בספר וכו' ש"ת דנקרא ספר טפי כדאמרי' במס' סופרים אין כותבין לא על הנייר ולא על הדפתרא ומיהו מחוק לא גרס דהא בפרק המוציא יין (שבת דף עט:) קני על הנייר ועל המטלית פסולה ולא קני מחוק ועוד קשה היאך אנו כותבין ס"ת על הקלפים שלנו הא אינם מעופצין וכן גיטין שאנו כותבין בקלפין שלנו והא דמשמע בגיטין בדלא אפיצן יכול להזדייף היינו בקלפים שלהם שהיו עושים בהם תיקון של עיפוף דקודם עיפוף יכול להזדייף ונקרא דיפתרא ופסול ותדע שם בימיהם כותבין שטרות בקלף שאינו מעופץ כדאמרי' בפ' שני דגיטין (שם) כתבו במי טריא ועפצא כשר ומוקי לה בדלא אפיצן ומיהו איכא לאוקומי בנייר של עשבים דלא מיתקני ליה בעפצים כמו שפי' שם בקונטרס גבי חיישינן שמה במי מילין כתבו א"נ בעדי מסירה ורבי אלעזר. מ"ר: עשאה כשירה. מכאן משמע דהתניא בפ' הבונה (שבת דף קג:) כתבה כשירה או שכתב השירה כיוצא בה או שכתב האזכרות בזהב הרי אלו יגנוו בס"ת מיירי דהא מוקמינא לה הכא בס"ת ותימה דבפ' כל כתבי (שבת דף קטו:) בתחילתו תניא אין בין ספרים למגילה אלא שספרים נכתבין בכל לשון ומגילה עד שתהא כתובה אשורית על הספר ובדיו ותירץ הרב רבי יוסף דההיא דכל כתבי שפירם דלאו ס"ת ואכתי קשה דבפ"ק דמגילה (דף ח:) תניא מקרא שכתבו תרגום ותרגום שכתבו מקרא וכתב עברי אינו מטמא את הידים עד שיכתבנו בכתב אשורית על הספר ובדיו ומוקי לה רב אשי בשאר ספרים ור' יהודה היא אלמא שאר ספרים בעי דיו ולא אשכחן דפליגי עליה דרבי יהודה אלא לגבי הא דשרי בכל לשון אבל בדיו לא אשכחן דפליגי ונראה לפרש דההיא דכל כתבי לענין להציל מפני הדליקה דווקא מיירי ולא לענין לקרות בהם ולפי שיש בהן אזכרות מצילין אותן אע"פ שלא נכתבו כהלכתן אבל מגילה עד שתהא כתובה כהלכתה תדע דבעיא דריש גלותה התם לענין הצלה אבל הא לא מיבעיא ליה אם ניתנו ליקרות בהם או לא וא"ת תיקשי הך ברייתא לרב הונא דאמר בריש גמרא דכל כתבי (שבת דף קטו.) היו כותבין תרגום ובכל לשון אין מצילין למ"ד אין ניתנין לקרות בהן ויש לומר דהאמר התם תנאי היא: שלא יעשנה כזנב. כעין שפירש בקונטרס כאן יש לפרש הא דאמר בבבא בתרא (דף יד.) גבי כרם שתיים כנגד שתיים ואחד יוצא זנב שאחד בשורות שתיים ולא כנגד אור ששין שתי השורות שתיים שתיים. מ"ר: ועושה פרשיותיה סתומות. קצת קשה דנקט לשון רבים ואין שם כי אם פרשה אחת ושמא משום על הארץ דבסוף שיטה אע"פ שאין כתוב כלום אח"כ. מ"ר: רבי שמעון בן אלעזר אומר ר"מ היה כותבה על הדוכוסטוס. משמע דתלמידו של ר"מ היה שאמר דברים הרבה משמו בשאר מקומות כדאשכחן נמי לעיל (ל:): דקאמר ר"ש בן אלעזר משום ר"מ אין כותבין את השם לא על הנייר ולא על המחוק וכן בפ"ק דקדושין (דף כד.) גמרא ובלבד שיהא הכסף משל אחרים דקאמר ר"ש בן אלעזר משום ר"מ אשה פודה מעשר שני בלא חומש ותימה דבפ' המוציא יין (שבת דף עט:) כתוב בכל הספרים אמר רבי שמעון מאיר היה כותבה על הקלף מפני שהיתה משתמרת משמע שהיה חבירו דקאמר מאיר ולא קאמר ר"מ ושמא טעות סופר יש בכל הספרים ואי הוה אמרי' דתרי רשב"א הוה ניחא ומיתרצא בהכי פירכא אחריתי דהכא קתני אדוכוסטוס והתם תני אקלף והיה נראה לומר דתני תנאי אליבא דר"מ אבל אפטר לומר כן בפ' מרובה (ב"ק דף עח:) גבי מכרה חוץ מגיזותיה משני תרי תנאי אליבא דרשב"א ולא משני דתני היו ומיהו יש לחוקק משום דהנהו דאפליגי עליה בחדא אפליגי עליה באידך ברייתא ויש לתרץ דעל הדוכוסטוס דקתני הכא היינו אף הדוכוסטוס כדמפרשין נמי אף פתוחות וכו' נמי אקלף דמשמא ולפי מה שר"ל בסמוך דוכוסטוס דווקא ולא קלף הוי תימה דלמר דוכוסטוס עדיף למזוזה ולמר קלף עדיף (תוספות)

ועושה ריוח מלמעלה וריוח מלמטה ועושה פרשיותיה פתוחות אמרתי לו רבי מה טעם אמר לי הואיל ואין סמוכות מן התורה ואמר רב חננאל אמר רב הלכה כר"ש בן אלעזר מאי לאו אפתוחות לא אריוח וכמה ריוח אמר רב מנשיא בר יעקב ואמרי לה אמר רב שמואל בר יעקב כמלא אטבא דסיפרי אמר ליה אביי לרב יוסף ואת לא תסביר דכי אמר רב אריוח והא רב אית ליה מנהגא והאידיא נהוג עלמא בסתומות דאמר רבה אמר רב כהנא אמר רב אם יבא אליהו ויאמר חולצין במנעל שומעין לו אין חולצין בסנדל אין שומעין לו שכבר נהגו העם בסנדל ורב יוסף אמר רב כהנא אמר רב אם יבא אליהו ויאמר אין חולצין במנעל שומעין לו אין חולצין בסנדל אין שומעין לו שכבר נהגו העם בסנדל ואמרין מאי בינייהו מנעל לכתחילה איכא בינייהו אלא לאו שמע מינה אריוח ש"מ רב נחמן בר יצחק אמר מצוה לעשותן סתומות ואי עבדינהו פתוחות שפיר דמי ומאי פתוחות דקאמר רשב"א אף פתוחות לימא מסייע ליה כיוצא בו ספר תורה שבלה ותפילין שבלו אין עושין מהן מזוזה לפי שאין מורדין מקדושה חמורה לקדושה קלה הא מורדין עושין אמאי הכא סתומות והכא פתוחות דלמא להשלים הא מורדין עושין והתניא הלכה למשה מסיני תפילין על הקלף ומזוזה על דוכסוסטוס קלף במקום בשר דוכסוסטוס במקום שער למצוה והתניא שינה פסול בתפילין והתניא שינה בין בזה ובין בזה פסול אידי ואידי בתפילין והא דכתבינהו אקלף במקום שער והא

רש"י אמרתי לו רבי מה טעם. אהה עושה אותם פתוחות והלא בתורה סתומות הן אחרת ריוח שלאחר ובשעריך הוא סתום (שמאל של שיטה) והריוח שלמעלה השיטה: אמר לי הואיל ובתורה אינן סתומות. הגך שתי פרשיות שזו כתובה בראשונה וזו כתובה בהיפך לנו עושין פתוחות: מאי לאו אפתוחות. קאמר רב זה הלכה כר"ש: אטבא דסיפרי. גלועי"ו עץ סדוק הנושק לפי קונטרס שלא יכפלו אית ליה מנהגא. כדמפרש אס יבא אליהו כו': מנעל לכתחילה. למ"ד אס יבא אליהו ויאמר חולצין במנעל שומעין לו וסביר מנעל השמאל לכתחילה לא עד שיבא אליהו ויורה כו'. למ"ד אס יבא אליהו ויאמר אין חולצין במנעל שומעין לו מכלל עד שיבא אליהו ויאמר לא תחלו במנעל חולצין כו': תפילין קדושתן חמורה ממזוזה שיש בהן ל' פרשיות: הכא סתומות. בס"מ והכא פתוחות במזוזה אלא ש"מ במזוזה נמי סתומות הן: ודילמא להשלים. דילמא הא דייקוהו הא מורדין עושין שאם חסרה מתפילין מזוזה: קלף כותבין עליו במקום בשר כו'. אלמא תפילין אי אפשר לעשות מזוזה דלא על הקלף נכתבו: ומשני למורה. מלת תפילין על הקלף ומזוזה אדוכסוסטוס אבל אס שינה אין בכך כלום הילכך אס מורדין עושין: והתניא שינה פסול. ומשני בתפילין קמייבי (רש"י)

תוספות ועושה ריוח מלמעלה וריוח מלמטה. מן הצדדים לא פירש ושמה כיון דכורך מאחד כלפי שמע צריך לכתחילה כדי לגול בהיקף כעין ס"ת. מ"ר: והאידיא נהוג עלמא בסתומות. פירש בקונטרס דכשיש כתוב בתחילת שיטה ובסוף שיטה והריוח באמצע זו היא סתומה ואנו נוהגין להניח חלק מעט בתחילת שיטה ואחר כך מתחיל והיה אס שמע ושמה גם זה קרוי סתומה ור"ת מפרש דכשמיים מסיים פסוק באמצע שיטה ומניח עד סוף שיטה כשיעור למשפחותיים זו היא פתוחה ואס לא נשתתף בסוף שיטה כשיעור חלק למשפחותיים מניח שיטה שניה ומתחיל וכותב בשלישית וזו היא פתוחה וסתומה כל שכותב בתחילת שיטה וסוף שיטה ומניח חלק באמצע כדי לכתוב בו שם שתי אותיות או יותר וזו היא סתומה סדורה כל שכותב והולך השיטה עד חציה או עד שלישיתה ומניחה ומתחיל לכתוב בשיטה שתחתיה כנגד הנחה של שיטה העליונה וזו היא סדורה זה מצא ר"ת בסיידור קדמונים ובמסכת סופרים מצא איזו היא פתוחה כל שלא התחיל בראש השיטה ואיזו היא סתומה כל שהניח באמצע שיטה וכמה ניח בראש שיטה ויהא נקראת פתוחה כדי לכתוב שם של ג' אותיות גמר כל הפרשה בסוף הדף ושייר שיטה אחת מלמעלה ואס שייר מלמטה כדי לכתוב שם של ג' אותיות מתחיל מלמעלה ועוד בירושלמי בפ"ק דמגילה קאמר בהדיא דפתוחה מראשה פתוחה מתוך כל הני קשה אמנהג דידן דשביקין חלק בראש שיטה ואח"כ מתחילין והיה אס שמע והש"ס קאמר דהאידיא נהוג עלמא בסתומות ושמה סמכין אהיהא דירושלמי דפליג אש"ס דידן דמסקין הכא כי אמר רב אריוח ולא אפתוחות והתם פסיק רב בהדיא כמ"ד פתוחות והכי איתא התם מזוזה אית תנא תני פתוחות ואית תנא תני סתומות שמואל בר שילת בשם רב הלכה כדברי מי שאומר פתוחה שאין זה מקומה פתוחה מראשה פתוחה פתוחה מסופה פתוחה פתוחה מכתבן או פתוחה מסופה או פתוחה מראשה או פתוחה באמצע ומכאן דאס מסיים פרשה באמצע שיטה ואחר כך מתחיל לכתוב באמצע שיטה פתוחה פתוחה פתוחה פתוחה ואיך יתכן זה מי גרע בפתוחה מראשה לחוד או פתוחה מסופה לחוד ונראה לפרש דקאי לפרושי מילתיה דרב דהא דאמר הלכה כדברי מי שאמר פתוחה כגון שיעשה פתוחה מראשה או פתוחה מסופה או פתוחה באמצע ומכאן ומכאן סתומה והאי ומכאן דקאמר אסתומה דבתר הכי קאי ולא אפתוחה דקמיה דהיהא פתוחה באמצע איקרי ואע"ג דבעלמא מקרי סתומה כי ה"ג לא חיישינן גבי מזוזה דכיון דטעם משום דאין זה מקומה ומתיישב בכך דלא קשיא היהא דירושלמי אש"ס שלנו אליבא דרב. מ"ר: מנעל לכתחילה איכא בינייהו. אע"ג דק"ל (ב"ב דף קיד:). רבה ורב יוסף הלכה כרבה בר משדה ענין ומחצה ולרבה אין חולצין במנעל לכתחילה עכשיו נוהגין לחלוץ במנעל לפי שאין אנו בקיין בסנדל אי נמי במילתא דקאמרי משמיה דאחריני אפשר דהלכה כרב יוסף. מ"ר: דילמא להשלים. פירש בקונטרס שאם חסרה מזוזה שיטה אחת לא אנו מורדין היו נוטלין שיטה אחת מס"ת ותופרין במזוזה והא דאמרין בירושלמי בפ"ק דמגילה דתפילין ומזוזה אין נכתבין אלא על עור אחד ההיא בשלאל תפר העורות זה בזה ויש עוד לפרש להשלים כגון דפרשת שמע בסוף עמוד והוסיף פרשת והיה אס שמע בגליון שלמטה או פרשת והיה אס שמע בתחלת עמוד והוסיף שמע בגליון שלמעלה מ"ר: הא מורדין עושין. אע"ג דנהגין בתפילין של יד ד' שיטין ובשל ראש ז' שיטין ובמזוזה כ"ה שיטין אס שינה לא פסול. מ"ר: תפילין על הקלף מזוזה על דוכסוסטוס. ושניהן פסולין אגויל וס"ת כשירה אגויל כדמוכח בפרק המוציא יין (שבת דף עט:). ותימה דלא חשיב ליה בהדי אין בין ספרים לתפילין ומזוזה בפ"ק דמגילה (דף ח:). ויש לפרש דלא איירי בדבר שכתובין בו כדאשכחן (שם דף ז:). גבי אין בין שבת ליום הכיפורים דלא חשיב אכילה וגבי אין בין יום טוב לשבת דלא חשיב סקילה אי נמי משום דתפילין ומזוזה לאו אחד טעמא מיפסולן אגויל ולא דמו לאשורית דהוי אחד טעמא משום דכתיב והיו. מ"ר: אידי ואידי בתפילין הא דכתבינהו אקלף במקום שיער והא דכתבינהו אדוכסוסטוס במקום בשר. פירוש אף במקום בשר וה"ה במקום שיער דלא הכשיר תפילין אלא על הקלף וקשה דלא משני אלא אידי ואידי במזוזה והוי השתא שינה בזה ובזה מענין אחד דמזוזה כשירה אשניהם ולא מיפסול כלל אלא מחמת משום דכתיב והיו. מ"ר: אידי ואידי בתפילין הא דכתבינהו אקלף במקום שיער דלא דדינן אקלף וחדא דדין דוכסוסטוס אשיער והוא שינה וכתב במקום בשר וכענין זה קשה בפרק המוציא יין (שבת דף עט:). דמשני התם איפכא אידי ואידי אמזוזה גבי הא דאמר רבא התם דוכסוסטוס הרי הוא קלף וכותבין עליו תפילין והא תניא תפילין על הקלף ומזוזה על דוכסוסטוס למצוה והא תניא שינה בזה ובזה פסול אידי ואידי אמזוזה הא דכתב אקלף במקום שיער והא דכתב אדוכסוסטוס במקום בשר והשתא קשיא דה"ל לשנויי אידי ואידי אתפילין דכשירין אשניהם והוי שנינויא מענין אחד כענין שפירש כאן ופירש שם הר"ר יוסף דמדלא תירץ כן נראה דתפילין אס שינה לכתוב בקלף במקום שיער לא פסול כמו שפסל אס שינה ממצותן וכתב אדוכסוסטוס ובענין זה נובל לתרץ בשמעתין דלכך לא תירץ אידי ואידי אמזוזה דכיון דכשירה כשינה מצוותה וכתבה אקלף ה"ה דכשירה כשכתבה אדוכסוסטוס במקום בשר ועוד יש לתרץ דלא הוי מצי לשנויי הכא אידי ואידי אמזוזה דכל כמה דלא אשמעין דמזוזה כשירה משניהם לא שייך למיתני שינה בזה ובזה פסול אבל כל דין תפילין כבר אשמעין ובענין זה יש לתרץ בפרק המוציא יין (שם). מ"ר: (תוספות)

פסולה הא בסף אחד כשרה ראיה לשני סיפין קאמר ואמר רב יהודה אמר שמואל במזוזה הלך אחר היכר ציר מאי היכר ציר אמר רב אדא אבאקתא היכי דמי כגון פיתחא דבין תרי בתי בין די גברי לבי נשי ריש גלותא בנא ביתא אמר ליה לרב נחמן קבע לי מזוזתא א"ר נחמן תלי דשי ברישא אמר רב יהודה אמר רב עשה כמין נגר פסולה אינו והא כי אתא רב יצחק בר יוסף אמר כולחו מזוזתא דבי רבי כמין נגר הוה עבידן וההיא פיתחא דעיל ביה רבי לבי מדרשא לא הוה לה מזוזה לא קשיא הא דעבידא כסיכתא הא דעבידא כאיסתורא איני והא הוה פיתחא דהוה עיל בה רב הונא לבי מדרשא והויה לה מזוזה הוה רגיל הוה דאמר רב יהודה אמר רב במזוזה הלך אחר הרגיל א"ר זירא אמר רב מתנא אמר שמואל מצוה להניחה בתחלת שליש העליון ורב הונא אמר מגביה מן הקרקע טפח ומרחיק מן הקורה טפח וכל הפתח כולו כשר למזוזה מיתבי מגביה מן הקרקע טפח ומרחיק מן הקורה טפח וכל הפתח כולו כשר למזוזה דברי רבי יהודה רבי יוסי אומר וקשרתם וכתבתם מה קשירה בגובה אף כתיבה בגובה בשלמא לרב הונא הוא דאמר כר' יהודה אלא לשמואל דאמר כמאן לא כר' יהודה ולא כר' יוסי אמר ר"ה בריה דרב נתן לעולם כרבי יוסי

רפ"ז בטפח הסמוך לנקות הרבים. (כדלמך לקמן דקדים פגע במורה) אם היה עובי החלל ד' טפחים או ה' כגון חומת אבנים יניחנה בחלל טפח הסמוך לרה"ר כדלמך לקמן דקדים פגע במורה כי אחי לבייתיה: כמה דמרחיק. מן הבית טפי מעלי ויניחנה מבחוץ קמ"ל: על שני דפין. חלשה דף זה וחלשה דף זה: כשני סיפין. כשני מזוזות של פתח: ראויה לשני סיפין. שהניח גיזל חלק בין דף לדף וראוין לחלק לשתיים חלשה כאלו וחלשה כאלו: אבכתא. אותו חור שבאוסתופה שקר הדלת סובב בו: היכי דמי. הא הך אחר היכר א"ר דרב יהודה: כגון פתחא דתרי בתי די גברי ודי נשי. אדם שקובץ ביתו חלו להיטוך אנשים המחזיקין בביתו וחלו לאשקו לעשות מלאכתה כהגבגב ויש פתח בין זו לזו ופתח לכל בית לרה"ר ואמרי' לקמן (דף לד.) מזוזה דרך ימין לביאה ולא ליציאה והכא כפתח שבין זו לזו לא ידעוין הי ליתשוב ביאה והי ליתשוב יציאה אי יציאה מהאי להאי ואי מהאי להאי להאי הך אחר חור שבסוף שליש הדלת סובב בו והוא א"ר שהחור בו חשיב בית ודרך ימין כשכנסוין בו נתנוין מזוזה: תלי דקי ברישא. העמיד הסופר בבנין תחלה ואח"כ קבעוהו המזוזות דגמרינן מלית דכתיב בה תעשה ולא מן העשוי ואי קבענא תחילה המזוזה בסופה והדר הכיפא כבנין הוה ליה עשוי המזוזה קוד' שכתב ליה מזוזה: עשה כמין נגר. שקבעה ותחבה כסף כנגד שתוחבין האגרין כותל כזה פסולה. דמזוזת' לתתה פלוך כסף כזה. נגר קביליה: הוה פתחא דעיל ביה רבי לבי מדרשא. פתח קטן היה לו לרבי אלל מקומו ונטנס ואלא בו כדי שלא יטריח תלמידיו לעמוד בפניו אם יעבור לפניהם: איסתורא. היינו מקום חיבור האק והגבל ומעומד הוא כזה כשירה: עבידא כסיכתא. נגר ככל אומנים כזה פסול. ל"א איסתורא כי היכי דמקום חיבור האק והגבל הוא האק זקוף מלמעלה והגבל סובב כזה כך הניחה למזוזה כשירה האיל ורשקה אחד זקוף: רגיל הוה. רוב האגרינן לבית המדש כחלוח פתח: הך אחר הרגיל. אם יש ב' פתחים אחד א' בחלוח פתח סגול ללאת ולבא יותר יניח המזוזה: בתחילת שליש העליון. ימודד מלמטה שני שליש הפתח ולכשיכנס לתחילת שליש העליון יתן המזוזה: מה קשיה תפילין בגובה הרשף. כדלמרי' כהאי פירקא (דף לו.) מקום שמוחו של חיבור ופסול: אף נתינת מזוזה בגובה הפתח. ומשמע סמוך לתקרת הפתח יניחנה ולא כשמואל דלמך בתחילת שליש העליון מלמטה למעלה: להרחיקה. כלומר יותר משלש לא ירחיקה מן התקרה ולעולם כרבי יוסי: מזוזה בטפח הסמוך בו. פירשתי למעלה: (רפ"ז)

תוספות כתבה על שני דפין פסולה. פי' בקונטרס שהניח גיזל חלק בין דף לדף ולפירושו יש ליישב בדוחק הניחו בשני סיפין אלא על ב' דפין בשתי חתיכות קאמר כי ההיא דפ"ב דסוטה (דף יח.) דאמר בשני דפין פסולה ספר אחד אמר רחמנא ולא שנים והיינו בשתי חתיכות דומיא דגט בפ"ב דגיטין (דף כ:) דבעי רבא בין שיטה לשיטה בין תיבה לתיבה מהו ופריך תיפוק לי דספר אחד אמר רחמנא ולא שנים וג' ספרים ומשני לא צריכא דמורה ועל כרחיך לא מפיסיל לגט בשני דפין בחתיכה אחת דהא אמרינן בפרק בתרא דגיטין (דף פז:) שייך מקצת הגט וכתבו בדף השני כשר ולא אמרינן דהוי כשני ספרים ופסול ויש לדחות משום דגבי גט כתוב ספר אבל בסוטה כתוב בספר דמשמע בספר המבורר ומיוחד למעוטי ב' דפין אפילו בחתיכה אחת ובידורשמי משמע דבשני עורות פסולה דפריך ולמה לא תנינן שהספרים נכתבין בשני עורות והתפילין ומזוזות אין נכתבין אלא בעור א'. מ"ר: תלי דשא ברישא. פי' בקונטרס העמיד הסיפין תחילה שאם לא כן ה"ל תעשה ולא מן העשוי וקשה דהוה ליה למימר קבע סיפי ברישא ועוד לקמן הוה ליה לאיתנויי גבי לא שנו אלא שהעמיד ולבסוף חתך בו' ונראה לפרש דהאי ביתא דבנה ריש גלותא היינו כגון פיתחא בין גברי לבין נשי דסליק מינה ומשום היכר ציר קאמר ליה תלי דשא ברישא. מ"ר: הא דעבידא כסיכתא הא דעבידא כאיסתורא. פי' בקונטרס דסיכתא פסולה שתוחבה בסף כנגד שתוחבים כותל איסתורא מקום חיבור השוק והרגל ומעומד הוא כשירה והשתא בין מעומד בין מושבכ תרווייהו מיקריין כמין נגר וקשיא לר"ת דמעומד לאו דרך כבוד הוא וקבורת חמור קרי ליה בהמוכר פירות (ב"ב דף קא.) וספר תורה ולוחות שבארון מושבכ ולא מעומד כדמשמע בפ"ק דבבא בתרא (דף יד.) אע"פ שהיו יכולין להניחו מעומד ארון רומו כרחבו ועוד אמרינן בסמוך העמיד לה מלבן של קנים חותך שפופרת ומניחה ואי מעומד יניחנה באחת מן הקנים של מלבן וע"כ פ"ר כי סיכתא מעומד כיתידות המשכן הנועצות בארץ פסולה כאיסתורא הנתון בשוק לרחבה בלע"ז קבילי"א כשרה ומיהו בפרק מצות חליצה (יבמות דף קג.) דאמרינן האי איסתורא עד ארעא נחית על כרחין היינו עצם היורד מן השוק עד הרגל ולא קביליא ומיהו הא דאמר בפ"ב דמגילה ירושלמי צריך שיהא שמע שלה רואה את הפתח אין ראה לפי' הקונטרס דלפירושו ר"ת יש ליישב כגון דשיטה אחרונה לצד רשות הרבים היא וראשונה לצד פנים והופך שמע לצד אויר הפתח וכן פרשיות של תפילין נמי היה אור"ת שמינה מושבכ ולא מעומד ומיהו הא דאמרינן לקמן (דף לד:) כתב על עור אחת והניח בארבע בתים יצא לא קשיא מידי דמעומד נמי יש ליישב וקשה לפי' ר"ת מהא דתניא בתוספתא דכלים שפופרת שחתכה ונתן בה את המזוזה ואח"כ נתנה בכותל אע"פ שלא כדרך קבלתה טמאה נתנה בכותל ואח"כ קבע בה המזוזה כדרך קבלתה טמאה שלא כדרך קבלתה טהרה משמע שהשפופרת סתומה מצד א' ולפי' ר"ת דמפרש כמין נגר פסולה מעומד אבל מיושב כשירה מאי כדרך קבלתה ויש ליישב שהשפופרת פתוחה לאורכה משני ראשיה סתומה ושלל כדרך קבלתה היינו דכפאה על פיה וצ"ע האי דקאמר כולחו מזוזתא דבי רבי כמין נגר עבידן משמע אבל שאר מזוזתא דעלמא לא עבידא כמין נגר הלכך נראה בין לפי' הקונטרס בין לפי' ר"ת דכאיסתורא דכשירה היינו באלכסון לא שוכב ולא זקוף אי נמי כמין נון מחצה שוכב ומחצה זקוף וכן פי' בקונטרס בלשון אחר אבל שאר מזוזתא דעלמא לאו הכי עבידן אלא לפר"ת היינן מיושב ולפי' הקונטרס מעומד ואומר ר"ת צא ולמד דהא מעשה בכל יום כשספר תורה עומד על הבימה הכל עומדין וכששליח ציבור מושביו הכל יושבין. מ"ר: והא הוה פיתחא דהוה בי רב הונא והויה ליה מזוזה. מתוך הלשון משמע דוקא פתח הבית שהיה יוצא ממנו לבית המדרש אבל פתח בית המדרש עצמו לא בעי מזוזה ובפי' קמא דיומא (דף יא:) איכא פלוגתא דתניא יכול יהו בתי כנסיות ובתי מדרשות מטמאין בנגעים ת"ל ובה אשר לו הבית מי שמויחד לו בית ומסיק הא רבי מאיר הא רבנן דפליגי לענין מזוזה לבית הכנסת שאין בה דירה לחזן הכנסת ובמסכת ברכות (דף מו.) נמי משמע דהלכה כמאן דפטר גבי אביו ורבין דהוה אילי באורחא וכי מטו לבי כנישתא אמר ליה רבין לאביו ליעול מר אמר ליה עד השתא לאו מר אנא א"ל הכי אמר רבי יוחנן אין מכבדין אלא בפתח שיש בו מזוזה יש בו מזוזה ס"ד אלא בפתח הראוי למזוזה משמע דפתח בית הכנסת פסול ובידורשמי בפרק שם דמגילה משמע דבי מדרשא דרבי חנינא היה בו מזוזה ומונחת כנגד כתיפותיו של אדם מ"ר: (תוספות)

דף לג ב

ומאי תחילת שליש העליון דקא אמר להרחיקה שלא להרחיקה מן הקורה של מעלה יותר משליש אמר רבא מצוה להניחה בטפח הסמוך לרה"ר מאי טעמא רבנן אמרי כדי שיפגע במזוזה מיד רב חנינא מסורא אומר כי היכי דתיטריה אמר רבי חנינא בוא וראה שלא כמדת הקב"ה מדת בשר דם מדת בשר ודם מלך יושב מבפנים ועם משמרין אותו מבחוץ מדת הקב"ה אינו כן עבדין יושבין מבפנים והוא משמרין מבחוץ שנאמר (תהילים קכא-ה) ה' שומרך ה' צלך על יד מינך דרש רב יוסף בריה דרבא משמיה דרבא העמיק לה טפח פסולה לימא מסייעא ליה הניחה בפניו או שטלה עליה מלבן אם יש שם טפח צריך

מזוזה אחרת אם לאו אינו צריך מזוזה אחרת כי תניא ההיא בפתח שאחורי הדלת הא בהדיא קתני לה פתח שאחורי הדלת אם יש שם טפח צריך מזוזה אחרת ואם לאו אינו צריך מזוזה אחרת כיצד קתני תנא העמיד לה מלבן של קנים חותך שפופרת ומניחה אמר רב אחא בריה דרבא לא שנו אלא שהעמיד ולבסוף חתך והניח אבל חתך והניח ולבסוף העמיד פסולה תעשה ולא מן העשוי ואמר רבא הני פיתחי שימאי פטורין מן המזוזה מאי פיתחי שימאי פליגי בה רב ריחומי ואבא יוסי חד אמר דלית להו תקרה וחד אמר דלית להו שקופי אמר רבה בר שילא אמר רב חסדא אכסדרה פטורה מן המזוזה לפי שאין לה פצימין הא יש לה פצימין חייב לחיזוק תקרה הוא דעבידי הכי קאמר אע"פ שיש לה פצימין פטורה שאין עשוין אלא לחיזוק לתקרה אמר אבוי חזינא להו לאיספלידי דבי מר דאית להו פצימין ולית להו מזוזתא קסבר לחיזוק תקרה הוא דעבידי מיתבי בית שער אכסדרה ומרפסת חייבין במזוזה באכסדרה דבי רב אכסדרה דבי רב כאינדרונא מעלייתא הוא באכסדרה רומיתא אמר רב רחבה אמר רב יהודה בי הרזיקי חייב בשתי מזוזות מאי בי הרזיקי אמר רב פפא סבא משמיה דרב בית שער הפתוח לחצר ובתים פתוחין לבית שער ת"ר בית שער הפתוח לגינה ולקטונית רבי יוסי אמר נידון כקטונית וחכ"א נידון כבית שער רב ושמאל דאמרי תרוייהו מגינה לבית כולי עלמא לא פליגי דחייב מאי טעמא ביאה דבית היא כי פליגי מבית לגינה מר סבר קטונית עיקר ומר סבר גינה עיקר רבה רב יוסף דאמרי תרוייהו מבית לגינה דכולי עלמא לא פליגי דפטור מאי טעמא פיתחא דגינה הוא כי פליגי מגינה לבית מר סבר ביאה דבית הוא ומר סבר כולה

רפ"ז דחיטוריה. לכל הבית מן המזוקין: על יד ימונה. דמזוזה ליד הימין היא כנכנסתה: העמיק. החור טפח וקבע בו המזוזה פסולה: פליס. דהיינו סף מזוזה של כורה הפתח: או שטלה עליה מלבן. לכהנה שלחחר שקבע המזוזה בסוף הוסיף מלבן כפתח כנגד הפתח אם יש בעומק הפליס או בלוחו מלבן (שלה) שטלה על המזוזה טפח דהשתא היא מזוזה תחובה בעומק הכולל טפח צריך מזוזה אחרת כו': טלה. לאון טלאו פלגט"א: כפתח שאחורי הדלת. כגון שיש במקצוע הבית פליס קבוע ושני פתחים מחוץ ופניו אחד לדרום ואחד למערב וקבע מזוזה בפנים בחלל פתח הדרומי וכשהלכת פתוח הוא פתוח למערב אחורי הדלת אם יש עובי בפליס המבדילין טפח בין פתח לפתח צריך מזוזה אחרת לפתח מערבי הואיל ואין המזוזה בחלל ואם לאו אין צריך מזוזה אחרת שהרי כמזוזה בלוחו פתח עלמא וכן שטלה מלבן לפליס משני נלדיס והמלבן ריבה את עובי המבדיל את המבדיל פי' אחר שקבע עשירים לעשות פתח אלל שער הגדול שאין פותחים שער הגדול תמיד והכי קאמר או שטלה עליה מלבן ועשה אלל המלבן פתח אחר אם יש בין פתח לפתח טפח הו' שניהם חשובין וצריך מזוזה אחרת לקטן: הא בהדיא קתני לה. בסיפא דההיא: כיצד קתני. והכי קאמר הגיחה בפליס או שטלה עליה מלבן אם יש סף טפח כו' כיצד כגון פתח שאחורי הדלת: מלבן של קנים. שלל מלא מזוזות ע"ז ועשה כורה פתח של קנים מלבן מזוזה סוף חוץ. חתימה מלמד הקנים שהן הלולים ויהן המזוזה בלוחו מקום חתך: אבל חתך כשפופרת. והגיה מזוזה בחובה ואחר כך העמיד המלבן כלידה לא מקום העשה ולא מן העשוי: פיתחי שימאי. מקולקלין ואשמיס כמו זקן אשמיאי דאמרינן בקדושין (דף לב:): תקרה. אסקופה עליונה: שקפי. מזוזות ל"א תקרה שאין הבית מקורה שקפי אסקופה עליונה: פלימין. עמודים: אכסדרה. שלשה דפנות סתומות בלא פתח והרביעית פתוחה לגמרי מתחת אבל למעלה יש דופן מעט המחזיק את הסבך: הואיל ואין לה פלימין. אושעיר"ש ואתה פתחה לא פתח הוא: הא יש לה פלימין חייבין. בתמיה ואמאי חזוק לתקרה הוא דעבידי הפלימין ולא כשום פתח: אלא לחזוק תקרה. שלל הפול: אכספלידי דבי מר. אכסדרתא דבי רבה: בית שער. בית קטן שעושין בלד שערי הכירות ויושב שם קומר הפתח: מרפסת. אלאויר"א: חייבת במזוזה. מדרבנן קפיד לכתבי: היא דקתני חייבת באכסדרתא דבי רב. שיש לה ד' דפנות אלא שאין מגיעות לסבך: אינדרונא. קמבר"א: באכסדרתא רומיתא. עשויה חלונות חלונות וקורין לו"אי': בית שער הפתוח לחצר כו'. בני ב' מזוזות אחת בפתח שמן בית שער לבתים ואחת בפתח שמן החצר לבית שער: נדון כקטונית. וצריך מזוזה: נדון כבית שער. בלחור ואין צריך מזוזה: מגינה לבית. בלוחו פתח שבין הגינה לבית שער דכ"ע חייב דביית בית שער היא אוחו שער שבו נכנסין מן הקטונית ולבית שער כשקוראים לוינס לבניה ולהכי קרי ליה מבית לגינה ולי נראה איפכא מגינה לבית היינו פתח הקטונית שהבאים מן הגינה דרך בית שער נכנסין בו לקטונית כ"ע לא פליגי דחייב: כי פליגי מבית לגינה. פתח החיזון שיואלא מבית [שער] לבניה שהיואלא מן הבית דרך בית שער יולאין בו לבניה: מר סבר עיקר בית שער כו'. לשם כניסת קטונית נעשה והו' שאר בית שער דעלמא שחייבין כל פתחיו במזוזה: ומר סבר עיקר בית שער לבניה נעשה. לויאלא מקטונית לבניה הילכך נדון כלאויר ולא כבית שער: (מר סבר הפתח לשם קטונית עבדלא חייב במזוזה ומר סבר עיקרו לשם גינה עבד ופטורה) ל"א ועיקר היא מגינה לבית אם כשהוא פתח פתח מגינה לבית דהיינו כיר היא כבית דכ"ע לא פליגי דחייבת: קטונית עיקר. וחייב אף על גב דליר סובב בגינה דכי אמרינן לעיל הלך אחר היכר כיר הני מילי כפתח דבין חרי בתי דתרווייהו עיקר אבל הכא עיקר קטונית ולשמה נעשה חייב ומר סבר עיקרו לשם גינה עבד ופטור: (רפ"ז)

תוספת ומאי תחילת שליש העליון דקאמר להרחיקה. שיותר לא ירחיקנה מן התקרה. ובירושלמי משמע בפ"ב דמגילה דכשהפתח גבוה הרבה מניחה כנגד כתפיו וחולק על הש"ס שלנו. מ"ר: דלית להו תקרה. פירוש מקום שהפתח שוקף שם מלמעלה אינו שיהא האבנים מן הכיפה אבן נכנסת ואבן יוצאת וכענין זה דלית ליה שיקפי שאין שם מזוזות אלא האבנים בולטות כגון שיני חומה וכעין זה [איתא] בפ"ב דעירובין (דף יא.) גבי סוכה ומה שפי' הקונט' לשון אחר דלית ליה תקרה שאין הבית מקורה קשיא מי גרע משערי חצירות דחייבין במזוזה כדאמר פרק קמא דיומא (דף יא.). מ"ר: איספלידי דבי מר. סוגיא דשמעתין מוכחא דהיינו אכסדרא ולא כמו שפי' בקונט' בפ"ק דבבא בתרא (דף ז.) דהיינו טרקלין נאה ובערוך פירש דהיינו מערה כדמתרגמינן (תהלים ג) בברחו מפני שאול במערה באיספלידא וסוגיא דבבא בתרא קשיא לפי' הערוך דמשמע התם שיש באיספלידא כשורי וליבני ובמערה ליכא כשורי וליבני ועוד דקאמרינן התם מעיקרא איספלידא והשתא אינדרונא פירוש לפי שבה אשיתא אפומא דאיספלידא ואי איספלידא היינו מערה אין לך חדר אפל ממערה. מ"ר: אכסדרה ומרפסת חייבין במזוזה. וכן משמע בפ"ק דסוכה (דף ח.) דבית שער חייב במזוזה גבי שתי סוכות של יוצרים זו לפניס מזו דפרך ותיהוי חיצונה בית שער לפנימית ותתחייב במזוזה ותימה דבפ"ק דיומא (דף יא.) תניא יכול שאני מרבה אף בית שער אכסדרה ומרפסת תלמוד לומר בית כו' וי"ל דהתם מדאורייתא והכא מדרבנן והר"ר יצחק אלפס תירך דהכא בפתוחה לבית. מ"ר: (תוספות)

א - לד דף

אדעתא דגינה הוא דעבידא אבוי ורבה עבדי כרבה ורב יוסף ורב אשי עבדי כרב ושמאל לחומרא והילכתא כרב ושמאל לחומרא איתמר לול פתוח מן הבית לעלייה אמר רב הונא אם יש לו פתח אחד חייב במזוזה אחת אם יש לו ב' פתחין חייב בשתי מזוזות אמר רב פפא שמע מינה מדרב הונא האי אינדרונא דאית ליה ארבעה באבוי חייב בארבע מזוזות פשיטא לא צריכא אף על גב דרגילי בחד אמר אממיר האי פיתחא דאקרנא חייב במזוזה אמר ליה רב אשי לאמימר והא לית ליה פצימין א"ל עדי פצימין רב פפא איקלע לבי מר שמואל חזא ההוא פיתחא דלא הוה ליה אלא פציס אחד משמאלא ועבידא ליה מזוזה א"ל כמאן כו"מ אימר דאמר ר"מ מימין משמאל מי אמר מאי היא דתניא ביתך ביאתך מן הימין אתה אומר מן הימין או אינו אלא משמאל ת"ל ביתך מאי תלמודא אמר רבה דרך ביאתך מן הימין דכי עקר איניש כרעיה דימינא עקר רב שמואל בר אחא קמיה דרב פפא משמיה דרבא בר עולא אמר מהכא **מלכים ב יב-י** ויקח יהויאדע הכהן ארון אחד ויקב חור בדלתו ויתן אותו אצל המזבח מימין בבוא איש בית ה' ונתנו שמה הכהנים שומרי הסף את כל הכסף הימין בית ה' מאי ר"מ דתניא בית שאין לו אלא פציס אחד ר"מ מחייב במזוזה וחכמים פטורין מאי טעמא דרבנן **דברים ו-ט** מזוזות כתיב מ"ט דר' מאיר דתניא מזוזות שומע אני מיעוט

מזוזות שתיים כשהוא אומר **[דברים יא-ב]** מזוזות בפרשה שניה שאין תלמוד לומר הוי ריבוי אחר ריבוי ואין ריבוי אחר ריבוי אלא למעט מעטו הכתוב למזוזה אחת דברי ר' ישמעאל ר"ע אומר אינו צריך כשהוא אומר **[שמות יב-כג]** על המשקוף ועל שתי המזוזות שאין ת"ל שתי מה ת"ל שתי זה בנה אבל כל מקום שנאמר מזוזות אינו אלא אחת עד שיפרט לך הכתוב שתיים ת"ר וכתבתם יכול יכתבנה על האבנים נאמר כאן כתיבה ונאמר להלן כתיבה מה להלן על הספר אף אן על הספר או כלל לדרך זו נאמר כאן כתיבה ונאמר להלן כתיבה מה להלן על האבנים אף כאן על האבנים נראה למי דומה דנין כתיבה הנוהגת לדורות מכתובה הנוהגת לדורות ואין דנין כתיבה הנוהגת לדורות מכתובה שאינה נוהגת לדורות וכמו שנאמר להלן **[ירמיה לו-יא]** ויאמר להם ברוך מפיו יקרא אלי את הדברים האלה ואני כותב על הספר בדיו אמר ליה רב אחא בריה דרבא לרב אשי רחמנא אמר על מזוזות ואת אמרת נילף כתיבה כתיבה אמר קרא **[דברים ו-ט]** וכתבתם כתיבה תמה והדר על המזוזות ומאחר דכתב **[וכתבתם]** האי גזירה שוה למה לי לאו גזירה שוה הוא אמינא ליכתבא אבנא וליקבעא אסיפא קמ"ל: ארבע פרשיות שבתפילין מעכבות זו את זו ואפילו כתב אחד מעכבן: פשיטא אמר רב יהודה אמר רב לא נצרכא אלא לקוצו של יו"ד והא נמי פשיטא לא נצרכא אלא לאידך דרב יהודה דאמר רב יהודה אמר רב כל אות שאין גייל מוקף לה מארבע רוחותיה פסולה:

רש"י והילכתא כרב ושמואל לחומרא. ומכריז מזוזה לתכוייה דס"ל כרבי יוסי: לול הפתוח מן הבית לעלייה. זהו דרכו ארובה באמצע העלייה ועליון לה מן הבית במעלות ועשין ד' מחילות סביב המעלות למטה כדי שלא ירד אדם מן העלייה לבית כי אם נצטות בעליה ועשין פתח במחילות וכן עושין בני עליה ד' מחילות סביב הארובה למעלה ובהו פתח: אם יש לו ב' פתחים. אחד בבית ואחד בעליה כדפירשהי: א"ע רגילי בחד. מינייהו טפי דהא לאמרו לעיל הלך אחר הרגיל ה"מ כגון תרי בני ורגיל בחד כטיילא חידך לגביה אכל התלח לגבי חד לא בטלי ל"א מהשבות הגאונים הלך אחר הרגיל שהיה רגיל שבני אדם רגילים ללכת ולבטח בו ולמעטוי פתחא דרבי שאינו עשוי אלא לו כדו ולחיותיו פתחא דרב הונא שהיה רגיל אף לחתמים אכל ב' פתחים או ג' לחד אחד וכוון נעשו לביתא כל בני הבית שהיו מרובין ותשמיש אחד בחד תדיר והולכין לו פתחים הרבה כולן חייבין במזוזה. ואף על פי שנתמעט תשמיש ואינו כרביין עכשיו לכולן אלא לחד מהן: דאקרא. בקרן זיתא של בית: והא אין לה פלימין. מזוזות אלא רחשי הכתלים: עדי. הרי כלומר אלו רחשי הכתלים הן הן פלימין: פליס אחד. שהיה הפתח אכל הזוית ואיך הפתח הוא הזוית ואין אכלו כלום ואין לו פליס אלא סף פסוגר בו: כר"מ. מפרש לקמן דמחייב מזוזה לבית שאין לו אלא פליס אחד: מאי היא. מנלן דמימין: ביאתך מן הימין. דרך ימין לביאה: דרך ביאתך. לביאה ולא לביאה: מימין כבוא איש בית ה'. כשהיה אדם נכנס לפתח עזרה מזרחי והולך למערב ה"ל אותו ארון מימין שהיה נתון אכל קיר לפניו של מזבח מימין כבוא אכל המזבח אלמלא דרך ימין היא ביאה וכל דבר הנתון דרך ביאה כריך ליתנו מימין: מיעט הכתוב למזוזה. שאם אין לו אלא פליס אחד חייב: שאין תלמוד לומר שתי. דמיעוט מזוזות שתיים: להלן כתיבה. וכחב לה ספר **[דברים כד:]** ולהלן כתיב. וכחב על האבנים: ספר כתיבות נוהג לדורות. כתיבת אבנים הוראת שעה היתה: שנאמר להלן כו'. כלומר וצריך לכתוב בדיו בין במזוזות בין בגט כמו שנאמר מפיו יקרא אלי וגו' כלומר מהאזי קרא נפקא דספר בדיו בעיני: רחמנא אמר על מזוזות. דמשמע כתבם על הסף ומשם ולא באגרה: כתיבה תמה. ואין כתיבה תמה על העלים ואבנים אלא על הספר: והדר. שימה במזוזות: ג"ש. כתיבה כתיבה: לכתבא אבנים. יתקנה בסכין על האבנים להוילא כתיבה תמה: והדר לכתבנה. לאבן אסיפא כזורת הפתח ואיקיים כתיבה תמה והדר על המזוזות: **(רש"י)**

תוספות מ"ר כשהוא אומר מזוזות בפרשה שניה שאין ת"ל. משמע קצת דכתיבי מזוזות מלא בב' ווי"ן ולא מזוזות חסר דהא רבי ישמעאל אית ליה יש אם למסורת בריש סנהדרין **(דף ד:)** גבי לטטפת ומיהו אין ראיה מזה דה"ל אשכחן ר"ע דאית ליה יש אם למקרא בההיא דלטטפת ובפרק כל שעה **(פסחים דף לו.)** אית ליה יש אם למסורת: נאמר כאן כתיבה ונאמר להלן כתיבה. ופירש בקונטרס גבי גט דכתיב וכתב לה ספר כריתות וקשיא דהא תנן **(גיטין דף יט.)** על עלה של זית ועל קרן של פרה כותבין ודקאמר ספר לספירת דברים ונראה לפרש דדריש מכתובה דפרשת סוטה או מכתובה דמשנה תורה שהמלך כותב דכתיב **[דברים יז]** וכתב לו את משנה התורה הזאת על ספר והיינו נוהג לדורות ואם תאמר אדרבה נילף מגט וי"ל דמזוזה וס"ת חובת דורות ומצות. מ"ר: כמה שנאמר להלן כו' פירש בקונטרס כלומר וצריכה לכתב בדיו בין מזוזה בין גט כמה שנאמר להלן ותימה גדולה פירושו דהא מכשירין גט בסיקרא ובסם **(גיטין דף יט.)**. מ"ר: וכתבתם אמר קרא כתיבה תמה והדר על מזוזות. צריך הוא לדרשה דכתיבה תמה דלא מצינו למימר אמר קרא וכתבתם והדר על מזוזות דה"ל כתיבה דהתם וכתבתם על האבנים ולא אמרין וכתבתם והדר על האבנים אלא מכתובה תמה דריש כדפירש הקונטר' דכתיבה תמה לא שייכא על האבנים לפי שאינה מתקיימת. מ"ר: **(תוספות)**

ב לז דף

ת"ר לטטפת לטטפת לטוטפת הרי כאן ד' דברי רבי ישמעאל ר"ע אומר אינו צריך טט בכתיבי שתיים פת באפריקי שתיים ת"ר יכול יכתבם על ד' עורות ויניחם בד' בתים בד' עורות ת"ל **[שמות יג-ט]** ולזכרון בין עיניך זכרון אחד אמרתי לך ולא ב' וגו' זכרונות הא כיצד כותבן על ד' עורות ומניחן בד' בתים בעור אחד ואם כתבן בעור אחד והניחן בד' בתים יצא וצריך שיהא ריוח ביניהן דברי רבי וחכ"א אינו צריך ושויין שנותן חוט או משיחה בין כל אחת ואחת ואם אין חריצין ניכר פסולות תנו רבנן כיצד כותבן תפלה של יד כותבה על עור אחד ואם כתבה בארבע עורות והניחה בבית אחד יצא וצריך לדבק שנאמר **[שמות יג-ט]** והיה לך לאות על ירך כשם שאות אחת מבחוץ כך אות אחת מבפנים דברי ר' יהודה ר' יוסי אומר אינו צריך א"ר יוסי ומודה לר' יהודה ברבי שאם אין לו תפילין של יד יש לו שתי תפילין של ראש שטולה עור על אחת מהן ומניחה מודה היינו פלוגתייהו אמר רבא מדבריו של ר' יוסי חזר בו ר' יהודה איני והא שלח רב חנניה משמיה דר' יוחנן תפלה של יד עושין אותה של ראש ושל ראש אין עושין אותה של יד לפי שאין מורידין מקדושה תמור' לקדושה קלה ל"ק הא בעתיקתא הא בחדתתא ולמ"ד הזמנה מילתא היא דאתני עלייהו מעיקרא ת"ר כיצד סדרן קדש לי והי' כי ביאך מימין שמע והי' אם שמע משמאל והתניא אפיכא אמר אביי ל"ק כאן מימינו של קורא כאן מימינו של מניח והקורא קורא כסדרן: אמר רב חננאל אמר רב החליף פרשיותיה פסולות אמר אביי לא אמרן

רש"י לטטפת לטטפת לטוטפת הרי כאן ד'. מכאן שכותב ד' פרשיות בד' בתים: טט בכתיבי שתיים. באותו מקום קורין לשתיים טט: על ד' עורות. ד' החיות קלף ויניחה בד' בתים של ד' החיות קלף: בד' בתים בעור אחד. שפשיטין עגל קטן וזוכתים החיות עורן ומניחין אותו בדפוס שיש בו כמין אכזעוב ומניחין אותו לייבש על הדפוס וטולין את הדפוס ונעשים בתים מאלוהי: ואם כתבו בעור אחד. שעשה עור אחד וכתבו בו ד' פרשיות והניחו בד' בתים של עור אחד כמה שפשיטין: וצריך שיהא ריוח בין הפרשיות. כשיכתבם שלאחר שכתבו בעור אחד יתחוד מלמעלה העור כמין ד' אכזעוב ויניחו בד' בתים ויהיה מודבק למטה עור אחד כדי שהיה פסקה אחת בבית אחד: ביניהם. בתוך הד' בתים של עור האחד: שנותן חוט או משיחה. בין כל בית ובית: ואם אין חריצין. החריץ שבין כל בית ובית אם אינו ניכר מבחוץ פסולה כגון אם עשה מחילות הבתים מבפנים ואין חריץ ניכר מבחוץ: כותבה על עור אחד. כל הארבע פרשיות: בד' עורות. בד' אגרות: וצריך לדבק. את הד' אגרות ביחד בתפירה או בדבק שקורין גו"ד: אות. סימן: והיה כך לאות. אפי' כך לא יהא אלא אות אחת דכי הוו כפנים ד' אגרות שאינם דבוקות ונתוות בבית אחד לחתכים שאין רואין אלא חילוף חסוב אות אחת אכל כך המשמש בהו וניכר ממשן של ד' אגרות כל אחת לבדה הו' ד' אותות: אינו צריך. לדבק: יהודה כרבי. יהודה החכם: ויש לו ב'.

יעשה. מפני גנאי שמה יאמרו גרדן הוא ומדע חטטיו נכבשו והאלימו הרצועות: ודבר אחר. שמה יאמרו אשתו נדה בעל ונכבשו בה: של הכלה. ללא מין הוא: מפני. אפילו לבנות ולח"ו יתחם שחורות מנחוז: דמתהפכין ליה. מה שפנים בחוז ונראה האודם: הפילון מרובעות בחופין. בתפירתן שמור את ריבוען של ימין חוט הפנימי ויתר מלאי של ימין ויקבל רחבו שקורין דגרו"ל: ובלבסונן. שיהא ריבוען מכוון לרכו כרחבו כדי שיהא להם אורו אלכסון שאמרו החכמים (פסוקה דף ח). כל המתא ברצועה אחת ותי חומשי בלכסונא ולא יהא ארכו יתר על רחבו שאפי' יג' זהו זרות פסולין: הפילתו עגולה. בית מושב הפילון עגול שאין להם בית מושב אלא כמין דופן ביה: סכנה. שכשכנסם בפתח ויהי רחשו באיסקופה של ארכו ויכנסו הפילון ברחשו: ואין בה מלוא. דמרובעות הלכה למשה מסיני: כלמנחא. שעור בית מושבם חודר ביוהר אבל עגול כעגיל וכטבעת אימא לכשיה שהרי יג' להם וביה מושב: טבלא. זהו עור של בחים: שהים. שני דפנות בשני בחים: זה של כנגד זה. כגון שנפסק בית רחשו וביה ג' ואחד שלם ביניהם זה כנגד זה (בחים הסמוכות) ל"א זה כנגד זה בתוך אורח חרוץ אחד נפסק דופן בית זה ודופן בית כנגד זה זה של כנגד זה שפסק זה באורח אחד זה באורח אחר שאין קרע רוחה את החיבור שהבית מפסיק ביניהם: לא אמרו. ב' בחים הסמוכים דפסולים: בחתהא. ונפסקו ודאי עור מהוקלל הוא: דמתלי בשילחא. כשחוזם בעור ומפסק: והדר חלים. כשמניחן חוזר וכוון: שילחא. עור כמו (ויקרא ח) והפסקו וישלח: (אף ע"ג דהדר) חלים. לשון חיבור שמהביר הקמט למקומו: (רש"י)

הוספות תיתורא דתפילין הלכה למשה מסיני. הוא העור הנכפל למטה שמכסה פי הבתים והוא בית מושבו של תפילין ונראה כעין דף של גשר ומשמע מתוך פירוש הקונטרס שהבתים והתיתורא הכל מעור אחד ואין נוהגין כן. מ"ר: מעברתא דתפילין. הוא העור הנעשה מכפילות העור שהוכפל למטה לכסות פי הבתים ומכניסים בו הרצועות ונקראת מעברתא על שם שצריך שלא יהו הרצועות קבועות אלא מעבירן ומושכן לכל צד שירצה מאריך ראש זה ומקצר ראש זה ובערוך ערך מעבר פי' מעברתא הוא תיתורא וכן גשרים נקראין מעברתא ותיתורא הוא מקום שמכניסין בו הרצועה ונקראת מעברתא דתפילין ונראה דלא פירש הערוך כן בשביל שיהא מעברתא דתפילין ותיתורא דתפילין הכל א' דבגמ' חשיב ליה בתרתי אלא משום דמחברי אהדידי חשיב להו כחדא וי"מ מעברתא רצועה קטנה שמעבירין למעלה על בית תפילין של יד ואין נראה לפסול משום שאינו רואה את הבית את האויר חדא דלא שייך אינו רואה האויר בכי האי גוונא אלא כי חבר ביתא אחרינא תמן ועוד דשמא דבית החיצון שאינו רואה האויר פסול לא שייך אלא בתפילין של ראש ולא בשל יד כמו שיש בתשובות הגאונים ועוד כי הרצועה שנותנים על בית הזרוע אינו מכסה כל הבית אלא הבית עצמה גולה ושאיל א"כ הבית רואה שפיר את האויר לצד המעברתא ולצד שכנגדו. מ"ר: דשי"ן של תפילין הלכה למשה מסיני. בשל ראש איירי והנתנה אם אין דינו להיות פוסלת דנמצא דאין בית רואה את האויר דלא דמי לטולה תפלה של ראש ועושה אותה של יד. מ"ר: שיי"ן של תפילין הלכה למשה מסיני. כתב בשימושא רבה דתפילין צורה דשי"ן דמינא ג' רישי דשמאלא ד' רישי ואי אפיך לית לן בה עוד כתוב בו שמניחין על קלף הפרשיות קלף חלק אחד וכורכו בו ושמה בשל יד קאמר אם כתבו ב' עורות כדאמרינן לעיל וצריך לדבק עוד כתוב שם אמר אב"י כתבינהו אגויל שפיר דמי וכן הלכה זה א"א דבהדיא אמרינן ב' המוציא יין (שבת דף עט:) תפילין אגויל מי כתבינן עוד כתוב בתקון תפילין שעושה אותם רחבים ב' אצבעות ואי עבדינהו טפי שפיר דמי ואי פחית לא מיפסיל בהכי ובריש המוצא תפילין (עירובין דף צה:) פירשתי טעם דומיא דציץ. מ"ר: קולמוסא בדיק ליה. וכן הלכה וה"ו אמרינן בהעור והרוטב (חולין דף קט:): כל נקב שהדין עובר עליו אינו נקב. מ"ר: רצועות שחורות. יש שעושים בתים של תפילין מקלף לבן דלא בעי' שחורות אלא רצועות. מ"ר: תפילין מרובעות. יש שאין מרביעין אלא במקום מושבן ושמה צריך הבתים מרובעין של ראש כשארבעתן דבוקות וכן בית של יד וקצת היה נראה דלא בעי מרובעות אלא בתופרן ובאלכסונן כמו שמפרש רב פא. מ"ר: (תוספות)

דף - לה

וא"נ כל היכי דכי מיתלי ביה במתנא אתייה אבתריה חדתתא ואידך עתיקתא אב"י הוה יתיב קמיה דרב יוסף איפסיק ליה רצועה דתפילי א"ל מהו למיקטריה א"ל וקשרתם כתיב שתהא קשירה תמה א"ל רב אחא בריה דרב יוסף לרב אשי מהו למיתפריה ועייליה לתפריה לגאו אמר פוק חזי מה עמא דבר אמר רב פא גרדומי רצועות כשירות ולאו מילתא היא מדאמרי בני רבי חייה גרדומי תכלת וגרדומי אזוב כשירין התם הוא דתשמישי מצוה נינהו אבל הכא דתשמישי קדושה נינהו לא מכלל דאית להו שיעורא וכמה שיעורא יהו אמר רמי בר חמא אמר ר"ל עד אצבע צרדה רב כהנא מחוי כפוף רב אשי מחוי פשוט רבה קטר להו ופשיט ושדי להו רב אחא בר יעקב קטר להו ומתלית להו מר בריה דרבנא עביד כדידן אמר רב יהודה בריה דרב שמואל בר שילת משמיה דרב קשר של תפילין הלכה למשה מסיני אמר ר"נ ונוייהן לבר רב אשי הוה יתיב קמיה דמר זוטרא איתהפכא ליה רצועה דתפילין א"ל לא סבר לה מר ונוייהן לבר א"ל לאו איעתאי **דברם כח** וראו כל עמי הארץ כי שם ה' נקרא עליו ויראו ממך תניא ר"א הגדול אומר אלו תפילין שבראש **שמות לג-כ** והסרותי את כפי וראית את אחורי אמר רב חנא בר ביזנא אמר ר"ש חסידא מלמד שהראה לו הקב"ה למשה קשר של תפילין אמר רב יהודה קשר של תפילין צריך שיהא למעלה כדי שיהו ישראל למעלה ולא למטה וצריך שיהא כלפי פנים כדי שיהו ישראל לפנים ולא לאחור אמר רב שמואל בר בידרי אמר רב ואמרי לה אמר ר' אחא אריכא אמר רב הונא ואמרי לה אמר רב מנשיא אמר שמואל תפילין מאימתי מברך עליהן משעת הנחתן איני והא אמר רב יהודה אמר שמואל כל המצות כולן מברך עליהן עובר לעשייתן אב"י ורבא דאמרי תרוייהו משעת החמה ועד שעת קשירה

רש"י א"נ כל היכי דמתלי במתנא. כשחוזם אדם ברצועה התלויה בהו ואתו תפילין אכתריה ואינו נהקחן חתהא ואידך שנתקו עתיקא ל"א אחיא אכתריה שמתפשט העור הויא חתהא: קשירה תמה. שתהא הקשירה נאה ואם יש קשר אחר ברצועה לבד מקשר שקוצרין בראש או לא הויא קשירה יפה לשון אחר קשירה תמה רצועה שלימה ולא קשורה: ועייליה לתפריה לגאו. של א יראה ויהא כשלימה: מה עמא דבר. וכיון דאין נוהגין כן לא תעשה: גרדומי רצועות. מה שחולה מן הרצועות לאחר שנתקרו בראש אם נפסק מאותן שירים ונסתיירו גרדומין כשירין גרדומין היינו שירים: שיעור תכלת. מפרש פסק התכלת (לקמן דף לה) ושיעור אזוב מפרש בפ"ק דסוכה (דף יג.) גרדומים. (שירי) שירים: מכלל דאית להו שיעורא. לחלית הרצועות לבר הקשר מדמני להו שירים לגרדומין: מחוי כפוף. ואורך הרצועה תהא עורפת על הקשרן כמה שיכול לפשוט מאצבע עד אמה: פשוט. כמה שיכול לפשוט מגודל ועד אצבע דלגבי (פשיטת) אצבע וגודל הויא פשיטתה ולגבי אמה ואצבע כפופה לפי שמאצבע לגודל מתפשט יותר הרבה מציין אצבע לאמה. כרעה לשון כרתה דלא כרעה של אגודל והיינו אצבע הסמוך לגודל: רבה. כשמניח תפילין קשר ליה בריהא ושירי הרצועות פשיט ושדי להו ותולין על כתיפו מאחריהו ומחלית להו. לרצועות התלויות היה גודלן ומשלשן טרני"ם בעל"ז: כידון. כמנהג שלנו ונתולין לפנינו: קשר של תפילין. ששים הרצועות על רחשו ובענין שיהא דל"ת כדי שיהא שדי נראה עליהן דשי"ן נראה בקמט בית חיצונה כפפל הקלף כעין שי"ן ודל"ת נראה בקשר ויו"ד נראה באותו של יד כמין רצועה קטנה ורחשה כפוף מעט כמין ויו"ד: ונוייהן לבר. הקשר יהא נראה מנחוז לשון אחר נוייהן של רצועות שהן חלוקות מלד א' ורצועות שחורות והוא נוייהן ורחיה לדבר מדאמרינן איתהפכא ליה רצועה דתפילין א"ל ולא סבר לה מר ונוייהן לבר והכי אמרינן לעיל שמפנים מאי גנאי ודבר אחר איכא זמנין דמתהפכין אלמא כה"ג או מתהפכין שנהפך לך הרצועה התחתון למעלה ונראה: איתהפכא ליה. של א היתה הדל"ת ניכרת מנחוז: לאו איעתאי. שגג הייתי: שם ה' נקרא עליו אלו תפילין של ראש. שכתוב בו רוב הקשר שי"ן ודל"ת: קשר של תפילין. מאחורי העורף והקב"ה מניח תפילין כדלמך לעיל דמקום תפילין ש"י יראה העובדי כוכבים כדכתיב ויראו ממך: למעלה. בגובה הראש ולא למטה כנראה: כלפי פנים. ממול עורף ולא כנפיו הראש ל"א כלפי פנים שיהא הקשר מפנים והגו של

ל"ת מנחם כדלמחן וטויהן לבר: זילרי. קס: מאומתי מברך עליהן משעת הנחתן. משמע ללחם שהיה: אבי ורכב ללמרי תרויהו. מאי משעת הנחתן דקלמחן משעת הנחה ועד שעת קשיה דכיון דעדיין לא קשר עובד לעשייתן הוא: (רש"י)

תוספות פוק חזי מה עמא דבר. פי' בקונטרס להחמיר ור"ת מפרש להלך כי ההיא דפ"ק דעירובין (דף יד:) גבי הילמי ולחיים וכן בפרק שלשה שאכלו (ברכות דף מה.). מ"ר: וכמה שיעוריהו. בלאורה בתפילין של ראש איירי דמר פשיט שדי להו על כתפיו לאחוריו ומר מתלית להו אבל הערוך פי' בערך צרדה דכתב בילמדנו בסוף בא אל פרעה ושיעור רצועה של יד עד אצבע צרדה ומאי צרדה אמצעי פי' היא אצבע ארוכה ועוד הביא בערוך דתניא בתוספתא איוהי אצבע צרדה זו אצבע גדולה של ימין ובקונט' פי' דהיא אצבע הסמוכה לגודל ור"א קליר יסד כפי' הערוך בסילוק של פרשת שקלים גיא וכל עפרה בצרדה הכילו פי' משום דכתב (ישעיה מ) וכל בשליש עפר הארץ והיינו אצבע אמצעי שהוא שלישי ובפ"ק דיומא (דף יט:) דאמרינן גבי כ"ג שמכין לפניו באצבע צרדה הדבר ידוע שא"א להשמיע קול אלא כשמכה באמצעי ולפי' זה דחזי פשוט היינו מגודל עד אמה וכפוף מאצבע עד אמה ובערוך פי' בערך כף דכפוף היינו מעיקר גודל עד ראש אצבע. כשהן דבוקות זו בזו ופשוט מראש אצבע עד ראש גודל כשהן פשוטות וי"מ עד אצבע צרדה לעשות הרצועות ארוכות ממקום הנחתן עד אצבע צרדה וכפוף היינו שכופף את אצבעו ומשער הרצועה עד שם ופשוטה היינו משמער הרצועה ממקום הנחה עד ראש אצבע פשוטה ובתפילין של ראש משערין הרצועות שתגיע ראש האחד עד טיבורו וראש השני עד הלב ושמא שום מדרש יש וגבי תפילין של יד הוא דאמרינן בפ' שני דברכות (דף ג:) ושמתם את דברי אלה על לבבכם שתהא שימה כנגד הלב ובשימושא רבה דתפילין יש לדיפשו רצועי עד דלימטי לחדא כנגד מילה מימינא ולחדא כנגד הלב משמאלא עוד יש אומר דמצות שיעור רוחב הרצועות יותר מכחטה ופחות מכשעורה ואם יותר כשר. מ"ר: עבדי כי דידיך. דפשיט ושדי להו על כתפיו מלפניו. מ"ר: ונויהן לבר. הכא מוכח דארצועות קאי ולא כמו שפירש בקונטרס במסכת שבת (דף כח:) דקאי אקציצה. מ"ר: אלו תפילין שבראש. פי' בקונטרס שכתבו עליהן רוב השם ש"י ודל"ת ונראה דל"ת וי"ו שברצועות לאו אותיות ומורות הן ולא חשיבי מן השם של שדי מדחשיב להו לעיל ובריש פ' בתרא דמגילה (דף כו: ושם) תשמשי קדושה ולא הן עצמן קדושים ובשום דוכתא לא קרי להו כי אם קשר של תפילין עוד אמרינן בפ' במה מדליקין (שבת דף כח:) לא הוכשרו למלאכת שמים אלא עור בהמה טהורה בלבד למאי הילכתא אילימא כו' אלא לעורות והאמר אביי ש"י של תפילין הלכה למשה מסיני פירוש ופשיטא דצריך בהמה טהורה ומסיק אלא לרצועות משמע דד' וי"ו לא חשיבי אותיות וה"ר יעקב דאורלי"ש מסופק אם צריך לחלוף תפילין של יד כשנכנס לבית הכסא דשמא כיון דמחופות עור לא צריך דלא אסרו אלא תפילין של ראש משערין הרצועות לאו תפילין אלו תפילין שבראש מן השם ש"י דנראין יותר משל יד דעל של יד אמרינן לקמן לך לאות ולא לאחרים לאות. מ"ר: משעת הנחה ועד שעת קשירה. מכאן היה מדקדק רבינו אליהו שצריך אדם לקשר תפילין בכל יום ור"ת מפרש דאין צריך ומביא אריה מהא דאמרינן בפ"ק דחולין (דף טו.) ושם דצריך אדם שילמד ג' דברים כתב שחיטה ומילה ורב יהודה אמר אף קשר של תפילין וברכת חתנים וציצית ואידך הני שכיחן פי' וצריך ללמוד לפי שתמיד צריך להן ואי בעי למקשר קשר של תפילין בכל יום איכא דשכיחא טפי ומיהו בקונטרס פי' שם איכא הני שכיחן עליהן ועד תפילין וברכת חתנים וציצית ואין צריכין ללמוד שפירשתי נראה דארבה כתב ושחיטה שכיח טפי מכלהו ועוד מדקדק ר"ת דהך קשירה לאו ממש היא מהא דחשיב בריש פ' בתרא דעירובין (דף צו.) ושם קשר (תוספות)

דף - לו

אמר רב חסדא סח בין תפילה לתפילה חוזר ומברך סח אין לא סח לא והא שלח רב חייה בריה דרב הונא משמיה דר' יוחנן על תפילה של יד אומר ברוך אשר קדשנו במצותיו וצונו להניח תפילין על תפילין. של ראש אומר ברוך אשר קדשנו במצותיו וצונו על מצות תפילין אביי ורבה דאמרי תרויהו לא סח מברך אחת סח מברך שתיים תנא סח בין תפילה לתפילה עבירה היא בידו וחוזר עליה מערכי המלחמה תנא כשהוא מניח מניח של יד ואחר כך מניח של ראש וכשהוא חולץ חולץ של ראש ואחר כך חולץ של יד בשלמא כשהוא מניח מניח של יד ואח"כ מניח של ראש דכתב **[דברים ו-ח]** וקשרתם לאות על ירך והדר והיו לטוטפת בין עיניך אלא כשהוא חולץ חולץ של ראש ואח"כ חולץ של יד מנול אמר רבה רב הונא אסברא לי אמר קרא והיו לטוטפת בין עיניך כל זמן שבין עיניך יהו שתיים ת"ר תפילין מאימתי מברך עליהן משעת הנחתן כיצד היה משכים לצאת לדרך ומתיירא שמא יאבדו מניחן וכשיגיע זמן ממשמש בהן ומברך עליהן ועד מתי מניחן עד שתשקע החמה רבי יעקב אומר עד שתכלה רגל מן השוק וחכמים אומרים עד זמן שינה ומוזים חכמים לר' יעקב שאם חלצן לצאת לבית הכסא או ליכנס לבית המרחץ ושקעה חמה שוב אינו חוזר ומניחן אמר רב נחמן הלכה כרבי יעקב רב חסדא ורבה בר רב הונא מצלו בהו באורתא איכא דאמרי אין הלכה כר' יעקב

רש"י בין תפילה לתפילה. בין של יד לשל ראש דסיפר קודם שניח אותן על הראש: להניח. דכש יד מתחיל להניח: מנחת תפילין. דעכשיו גומר את המנחה: לא סח. אין מברך אלא על של יד בלבד: סח מברך שתיים. כשגלה רב חייה: סח בין תפילה לתפילה. ולא בירך על של ראש אלא סמך על כרחה ראשונה: עבירה היא בידו וחוזר עליה מערכי המלחמה. כדלמחמיהו. כפרק מאן מלחמה (סוטה מד:) הירא ורך הלכך מעבירות שביה: והא. משמע שחיים כל זמן שינו בין עיניך יהו שחיים כל זמן שאותן של ראש מונחים אותן של יד נמי מונחים אלא דלא חלץ דלא חלץ ברישא: תפילין. שהניח קודם עמוד השחר מברך עליהן משעת הנחתן משעת זמן הנחתן דלמחן כפרק קמא דברכות (דף טו:) בק"ש אחריים אומרים משיכח חזירו מרחוק ד' אמות ואמרינן ההם לתפילין כלאחרים כלומר להנחה תפילין כלאחרים: שמה יאבדו. אם ישאם בינו: מניחם. בראש: ממשמש בהו. דהוי כאלו מניחין: שחבלה רגל מן האוק. ללחם שחשקה: מוזים חכמים לרבי יעקב שאם חלצן כו' אין חוזר ומניחן. לזילה לאו זמן תפילין הוא כדלמחמיהו לקמן: מצלו בהו באורתא. תפלה ערבית כו' יעקב: לא חולצין. אם מונחין ולא מניחין: (רש"י)

תוספות של תפילין קשר של קיימא ואם היה צריך להתיר ולקשור בכל יום אם כן לא היה של קיימא ומשעת הנחה עד קשירה דהכא מפרש ר"ת דהך קשירה היינו ההדוק שמהדקו ומצמצמו בראשו כמו שליא קשורה בולד דנדה (דף כו:) לאו קשורה ממש היא וכמו קשורה בו ככלב ולפירוש רבינו אליהו היה ליה למימר משעת קשירה ועד שעת הנחה ויש שפרים שכתוב בו ומסתברא כדברי ר"ת בתפילין של ראש וכדברי רבינו אליהו בתפילין של יד דכתב בשל יד וקשרתם לאות על ירך דמשמע דכל שעה שמניח צריך לקשירה תדע דלקמן (דף לו.) דריש ר' נתן הנחה בשמאל מדתבין וקשרתם ומתבתם מה כתיבה בימין אף קשירה בימין וכיון דקשירה בימין הנחה בשמאל היא ואם היה קושר תחילה ואח"כ היה מכניס בזרוע אם כן היכי דייק מינה דהנחה בשמאל ועוד אמרינן בפרק אין מעמידין (ע"ז לו.) מעשה באשה אחת שהיתה נישאת לחבר והיתה קושרת לו תפילין בזרועו משמע דתמיד היתה עושה כן ואפילו לספרים שכתבו בהם קומעת מכל מקום רוצה לומר שהיתה קושרת לו עין קמיע ולפי שאין נוה לקשור ביד אחת היתה מסייעת לו תדע דלא קאמר שהיתה מסייעת לתפילין של ראש דתפילין של ראש ודאי אין צריך לקשור בכל יום דלא צויתה תורה לקשור כל שעה וקשר שלה הלכה למשה מסיני והכי גמירי דליהו קשרין תמיד והשתא קשירה דשמעתין קשירה ממש דבשל יד מתחיל לברך חוזרין לומר דתפילין של יד נמי לא בעו קשירה בכל יום דבפרק בתרא דמקואות (מ"ק) קחשיב קשרים דאין צריכין שיבואו בהן המים תפילין של ראש בזמן שהיא חוצה ושל זרוע בזמן שאינה עולה ויורדת פירוש חוצה כמו אוצא דטבעות ידיו דתוספתא דמקואות דהקשר מיהדק שפיר בזמן שאינה עולה ויורדת ידו היינו לפי שיש קושרים ראש הרצועה באמצע זו בזו שאינה יכולה להרחיב ולעלות ולירד ויש מסבבים הרצועה שמוסבת בקשר העשוי בראשה הרצועה נחברת בקשר ועולה ויורדת ומדקאמר כשאינה עולה לא חייץ וא"צ להתירו בשעת טבילה ש"מ קשר של קיימא הוא. מ"ר: סח בין תפילה לתפילה חוזר ומברך. מכאן מדקדקים כשאדם שוחט עופות או בהמות הרבה וסח בין עוף לעוף שחוזר ומברך ומ"מ עבירה היא בידו כדאמרינן הכא שחוזר עליהם מערכי המלחמה ושמא שאני תפילין שצוה אחת הן אבל התם שאם ירצה ישחוט ואם ירצה לא ישחוט ומיהו מסתברא דכיון דיכול לפטור בברכה אחת אין לו לדבר כדי שיהא זקוק לברכה שניה כדמוכח בפרק בא לו (יומא דף ע.) ובאלו

נאמרין (סוטה מ:): דתגן נטל ספר תורה וקורא באחרי מות ואך בעשור ובעשור שבחומש הפקודים קורא על פה ופריך בגמרא ונייתי ספר תורה וניקרי ביה ומשני ר' שמעון בן לקיש משום ברכה שאינה צריכה אלמא כיון דיכול לפטור עצמו מברכה שניה קרי לה ברכה שאינה צריכה ושמא סח בין עוף לעוף כסח באמצע סעודתו והוה דבר פשוט שאם שואל עוף לשחוט לא חשוב הפסק מידי דהוה אטול ברוך ומידי דהוי נמי אברכת כסוי הדם דאמרין בפרק כסוי הדם (חולין דף מו:): אמר רב יהודה שחט חיה יכנסה ואח"כ ישחוט עוף ומשמע התם דאין צריך לחזור ולברך וכן כשאדם מברך יקנה"ז אין הברכות האחרות הפסק בין ברכת היין לשתיה ומיהו אם היה זקוק לחזור ולברך כשסח בין עוף לעוף כמו כן היה זקוק לכסות דהא זימנין אפילו במקום שזקוק לכסוי אמרינן בפרק כסוי הדם (גם זה שם) דנפטר בברכה אחת. מ"ר: לא סח מברך אחת סח מברך שתיים. פירש בקונטרס לא סח מברך אחת בין של יד בין של ראש סח מברך שתיים להניח תפילין בשל יד ועל מצות תפילין בשל ראש ור"ת פירש לא סח מברך אחת לשל ראש מברך על מצות תפילין שזו היא ברכתו סח מברך ב' לשל ראש להניח ועל מצות וכן [כתב] בשימושא רבא דתפילין מ"ר: עבירה היא בידו וחוזר עליה מערכי המלחמה. מתוך פירוש הקונטרס משמע דאם סח וברך שרי וליכא איסורא אלא אדרבה מצוה ושכר ברכה וזה לשונו סח בין תפילה לתפילה ולא בירך על של ראש על מצות אלא סמך על ברכה ראשונה עבירה היא בידו. מ"ר: וקשרתם לאות על ירך והדר והיו לטוטפת בין עיניך. מכאן קשה לפירוש הקונטרס דפרק אמר להם הממונה (יומא לז: ושם) גבי אין מעבירין על המצות דאמר שמע מינה עבורי דרעא אטוטפתא אסור כשמוע בתפילין של יד תחילה אסור להעביר ולהניח של ראש דאין מעבירין על המצות והשתא מאי איריא משום דאין מעבירין על המצות תיפוק לי משום דכך מצותו דמניח של יד ואח"כ מניח של ראש ומפרש ר"ת משום ר' חננאל בשם רב האי גאון דאירי בשעה שחולץ תפילין ומניח בתיק שלא יעביר אותן של יד ויתננה בתיק תחילה ואח"כ של ראש למעלה דא"כ כשבא להניח תפילין היה פוגע בשל ראש תחילה והיה צריך להעביר על המצות משום דשל יד מניח תחילה ואח"כ של ראש לפיכך צריך להניח בתוך התיק של ראש תחילה ואח"כ של יד למעלה ורבינו אליהו מפרש דלענין משמוש איירי דאמרין לקמן שאדם חייב למשמש בתפילין בכל שעה ושעה קל וחומר מציץ והשתא קאמר דבשל יד ממשמש בתחילה משום דפגע בהו ברישא ואין מעבירין על המצות. מ"ר: אמר רב רב הונא אסברא לי. רב גרסינן ולא רבא דרבא לא ראה רב. הונא מעולם דהא אמרינן בפרק בתרא דקדושין (דף עב:): דביום שמת רב יהודה נולד רבא ורב הונא שכב קודם רב יהודה כדמוכח במועד קטן (דף יז) דכי נח נפשיה דרב יהודה קאמר התם גברא רבה כרב יהודה ליכא הכא ורב הונא היה גדול בחכמה ובמנין. מכל תלמידים דרב כדמשמע בפרק בתרא דכתובות (דף קו.). מ"ר: וכשיגיע זמנו ממשמש בהן ומברך. מכאן נראה כשאדם משכים קודם היום ומתעטף בציצית כשיאור היום אין צריך להסיר טליתו כדי לחזור וללבוש ולהתעטף ולברך דכיון שהתעטף בו יכול לברך אף על פי שיש לחלק בין תפילין לציצית שהמשמוש מצוה כדלקמן אין נראה לחלק דבפרק התעלה (לקמן דף מג.) מדמי תפילין לציצית לענין משמוש ולברך. מ"ר: רבי יעקב אומר עד שתכלה רגל מן השוק וחכמים אומרים עד זמן שינה. רבי יעקב וחכמים סבירא להו דלילה זמן תפילין אלא חיישינן לשמא יסן בהן ועבדי רבי יעקב הרחקה טפי מדרבנן.

מ"ר:

דף לו - ב

והא רב חסדא ורבה בר רב הונא מצלו בהו באורתא ההוא פליגא ומי אמר רבה בר רב הונא הכי והא אמר רבה בר רב הונא ספק חשיכה ספק לא חשיכה לא חולץ ולא מניח הא ודאי חשיכה חולץ התם בערב שבת איתמר מאי קסבר אי קסבר לילה זמן תפילין שבת נמי זמן תפילין אי קסבר שבת לאו זמן תפילין לילה נמי לאו זמן תפילין דמהיכא דממעטא שבת מהתם ממעטי לילות דתניא [שמות יג-י] ושמרת את החוקה הזאת למועדה מימים ימימה וימים ולא לילות מימים ולא כל ימים פרט לשבתות וימים טובים דברי רבי יוסי הגלילי ר"ע אומר לא נאמר חוקה זו אלא לפסח בלבד נפקא ליה מהיכא דנפקא ליה לר' עקיבא דתניא ר' עקיבא אומר יכול יניח אדם תפילין בשבתות ובימים טובים ת"ל [שמות יג-טז] והיה לאות על ירך ולטוטפת בין עיניך מי שצריכין אות יצאו שבתות וימים טובים שהן גופן אות אמר ר' אלעזר כל המניח תפילין אחר שקיעת החמה עובר בעשה ור' יוחנן אמר עובר בלאו לימא בר' אבין אמר ר' אילעא קא מיפלגי דאמר ר' אבין אמר ר' אילעא כל מקום שנאמר השמר פן ואל אינו אלא לא תעשה דמר אית ליה דר' אבין ומר לית ליה דר' אבין לא דכולי עלמא אית להו דרבי אבין אמר ר' אילעא והכא בהא קא מיפלגי מר סבר השמר דלאו לאו והשמר דעשה עשה ומר סבר השמר דעשה נמי לאו ואמר רבי אלעזר ואם לשמרן מותר ואמר רבינא הוה יתיבנא קמיה דרב אשי וחשך והניח תפילין ואמרי ליה לשמרן קא בעי להו מר ואמר לי אין וחזיתיה לדעתיה דלאו לשמרן הוא בעי קסבר הלכה ואין מורין כן אמר רבה בר רב הונא חייב אדם למשמש בתפילין בכל שעה קל וחומר מציץ ומה ציץ שאין בו אלא אזכרה אחת אמרה תורה והיה על מצוה תמיד שלא תסיח דעתו ממנו תפילין שיש בהן אזכרות הרבה על אחת כמה וכמה ת"ר ירך זו שמאל אתה אומר שמאל או אינו אלא ימין תלמוד לומר [ישעיה מח-ג] אף ידי יסדה ארץ וימיני טפחה שמים ואומר [שופטים ה-כג] ידה ליתך תשלחנה וימינה להלמות עמלים ואומר [תהילים עד-א] למה תשיב ירך וימינך מקרב חיקך כלה

רש"י ה"ג מימים ולא כל ימים כו': אלא לפסח בלבד. וה"ה עשה פסח משנה לשנה: נפקא ליה. כלומר לגולס קסבר לילה זמן תפילין הוא וזכה מימעט ליה מהיכא דנפקא ליה לר' עקיבא: שהן עמנו אות. בין הקב"ה לשרא"ל דכתיב (שמות לז) כי אות היא וגו': עובר בלאו. דכתיב ושמרת את החוקה הזאת למועדה מימים ימימה ולא לילות בלאו. רבי אלעזר סבר השמר דכתיב במילתא דמזכר רחמנא לא תעשה הוה לאו גמור ללקות כגון (דברים כז) השמר בנגע זרעית דמשמע שלא יקח בהרהור וכן (שמות לז) השמר כן פן תכזוב בריית וגו' אבל השמר דעשה כגון האו דמשמע לעשות תפילין עשה הוא: ואם לשומן. שלא יאכזרו מותר להניחן אפילו לאחר שקיעת החמה: קסבר הלכה. דלילה זמן תפילין הוא: ואין מורין כן. שמא יעקב וישן כהן מוקדמא ליה לשומן קבעינא: וי יסדה ארץ וימיני וגו'. מדכתיב וי ימין ש"מ יד היינו שמהל: (כ"ה)

תוספות והא רב חסדא ורבה בר רב הונא מצלו בהו באורתא. פשיטא ליה דהא דקאמר רב נחמן אין הלכה כרבי יעקב לאו משום שיהא הלכה כחכמים דאם כן לימא הלכה כחכמים אלא למימר דהלכה כתנא קמא והא דלא אמר הלכה כה"ק לפי שהדבר שנוי סתם ולא זכר בה לשון רבים ולא לשון יחיד. מ"ר: אי קסבר לילה זמן תפילין. וא"ת מכל מקום חולץ כדאמרין בפ' במה אשה (שבת דף סא.) גמרא ולא בתפילין דאפי' למאן דאמר שבת זמן תפילין לא יצא דלמא מיפסקן ואתי לאיתוינהו איבע אמות ברשות הרבים ומיהו לרבי ענני בר ששון דאמר בפרק במה אשה ויוצא (שם דף סד:): בכבול לא אסרו אלא ברה"ו אבל בחצר שרי ניהא דהכא בחצר ור"ת מוסק כרבי ענני אבל לרב דאמר כל שאסרו חכמים לצאת לרה"ו אסרו לצאת לחצר קשה ואין לומר דמורה רב בבית דשרי דהא אמרינן בריש כירה (שם מו.) השידים והנזמים והטבעות הרי הן ככל הכלים הניטלים בחצר ואמר עולא מה טעם הואיל ואיכא תורת כלי עליהם ואם היו ראוין להתקטט לא היה לומר טעם (דמשמע) דשרי לטלטל משום תורת כלי אע"פ דלא חזי בשבת דמדמי ליה התם לשרגא דנפטא וי"ל דמורה רב דתפילין דשרי בחצר דלא אסירי אלא ברה"ו דלא דמי לשאר תכשיטין דזוג רב בחצר דלמא מישתלי ואתי לאפקי לרה"ו אבל תפילין כיון דעשוין למשמש בתפילין מידבר דכיר ליה כדאמר בפ"ק דשבת (דף כו.) גמרא לא יצא החיט במחטו דאמר שמואל יוצא אדם בתפילין עם חשיכה מ"ט כיון דאמר רבה בר אבוב חייב אדם למשמש בתפילין כל שעה ושעה הלכך מידבר דכיר להו וא"ת אם כן כי אמר רב (שבת דף סד:): כל שאסרו חכמים לצאת לרה"ו אסור לצאת לחצר חוץ מכבול ופאה נכרית הוה ליה למימר נמי חוץ מתפילין וי"ל דלא מיירי רב אלא בתכשיטין ועוד משום דלמאן דאמר שבת לאו זמן תפילין הוא לא שייך למימר חוץ מתפילין ואם תאמר דהכא אמרינן ספק חשיכה לא חולץ ולא מניח ובפ"ק דשבת (דף יב.) קאמר יוצא אדם בתפילין ע"ש עם חשיכה משמע הא ספק חשיכה לא וי"ל התם ברשות הרבים והכא בחצר. מ"ר: ושמרת את החוקה הזאת למועדה כו'. בפרק לא סימן (נה) נא: ובסוף כיצד מברכין (ברכות דף מד:): דאמרין דבני מערבא מברכי בתר דמסלקי תפיליהו לשמור חוקיו מפרש רבינו תם דלאחר שמשלק את טליתו ליכא מאן דמברך דלא שייכא ברכה דלשמור חוקיו אלא מתפילין דחוקא דכתיב בהו חוקה חוקא כשמשלקן סימן לשקיעת החמה דדרשינן ימים ולא לילות ומחויב לשלקן כדאמרין בסמוך הניח תפילין אחר שקיעת החמה עובר בעשה וירושלמי דברכות פרק היה קורא אמרינן נמי על מילתא דבני מערבא מברכי לשמור חוקיו כמאן דאמר בחוקת תפילין הכותב מדבר אבל למאן דאמר דבחותק הפסח הכותב מדבר לא א"כ כל שכן דלאחר ציצית לא מברך ובפרק בא סימן (נה נא:): גבי יש טעון ברכה לפני

ואין טעון ברכה לאחר דקאמר לאיתווי מצות ופריך לבני מערבא דמברכי לבתר דמסלקי תפיליהו לאיתווי מאי הוה מצי למימר ציצית והאידינא לא מברכי לשמור חוקי אפי' לאחר תפילין דבסמוך פסקינן דלילה זמן תפילין דקאמר הלכה ואין מוריין כן ומדרבנן הוא דאסור דחיישינן שלא יישן בהם וקרא דזשמתת את החוקה בחוקת הפסח הכתוב מדבר. מ"ר: יצאו שבתות וימים טובים שהן עצמן קרויין אות. לא משום דאסירי בעשיית מלאכה דאפי' חולו של מועד דשרי בעשיית מלאכה איכא אות בפסח דאסור באכילת חמץ ובסוכות דחייב בסוכה ובפרק בתרא דמועד קטן (דף יט. ו) משמע דחולו של מועד חייב דאמר התם כותב תפילין לעצמו ולאחרים בטובה דברי ר' מ' יהודה אומר מערים ומוכר כדי פרנסתו את שלו וכותב לעצמו כו' אורי ליה רבה בר בר חנה לרב חננאל וכן אורי ליה רב הלכה כותב ומוכר כדי פרנסתו משמע דמניח במועד דאי משום לאחר המועד מה לי לעצמו מה לי לאחרים למה מותר לכתוב לעצמו שאין זה צורך פרנסתו מיהו לאו רביא אפטר דרבי מאיר ור' יהודה לטעמייהו דאית להו שבת זמן תפילין בפרק בתרא דעירובין (דף צו:) עוד רביא מירושלמי פרק בתרא דמועד קטן חד בר נש איבד תפילוי במועדא אתא לגבי רב חננאל שלח לגבי רבה בר בר חנה אמר ליה היב תפילוי ואזיל כתוב לך אמר ליה רב זיל כתוב ליה פירוש בלא הערמה מתני' פליגא על רב כותב הוא אדם תפילין ומזוזה לעצמו הא לאחר אסור רב פתר לה בכותב להניח ומסתמא רב (גרסינן כו') הוה סבירא ליה כהלכתא דשבתות וימים טובים לאו זמן תפילין אפילו הכי שרי לכתוב ולמכור תפילין בלא הערמה ולרבה בר בר חנה ע"י הערמה דכולהו אמוראי סבירא להו שבת לאו זמן תפילין רב חסדא ורבה בר רב הונא וע"ג דסבירא להו לילה זמן תפילין ומיהו בזה חולק הש"ס שלנו דרבה בר בר חנה סבר כרב והתם פליגי. מ"ר: ידך זו שמאל. ואם תאמר לעיל בספ"ק (דף י.) דאיתר ליה יד דמצועע לאגמורי איד דקמיצה דוימלא כפו היינו נמי בימין אדרבה הוה לן לאגמורי איד דתפילין דהוי בימין דמי ליה דילפינן לן מיד והתם ילפינן כפו מיד ויש לפרש דניחא ליה לאגמורי התם עבודה מעבודה מיהו קשה דאתרויהו נילף ושמא משום דלא דמי לההוא דהתם יד ממש והכא קיבורת בזרוע. מ"ר: (תוספות)

א - לו דף

רבי יוסי החורם אומר מצינו ימין שנקרא יד שנאמר **[בראשית מח-יז]** וירא יוסף כי ישית אביו יד ימינו ואידך יד ימינו איקרי יד סתמא לא איקרי ר' נתן אומר אינו צריך הרי הוא אומר **[דברים ו-ח]** וקשרתם וכתבתם מה כתיבה בימין אף קשריה בימין וכיון דקשריה בימין הנחה בשמאל היא ור' יוסי החורם הנחה דבשמאל מנא ליה נפקא ליה מהיכא דנפקא ליה לר' נתן רב אשי אמר מידכה כתיב בה"ל כהה א"ל ר' אבא לרב אשי ואימא ידך שבכח א"ל מי כתיב בחי"ת תנאי ידכה בה"ל זו שמאל אחרים אומרים ידך לרבות את הגידים תניא אידך אין לו זרוע פטור מן התפילין אחרים אומר ידכה לרבות את הגידים ת"ר אטר מניח תפילין בימינו שהוא שמאלו והתניא מניח בשמאלו שהוא שמאלו של כל אדם אמר אבוי כי תניא הוה בשולט בשתי ידיו תנא דבי מנשה על ידך זו קיבורת בין עיניך זו קדקד היכא אמרי דבי רבי ינאי מקום שמוחו של תינוק רופס בעא מיניה פלימו מרבי מי שיש לו שני ראשים באיזה מהן מניח תפילין א"ל או קום גלי או קבל עלך שמתא אדהכי אתא ההוא גברא א"ל איתילידי לי ינוקא דאית ליה תרי רישי כמה בעינן למיתב לכהן אתא ההוא סבא תנא ליה חייב ליתן לו י' סלעים איני והתני רמי בר חמא מתוך שנאמר **[במדבר יח-טו]** פדה תפדה את בכור האדם שומע אני אפילו נטרף בתוך ל' ת"ל

רס"ו ר' יוסי החורם. חוטמו משוקע כדלמרי' בכטרוה (דף מג:) חרום זה שחוטמו משוקע; מלינו ימין שנקרא יד. וכל ילפינן מהכא: מה (מזוזה) כתיבה בימין. כסותהוין המזוזה בימין לרוב בני אדם כותבין בימין אף קשריה נמי עבד קשר בימין ומקשר בימין מכלל הנחה בשמאל דלי הנחה על ימין קוב אויט יכול לקשריה בימין: מידכה בה"ל. מדכתיב בה"ל כהה משמע לטון נקויה שמע מניה בשמאל קאמר דלחן בה כח נקויה ל"א ידכה יד כהה עמיא בלא כה: כנחלי. דלחיה הנח דליף שמאל מידכה כרב אפי' וליכא ללא ליף: לרבות את הגידים. שאין לו יד ידכה דמשמע יד לרובא ומקולקלת: און לו זרוע. שמאל: ימין של אטר הוה שמאל לידיה האילן ורוב כחו בשמאלו: בקולט בשתי ידיו. ששתייהן שוות לו ככה לכיון דלחן בימין נמי שולט הלכך מניחה בשמאלו לפי שהיא שמאל לכל אדם וזו"ל דלדויה הוה ימין: קבורת. כדכ"ו"ף היכל. אקרקוד קלוי: רופס. רך כשהוא קטן כן שנה: או קום גלי. או עמוד ולא נבלת או קבל עליון שמתא לחסויה חייבת בני: עשך פלעיס. דחז כטור הוה וזית ליה תרי ישיב ותשיב כתיב וזע"ג דוללת תאומים לא ישיב אללה ה' סלעים כדלמרינן כפ' יב ככור לנחלה (בכורות מה). אפי' התם הוה משום דלי אפטר לנמס לכל הכה חד הוה ואפטר לנמס שיאלו כאלה והוה שניהם פטר רחם: שומע אני אפי' נטרף. נהרג בתוך ל' יום נמי חייב דלחן על גב דכתיב (במדבר יח) ופדויו מנן חדש תפדה אפי' הכל חיובא למימר אם לא נהרג הוה חי ל' ובכור מעליא הוה: (רס"ו)

תוספות רבי יוסי החורם. פי' בקונטרס חוטמו היה שקוע כעין חרום דבכורות (דף מג:) ותימה הוא לומר שכיהו בלשון גנאי אלא על שם מקומו נקרא כן. מ"ר: יד ימינו איקרי. ומדכתיב (בראשית מה) ויתמוך יד אביו לא קשיא מידי כיון שכבר פירש יד ימינו ונראה דר' יוסי נמי אההוא קא סמיך ומשום הכי לא מיייתי מידו הימנית דמצוה. מ"ר: מה כתיבה בימין אף קשריה בימין. בסמוך אמרי' דאיטר מניח תפילין בימינו שהיא שמאלו והשתא אדם הכותב בימינו ושאר רוב מעשיו בשמאלו יש להסתפק באיזה מהן מניח תפילין ושמא יש לדמותו שולט בשתי ידיו. מ"ר: אין לו זרוע פטור מן התפילין אחרים אומרים ידכה כו'. מר אמר חזא ומר אמר חזא ולא פליגי. מ"ר: קיבורת. פירש בקונטרס בדרי' וקיבורת הוא לשון קבוצת בשר כמו (ב"ב דף ה.) קיבורא דאהינו ואור"ת דהוא גובה הבשר שבזרוע שבין בית השחי למרפק שקרוין קודא (ואור"ת) לא כדברי המפרשים גובה בשר שבאוחו עצם שבין היד למרפק דהא משמע בכל דוכתי דמצות תפילין בזרוע כדאמרין לקמן (דף מג:) חביבין ישראל שסיבבן הקב"ה במוצות תפילין בראשיהן ובזרועותיהן ובפ' בתרא דעירובין (דף צה:) וקושר בזרועו במקום תפילין ואמרין נמי אין לו זרוע פטור מן התפילין ואותו עצם שבין יד לקודא אינו קרוי זרוע אלא קנה כדתנן במס' אהלות (פ"א מ"ח) דקחשיב רמ"ח איברים ל' בפיסת יד [נ] בכל אצבע] שנים בקנה שנים במרפק אחד בזרוע וד' בכתף ומשמע בהדיא דההוא דסמוך לכתף הוא זרוע שבין הכתף למרפק ומרפק הוא קודא כדמשמע במסכת ערכין (דף יט:) בפ' האומר משקלי דקתני מכניס ביד עד האציל וברגל עד הארכובה קרי לאציל מרפק במתני' וכתוב נמי על כל אצילי ידי ומתרגם מרפיקי ידי ומשמע דמרפק ביד כנגד ארכובה ברגל וגם בכל דוכתי משמע דאציל הוא קודא ולא כפירוש הקונטרס דזרוע גבי אוב וידעונו אישיל ובמסכת סופרים (פ"ג) תניא לא ישים שני אציליו על הספר וזהו הקודא שדרך להשען עליו עוד אמרי' בפ"ב דזבחים (דף יט.) ולא יחגרו ביזע שאין חוגרין במקום שמזיעין ולא למטה ממתיניהן ולא למעלה מאציליהן אלא כנגד אצילי ידיהן והיינו כנגד הקודא ששם דרך לחגור ולא כנגד אישיל דאדרבה שם מקום זיעה יותר ובפרק המפלת (נדף דף ל:) דאמרין גבי ולד בעמי אמו ושני אציליו על רכיו ומהא דכתיב בירמיה (לח) ישם נא בלויי הסחבות תחת אצילי ידך לא קשיא מידי ולפי שהיה אוחו בחבלים בידיו ומשים תחת הקודא בלויי הסחבות שלא יזיקו לו והא דתנן גבי שבת המוציא בפיו ובמריקו אפטר שיתן אדם גרוגרת כנגד אותו פרק של קודא מבפנים וכופר ידו על כתיפו שלא תפול הגרוגרת ויוציאנה וזהו דתנן ב' (מיתות (סנהדרין דף קו:)) בעל אוב זה פיתום המדבר בשחיו ובגמ' תניא בעל אוב זה המדבר בין הפרקים ובין אצילי ידיו משמע דאציל הוא בית השחי צריך לומר דשרי דשרי במתני' פירש בברייתא וכמו שהוסיפו בין הפרקים היינו פירקי אצבעות כך הוסיפו אצילי ידיו שהוא מרפק קודא בלע"ז כדפרישית ומדקדק ר"ת מההיא דערכין (דף יט:) דמשמע התם דמדאורייתא ידך זו קיבורת אבל בנדריים הלך אחר לשון בני אדם ועד מריקו הוא דמיקריא יד משום דקיבורת לא הוה בכלל ועוד מדאמרין בשמעתין שתהא שימה כנגד הלך והיינו כנגד הדדים כדאמרין במועד קטן (דף קו:) הספד על הלך כדכתיב על שדים סופדים ומההיא דערכין קרי דלדרי המפרשים בפ' כל הבשר (חולין דף קו:) לחולין עד הפרק הוא פרק שלישי של האצבעות עד חיבורן לפיכך ידים ולתומוה כל היד ולקידוש ידים ורגליהם עד הפרק היינו קודא והכי איתא בספר הזהיר ולא יתכן דמוכח ההיא דערכין (דף יט:) דקודא היינו שיעורא דנדריים עוד ראייה מדתנן בפ' הדרוע (חולין דף קלד.) איזהו זרוע מן הפרק של ארכובה עד הכף של יד והוא של נזיר וכנגדו ברגל שוק האומר בשלמים מן הארכובה הפרק של הארכובה עד בוקא דאטמא עד הירך דהיינו שני עצמות בעצם המאצעי ועצם של קולית י' יהודה אומר מן הפרק של הארכובה עד סוכך של רגל והוא עצם המאצעי המחובר לקולית ולאותו פרק קרי סוכך של רגל כך פירש שם בקונטרס ומיהו אין ראייה מזרוע דבהמה לזרוע דאדם דהא שוק דאדם נמי לא הוה כשוק דבהמות דתנן בהלות ב' בשוק חמשה בארכובה וא' בירך אלמא קרי שוק עצם המחובר לרגל ויתכן ל' יהודה נמי היינו שוק דבהמה ויש מפרשים דסוכך של רגל דקאמר ר' יהודה היינו פרק הסמוך לרגל דהיינו אסתוריא קביל"א בלע"ז וכן משמע בתוספתא דמסכת

מ"ר: מה להלן במקום הראוי ליטמא בנגע אחד כו'. וא"ת אי מה להלן במקום בשר אף כאן במקום בשר כגון פדחתו. מ"ר: האי מאן דחייטיה לגלימיה לא עבד כלום דכמאן דשריה [דמי]. פירש בקונטרס בלשון אחר שנכפל טליתו ותפרה שלא תשוב לאיתנה אפי"ה לא עבד כלום ולא היה לו לפרש כן דלקמן בפ' התכלת (דף מא). תניא טלית כפולה חייבת נציצת ורבי שמעון פוטו ושיון שאם כפלה ותפרה שחייבת אלמא שחייבת במקום הכפילות להטיל שם נציצת ולא אמרין כמאן דשרייה דמי ויועילה

שבקרנותיה:

נציצת

דף - לח

בלאו [דברים יז-יא] דלא תסור ואיכא דאמרי מהתם א"ל וא"ל מאי דעתך למישידיה והאמר מר גדול כבוד הבריות שדוחה את לא תעשה שבתורה והא תרומה רב בר שבה קמיה דרב כהנא בלאו דלא תסור הכא נמי כרמלית דרבנן היא:

רפ"ז בלאו דלא תסור. כגון טליתו דאמרי מהתם א"ל וא"ל מאי דעתך למישידיה והאמר מר גדול כבוד הבריות שדוחה את לא תעשה שבתורה והא תרומה רב בר שבה קמיה דרב כהנא בלאו דלא תסור הכא נמי כרמלית דרבנן היא: כגון טליתו דאמרי מהתם א"ל וא"ל מאי דעתך למישידיה והאמר מר גדול כבוד הבריות שדוחה את לא תעשה שבתורה והא תרומה רב בר שבה קמיה דרב כהנא בלאו דלא תסור הכא נמי כרמלית דרבנן היא: כגון טליתו דאמרי מהתם א"ל וא"ל מאי דעתך למישידיה והאמר מר גדול כבוד הבריות שדוחה את לא תעשה שבתורה והא תרומה רב בר שבה קמיה דרב כהנא בלאו דלא תסור הכא נמי כרמלית דרבנן היא: כגון טליתו דאמרי מהתם א"ל וא"ל מאי דעתך למישידיה והאמר מר גדול כבוד הבריות שדוחה את לא תעשה שבתורה והא תרומה רב בר שבה קמיה דרב כהנא בלאו דלא תסור הכא נמי כרמלית דרבנן היא:

פרק רביעי - התכלת

מתני' התכלת אינה מעכבת את הלבן והלבן אינו מעכב את התכלת תפלה של יד אינה מעכבת את של ראש ושל ראש אינה מעכבת את של יד: גמ' לימא

מתני' דלא כרבי דתניא [במדבר טו-לט] וראיתם אותו מלמד שמעכבת זה את זה דברי רבי וחכ"א אין מעכבין מ"ט דרבי דכתב [במדבר טו-לח] הכנף מין כנף וכתב פתיל תכלת ואמר רחמנא וראיתם אותו עד דאיכא תרווייהו בחד ורבנן וראיתם אותו כל חד לחודיה משמע לימא דלא כרבי אמר רב יהודה אמר רב אפי' תימא רבי לא נצרכא אלא לקדם דתניא מצוה להקדים לבן לתכלת ואם הקדים תכלת ללבן יצא אלא שחיסר מצוה מאי חיסר מצוה

רפ"ז מתני' התכלת אינה מעכבת את הלבן. ואע"ג דמלוה לתת תכלת ב' חוטיין בלתי כדמפרש לקמן אפי"ה אין זה מעכב את זה ואי עביד ארבעתן תכלת או ארבעתן לבן יצא יא: גמ' מין כנף. היינו לבן כרוב טליתות של פשתים הן ולכנות: תכלת. אמר רב הונא כדאמרין (יבמות דף ז) מדקש כיתנא תכלת עמרה: לא נלכח. מתניתין לקחני אין מעכבין זה את זה: אלא להקדים. שאם הקדים המאוחר היינו תכלת ללבן כתיב ברישא: הכנף מין כנף. ואם הקדים התכלת את הלבן אינה מעכבת ואין לריב לפסוק התכלת אלא יתן הלבן אחירו: (רפ"ז)

תוספות מתני' התכלת אינה מעכבת את הלבן. מצוה לתת ב' חוטיין תכלת וב' חוטיין לבן נציצת ומשמע לכאורה דאין זה מעכב את זה שאם הטיל שני חוטיין מן האחד יצא כי הן דקתני תפלה של יד אינה מעכבת את של ראש כו' אבל בקונטרס פירש אי עביד ארבעתן תכלת או ארבעתן לבן יצא וכן אנו נוהגין ובגמרא מוכיח כן והלא כל המטיל תכלת בסדינו בירושלים אינו אלא מן המתמיהין ומפרש דאסוריה גזירה משום קלא אילן ופריך לא יהא אלא לבן משמע דאי הוי לבן אין כאן איסורא אע"ג דבלא הני דקלא אילן איכא שני חוטיין לבן ומיהו יש לדחות דאע"ג דבשני חוטיין לבן איכא מצוה כי רמי טפי ליכא איסור כלאים דאין זה מוסיף על המצוה דגדיל שנים גדילים ארבעה דדרשינן מינה שנים לבן ושנים תכלת לאו למעוטי טפי קאתי כדאשכחן גבי ערבי נחל דדרשינן (סוכה דף לד): ערבי שנים ונוהגים להשים הרבה בלולב ולקמן גבי טלית שכולה תכלת כו' דאמרינן בטלית בת שמונה חוטיין פירש בקונטרס שאין כאן איסור כלל תוס' כיון שכל השמונה בדרך אחד ולא דמי להטיל למוטלת והיינו טעמא דבהטיל למוטלת לבד שייך בתוס' משום נציצת אחד על כנף אחד אמר רחמנא ומהתם נמי יש ראייה דכי ליכא אלא לבן או תכלת בעינן לעולם ד' חוטיין דמשמע דבטלית בת ד' חוטיין לא חיישינן שמא יסיר ב' מהן ויניח בטלית אחד דארבעתן מצוה מיהו בסוף אלו הנהניקין (סנהדרין דף פח): משמע דאם הוסיף חוטיין בדרך אחד פסול גבי זקן ממרא דא"ר אלעזר אינו חייב אלא על דבר שעיקרו מדברי תורה ופירושו מדברי סופרים ויש בו להוסיף ואם הוסיף גורע ואנו אין לנו אלא תפילין ופריך והאיכא נציצת ומשני אי קשר העליון לאו דאורייתא היא לחודיה קאי והאי לחודיה קאי ואי קשר העליון דאורייתא גרוע ועומד הוא והאי דלא מוקי לא התם בהטיל למוטלת משום דדיילמא לא מיפסלא בכך אע"ג דעובר על כל תוס' אפ' נתכוין להוסיף ואם לא נתכוין להוסיף שרי ומאן דמפליג לקמן (דף מא): בין טלית בת ארבעה טלית בת שמונה ה"פ בטלית בת ארבעה היינו שנים חוטיין שהן ארבעה כשהן כפולין שלא היה לו תכלת ונתן אלו שצבעוין קלא אילן במקום לבן וטלית בת ח' היינו בת ד' שהן כפולין שישבור כולם תכלת ויקח מהן לפטור טלית אחרת ומיהו קשה לפי' זה דבת ד' נמי יסבור שהוא תכלת ויוסיף עליהן לבן שפשתן ועוד דההיא ברייתא דמוקי בבת ד' קתני מביא תכלת ודבר אחר ותולה בה וקלא אילן לא יביא ואם הביא כשר אלמא משמע דמיירי בתולה קלא אילן עם התכלת ועל כרחיך ארבעה ושמונה דוקא קאמר בלא כפולות ושמה כל מה שמוסיף חוטיין מד' עד ח' לאו מוסיף הוא ולא מיפסיל בכך כדאשכחן אמוראי לקמן (דף מב). דרב אחא בר יעקב רמי ד' רב אחא מדפתי רמי ח' והשתא לא פליגי כולי האי אלא דמר עביד הפחות ומר עביד היתר ובסנהדרין מיירי דמוסיף טפי מתמניא וצריך טעם מנלן דבשלמא אי פליגי בהא דמאן דרמי ד' סבר כדדרשינן גדיל שנים גדילים ארבעה ומאן דרמי תמניא סבר דגדילים דקאמר רחמנא אכל מין ומין קאי גדילים מלבן וגדילים מתכלת דהיינו צמר ופשתים דעליהו קאי אבל אי לא פליגי מה סברא היא זו דאי בעי עביד הכי ואי בעי עביד הכי וצ"ל דכל זה יש במשמעות גדילים דאי עביד תכלת ולבן בין שניהם ד' חוטיין גדילים קרינא ביה ואי עביד מכל חד וחד גדילים כגון ד' חוטיין לבן וד' חוטיין תכלת גדילים נמי קרינא ביה ולא מוסיף הוא אבל אי רמי טפי מוסיף הוא וגרוע ועומד הוא ועוד צריך טעם מנלן דכי לית ליה אלא או לבן או תכלת דלא מיפטר בתרי חוטיין לחודיהו עד דרמי ד' ושמה משום דדרשינן גדיל שנים גדילים ד' בין

יש בו מין אחד בין יש בו שני מינין וקצת קשה הא דאמר' בגמרא אם הקדים תכלת ללבן יצא אלא שחיסר מצוה מאי חיסר מצוה [אילימא חיסר מצוה] דלבן וקיים מצוה ותכלת לרבי עכו"ם מעבדי אהדדי דמשמע דאי לא מעבדי ניהא אלמא אע"ג דחיסר מצוה דלבן קיים מצוה ותכלת בב' חוטיין ויש לומר דלהכשיר תכלת מיהא מהני לבן דקרינא ביה גדילים ד' וא"ת ומנלן דבעינן ב' חוטיין לבן וב' חוטיין ותכלת דילמא אנדילים קפיד קרא אפילו חד מהאי וג' מהאי ויש לומר כיון דתרי מיני בעי רחמנא סברא הוא שיהיו שוין ועוד פתיל תכלת כתיב ופתיל משמע תרי כדדרשינן פרק בא לו (יומא עב.) וקיצץ פתילים פתיל שנים פתילים ד' ולבן נמי לא פחות מתרי דקדיש טפי כדאמרין בגמרא דמתחיל בלבן ומסיים בלבן דמעלין בקודש ולא מורדין ומיהו טעם זה דפתיל לא יתכן דבפרק בא לו משמע וקיצץ דמקצץ אחד לשנים והכא על כרחין לא משמע תרי כדמוכח בספרי בפרשת [שלח] לך ובפרשת כי תצא ועשו להם ציצית שומע אני חוט אחד בפני עצמו ת"ל גדילים כמה גדילים נעשין אין [גדיל] פחות משלשה חוטיין כדברי בית הילל משמע דמפתיל לא הוה שמעינן אלא חד ועוד דאי פתיל משמע תרי והכנף מין כנף לכל הפחות חד א"כ בלא גדילים נמי תיפוק ליה לתלת וצריך לומר שחולק על הש"ס שלנו דמשמע דחד מתכלת מהני ומה שאנו כופלים הד' לח' סמכינן אהא דאמרין לקמן (דף מב.) רב אחא בר יעקב רמי ד' ועיף להו מיעף ומעיל להו בגלימא ואביק להו כו' עד מר בריה דרבנא עביד כי יודין ופירש בקונטרס דלא אביק להו ועוד תניא בספרי ב"ש אומרים ד' של צמר וד' של תכלת ואם תאמר היא גופה מנלן שצריך לכופלן ואי הוה מפרשינן עשה גדיל ופותליוהו מתוכו היינו שצריך לפותלו כעין פתילה שהיא כפולה ניהא אבל בקונט' לא פירש כן ושם אפרש : כתיב הכנף מין הכנף. ואפילו לתנא דבי ר"י פ"ק דיבמות (דף ד:) דפליג ארבא דדרוש הכי לא פליג אלא אהא דמריב שאר מינים אבל הכנף מין כנף דריש ספרי : ואם הקדים תכלת ללבן יצא. תימה כיון דמקרא הוא דדרשינן לבן ברישא נימא דמעבד דהא לא בעינן שנה הכותב לעבד אלא בקדשים ויש לומר דלית לן למימר דאסדר לבד יקפיד הכותב לעבד כמו גבי חליצה (יבמות דף קה.) הקדים ריקה לחליצה מה שעשה עשוי ואע"ג דכתיב ככה עיכובא לא קאי אלא אחסרון מעשה :

ב - לח דף

אילימא חיסר מצוה דלבן וקיים מצוה ותכלת לרבי עכו"ם מעבדי אהדדי אמר רב יהודה אמר רב שחיסר מצוה ועשה מצוה ומאי חיסר מצוה דלא עבד מצוה מן המובחר התייח לבן דאינו מעבד את התכלת תכלת דאינה מעבבת את הלבן מאי היא אמר רמי בר חמא לא נצרכא אלא לטלית שכולה תכלת איתמר נמי אמר ליה לוי לשמואל אריוך לא יתיתב אכרעך עד דמפרשת לי להא מילתא התכלת אינה מעבבת את הלבן והלבן אינו מעבב את התכלת מאי היא אמר ליה לא נצרכא אלא לסדין בציצית דמצוה לאקדומי לבן ברישא מ"ט הכנף מין כנף ואי אקדים תכלת ללבן לית לן בה תינח לבן דאינו מעבב את התכלת תכלת דאינה מעבבת את הלבן מאי היא אמר ליה רמי בר חמא לא נצרכא אלא לטלית שכולה תכלת דמצוה לאקדומי תכלת ברישא דהכנף מין כנף ואי אקדים לבן ברישא לית לן בה אמר רבא מידי ציבעא קא גרים אלא אמר רבא לא נצרכא אלא לגרדומין דאי איגרדם תכלת וקאי לבן ואי איגרדם לבן וקאי תכלת לית לן בה דאמר רבי ר' חייא גרדומי תכלת כשרין וגרדומי אזוב כשרין וכמה שיעור גרדומין אמר בר המדורי אמר שמואל כדי לענבן איבעיא להו כדי לענבן לענבן כולוהו בהדדי או דלמא כל חד וחד לחודיה תיקו בעי רב אשי אלימי דלא מיענבי ואי הוה קטיני מיענבי מאי אמר ליה רב אחא בריה דרבא לרב אשי כל שכן דמיכר מצותיהו ומאן תנא דפליג עליה דרבי האי תנא הוא דתניא רבי יצחק אומר משום ר' נתן שאמר משום רבי יוסי הגלילי . שאמר משום רבי יוחנן בן נורי אין לו תכלת מטיל לבן אמר רבא שמע מינה צריך לקשור על כל חוליא וחוליא דאי ס"ד לא צריך הא דאמר רבי רבי חייא גרדומי תכלת כשרין וגרדומי אזוב כשרין כיון דאישתרי ליה עילאי אישתרי ליה כולה

רש"י אילימא חיסר מצוה. דלבן והוה כחילו לא נתנו לגמרי אמאי יצא הא לרבי עכו"ם מעבבא ומתני' כרבי חוקמא לה: חיסר מצוה. מצוה הקדמה: ועשה מצוה. דהאיכא לבן ותכלת: הכלל דלחן מעבבת לבן מצוה היא. דמשמע אם הקדים לבן ומאי עיכוב איכא למימר: איתמר נמי. מתני' דקתני [ותכלת וכו'] איורי להקדים] ואיבעיא ליה נמי הכלל דלחן מעבב לבן מצוה היא: אריוך. לשון מלך כמו (בראשית מט) גור אריה יהודה להכי קרי לשמואל אריוך דקיימא לן (בכורות טז): הלכה כשמואל דביני כי היכי דדינא דמלכותא דינא: להכי נקוט סדין משום דלבן הוא: מידי כבעה גרים. אפי' כולה תכלת נמי מצוה להקדים לבן לתכלת הואיל ורוב טליתות לבנות הן לבן קא גרים ולהכי כתיב תכלת אחר הכנף דלעולם יהא המאוחר: איגרדם. נפקסו החוטיין של זאית: גרדומין. היינו צידיה שנקשרו לחצר שנספקו: כדי לענבן כל החוטיין אהדדי. דהיינו שיעור גדול: חלימי. עבים: דאי הוה קטיני. דקיס הוה מיענבי דלחוכין הן כ"כ אבל מפני עוביין הוה קטיני לענובו: כל שכן. דכשרין דהואיל ואילו הוה דקיס כל כך קשרים דהא לרובין הן כדי עניבה כל שכן כשהם עבים דמינכרלא מצותיהן טפי: ומאן תנא דפליג עליה דרבי. הגך חכמים דלמאי לעיל לחן מעבבין זה את זה: מטייל לבן. כל הד' חוטיין: ש"מ. מדלמרי בני רבי חייא גרדומי תכלת כשרים אמאי הא כיון דנפקס קתא גדיל משתרי הוא קשר שנספקו הגדיל וכיון דמשתרי הוא קשר משתרי הגדיל ואין שם גדיל כלל אלא ש"מ יש קשר בכל חוליא הלכך כי משתרי הוא קשר מתקיים הגדיל כשאר קשרים: עולא. היינו הוא קשר תחתון דמלמטה למעלה תחסיב ועוד דבגרדומין קא מיירי כשמעתיין ובגרדומין מוקפין הוה איהו עליון: (רש"י)

תוספות אילמא חיסר מצוה דלבן וקיים מצוה ותכלת. תימה דאיפכא הוה ליה למימר דמצות לבן עבד אבל מצות תכלת הנעשית שלא כהלכה חיסר וי"ל דמשום מנתנין קטט הכי הלבן אינו מעבב התכלת פירוש אינו מעבב כלל התכלת שקיים: לרבי עכו"ם מעבב. פירש בקונטרס וכדריבי בעינן לאוקמה ותימה דמשמע דלרבנן ניהא ואם לא מנסקא לא נצטרך לתירוק רב יהודה ולא מיסתבר הכי מיהו למסקנא ממי מצונו למימר דבעי לאוקומי מתינתא כרבי אי נמי י"ל דכל שכן לרבנן דקשה טפי אמאי חיסר מצוה הא לא מעבבי אהדדי: לא נצרכא אלא לסדין בציצית. תימה אמאי נקט הכי לינקוט טלית צמר בציצית ויש מפרשים דחוקא תכלת לא הוה מין דסדין משום דהוה כלאים גביה אבל צמר ותכלת הוה מינו ולבן נמי דתניא לעיל מפשתן הוה וקשה דאם כן מאי קשיא ליה תינח לבן אינו מעבב התכלת אלא תכלת אינה מעבבת את הלבן מאי ניהו ומאי פירכא נמי משכחת לה דהא תכלת וצמר חד מינא הוה ואינה מעבבת חוטי לבן אי נמי חוטי פשתן למאי דפשיטין לקמן (דף טז:) חוטי פשתן פוטרין בשל צמר לכך נראה כפי' הקונטרס דלהכי נקט סדין דפשיטא דהוה לבן ולבן של צמר הוה מצטרף לפשתן טפי: מידי ציבעא קא גרים. משמע שרוצה בקונטרס לפרש משום דקרא ברוב טליתות איירי שהן לבנות ואינן צבועות תכלת וכיון דתנא לא הוה בכלל מין כנף הוה כחילו כתב בהדיא תן שני חוטי לבן תחילה ואח"כ פתיל תכלת וצריך לומר דסתם טליתות שלהם היו גם משאר מינים דרבא הוא דדריש לקמן מדכתיב הכנף מין כנף דשאר מינים פוטרין ומיהו תימה אם היו רגילים בטלית של צמר נהי דלא איירי קרא באותו שוהו צבוע תכלת מכל מקום איירי צבוע בצבע אחר כי היכי דדרשינן כלך ושיראין וסיראין וחוטי תכלת הוה טפי מינא דידיה מחוטי פשתן א"כ לישני הכי דמי קדים לבן של פשתן בטלית צמר לית לן בה ויש לומר כיון דקרא על כרחין לא איירי בצבוע תכלת דהא כתיב מין כנף וכתוב פתיל תכלת אלמא תכלת לאו מין דכנף הוה ואע"ג דמ"מ הוה מינו טפי לא חשיב מידי דתנא לא הוה בכלל מין כנף דקרא ועוד יש לפרש דציבעא דלאו מצוה לאו מידי היא ותו דתניא לקמן (דף מא:) טלית שכולה תכלת כל מיני צבעונין פוטרין בה חוץ מקלא אילו ופירש בקונטרס פוטרין בה לשם לבן דכיון דמין כנף [ליכא] לקיימי אין לך לחזור אחר לבן אלא שיהיו בה שני מינין משמע דטלית לבנה בעי לבן ובאיודך ברייתא (שם) דתניא טלית אין פוטר בה אלא מינה פירש בקונטרס אם אדומה טייל בה חוטיין אדומין ושני חוטיין תכלת אלמא ציבעא גרים ולפי תירוץ ראשון ניהא דציבעא הוה חד מינא בה מתכלת וי"ל דמדרבנן הוה אי נמי יש לומר שם בע"א: אלא לגרדומין וכו'. משמע דאי אגרדום כולוהו מיפסלי ואור"ת דעכשו שנתנין ד' חוטיין ב' משום לבן וב' משום תכלת וכופלן לשמונה צריך ליהדר דאם נפסקו שלשה מן החוטיין שמו הם משלשה חוטיין ונמצא שלא נשאר ב' חוטיין שלימין ויש לדקדק קצת דסוגיא זו כרבי אתיא דהשתא הוה מצוה אחת והלכה כרבי מחבירו אבל לא מחביריו (עירובין דף מו:) וכ"ש מרבו רבי יוסי הגלילי רבו היה ואהא סומכין שאין לנו תכלת [ומטיילין לבן] ולרבנן אפי' בחד מיפסיל דהא תרי מצות נינהו ולא תועיל האחת לחבירתה דהוה כחילו איגרדם תכלת ומקצת לבן ומיהו נראה למאי דבעינן בלבן נמי ד' חוטיין א"כ חד מצוה נינהו ואי לא בעינן אלא ב' כ"ש דלא מעבבי וכמאן דליתנהו הוה ומיהו

לא מיסתבר דסוגיין לא הוה כרבנן דהא דאמרי בני ר' חייא הוה דלא כהלכתא ועוד ו"ל דאי איגרדס תכלת וקם אלבן היינו דנפסק החוט מעיקרו ולא נשתייר אלא כל שהוא (מן הלבן) דקרינן כה"ג גרדומי בכל שהוא ולא הוה כאילו נפסקו שניהם לגמרי (ל"ה וכל זה) [דהואיל מצוה אחת היא מועיל השלם לחבירו אבל לרבנן נפסק חוט א' מעיקרו פסול אלא אם נשאר כדי עניבה והא דאמרי בני ר' חייא גרדומי תכלת וכו' משמע דאיגרדום כל ארבעתן כי קראו לכל הציצית תכלת ובנשאר כדי עניבה]: כדי לענבם. מתוך פי' הקונטרס דבסמוך גבי הא דמוכח רבא דצריך לקשור על כל חוליא וכו' וכיון דמישתי עילאי מישתי כולה ופי' לית ליה הא דאמרן לעיל כדי שיעור עניבה משמע דסבירא ליה דעניבה חוץ לקשר אחרון שבציצית ויתכן יותר לפרש דשיעור עניבה סמוך לכנף קאמר והשתא לא פליג אלעיל וכן משמע קצת בספרי בפרשת גדילים בד"א בתחילה אבל בשירים גרדומים כל שהוא משמע דאגדילים קאי וכן נראה להוכיח משם שהקשר הוא מן הד' אל הד' דאי מחוט הכריכה אחד מן החוטין כמו שהיה נוהג ר"ת כשהיה נפסק אחד מן החוטין הנכרכין ולא מחוט הכורך היכי מישתי הקשר בכך דבשלמא אי מן הד' לד' כשנפסק האחד מד' ואינו מקשר סותר הקשר וי"ל דהכי קאמר דמסתמא (כשיעור דאי מד') אכתי קיימא (תלתא) אבל אחד תו לא קאי: כיון דאישתי חד אישתי כולהו. ואין כאן גדיל ואפילו למ"ד או גדיל או פתיל מוכח שפיר דאפי' פתיל ליכא דהא סופו ליפול ולא מוכח מידי אלא דבעי קשרא אחרינא אבל מהא לא מוכח דצריך לקשור על כל חוליא ונראה שמביא כן דבמקום אחר לא אשכחן אתרא דמסתבר טפי אי לא בין חוליא לחוליא כדי להפסיק: (תוספות)

דף לט

דלמא דאיקטר ואמר רבה שמע מינה קשר עליון דאורייתא דאי ס"ד דרבנן מאי איצטרך למישרי סדין בציצית פשיטא התוכף תכיפה אחת אינו חיבור אלא שמע מינה דאורייתא אמר רבה בר רב אדא אמר רב אדא אמר רב אבא אמר רב אבא אמר רב תכלת שכרך רובה כשרה אמר ליה רב יוסף רב אמרה ולא שמואל איתמר נמי אמר רב הונא בר יהודה אמר רב ששת אמר רב ירמיה בר אבא אמר רב תכלת שכרך רובה כשרה אמר ליה רב יוסף רב אמרה ולא שמואל איתמר נמי אמר רב הונא בר יהודה אמר רב ששת אמר רב ירמיה בר אבא אמר רב תכלת שכרך רובה כשרה ואפילו לא כך בה אלא חוליא אחת כשרה ונוי תכלת שליש גדיל ושני שלישי ענף וכמה שיעור חוליא תניא רבי אומר כדי שיכרוך וישנה וישלש תאנא הפוחת לא יפחות משבע והמוסיף לא יוסיף על שלש עשרה הפוחת לא יפחות משבע כנגד שבעה רביעיים והמוסיף לא יוסיף על שלש עשרה כנגד שבעה רביעיים ושהה מסיים בלבן מעלין בקודש ולא מורידין רב רובה בר בר חנה הוה יתבי הוה קא חליף ואזיל הוה גברא דמיכסי גלימא דכולה תכלתא ורמי ליה תכלתא

רש"י דלמא דאיקטר. כלומר ממאי דלריך להקשר בכל חוליא דלמא הא דלמרי דבי רבי חייא ה"ק אם קשר על כל חוליא וחוליא הוה גרדומין כשרין אבל כדכח לזיוט לא קא מכשרי גרדומין דכח לזיוט און נקשרים על כל חוליא וחוליא: קשר עליון. היינו נמי הוה קשר למטה הלכה למשה מסיני כלומר קשר אחד לציצית מיהא דאורייתא ולכהי נקט עליון משום דלוי לא עביד אלא חד קשר בסופו עביד ליה שמואלים את הגדיל כולה דאורייתא. ואפי' יכול לכרוך יפה ולהתקיים בלא קשר יום או יומים פסולה: דלוי מדכרנן למה לי למישרי סדין לציצית. דכתיב לא תלבש עטמנו וסמך ליה גדילים תעשה לך (דברים כב) פשיטא דמותה: התוכף תכיפה. תופר תחיבה אחת אינו חיבור משום הדין תחיבה שתוכף החוטין בטלית אינו חיבור: מעיקרו. היינו רבא הממונה לטלית: כמה דכריס אמורים. דבענין שיעור לציצית כדלמרינן לקמן (דף מאה) כמה תהא משולשלת כו': בתלמוד. בשעת עשייה אבל בסופו כגון אם נפסק לאחר זמן: מאי לאו שיעור. דאיפסיק מינייהו קתה מחוטיו. ונשאר קתה גרדומין: דאיגרדס איגרדומי. ולגמרי נפסק דהעיקר וקשיא למאן דלמר נפסק החוט מעיקרו פסולה: סדין גרדומין. דנשאר קתה ונפסק קתה: הא קאמרינן לן. מדתני שריים בגרדומין משמע דלוי בגרדומים שזרף קתה שיהו נקרא סדין כדי לענבן כדפירשית לעיל והאי כל שהוא דקתני כדי עניבה: חוט של כרך. אותו שכורך סביב ועושה ממנו הגדיל עולה ממנו שמונה חוטין דשמונה חוטין בעינן כדמפרש לקמן (מב). תכלת. זהו שם כל הציצית: שכרך רובה. שפעה שני שלשים גדיל ושלש ענף כשרה ורע"ג דמאותה שלש גדיל ושני שלשים ענף כדלמרינן לקמן: אלא חוליא אחת. הקפה ג' פעמים: ונוי תכלת. עיקר מלות ציצית שלש גדיל ושני שלשים ענף: לא יפחות משבע. חוליות: ששה חריים. שנין שבעה רביעיים ועל שם שהתכלת דומה לים וים דומה לרקיע כדלקמן (דף מג): מדמי סידורה לסידור הקיעים כדי לזכרנו לטובה שאף לבעה כמו כן נזקק לציצית: כשהוא מתחיל לכרוך מתחיל בלבן. שמניתי שני חוטין ארוכין לעשות מהו הגדיל ומתחיל לכרוך בלבן ודלמא כורך של תכלת וחוזר ומסיים בלבן: מין כנף. תחילה ורע"ג פתיל תכלת והאידינא דעבדינן חמשה קשרים היינו דלמרינן (ספ) שקולה מלות ציצית ככל התורה כולה הלכך עבדינן שני קשרים מלמעלה ושלשה מלמטה משום מעלין בקדש ואין מורידין וכיון דלקדמה קרא למין כנף שמע מינה תשוב הוא הלכך אי מסיים בתכלת הוה ליה מוריד סוף הציצית מתחילתה: דכוליה תכלתא. כל הטלית: ורמי ליה תכלתא. ציצית: (רש"י)

תוספות קשר העליון. בקונטרס פירש שני פירושים אחד אחר הגדיל ונקרא עליון כמו (נדה דף ג). למעלה מן העטרה זה אינו מוכח אלא דמיהא בעינן קשר ול"א פירש סמוך לכנף אבל קשר שאחר הגדיל כיון שרחוק מן הטלית משום ההוא לא הוה כלאים ותימה להאי דמוכח היכי מסיק ביבמות (דף ד): למאן דלא דריש סמוכים אלא היכא דמוכח דצמר ופשתים למה לי דכלאים מתנא דבי רבי ישמעאל שבעינן דבגדיהם צמר ופשתים וכו' והשתא קשר העליון לא שבעינן וא"כ לא הוה כלאים ואיצטרך שפיר לאיתויי גמר ופשתים לומר שיהא צריך לעשותם בענין שיהא בהם כלאים וי"ל דהבא לא מפיק מקרא דצמר ופשתים אלא מגדיל ומוכח דכלאים דדרשה דגדיל דרשה נכונה היא דבעינן גדיל טוב אי נמי סוגיא דהתם אתיא כמאן דאמר גדיל או פתיל או פולוגא דאמוראי הוא בסמוך והכי נמי תימה דבפירק המוצא תפילין (עירובין צא:) משמע דבעינן שזרין ר"ת נמי פירש דאינו חייב על כלאים עד שיהא משרד ואם כן איצטרך טובא קרא דכלאים בציצית ויש לומר דבעלמא יליף ליה מתכלת דבגדי כהונה וכיון דתכלת שזור הוא הדין לכן: דאיגרדום איגרדומי. פירש בקונטרס שנפסקו לגמרי וקשה דהא כל שהוא צריך וצריך לומר דלצדדין קתני ולא קאי אלא אשיריו ונראה לפרש מאי לאו שיריו דאיפסיק מינייהו כלומר שיש מן החוטים שנפסקו מעיקרם ואישתייר מן השלימין נמי גרדומי דאיגרדומו כולם והשתא לא קאי כל שהוא אלא אגרדומי והא דאיפסיק מינייהו הוה השתא כמו נפסק החוט מעיקרו דלעיל וכי הוה גוונא קרי שיריו פרק קמא דסוכה (דף ג). גבי אוב תחילתו שלשה וסופו שנים ור"ת: שירי גרדומי כל שהוא. פרק מי שמת (ב"ב דף קג). הוה מצי לאיתויי הך גבי הך דפריך וכל היכא דתני כל שהוא לית ליה שיעורא: לא יפחות משבע כנגד שבעה רביעיים. לפי שתכלת דומה לים וים דומה לרקיע ואנן דלית לן תכלת לא קפדינן בהא והא נמי דאמרינן צריך לקשור על כל חוליא וחוליא היינו כדי שיהא ניכר התכלת ומה שאנו נוהגים חמשה קשרים פירש בקונטרס גבי ציצית שקולה כנגד כל המצוות לפי שציצית עולה ת"ד וח' חוטין וחמשה קשרים עולה תרי"ג ומיהו כל ציצית האמורים בפרשה חריים יו"ד ויש לומר שיש פסוק והיה לכם לציצית וגו' ציצית כתובים בפרשה ולמ"ד זו משלימתן וכן נוהג רבינו תם לעשות אותן ה' קשרים ב' בסמוך לטלית וגו' סמוך לפתיל משום מעלין בקדש ולא מורידין כדאמרינן שמיסיים בלבן ועל כל קשר שני קשרים כדי שיהא קשר של קיימא מיהו לא מצינו שום סמך בהש"ס מפורש מה' קשרים ויש לומר דהא דאמרינן צריך לקשור על כל חוליא וחוליא היינו אחת של לבן ואחת של תכלת שהן שתיים והשתא כשאין פוחת משבע עושה ה' קשרים סמוך לטלית קשר אחד ואחר כך שתי חוליות אחת של תכלת ואחת של לבן קשר אחד של שמיסיים שש חוליות הרי ארבעה קשרים ואחר כך עושה חוליא שביעית של לבן כדי שיהא מסיים בלבן ואחר כך קושר אח' הרי ה' קשרים ויש מפרשים לא יפחות

דף לט ב

וגדילא מיגדיל אמר רב יאי גלימא ולא יאי תכלתא רבה בר בר חנה אמר יאי גלימא ויאי תכלתא במאי קא מיפלגי רבה בר בר חנה סבר כתיב **[דברים כב-יב]** גדיל וכתוב **[במדבר טו-לח]** פתיל או גדיל או פתיל ורב סבר לעולם פתיל בעינן וההיא גדילים למניינא הוא דאתא גדיל שנים גדילים ארבעה עשה גדיל ופותריהו מתוכו אמר שמואל משמיה דלוי חוטי צמר פוטרינ בשל פשתן איבעיא להו של פשתן מהו שיפטרו בשל צמר צמר בשל פשתים הוא דפטר דכיון דתכלת פטרה לבן נמי פטר אבל פשתים בצמר לא או דלמא כיון דכתיב **[דברים כב-יא]** לא תלבש שעטנז צמר ופשתים יחדו גדילים תעשה לך לא שנא צמר בפשתים ולא שנא פשתים בצמר ת"ש דאמר רחבה אמר רב יהודה חוטי צמר פוטרינ בשל פשתן ושל פשתן פוטרינ בשל צמר חוטי צמר ופשתים פוטרינ בכל מקום ואפילו בשיראין ופליגא דרב נחמן דאמר רב נחמן השיראין פוטרינ מן הציצית איתיביה רבא לרב נחמן השיראין והכלך והסריקין כולן חייבין בציצית מדרבנן אי הכי אימא סיפא וכולן צמר ופשתים פוטרינ בהן אי אמרת בשלמא דאורייתא היינו דמישטרו בהו כלאים אלא אי אמרת דרבנן היכי משתרי בהו כלאים אימא או צמר או פשתים הכי נמי מסתברא דקתני סיפא הן במינן פוטרינ שלא במינן אין פוטרינ אי אמרת בשלמא דרבנן היינו דמיפטרו במינן אלא אי אמרת דאורייתא צמר ופשתים הוא דפטר אי משום הא לא איריא כדדרא דרבא רמי כתיב הכנף מין כנף וכתוב צמר ופשתים הא כיצד צמר ופשתים פוטרינ בין במינן בין שלא במינן שאר מינין במינן פוטרינ שלא במינן אין פוטרינ ורב נחמן כדתנא דבי רבי ישמעאל דתנא דבי רבי ישמעאל הואיל ונאמרו בגדים בתורה סתם ופירט לך הכתוב באחד מהן צמר ופשתים אף כל צמר ופשתים אמר אביי והאי תנא דבי רבי ישמעאל מפקא מאידך תנא דבי רבי ישמעאל דתנא דבי ר' ישמעאל בגד אין לי אלא בגד צמר מנין לרבות צמר גמלים וצמר ארנבים ונוצה של עזים והכלך והסריקין והשיראין מנין ת"ל או בגד:

רש"י ונדילא מיגדל. כל הציצית היתה גדול ולח שייך בה ענף כלל: ולח יאו תכלתא. משום דלחין בה ענף: גדיל שנים. כלומר אי הוה כתיב גדיל תעשה לך משמע ב' חוטינן דלחין גדיל פחות משנים השתא דכתיב גדילים משמע ארבעה: עשה גדיל. מן חוטינן שישים ד' חוטינן בחור הטלית ולכפיכפסכס ויעשה מהן גדיל יהו עשונה: ופותריהו מתוכו. אותו חוט שכרד בו יחל מן המנין. ל"א ופותריהו מתוכו הנה פתיל ענף למטה: חוטי אמר פוטרינ בשל פשתן. אותם שני חוטינן של כל אס של אמר הן פוטרינ בסדין של פשתן עם התכלת ואע"ג דליכא השתא מין כנף דהו של אמר כיון דתכלת שנים חוטינן הן דתכלת עמדה נינהו ופוטרי בשל פשתן דהא תכלת כתב רחמנא כהדיא לכן דלמא נמי פוטרי בשל פשתן משום לכן: חוטי אמר ופשתים. לכן של פשתים ושל אמר תכלת: פוטרינ בכל מקום. בכל מיני בגד ואפי' בציציתא דמהו דתימא שיראין פוטרינ והוה כלאים שלם במקום מזה קמ"ל דחייבין: השיראין. מעיל של משי: והכלך. מעיל שעשין מאותן דגיס [הוא בית החולצת] שצניינים בנימי שיקרין פלוני: ב' שיקרין. מעיל עשו מנועורת של משי: אמר ופשתים פוטרינ בהן. קא"ס ד' שני חוטינן אמר ושני חוטינן לכן של פשתים: הו. עמלן כלך וסריקין במינן פוטרינ דלם עשה לציצית בטלית שהו מינו יאל: אלף אי אמרת מדאורייתא. מחייבין שיראין בציצית היכי פטרה בהו לציצית דכלך הו מדאורייתא לציצית דלמא ופשתים הו דפוטרינ כדלמרינן לעיל אמר ופשתים יחדו גדילים תעשה לך: ורב נחמן. דלמא לעיל שיראין מדרבנן הו דחייבין דלוי מדאורייתא לא פטר בהו מינו: כדתנא דבי ר' ישמעאל. דלומר אין מחייבין בציצית אלף בגד אמר או בגד פשתים: בגדים בחורה סהם. על כנפי בגדיהם: ופרט לך. בכלאים (דברים כב) וגבי נעשים (ויקרא יג) כבד אמר או כבד פשתים: מסיק מאידך תנא כו'. דהא אידך מרבה כל הבגדים: אמר ארנבים ונצה. אמר של עזים קרי נצה לפי שאין רך כשאר אמר: מנין. שטמאין כנגעים: הלמוד לומר או בגד. בגד אמר או בגד פשתים (שם): (רש"י)

תוספות ונדיל או פתיל. למאי דפרישית לעיל דמפתיל לעיל דמפתיל דבעי ב' חוטינן תכלת קשיא דהכא דרשינן ליה לאו גדיל או פתיל וי"ל דהא נמי שמעת מינה כיון דבחד פרשה כתיב גדיל ובאידך כתיב פתיל ומיהו קשה דפתיל מציצית נפקא דדרשינן לקמן (דף מב.) אין ציצית אלא ענף ויש לומר דאיצטריך ציצית לאשמועינן דלאחר עשייתן צריך לפרוד כדאיתא לקמן ובספרי דריש ועשו להם ציצית שומע אני יעשה כולה גדילים ת"ל ציצית הא כיצד כדי שתהא גדיל יוצאת מן הכנף וציצית מן הגדיל והא ברייתא קשיא לרבה בר בר חנה וקשה נמי לרב דדריש ליה הכא מפתיל והתם דריש ליה מציצית: וההוא גדילים למניינא. תימא מאי דוחקיה דרב למימר גדילים למניינא נימא דקרא בא לומר תרווייהו בעי גדיל ופתיל ויש לדחוק ולפרש דטעם דרבה בר בר חנה משום דדריש גדילים כמו מיעוט אחר מיעוט משום דכתיב בלשון רבים ואע"ג דליכא גדיל כלל וכי תימא אס כן פתיל דכתב רחמנא למה לי איצטריך דאי לא פתיל הוה פסלינן פתיל וגדיל כהדי דדדי קמשמע לן פתיל ורב סבר למניינא ולא למעט גדילים ותימא רבה בר בר חנה מניינא מנא ליה: ופותריהו מתוכו. פירש בקובץ שחוט של כרד מן המניין ובלשון אחר פ' שיהא הפתיל דהיינו הענף משולשל למטה יוצא מן הגדיל ותימא דהא נפקא לן מציצית לקמן (דף מב.) ובמתניתין פירשתי בע"א שכפלו כעין פתילה והיינו עייף להו מיעף דלקמן (שם): לבן נמי פטר. פירש בקונטרס אע"ג דלא מינא דכנף הוא ולא יתכן לפי מה שפירשתי לעיל דכולהו בר מכתלת איקרו מין לבן אלא הכי פירושא אע"ג דכלאים נינהו: ופליגא דרב נחמן. הוה מצי למימר דמדרבנן הוא אלא משום שהאמוראים יש להם לברא דבריהם יותר אי נמי לא מסתבר ליה כמו שנבאר בסמוך: ורב נחמן דאמר כתנא דבי רבי ישמעאל. תימא הא שפיר שני מדרבנן ויש לומר דלא מסתבר ליה למימר הכי אלא מכא הכי נמי מסתברא וכי דחי ליה צריך למצוא תנא אי נמי לא מסתבר ליה לפלוגי אדרשא דמינא אי לא משבח ליה תנא ונראה דמכולו תנאי מוכח דאית ליה הכנף מין כנף ולא מייתי דתנא דבי רבי ישמעאל אלא לומר דבגדיהם צמר ופשתים דאי לאו האי טעמא לא מפיך ליה מהכנף מין הכנף ור"ת ור"ש פסקו כרבה משום דהוא ברתא: אף כל צמר ופשתים. תימא מנא ליה דפליג דלמא שאני הכא דאיכא ייתורא דהכנף מין כנף דהכי נמי דריש פרק במה מדליקין (שבת כז.) מאו בגד שאר בגדים לתנא דבי רבי ישמעאל ויש לומר דלא דמי דתם לא מפקינן בגד דקרא ממשמעותיה דלעולם בגד דקרא צמר ופשתים הוא אלא דמרינן אף שאר מינין אבל הכא אי דרש מיניה בשאר מינין א"כ בגד דכתיב ברישא הו נמי שאר מינין וא"כ מפקת בגד ממשמעותא אי נמי וי"ל דרב לא דריש מיייתורא מידי אלא משום דסבר בגדיהם כל בגדיהם משמע ועלה כתיב הכנף מין כנף שמדבר מן הציצית ולפירוש זה על כרחיך תנא דבי רבי ישמעאל לית ליה דרבא: אמר אביי והאי תנא דבי רבי ישמעאל. פרק במה מדליקין (גם זה שם) איתא להא מילתא ודחי ליה רבא התם: בגד אין לי אלא בגד צמר. פ' בקונטרס כנגעים כתיב וקשה חידא דא"כ צריך לגרוס או בבגד דהכי כתיב גבי נעשים ותו דפ' במה מדליקין (גם זה שם) דרשינן ליה למילתא אחרייתו ותו היכי ליפנין מנגעים לרבא דמתרץ לה התם דלא מפקא מאידך תנא דבי רבי ישמעאל האי גבי נעשים מרבה שאר בגדים ותו דהתם משמע בפירוש הכי ותו תנן בהדיא דשאר מינין לא מיטמו כנגעים נימא דלא כתנא דבי רבי ישמעאל לכך צריך לפרש דבשרצים הוא דכתיב (ויקרא יא) ותימא דא"כ אמאי איצטריך לאתויי נוצה של עזים הא שק כתיב בהדיא וי"ל דאיכא בגד מן הדק שבנוצה של עזים וכן מוכח פרק ראשית הגז (חולין קלז.) דממעט גיזה של שור מתתן לו ולא לשקו ופריך אלא מעתה נוצה של עזים ליחייב אלמא לאו מכלל שק הוה השתא ניחא הא דמרבה לאביי מהכא ג' על ג' בשאר בגדים ודין שק הוה ד' על ד': (תוספות)

תנו רבנן סדין בציצית ב"ש פוטרין ובי"ה מחייבין והלכה כדברי בי"ה א"ר אליעזר ב"ר צדוק והלא כל המטיל תכלת בירושלים אינו אלא מן המתמיהין אמר רבי א"כ למה אסרוה לפי שאין בקיאים אמר רב רב חנא לרבא ולרמו בי עשרה ונפקו לשוקא ומפרסמא למילתא כל שכן דמתמהו רילון ולידרשא בפירקא גזירה משום קלא אילן ולא יהא אלא לבן כיון דאפשר במינן לא כדריש לקיש דאמר ריש לקיש כל מקום שאתה מוצא עשה ולא תעשה אם אתה יכול לקיים את שניהם מוטב ואם לאו יבוא עשה וידחה את לא תעשה וליבדוקה אלא גזירה משום טעימה וליכתבה אדיסקי אדיסקי ליקום וליסמוך אמר רבא השתא

רש"י סדין. פשתן; ב"ש פוטרין. מן הציצית ללא דרשינן סמוכין למישרי כלאים בציצית האזי נקט לטון פטור וחובב ולא נקט לטון אוסרין ומחירין משום לציצית חובבה הוא לבגד ואפילו אינו טובשה ואיסורו והיתר נמי בהא תליא וכיון דלכ"ש פטור הוא לזה כלאים שכל במקום מזה ועובר עליהם משום כלאים ולכ"ה דמחייבי ליה בציצית דדרשינן (יבמות 7.) סמוכין ואין כאן משום כלאים ומותר לטובשן ובטלית של זמר נמי לכ"ש אסור לעשות בה לבן של פשתן והכלת של זמר אלא הלבן והכלת של זמר ולכ"ה מותר והאזי נקט פלוגתייהו בסדין משום דפסיקא ליה מילתיה דאין בו ציצית בלא כלאים שעיקר מצות ציצית הכלת כתיבא ביה והכלת עמרה הוא; אינו אלא מן המתמיהין. מתמה את כל הרואין שאומר כלאים הוא לבגד אדבית הלל פליגי רבי אליעזר; אמר רבי אס. כן. דהלכה כבי"ה למה אסרוה בירושלים; לפי שאין בקיאים. לדרוש סמוכין דכלאים בציצית מותר ואתו למישרי כלאים בכל מקום ואי קשיא כיון דמלאווייתא חייב היכי מלו רבנן לעקור דבר מן התורה ולמפסיהי מציצית משום גזירה (האזי) הא ארובינגא ביבמות פסקה האשה רבה (דף טז) ומשנינו דכל דבר שאמרנו לך ביה דין שב ולא תעשה מצות עשה זו שבתורה ואלו טעם לדבריהם אין זה עוקר דבר מן התורה דמילתא מיעקר ולא איהו עקר לה בידים; ל"א רבי אליעזר אדב"ש פליגי דלמרי סדין פטור אלמלא דאי רמי ציצית היה כלאים והלא המטיל בו תימה הוא דליכא אכל איסורא ליכא אמר רבי א"כ דליכא איסורא מפני מה אסרוה ב"ש לפי שאין בני אדם בקיאים בציצית מותר ואזי למישרי כלאים שכל במקום מזה; ונפרסמא למילתיה. דכלאים בציצית מותר: כל שכן דמתמהי עליון. דלמרי אנשים הגונים כאלו טובשים כלאים; גזירה משום קלא אילן. כעב היא שדומה לתכלת ואי שרית של תכלת בסדין אחי למישרי אמר כבוע בקלא אילן והוי כלאים שכל במקום מזה וקפיד מצי איכפת לן אי רמי קלא אילן לא יהא האזי קלא אילן אלא לבן בעלמא כלומר אמר לבן האמר לעיל אין לו תכלת מטיל לבן ומשני כיון דאפשר במינן כיון דלשם לבן (אזי) איפשר לתת חוטי פשתן לא רמינן לבן דלמר בסדין; כדריש לקיש. כלומר הרי לבן גמור לא מצי להטיילן לשום ציצית משום דהוי כלאים בציצית הואיל ואפשר להטיילן במינו אכל תכלת דלמר דאי אפשר במינו דכל תכלת אמר הוא רמינן אי לאו משום גזירה דקלא אילן; לקיים את שניהן. כגון לבן דפשתן בסדין מקיים עשה לציצית וידחה למו כלאים; וליבדוקה. לכל היורות שצובעין בהן ציצית או אותן מוכרי תכלת ללא ליהו קלא אילן; גזירה משום טעימה. נסיון; וליכתבה אדיסקי. וכתבו ציצית וישלחו לגולה הלכות טעימה כדמפרש לקמיה לטוב מלא קליפת ביצה ביורה ויצבע הנסיון בתוך הקליפה; ואדיסקי ליקום וליסמוך. כלומר ללא חשיבא ליה לאושי הגד אגרות ועברי עליהו; ל"א וליבדוקה ונתקן רבנן שכל יתח אדם תכלת אלא אם כן בדקה דהא אפשר לבידוקה כדלקמן (שם) שמיא גילא ושלילתא; ה"א אלא משום טעימה. פעמים שימכרו תכלת של כסיון שנצבע לכותו בו את היורה ואמרי' לקמן (שם) טעמה פסולה והאזי מילתא ליכא. למיקם בדיקה והוי ליה כלאים שכל במקום מזה; וניכתבה (הא) אדיסקא. לשלוח באתון המקומות שצובעין בהן תכלת הוו יודעין שהטעימה פסולה ומאחר שיהו הצובעין יודעין בדבר נסמוך עליהו והאזי ליכא למימר לידרשה בפרקא לפי שצובעין תכלת הרבה בכרכין ובכפרים שאין שומעין דרשה שלנו וגם במקומות רחוקים: (רש"י)

תוספות סדין בציצית בית שמאי פוטרין. מירש בקונטרס דלא דרשינן סמוכין ולא אישתרי כלל כלאים בציצית והא דנקט לטון פטור וחובב יותר לטון איסור והיתר משום דקסבר חובת טלית ואיסור והיתר נמי בהא תליא וה"ה נמי בטלית של זמר שלא יפטרו בו חוטי פשתן ומילתא דפסיקא נקט דכל סדין מפתשן ואי אפשר בו בלא כלאים שעיקר מצות ציצית תכלת ותכלת עמרה הוא משמע מתוך פירוש הקונטרס דציצית כלאים הוא דאסרין וכן פירש בתשובה וכן [כתב] רבינו יצחק ברבי יהודה וקשה דהא אמרינן בריש יבמות (דף ד.) אפילו מאן דלא דריש סמוכין בעלמא במשנה תורה דריש וי"ל דאיכא חד תנא בנזיר (דף נח.) דמפיק מראשו דעשה דוחה לא תעשה וצמר ופשתים לכדירבא ובית שמאי סבירא להו כההוא תנא וסבירא להו כרבי יהודה דלא דריש סמוכין אלא היכא דמוכח או מופנה ואע"ג דעשה דוחה לא תעשה לא שרי ציצית כלאים דהא אפשר לקיים שניהם ועיקר מצות תכלת לא יהא אלא בצמר אי נמי לאשמעינן קשר דלעיל לא ידעין אלא מדאישתרי כלאים בציצית ומיהו לא יתכן למימר לפי מה שפירש למעלה גבי קשר העליון מיהו גם אההוא תנא דנזיר פו"ת דסמוך אנדילים דמראשו לא מצי מפיק כדאייתא ביבמות ותו דבסדר רב עמרם פסיק כבי"ש בהא ואנן פשיטא דלפירוש הקונטרס קים לן כבי"ה כדמוכח בכל דוכתי ולפי' הקונטרס צ"ל דאין הלכה אלא כתנאי דבסמוך וכדמפרש ומשום גזירה וציצית ממינו שרי לכלי עלמא וצריך לדחוק הא דשרא רבי זירא לסדיניה היינו ציצית תכלת ומלאכא נמי (לקמן דף מא.) דאמר לרב קטינא סדינא בקייטא ציצית מה תהא עליה מציצית מן המובחר קא מקפיד ותו קשה לפירוש הקונטרס דפלוגא דאמוראי הוא אי ציצית חובת גברא או חובת טלית ועוד דקי"ל (שם דף מב) חובת גברא מדמברכינן להתעטף ומדב"ש נשמע לב"ה דחובת טלית הוי לבן פו"ת דמאורייתא ב"ש נמי חיובי מחייבי ולא פטרי אלא משום הני טעמי דמפרש בשמעתין ואפילו ממינו נמי פטרי ליה דלמא אתי למיעבד תכלת והלכך שייך פטור לטון פטור ועוד יש לומר לפי' הקונטרס דב"ש אף במינן פטרי דסברי לה כרבי דאמר (לעיל דף לח.) התכלת מעבבת הלבן והשתא ניחא הא דנקט סדין דווקא ומיהו תימה דהשתא כיון דלא איפשר נדחי עשה ללא תעשה: אמר רבי אליעזר ברבי צדוק. בקונטרס פ' שני לשונות ולטון שני שפי' דקאי אבי"ש דפטרי והלא אין בו רק תימה ורבי נמי קאי אבי"ש אם כן למה אסרוה ב"ש וזהו כפי' ר"ת שלמעלה דטעמא דבי"ש משום גזירה היא אבל לפי' הקונטרס שלמעלה לא יתכן דניקא אבי"ש והיה יכול לפרש א"כ למה אסרו העולם וטעמא דנפשיה קאמר ולא קים ליה כבי"ש ועוד פ' דרבי אליעזר אבי"ה מהדר דמחייבי ליה והלא בני ירושלים יתמהו עליו ואמר רבי א"כ למה אסרוה דפשיטא כבי"ש לא קי"ל ולמה מתמיהין: והלכה כדברי בי"ה. י"ש גורסין אי איכא ציצית של צמר ביום מיכסי ביה ופטור וכי שקעה חמה אי מלביש ליה חייב ומחוקו ר"ת כמו שאפרש לקמן: לא יהא אלא לבן. אע"ג דאליבא דרבי קיימי דס"ל (לעיל דף לח.) התכלת מעבבת את הלבן מיהו רבי לאו טעמא דנפשיה קאמר אלא מהדר אבני ירושלים כדפרישית: כיון דאפשר במינן. לעיל (דף לט:) דמסיקנא דחוט פשתן פוטרין בשל צמר היינו בהדי תכלת דמינו דתכלת פטר בשל פשתן לבן נמי פטר ואע"ג דאפשר במינו והאי דפשיטא ליה טפי דחוט צמר פוטרין בשל פשתן היינו משום דבלאו הכי איכא כלאים אי נמי מדאורייתא אי נמי מסקנא לא קיימא הכי: וליבדוקה. פו"ת בקונטרס שתי לשונות לטון אחד ליבדוק כל יורות הצובעים ולאו משום דחיה והא דמסקינן לעיל דפוטר היינו מדאורייתא אי נמי מסקנא לא קיימא הכי: וליבדוקה. פו"ת בקונטרס שתי לשונות לטון אחד ליבדוק כל יורות הצובעים ומשני משום טעימה דהוי שלא לשמו והכי נמי הוא מצי למימר שמה שלא לשמו עבד כוליה ל"א ועיקר וליבדוקה כדאייתא לקמן דמייתא גילתא ושבלילתא ובדיקין ליה בציצית אי תכלת הוא או קלא אילן ומשני משום טעימה שמה שציצית זה נעשה מן הצמר שטעם בו זה אי אפשר בבדיקה: (תוספות)

חמץ בפסח ויה"כ דכרת סמכיני אדיסקי הכא דעשה בעלמא לא כל שכן אלא אמר רבא הא מילתא אמרי ואיתמר במערבא משום דרבי זירא כותי שמא יקרע סדינו בתוך ג' ויתפרנו והתורה אמרה תעשה ולא מן העשוי שרא רבי זירא לסדיניה רב זירא אמר גזירה נמי משום כסות לילה ואמר רבא הא מילתא אמרי ואיתמר במערבא משמיה דר' זירא כותי היא של בגד וכנפיה של עור חייבת היא של עור וכנפיה של בגד פטורה מאי טעמא עיקר בגד בעיני רב אחאי אזיל בתר כנף אמר רבא אמר רב שחורה אמר רב הונא הטיל לבעלת שלש והשלימה לארבע פסולה [משום] תעשה ולא מן העשוי מיתבי חסידים הראשונים כיון שארו בה ג' היו מטילין לה תכלת אימא כיון שפצעו בה ג' היו מטילין לה תכלת ומי אמרינן תעשה ולא מן העשוי (איני) והאמר ר' זירא הטיל למוטלת כשרה אמר רבא השתא בבל תוסיף קאי מעשה לא הוי מתקיף לה רב פפא ממאי דגברא לאוסופי קא מיכוין דלמא לבטולי קא מיכוין ובל תוסיף ליכא מעשה איכא אמר ר' זירא אמר רב מתנא אמר שמואל תכלת אין בה משום כלאים ואפי' בטלית פטורה מאי טלית פטורה אילמא דלית בה שיעורא והתניא טלית שהקטן מתכסה בו ראשו ורובו

רש"י חמץ בפסח כו'. כשהו מעבדים שנה היו שולחין אגרות לגולה לעשות ב' אדרים כלאמינין ב' קמא דסנהדרין (דף יא.) מודעין אנהא לכוון כו': הא מילמא אמרי. אלא הכא ואמרי במערבא משום רבי זירא כותי משום הכי אסרו לזית בדין; גזירה משום שמא יקרע סדיו. קודם לכן בתוך ג' אכבעות לשפת הכנף דהיינו מקום הליזיה; והפירוט. בחוטי פשתן ויניח סוף החוטיין ההלויין עם ואחר כך יתן בה שני חוטי תכלת ויכרך אותן שנים של לכוון עמסה; והתורה אמרה תעשה ולא מן העשוי. וגמלא לזית פסולה והו' כלאים שלא במקום מלוא: תעשה ולא מן העשוי. דפסול היינו שעושה מתחילה שלא לשם לזית ולא נעשה כמלואו ואחר כך תקנו קרינן ביה ולא מן העשוי וגמלא לזית פסולה: שרא ר' זירא לסדיניה. התיב לזיתויו מסדינו שה' של פשתן וגמלא משום שמא יקרע והיינו דלמר רבא איתמר במערבא משמיה דרבי זירא כותי: ה"ג ר' זירא אמר גזירה משום כסות לילה. שמא יתכסה בו בגולה דפטור מלזית שנאמר ורחיה אורו ויכרה פרו לכסות לילה וגמלא הנה מכלאים שלא בשעת מלוא: וכנפיה של עור. שנחטבו קריניה וחלה בהן עור: אזיל בתר כנף. ועבד איפכא: הטיל. ג' לזית לבעלת ג' כנפים ואחר כך תלה בהן קרן ד' ועשה בו לזית פסולה דג' ראשונות עשוין מתחילה שלא כמלואו וכי הדך מתקנה איכא תעשה ולא מן העשוי: חסידים. זיזין במלוא: כיון שארנו. בטלית ג' אכבעות דמיקרי בגד כלאמינין לגבי טומאה: היו מטילין בה תכלת. בשני קריניה ולכי גמרי לה היו מטילין לשנים אחרים ולא אמרינן תעשה ולא מן העשוי וע"ג דלא הוה מחייבין בלזית עד שהתא כדי שיתכסה בה קטן ראשו ורובו כדלקמן שכל לזית שלא נעשת מתחילה לשם לזית אע"פ כשנעשית שלא לכורך איכא מן העשוי דהא הכא שלא לכורך נעשית דלא הוה לזה חלף ב' קרנות דאלו קרנותיה האחרים אינו ראוין לזית שהרי סופו להוסיף עליה הרבה והויה לה לזית למעלה מג' ואנן תוך שלשה בעיני: כיון שפצעו בה ג'. כיון שהגיונו לג' אכבעות האחרונים מטילין לה תכלת מיד ולא משאו לה מיד דהשתא ליכא למימר תעשה ולא מן העשוי דהא מכוון שהגיונו לתוך ג' האחרונים הוה לזה אורו שתי קרנות נמי ראוין לזית שכתגמל נמלאת לזית בתוך ג': הטיל למוטלת. שהיה בה ד' לזית והטיל לה ד' אחרים כשרה בהני בתרא וע"ג דהדר פסקינהו לקמאי והא הכא דלכורך עבדינהו בשעת עשייה ומשכח בהו: אמר רבא. לעולם שלא לכורך מן העשוי קרינן ביה והכא להכי משכחא בתרא דקאי ככל תוספתא כי עבדינהו ולא הוה מעשה דכיון דעובר על דברי תורה לא מיקרי מעשה הלכך כי פסקי לקמאי הוה עשייתו דבתרא (עשייה) אכל שלא לכורך דבעלת ג' שאינו עובר עליהו הוה מעשה לאקריו לזית העשויה בפסול ואיכא כשגומרה תעשה ולא מן העשוי: מעשה איכא. והדר קושיא לדוכתה: תכלת אין משום כלאים. קס"ד דהכי קאמר לזית אין בהם משום כלאים ואפילו כו': (רש"י)

תוספתא שמא יקרע סדינו בתוך ג'. פי' בקונטרס בתוך שלש לכנף וכשיתפרנו בחוטי פשתן יניח סוף החוטיין תלויין שם לציצית והוה ליה תעשה ולא מן העשוי ואפי' לרבנן דאמרי (לעיל דף לח.) דתכלת אינה מעכבת את הלבן היינו כשיש ד' חוטיין אבל הכא דליכא אלא ב' לא מיהו הוה ליה למינקט משום דבעינן טויה או תלייה לשמה אבל תעשה ולא מן העשוי ליכא לפי מה שאמרש לקמן גבי עשאה מן הקוצים ומן הגרדין וכו' והא דתניא לקמן (דף מא.) טלית שנקרעה חוץ לשלש יתפור תוך ג' רבי מאיר אומר לא יתפור וכו' א' יתפור אפי' לרבנן גזרינן שמא יתפור ויהא בו איסור כלאים ומיהו קשה מהוה דרב הונא דאמר לקמן (דף מא:) רחוק מן הכנף ד' הוי מצות ציצית אבל מבריייתא דחסידי ליכא לאקשוויי דהא מפרשינן בסמוך כיון שפצעו שלש לכך צריך לפרש תוך שלש היינו שנקרע הכנף שהציצית תלויה בה ולא שהציצית ג' והוי כאילו נפסק לגמרי אבל אם נשתייר בו ג' לדברי הכל חיבור מעליא הוה והשתא שמעתין כו' מאיר אתיא והא דלא גזרינן שמא יקרע כולה דבהא לא טעו והא דמשמע פ' דם חטאת (זבחים דף צד:) גבי בגד שיצא חוץ לקלעים דאפילו נשתייר בו ג' אלא שאין בו כדי מעפורת לא חשיב חיבור ובפרק העור והרוטב (חולין דף קכג:) מוכח כדאי מעפורת הוי טפי מג' שאני תם דכל הבגד נקרע אבל כאש שאינו נקרע רק תחכה לא הוי בפסול: ר' זירא אמר. משמע דרב זירא לאו היינו רבי זירא ולא כפירוש הקונטרס בכתובות (דף מג.): משום כסות לילה. ר"ת פי' דכן עיקר כדאיתא פ' במה מדליקין (שבת דף כה:) ואינהו סבור משום כסות לילה מתוך כך יש להוכיח מכתב דהלכה כר' שמעון דלילה לאו זמן ציצית היא ועוד אמרינן פ' במה מדליקין (דף כז.) אשר תכסה בה למה לי לאתויי כסות סומא והיינו כר"ש דלרבנן דרבי שמעון מוקמי ליה לרבות בעלת חמש אלמא סתם הש"ס כר"ש אתא ועוד ב' ב' דברכות (דף יד:) אמרינן שלא היו אומרים במערבא פרשת ציצית בלילה [ורב יוסף אמר עלה] כמה מעליא האי שמעתא וסתם ברייתא נמי פ"ק זבחים (דף יח:) כר' שמעון מוקי ורב יהודה דרמי תכלתא לפרומוא דאינשי ביתיה לקמן (דף מג.) ובפ"ק דסוכה (דף יא.) ר"י לבד היה עושה כן ובפ"ק דברכות (דף יג.) אמר ר' יהושע בן קרחה למה נסמכה פרשה וכו' לומר שזו נוהגת בין ביום בין בלילה זו אינה נוהגת אלא ביום ואורי"ת אע"ג דכסות יום חייב אפי' בלילה וכסות לילה פטור אפי' ביום מכל מקום מיקרי שפיר זמן גרמא שהיום גורם לחייב המלבוש מיהו בירושלמי דקדושין ובתוספתא גריסין איזו היא מצות עשה שלא הזמן גרמא כגון אבידה ושילוח הקן ומעקה וציצית ורבי שמעון פוטר את הנשים מן הציצית אמר להם רבי שמעון אי אתם מודים לי שהיא מצות עשה שהזמן גרמא שהרי כסות לילה פטור אמר ר' אילא טעמא דרבנן שאם היתה טלית מיוחדת ליום וללילה חייבת ובספרי נמי תניא על כנפי בגדיהם שומע אני אף בעלת ג' וכו' שומע אני אף כסות לילה במשמע ת"ל וראיתם אותו ביום ולא בלילה ואם היתה טלית מיוחדת ליום ולילה חייבת בציצית וע"ג: והאמר ר' זירא הטיל למוטלת כשרה. תימה היכי ס"ד דרבי זירא לית ליה תעשה ולא מן העשוי הא ר' זירא גופיה אית ליה לעיל וי"ל ד"ס"ד כיון דתחילת הנחתן לשם מצוה לא שייך ביה תעשה ולא מן העשוי אבל לעיל כי חתך נתבטלה הנחתו: בבל תוסיף קאי מעשה לא הוי. דכיון דעביד איסורא לא חשיב עשייה ובשעת קציצת הראשונים זו היא עשייתן ולא דמי להיא דפ' קמא דסוכה (דף יא.) דלא אמרינן קציצתן זו היא עשייתן וע"ג: ממאי דגברא לאוסופי קמיכוין. אפילו למאן דאמר בפ' בתרא דעירובין (דף ק.) דלעבור משום בל תוסיף לא בעי כוונה ומשמע נמי בההוא פירקא דלרבי יהושע לא בעי כוונה מ"מ הכא מודה דליכא בל תוסיף כיון דלכטולי קמיכוין: תכלת אין בה משום כלאים ואפילו בטלית פטורה. מדקאמר ואפילו ולא קאמר אפי' בלא וי"ו משמע דבלא טלית פטורה איצטרך לאשמעינן דתכלת אין בה משום כלאים וכי האי גוונא דייק פ' טרף בקלפי (יומא מו.) אומר היה ר"מ אברי עולת חול שניתותרו עושה להן מערכה וסודרן ואפי' בשבת ומוכחא סוגיא דהתם דתרתיה מילי אשמעינן ואורי"ת דהכא נמי אשמעינן דתכלת אין בה משום כלאים אף על גב דלאו זמן ציצית היא דלגמרי התיב הכתוב כלאים של ציצית והא דגזרינן ליה לזית למוטלת כסות לילה היינו כלאים שמואל תכלת אין בה משום כלאים ואפי' בטלית פטורה מאי טלית פטורה אילמא דלית בה שיעורא והתניא טלית שהקטן מתכסה בו ראשו ורובו

והגדול יוצא בה דרך עראי חייבת בציצית אין הקטן מתכסה בו ראשו ורובו אע"פ שהגדול יוצא בה עראי פטורה וכן לענין כלאים והוינו בה מאי וכן לענין כלאים אילימא וכן לענין איסורא דכלאים והא אנו תנן אין עראי בכלאים ואמר רב נחמן בר יצחק וכן לענין סדין בציצית אלא מאי פטורה הטיל למוטלת והא אמרה רבי זירא חדא זימנא חדא מכלל דחבירתה איתמר ת"ר טלית כפולה חייבת בציצית ורבי שמעון מוטר ושוין שאם כפולה ותפרה שחייבת תפרה פשיטא לא צריכא דנקטה בסיכי רבה בר הונא איקלע לבי רבא בר רב נחמן חזייה דהוה מיכסי טלית כפולה ורמי ליה חוטי עילוי כפילא איפשיטא ואתא חוטא וקם להדי רישיה אמר ליה לאו היינו כנף דכתב רחמנא באורייתא אתא שדייה איכסי גלימא אחריתי אמר ליה מי סברת חובת גברא הוא חובת טלית הוא זיל רמי לה לימא מסייע ליה חסידים הראשונים כיון שארגו בה שלש היו מטילין בה תכלת שאני חסידים דמחמרי אנפשייהו ופליגא דמלאכא דמלאכא אשכחי לרב קטינא דמיכסי סדינא אמר ליה קטינא קטינא בקייטא וסרבלא בסיתוא ציצית של תכלת מה תהא עליה אמר ליה ענשיתו אעשה אמר ליה בזמן דאיכא ריתחא ענשינן אי אמרת בשלמא חובת גברא הוא היינו דמחייב דלא קא רמי אלא אי אמרת חובת טלית הוא הא לא מחייבא אלא מאי חובת גברא הוא נהי דחייביה רחמנא כי מיכסי טלית דבת חיובא כי מיכסי טלית דלאו בת חיובא היא מי חייביה רחמנא אלא הכי קאמר ליה טצדקי למיפטר נפשך מציצית אמר רב טובי בר קיסנא אמר שמואל כלי קופסא חייבין בציצית ומודה שמואל בזקן שעשאה לכבודו שפטורה מ"ט [דברים כב-יב] אשר תכסה בה אמר רחמנא האי לאו לאיכסויי עבידא בההיא שעתא ודאי רמינן ליה משום [משלי יז-ה] לועג לרש חרף עושהו אמר רחבה אמר ר' יהודה טלית שנקרעה חוץ לשלש יתפור תוך שלש לא יתפור תניא נמי הכי טלית שנקרעה חוץ לשלש יתפור תוך שלש רבי מאיר אומר לא יתפור וחכ"א יתפור ושוין שלא יביא אפילו אמה על אמה ממקום אחר ובה תכלת ותולה בה ושוין שמביא תכלת ממקום אחר ותולה בה

רש"י והגדול יוצא בה עראי. שאינו בוש ללכת בה לטוב. אילימא וכן לענין איסורא דכלאים. דלאו און קטן מתכסה בה און בה משום כלאים אש נאכר בה כלאים: והתנן און עראי בכלאים. כלומר און דין עראי בכלאים שאע"פ שאון הגדול יוצא בה עראי יש בה משום כלאים אש נאכר בה כלאים: ואמר רב נחמן. מאי וכן לענין כלאים וכן לענין סדין בציצית אילית בטלית שאון בה שיעור יש בה משום כלאים: אלא מאי פטורה. דקאמר לעיל ואפילו בטלית פטורה כגון הטיל למוטלת כדי שריא רחמנא כלאים בציצית לגמרי איפשר: חדא זימנא. לעיל הטיל למוטלת כשרה וכיון דמתכשרא בהך דתרחיזי וכל שכן בקמחיזי אזי הוה פסיק לכתרחיזי פשיטא דאון בה משום כלאים דהא כולה ציצית מיקרו: חדא מכלל חבירתה איתמר. מכלל דהטיל למוטלת כשרה איתמר הך דכלאים: טלית כפולה. שהיתה ארוכה כשתים וכפולה: ורבי שמעון פטור. שאם תפסת נמלחא ציצית באמלעיה: שאם תפסת חייבת. דלא תפסת: דנקטה בסיכי. דכ"ח ל"א תפיה רחבה כשט"ר וקס"א לי הא דלמר בסוף הקומץ (לעיל כ"ז: ע"ג) האו מאן דחייטיה לגלימא כו': אופשיט. הטלית היו ציצית באמלעיה שהיתה רחבה כפלים בקומתו והיתה כפולה והכפל מוטל על ראשו ושני הראשון של טלית למטה מאחוריו ושני ציצית היו בקרן האחד ושני בשני ראשי הכפל מקום שארצו כלה וכשנפסקה היה חבוי כולו בה וגמלאו שתי ציצית של כפל באמלע הטלית כנגד ראשו של רבא: לאו היינו כנף. דהא באמלעיה עומדין: מי סברת חובת גברא הוא. לקיים מצות ציצית באחת מהן דתפטר בהך דתרחיזי: חובת טלית הוא. ואפילו עקר שך כך טענות ציצית: מסייע ליה. דחובת טלית הוא: הרשונים כו'. ואי חובת גברא הוא למה לה ציצית עד שיכסה בה: ופליגא דמלאכא. דרבה בר רב הונא דהמלך אומר דחובת גברא הוא: דמיכסי סדינא. דלאו הוא ליה ציצית כדלמרינן לעיל משום כסות לילה: סרבלא. כגון אותו שלנו שאן עגולין ואין לה אלא שני כנפים ולמטה] דפטורה מציצית: [סרבלא. מנט"ל בלע"ז: הא לא מחייביה. הן טלית סדין וסרבלא ומאי איכפה ליה: נהי דחייביה רחמנא. כי מיכסי טלית בה חיובא רחויי לציצית חייביה רחמנא לגברא לשהדורי בהר טלית דחייבא ולכסויי בה מי וחיביה: אלא הכי קאמר ליה טצדקי למיפטר עמנך מציצית. תבשק תהובלות לפטור עמנך מציצית. טצדקי תהובלות וחבירו כבבא קמא דפסק הכונס (דף טו.) כל טצדקי דלית לה למיעבד עבדה: כלי קופסא. טליתות הרחויין לציצית אף עד פי שמקופלת ומונחה בקופסא חייבת בציצית דהאילו ועומדה היא להתכסות בה אש תכסה בה קרינא ביה: לכבודו. לתכריכי: בההיא שעתא. כשלוכדין אותו למה: ודאי רמינן ליה. מטילין ביה ציצית דאי לא רמינא דמי כליעוג כלומר אופטר ליה ממזונה: חוץ לשלש. למעלה משלש אכבעות משפת הכנף: יתפור. ולא חיישינן דילמא פיש מידי מן חוט התפירה ויניהם ויוסיף עליו עד ד' חוטים לשם ציצית ואיכא תעשה ולא מן העשוי דהא חוץ לג' לא חזו להלות ציצית כדלמרינן לקמן: בתוך שלש. הרחויי להניח שם ציצית: לא יתפור. דהכא חיישינן להכי כדפרישנא: ממקום אחר. מטלית אחרת ויש בה תכלת ותולה בה משום דעל כפי כנפיה ענינן וכנף זה לא היה מבגד זה שבעת עשה: ושין שמביא תכלת. מתיר ציצית מטלית אחרת ותולה בה דהכא ליכא ולא מן העשוי דהא כריך לחזור ולכרעה ולהתנהא כאלו כנתחילה: (רש"י)

תוספות דאמרינן לקמן (דף מד.) טלית שאולה כל ל' יום פטורה מן הציצית מכאן ואילך חייבת ואפי' של כלאים ואע"ג דפטור מדאורייתא דאין לחלק כיון דלגבי גברא דהוי ידידה ליכא כלאים וכן לנשים והא דאמרינן (לקמן מג.) גבי הכהנים נהי דבעידן עבודה אישתראי שלא בעידן עבודה לא דמי כלל דהא כתיב (דברים כב) לא תלבש שעטנז גדילים תעשה לך לומר שבמקום גדילים תלבש שעטנז משמע דכל לבישה שרא רחמנא ועוד דבטלית שעשוי להנאתו חייב הכתוב כלאים אבל בגדי כהונה לא לביש אלא בעידן עבודה ועוד אומר ר"ת דבגדי כהונה נמי. שלא בעידן עבודה שרו והכי קאמר נהי דבעידן עבודה אישתראי כלומר המיוחדים לעבודה שלא בעידן עבודה כלומר אותם שאינם מיוחדים לעבודה לא אישתראי וכן מוכח בתוספתא דכלאים דתניא בגדי כהונה ובגדי כהן גדול אין בהם משום כלאים בגדי כ"ג שיצא במדינה חייב במקדש בין לשרת בין שעה הראויה לשרת לשעה שאינה ראויה לשרת והא דאמרינן פרק בא לו (גם זה שם) בגדי כהונה שמקפלין אותן תחת ראשיהן דלאו דוקא [תחת ראשיהן אלא שלא כנגד ראשיהן] משום כלאים היינו בהצעה דלא דמי ללבישה דשרא רחמנא אבל גבי ציצית אין לחלק בין הצעה ללבישה ובספרי תניא כסות המיוחד ליום ולילה חייב בציצית רבי יהודה בן בבא אומר ביחוד בטלו חכמים את כסות של אשה מן הציצית ולא חייבו בטלית אלא מפני שבעלה מתכסה בו לכך נראה דכלאים בציצית שרי בין ביום בין בלילה בין לאשה: חדא מכלל דחבירתה איתמר. פירש בקונט' בתרייתא מכלל דקמיייתא ואיפכא נראה דבתרייתא משמיה דשמואל קאמר לה: ענשיתו [אעשה. כי האי] [שאין אדם חייב] לקנות טלית המחוייב אם אין לו אבל עשה גמור אפילו בית דין שלמטה היו מכין אותו עד שתצא נפשו: הכי קאמר ליה טצדקי למיפטר נפשך מציצית. ומ"מ אי לאו חובת גברא לא שייך למיענש עליה כיון דלית ליה ובקונטרס גרס אלא ומשמע דלא מוכח מידי: רמינן ליה פירשתי

פרק בפרק בתרא דנדה (דף טא): (תוספות)

איכסיף אמר ליה רב אשי לא תתקיף לך חד מינייהו כתרי מינן רב אחא בר יעקב רמי ארבע ועייף להו מיעף ומעיל להו בגלימא ואביק להו מיבק קסבר בעינן תנמיא בגלימא כי היכי דליהוי גדיל גדילים במקום פתיל רב ירמיה מדפתי רמי תנמיא דאינהו שיתסר ולא אביק להו מר בריה דרבינא עביד כדירן רב נחמן אשכחיה לרב אדא בר אהבה רמי חוטי וקא מברך לעשות ציצית א"ל מאי ציצית שמענא הכי אמר רב ציצית אין צריכה ברכה כי נח נפשיה דרב הונא על רב חסדא למירמא דרב אדרב ומי אמר רב ציצית אין צריך ברכה והא אמר רב יהודה אמר רב מנין לציצית בעובד כוכבים שהיא פסולה שנאמר [\[במדבר טו-ב/יח/לח/א/ז/כב\]](#)

ב - מב דף

מפשרניא ספר תורה תפילין ומזוזות שכתבן צדוקי כותי עובד כוכבים עבד אשה וקטן מומר פסולין שנאמר וקשרתם וכתבתם כל שישנו בקשירה ישנו בכתובה כל שאינו בקשירה אינו בכתובה ובישראל א"צ לברך דשלח רב חייא בריה דרב הונא משמיה דר' יוחנן על תפילין של יד אומר ברוך אשר קדשנו במצותיו וצונו להניח תפילין על תפילין של ראש אומר ברוך אשר קדשנו במצותיו וצונו על מצות תפילין ואילו לעשות תפילין לא מברך אלא לאו היינו טעמא כל מצוה דעשייתה גמר מצוה כגון מילה אע"ג דכשירה בעובד כוכבים בישראל צריך לברך וכל מצוה דעשייתה לאו גמר מצוה כגון תפילין אע"ג דפסולות בעובד כוכבים בישראל אינו צריך לברך וביציצית בהא קמיפלגי מר סבר חובת טלית הוא ומר סבר חובת גברא הוא א"ל רב מרדכי לרב אשי אתון הכי מתניתו לה אן הכי מתניתו לה א"ר יהודה אמר רב מנין לציצית בעובד כוכבים שכשירה שנאמר [\[במדבר טו-ב/יח/לח/א/ז/כב\]](#) ושני תולעת ת"ר תכלת אין לה בדיקה ואין נקחית אלא מן המומחה תפילין יש להם בדיקה ואין ניקחין אלא מן המומחה ספרים ומזוזות יש להן בדיקה וניקחין מכל אדם ותכלת אין לה בדיקה והא רב יצחק בריה דרב יהודה בדיק ליה (סי' בגשם) מייתי מגביא גילא ומיא דשבלילתא ומימי רגלים

רש"י מפשרניא. שם מקום: לזוקי עובד כוכבים. להכי נקט דסתמיה בקי בכתובה: תפילין עשויין לא זוז היא גמר מלכות עד שיקשרם: בהא פלוגי. רב נחמן ורב חסדא אליבא דרב רב חסדא סבר לציצית חובת טלית הולכך עשויין היא גמר מלכות ורב נחמן סבר חובת גברא היא ועשייתה זוהי מלכות: הכי מתניתו לה. להא דלמך רב יהודה אמר רב לעיל משום הכי קשיא להו לעיל דרב אדרב: עשאה לציצית מן הקולאים. הנקללים היינו חוטין התלוין בכל היציצה שקורין פשוט"ש וקולאין אותם מן הבגד. ל"א להכי קרי להו הויין שזולאין מן הבגד כהויין: נימין. היינו אותן שזולאין מן הבגד בתפירה: גרדון. פריט"ש: פסולה. כל זמן שמחברין לבגד דבעינן עשייה לשמה: איפן זב. לתפילין: פסולות. בתים דתיק של עור בעינן דלפילו קשירתו אינן אלף לרעוה במינן כדלמרינן בהקומץ: או שטלה עליה. עשאה בתים של עור בהמה טמאה פסולות כדלמרינן בפרק שמונה שרצים (שבת דף קה). למען תהיה תורת ה' בפיך מן המותר בפיך: וסממנים. דרך האובעים לשרות בגדים כדכרי שקורין צייט"א: וטעמ' ליה כדלמרינן. אורכא מוך וזבעין אותה בתוך אותה קליפה לידע אם תכלת יפה: שמע מינה. מדקלפין לאורכא בעינן כביעה לשם לציצית: ושמע מינה. מדקדינן ביעתא לברא ולא שדינן ליה ביורה: טעימה פסולה. אם עירה כבע נסיון ביורה פוסל כל מה היורה: משום שנאמר כליל הכלת. כל הכלת בעינן (כליל) שיהא כל עיקר מלכה החלוץ כמזר שלא יהא דבר אחר כבוע בה מתחילתה: אפילו מלכה שני שבה. שכבר נכבע בה למך אחר וזה השני כשר: ושני חולעת. משמע שני דלפילו מלכה שני של זרוית קרוי חולעת וה"ה לתכלת דכתיב נמי בההוא קרא: אין לה בדיקה. ה"פ אין אדם יכול לבודקו אם תכלת הוא אם קלף אינן הוא: ואינה נקחה אלף מן המומחה. והואיל ואין לה בדיקה אין לוקחין אותה אלף מן המומחה שידע שקלף אינן אסור: תפילין יש להן בדיקה. אדם יכול לבודקו אם דקדק בהן בחסרות ויתרות אם לאו ואעפ"כ אין נקחין אלף מן המומחה היודע שצריכין עיבוד לשמם: ונקחין מכל האדם. לציצית בהן עיבוד לשמן: מגביא גילא. בייסא ובלשון כרפא חלוס: מיא דשבלילתא. מים היוצאין מן התלתן שקורין פנגרי"א: (רש"י)

תוספות ואילו לעשות תפילין לא מברך. ויודע היה [שלא לברך לעשות תפילין] ששאלו כל בנייני ברכות ופ' ה' הוואה ירושלמי מצריך לברך אעשיית ציצית סוכה ותפילין ובערוך הביאו בערך צץ ג' וחולק על הש"ס שלנו ובתוספתא דברכות (פ"ו) תני העושה ציצית לעצמו מברך שהחיינו ובפ' ה' הוואה (ברכות דף נד). נמי אמר דאכלים חדשים מברך שהחיינו וב"ב רב שרירא גאון: הקוצים כו'. פירש בקונטרס משום תעשה ולא מן העשוי ולי נראה דמה דעביד אחר כך היינו העשייה דאמר רב גופיה תלאן ואחר כך פסק ראשי חוטין שלהן כשר דזו היא עשייתן וכן פרק קמא דסוכה (דף יא). גבי הדלה עליה את הגפן ואת הדלעת דקציצתן זו היא עשייתן אלא טעמא משום דבעינן תלייה לשמה והא דתנן פרק קמא דסוכה (דף ט). סוכה הישנה בית הלל מכשירין ופריך בגמ' ובית הלל לית להו דרב יהודה אמר רב עשאה מן הקוצים וכו' כי אמרייתה קמיה דשמואל אמר אף מן הסיסין פסולה אלמא בעינן טויה לשמה הכא נמי בעינן עשייה לשמה לפי. אותה גירסא אדשמואל פריך ולא מרב ומרב נמי מצוי למפרך: כתנאי איפן זהב. תימה דילמא ציצית שאני דפ"ק דסוכה (דף ט). דריש גדילים תעשה לך לשם חובבן ואי משום דכתיב לך לאות הא דרשינן ליה לעיל (דף לז): לך לאות ולא לאחרים והתם גבי סוכה פריך כי האי גוונא מחג הסוכות תעשה לך [ומשני] דאיצטרך למעוטי גזולה ולא דרשי תו מיניה לשם חובבן ואי משום דתפילין איתקש למזוזה ומזוזה וספר תורה יליף (לעיל דף לד.) כתיבה כתיבה מגט הא בגט גופיה לא בעינן עשייה לשמו: עד שיעבדן לשמן. אומר ר"ת דהילכתא כרשב"ג דאע"ג דהילכתא כרב באיסורי דסוגין דהניזקין (גיטין דף נד): דגוילין שלו לא עיבדתים לשמן כוותיה אולא והא דפרק נגמר הדין (סנהדרין דף מח): דאיפליגו אביי ורבא בהזמנה אי מילתא היא אי לא ומייתי הני תנאי ופי' בקונטרס דרבא כרבנן דלא בעו עיבוד דהזמנה לאו מילתא היא מיהו ר"ת ור"ת פירשו דרבא כרשב"ג דכיון דבעי עיבוד לשמו א"כ הזמנה לאו מילתא היא דאי מילתא היא אפשר בחיתוך העור ובתיקונים קטנים סגי לשויי לשמה והא דבעא אביי מרב שמואל בר' יהודה בסמוך היכי צבעיתו ליה והאדר כרשב"ג לא קיבלה מיניה וי"מ דההיא דהניזקין אפילו כרבנן דלא פליגי אלא בעור תפילין דתשמיש מצוה וליתא דהא איכא ש"ן של תפילין ועיקר קדושה יש בה כדמוכח פ' במה מדליקין (שבת דף כח): ופי' במה אשה (שם דף סב). וסממנים. דבר תימה הוא היאך מערב שום דבר בהדי תכלת ושמא עם הסממנין נקרא תכלת ובקונטרס פ' לשרות בהן כדרך הצובעין ששורין אותו בצריף: מה טעם טעימה פסולה. ואפילו לשם ציצית מ"מ לשם נסיון נמי עבידא והוי כמנחה שקמצה לשמה ושלא לשמה והשתא הנך תלת תרי נינהו: משום שנאמר כליל תכלת. פי' בקונטרס שלא יהא דבר אחר צבוע בה מתחילה ואפילו צמר והוא שקרוי מראה שני שבה משמע דאם צבע בה שני פעמים זה אחר זה פסול אפילו לשמו ולעיל משמע דלא פסלי' אלא טעימה משום דהויא שלא לשמה ומשמע דלא מייתי תנאי אלא מטעמה פסלה אבל לכו"כ הטעימה כדלעיל א"כ לא אתיא כחד תנא מילתא דהקונטרס לכו"כ צ"ל דאפילו מאה פעמים לשמו משמע דכשר דהא כליל תכלת קרינן ביה אבל כשטעם הרי יש צבע שאינו ראוי לתכלת ולכך קרוי מראה שני ואע"ג דהאי קרא בבגדי כהונה כתיב ילפינן תכלת מבגדי כהונה ופי' בלא (יומא דף עב). דריש ליה לדרשא אחרניא: ואין ניקחים אלא מן המומחה. שיש ריעותא שמא הוא צבעם ואינו בקי אבל אם נמצאו בשוק רוב מצויין אצל תכלת מומחין הן ולכך מכשירין המוצא חוטי תכלת פ' המוצא תפילין (עירובין נז): וכה"ג אמר בחולין גבי שחיטה (דף יב). תפילין יש להן בדיקה. פי' בקונט' בחסירות ויתרות ואפי' הכי אין נקחין אלא מן המומחה לעבדן לשמן אבל ספרים ומזוזות לא בעי עיבוד לשמן וכן פי' ה"ר משה בר מיימון דמזוזה לא בעיא לשמה ולא פירש מנא ליה ושמא מהכא וקשה דפ' הניזקין (גיטין

דף (נד): משמע דספר (תוספות)

בן ארבעים יום ותרי לה בגווייה מאורתא ועד לצפרא איפרד חזותיה פסולה לא איפרד חזותיה כשרה ורב אדא קמיה דרבא משמיה דרב עזירא אמר מיייתי חמירא ארכסא דשערי ואפיא לה בגווייה אישתנאי למעליותא כשרה לגריעותא פסולה וסימניך שינוי שקר שינוי אמת מאי אין לה בדיקה נמי דקאמר אטעימה מר ממשכי אייתי תכלתא בשני רב אחאי בדקוה בדרב יצחק בריה דרב יהודה ואיפרד חזותיה דרבא אדא ואישתנאי למעליותא סבר למיפסלה אמר להו רב אחאי אלא הא לא תכילתא היא ולא קלא אילן היא אלא שמע מינה שמועתא אהדדי איתמר היכא דבדקנא בדרב יצחק בריה דרב יהודה לא איפרד חזותיה כשרה איפרד חזותיה בדקינן לה בדרב אדא בחמירא ארכסא אישתנאי למעליותא כשרה לגריעותא פסולה שלחו מתם שמועתא אהדדי איתמר רבי מני דייק וביין כחומרי מתניתא א"ל ההוא סבא הכי עבוד קמאי דקמך ואצלח עיסקיייהו ת"ר הלוקח טלית מצוייצת מן השוק מיישראל הרי היא בחזקתה מן העובד כוכבים מן התגר כשרה מן ההדיט פסולה ואע"פ שאמרו אין אדם רשאי למכור טלית מצוייצת לעובד כוכבים עד שיתיר ציציותיה מאי טעמא הכא תריגמו משום זונה רב יהודה אמר שמא יתלוה עמו בדרך ויהרגנו רב יהודה רמי תכילתא לפרזומא דאינשי ביתיה ומברך כל צפרא להתעטף בציצית מדרמי קסבר מצות עשה שלא הזמן גרמא הוא אמאי מברך כל צפרא וצפרא כרבי דתניא תפילין כל זמן שמניחן מברך עליהן דברי רבי אי הכי כל שעתא נמי רב יהודה איניש צניעה הוא ולא שרי ליה לגלימיה כוליה יומא ומאי שנא מצפרא כי משני מכסות לילה לכסות יום ת"ר הכל חייבין בציצית כהנים ליום וישראלים גרים נשים ועבדים ר"ש פוסר בנשים מפני שמצות עשה שהזמן גרמא הוא וכל מצות עשה שהזמן גרמא נשים פטורות אמר מר הכל חייבין בציצית כהנים ליום וישראלים פשיטא דאי כהנים ליום וישראלים פטורי מאן לחייב כהנים איצטריכא ליה ס"ד אמינא הואיל וכתוב **[דברים כב-יא]** לא תלבש שעטנז צמר ופשתים יחדיו גדילים תעשה לך מאן דלא אישתרי כלאים לגביה בבישה הוא דמיחייב בציצית הני כהנים הואיל ואישתרי כלאים לגבייהו לא לחייבו קמ"ל נהי דאישתרי בעידן עבודה בלא עידן עבודה לא אישתרי ר"ש פוסר בנשים מאי טעמא דר"ש דתניא **[במדבר טו-לט]** וראיתם אותו פרט לכסות לילה אתה אומר פרט לכסות לילה או אינו אלא פרט לכסות סומא כשהוא אומר **[דברים כב-יב]** אשר תכסה בה הרי כסות סומא אמור הא מה אני מקיים וראיתם אותו פרט לכסות לילה ומה ראית לרבות כסות סומא ולהוציא כסות לילה מרבה אני כסות סומא שישנה בראיה אצל אחרים ומוציא אני כסות לילה שאינה בראיה אצל אחרים ורבנן

רש"י בן ארבעים יום. מתיקון בן ארבעים ל"ח שעברו מ' יום משילאו מגוף האדם (נתקלקל): ונפרד חזותא. נתקלקל המרחץ פסולה דקלח אינן הוא: חמירא ארכסא. שאור קשה: וסומניך. איזה שינוי כשר ואיזה שינוי פסול שינוי שקר המשנה דברו לרעה הכל יודעין שקר עשה הוא ושינוי אמת המשנה דברו להוסיף עליו ולחיימו הכל יודעין שעובד הוא: מאי אין לה בדיקה דקאמר נמי אטעימה. אין אדם יכול לבדוק להכיר אם לשם תכלת נכבד אם לטעימה לשם נישון ולחמור לעיל לטעימה פסולה ל"ח אטעימה וס"ק אין בודקין וזהו שם תכלת בטעימה כלא יפסל כל היונה אלא שקיל צניעה כדמפרש לעיל: מר. שם חכס: ממשכי. שם מקום: לאו תכלת הוא. דהא איפרד חזותא דרבנן ואלו תכלת אילן דהא אישתנאי למעליותא כד"ר: שמועתא. דרב יצחק ורבא אהדדי איתמר כלומר בשתייהו יחד דקיינו ולא פליגי אלא היכא דבדקנא כו' והא דרב אלא מוספת על דרב יצחק ומפרש אותה: דייק וציון. מן המומחה: כחומרי מתנייהא. דלעיל דקתינו פסולה הלכך בעי מומחה: מן העובד כוכבים. אם תגר הוא כשרה ללא מוספת על דרב יצחק ומפרש אותה: פסולה. דשמא הוא כשרה ופסול לשמה נעשית: ואע"פ שאמרו כו'. חפ"ה אמרין (גבי) תתחון עם (דברים ז) ל"ח משום זונה עובדת כוכבים דלמא יהיב לה האור עובד כוכבים בלתי תתנהו ואמרה כי ישראל נתנה לו ואחי למחשדיה: שמה יתלוה. ישראל עם העובד כוכבים זה וסבור ישראל הוא יא ש' לו לזית ויהרגנו: רב יהודה רמי ליה תפילתא לפרזומא דאינשי בתייהו. היה מטייל לזית לבגד שמתכסה בו אשתו: ומנכר כל צפרא. ועוד עשה דבר זה כשמתעטף בטליתו בכל בוקר ובוקר היה מנכר: מדרמי. תפילתא לכסות אשתו קסבר נשים חייבות בה ללמא קסבר מצות עשה שלא הזמן גרמא היא זמנה בין ביום ובין בלילה דאי זמן גרמא נשים פטורות: אם כן לילה זמנה אמאי מנכר. אלא פעם ראשון כשנתעטף כשהיה חזקה ה"ל לבדך מה מכאן ואיך יומא אריכא דמי דהא אין לילה ממשקו: ולא הוא שרי לה כל יומא. אלא בלילה והלכך לה מנכר אלא בלילה ולעולם כרבי: ומאי שנא מצפרא. לבדיק כשהוא עומד ומתעטף בה בלילה קודם היום לגיסייה: ומשני כי משני מכסות לילה לכסות יום. שני טליתות מצוייצות היו אחת ליום ואחת ללילה: שהזמן גרמא היא. ללילה לר"ש לאו זמן לזית והווי יום זמנה: כהנים אישתרי כלאים לגבייהו. חבט דכתיב ביה (שמות לט) שש ותכלת: כסות סומא. דחייב: ורבנן. דלית להו לילה זמן לזית והווי מצות ועשה] שלא הזמן גרמא נשים חייבות: (רש"י)

תוספות תורה בעי עיבוד ושמא הכא בשאר ספרים איירי ונראה לפרש תפילין יש להם בדיקה בחסירות ויתירות ואפ"ה אין ניקחין שגאי לשתרין אבל לעיבוד לשמה לא חיישינן שהכל בקיין בו והא דתניא בהמוצא תפילין (עירובין דף צז.) הלוקח תפילין מן השוק בודקה אחת אחת בדיעבד איירי (ולפי' הקונטרס נראה לי לפרש דדיעבד לא חיישינן) והכי תניא בתוספתא דמסכת ע"ז אין לוקחין תפילין אלא מן המומחה ואם לקח ממי שאינו מומחה ומצא בידו שנים או שלשה צמידים בודק ממנו תפילין אחד של יד או של ראש בצמיד הראשון וכן שני וכן שלישי והא דתנן (שם דף צה.) המוצא תפילין מכניסן זוג זוג אע"פ שלא בדקן התם משום כבוד דתפילין לא חיישינן א"נ מוצא שאני דרוב מצויין אצל תפילין מומחין הן ובמכילתא איתא נאמר כאן מימיה ונאמר להלן (ויקרא כה) ימים תהיה גאולתו מה להלן י"ב חדש אף כאן מגיד שצריך לבדוק תפילין אחת ל"ב חדש דברי ב"ה ב"ש אומרים אין צריך בדיקה שמאי אומר אלו תפילין של אבי אימא ופרק המוצא תפילין ירושלמי נמי תניא תפילין צריך [בדיקה] אחת ל"ב חדש דברי רבי רשב"ג אומר אין צריך וכל הני דמצרכי בדיקה סבירא להו בחזקת תפילין הכתוב מדבר ולא קמ"ל הכי מיהו בשימושא רבה איכא שמצריך לבדוק פעמיים בשבוע והני בדיקות לא הוו משום חסירות ויתירות אלא שמא בלו ונתקלקלו ובמזוזה אשכחן בדיקה דאמרין במס' יומא (דף יא.) שנבדקת פעמיים בשבוע ויש לחלק: בן ארבעים. פירשתי פרק האשה בנדה (דף סג.). מאי אין לה בדיקה נמי דקאמר אטעימה. ובדיקה דרב יצחק ורב אדא אהני בלוקח מן המומחה שידוע דטעימה פסולה אבל לא ידע מקלא אילן דאיהו גופיה לא ידע: ור"ש פוסר בנשים. אף על גב דאמרין ברכות (דף כ:) גבי קידוש נשים חייבות דכל שישנו בשמירה ישנו בזכירה וזכור ושמור בדבור אחד נאמרו ואמרין נמי במכילתין ובירושלמי דגדילים ולא תלבש בדיבור אחד נאמרו לאו מילתא היא דהתם לא איתמר בדבור אחד אלא לאשמועינן הא אבל הכא איתמר כי היכי דלא ניסתרו אהדדי והכי נמי אין להקשות דנידרוש כי היכי דמריבין (פסחים מג:) גבי אכילת מצה

התם: שאני: דבתיבי: בחד: קרא: (תוספות)

האי אשר תכסה בה מאי עבדי ליה מיבעי להו לכדתניא **[דברים כב-יב]** על ארבע כנפות כסותך ארבע ולא שלש אתה אומר ארבע ולא שלש או אינו אלא ארבע ולא חמש כשהוא אומר אשר תכסה בה הרי בעלת חמש אמור ומה אני מקיים על ארבע ארבע ולא שלש ומה ראית לרבות בעלת חמש ולהוציא בעלת שלש מרבה אני בעלת חמש שיש בכלל חמש ארבע ומוציא אני בעלת שלש שאין בכלל שלש ארבע ור"ש מאשר נפקא ורבנן אשר לא משמע להו ורבנן האי **[במדבר טו-לט]** וראיתם אותו מאי עבדי ליה מיבעי להו לכדתניא וראיתם אותו וזכרתם ראה מצוה זו וזכור מצוה אחרת התלויה בו ואיזו זו קרית שמע דתנן מאימתי קורין את שמע בשחרית משיכיר בין תכלת ללבן ותניא אידך וראיתם אותו וזכרתם ראה מצוה זו וזכור מצוה אחרת הסמוכה לה ואיזו זו מצות כלאים דכתיב **[דברים כב-יא]** לא תלבש שעטנז צמר ופשתים יחדו גדילים תעשה לך תניא אידך וראיתם אותו וזכרתם את כל מצות ה' כיון שנתחייב אדם במצוה זו נתחייב בכל מצות כולן ור"ש היא דאמר מצות עשה שהזמן גרמא היא תניא אידך וראיתם אותו וזכרתם את כל מצות ה' שקולה מצוה זו כנגד כל המצות כולן ותניא אידך וראיתם אותו וזכרתם ועשיתם ראה מביאה לידי זכירה זכירה מביאה לידי עשיה ורשב"י אומר כל הזריז במצוה זו זוכה ומקבל פני שכנה כתיב הכא וראיתם אותו וכתוב התם **[דברים ו-יג]** את ה' אלהיך תירא ואותו תעבוד ת"ר חביבין ישראל שסיבבן הקב"ה במצות תפילין בראשיהן ותפילין בזרועותיהן ויצירתן בבגדיהן ומזוזה לפתחיהן ועליהן אמר דוד **[תהילים קיט-קסד]** שבע ביום הללתיך על משפטי צדקך ובשעה שנכנס דוד לבית המרחץ וראה עצמו עומד ערום אמר אוי לי שאעמוד ערום בלא מצוה וכיון שנזכר במילה שבבשרו נתיישבה דעתו לאחר שיצא אמר עליה שירה שנאמר **[תהילים ב-א]** למנצח על השמינית מזמור לדוד על מילה שניתנה בשמיני רבי אליעזר בן יעקב אומר כל שיש לו תפילין בראשו ותפילין בזרועו ויצירת בגדו ומזוזה בפתחו הכל בחיובך שלא יחטא שנאמר **[קהלת ד-ב]** והחוט המשולש לא במהרה ינתק ואומר **[תהילים לד-ח]** חונה מלאך ה' סביב ליראי ויחלצם תניא היה ר' מאיר אומר מה נשתנה תכלת מכל מיני צבעונין מפני שהתכלת דומה לים וים דומה לרקיע ורקיע לבסא הכבוד שנאמר **[שמות כד-ג]** ותחת רגליו כמעשה לבנת הספיר וכעצם השמים לטהר וכתוב **[יחזקאל כג-ב]** כמראה אבן ספיר דמות כסא תניא היה רבי מאיר אומר גדול עונשו של לבן יותר מעונשו של תכלת משל למה הדבר דומה למלך בשר ודם שאמר לשני עבדיו לאחד אמר הבא לי חותם של טיט ולאחד אמר הבא לי חותם של זהב ופשעו שניהם ולא הביאו איזה מהן עונשו מרובה הוי אומר זה שאמר לו הבא לי חותם של טיט ולא הביא תניא היה רבי מאיר אומר חייב אדם לברך מאה ברכות בכל יום שנאמר **[דברים יג-ב]** ותהי ישראל מה ה' אלהיך שואל מעמך רב חייא בריה דרב אובימי טבי טרח וממלי להו באיספרמקי ומגדי תניא היה ר"מ אומר חייב אדם לברך שלש ברכות בכל יום אלו הן שעשאני ישראל שלא עשאני אשה שלא עשאני בור רב אחא בר יעקב שמעיה לבריה דהוה קא מברך שלא עשאני בור אמר ליה כולי האי נמי אמר ליה ואלא מאי מברך שלא עשאני עבד היינו אשה עבד

[רש"י] האי אשר תכסה בה מאי עבדי ליה. לרבות כסות סומא לא אולטרך דהשתא ומה כסות לילה מוחייבי כ"ס כסות סומא דישנה בכאיהי אלל אחרים: ולא ג'. דנולות בעלת ג' פטורה: מאשך. ריבויא: זו קריאת שמע. דכשכיר מנין של אילת קרא את ה"ק: כיון דנתחייב במצוה זו. שהאיר היום נתחייב בכל המצות דרוב מצות טהרות ביום ור"ש היא ל"א כיון שנתחייב אדם שהגיע לכלל מצוה דהיינו ו"ג שנה נתחייב בכל המצות ולהכי אחא עיקר מילתא: ור"ש היא. דפטור בנשים לאי רבנן הא איכא נשים חייבות בה ופטורות ממנה מצות: שקולה מצוה זו. מדכתיב את כל מצות ועוד לאילת בגימטריא ת"ר ו'ה' קשרים ו'ח' חוטים הרי תרי"ג: ראוה. אילת מביאה לידי זכירת מצות: כתיב הכא וראיתם אותו וכתיב התם **[דברים ו]** ואותו תעבוד. מה להלן שכניה אף כחו שכניה: שבע ביום. תפילין בראש ובזרוע הרי שהם וארבע אילנות ומזוזה הרי שבע: הכל בחיובך. מכל וכל עומד בחזקה שלא יחטא: המשולש. תפילין ואילת ומזוזה: סביב ליראי. העושים מצות ויחלצם מחטא ואת הגדולים: מה נשתנה תכלת. שיהיה הקב"ה למצוה זו: דומה לים. שנעשו בו נסים לישראל: ורקיע לכסא הכבוד. ומכא התכלת מזכיר הושב על כסא ועוד נאה לישראל איהא כסאו עליהם שנאמר ותחת רגליו וגו' דהיינו רקיע: וכתיב ספיר. וכסא כתיב ספיר אלמא רקיע וכמחזה כסא והתכלת לים וים לרקיע ואנן קחזינו: גדול עונשו של לבן. למי שאינו מטייל אילת ותכלת: חותם. היו עושים לבהמה ולעבד כשקונין אותו לשם סימן עבדות: זה שאמר לו המלך הבא חותם של טיט. שמאיו הוא ולא הביא עונשו מרובה: מה ה' אלהיך וגו'. קרי ביה מאה: בשבתות וימים טובים. ללא מלכו ו"ח: טרח וממלא להו. למאה ברכות: באספרמקי ומגדי. באספרמקי בשמים מיני מגדים שטעונים ברכה: כולי האי נמי. דמשכחת נפשך לחינך עם הארץ ל"א כולי האי נמי בשלמא עובד כוכבים ואשה הואיל ולא בני מצוה וינהו ספיר מברכת אלל בור בר מצות הוא: אלל מאי מברך. להשלים ג' ברכות דר"מ: היינו אשה. דאשה נמי אשה לבעלה כעבד לרבו ל"א היינו אשה דלענין מצות אשה ועבד שוין דגמרינן לה לה **[חגיגה דף ז. (רש"י)]**

[תוספות] ורבי שמעון מאשר **[נפיק]**. ר"ת לא גריס ליה דא"כ כולהו מרבו בעלת חמש ומ"ב דזבחים **[דף יח:]** תניא ארבע ולא שלש ארבע ולא חמש ומוקי לה כר"ש ומיהו על כרחין נ"ל דתלת תנאי הוו ואלבא דר"ש פליגי התם דהא קיימא לן הלכה כר"ש בכסות לילה כמו שהוכחתי למעלה **[דף מ:]** וקיימא לן נמי דבעלת חמש חייבת לעיל **[דף לו:]** גבי האי מאן דחייטיה לגלימיה לא עבד כלום דשויה בעלת חמש ואנן כמאן אלא על כרחין גירסא נכונה היא והא דפ' בית שמאי **[זבחים דף מ.]** לא דריש ר"ש אשר היינו לההיא דרשא וכי האי גוונא הוי טובא: ואיזו זו קרית שמע. אסמכתא בעלמא דקריית שמע דרבנן: בין תכלת ללבן. בברכות **[דף ט:]** אמרינן בין תכלת **[שבה]** ללבן שבה מירש בקונטרס בין צמר שקלט צבע תכלת לצמר שלא קלט וליתא דא"כ מאי ראהי זו ובערוך פ"י בין חוליא של תכלת לחוליא של לבן ופ"ק דברכות ירושלמי כיני מתניתין בין תכלת שבציצית ללבן שבה וראיתם אותו מן הסמוך ר"א דאמר כדי שיכיר בין תכלת לכרית וראיתם אותו שיהא ניכר בין הצבעים: ה"ג רקיע דומה לספיר. דהכי כתיב קרא וה"ג גרסי' פרק כסוי הדם **[חולין דף פט.]** ולא כספריים דגרסי רקיע דומה לכסא הכבוד: חותם של טיט. מה שמדמה חותם של טיט לציצית שכן עושין לעבדים והציצית מעיד על ישראל שהם עבדי הקב"ה כדאימא פרק במה אשה **[שבת דף נו:]** כבלא דעבדא תנן: שואל מעמך. פ"י ר"ת דהוי מלא ויש מאה אותיות בפסוק וי"מ דמה עולה בא"ת ב"ש מאה ובקונטרס מירש אל תקרי מה אלא מאה כלומר שחייב ק' ברכות וי"מ כדי להשלים מאה באותיותיה **[תוספות]** וכי קרית מאה הרי כולן:

זיל טפי ת"ר חלוון זהו גופו דומה לים וברייתו דומה לדג ועולה אחד לשבעים שנה ובדמו צובעין תכלת לפיכך דמיו יקרים תניא א"ר נתן אן לך כל מצוה קלה שכתובה בתורה שאין מתן שכרה בעה"ז ולעה"ב איני יודע כמה צא ולמד ממצות ציצית מעשה באדם אחד שהיה זהיר במצות ציצית שמע שיש זונה בכרכי הים שנוטלת ד' מאות זהובים בשכרה שיער לה ארבע מאות זהובים וקבע לה זמן כשהגיע זמנו בא וישב על הפתח נכנסה שפחתה ואמרה לה אותו אדם ששיגר לך ד' מאות זהובים בא וישב על הפתח אמרה היא יכנס נכנס הציעה לו ז' מטות שש של כסף ואחת של זהב ובין כל אחת ואחת סולם של כסף ועליונה של זהב עלתה וישבה על גבי עליונה כשהיא ערומה ואף הוא עלה לישיב ערום כנגדה באו ד' ציציותיו וטפחו לו על פניו נשמש וישב לו ע"ג קרקע ואף

היא נשמטה וישבה ע"ג קרקע אמרה לו גפה של רומי שאיני מניחתך עד שתאמר לי מה מום ראיתי בי אמר לה העבודה שלא ראיתי אשה יפה כמותך אלא מצוה אחת ציונו ה' אלהינו ויצית שמה וכתוב בה [\[במדבר טו-מא\]](#) אני ה' אלהיכם שתי פעמים אני הוא שעתיד ליפרע ואני הוא שעתיד לשלם שכר עבשיו דמו עליו כד' עדים אמרה לו איני מניחך עד שתאמר לי מה שמך ומה שם עירך ומה שם מדרשך שאתה למד בו תורה כתב ונתן בידה עמדה וחילקה כל נכסיה שליש למלכות ושלש לעניים ושלש נטלה בידה חוץ מאותן מצעות ובאת לבית מדרשו של ר' חייא אמרה לו רבי צוה עלי ועשוי גירות אמר לה בתי שמא עיניך נתת באחד מן התלמידים הוציאה כתב מידה ונתנה לו אמר לה לכי זכי במקחך אותן מצעות שהציעה לו באיסור הציעה לו בהיתר זה מתן שכרו בעה"ז ולעה"ב איני יודע כמה אמר רב יהודה טלית שאולה כל שלשים יום פטורה מן הציצית מיכן ואילך חייבת תניא נמי הכי הדר בפונדקי בא"י והשוכר בית בח"ל כל שלשים יום פטור מן המזוזה מיכן ואילך חייב אבל השוכר בית בא"י עושה מזוזה לאלתר משום יישוב דא"י: תפלה של יד אינה מעכבת: אמר רב חסדא לא שנו אלא שיש לו אבל אין לו מעכבת אמרו לו אמרת אמר להו לא אלא מאן דלית ליה תרי מצות חד מצוה נמי לא ליעביד ומעיקרא מאי סבר גזירה שמא יפגע אמר רב ששת כל שאינו מניח תפילין עובר בשמונה עשה וכל שאין לו ציצית בבגדו עובר בחמשה עשה וכל כהן שאינו עולה לדוכן עובר בג' עשה כל שאין לו מזוזה בפתחו עובר בשני עשה וכתבתם וכתבתם ואמר ר"ל כל המניח תפילין מאריך ימים שנאמר

רש"י זיל טפי. אפי"ה מוזולא העבד יותר מן האשה ל"א זיל טפי כלומר זיל והסוף ובידך שלא עשאני עבד כדי להשלים: גופו. מראה גופו תנתי לוקות: ועולה. מן הארץ: לפיכך. שאינו עולה אלף אחת לנ"ג שנה דמיו יקריו: אלוית. מזהה קלה עשה בעלמא: גפה של רומי. נשבעה בחיי המלך שהוא שרה של רומי ל"א ע"ז: בפסוק אחרון של פסחה (במדבר טו) כתי' ב' פעמים אני ה' אלהיכם אחד בראשון ואחד בסופו: שלש למלכות. שינונה להגיי: אותן מצעות. לא מכרה והביאתה והוא היה מתן שכרו בעה"ז: הולאה כתב מידה. וספדה לו כל המאורע שלש שנים היא מהגיית לפי עשמה נס גדול של חומר מזהה שפחו לו ד' אלוית על פניו: פונדה. שלשים בו עורבים וצבים: והשוכר בית כו'. פטור שמה יחזור בו: משום יישוב א"י. ללחא שקבעה שוב אינו נוטלה משם אפי"ה יולא ממנו כדלמך כפי האורח כפי"מ (דף קב). הלכך בקושי ילא ממנה מפני טורה מזוזה אחרת ואפי"ה יולא ממנה ישכרנה אחר מהרה כשימלאנה מזומנת במזוזה וגמלאה א"י מיושבת: אלף שיש לו שהיו. ואם אינו מניח אלף אחת אותה נמ"ץ מיהא קיים: חדא מזהה נמי לא ליעביד. בתמיה: ומעיקרא. דלמך מעכבת: מאי סבר שמה יפגע. אי אמרי' דלונה מעכבת יפגע ולא יקנה האחרת: בשמונה עשה. ד' פראשות יש בהן ואכל חדא קיימי תרי עשה וקשרתם לאות והיו לטוטפות (דברים יא) ל"א בזהה כי יביאך (שמות יג) כתיב והיה כי יביאך לאות וגו' ושמת את החוקה וגו' ובסוף הפסחה כתיב והיה לאות וגו' רבי ג' וביק"ש (דברים ו) וקשרתם לאות והיו לטוטפות וכן בזהה אם שמוע (שם יא) תרי הרי ז' ושמתם את דברי אלה דדקשין כפי' הקומץ [וכנה] (לעיל דף לז): דתפילין קמשחעי שהאשה שימה כנגד הלכ הרי ח': בלוית ה'. ועשו ונתנו והיה וראיתם גדלים העשה לך: (רש"י)

תוספות זיל טפי. אבל אביר. לא מברכינן דאינו מצוי דהוי כל שאינו לא במקרא ולא במשנה ולא בדרך ארץ ונראה יותר שמברך אעבד ואשה שאינו מצויין כמותו: לבית מדרשו של רבי חייא. אינו רבי חייא שר' נתן שהיה חשוב מרבי כדאמרין (ב"ב קלא). ילדות היתה בי והעזתי פני נתן הבבלי לא היה מביא ראיה מרבי חייא ובתוספתא גרסינן לבית מדרשו של רבי מאיר: טלית שאולה כל ל' יום. אין לדקדק מאן דסתם שאלה ל' יום כמו הלואה בפ"ק דמכות (דף ג): חדא דדילמא שאלה דטלית דוקא ועוד הכא לא מיפטר אלא דעד ל' יום סברי אינשי דשאלה היא דאין דרך שאלה יותר דמדאורייתא פטורה לעולם כדדרשינן (חולין דף קלה). ראשית גו צאנך ולא של אחרים הכי נמי כסותך ולא של אחרים אפי"ה דמזוזה חייב השוכר כדמסיק התם (שם): דבייך לא אתא לאפוקי בית אחרים אלא לכדברא דאמר דרך ביאתך (לעיל דף לד.) ופ"ק דיומא (דף יא): נמי איכא הכי וה"ט דלא מסתבר קרא למעוטי בית אחרים דכיון דלשימור עביד ל"ש מיהו כל ל' יום פטור דלאו בית דירה זידיה הוא כדאמרין פ"ק דבבא בתרא (דף ח.) גבי נשתהה שם ל' יום הרי הוא כאנשי העיר והא דמיייתי הכא סיוע לרב יהודה להא דטלית שאולה דמסתבר ליה לדמות טלית מדרבנן למזוזה דאורייתא וצ"ע אי מצינן למימר דלענין לפטור עד ל' יום הוא דמיייתי ומיהו י"ל דמזוזה נמי מדרבנן דתרי ביתך כתיבי והא דבעי בסוף השואל (ב"מ קא): מזוזה על מי ופריך הא אמר רב משרשיא חובת הדר היא לאו לחיובי שוכר מיייתי לה אלא ה"ק פשיטא שהמשכיר אינו חייב כיון שאינו דר שם וכן פ"ק דמסכת ע"ז (דף כא. ושם) דפריך בית נמי מפקע ליה ממזוזה ומשני חובת הדר היא פי' שאם ירצה לא ידור בו אלא ישתמש בו לתבן וקש ולא מיחייב והא דאמרין ריש ר"א דמילה (שבת קלא): לא לכל אמר ר"א מכשירי מצוה דוחין את השבת דמודה ר"א שאם ציץ טליתו ועשה מזוזה לפתחו חייב הואיל ובידו להפיקין ה"מ למימר הואיל ובידו שלא להניחה אלא הטעם השוה בכל לכ"ע ולמ"ד חובת טלית בלא לבישה חייב: כל כהן שאינו עולה לדוכן וכו'. דוקא כשאומר לו עלה כדאייתא בסוטה (דף לט.) צריך שיאמר להם חזן הכנסת שאו ידיתם קודש ובתרגום בבלי נמי מתרגמינן [אומר להם] כד תימרון להון ואע"ז דדרשי' מיניה עשה מפיק ליה פ' ואלו נאמרין (סוטה לח.) שנים נקראו כהנים ולא כהן אחד ותרתו שמעינן מינה ומ"מ אומר ר"ת שאפי' כהן אחד עולה לכל הפחות מדרבנן ודייק מלישנא דלא קאמר שני כהנים עולים ולא אחד משמע אפי' אחד ועוד פי' שש"צ אין לו להקרות לפי שהוא מפסיק ואין להפסיק אפי' ליהא שמייה רבה ואפי' נחש כרוך על עקיבו וכן פ"ח דש"צ המפסיק עבירה היא

היא בידו ותניא בספרי במדבר כט-יח/כז/כז/לז/ט/יד/לג | כמשפט כמשפטם כתיב בהו אלא דר"ח ועצרת דחומש הפקודים (תוספות)

ב מד דף

[ישעיה לח-טז] ה' עליהם יחיו ולכל בהן חיי רוחי ותחלימני והחייני: **מתני'** הסולת והשמן אין מעכבין את היין ולא היין מעכבין את המזבח שעל המזבח החיצון אין מעכבות זו את זו: **גמ'** ת"ר | במדבר כט-יח/כז/כז/לז/ט/יד/לג | כמשפט כמשפטם כתיב בהו אלא דר"ח ועצרת דחומש הפקודים

רש"י ה' עליהם. אותם שנושאין עליהם שם ה' בתפילין יחיו: מתני' הסולת והשמן. של מנחת נסכים אין מעכבין את היין שאם הביא יין בלא סולת ושמן נמסין: המתנות כו'. כגון ד' מתנות של חטאת אין מעכבות זו את זו שאם לא נתן אלף אחת כיפר: גמ' הבא מנחה כו'. דמנחת נסכים קריבים תחילה: ואחר כך נסכים. אחר האכרים מיד ואחר הנסכים המנחה: מנחתם ונספיהם בלילה. דמנחת נסכים קריבין בלילה ואי קשיא הא אמרי' בהקומץ [וכנה] (לעיל כו): דברים שדרבן ליקרב ביום וקתשוב מנחת נסכים מפרש לה כפי' יש קריבות במסכת המורה (דף יד.) הא דקתני ביום נסכים הבאים עם הזבח והא דקתני בלילה נסכים הבאים בפני עצמן כגון שהביא זבח בלא נסכים ולאחר זמן הביא הנסכים בפני עצמן יכול להביאן בלילה: אם הביא היום יכול להקריב נסכיו למחר ובלבד שלא יקדשו ככלי מאתמוול דאי קדשי נספסין בלילה כדתינא במסכ' מעילה (דף ט.) קדשו ככלי הוכשרו ליה ליהא כמסכ' כפוסין ובלילה: אין הנסכים. הבאים עם הזבח דכל זמן שלא נשעו הזבח אפי"ה שהפרישן לשם זבח זה יכול לשתנות לשם זבח אחר אבל לאחר שחיתה אינו יכול לשתנות לשם זבח אחר: עולה ומנחה. משמע אחר העולה מיד יקריב מנחה: על הנסכים אומרים שירה. הלויים במס' ערכין עפרק אין נערכין (דף יא): יאפר. שפיקה אחת: כמשפטם. משמע עיכובא: כל הקרבנות האמורים בחומש הפקודים: דגני. דר"ח ועצרת שכתובים בחומש הפקודים: אלף דעל"י גריל' קתני מת"כ דכתיב באמור אל הנסכים (רש"י)

משחטה נטמא לחמה דם יזרק והבשר יאכל וידי נדרו יצא והלחם פסול. הך גירסא איתא בספרים ותימה דמדקתני יצא אלמא קסבר הציץ מרצה על אכילת והדר קאמר והלחם פסול דלשון פסול משמע דאפילו נטמא מקצתו פסול כולו ועוד דהוה ליה למיתני תורם מן הטהור על הטהור דקתני סיפא גבי זרק הדים לכך נראה דגרסינן וידי נדרו לא יצא ותימה דלעיל (דף כה.) דייק מאן שמעת ליה דאמר אין זריקה מועלת ליוצא רבי אליעזר וקסבר הציץ מרצה על אכילת והא הכא קתני משחטה יצא לחמה ידי נדרו לא יצא וסברה דאין הציץ מרצה על אכילת: דרחמנא קרייה שלמים. אף על גב דכבשי עצרת נמי איקרו שלמים לא דמי שהרי הם קדשי קדשים ולא ילפינן מקדשים קלים אי נמי לא ילפינן שלמי ציבור משלמי יחיד: (תוספות)

דף - מו ב

אבדו כבשים אבדו כבשים אבד הלחם ואם תמצא לומר תנופה אינה עושה זיקה הביא לחם וכבשים והונפו ואבד הלחם והביא לחם אחר אותו הלחם טעון תנופה או אינו טעון תנופה אבדו כבשים לא תיבעי לך דודאי בעי תנופה כי תיבעי לך אבד הלחם ואליבא דבן ננס לא תיבעי לך דאמר כבשים עיקר כי תיבעי לך אליבא דר' דאמר לחם עיקר מאי כיון דלחם עיקר בעי תנופה או דלמא כיון דמתירין זידיה כבשים ניהו לא צריך תנופה תיקו אמר ליה אביי לרבא מאי שנא שני כבשים דמקדשי לחם ומעכבי ומאי שנא שבעה כבשים ופר ואילים דלא מקדשי לחם ולא מעכבי אמר ל' הואיל והזקקו זה לזה בתנופה והרי תודה דלא הזקקו זה לזה בתנופה ומקדשא ומעכבא אלא כתודה מה תודה שלמים אף הכא נמי שלמים מי דמי התם ליכא זבחים אחריני בהדיה הכא דאיכא זבחים אחריני בהדיה ליקדשו הני והני אלא כאיל נזיר מה איל נזיר אע"ג דאיכא זבחים אחריני שלמים הוא דמקדשי מידי אחרינא לא הכא נמי לא שנא והתם מנלן דתניא [במדבר ו-יז] ואת האיל יעשה זבח שלמים לה' על סל המצות מלמד שהסל בא חובה לאיל ושחיטת איל מקדשן לפיכך שחטו שלא לשמו לא קדשו הלחם תנו רבנן שתי הלחם הבאות בפני עצמן יונפו ותעובר צורתן ויצאו לבית השריפה מה נפשך אי לאכילה אתיין ליכלינהו אי לשריפה אתיין לשריפניהו לאלתר למה להו עיבור צורה אמר רבה לעולם לאכילה אתיין גזירה שמא יזדמנו להן כבשים לשנה הבאה ויאמרו אשתקד לא אכלנו לחם בלא כבשים עכשיו נמי ניכול ואינהו לא ידעי דאשתקד לא הו כבשים אינהו שריין נפשייהו השתא דאיכא כבשים כבשים הוא דשרו להו אמר רבה מנא אמינא לה דתנן א"ר יהודה העיד בן בוכרי ביבנה כל כהן ששוקל אינו חוטא אמר לו רבן יוחנן בן זכאי לא כי אלא כל כהן שאינו שוקל חוטא אלא שהכהנים דורשין מקרא זה לעצמן [ויקרא ו-טז] וכל מנחת כהן כליל תהיה לא תאכל והואיל ועומר ושתי הלחם ולחם הפנים שלנו הן היאך נאכלין הני שתי הלחם היכי דמי אילימא בבאות עם הזבח אטו תודה ולחמה מי לא מנדבי כהנים ואכלי להו אלא בבאות בפני עצמן וקתני היאך הן נאכלין אלמא לאכילה אתיין אמר ליה אביי לעולם בבאות עם הזבח ודקא קשיא לך מתודה ולחמה לחמי תודה לא איקרו מנחה שתי הלחם איקרו מנחה שנא' [במדבר כח-בג] בהקריבכם מנחה חדשה לה' רב יוסף אמר לעולם לשריפה אתיין והיינו טעמא דלא שרפינן לפי שאין שורפינן קדשים ביו"ט א"ל אביי מי דמי התם לאו מצותן בכך הכא דמצותן בכך לשרפינהו מידי דהוה אפר ושעיר של יום הכיפורים אלא אמר רב יוסף גזירה שמא יזדמנו להם כבשים לאחר מכאן א"ל אביי תינח כל זמן הקרבתם לבתר הכי לשרפינהו מאי תעובר צורתן נמי דקתני צורת הקרבתם רבא אמר לאכילה אתיין וגזירה משום דרבה ולא מטעמיה אלא מקרא ואמר רבא מנא אמינא לה דכתוב [ויקרא כג-יז] ממושבותיכם תביאו לחם תנופה [וגו'] בכורים לה' מה בכורים בפני עצמן אף שתי הלחם בפני עצמן ומינה מה בכורים לאכילה אף שתי הלחם נמי לאכילה

רש"י בעו תנופה. כבשים האחרים [בעו תנופה] לכבדי הכל דמתירין הן ועוד דכהו כתיב תנופה והגוף אוחס הכהן: מאי שנא שני כבשים. דשלמים דמקדשי לחם כנהיגא לקמן בשמעתא (דף מז.) אין מקדשין הלחם אלא בשחיטה: ומעכבי. אם הזקקו זה לזה בשחיטה כדלמך ר' יוחנן לעיל ואפי' לא הזקקו מעכבי לבן ננס: הואיל והזקקו. שני כבשים ולחם: והא תודה לא הזקקו. היא ולחמה לתנופה ביחד: ומקדשא. ללחם בשחיטה והיינו דלמיתני קרבנו על זבח מלמד שאין הלחם קדוש אלא בשחיטה הזבח בפ' התודה [לקמן ד' עה:]: ומעכבא. דלם אין תודה אין לחם דהא אינו קדושין אלא בשחיטה: ומשני שני כבשי עזרת שלמים. אכל שבעה כבשים ופרים ואילים עולה ניהו כמו איל נזיר שלמים הוא ומקדש הלחם כדמפרש לקמיה: לפיכך. דשחיטת איל מקדשן שחיטה לאויל לשמו לא קדש הלחם דכתיב זבח שלמים על סל המזבח אי זביחוהו לשם שלמים מקדש את הסל ואי לא: הבאות בפני עצמן. אליבא דרבי עקיבא דלמך כבשים אין מעכבין את הלחם: תעובר כדלמך. ויפסלו בלינהו: אי לאכילה אתיין. דלא בעו מתירין ליכלינהו: ואי לשריפה אתיין לשרפינהו ולאכיל. הואיל וזו היא עיקר מזהותם: השתא דאיכא כבשים כו'. הלכך הואיל וקדשים מעליה ניהו ומשום גזירה הוא דשרפינן להו לא מנא לשרפינהו עד ליוספלו בלינהו: מנא אמינא לה. דלשריפה אתיין אפי' באין בפני עצמן: אינו חוטא. ואע"ג דכתיב (שמות ל) כל העובר על הפקודים וכהגסים לא נפקדו אינו חוטא כדפירש"ה בפ"ג (לעיל ד' כה:): דמיינהו ומסרי להו לציבור: שאינו שוקל חוטא. דכל הראוי לפקד קאמר דהיינו מבין כ' שנה ומעלה: לעצמן. להנחתו: שלנו הן. אם אנו נוהגים שקלים ללשכה נמלאו באין אף משלנו שהרי כל הקרבנות מן הלשכה באין ורבין יוחנן בן זכאי לא דריש וכל מנחת כהן אלא דמנחה שהכהן מביא בפני עצמו משה' חוטא: אילימא בבאין שתי הלחם עם הזבח. אמאי קתני היאך הן נאכלין הא ללחמי תודה דמי ותודה ולחמה מי לא מנדבי כהנים ואכלי. הם. גבי קדשים הנשרפין לאו מצותן בכך דמעיקרא לאכילה אתו אלא שאירע בהן פסול כגון נותר או עמא הלכך שפיקהו עד החול ושרפינהו להו: שמה יזדמנו להם כבשים לאחר מכאן. לאחר שריפת הלחם הילכך משהינן להו שאם יבאו הכבשים יונפו עמהם ואוכלו: זמן הקרבנות. עד תמיד כל בין הערבים: לבתר הכי לשרפינהו. אמאי משהינן להו כל הלינהו: גזירה משום דרבה. דלמך לעיל גזירה שמא יזדמנו להם כבשים לשנה הבאה ולא מטעמיה דהוא אומר לעיל מנא אמינא לה דמתניא העיד בן בוכרי כו': ממושבותיכם וגו' בכורים לה'. הקושן לכטורים: אם שתי הלחם. ויכולן לבא בפני עצמן: (רש"י)

תוספות אבדו כבשים לא תיבעי לך דודאי בעי תנופה. בהדי כבשים אחריני ולא דמי לזו תודה וזו לחמה דאי אבדה התודה אינו מביא אחרת: ומאי שנא שבעה כבשים ופרים ואילים דלא מקדשי ולא מעכבי. אגב מקדשי נקט מעכבי דהא דרשינן לעיל (ד' מה:): שבעת כבשים אע"פ שאין לחם וה"ל לחם אע"פ שאין שבעה כבשים ומיהו בקונטרס פ' דמיבעיא ליה בתר דהזקקו זה לזה בשחיטה: לפיכך שחטן שלא לשמן לא קדש הלחם. טפי הוה ניחא למיתני שחטן לשמן דקדש הלחם אלא אשמעינן אע"ג דאחריני לשמן נשחטו לא קדש הלחם: שתי הלחם הבאות בפני עצמן. כ"מ לחם עיקר: לשרפינהו לאלתר. ואפי' למ"ד (פסחים דף לד:): אפי' פיגול טעון צורה הכא שאני דמצותן בכך: לפי שאין שורפינן קדשים ביו"ט. הוה מצי למיפרך למצואי יו"ט לאלתר לשרפינהו דמותר לא לייף מדמסיק צורת הקרבנות: צורת הקרבנות. מירש בקונטרס עד תמיד של בין הערבים מיהו בשמעתא דנתקלקלו הלויים בשיר (ר"ה דף ל:): מפרש דקרבנות ציבור קרבי אחר התמיד ודחו עשה דהשלמה לכך נראה לפרש עד הלינהו: מה בכורים בפני עצמן. ואפילו הכי איצטרך לרבי עקיבא יהיו מתהיינה ללחם דמעכב כבשים: (תוספות)

ת"ר כבשי עצרת אין מקדשין את הלחם אלא בשחיטה כיצד שחטן לשמן וזרק דמן לשמן קדש הלחם שחטן שלא לשמן וזרק דמן שלא לשמן לא קדש הלחם שחטן לשמן וזרק דמן שלא לשמן קדוש ואינו קדוש דברי רבי רבי אלעזר בר' שמעון אומר לעולם אינו קדוש עד שישחוט לשמן ויזרוק דמן לשמן מאי טעמא דרבי דכתיב [במדבר ו-ז] ואת האיל יעשה זבח שלמים לה' על סל המצות למימרא דשחיטה מקדשא ור' אלעזר ברבי שמעון יעשה עד שיעשה כל עשיותיו ורבי נמי הכתיב יעשה אי כתיב זבח יעשה כדקאמרת השתא דכתיב יעשה זבח במה יעשה בזביחה ורבי אלעזר בר' שמעון הכתיב זבח הוא לאביע ליה לכדברי יוחנן דאמר ר' יוחנן הכל מודים שצריך שיהא לחם בשעת שחיטה מאי קדוש ואינו קדוש אביי אמר קדוש ואינו גמור רבא אמר קדוש ואינו ניתר מאי בינייהו איכא בינייהו למיתפס פדיונו לאביי לא תפיס פדיונו לרבא תפיס פדיונו בשלמא לרבא היינו דאיכא בין רבי לר' אלעזר בר' שאלא לאביי מאי איכא בין רבי לר' אלעזר בר' שמעון איכא [בינייהו] לאיפסולי ביוצא בעא מיניה ר' שמואל בר רב יצחק מר' חייא בר אבא כבשי עצרת שחטן לשמן וזרק דמן שלא לשמן אותו הלחם מהו באכילה אליבא דמאן אי אליבא דר' אלעזר בר' שמעון האמר זריקה היא דמקדשא אי אליבא דרבי בין לאביי בין לרבא קדוש ואינו ניתר הוא אלא אליבא דהאי תנא דתני אבוח דר' ירמיה בר אבא שתי הלחם שיצאו בין שחיטה לזריקה וזרק דמן של כבשים חוץ לזמנן ר' אליעזר אומר אין בלחם משום פיגול רבי עקיבא אומר יש בלחם משום פיגול אמר רב ששת הני תנאי כרבי סבירא להו דאמ' שחיטה מקדשא מיהו ר' אליעזר לטעמיה דאמר אין זריקה מועלת ליוצא ור' ע' לטעמיה דאמ' זריקה מועלת ליוצא

רש"י אין מקדשין את הלחם אלא בשחיטה. טעמא מפ' לקמן: קדש את הלחם. מותר באכילה: לא קדש הלחם. ולא תפיס פדיונו בקדושת שחי' הלחם אלא בקדושת שאר קדושת הלשכה וכו' י"ב ליה פ' מקרבנו על זבח הוזהר מגיד שאם נזחם שלא לשם תודה לא קדש לחמו וכבשי עצרת דמקדשי לחם ממוחה ואילן נזיר גמירני: קדוש ואינו קדוש. מפרש לקמן: ואת האיל. איל נזיר: יעשה זבח שלמים לה' על סל המצות. אלמא זביחת איל מקדשא לכול ומיניה גמירני לכבשי עצרת: אי כתיב זבח יעשה. משמע אע"פ דזבח בעי עשייה אחריתי: הכל מודים. אפילו כר' אליעזר דאמר זריקה עיקר מודי דלרבי שיהא לחם כשעת שחיטה ואי לא הוה כשעת שחיטה לא מקדשא ליה זריקה: ואינו גמור. מפרש לקמן: ואינו ניתר. מ"א בינייהו. כלומר כיון דאמר אביי אינו גמור כל שכן דאילו ניתר דהא ממשות הרומת הלשכה בל זריקה דס' לא הוה לשמה דהשחרייה באכילה ואינו גמור דאמר אביי למאי הלכתא: לאביי לא תפיס פדיונו. בקדושת שחי' הלחם ואם רצה משנה המעות לשאר קרבנות כצור: לרבא. דאמר קדוש גמור תופס פדיונו ויולא לחולין והא דאמר לקמן (דף ק) מנחות אין להם פדיון לאחר שקדשו ככלי: אלא לאביי. דאמר לא תפיס פדיונו: מאי איכא בין רבי לר' אלעזר. וקדוש דלר' למאי הלכתא הא לא תפיס פדיונו וכתחיייהו חסור באכילה: לאיפסולי ביוצא. לרבי דאמר קדוש קדש שחיטה אש יאלא נפסול שאפי' זרקו לשמו נמי חסור באכילה לרבי אלעזר דאמר שחיטה לא מקדשא אין נפסול ביוצא דאילו קדוש אש יאלא בין שחיטה לזריקה ואם אחר כך זרק לשמן כשר. שבזב גמור הוא זה דכל. שכן לרבא כיון דקדשן שחיטה קדושת הגוף גמורה לא נפיק מו לחולין וכו' ופ"ק דפסחים (דף יג) נמי אמר הכי לרבי דאמר שחי' נדרים המתירים מעולם זה בלא לא נפיק לחולין ור' אלעזר דאמר אינו קדוש פריק להו ונפיק לחולין ע"י פדיונו על כרחיך פדיונו נתפס. לפיכך נראה לר' דה"ל ולקמן הגון הוא לאביי תפיס פדיונו ולרבא לא תפיס פדיונו לאביי דאמר אינו גמור עדיין לא חלה עליו קדושת הגוף גמורה ואכתי שייך ביה פדיון ונהי דקדושתיה שחיטה במקלם דלא נפיק לחולין ומיהו אכתי גמר קדושת ושייך ביה קדושת דמים לתפוס פדיונו בקדושת לרבא דאמר קדוש גמור קדושת הגוף לא שייך ביה פדיון ואם התפיס מעות בפדיונו אינו נתפסין וכיון דאילו יולא מקדושת כלל אינו קדושת תחול בפדיונו: בשלמא לרבא. דאמר לרבי לאו בני פדיון ניהו דלקדשינהו שחיטה: היינו דלויכא בין רבי לר' אלעזר. דלר' אלעזר אינו קדוש כלל קדושת הגוף אלא קדושת דמים שניקה מתכרות הלשכה ונפיק לחולין ותפיס פדיונו ככל קדושת דמים: אלא לאביי. דאמר לרבי נמי תפיס פדיונו וכל שכן לר' אלעזר מאי איכא בין רבי לר' אלעזר: איכא בינייהו לאיפסולי ביוצא. לרבי מופסל ביוצא אש יאלא לא יהא כשר לשחוט עליו כבשים אחרים לר' אלעזר לא מופסל ביוצא שלא ירדה לה קדושת הגוף אלא קדושת דמים ואין יולא פוסל בה וכשרין לשחוט עליו כבשים אחרים זה שפירשתי החולה שבזב גמור הוא כדפרישנא לעיל: האמר זריקה מקדשא. והאי אפילו קדוש לא הוה כל שכן דאכסור באכילה: בין לאביי בין לרבא קדוש ואינו ניתר. לכיון דאמר אביי אינו גמור כל שכן דאילו ניתר: חוץ לזמנו. כלומר על מנת לאכול מן הכבשים חוץ לזמנו: הני תנאי. ר' אליעזר ור' עקיבא: שחיטה מקדשא. והנהי בהו פסול יולא: אין זריקה מועלת ליוצא. הלכך לא קבעיה ללחם כפיגול דהא כבר פסול הוא ואמר בפ"ק (לעיל דף יב) אין פיגול במקום פסול: זריקה מועלת ליוצא. דפסול מחמת דבר אחר הוא כדמפרש בשילהי פ"ק (ס): (רש"י)

הוספת עד שישחוט לשמן ויזרוק דמן לשמן. תימה למה לי זריקה הא פ"ק דפסחים (ד' יג): מסקינן דר' אלעזר בר' שמעון סבר לה כאבוח דאמר כל העומד לזרוק כזרוק דמי ותיירך רבי"א זריקה שלא לשמה גריעה מנשפך דם וקשה דלקמן פ' המנחות והנסכים (ד' קב). מוכח דאע"פ דנעשה פסול בזריקה שזרק על מנת לאכול חוץ לזמנו אמר כל העומד לזרוק כזרוק דמי והכי איתא בגמ' התם לא דפיגול בשחיטה ומקשה אבל פיגול בזריקה מאי הכי נמי דמטמא טומאת אוכלין כו' יש לחלק דשלא לשמה עוקר הקרבן ועושהו קרבן אחר אי נמי הכא נמי בעי למימר והיה ראוי לזריקה: את האיל יעשה זבח שלמים. אין לפרש דיליף הכא מדאיתקוש לחמי תודה לשלמי נזיר כדילפינן פרק התודה (לקמן ד' עח). שלמו לרבות שלמי נזיר לעשרה קבין וירושלמיות ושתי הלחם נמי איתקוש ללחמי תודה כדדריש נמי התם מתיבא שכל מה שאתה מביא בזה הא ליתא דא"כ הוה ליה למד מן הלמד ואע"פ דהוה ליה נפיקו ודבר אחר איכא למאן דלא ילפינן בסוף איהו מקומן (זבחים ד' ז). ופ' התודה (לקמן דף עח). אלא גלויי מילתא בעלמא הוי וילפינן שפיר ומיהו קשה דא"כ אמאי איצטריך קרא בתודה על חלות לחם חמץ יקריב קרבנו על זבח מלמד שאין הלחם קדוש אלא בשחיטת הזבח ותו ר' אלעזר בר' שמעון דדריש כל עשיות גבי התודה לא כתיב עשה וגבי תודה נמי פליג כדא"פ פ"ק דפסחים (דף יג): ובתוספתא דזבחים וי"ל דהוה אמנא מדקרייהו רחמנא שלמים דלא מקדשי לחם כי שלמים ונזיר נמי לא סגי בלא קרא כמו גבי תודה משום דקרייהו רחמנא שלמים ולר"א בר"ש נמי כיון דגלי קרא בניזיר דבכל עשיות הקידוש תלוי הוא הדין בכלהו: במה יעשה בזביחה. תימה דבפ"ק דזבחים (דף ד): דריש מכאן שינוי בעלים ודריש לכל עשיות נימא דלא כר"א בר"ש וי"ל דהאי שמעי' שפיר תרתי וצ"ע לרבי מנא ליה שינוי בעלים וצ"ע: שיהא לחם בשעת שחיטה. תימה הא משעת תנופה בעי לחם ואע"פ דלא מעבד ראוי מיהא בעינן ושמא אפי' ראוי לא בעינן ועוד שמא אתא למימר דבשעת שחיטה בעינן שיהא פנים אע"פ דכשר ביוצא: בקונטרס גרס וברוב הספרים נמי גרס הכי לאביי לא תפיס פדיונו לרבא תפיס פדיונו ופי' לאביי לא אלימא קדושתא כולי האי שיהא נפדה וכו' ג' איכא קצת פ"ב דבבבורות (דף טו): גבי ולדות בעלי מומין כונסן לכיפה היכי ליעבד ליקרבינהו מכח קדושה דחוייהו איתין ליפרקינהו לא אלימי למיתפס פדיונו והשתא בעי לאביי מאי בינייהו כיון דלרבי לא אלימי קדושתא כל שכן לר"א בר"ש וקשה דלאביי נמי ליבעי אליבא דרבי מה בין שחטן לשמן לשחטן שלא לשמן דכ"ש דלא אלימי למיתפס פדיונו דהא לר"א בר"ש לא מהני שחיטה מידי ומש"ל לא תפיס פדיונו ותו דבפסחים (דף יג): משמע איפכא דלרבי לא תפיס ולר"א בר"ש תפיס ולקמן (דף מח). נמי לר"א בר"ש פודן בחוץ ושמא דהאי כי אין תנופה וקדושת תנור לא קדוש אלא קדושת פה ומיפריק אבל הכא [דאיכא שחיטה ותנופה ותנור] להכי לא מיפריק וכדפרישית לעיל ופי' הקונט' דפי' לאביי נפדה ולרבא אינו נפדה צ"ע דתחילה פי' לרבא"ש אינו קדוש כלל ונפיק לחולין לגמרי ולבסוף פירש וכו' לרבא"ש ולפירושו (ל"ד) לאביי קדוש טפי דאלימ דלא נפיק [לחולין ולרבא"ש נפיק לחולין] ויתבן יותר גירסת אחריתי ומיהו גירסת הקונטרס כנונה לאביי תפיס ולרבא לא תפיס והשתא איכא בינייהו במקומות אחרים ודחקינן לאשכוחי (תוספות)

דתנן אימורי קדשים קלים שיצאו לפני זריקת דמים ר' אליעזר אומר אין מועלין בהן ואין חייבין עליהן משום פיגול ונותר וטמא ר"ע אומר מועלין בהן וחייבין עליהן משום פיגול ונותר וטמא מאי מדזריקת פיגול קבעה ללחם בפיגול ביוצא כבשר זריקה שלא לשמה נמי שריא ליה ללחם או דלמא לחומרא אמרינן לקולא לא אמרי' מתקיף לה רב פפא וממאי דכי איתנהו אבראי פליגי דילמא בדאיתנהו אבראי דכ"ע לא פליגי דאין זריקה מועלת ליוצא ובהדר עיילינהו פליגי דרבי אליעזר סבר לה כרבי דאמר שחיטה מקדשא ואיפסלו להו ביוצא ור"ע כר' אלעזר בר' שמעון דאמר שחיטה לא מקדשא ולא מיפסלי ביוצא האי מאי אי אמרת בשלמא ר"ע כרבי ס"ל דאמר שחיטה מקדשא להו היינו דקאמר ר' עקיבא דקדשי להו בשחיטה ואתיא זריקה קבעה להו בפיגול אלא אי אמרת כר' אלעזר בר' שמעון ס"ל דאמר זביחה לא מקדשא זריקת פיגול מי מקדשא והאמר רב גידל אמר רב זריקת פיגול אינה מביאה לידי מעיל' ואינה מוציאה מידי מעיל' אינה מביאה לידי מעילה באימורי קדשים קלים ואינה מוציאה מידי מעילה בבשר קדשי קדשים לאו איתותב דרב גידל אמר רב בעא מיני' ר' ירמיה' מר' זירא כבשי עצרת ששחטן לשמן ואבד הלחם מהו שזרוק דמן שלא לשמן להתיר בשר באכילה א"ל יש לך דבר שאינו כשר לשמו וכשר שלא לשמו ולא והרי פסח קודם חצות דאינו כשר לשמו וכשר שלא לשמו הכי קא אמרנא יש לך דבר שנראה לשמו ונדחה מלשמו ואינו כשר לשמו וכשר שלא לשמו ולא והרי פסח אחר זמנו בשאר ימות השנה (קודם חצות) הכי קאמינא יש לך דבר שנראה לשמו ונשחט לשמו ונדחה מלשמו ואינו כשר לשמו וכשר שלא לשמו ולא והרי תודה שאני תודה דרחמנא קרייה שלמים ת"ר שחט שני כבשים על ארבע חלות מושך שתיים מהן ומניפן

רש"י קדשים קלים. ממון בעלים הן ואין בהן מעילה אלא באימורים כדאמרין בפ' כל הבשר בסופו (חולין דף ק"ז). כל חלב לה' לרבות אימורי קדשים קלים למעילה; אין מועלין בהם. דלא מעליא בהו הך זריקה לכרר אותה לחלב גבוה דאין זריקה מועלת ליוצא ופיגול נמי לית בהו דהא פסולין הן כבש: מאי. כלומר אליבא דר"ע מביעיה ליה לרבי שמואל בר רב יוחנן מאי מדזריקת פיגול קבע לה' ללחם בפיגול ואר"ע דזריקה פסולה היא דהא יולא הוא קבעה ללחם בפיגול כי בשר כשאר בשר שלא יאלא ללחם לחם כגוף הכבשים דפי היכי דגוף הכבשים מופגלים לחם נמי מופגל זריקה שלא לשמן נמי דפסולה היא שרי להו דהא קיי"ל (זבחים ד' ג.) כל הזבחים שנזבחו שלא לשמן כשרים והלחם נמי כגוף הכבשים דמו ומדכבשים נחלפין לחם נמי נחלב: או דלמא לחומרא אמרי' לקולא. להיות לחם נחלב לא אמרי' לענון זריקה שאינה הוגנת כגון שלא לשמן דליהוי לחם כגוף הכבשים להיות לחם נחלב ככבשים: וממאי דבאיתנהו. גשתי הלחם אכרתי בשעת זריקה פליגי רבי אליעזר ור"ע דהוימא אפי' זריקה שאינה הוגנת מדמי ר"ע ללחם כגוף הכבשים דילמא בדאיתנהו אכרתי דהוא זריקה שאינה הוגנת דכ"ע לא מקבע לחם בפיגול דאין זריקה מועלת ליוצא ואר"ע דפליגי באימורי קדשים קלים דהתם כי גופיה דזבח דמו ומודה ר"ע ללחם לא הוי כגוף של כבשים ובזריקה שלא לשמן נמי לא משתרי כבשים ללחם אלא ר"ע סבר כרבי אלעזר בר' שמעון דלמחר לא קדשתינהו שחיטה ולא איפסול ביוצא הלכך הוציא זריקה הוגנת שאין בה פסול אחר הלכך מקבע לחם בפיגול ודכוותה הויא דליכא פסול ואיזריק ליה זריקה הוגנת כגון לשמן משתרי לחם כמו כבשים אבל בזריקה שלא לשמן לא: אלא חי אמרת כר' אלעזר וכו'. אכתי איכא למיפדן: זריקה פיגול מי מקדשא. למיקבע בפיגול אי לא קדוש מעיקרא שחיטה: דלמחר כד גידל זריקת פיגול אינה מביאה לידי מעילה. באימורי קדשים קלים דלמנון בעלים הוא דלית בהו מעילה דלא קרינא ביה מקדשי ה' עד לאחר זריקה דהוצרך בשר להדיוט וחלב לגבוה דקרינא ביה חלב קדשי ה' שם זריקת פיגול לא מקבע בקדושה למעול כן דלא זריקה כשרה היא: ואינה יולאה. מידי מעילה בבשר קדשי קדשים דממון גבוה הם מחיים וש בהן מעילה קודם זריקת דם זריקת דם הויא לה בבשר מידי מעילה שרי מחירתו לכהנים ואמר במסכת מעילה (דף ג.) כלל אמר ר' יהושע כל שיש לו שעת הישר לכהנים אין מועלין בהן וכל שאין לו שעת הישר לכהנים מועלין בהן הך זריקת פיגול לא מפסקה לה מידי מעילה אלא זריקה היא וגי כבשי ערכת נמי כיון דלאו זריקה היא היכי מיקדשא להו והיכי מקבעי להו בפיגול: לאו איתותב רב גידל. בתמיה בפ"ק דמעילה (דף ג:): מהו שיזרוק דמן שלא לשמן. אלא לשם קדשים להחייב בשר באכילה דודאי לשמן לא הו זריקה כדאמר ר' לעיל (דף מו.) הכל מודים שאם הוצקו זה לזה מעטין זה זה: פסח בשר ימות השנה כשר לשלמים. פסח קודם חצות היום. של ארבעה עשר אינו כשר לשמו עד בין הערבין וכשר לשלמים: שנראה לשמו. כגון הנך כבשים קודם אבידת הלחם: ונדחה מלשמו. לאחר אבידת הלחם: פסח אחר חצות. נראה לשמו וכשעבר היום נדחה מלשמו וכשר לשלמים: והרי תודה. דלמחר דבאחי פירקין (דף מו.) משעשטה נפרס לחמה הדם זרק לשם קדשים והבשר יאכל וידי נדרו לא יאלא הא הכא ששעשטה לשמו ונדחת מלשמו וכשרה שלא לשמו: תודה רחמנא קרייה שלמים. תודה שלמים כדאמרן לעיל (סג) מה שלמים קרבי בלא לחם אף תודה קרבה בלא לחם ומועלם לא נדחה מלשמו: ומניפן. עם הכבשים דכבשי ערכת טעונין תנופה חיים ושחטין לקמן בפ' כל המנחות (ד' סא.). (רש"י)

תוספות דתנן אימורי קדשים קלים כו'. תימה דלא מיייתי רישא דתנן בשר קדשי קדשים שיצא לפני זריקת דמים רבי אליעזר אומר וכו': פיגול. מפרש התם כהרצאת כשר כך הרצאת פסול ומה הרצאת כשר עד שיקרבו כל מתירין וכו' וטמא הניטר לטהורים חייבין עליהם משום טומאה שאינו נותר לא ונותר יליף חילול מטמא: קבעה לחם בפיגול. כי בשר אלמא כגופיה דזביחא דמי הכא נמי כיון דזבח נותר בזריקה שלא לשמן לחם נמי כיון דכגופי' דזבח דמי או דלמא לחומרא אמרינן לקולא לא אמרינן שיהא כי גופיה דזבח: ובהדר עיילינהו פליגי. אלחם קאי אבל אימורין (אפי') כי לא הדר עיילינהו פליגי וכן מוכח פ' התדיר (זבחים ד' ז.). ואינה מוציאה מידי מעילה. בבשר קדשי קדשים תימה דהא תנן פ"א דמעילה (דף ב.) איוו היא שלא היתה לה שעת היתר לכהנים שנשחטה חוץ לזמנה משמע דכי נשחטה בהיתר לא מצי משכח ולא קושיא היא: ולא איתותב רב גידל. ולא חשב שינויא דהתם דריש מעילה דרב פפא הוא דמקשה לה התם ולא ס"ל ההוא שינויי' מיהו תימה דהתם בסוף שמעתין (גם זה שם) מיייתי ליה סייע ואית דגרסי ולא איתותב רב גידל בניחותא ואינו נראה: מהו שיזרוק דמן שלא לשמן. לר' ירמיה דאמר תנופה עושה זיקה אבד הלחם אבדו הכבשים דקודם שחיטה לא שרינן לשנויי אבל היכא דכבר נשחטה שרינן לשנויי כדי לתקוני זבחה: והרי פסח אחר חצות. מצי לשנויי כדמשני פ' בתרא דזבחים (דף קטו.) שאני פסח דבשאר ימות השנה שלמים הוי: והרי תודה. דאם נפרס הלחם או שאבד ונזרק הדם לשמה פסולה דהא אבד הלחם אבדה התודה דלית ליה סוגיא דלעיל (דף מו:): אלא קסבר דשלא לשמן [בעי למזרק] וכי זריק שלא לשמה כשר ומשני שאני תודה דקרייה רחמנא שלמים הלכך לכתחלה יכול לזרוק לשם שלמים כי אבד הלחם והמקשה היה יכול להקשות כמו שהקשה למעלה והא כיון דשחיטה עושה זיקה איפסיל לחם תיפסיל נמי תודה וקשה מאי שני שאני תודה דקרייה רחמנא שלמים הול"ל לאו מילתא היא דלשמו נמי כשר אלא נראה לפרש דודאי לשם תודה פסולה ופריך שפיר ומשני דלשם שלמים נמי לשמה מיקרי והילכך לא מיפסיל בהכי אבל לשם תודה פסול דלא הוי בלא לחם ואפי' בפסח דלא בעי עקירה הכא שאני דכבר נשחטה [לשם תודה מש"ה בעי עקירה]: מושך שתיים מהן ומניפן. למאי דמוקי לה כרבי צריך לומר שמוני כולם דהא לא ידעי' הי אקדיש ותימה דכיון דבתנופה שאחר שחיטה איירי א"כ לימא וזרק את הדם עליהן כדמוכרי תנופה דלא צריך ועוד דלשמו לא משמע שיניף הדי' ונראה לפרש נוטל אחת ומניף השלש אחרות נמנון זו אחר זו וכן בשניה וכן בשלישית וכן ברביעית והשאת אורי לן שצריך שלא יניף הדי' בבת אחת כדי שיהא ניכר שלא יזרק הדם רק על השתיים: (תוספות)

השאר נאכלות בפדיון אמרוהו רבנן קמיה דרב חסדא הא דלא כרבי דאי רבי כיון דאמר שחיטה מקדשא דפריק להו היכא אי דפריק להו מאבראי כיון דכתיב לפני ה' איפסילו להו ביוצא אי גוואי הא מעייל חולין לעזרה אמר להו רב חסדא לעולם כרבי ופריק להו גוואי וחולין ממילא קא הוויין אמר ליה רבינא לרב אשי והתניא כשהוא פודן אין פודן אלא בחוף הא ודאי רבי אלעזר בר' שמעון היא דאי רבי הא איפסילו להו ביוצא אמר ליה רב אחא בריה דרבא לרב אשי לימא תיהוי תיובתיה דר' יוחנן מיהא דאיתמר תודה ששחטה על שמונים חלות הזקיה אמר קדשו ארבעים מתוך שמונים ור' יוחנן אמר לא קדשו ארבעים מתוך שמונים ולא מי איתמר עלה אמר רבי זירא הכל מודים היכא דאמר ליקדשו ארבעים מתוך שמונים דקדשה הכא נמי דאמר ליקדשו תרתי מתוך ארבע תני ר' חנינא סירתא קמיה דר' יוחנן שחט ארבעה כבשים על ב' חלות מושך שנים מהן וזורק דמן שלא לשמן שאם אי אתה אומר כך הפסדת את האחרונים אמר לו ר' יוחנן וכי אומר לו לאדם עמוד וחטא בשביל שתזכה והתנן אברי חטאת שנתערבו באברי עולה ר' אלעזר אומר יתנו למעלה ורואה אני את בר שר חטאת למעלה כאילו היא עצים וחכמים אומרים תעובר צורתן ויצאו לבית השריפה אמאי לימא עמוד וחטא בשביל שתזכה עמוד וחטא בחטאת בשביל שתזכה בחטאת אמרינן עמוד וחטא בחטאת בשביל שתזכה בעולה לא אמרינן ובחדא מילתא מי אמר והא תניא כבשי עצרת ששחטן שלא לשמן או ששחטן בין לפני זמנן בין לאחר זמנן הדין יזרק והבשר יאכל ואם היתה שבת לא יזרוק ואם זרק הורצה להקטיר אימורין לערב ואמאי לימא עמוד וחטא בשביל שתזכה עמוד חטא בשבת כדי שתזכה בשבת חטא בשבת כדי שתזכה בחול לא אמרינן ובתרתיה מילי לא אמר והתנן חבית של תרומה שנשברה בגת העלוונה ובתחנתה חולין טמאין מודה רבי אלעזר ור' יהושע שאם יכול להציל ממנה רביעית בטהרה יציל ואם לאו ר' אלעזר אומר

רש"י והשאר נאכלות בפדיון. כדמפרש ואזיל: הא דלא כרבי. אלא כרבי אלעזר בר' שמעון דלמך שחיטה לא מקדשא לפיכך דפריק להו בחקנה זו קודם זריקה שעדיין אין להם שום קדושת בגוף והרי הן כחולות ומושך איזה שחיס שילצה זורק הדם עליהן ומקדשן ומתירן ואלו שגשגו בקדושת דמים שבהן אפסודו עד שיפדו ופודן ככל קדושת דמים ואוכל כל מה שילצה: דאי רבי כיון דלמך שחיטה מקדשא. נהי דשחיס מהן אין להן אלא קדושת דמים ושגן כפדיה דכבשים מידי דחזו להו מקדשי ואיך קדושת דמים בעלמא עלייהו ונפקי לחולין ומביא מעות ואומר בכל מקום שהן הקדשים שאינן מקודשות יתחללו על מעות הללו ובלא פדיה לא מתחללי להו קריא להו זריקה הכבשים מיהו היכא פריק להו והיכי משתרו והרי אינו מכיר אלו הן שאינן מקודשות: ואי מפיך להו לטובה אבראי. ופריק להו לחרתי מינייהו: כיון דכתיב. גשתי הלחם: לפני ה'. והגוף ההוא ארום על לחם הבכורים וגו' (ויקרא כג) ויקרא כג) שמע מינה פנים ניהו: איפסלו להו. המקודשות ביוצא מתוך אלה מתיירן הרי כולם פסולות: ואי דפריק להו גוואי. ואוכלן כהן כפנים להרבעתן חולין והשחיס חולין קודש מקודשות חולין לעזרה: ממיכלה הויין. דהוך העזרה הן נעשין חולין והוא לא הכניסן משנעשו חולין: והתניא אין פודן אלא בחוף. משום חולין לעזרה: הא ודאי. דהתני פודן בחוף דלא כרבי ועשה הקנה זו קודם זריקה ומושך ארום שילצה והוא הדין דהוא מני למיפדן ברישא דאי רבי הרבעתו בעי לאונופי כהייהו דהא לא ידע מי הן דקדושות ומיהו דחלימא מניה אקשי ליה עד דלפקיה טעמיה: לא קדשו לה כלל. והא נמי אמאי קדשו שתי חלות מתוך ארבעה הכל מודים כו'. ואע"ג דלא פריש ה' מינייהו: טורחא. קם מקום: ד' כבשים. ואין הדין אלא שנים: שאם אי אתה אומר כן. לזרוק את שלא לשמן תחילה אלא את לשמן תחילה: הפסדת את האחרונים. כדלמא לעיל (דף מז:ז) אין לך דבר שנתראה לשמן ונראה מלשמן כגון הין דמשאזר רשקוים לשמן או לא חזו הדין לשמן וכיון דנראה מלשמן אין כשרין שלא לשמן כשאר כל הדברים. ל"א שאם אי אתה אומר כן אלא הרבעתו לשמן הפסדת את הגזקיים בלחונה דהא לא כריכי ופסולין: עמוד חטא. ואלא לשמן חטא הוא דלסוף שגטו כזבחים: כשציל שחכה. לטובל את השנים: אברי חטאת. הנאכלין לכהני: שנתערבו באברי עולה. העולים למזבח יתנו למעלה כולם על המזבח: והאמאי. יארו לבית השריפה: לימא עמוד חטא. והעלה למזבח חטאת שאינה ראויה לו כשציל שחכה שלא להפסיק עולה: חטא בחטאת לזכות בחטאת. כגון לעיל כבשים שחוטא בעלמא אמר: לפני זמנן. קודם עזרת: לאחר זמנן. לאחר עזרת: הדם יזרק. שלא לשמן: ואם היתה שבת. אלא לשמן קאי ועזרת ושבת היא לא יזרוק כיון דלחודי מקרבן יזכור או לא דחי שבת: ואם זרק הורצה ע"מ להקטיר אימורין לערב. אבל היום לא להקטיר: לימא עמוד וחטא. יזרוק בשבת בלחילה: כשציל שחכה. להקטיר אימורין לערב ותחלל בקר ואמאי אמר לא יזרוק ונפסל הדם בשקיעת העממה: עמוד חטא בשבת כשציל שחכה אמרינן. כגון כבשים דזוכה בהן זו כיוס: חבית של תרומה שנתערבה בנתן העלוונה. היינו עשאים שקורין מ"ז: התחונה. בור שלפני הגת: התחונה טמאה. איך שם חולין טמאין: מודה רבי אלעזר ורבי יהושע כו'. אע"ג דחייש רבי יהושע לקמן בהפסד חולין מודה הוא שאם יכול לחזור אחר כלי טהור לקבל או אפי' רביעית יציל ואע"ג שבין כך ובין כך תפול התרומה לתוך החולין וילך הכל ללחודו לפי שתרומה טמאה אין לה תקנה: (כ"ט)

תוספות כיון דכתיב לפני ה' איפסילו ליה ביוצא. אע"ג דגבי לחמי תודה נמי כתיב לפני ה' (ויקרא ז) ונאכלין בכל העיר הכי קאמר כיון דכתיב לפני ה' אלמא בעינן פנים ומיפסילו ביוצא מדאיתקש לחטאת כדאמר באיזהו מקומן (זבחים דף נה.) ופרק התערבות (שם עז.) מייתי כה"ג וגריסין אי אבראי איפסילו ביוצא: לעולם כרבי. ואין התנור מקדש כיון דלא קדשי כולהו כדפרישית אי נמי כמאן דאמר (לעיל דף ז.) אין כלי שרת מקדשין אלא מדעת: הא דלא כרבי. משמע דלרבי אלעזר ברבי שמעון לא מקדשא שחיטה כלל אלא זריקה דאי מקדשא היאך מושך אחר שחיטה דלימא הני לא קידשה השחיטה ונראה שמקדשת הכל (ולא) כמו גמר קדושה אבל לרבי שהוא גמר קדושה אי אפשר לקדש זה בלא זה: מושך שנים מהן וזורק דמן שלא לשמה. תימה הא כיון דהזקקו בשחיטה אבד הלחם אבדו הכבשים אבדו הכבשים אבד הלחם וי"ל דשחיטה דהני כבשים לא קבעה כיון דלא נתברר מי הם המוקדשין וכולו לא חזו: חטא בחטאת בשביל שתזכה בחטאת אמרינן. ואפילו היה עובר דומיא דעולה דעובר בלאו דכל שממנו לאישים הרי הוא בכל תקטירו ופי' כיצד צולין (פסחים ד' פה.) אין עשה דואכלו את הבשר דוחה לאו דועצם לא תשבר בו ולא אמרינן עמוד וחטא בשביל שזכרה באכילה לא דומה אכילה להקטרה דאיכא תקנת קרבן ועדיפא ואפילו היכא דאיכא תקנת קרבן לא אמרינן אלא היכא דשחט כדאמרינן לעיל (דף מז.) אבד הלחם אבדו הכבשים ולא שרינן לשוחטן שלא לשמן וגבי תודה שנתערבה בתמורה דחבירתה אין לה תקנה אע"ג דליכא אלא איסורא דחולין בעזרה פ' התודה (לקמן פ:) וטובה איכא מיהו קצת קשה דבפרק התערבות (זבחים עח.) אמרינן נתערב בדם התמצית ישפך לאמה ולא אמרי' חטא בדם התמצית בשביל שתזכה בדם הנפש וי"ל דמשום גזירה הוי כדמסיק התם והא דתנן בהקומץ (לעיל כג.) נתערב קומצה בשיריה לא יקטיר דאע"ג דגופה דמנחה היא לא אמרינן חטא בשיריים בשביל שתזכה בקומץ כיון שיש להן שני שמות: או ששחטן בין לפני זמנן בין לאחר זמנן. וי"ל דאפי' לשמן כשרין דהא אין לך דבר שכשר שלא לשמן ופסול לשמן ונראה לי דאתאי כנא דבי לוי דסמוך דלמאן דפסל בהו שלא לשמן אם כן מאי שנא מחטאת יולדת דהיא מחוסרת זמן קודם זמנה: חטא בשבת בשביל שתזכה בשבת. תימה יזרוק כדי לאוכלן חי דכי האי גוונא תנן פרק שתי הלחם (לקמן דף צט:) וי"ל דאין זה זכות ואין לחטא בכך ואין לדמות למה שהתירו לרדותה קודם שיבא לידי חיוב שבת (שבת ד'.):

רש"י אלא פשיטא דליה ליה. אלא או לתמידין או למוספין: מזוקרים. בלא מוס שרדך לזוקהו שכל יהא בהו מוס ארבעה ימים קודם ללחיה וזהו לריבין ששה שמה יארעו שני ימים טובים של ראש השנה בחמישי בשבת ולטרבו בכל יום שנים: כדי לשבת ולשני ימים טובים של ראש השנה. אם אירעו ביחד שיהא כדי להקריב שני תמידין ליום: חילומא דליה להו. כבשים הרבה: תמידין ומוספין טובא הוו. ועשרים ותרתי טלאים בעינן ותיבוי ששה לתמידין ושם עשרה למוספין: ושמה מינה תמידין עדיפי. ללא אמרינן יקריב ארבעה בשבת לתמידין ולמוספין ויבטל תמידין ויום טוב שני של ראש השנה אלמא לתמידין דיום שני עדיפי ממוספי שבת ואע"פ שמוספי שבת מקורש הן ושבת קדוש מיום טוב: לעולם דליה ליה. לתמידין ומוספין והאי ללא נהט אלא תמידין משום דבמזוקרין ארבעה ימים קודם שחיהו קאמר לתמידין הוא דבעינן ביקור ארבעה ימים אכל מוספין לא: שמייה שמייה לגזירה שיהו. מה פסח מזוקר ד' ימים דמקחו מבעשור ופשיטתו ב"ד לחי תמיד טעון ביקור ד' ימים: והאיכא כפרא דחד בשבתא. דבשבתא דבין הערבים ודיום שני וקלשי איכא למומר שיחזר ביום ראשון אחר טלאים מזוקרים ארבעה ימים קודם אלא כמולאי שבת לא יוכל לחזור ומה יקריב לזוקר והא דנקט חד בשבת היינו כי הוי ראש השנה חמישי וקשי והוא הדון נמי אי הוי ראש השנה בראשון ושני מלי למיפדך והאיכא כפרא שקלשי בשבת: לפניא דמעלי שבתא. קלא סלקא דעתך דקודם שהקריב תמיד של בין הערבים של ערב שבת קאמר דליהו ששה והוא הדון דמלי למיפדך לפניא דמעלי וימא טבא היכי דהוי ראש השנה חמישי וקשי: דלכתר דמקריב. תמיד של בין הערבים קאמרין דליהו שש: (רש"י)

תוספות העולה והשתא ליפרוך ממתניתין דדרשא מהא איכא דעולת הבקר קדמה ברישא לכך נראה לפרש דמהכא לא נפקא לן אלא הקטרה דכולי קרא בהקטרה איירי ומתהם נפקא לן עבודת דם דכתיב ועשו משמע עשיית הדם ופ' הגוזל קמא [ב'ק'יא]. איצטרך לאיתויי האי קרא דהא לא כתיב אלא הקטרה אשה ריח נוחח קמי תמיד ודלמא הקטרה מוסף קדמה ועשיות בתר הכי (מלבד איכתיבו) כדכתיב (במדבר ח) מלבד עולת התמיד תעשו את אלה תימה למה לי קרא דתמיד קודם למוסף תיפוק ל' דתייר דתום דע"ג דקדמי בקרא אמרינן בובחים (ד' פט). דמוספי תודש קדמי למוספי ראש השנה אע"ג דכתיב מלבד עולת החדש לבסוף ואי מיפסיל ביוצא ניחא ובסמוך נפקא דלא מיפסיל וי"ל דהיא גופא שמעינן מה עולה שאין לאחר אף על גב דכתיב מלבד לבסוף והא דאמרין בריש כל התדיר (זבחים דף פט:) יכול יהא חטאת קודמת למעשה עולה משום דכתיב ועשה את האחד חטאת ואת האחד עולה ת"ל ופר' שני בן בקר תקח לחטאת יכול תהא עולה קודמת לכל מעשיה ת"ל ועשה וגו' הא כיצד דם חטאת קודם לדם עולה מפני שמרצים אברי עולה קודמין לחטאת מפני שכולה כליל אלמא בעי לאקדמוי אפי' מהקטרה אע"ג דכתיב ועשה דלא משמע אלא עשיית הדם לאו מילתא היא דכיון דגלי גבי תמידין הוא הדיון נמי התם אי נמי מוהקריב את אשר לחטאת ראשונה הוה קא דריש דמיניה דרשינן (זבחים דף צ). זה בנה אב כל החטאות קודמות לעולה אי נמי אי לאו קרא ה"א מאי דבעי בהקטרה מקדים ברישא ותימה למה לי קרא דהעולה בלא האי קרא נמי תיפוק לי מיוקדם דבר שנאמר בו בבקר מדבר שלא נאמר בו אלא ביום דמשמע בעיצומו של יום דמיניה שמעינן בפרק תמיד נשחט (פסחים ח). דמוספין קרבי עד שש והכי אמרינן פרק אמר להם הממונה (יומא דף לג:) קטורת קודם לאברים ויודם דבר שנאמר בו בבקר בבקר לדבר שלא נאמר בו אלא בבקר וי"ל אהא לא קשיא מידי דאי לאו העולה הוה דרשינן מלבד כדבעי למדרשי' בהגוזל קמא (ב"ק דף קיא). אלא אי קשיא לי שנתוק מלבד ואי מיפסיל בכך נראה שפיר דמההוא לא שמעינן פסול אי נמי מיוקדם לא שמעי' אלא שמצוה להקדים אבל אם הקדים ושחט יגמור ומהכא שמעינן דלא ותימה הא דאמרין ריש עירובין (דף ב). שלמים ששחטן קודם פתיחת דלתות היכל פסולין ותיפוק לי דא"כ אקדמינהו קודם תמיד דפשיטא דמילתא משמע קודם שנפתחו באותו יום וכן נמי לקמן פרק שתי מדות (דף פט:) עולת תמיד ששחטה שלא לשמה כשרה ואמאי הא קודם תמיד איתעביד מיהו מהתם לא קשיא מידי דשחטה לאו עבודה היא דלא הוה בכלל עשיה מיהו תימה דאמרין פ' אמר להן הממונה (יומא דף כט). ופרק שתי הלחם (לקמן דף ק). לא זו בלבד אמרו אלא אפי' עולת העוף שנמלקה ומנחה שנקמצה תצא לבית השריפה ואלילה קאי ותיפוק ל' דקמי תמיד עבדינהו אבל משום קודם פתיחת דלתות היכל לא מיפסילי דלא כתיב בהו פתח ושמה כיון דאכתי לא מטא זמן תמיד קרא לא איירי בהכי אי נמי לא מיפסילי בשביל כך דמסקינן הכא למצוה בעלמא וכן משמע פ' תמיד נשחט (פסחים דף נט:) דעשה דפסח ועשה דאכילת קדשים דחי לעשה דהשלמה דדרשינן עליה שלם כל הקרבנות כולם ואי הוה מיפסיל לא שייך ביה דחייה ועליה השלם מהאי קרא (זיקרא ו) דוערך עליה העולה הוא דדרשינן וכיון דהתם לא מיפסיל הוא הדיון הכא וכן משמע נמי שיהי טמא (שם דף צח). בכור שנתערב בפסח אם חזרת כהנים יאכלו ונתערבו מחיים קאמר מדפרוך בגמ' והא אין מביאין קדשים לבית הפסול [ופי' רש"י] והוה ליה למימר ירעו עד שיסתאבו וזמן שחיתת פסח אחר תמיד הוא ואפי' הכי לא מיפסיל הבכור וכן משמע נמי בהאשה (שם דף פח:) חמשה שנתערבו עורות פסחיהן [זה בזה] ונמצאת יבולת באחד מהן [כו'] ופטורין מלעשות (פסח ראשון ו) פסח שני ופריך טובא ונייתי פסח שני ונייתי פסח שני ודחיק טובא לשנויי והשתא אי מפסיל מאי קשיא ליה הא פסח שני זמנו נמי אחר תמיד דלא חשיב ליה בין דברים שבין פסח ראשון לפסח שני ואם כן אי שלמים הוה דמותר הפסח קרב שלמים הא מיפסילי ואין לומר דעשה דפסח דחי לעשה דהשלמה דהא לא הוה אלא ספיקא בעלמא ומיהו קשיא בהכי כיון דאיכא איסורא דאורייתא היכי מקריבין לכתחלה ואין לומר דמשום ספיקת פסח דחי ליה איסורא דאורייתא ותו דמסקינן התם דמשום סמיכה שבקינן ליה דליכא נמי אלא מצוה בעלמא וגבי בכור דוחה נמי (דבמותר הפסח איירי) לכך נראה דדאי בתמיד של שחר דכתיב תעשו הוא דמעכבי עשיות דדם אבל בתמיד של ערב לא מעכבא אלא הקטרה דכולי קרא בהקטרה איירי וכן משמע בריש תמיד נשחט (שם דף נט). דמוקי לה בחטאת העוף שאין למחזה אלא דמה אי נמי בבהמה מועלה ומלינה בראשו של מזבח ואי קרא לא איירי אלא בהקטרה ניחא דלא מעכבא אלא הקטרה דעליה השלם כל ההקטרות כולן משמע אבל אי מתעשו נפיק דמסתבר לאשוויי תמיד של שחר לתמיד של ערב מאי טעמא לא מעכבא נמי עשייה והשתא ניחא דהני איירי בשללא הקטרי תמיד דהקטרת אימורים כל הלילה כדרשי' לעיל (דף כו:) וההוא דריש תמיד נשחט דמוקי לה בחטאת העוף לא בעי לאוקומה כי האי גוונא דאם כן מאי דחייה איכא אבל השתא איכא דחייה מדרבנן מיהא גזירה אטו הקטרה מיהו בשמעתין מוכח דלא הוה אלא למצוה ותימה דב' אלו דברים (פסחים עג:) אמרינן שחטו ונדעו שמשכו ידיהם קודם או שנטמאו יטרף מיד ופריך ואי אמרת לא בעי עקירה פסולו מחמת מאי הוה שחטו אחר תמיד של בין הערבים אלמא בהכי מיפסיל וי"ל דהאי דנשרף לפי שלכתחילה אסור להקטירו ומימלא יפסול והא דאין מעלה ומלינה דקסבר לינה מועלת בראשו של מזבח אע"ג דהקטרת אימורים לא מעכב כי אבדו כשר באכילה הני מילי כי איחזו להקטרה אבל הכא הא לא איחזו אי נמי מדרבנן אסור לזרוק ולפירוש זה לא קשיא מידי מה שמביא ריב"א דתניא בתוספתא דפסחים כל הקדשים שהקריבן קודם תמיד של שחר או שעכבן אחר תמיד הערב פסולין והשתא אי אמרת דמדרבנן פסילי שלא לזרוק ניחא מיהו הקריבו משמע שהקריב כולו ואדרבה אי בשחטן איירי קשיא קודם תמיד של שחר אפי' אסרינן לזרוק אמאי פסילי ליה (תוספות)

דף - **א**

מ"מ שבעה הוה אלא תנא בעלמא קאי ומאי כדי לשבת וב' ימים טובים של ר"ה סימנא בעלמא דיקא נמי דקתני כדי לשבת ולא קתני לשבת ולב' ימים טובים של ר"ה ש"מ: לא הקריבו כבש בבוקר וכו' אמר ר"ש וכולה היתה קריבה בין הערבים שאין מחנכין את מזבח הזהב אלא בקטרת הסמים: חינוך מאן דכר שמייה חסורי מיחסרא והכי קתני לא הקריבו כבש בבקר לא יקריבו בין הערבים במה דברים אמורים שלא נתחנך המזבח אבל נתחנך המזבח יקריבו בין הערבים א"ש ש' אימתי בזמן שהיו אנוסין או שוגגין אבל אם היו מזידין לא הקריבו כבש בבקר לא יקריבו בין הערבים לא הקטירו קטרת בבקר יקטירו בין הערבים מנא הני מילי דת"ר שמות כט-לט/מא

לוגין לעשרון ר"ש אומר ריבה כאן שמן וריבה במנחת כבשים שמן מה להלן שלשת לוגין לעשרון אף כאן שלשת לוגין לעשרון או כלך לדרך זו ריבה כאן שמן וריבה במנחת פרים ואילים שמן מה להלן שני לוגין לעשרון אף כאן שני לוגין לעשרון נראה למי דומה דנין מנחה הבאה עשרון ממנחה הבאה בעשרון ואין דנין מנחה הבאה עשרון ממנחה הבאה ב' וג' עשרונים הא גופא קשיא אמרת בשמן להוסיף לה שמן והדר תני נאמר כאן שמן ונאמר במנחת נדבה שמן אמר אביי מאן תנא בשמן להוסיף ר"ש היא ' ואילו לא נאמר קאמר) ובדינא מאן קא מהדר רבי ישמעאל רב הונא בריה דרב יהושע אמר כולה ר' ישמעאל בנו של ר' יוחנן בן ברוקה היא והכי קאמר בשמן להוסיף לה שמן דאי לקבוע שמן לא צריך כיון דכתיב בה [\[ויקרא ו-יד\]](#) על מחבת כמנחת מחבת דמיא או אינו אלא לקבוע לה שמן דאי לא כתב רחמנא בשמן ה"א תיהוי כמנחת חוטא הדר אמר תיהוי נמי לקבוע לה שמן תיתי מדינא דון דינא ולא אתיא ליה ואצרכא קרא סולת מנחה תמיד כדמסיים רבי ישמעאל מילתיה רבה אמר כולה ר"ש ' ואילו לא נאמר קאמר) וה"ק בשמן להוסיף לה שמן דאי לקבוע לה שמן לא צריך כיון דכתיב בה על מחבת כמנחת דמיא ועד שלא יאמר בשמן יש לי בדין דון דינא לא אתיא ליה ואצרכא בשמן הדר אמר תיהוי כמנחת פרים ואילים הדר אמר דנין

רש"י רבא אמר על מחבת מלמד שטעונה כלי שרת (הוא) ואפי' מודדו בחלי עשרון שעינו נמשח על כרחך אפייתו מיהא במחבת כלי שרת הוא: ואפי' אפי' זה מאחזמול מופסל ליה בלינה. דאפי' מנחות משקדשו בכלי נפסלו בלינה במסכת מעילה (דף טז.). ה"ג ונאמר במנחת כבשים שמן. (שמות כט) ועשרון סלה כלול בשמן כתיב רובע ההין ובמנחת נסכי תמיד כתיב לישנא אחיניא ונאמר במנחת נסכים שמן והיינו הך: ג' לוגין לעשרון. דרובע הין ג' לוגין והין י"ב לוגין: צמנחת נדבה. נאמר (ויקרא ב) ויזק עליה שמן מה להלן לוג אחד כדלמך לקמן (דף פה.) למנחה ולגו שמן ולקמן פריך והיכי מצי למדייניה ממנחת נדבה הלא הכא כתיב בשמן להוסיף והוא שמן דהתם לכו להוסיף הוא: דחביתין באין תמיד. בבקר ובערב ומנחת נסכים באין תמיד עם התמיד מנחת נדבה ללא לחיא שבת וטומאה לכל קרבן שאין לה זמן קבוע אינה זוחה שבת וטומאה: חביתין מנחת יחיד היא. ובאה בגלל עממה שאין באה עם הזבח: מנחת נסכים אינה טעונה לבונה. ב' כל המנחות ברות (לקמן ד' נט.). תדיר חובה טומאה שבת יחיד גלל עממה לבונה: רבי ישמעאל אומר. הואיל ולא לחיא מדינא תיתי מקרא סלת מנחה תמיד דכתיב בחביתין: ריבה כאן. כדלמך לעיל בשמן להוסיף לה שמן וריבה במנחת נסכים שמן ג' לוגין לעשרון דהיינו ריבוי דבמנחת נדבה ליכא אלא לוג: צמנחת נסכי פרים ואילים. ב' לוגין לעשרון דכתיב בפסוקה שלא כך והקריב על בן הבקר סלת שלשה עשרונים כלול בשמן חצי ההין דהיינו ו' לוגין שהם לעשרון ובלא כתיב לאל תעשה מנחה סלת שני עשרונים כלול בשמן שלשית ההין דהיינו ד' לוגין שנים לעשרון: והדר תני נאמר כאן שמן ונאמר במנחת נדבה שמן. והיכי מצי למיפדך והא שמן דנדבה לכו להוסיף הוא אלא לקבוע לה שמן והאי בשמן להוסיף הוא דלקבוע לא צריך כדמפרש לקמן: ומאן הנא בשמן להוסיף ר"ש היא. דלמך בסופא ריבה כאן שמן כו' וילפינן לטעמיה מדינא דריבה כאן שמן וכו' שמעון ליכא למיפדך ניכף ממנחת נדבה משום דהאי להוסיף ונדבה לקבוע והא דלא סיימא ברישא משום דרבי ישמעאל אפסקיה ממאי דלמך להוסיף הוא: ובדינא דמנחת נדבה מאן קמדר. דהא ר' שמעון נפקא ליה שפיר מדינא בתרא: ר' ישמעאל. ואיך קאמר או כלך דלרבי ישמעאל איכא למיפדך שפיר ניכף ממנחת נדבה דהא לדידיה תרוייהו לקבוע ולא להוסיף ואי צריך קרא: (כולה ישא ר"י אמר והכי קאמר ישא בשמן להוסיף לה שמן וכו' קאמר ליה: דאי לקבוע לה לוג שמן. כשאמר מנחות לא צריך דכיון דכתיב על מחבת ממילא ידענא דלריכה שמן כמנחת מחבת): תהא כמנחת חוטא. והאי דכתיב מחבת שזיבאנה באותו כלי: דהדר אמר ר"י וליהוי נמי לקבוע. כדלמך אכתי נפקא ליה מדינא נאמר כאן שמן כו': ודן דינא ולא לחיא ליה. משום דפרכין כלך לדרך זו דנין יג"ל מיג"ל כו': ואצרכא קרא סלת מנחה תמיד. ואחא ר"ש למימר דל"ס קרא כיון דמוקמה לה להוסיף: כולה. ישא עד רבי ישמעאל אמר ואצרכא קרא סלת מנחה תמיד אתה רבי שמעון למימר ודאי להוסיף הוא ולא לקבוע ואיני יודע כמה יוסיף הדר אמר קרא נמי לא צריך דמדינא בתרא נפקא: וה"ק ישא בשמן להוסיף לה שמן. ור' שמעון קאמר לה דאי לקבוע לה לוג שמן כשאמר מנחות לא צריך דכיון דכתיב על מחבת ממילא ידעין דלריכה שמן כמנחת מחבת: הדר אמר רבי שמעון תהא כמנחת פרים ואילים. דאף על גב דלהוסיף הוא לא הוין אלא שני לוגין לעשרון הדר אמר האי דפרכת תיהוי כמנחת פרים ואילים דנין (רש"י)

תוספות הרי היא לך כמנחת תמידין. דכתיב גבי שבת (במדבר כג) על עולת התמיד ופסח נמי כמדין מועדו מועדו מתמיד תימה דלמד מן הלמד הוי ונראה דגלויי מילתא בעלמא הוא: אפי' לה מאתמול איפסלה בלינה. תימה דבסוף רבי ישמעאל (לקמן דף עב:) מרבינן שתי הלחם מדכתיב מועדי ה' הכתוב קבע מועד אחד לכולן ומסיק שתי הלחם לאפייה וקסבר תנור מקדש ואי אפי' לה מאתמול איפסלה בלינה ואפי' בעי קרא וי"ל דה"א דאפי' לה בתנור חול אבל הכא כתיב מחבת על כרחו צריך לעשות במחבת כלי שרת ותימה דה"נ לא בעי אלא אפייה אבל הקטרה פשיטא ליה דדחי ובכל קרבנות בעינן קרא כדפי' לעיל לשחיתון ולהקטרה ובמה הצד לא ילפינן אפילו מעומר ושתי הלחם שכן באים עמהם מיני דמים וי"ל דכי קטרה פשיטא להו דבעינן או מתעשה אפי' בשבת כתנא דבי רבי ישמעאל או מהרי היא לך כמנחת תמידין דדריש אביי דשיליה האי פירקא (דף נב.) דריש ליה רבא גופיה ותימה היכי מוכח דאי אפי' לה מאתמול איפסלה בלינה הא כלי שרת אין מקדשין אלא בזמן וי"ל כדפי' לעיל כיון דכתיב בקרא על מחבת על כרחין בעי קידוש כלי מיהו קשיא לקמן (דף צה:) גבי שתי הלחם דהא לא כתיב תנור בקרא והיכי מוכח דאפיתן דוחה שבת ויש לומר כיון דלא דחו שבת אם כן מאתמול נמי הוי זמנן וא"ת בסוף לולב וערבה (סוכה דף מט:) גבי כמעשהו בחול כך מעשהו בשבת ופריך בגמרא ונייתן במקודשת אמר זעירי אין שיעור למים ואי שדי לה במקודשת איפסלה לה בלינה ואמאי איפסל כיון דאין זמנה מאתמול וי"ל דהתם שאיבת מים בלילה לאו מחוסר זמן הוא וכי האי גוונא בסוף שתי הלחם (לקמן דף צה:) דבחול אשכחינהו דקאפו אמר להו דרך חול קאפיתו אף כי היום יקדש בלינה איפסל ליה לפי דבריהם היה אומר שהיו סבורים דזמנו בחול וגם אופין אותו בכלי שרת א"נ לאחר אפייה נותנין אותו בקערות זהב כפירוש הקונטרס והיה שם בלילה ומיפסלא בלינה דלילה אין מחוסר זמן ולפי"ד (לקמן דף צה:) תנור אינו מקדש נראה לי שגם הקערות לא התקדשו: תניא כותיה דרבא. אע"ג דכאביי נמי תניא הא אמרן דרבא נמי לא פליג עליה אלא דלא צריך: תלמוד לומר סולת למנחה תמיד. תימה דא"כ בשמן למה לי ויש לומר דאי לא בשמן לא הוה מסתבר לאקשי לגבי שמן: (תוספות)

ב נא דף

מנחה הבאה עשרון וכו': **מתני'** לא מינו כהן אחר תחתיו משל מי היתה קריבה ר"ש אומר משל ציבור ר' יהודה אומר משל יורשין ושלימה היתה קריבה: **גמ'** ת"ר כ"ג שמת ולא מינו כהן אחר תחתיו מנין שתהא מנחתו קריבה משל יורשין ת"ל [\[ויקרא ו-טו\]](#) והכהן המשיח תחתיו מבניו יעשה אותה יכול יקריבנה חצאין ת"ל אותה כולה ולא חציה דברי רבי יהודה ר"ש אומר [\[ויקרא ו-יא/טו\]](#)

באפרה אין מועלין אמר רב אשי שתי תקנות הואי דאורייתא בה מועלין באפרה אין מועלין כיון דחזו דקא מזלולי בה וקא עבדי מיניה למכתן גזרו ביה מעילה כיון דחזו דקא פרשי מספק הזאות אוקמוה אדאורייתא: ת"ר פר העלם דבר של ציבור ושעירי עבודת כוכבים בתחילה מגבין להן דברי ר' יהודה ר"ש אומר מתרומת הלשכה הן באין והתניא איפכא הי מינייהו אחרייתא אמרוה רבנן קמיה דרב אשי לימא קמייתא אחרייתא דשמעין ליה לר"ש דחייש לפשיעה אמר להו רב אשי אפי' תימא בתרייתא אחרייתא כי קא חייש ר"ש לפשיעה במילתא דלית בהו כפרה בגווה במילתא דאית להו כפרה בגווה לא חייש ר"ש לפשיעה מאי הוי עלה א"ל רבה זוטרי לרב אשי ת"ש דתניא [\[במדבר כח-ב\]](#) את קרבני לחמי לאשי ריח ניחוחי תשמרו להקריב לי במועדו לרבות פר העלם דבר של ציבור ושעירי עבודת כוכבים שבאין מתרומת הלשכה דברי ר"ש: ושלמה היתה קריבה וכו': א"ר חייא בר אבא בעי רבי יוחנן שלימה שחרית ושלמה בין הערבים או דילמא שלימה שחרית ובטילה בין הערבים אמר רבא ת"ש שמיני בחביתים ואם איתא דבטילה בין הערבים הא זמנין דלא משכח ליה שמיני בחביתים ה"ד דמת כ"ג ולא מינו אחר תחתיו אמרוה רבנן קמיה דרבי ירמיה אמר בבבליא טפשיא משום דיתבו באתרא דחשוכא אמרי שמעתא דמחשכן אלא דקתני שביעי בסלת תשיעי ביין ה"ג דלא בטלי [\[במדבר כט-יח/כא/כד/ז/לז/ג/ט/יד/לג\]](#)

לרבנן הוכפלה לבנותו או לא מי אמרינן מתוך שהוכפלה סלתו הוכפלה לבנותו או דילמא מאי דגלי גלי מאי דלא גלי גלי ושמנן בין לאבא יוסי בן דוסתאי ובין לרבנן מהו אמר רבא ת"ש ה' קמצין הן ואם איתא זימנין דמשכחת לה ז' דאי לא קתני יתיב רב פפא וקאמר לה להא שמעתא אמר ליה רב יוסף בר שמעיה לרב פפא והא מעלה קומץ בחוף דאי הוה וקתני מאי הוי עלה אמר ר"ג בר יצחק ת"ש דתניא כ"ג שמת ולא מינו אחר תחתיו שלימה שחרית ושלמה בין הערבים ומפריש לה ב' קמצין קומץ שחרית וקומץ בין הערבים ומפריש לה שלשת לוגין לוג ומחצה שחרית לוג ומחצה בין הערבים מני אילימא רבנן מאי שנה לבונתה דהוכפלה ומאי שנה דלא הוכפלה אלא אבא יוסי בן דוסתאי היא דאמר חביתי כ"ג בעלמא שני קמצין בעיא ולבונה לא הוכפלה ושמנן לא הוכפל ומדשמנן לאבא יוסי בן דוסתאי לא הוכפלה לבונתה ושמנה לרבנן נמי לא הוכפלו א"ר יוחנן הלכה כאבא יוסי בן דוסתאי ומי א"ר יוחנן הכי הוא א"ר יוחנן הלכה כסתם משנה ותנן חמשה קמצין הן אמוראי נינהו ואליבא דרבי יוחנן:

רש"י ולא מינו אחר. דקריבנה שלימה: לרבנן הוכפלה לבנותו. שביעי קומץ שחרית וקומץ בערב דנשכמא לאבא יוסי לא מציעא ליה דלא הוכפל שביעי שני קמצים לכך הקטרה דלא מנינו ב' קמצים בהקטרה אחת: מאי דגלי גלי. סלת גלי קרל בהוספה כדלמרינן לעיל (דף נ"א) לרבי יהודה מאותה וכו' ש"ס מכליל הקטרה: ושמנן. מציעא ליה אליבא דכולהו אם כריך להביא ג' לוגין לכל עשרון דעד שלל ימות היה מביא ג' לוגין וחולן לוג ומחצה לחצי עשרון דשחר ולוג ומחצה לבין הערבים השתא מאי: ה' קמצין הן. דפרק האומר הכי עלי עשרון (לקמן דף ק"ו) חשיב והאי קומץ לבונה של חביתין לא חשיב התם משום דלחלאין קרב ובשלימה קמיירי ולא בחלאין ולא איתא דכי מת כ"ג קרבו שלם ככל הקטרות זימנין דמשכחת [שבעה] כגון ב' קמצים של חביתין דהא התם קא חשיב ב' קמצים של בזיכי לחם הפנים א"ע"ג דחזו קרבן נינהו וה"ג ליתשוב: ומשני לעולם אימא לך דהוכפל והאי דלא חשיב להו משום דאי מת כהן לא קתני אלא בקריבים כדרכן קא מייירי: להא שמעתא. דאי לא קתני: והא מעלה קומץ בחוף. דקתני ליה התם גבי ה' קמצין דאי עבר והעלהו בחוף חייב וקתני ליה נמי ש"מ דאם איתא דהוכפל ליתנינהו ופליגו דאי: מאי הוי עבה. דהא לא תנינן ליה בהדיא: אלא אבא יוסי. דאמר חביתין דעלמא נמי בחיי כהן בעי ב' קמצין הילכך הא נמי ב' קמצין וקתני לוג ומחצה שחרית כו' אלמא שמנן לא הוכפל ואיפשיטא בעיא דשמנן לאבא יוסי ומדשמנן לאבא יוסי לא הוכפל דמאי דלא גלי לא גלי לרבנן נמי לבונה ושמנן לא הוכפלו דמאי דלא גלי לא גלי דליתנהו לא פליגי אלא בלבונה מחיים אבל בלחלאין מיתה אי הוכפל אי לא הוכפל לא פליגי: הילכתא כאבא יוסי. דאמר בחיי כהן מקריב קומץ לבונה שחרית וקומץ ערבית: ותנן ה' קמצין הן. ולא חשיב ליה לקומץ דחביתין משום דלחלאין קרב ואם איתא דקרבו שלם ליתני ז' קמצים הן: אמוראי נינהו. מר אמר כסתם משנה אמר רבי יוחנן ומר אמר הלכה כאבא יוסי אמר רבי יוחנן: (רש"י)

תוספות לרבנן הוכפלה לבנותו. אבל לאבא יוסי בן דוסתאי כיון דצריך קומץ בבוקר וקומץ בערב לא שייך לאיכפולי טפי משיעור שלם דלרבנן הוא דבעי אי בעינן שלם בלבונה כי היכי דבעינן שלם בעשרון אבל משמן בעי (טפי) לאבא יוסי בן דוסתאי נמי דבכל יום לא היה רק לוג ומחצה בבוקר וכן בערב והשתא נמי או דילמא לכל עשרון היו ג' לוגין וזו היא בלילתן: הלכה כאבא יוסי בן דוסתאי. תימה הילכתא למשיחא: (תוספות)

פרק חמישי - כל המנחות באות מצה

מתנ' כל המנחות באות מצה חוץ מחמץ שבתודה ושתי הלחם שהן באות חמץ ר"מ אומר השאור בודה להן מותכן ומחמצן ר' יהודה אומר אף היא אינה מן המובחר אלא מביא את השאור ונותנו לתוך המדה וממלא את המדה אמרו לו אף היא היתה חסרה או יתרה: **גמ'** בעא מיניה רבי פרידא מרבי אמי מנין לכל המנחות שהן באות מצה מנין דכתיב בה כתיב בה דלא כתיב בה כתיב בה

תהיה הכתוב קבעה חובה משמע דבגופה נמי אי לא כתיב תהיה הוה אמינא מצוה ועוד דמצה במחבת ומאפה למה לי דבמצה תהיה דמחבת סגי ונראה לפרש שלשום דרשא צריכי ואע"ג דכתיב במחבת מצה תהיה ולפינן בכל המנחות מזאת תורת דכל היכא דאיכא מצוה במצה איכא נמי עיכובא: אי שיאור דרבי מאיר לר' יהודה מצה מעלייתא. דבפרק אלו עוברין (פסחים דף מח:) קתני רבי יהודה שיאור דפטור בקרני חגבים וסידוק דחייב כרת שנתערבו סדקיו זה בזה אבל פחות מכן שרי כגון שהכסיפו פניו ורבנן פליגי עליה דהיינו רבי מאיר כדמוכח בגמרא ומפרשינן איזהו שיאור כל שהכסיפו פניו וא"ת בפרק אלו עוברין (שם מג.) תניא שיאור ישרף ונותנו לפניו כלבו ומפרש ונותנו לפניו כלבו דר"מ לרבי יהודה משמע אבל באכילה אסור ויש לומר דמדרבנן בעלמא הוא דאסור ומדשרי ליה לכלבו ש"מ מצה מעלייתא היא: אלא דרבי מאיר לרבי מאיר מדלקי עליה חמץ הוא. כי האי גוונא דייקנן בפרק קמא דחולין (דף כג.): גבי הרי עלי לחמי תודה מן החמץ או מן המצה והביא שיאור מהו וקאמר שיאור דמאן אי דר"מ לר' מאיר מדלקי עליה חמץ הוא ותימה על דהכא והתם דילמא שאני לגבי פסח דמרבינן ליה מדכתיב (שמות יב) כל מחמצת ומחתם לא ילפינן דהא לענין פסח נמי לא חשיב חמץ גמור להתחייב כרת ואדרבה נילף חמץ גמור ומיהו בההיא דחולין יש לפרש דלענין מצה דתודה קאמרין דילמא מפסח ולא יצא בו ידי מצה דתודה אבל בשמעתין ליכא לשנויי הכי ושמא יש שום ייתור בתודה ובמנחות דחמץ נוקשה חשוב חמץ גבייהו ולקמן (דף נד.) פליגי רבי חנינא בן גמליאל ורבנן במחמיצין בתפוחים וקרי ליה חמץ נוקשה ולמאי דבעי לאוקומי האי דתפוח שריסקו כרבי חנינא בן גמליאל פי' תפוח של תרומה שנתנו בעיסה וחמיצה היה יכול לומר דלרבנן חשיב ליה מצה ושרי אבל במסקנא דקאמרי לרבנן דהוי נוקשה ואפי"ה א"ר חנינא בן גמליאל דמחמיצין פליגי בהכי אי חשיב חמץ נוקשה כחמץ גמור לענין לחמי תודה ושתי הלחם או לא וקשיא אההיא דחולין דמשמע דלכולי עלמא חשיבא חמץ ושמא אפי' לרבנן לא אמרינן אלא לכתחילה דאין מחמיצין אי נמי לכולי עלמא אין מחמיצין בחמץ נוקשה לכתחילה אלא רבי חנינא בן גמליאל קסבר דחמץ גמור הוא: ת"ל תהיה הכתוב קבעה חובה. הא דדרשינן בפ' החולץ (יבמות דף מ.) מצות תאכל במקום קדוש דלהכי תנא ביה קרא לעכב דאינו אוכלה חלוטה אף על גב דמצה היא ההוא לעכב לא הוי כמו שנה הכתוב לעכב בעלמא דמהתם לא נפקא לן אלא מתהיה דהכא ועוד דהא משמע דמחמץ חלוט חלוט מצה לא ממעטין חלוט מצה היא ומדכתיב תרתי ממעט ליה ואם כן אימא למצוה והא דמשמע הכא דאי לא תהיה הוה אמינא אי בעי רבוכה ליייתי אי בעי מצה ליייתי לאו לכתחילה דהא ממעט ביבמות חלוט למצוה: (תוספות)

דף נג - ב

בן ידיד זה אברהם דכתיב [ירמיה יא-טו](#) מה לידידי בביתו ויבנה ידיד זה בית המקדש דכתיב [תהילים פד-ב](#) מה ידידות משכנותיך לידיד זה הקב"ה דכתיב [ישעיה ה-א](#) אשירה נא לידידי בחלקו של ידיד זה בנימין שנאמר [דברים לג-ב](#) לבנימין אמר ידיד ה' ישכן לבטח עליו ויתכפרו בו ידידיים אלו ישראל דכתיב [ירמיה יב-ז](#) נתתי את ידידות נפשי בכף אויביה יבא טוב ויקבל טוב מטוב לטובים יבא טוב זה משה דכתיב [שמות ב-ב](#) ותרא אותו כי טוב הוא ויקבל טוב זה תורה דכתיב [משלי ד-ב](#) כי לקח טוב נתתי לכם מטוב זה הקב"ה דכתיב [תהילים קמה-ט](#) טוב ה' לכל לטובים אלו ישראל דכתיב [תהילים קכה-ד](#) ה' טיבה ה' לטובים יבא זה ויקבל זאת מזה לעם זה יבא זה זה משה דכתיב [שמות לב-א/ב](#)

דף נד - א

בתפוחים משום רבי חנינא בן גמליאל אמרו מחמיצין רב כהנא מתני לה רבי חנינא בן תרדיון כמאן אזלא הא דתנן תפוח שריסקו ונתנו בתוך העיסה וחימצה הרי זו אסורה כמאן לימא רבי חנינא בן גמליאל היא ולא רבנן אפי' תימא רבנן נהי דחמץ גמור לא הוי נוקשה מיהא הוי א"ר אילא אין לך הקשה לקמיצה יותר ממנחת חוטא רב יצחק בר אבדימי אמר מנחת חוטא מגבלה במים וכשרה לימא בהא קא מיפלגי דמר סבר כמות שהן משערינן ומר סבר לכמות שהיו משערינן לא דכולי עלמא כמות שהן משערינן ובהא קא מיפלגי דמר סבר מאי חריבה חריבה משמן ומר סבר חריבה מכל דבר: תנן התם בשר העגל שנתפח ובשר זקנה שנתמעך משתערין לכמות שהן רב ור' חייא ורבי יוחנן אמרי משתערין כמות שהן שמואל ור"ש ב"ר וריש לקיש אמרי משתערין לכמות שהן מיתבי בשר העגל שלא היה בו כשיעור ותפח ועמד על כשיעור טהור לשעבר וטמא מיכן ולהבא מדרבנן אי הכי אימא סיפא וכן בפיגול וכן בנותר אי אמרת בשלמא דאורייתא היינו דאיכא פיגול ונותר אלא אי אמרת דרבנן פיגול ונותר בדרבנן מי איכא אימא וכן בטומאת פיגול וכן בטומאת נותר סד"א הואיל וטומאת פיגול וטומאת נותר דרבנן היא כולי האי בדרבנן לא עבוד רבנן קא משמע לן ת"ש בשר זקנה שהיה בו כשיעור פחות מכשיעור טמא לשעבר וטהור מיכן ולהבא אמר רבה כל היכא דמעיקרא הוה ביה והשתא לית ביה לאו לית ביה וכל היכא דמעיקרא לא הוה ביה והשתא הוה ביה מדרבנן

רש"י רב כהנא מתני. משום רבי חנינא בן תרדיון אמרו מחמיצין: תפוח. של תרומה: שרסקו. ונתנו לעיסת חולין: לימא ר' חנינא היא. לאמר חומץ מעליא היא ואיפשרה לאיחמלה בתרומה ואסורה: נוקשה. לשון רעוע כלומר חמץ שפל: מנחת חוטא. חריבה היא וקשה לקמוץ שלל יהא קומץ חסר כשהוא מוחק בגודל מלמעלה ובאכזבו קטנה מלמעלה נשך מן הקמת יותר מדאי: מגבלה במים. והתא נוחה לקמוץ דלחמץ לא אכר אלף שמן: ר' יצחק סבר כמות שהן. עכשו משערינן לקומץ הוא ליה קומץ מעליא ורבי אילא סבר לכמות שהן כליבו היה קמת משערינן וגמלא יתר או חסר דאי עבה היא העיסה חסר נפחה כמלא קומץ סלת יותר משאם היה הקמת ואם כך היא נחריבה נפוח ובלמלא קומץ] וחסר סלתו: כמות שהן משערינן. והוא ליה קומץ שזה כמות שהיא וא"כ אמאי פסל ר' אילא: קסבר חריבה מכל דבר. משמע ומנחת חוטא חריבה דכתיב וכל מנחה בלולה בשמן וחריבה (ויקרא ז): בשך העגל. שלל היה בו כביאה: ונתפח. עד כביאה שכן דרך בשך העגל לתפוח: או בשך זקנה. בהמה שהיה בו כביאה שכן דרך זקנה להתמעך משתערין לכמות שהן: ור' יוחנן אמרי כמות שהן. שנינו דמשמע כמות שהן עכשו ובשך העגל טמא הואיל ועכשו יש בו כביאה ובשך הזקנה שפחה טהור: ור"ש ב"ר וריש לקיש לכמות שהן. דלינהו מפרשי לברייתא דלכמות שהן שנינו דהיינו כמות שהן מעיקרא ובשך העגל טהור ובשך הזקנה טמא: טהור לשעבר. קודם שהפח שלל היה בו כביאה: וטמא כו'. וקשיא לריש לקיש: וכן פייגול וותר. קס"ד דהכי משמע שאם נותר או פיגול הוא ולא היה בו כזית ועכשו יש כזית חייב כרת האוכלו ואי מדרבנן ליכא כרת הואיל ומדלאורייתא לאו שיעורא הוא: וכן בטומאת פיגול וותר. דק"ל בפרק כילא לולין (פסחים פה.) הפייגול והגותר מטמאין את הידים אפילו לא נגעו בהן טומאה משום חשדי כהונה כדמפרש התם וקאמר בשך עגל של פיגול או נותר שלל היה בו כביאה ותפח ועמד על כביאה טמא מכלל ולהבא מדרבנן לטמא את הידים: סלקא דעתך אמינא הואיל וטומאת פיגול וותר. לטמא את הידים מדרבנן הוא אפילו כי אית ביה

שיעורא מעיקרא: כולי האי בטומאה דרבנן לא עבוד רבנן. לדימרו נמי כמות שאור עכשיו משתערין לטמא עומאת לזכרון לכבינה האיל וזית ביה שיעורא קא משמעון: לן דמעיקרא לא הוה ביה. לאו חיבור הוא אלא מיה בעלמא: (רש"י)

תוספות בדובשא מכאן ואילך לישו לי בחלבא ובדובשא כששמרה שלא תתחמץ מיירי כדרבנן ותימה בדסוף כל שעה (פסחים מ.). משמע דמי פירות אין מחמיצין כלל דאמר אביי לא לחרך איניש תרתי שובלי בהדי הדדי ואמר אביי האי חצבא דאבישונא זקיפא אסירא ורבא שרי בתרוייהו דמי פירות אין מחמיצין ועוד שרי תהם ותיקא במשחא ומלחא ומפרש ר"ת דכשנלושה במי פירות בפני עצמן בלא תערובת מים אין מחמיצין אבל כי איכא מים בהדייהו מחמיצין וכן מוכח לקמן במתני' בפירוקן (דף נז): דאמרין לרבות מנחות ונסכים לחימוץ ופריך מנחת נסכים מי פירות אין מחמיצין אמר ר"ש ואמר היה ר' יוסי הגלילי מנחת נסכים מגבלה במים וכשרה פירוש וכיון דאיכא מים בהדי שמן יכולה היא להתחמץ והא דאמר ר"ש בן לקיש בפ' כל שעה (פסחים דף לה. ושם) עיסה שנילושה ביין ושמן ודבש אין חייבין על חימוצה כרת דמי פירות אין מחמיצין ומשמע כרת הוא דליכא הא לאו איכא דחמץ נוקשה הוי ואמרין נוקשה בעיניה בלאו צריך לאוקמא דאיכא מים בהדה דבלא מים אין מתחמץ לר"ש בן לקיש מדדחיק לשנויי לקמן מגבלה במים וכשרה ווי מחמיצין ואפילו לא הוי אלא חמץ נוקשה חשיב חמץ לענין מנחות כדאמר לעיל מדלקי עליה חמץ הוא אלא דאי בתערובת מים איירי ואפ"ה ליכא כרת דנוקשה הוי במחמצה בתפוחים והא דאמר בפרק אלו עוברין (שם דף מב.) חומץ האדומי דרמו ביה שערי צ"ל שנתחמצו השעורים במים תחילה דאי לאו הכי תו לא מחמיצין ובירושלמי משמע דמי פירות אפי' בפני עצמן מחמיצין דאמר בירושלמי בפרק כל שעה ר' יוסי אומר שרה שעורים במים אם נתבקעו הרי אלו אסורות שריין בחומץ מותר מפני שהחומץ צומתן ר"ש בר רבי יצחק היה לו יין קוסס ירב בגוייהו שעורים בגין דחמע אתא לקמיה דר' מנא אמר ליה צריך אתה לבער חד מן אילין דבית ביירי הוה ליה גרבא דמשחא גו אוצרא חיטי שאל לרבא אמר איזיל גרוף מה דתחתויהן ע"כ ירושלמי ושמא כל הני סברי כאביי דאמר מחמיצין אפילו בפני עצמן דאסר חצבא דאבישונא וק"ל כרבא דשרי ולפירוש זה מותר ללוש עיסה בביצים בפסח ובלבד שלא יערב במים אבל מלח שרי כמו ותיקא דאיכא מישחא ומילחא ומיהו יש לנטות ולהחמיר דלעולם אפילו בלא מים נהי דחמץ גמור לא הוי נוקשה מיהא הוי והא דשרי רבא חצבא דאבישונא משום דמי פירות אין מחמיצין קסבר כיון דאין מחמיצין חמץ גמור לא גזור להחמיר ולחוש דילמא נכקי מיא מהא ובלע אידך משום דמילתא דלא שכיחא הוא דאם הוי מחמיצין חמץ גמור כיון שיש בו כרת היינו חוששין אע"ג דלא שכיחא הוא דדחיק ר"ש בן לקיש לשנויי מגבלה במים אע"ג דבלא מים נמי הוי חמץ נוקשה איצטרך לשנויי הכי משום רבי יהודה כדאמר לעיל דשיאור דרבי יהודה לר' יהודה לא חשיב חמץ לענין מנחות ואפשר דאפי' איסורא דאורייתא ליכא כדתנן בפ' ואלו עוברין (שם דף מח.): שיאור ישרף והאוכלו פטור דברי ר' יהודה להכי נקט ר"ש בן לקיש גבי עיסה שנילושה ביין ושמן ודבש אין חייבין על חימוצה כרת הא איסורא איכא לר"מ כדאית ליה ולר' יהודה כדאית ליה ומיהו מותיקא קשיא לפירוש זה דשרינן ליה אע"ג דלא שמרוהו מחימוץ מדאסר במיא ומילחא ושרי במשחא ומלחא: תפוח שריסקו ונתנו לעיסה וחימצה הרי זו אסורה. משנה היא במסכת תרומות פ"י (מ"ב) ואמרין עליה בגמרא בירושלמי תני ר' יוסי מתיר ר' אחא ר' אבהו בשם ר' ר"ב בר ר' חנינא מה פליגא במחמץ במימינו אבל במחמץ בגופו מותר רבי יוסי בדעתיה כמה דו תמן אין תבשילו ברור כן אומר אין חימוצו חימוץ ברור פירוש דשרי גבי שבת ביטול שאינו ברור דתנן פ' כירה (שבת דף לח.): גבי ביצה לא יפקיענה בסודרין ור' יוסי מתיר וכולה סוגיא איתא נמי התם בפ' כירה (ה"ג) ובריש מסכת חלה ובפסחים בפ' כל שעה (ה"ד) בסופו: אין לך שקשה לקמיעה יותר ממנחת חוטא. קצת קשיא דלעיל בסוף פרק קמא (דף יא.) ה"ל למתניא גבי מחבת ומורחשת זו היא אחת מעבודות קשות שבמקדש: ומר סבר חריבה מכל דבר. ואפי' ר"ש בן לקיש דאמר בהקומץ רבה (לעיל דף כג.) הוא עצמו משכשכו בשרי הלוג היינו אחר קמיעה אבל קחם קמיעה לא כדדריש התם שלא יקבע לה שמן בעוד שלא נקמצה: ת"ש בשר זקנה כו'. תימה מאי קושיא הא פלוגתא היא במתני' (לעיל נב.): דר"מ אמר אף (אם) [היא] היתה חסירה כו' סבר לכמות שהן משערין כדאמרי רבה ורבי יוסף לעיל (דף נג.): ורבי יהודה סבר כמות שהוא משערין וי"ל דלא דמי דהתם טעמא דר"מ משום דעשרון סולת אמר רחמנא ולא עשרון עיסה ור' יהודה סבר דעשרון סולת קרינא ביה: דמעיקרא לא הוה ביה והשתא אית ביה מדרבנן. תימה דבריש המצניע (שבת צא.) בעי רבא הוציא חצי גרוגרת לזריעה ותפחה ונמלך עליה לאכילה מהו מאי קא מבעיא ליה הא כיון דאילו לא תפחה ונמלך עליה לאכילה פטור דליכא שיעורא בשעת הנחה דמשום דתפחה לא מחייב טפי דהא אפילו עבד עקירה והנחה בחדא במחשבה אפילו לבתר דתפחה פטור דלכמות שהן משערין מדאורייתא: (תוספות)

דף - נד - ב

כי פליגי כגון שהיה בו כשיעור וצמק וחזר ותפח דמר סבר יש דיחוי באיסורא ומר סבר אין דיחוי באיסורא ומי איכא למ"ד דיש דיחוי באיסורין והתנן כביצה אוכלין שהניחה בחמה ונתמעטו וכן כזית מן המת כזית מן הנבלה וכעדשה מן השרץ וכזית פיגול וכזית נותר וכזית חלב טהורין ואין חייבין עליהן משום פיגול ונותר וחלב הניחן בגשמים ותפחו טמאין וחיביבין עליהם משום פיגול ונותר וחלב תיובתא למ"ד יש דיחוי באיסורין תיובתא תא שמע תורמין תאנים על הגרוגרת בזמין אי אמרת בשלמא לכמות שהן משערין שפיר אלא אי אמרת כמות שהן הוה ליה מרבה במעשרות (ותנן) המרבה במעשרות פירותיו מתוקנים ומעשרותיו מקולקלין אלא מאי לכמות שהן אימא סיפא גרוגרות על התאנים במדה אי אמרת בשלמא כמות שהן שפיר אלא אי אמרת לכמות שהן מרבה במעשרות הוא אלא הכא בתרומה גדולה עסקין ורישא בעין יפה וסיפא בעין יפה היא אי הכי אימא סיפא א"ר אלעזר בר' יוסי אבא היה נוטל עשר גרוגרות שבמקצוע על תשעים שבכלכלה ואי בתרומה גדולה עשר מאי עבידתיה אלא הכא בתרומת מעשר עסקין ואבא אלעזר בן גומל הוא דתניא אבא אלעזר בן גומל אומר **[במדבר יח-כז]** ונחשב לכם תרומתכם בשתי תרומות הכתוב מדבר אחת תרומה גדולה ואחת תרומת מעשר כשם שתרומה גדולה ניטלת באומדן ובמחשבה כך תרומת מעשר ניטלת באומדן

רש"י כי פליגי כו'. וכשר העגל שנתפח אסופיה קאי שחזר לכמות שהיה עסק זקנה שנתמעט אמוניעה קאי והכי קאמר אע"ג שנתמעט כשיעור אף בו עכשיו משערין האיל וכבר הוה בהו נמי האי שיעורא ומחייב מדאורייתא ולא אמרינן בעשה שצמקו נדחו מאיסורייהו והוה ליה כמי שלא היה בו מתחילה והשתא חיתא ופטור מדאורייתא ורבי שמעון ורבי לויס סברי יס דיחוי באיסורין וכיון דאירחי אירחי ולא יקבל עוד טומאה מדאורייתא אלא מדרבנן: עטורין. קאי לאוכלין ומת ונבילה ושרץ: ואין חייבין. קאי אטור ופיגול וחלב: הניחן בגשמים. לאלו עמנו לאחר שצמקו: תורמין. לאו תרומה ממש אלא מעשר: תאנים. תאנים גרוגרות תאנים יבשים שצמקו וסומו: בזמין. עסק תאנים על תשעים גרוגרות אבל במדה לא משום דהוי ממעט מעשר לגבי מנין דכי מניח ליה לגרוגרות לחולין ולתאנים דמעשר לא תשתמח בכל עסק גרוגרות לחולין חלה תאנה דמעשר דכלי דמחזיק משה גרוגרות לא מחזיק עפי מני תאנים: אי אמרת בשלמא לכמות שהיו. גרוגרות מעיקרא כשהן לחין משערין שפיר תאנים מתאנים תאנים אלא אי אמרת כמות שהן השתא משערין הוה ליה מרבה במעשרות לגבי מדה דהיינו עשרה תאנים לתרומה מחזיקי קבא ו' גרוגרות לא מחזיקי אפילו חמשה קבין והוה אחד מחמשה: המרבה במעשרות. תורם מן הכרי מודד ארבעת קבין לחולין והחמישי למעשר: מעשרותיו מקולקלין. טבל ומעשר מעורבין דלמי קב החמישי הוי מעשר וחליו הוי טבל כשאר תבואה שצמקו: גרוגרות על התאנים במדה. ולא בזמין משום דמעט מעשר לגבי מדה דלמי כיל ל' תאנים מחזיקין תשעה קבין ופי כיילת עשרה גרוגרות לא מחזיקי אלא פלגא קבא ושתפח ללא מעשר אלא חד מן כו': אי אמרת בשלמא. כמות שהגרוגרות עכשיו משערין ולא איכפת לן ממאי דהו מעיקרא: שפיר. דהא תורם קב על תשעה קבין: אלא אי אמרת לכמות שהיו. מרבה במעשרות הוא דלמי הוה ליה כמי קב גרוגרות שני קבין: תרומה גדולה. ניטלת בעין יפה ללא נתנה תורה בה שיעורא ומדאורייתא חיטה אחת פוטרת הכרי ורבנן אמרו עין יפה אחד מחרבנים בינונית אחד מן עין רעה אחד משקיים אלמא ניטלת בעין יפה: רבי אלעזר בר רבי יוסי. אלא לאפילו לזריעה דלפילו גרוגרות תורמין על תאנים בזמין דכביצה ליה לכמות שהיו משערין

ללא ממעט במעשר: מקלוע. כלי שנותן בו הגרונות ועל סם כלי קרי להו קציעות ככמה דוכתון: שבכלכלה. תאנים לחים: גשתי תרומות הכתוב מדבר. דהכי משמע הא קרל דכתיב בתרומת מעשר ללוים ונחשב לכס כלומ' במחשבה הטלו תרומת מעשר כגון מן הגורן כלותה תרומה שנטלת מן הגורן דהיינו תרומה גדולה אלמלא קתי תרומות כתיבי בהאי קרל ומהאי קרל נפקא לן דהחייבו דנטלטו במחשבה ובאומד דוהחשב דוהחייבו קתי: באלמד. שאם יא לו פירות הרבה לין לריבך ללמוד אלל בלומד יטול אחד מחמשים: (כ"ז)

תוספות אלא הכא בתרומת מעשר עסקינו. משום דקתני תורמין מוקי לה הכי אבל הוא הדין במעשר ראשון דמקיש נמי אבא אלעזר בן גומל כדאייתא בפרק מעשר בהמה (בכורות דף נח:): כשם שתרומה גדולה ניטלת באומד. מדאורייתא אין שייך בה אומד דחיטה אחת מותרת את הכרי דכתיב (דברים יח) ראשית דגנך אלא לפי שנתנו בה חכמים שיעור שייך בה אומד ותרומת מעשר יש לה שיעורא מדאוריית' דכתיב (במדבר יח) מעשר מן המעשר דלענין זה ודאי לא מקשינן שתפסור בה חיטה אחת אבל אם במתכוין מוסיף ילפינן שפיר מתרומה גדולה: ניטלת באומד. מצוה לעשות מאומד דמתוך שירא שלא לפחות נוטל בעין יפה ובתוספתא גריסין אלא מאומד וכן פ' ר"ת ותנן בפ"ק דתרומות (מ"ז) אין תורמין לא במדה ולא במשקל ולא במנין וכן בתרומת מעשר ואמרין עלה בירושלמי תני אבא אלעזר בן גומל מנין שאין תורמין לא במדה כו' וא"ת בסוף כל הגט (גיטין דף ל:): דמפרש רב אשי בן ישראל שאמר לבן לוי כך אמר לי אבא מעשר יש לך בידי או מעשר לאביך בידי חוששין לתרומת מעשר שבו כיון דלא קייץ לא מתקן ליה בעל הבית כור מעשר יש לך בידי או כור מעשר לאביך בידי אין חוששין לתרומת מעשר שבו כיון דקייץ תקוני תקינה כאבא אלעזר בן גומל דמקיש תרומת מעשר לתרומה גדולה ויש לבעה"ב רשות לתרום תרומת מעשר כמו שיש לו לתרום תרומה גדולה והשתא א"כ ברישא נמי אע"ג דלא קייץ (אמאי) לא ניוחש לתרומת מעשר שבו דאמרין מאומד תורם דמצוה מאומד ויש לומר דלאו אורחיה דבעה"ב לעשות מאומד תרומת מעשר מפני תרעומת כהן ולוי אם יטעה באומד שלו וא"ת הא תנן במסכת תרומות פ"ד המונה משובח והמודד משובח ממנו והשוקל משובח משלשתן ובירושלמי מקשי לה בפ"ק דתרומות ומשני כאן לתרומה גדולה כאן לתרומת מעשר ותני אבא אלעזר בן גומל אומר מנין שאין תורמין לא במדה ולא במשקל ולא במנין ת"ל (במדבר יח) ונחשב לכם תרומתכם והרומתם במחשבה אתה תורם ואי אתה תורם במדה במשקל ובמנין פירוש ההיא דאין תורמין בתרומה גדולה דלכולי עלמא מצוותה באומד והיא דהמונה משובח בתרומת מעשר וכתבן והא דמיייתא דאבא אלעזר לאשמעינן דפליגי בתרומת מעשר וא"ת דבירושלמי אמרי' אההיא דהמונה משובח ממי הוא משובח אמר רב הונא מן התורם מאומד משמע דמאומד הוא תרומה אלא דהמונה משובח וקאמר נמי התם א"ר הילל מתני' אמרה כן והשוקל משובח משלשתן פירוש מכלל דאיכא שלשה בר משוקל ובתר הכי קאמר ר' חנינא תיפתר בשלשתן ולית ש"מ כלום ואי לרבנן דלידהו אין תרומת מעשר מאומד ואי כאבא אלעזר בן גומל הא אמרן דמצוה לעשות מאומד ונראה לפרש דלאבא אלעזר בן גומל נמי לא ילפי אלא דמועיל מאומד ולא שתהא מצוה מאומד והשתא הא דמשני בירושלמי כאן בתרומה גדולה כאן בתרומת מעשר היינו כאבא אלעזר בן גומל וניחא השתא הא דמיייתא עלה ברייתא דאבא אלעזר בן גומל דאבא אלעזר בן גומל דמאומד היא תרומה אבל אין מצוה לעשות מאומד וא"ת והיכי שרי לרבנן לעשות מאומד א"כ הוה ליה מרבה על המעשר וי"ל דהיינו כשמרבה במתכוין אבל כשמתכוין לאומד יפה לא חשיב מרבה ומיהו מדשירא הכא לאבא אלעזר בן גומל תאנים על הגרונות במנין אע"ג דהוה ליה מרבה מעשרות במתכוין משמע דכל מה שירצה להרבות נחשב עין יפה ונראה דלית ליה לאבא אלעזר בן גומל מרבה מעשרות דהא מעשר ראשון נמי איתקש לתרומה כדאמרין בפרק בתרא דבכורות (דף נח:): ולא משכחת לה אלא במעשר עין או במעשר שני דהנהו לא איתקוש דלא איירי אלא במעשר ראשון כדקאמרין התם ומעשר קרייה רחמנא תרומה דכתיב (במדבר יח) כי את מעשר בני ישראל אשר ירימו לה' תרומה נתתי ללוים לנחלה: כך תרומת מעשר ניטלת באומד ובמחשבה. עיקר מחשבה בתרומת מעשר כתיבא אלא נקט הכי משום דפשיטה דקרא משמע דמתרומה גדולה יליף דקרא בתרומת מעשר של לויים כתיב והכי משמע ונחשב לכל במחשבה תנו לו תרומת מעשר מן הגורן כגון מן הגורן כמותה תרומה שניטלת מן הגורן דהיינו תרומה גדולה ונראה דרבנן לא פליגי אמחשבה ובאומד דוקא פליגי אם תמצא לומר דפליגי שמה יש שום טעם דלא מוקמי מחשבה אתרומת מעשר אע"ג דכתיב בנופה כדאשכחן לענין מוקף בפ"ב דתרומות דאמר בירושלמי דכל התורה כולה למידה ומלמדת חוץ מתרומת מעשר שמלמדת ואינה למידה דבתרומת מעשר (תוספות)

דף - נה

ובמחשבה מה תרומה גדולה בעין יפה אף תרומת מעשר בעין יפה ומינה א"ר אלעזר בר רבי יוסי אבא היה נוטל עשר גרונות שבמקצוע על תשעים שבכלכלה א"א בשלמא לכמות שהן אמרי' שפיר אלא אי אמרת כמות. שהן בציר להו כי אתא רב דימי א"ר אלעזר שאני גרונות הואיל ויכול לשולקן ולהחזירן לכמות שהן ת"ר תורמין תאנים על הגרונות במקום שרגילין לעשות תאנים גרונות ולא גרונות על תאנים ואפי' במקום שרגילין לעשות תאנים גרונות אמר מר תורמין תאנים על הגרונות במקום שרגילין לעשות תאנים גרונות במקום שרגילין אין במקום שאין רגילין לא היכי דמי אי דאיכא כהן מקום שאינו רגיל אמאי לא והתנן מקום שיש כהן תורם מן היפה אלא פשיטא דליכא כהן אימא סיפא ולא גרונות על התאנים ואפילו במקום שרגיל לעשות תאנים גרונות ואי דליכא כהן אמאי לא והתנן מקום שאין כהן תורם מן המתקיים אלא פשיטא דאיכא כהן רישא דליכא כהן סיפא דאיכא כהן אין רישא דליכא כהן סיפא דאיכא כהן אמר רב פפא ש"מ דחקינן ומוקמינן מתני' בתרי טעמי ולא מוקמינן בתרי תנאי: מתני' כל המנחות נילושות בפושרין ומשמרן שלא יחמיצו ואם

החמיצו שיריה עובר בלא תעשה שנאמר [ויקרא ב-יא](#) כל המנחה אשר תקריבו לה' לא תעשה חמץ וחייב על לישתה ועל עריכתה ועל אפיית': **גמ'** מנא הני מילי אמר ריש לקיש דאמר קרא [ויקרא ו-י](#) לא תאפה חמץ חלקם אפי' חלקם לא תאפה חמץ והאי להכי הוא דאתא האי מיבעי ליה לכדתניא לא

כ"ז במחשבה. כעלמא בעלמא (שבה דף קמב.) נותן ענינו ככל זה ואוכל מלך אחרי: ומינה. כלומר מהא דר' אלעזר גופה מיייתא פייכא: אלל אי כמות שהן השתא משערינו. ככל להו מעשרות לענין מדה אי הוה כיוול להו להנך דהרס במנין משתכח מעשר זוטא: תורמין תאנים על הגרונות. ובמנין: מקום שרגיל לעשות כו'. שמאזין אנשים שיעשו גרונות וישתמרו או הוה עממו יעשה אותם גרונות לאחר זמן עם תאנים שבו: מקום שאין רגיל לל. דבעינן שיתרום מן המתקיים ותאנים לחין מרקובין ואין משתמרין: אי אויבא כהן. שיהנס מיד: תורם מן היפה. שמה כהן יאכלם מיד תאנים יפון ואין מתקיימין גרונות מתקיימין ואין יפין: ולא גרונות על התאנים. במנין: ואפילו במקום שרגיל. ולא אמרינן סופו של כהן נמי לעשותן גרונות ונמלא שעינו מפסידן אלל זיל בחר השתא והרי הוה ממעט במעשר: דליכא כהן. ובעי למנעניהו עד דלישכח כהן וליתיה ליה הלכך תורם מן המתקיים: בתרי טעמי. כגון כהן כדאמרין רישא דליכא כהן וסיפא דליכא כהן: ולא מוקמי בתרי תנאי. ללא אמרי' רישא וסיפא דליכא כהן ודקפרכת והתנן תורם מן המתקיים תנאי היא דהא תרי תנאי פליגי בהכי: מתני' כל המנחה אשר תקריבו וגו'. אישא קתי דקתני ומשמרן שכל יחמיצו מקודם קמיהא משתעי: עריכתה. טורני' ר' גמ' (כ"ז)

תוספות המוקף לו ומוקמינן בתרומה גדולה ולא בתרומת מעשר כדתנן במסכת ביכורים (פ"ב מ"ה) דתרומת מעשר ניטלת שלא מן המוקף כביכורים והא דפריך בסוף כל הגט (גיטין דף ל:): גבי תרומת מעשר וכי נחשו חברים לתרום שלא מן המוקף מפרש ר"ת דהיינו מדרבנן ומיהו נראה דלענין מחשבה לא פליגי מדפריך בריש האי ש מקדש (קידושין דף מא:): דיליף שליחות מתרומה מה לתרומה שכן נטלת במחשבה משמע דלכולי עלמא פריך והיינו תרומת מעשר דכתיב בה (במדבר יח) אתם גם אתם מתוך פני הקונט' דבכורות (דף נח: ושם) משמע דבמחשבה פליגי גבי היו לו מאה טלאים ונטל עשרה ונטל אחד ר' יוסי רבי יהודה אומר מעשר דסבר לה

כאבא אלעזר בן גומל ואיתקש מעשר בהמה למעשר דגן ומעשר דגן קריי' רחמנא תרומה ופי' בקונט' דמשום מחשבה מוקי ליה רבי יוסי ברבי יהודה כאבא אלעזר ומתוך פירושו נמי (הכי) משמע דאפילו בתרומה גדולה לית ליה מחשבה דאי אית ליה לא הוה צריך למימר דאבא אלעזר בן גומל היא דאפילו לרבנן נמי מצנינו למילף מחשבה במעשר מדקרייה רחמנא תרומה ומיהו מצנינו למימר דמשום תרומת מעשר שבו קרייה רחמנא תרומה וא"ת ולמה ליה. למימר דרבי יוסי ברבי יהודה סבר לה כאבא אלעזר בן גומל הא כיון דאיתקש מעשר בהמה למעשר דגן מה מעשר דגן נוטל אחד מעשרה אף מעשר בהמה כן ולא בעי העברה תחת השבט אלא שיש עשרה לפניו ונוטל אחד מהן ויש לפרש דמיייתי דאבא אלעזר דילפינן תרומת מעשר מתרומה גדולה לענין אומדן אע"ג שלא היה סברא ללמוד זה מזה לגבי הכי דתרומה גדולה אין לה שיעור ותרומת מעשר יש לו שיעור אפילו הכי מקשינן להו לענין זה אע"ג דהוי כעין אפטרופא אפטרופא ה"ל יליף מעשר בהמה ממעשר דגן אע"ג דמפקי קרא ממשמעותיה דכתוב (ויקרא כז) כל אשר יעבור ומיהו אין מתיישב ללב פירוש זה ונראה לפרש דמשמע ליה דלר' יוסי ברבי יהודה הוי מעשר אע"ג שאינם שוין כגון במכניס לדיר להתעשר דסתמן אין דרכם להיות שוין הלכך צריך לאוקמי כאבא אלעזר בן גומל דשרי מאומדן ולא חיישינן אם מרבה במעשר כדפרישית או לכל הפחות שרי בעין יפה כדאיתא בשמעתין ואי לא דאבא אלעזר ה"א דאע"ג דלא חיישינן במעביד לשוין כה"ג שנוטל אחד מעשרה דילפינן ממעשר סד"א דגם בעינן שוין: במחשבה. פי' בקונטרס כדאמר בעלמא נותן עיניו בצד זה ואוכל בצד אחר משמע שר"ל משום דכתוב ונחשב שרי לאכול בלא הפרשה ושרי נמי בשתיקה ע"י שנותן עיניו בצד זה ואוכל בצד אחר דכל זה נפקא מונחשב עוד פי' לשון אחר בפי' בתרא דבכורות (דף נט.) במחשבה שמחשב ואומר שני לוגין שאני עתיד להפריש אע"פ שעתה אינו מפריש כלום ור"ל דדיבור צריך והוא דשריא בלא הפרשה קרי מחשבה ואשכחן נמי דוכתא דקרי למחשבה דיבור כמו על כל דבר פשע דאמרין (ב"מ דף מד.) דחייב על המחשבה כמעשה ונראה דבלא דיבור נמי הוה תרומה מדתנן במסכת תרומות (פ"א מ"א) חמשה לא יתרמו ואם תרמו אין תרומתן תרומה חרש שוטה וקטן וקתני סיפא חרש שדברו חכמים שאינו שומע ואינו מדבר שומע הא שומע ואינו מדבר תרומתו תרומה ומיהו בתוספתא דמסכת תרומות מצאתי מפני מה אמרו אלו לא יתרמו כל מפני שאין יכול לברך משמע דאי מברך אע"פ שלא ידבר בהרמה שפיר דמי ופי"ג דשבועות (דף כז:) נמי משמע בהדיא כשגמר בלבו אע"פ שרבי הוציא בשפתיו יגו כל נדיב דקאמר דהוה תרומה וקדשים שני כתובין הבאין כאחד ולא ילפי' מינייהו שבעה ובמה שאוכל בלא הפרשה בזה אין קפידא דלכולי עלמא שרי בכל מקום אע"פ שאינו מפריש עתה כדמוכח הוה דהלוקח יין מבין הכותים (גיטין דף כה:) דשרי לכולי עלמא אי לאו משום דחיישינן לבקיעת נוד ויש מקומות דשרינן כשאומר מעשר שני לצפונא או לדרומו (דמאי פ"ה מ"א ב) וא"ת וכיון דשרינן תרומה ע"י שנותן עיניו בצד זה ואוכל בצד אחר אמאי אין מגביהין תרומות ומעשרות ביום טוב הא תנן במסכת שבת פרק נוטל (דף קמא:) ר' יהודה אומר ר' עקיבא את המדומע באחד ומאה ופריך בגמרא (שם דף קמב.) הא מתקן הוא ושיני ר' אלעזר בר"ש היא דאמר נותן עיניו בצד זה ואוכל בצד אחר. ולהכי לא חשיב תיקון בשבת כשמעלהו כיון שאפשר במחשבה והכא נמי אפשר במחשבה וי"ל דאשני מדומע שכבר ניתקן אבל תחלת תיקונו של טבל לא הוה שרינן מטעם דאפשר במחשבה ואפי' דמאי אסור לתקן בשבת כדמוכח בבמה מדליקין (שבת דף לד.) אע"ג דשרי ליתן עיניו בצד זה ואוכל בצד אחר כדמוכח בפ"ק דחולין (דף ו:) גבי ר"מ שאכל עלה של ירק בבית שאן: ולא מוקמינן בתרי תנאי. דהוה מצי לאוקמי בחד טעמא ובתרי תנאי דכולה דליכא כהן ורישא רבנן וסיפא כרבי יהודה דפליג אדרבנן בפרק שני דמסכת תרומות (מ"ו) וקאמר לעולם תורם מן היפה: כל המנחות נילושות בפושרין. אע"ג דאמרין בפ"ל שעה (פסחים דף לו.) חייטין של מנחות אין לותתין אותן המפרש התם משום דליתיה ליתא במקום זריזין אבל לישא נהי דליתא בזריזין במקום זריזין איתא דאמר מר בבלה זר כשרה חוץ לחומת עזרה פסולה ומכאן קשיא דמשמע כל המנחות אפילו לחם הפנים דהוי בכלל כל המנחות וההיא לאו במקום זריזין היא דתנן לקמן בפ"ו שתי הלחם (דף צה:) דלחם הפנים לישתן ועריכתן בחוץ ויש לומר דהא אמרינן בפ"ו כל שעה (פסחים לו.) ציבור שאני ומיהו קשיא ממנחת מאפה דיתרי היא ולישתן ועריכתן בחוץ כלחם הפנים דמ"ש כיון דלא בעיא שמן עד לאחר אפייה כדקאמר לקמן (דף עד:) החלות בולחן א"כ לא קדשה עדיין והוה לישתה בחוץ וי"ל דבפי' שתי הלחם (לקמן צה:) פריך רישא אסיפא ומשני לה רב אשי ומסיק דברותא היא וז"ל מי ששנה זו לא שנה זו למ"ד מדת יבש נתקדשה לישתן בפנים דעשרון נתקדש ובו היה מודד לכל המנחות כדתנן פ' שתי מדות (לקמן פז.) ותנא דהכא סבר מדת יבש נתקדשה וקשיא קצת דלא מסיק האי טעמא בפ"ו כל שעה (פסחים דף לו.) ושמא נקט ההוא טעמא דהוי בכל המנחות כגון מנחת סולת ומנחת ומנחת אפילו למ"ד מדת יבש לא נתקדשה: (תוספות)

דף - נה ב

תאפה חמץ מה ת"ל והלא כבר נאמר ויקרא ב-יא לא תעשה חמץ לפי שנאמר לא תעשה חמץ יכול לא יהא חייב אלא אחת על כולם ת"ל ויקרא ו-ג לא תאפה אפייה בכלל היתה למה יצאת להקיש אליה מה אפייה מיוחדת שהיא מעשה יחידי וחייבין עליה בפני עצמה אף אני אביא לישתי' ועריכתה וכל מעשה יחידי שבה לאיתווי קיטוף שהוא מעשה יחידי וחייבין עליה בפני עצמה אנו מחלקים קאמרין ואימא כוליה להכי הוא דאתא אם כן לכתוב חלקם לא תאפה חמץ מאי לא תאפה חמץ שמעת מינה תרתי ואימא אפייה דפרט בה רחמנא ליחייב חזא אינך ליחייב חזא אכולהו משום דהוה דבר שהיה בכלל ויצא מן הכלל ללמד לא ללמד על עצמו יצא אלא ללמד על הכלל כולו יצא ואימא לא תעשה כלל לא תאפה פרט כלל ופרט אין בכלל אלא מה שבפרט אפייה אין מידי אחרינא לא אמר רבי אפטרופא משום דהוי כלל ופרט המרוחקין זה מזה וכל כלל ופרט המרוחקין זה מזה אין דנין אותן בכלל ופרט מתיב רב אדא בר אהבה ואמרי לה כדי וכלל ופרט המרוחקין זה מזה אין דנין אותן בכלל ופרט והתניא ויקרא ד-כד ושחט אותו במקום אשר ישחט העולה לפני ה' חטאת הוא היכן עולה נשחט בצפון אף זה בצפון וכי אנו מכאן למידין והלא כבר נאמר ויקרא ו-יח במקום אשר תשחט העולה תשחט החטאת הא למה זה יצא לקובעו שאם לא שחט אותו בצפון פסלו אתה אומר לכך יצאת או אינו אלא שזה טעון צפון ואין אחר טעון צפון וישחט את החטאת (את העולה זה בנה אב לכל חטאות שטעונות צפון טעמא דכתב רחמנא ושחט את החטאת הא לאו הכי הוה אמינא שזה טעון צפון ואין אחר טעון צפון מ"ט לאו משום דהוה כלל ופרט ואע"ג דמרוחקין זה מזה דנין אותן בכלל ופרט מתקיף לה רב אשי האי כלל ופרט הוא פרט וכלל הוא ונעשה כלל מוסיף על הפרט ואיתרבי להו כל מילי אלא תנא אותו קא קשיא ליה וה"ק או אינו אלא שזה טעון צפון ואין אחר טעון צפון דכתב רחמנא אותו והשתא דנפקא ליה מושחט את החטאת אותו למעוטי מאי למעוטי (נחשו"ן ושח"ט ע"ו בפ"ב פ"ח סימן) אותו בצפון ואין שיעיר נחשו"ן בצפון סד"א הואיל ואיתרבי לענין סימכה ליתרבי נמי לענין צפון קמ"ל וסימכה גופה מנל דתניא ויקרא ד-כד וסמך ידו על ראש השעיר לרבות שעיר נחשו"ן לסמיכה דברי רבי יהודה ר"ש אומר

רש"י מה"מ. דחייב ובשזיזים ועובר בלא תעשה דמקרא דמתניתין לא שמינעין אלף קומץ לזבנה אזיל: מעשה יחידי. מעשה השבט בפני עצמו. לזבנהו קיטוף. שמהלוק פניה במים אע"ג דלאו מעשה כל כך הוא: אנו. הך דקרא דקריים מחלקם קאמרין מדסמוך חלקם ללא תאפה: אימא כוליה לשזיזים אהא. כדכתוב חלקם ולגשה ועבידה ואפייה דליהו חייב עב הקומץ ובשזיזים) מהיכא ילפת: ואימא אפייה. דפרט בה קרא ואפקיה מן הכלל לחוויי עלה חלה ואכולהו אינך חלה ולא ליחייב (אלא) תרתי: מרוחקין. לא תעשה בויקרא לא תאפה בלא את החרש: ושחט אותו. בשעיר נשחט כתיב: כפון. בעולה כתיב על ירך המזבח כפונה בויקרא: והלא כבר נאמר כו'. והא נמי בכלל שאר חטאות הוא: לקבועו. דשנה עליו הכתוב לעכב: או אינו. אלף לכך יצאה שזה טעון צפון ולא אחר ומה אני מקיים במקום אשר וגו' תשחט החטאת בשעיר נשחט הכתוב מדבר: ח"ל. פסוק שלישי ושחט החטאת וגו' ללמד זה בנה אב לכל החטאות ללמד עליהן שטעונות צפון: כלל ופרט. תשחט החטאת כלל כל החטאות כלפון ושחט אותו פרט שעיר נשחט וכל אחר דלע"ג דמרוחקין דשחט אותו כתיב בויקרא ותשחט החטאת כתיב בלא את החרש: האי פרט וכלל הוא. דשחט אותו כתיב בויקרא והדר כלל בלא את החרש ואיתרבי להו כל חטאות ואכתו ושחט את החטאת במקום העולה למה לי אלף ודאי לאו כלל ופרט המרוחקין קא קשיא ליה ואלא אותו קא קשיא ליה) ומשום הכי איתרביך פסוק שלישי: והשתא דנפקא ליה מושחט את החטאת. ללא אמרינן אין אחר טעון צפון אלף נשחט אותו למה לי והא לוכא למימר דלמעוטי שאר חטאת מעיכותא קאתי דהא בשחטית קדשים מייחי קפון לכל חטאות בין לזבנה בין לעכב בפ' איזהו מקומן (זבחים מט.). שעיר נחשו"ן. שהקריבו הנשזיזים

שעיני הטלוח בחטאת המזבח ולהכי נקט נחשון להוא הראשון והגהו ממעט לאון טעונין לפון ללה בלו על חטא כשאר חטאות: וסמן ידו על ראש השעיר. כגסיה כתיב ומזי למכתב וסמן ידו על ראשו טעמייהו דר' יהודה ור"ש מפרש בפרק שחי מזות (דף עבב: (ש"כ))

תוספות אף אני אביא לישתה ועריכתה כו'. וא"ת אי דאתרו אכל חזא וחדא אפי' אפה ואפה נמי כמו אל תשתה אל תשתה דזיר (מכות דף כא.) ואי דלא אתרו ביה אלא חזא התראה אמאי חייב דכי ה"ג דייק בפרק בתרא דמכות (דף כ:.) גבי דחייב על כל קרחה וקרחה ומוקי לה דסך חמשא אצבעתיה נשא ויש לומר דהכא אפי' התרו על כל אחת ואחת איצטריך קרא משום דכבר נפסלה והוה אמינא דפטור כדדרשינן לקמן (דף נז.) המחמץ את הכשרה חייב ואת הפסולה פטור קא משמע לן דהכא חייב מאחר דליכא אלא פסול של חמוץ דמרבין מהכא מחמץ אחר מחמץ שהוא חייב: אם כן ליתבוב חלקם לא תאפה חמץ. תימה כי כתב נמי הכי הוה דרשינן לחלק מדכתיב לא תאפה שהזכיר אפייה ולא כתיב תיעשה שכן מתרצים אהא דדרשינן גבי שבת (דף ע.) לחלק מלא תבערו ומקשינן הא איצטריך להבערת בת כהן דלא דחיא שבת משום דכתיב בכל מושבותיכם דמשמע בית דין ואמר רחמנא לא תבערו ומתצינן דאי לבת כהן לחודה לכתוב לא תעשו מלאכה בכל מושבותיכם והוה ידעינן נמי דמיתת בית דין לא דחיי' שבת וי"ל דלא דמי דהכא הוה אמרינן דאפייה דאסר רחמנא אשיריים דהיינו חלקם אבל לא תיעשה אקומץ כתיב דאסר כל עשיות: כלל ופרט המרוחקין זה מזה דנין אותו בכלל ופרט. תימה לרבא דאמר דנין בפ' בנות כותים (נה לג.) מאי איכא למימר וי"ל דהתם דווקא דנין לפי שהוא בחדא פרשתא אבל הכא דחז בויקרא וחד בצו את אהרן הוה בתרי עניינים ומודה דנין כדאמר בפ"ק דפסחים (דף ו:.) אפי' למי"ד דנין ה"מ בחד עניינא אבל בתרי ענייני אין דנין והא דפי' הקונטרס בפסחים דמ"ד דנין היינו רב אדא בר אבהו דשמעתין לא דק דהכא אפי' בתרי ענייני קאמר אלא אפלוגתא דאביי רבא קאי וא"ת בפרק נגמר הדין (סנהדרין דף מה:.) דריש והומת ותלית כלל כי קלת פרט אי הוה מקרבי אין בכלל אלא מה שבפרט השתא דמרחקי אתא לרבויון וע"א לרבא דאמר דנין לא הוה ליה לרבויו מידי לרבויו דאמר אין דנין לא הוה ליה למידן כלל וי"ל כיון דאיפסיק בדבר אחר שאינו מאותו ענין דכתיב (דברים כא.) כי קבר תקברנו הוה ליה בתרי ענייני ואין דנין והתם דריש מכח דגמדת היה בכלל והומת ויצא מן הכלל ורבי אלעזר נמי מכח זה הוה דן ואין להקפיד אהא דדרשינן הכא דבר שהיה בכלל ויצא מן הכלל למד לאייתוי לישא ועריכה וקישוף וכן בפרק כלל גדול (שבת דף ע.) גבי הבערה לחלק ובפ"ק דיבמות (דף ז.) דקאמר מדבר שהיה בכלל ויצא מן הכלל כיצד והנפש אשר תאכל בשר מזבח השלמים וממעט קדשי בדק הבית: או אינו אלא שזו טעון צפון. פירש בקונטרס וקרא דבמקום אשר תשחט העולה תשחט החטאת בשעיר נשיא כתיב משמע דבעי למעוטי כולחה חטאות וקשה א"כ לא צריך לכשהוא אומר ושחט את החטאת זה בנה אב תיפוק ליה [דבגופיה כתיב בלא בנין לכך נראה כמו שפירש באיזהו מקומן (זבחים מה.) דמאותו דשעיר נשיא לא אמעטי אלא זכרים כמותו כגון שעירי רגלים ראש חדש וע"ז אך יש ליישב פירוש הקונט' דזה בנה אב לאו דווקא אלא כלומר כיון דאותו חזינן דלאו דוקא הוא א"כ לא ממעטינן מיניה מידי והיינו בנין אב דקאמר (ובפ' איזהו מקומן (שם) פי' הקונט' דמהחטאת קא דריש דמרב כל חטאות): או אינו אלא שזה טעון צפון ואין אחר טעון צפון. כגון שעירי הרגלים או שעיר הפנימי לאו משום דהוה כלל ופרט תימה והכי מרבה מושחט דכתיב בחטאת יחיד אכתי אימא במקום אשר תשחט העולה תשחט החטאת כלל והנך תרתי דחטאת נשיא וחסות יחיד פרט הני אין אחרינא לא וי"ל דביחיד כתיב בכשהו וכתוב בשעירה ואייתר ליה חד לבנין אב ולפי המסקנא דאמרינן אותו קשיא ליה צריכי תרווייהו כדאמר בריש איזהו מקומן (זבחים דף מט:.) למצוה ולעכב וא"ת ודקבעי לקמן השתא דני"ל מושחט אותו למעוטי מאי תיקשי ליה למה לי דכתב רחמנא צפון כלל בשעיר נשיא דיליף מחטאת יחיד כדילפינן מינייהו שאר חטאות מזה בנה אב וצ"ל דה"נ וקנת קשיא לשון הברייתא דמשמע דלעולם איצטריך קרא דשעיר נשיא לקבעו חובה: תנא אותו קא קשיא ליה. וה"ק או אינו דלא בא לקבעו חובה והא דאיצטריך למכתב ביה צפון משום דבעי למכתב אותו דבא למד זה כו' ואין אחר טעון צפון: והאיל ואיתרבי בסמיכה. והאיל ואיקרי חטאת לא מצי למימר שעה מדורות לא ילפינן ואע"ג דאיכא כמה קרבנות דטעונין סמיכה ולא בעו צפון והאיל ובהאי קרא גופיה דמרבין ליה לסמיכה כתיב ושחט אותו במקום אשר ישחט את העולה דהיינו צפון אי לאו דכתיב

דף - נו

לרבות שעירי עבודת כוכבים לסמיכה מתקיף לה רבינא תינח לרבי יהודה לרבי שמעון מאי איכא למימר א"ל מר זוטרא בריה דרב מרי לרבינא לרבי יהודה נמי מאי דאיתרבי איתרבי מאי דלא איתרבי לא איתרבי וכי תימא אי לא מעטיה קרא הוה אמינא תיתי בבנין אב סמיכה גופה לישתוק קרא מיניה ותיתי בבנין אב אלא שעה מדורות לא ילפינן הכא נמי שעה מדורות לא ילפינן אלא אותו טעון צפון ואין השוחט עומד בצפון מדרי אהיה נפקא דתניא רבי אחייה אומר [ויקרא א-א] ושחט אותו על ירך המזבח צפונה מה ת"ל לפי שמצינו במקבל שעומד בצפון ומקבל בצפון ואם עמד בדרום וקיבל בצפון פסול יכול אף זה כן ת"ל אותו אותו בצפון ולא השוחט צריך להיות עומד בצפון אלא אותו בצפון ואין בן עוף בצפון סלקא דעתך אמינא ליתי בק"ו מבן צאן ומה בן צאן שלא קבע לו כהן קבע לו צפון בן עוף שקבע לו כהן אינו דין שנקבע לו צפון מה לבן צאן שכן קבע לו כלי אלא אותו בצפון ואין פסח בצפון פסח מדר"א בן יעקב נפקא דתניא רבי אליעזר בן יעקב אומר יכול יהא הפסח טעון צפון ודין הוא ומה עולה שלא קבע לה זמן שחיטתה קבע לה צפון פסח שקבע לו זמן לשחיטתו אינו דין שקבע לו צפון מה לעולה שכן כליל מחטאת מה לחטאת שכן מכפרת על חייבי כריתות מאשם מה לאשם שכן קדשי קדשים מכולהו נמי שכן קדשי קדשים אלא לעולם כדקאמרין מעיקרא אותו בצפון ואין השוחט בצפון ודקא קשיא לך מדר' אחייה נפקא דר' אחייה לאו למעוטי שוחט בצפון הוא דאתא פפא אפאה לוקה שתיים אחת על עריכתה ואחת על אפייתה והא אמרת מה אפייה מיוחדת שהיא מעשה יחידי וחייבין עליה בפני עצמה לא קשיא הא דעריך הוא ואפה הוא הא דעריך חבירה והיב ליה ואפה ת"ר בכור שאחוז דם מקיזין אותו את הדם במקום שאין עושיין בו מום ואין מקיזין את הדם במקום שעושיין בו מום דברי ר"מ ור"ח יקז אף במקום שעושיין בו מום ובלבד שלא ישחט [על אותו מום] ר"ש אומר

רש"י תינה לר' יהודה. דמרב ליה לסמיכה איצטריך למעוטי מלפון: וכי תימא אי לא מעטיה. מאותו אתי מבנין אב כשאר חטאות שטעונין לפון הא לא מליא חמרה דל"כ דבכלל חטאת היא אמאי מרבי ליה לסמיכה לישתוק קרא מעל ראש השעיר דסמיכה: ותיקי. סמיכה נחשון מבנין אב דמה מזניו כשאר חטאות לטעון סמיכה אף זה כן: אלא שעה מדורות לא ילפינן. היבך אמאי איצטריך למעוטי מלפון: אותו. הוה קרבן בצפון אבל השוחט יכול לעמוד בדרום ושחט בסכין ארוכה: מקבל עומד בצפון. מפרש בשחיטת קדשים בפ' איזהו מקומן (דף מה.) דקאמר חטאת מנבל דעמי לפון דכתיב ושחט את החטאת במקום העולה קבלה מנבל דכתיב בתריה ולקח הכהן מדם החטאת ומקבל עמו מנבל ולקח לו יקח: בן לאן קבע לו כלי. סכין דשחיטה כתיב ביה ובשחיטה כתיב ויקח את המאכלת לשחוט את בנו (בראשית כב) אבל בן עוף מליקתו בלפון: מחטאת. גמרינן דלון לו זמן קבוע וטעון לפון וכל שכן פסח: והא פריך מה לחטאת שכן מכפרת על חייבי כריתות: והאמר מאשם. מייחזיק ליה ופריך מה לאשם שכן קדשי קדשים חמרה בפסח דקדשים קלים הוא אלמא פסח מלפון מהאי לינא אימעוטי: לרבי אחייה לאו למעוטי שחט בצפון. דהאי מאותו דשעיר נפקא חלל למילף דמקבל עומד בצפון דהכי קאמר רבי אחייה אין השוחט בצפון אבל מקבל בצפון ואי קשיא לרבי אחייה אימא אותו בצפון ולא מקבל בצפון: אפאה לוקה שתיים כו'. לפייה גמר עריכה היא: והאמרת מעשה יחידי היא. ואמאי מחייבת ליה כתיב: ערך הוא ואפה הוא. לאיחויבי תרתי איתרווייהו: ערך חבירה ואפה הוא. מתייבב חבירה חלל ואיזהו תרתי אפיה ואעריכה דגמר גמרה ואע"ג דחייב חבירה אעריכה הוא חייב נמי עלה כדאמר נמי לקמן (דף נז.) להביא מחמץ אחר מחמץ: במקום שאין עושה מום. היינו כל הגוף להדר בריא: במקום שעושה כו'. אזו ועינו דלא להדר בריא: ובלבד שלא ישחט על אותו המום. עד שיהא בו מום מעלמו דכבור

אינו נאלץ בחוץ עד שיהא בו מוס: אף נשחט על אוחו מוס. רבי שמעון לטעמיה דלמך דבר שאין מתכוין מותר (שבת דף קלג.) וזה לא נתכוין להטייל בו מוס על מנת לשוחטו עליו: (כ"ט"ו)

תוספות לרבות שעירי עבודת כוכבים לסמיכה. תימה תיפוק ליה מדאיתקוש לפר העלם דבר של ציבור כדאמר'י בפרק ב"ש (זבחים דף מא.) החטאת אלו שעירי עבודת כוכבים והתם מוכח דלרבי שמעון נמי אתיא וי"ל דההוא היקישא ליתא אלא לגבי הזאה דווקא אי נמי מהיקישא לא הוה ידעינן משום דכתיב החי וההוה מוקמינן למעוטי שעירי עבודת כוכבים וכן מוכח לקמן פרק שתי מדות (דף צב.): לר' שמעון מאי איכא למימר. דלמעט שעירי עבודת כוכבים לא מסתבר לאוקמי כיון שהם כשאר חטאות דעלמא: אלא שעה מדורות לא ילפינן. והא דמביעיא לן בפ"ק דסנהדרין (דף טו:) שור סיני בכמה מי גמרינן שעה מדורות או לא התם גלויי מילתא בעלמא הוא: שוחט מדברי אחייה נפקא. תימה היא בעולה כתיב והכא בחטאת ואע"ג דתלא רחמנא חטאת בעולה מ"מ לא גמרי' דאיצטריך בפ' איהו מקומן (זבחים ד' מח:) עיכובא בעולה ולא גמרינן מחטאת ומיהו לכולי טעמי דהתם ניחא דלמאי דמפרש התם טעמא שלא יהא טפל חמור מן העיקר ה"נ מהאי טעמא לא יהא שוחט (חטאת) בצפון ולמאי דמפרש נמי משום דכתיב העולה במקומה תהא מהאי טעמא נמי לא יהא שוחט בצפון: מה לבן צאן שכן קבע לו כלי. וכן פריך בריש איהו מקומן (גס זה שם) ותימה דלא פריך הכי בפ"ק דקדושין (ד' לו:) דיליף בן עוף מקל וחומר מבן צאן שלא קבע לו כהן לשחיטתו וקבע לו כהן להזאתו וי"ל דגבי צפון שייכא הך פירכא דכלי אבל התם דבעי למילף כהונה לא דשמעינן שהצריך הכתוב בבן עוף יותר מבן צאן: מחטאת שכן מכפרת כו'. חטאת גופה מהיקישא דעולה אתיא ובעיא היא בריש איהו מקומן (זבחים דף ג.) אי דבר הלמד בהיקש שחוזר ומלמד בבנין אב: אלא אין השוחט בצפון אבל המקבל בצפון. השתא משמע דלא מצי למדרש אבל מקבל בצפון אלא משום דלא איצטריך למעוטי שוחט דנפקא מדר' אחייה א"כ תחילה אית לן למידרש אין השוחט בצפון מקמי דנידרוש אבל מקבל בצפון ותימה דמשמע לעיל בברייתא דלא איצטריך קרא למעוטי שוחט מצפון אלא לפי שמצינו בעומד בצפון וא"כ לא ליכתוב אלא חד קרא ואנא ידענא דללמד על מקבל אתי דלשוחט לא איצטריך וי"ל דלית ליה השתא ההיא סברא אלא לעולם איצטריך קרא לשוחט ובברייתא נמי מצינו למימר דלפי שמצינו לאו דווקא דמסברא אית לן למימר כיון שהשחיטה בצפון הוא הדין שוחט וכן המקבל דמאי שנא: אפאה לוקה שתים. פירש בקונטרס דאפייה גמר עריכה היא ופריך והאמרת מעשה יחידי ותימה מאי קמשני הא דערך הוא ואפאה הוא הא דערך חבריה ואפאה הוא אכתי מעשה יחידי מיהא לא הוי דאיכא עריכה בהדה ונראה לפרש דחייב שתים משום עריכה מועטת שעושה האופה בשעת דאפייה אינה גמר עריכה ופריך ממעשה יחידי דמשמע שאין מלאכה אחרת עמה ואין חייבין עליה אלא אחת ומשני דערך הוא ואפה הוא כלומר פירש גמר העריכה שבשעת האפייה והא דקרי לה מעשה יחידי משמע דלא מיחייב אלא אחת בשערך חבריו שגמר הכל אפילו עריכה דבהדי אפייה דהשתא ליכא שום עשייה בהדי אפייה אלא מעשה יחידי הוא וקצת קשיא לפ"ז דחנם נקט הא דערך חבריה כו' דהכי הוה ליה למימר הא דעביד גמר עריכה הא דלא עביד גמר עריכה: רבי שמעון אומר אף נשחט על אותו מוס. פירש בקונטרס רבי שמעון לטעמיה דאמר דבר שאין מתכוין מותר וזה לא נתכוין להטייל בו מוס על מנת לשוחט עליו וקשיא דנתן במסכת בבורית בפ' כל פסולי המוקדשין (דף לג:) דבר שאין מתכוין לו מוס ואם עשה בו מוס הרי זה לא ישחט עליו ר' שמעון אומר יקוי אע"פ שעושה בו מוס ומייתי בגמ' ברייתא דשמעתין ומסקינן בסוף הסוגיא אמר רב יהודה אמר שמואל הלכה כר' שמעון ופריך הי ר' שמעון אילימא ר' שמעון דמתני' עד השתא לא שמעינן שמואל דבר שאין מתכוין מותר אלא הלכה כר' שמעון דברייתא אלא לא שרי ר' שמעון דברייתא מטעם דבר שאין מתכוין מותר אלא אפי' במתכוין נמי שרי (תוספות)

דף נו ב

אף נשחט על אותו מוס רבי יהודה אומר אפילו מת אין מקיזין לו את הדם א"ר חייא בר אבא אמר רבי יוחנן הכל מודים במחמץ אחר מחמץ שהוא חייב דכתיב **ויקרא ב-יא**] לא תעשה חמץ **ויקרא ו-י**] ולא תאפה חמץ במסרס אחר מסרס שהוא חייב דכתיב **ויקרא כב-כד**] ומעוך וכתות ונתוק וכתות אס על כורת הוא חייב על נותק לא כל שכן אלא להביא נותק אחר כורת שהוא חייב לא נחלקו אלא במטיל מוס בבעל מוס ר' מאיר סבר כל מוס לא יהיה בו ורבנן סברי **ויקרא כב-כא**] תמים יהיה לרצון ור' מאיר נמי הכתיב תמים יהיה לרצון ההוא למעוטי בעל מוס מעיקרא בעל מוס מעיקרא דיקלא בעלמא הוא אלא למעוטי פסולי המוקדשים לאחר פדיונם שלקא דעתך אמינא הואיל ואסיירי בגיזה ועבודה במומם נמי ליתסרי קמ"ל ורבנן נמי הכתיב **ויקרא כב-כא**] כל מוס לא יהיה בו ההוא מביעי ליה לכדתניא וכל מוס לא יהיה בו אין לי אלא שלא יהא בו מוס מנין שלא יגרום לו ע"י אחרים שלא יניח בצק או דבילה על גבי האופן כדי שיבא הכלב ויטלטנו ת"ל כל מוס אמר מוס ואמר כל מוס אמר ר' אמי הניח שאור ע"ג עיסה והלך וישב לו ונתחמצה מאליה חייב עליה כמעשה שבת ומעשה שבת כי האי גוונא מי מיחייב והאמר רב בר חנה

ר"ט"ו אפי' ימות. אם לא יקיימו אין מקיזין לו כפ"ק דפסחים (דף יא.) ומפרש טעמא דר"י מתוך שאדם כהול על ממונו אי שקית ליה מקום שאין עושין בו מוס אתי למיעבד במקום מוס ובמקום מוס ס"ל לר' יהודה כר' מאיר דלסר: הכל מודים. אע"ג דלפניו במטיל מוס אחר מוס כגון הכא דלחזו דס לין כן מוס גדול מזה שארי ימות אפילו הכי מודים במחמץ אחר מחמץ כלומר כל המסייעין בחימוץ כגון עורך אחר הגל ואופה אחר עורך כולן חייבין: במסרס אחר מסרס. אפי' כבהמת חולין דכתיב (ויקרא כב) ובראכס לא תעשו ואם בא אחד וכרת הביאים והניחו תלויין בכיס ובלא אחר ונתקו לגמרי חייב גס הוא: אם על כורת. שמינחו תלויין ויאל חייב על נותק לגמרי לא כל שכן: כל מוס. כל ריבויא היא ומשמע דלפי' כבעל מוס לא יתן מוס אחר: ורבנן סברי תמים יהיה לרצון. כתיב ברישא דקרא ומשמע הכי אוחו שאור תמים וראוי להיות לרצון כהואל מזההנא כך דכל מוס לא יהיה בו אכל כבעל מוס שרי: דיקלא בעלמא הוא. ללא קדוש ומאי איצטריך קרא למישרי להטייל בו מוס: הואיל ואסיירי בגיזה. כדאמר'י בפ"ב דבכורות (דף עו.) חזבה ולא גיזה: קמ"ל. דהואיל ונפדו שרי להטייל בו מוס אכל קודם פדיון אסור: לא יהיה. קרי ביה לא יהיה שלא יטיל בו מוס מוס לא יהיה בו מני למיכתב וכתוב כל מוס לרבות כולם: הניח שאור על גבי עיסה. מנחות: וישב לו ונתחמצה מאליה חייב. בהנחה בעלמא: כמעשה שבת. כי היכי דמיחייב מניח בשר על גחלים כשבת ונללה מאליו חייב: כמעשה כלי שבת. כלומר הכא חייב בהנחה בעלמא כי היכי דמיחייב כשבת אם היה עושה בו מעשה כלי גמור שהיך בו דהתם (כ"ט"ו)

תוספות ותדע דהא מפרש בשמעתין דפליגי במטיל מוס בבעל מוס דרבי מאיר אסר ורבנן שרו כדאמרין יקוי אע"פ שעושה בו מוס דתמים יהיה לרצון כתיב ובלבד שלא ישחט עליו דגורינו דלמא אתי לאערומי ולהקיי אפי' בלא אחזו דם ורבי שמעון מיקל טפי דלא גזר ושרי אף לשחוט עליו אע"פ שעושה מוס במתכוין והא דמפרש מוס טעמא דר' שמעון במתניתין משום דבר שאין מתכוין היינו טעמא משום דלע כרחיק מתני' לא איירי כעין ברייתא דבמתני' תנן וחכ"א יקוי ובלבד שלא יעשה בו מוס ובברייתא קתני וחכ"א יקוי אף ע"פ שעושה בו מוס אלא היינו טעמא משום דברייתא מיירי בשאין לו רפואה אא"כ יקוי במקום שיעשה בו מוס כמו באוזן או גניב שפתיים הלכך חשיב הך אחיזת דם כמזו והוה ליה כמטיל מוס בבעל מוס ואפילו במתכוין נמי שרי מאחר דאין לו רפואה אלא אם יעשה לו מוס אלא דגורינו לשחוט עליו דלמא אתי לעשות בו מוס כשיש לו רפואה בענין אחר ורבי שמעון לא גזר אבל במתני' כשיש לו רפואה בהקזת הגוף שאין עושה מוס ואפי' הכי אסר ר' יהודה דגזר מקום שאין עושה בו מוס אטו מקום שעושה בו מוס ורבנן שרו במקום שאין עושה בו מוס דלא גזר רבי שמעון אומר יקוי אע"פ שעושה בו מוס כלומר אף במקום שיכול לבא לידי מוס ולא שיהא פסיק רישיה ושרי דר' שמעון לטעמיה דאמר דבר שאין מתכוין מותר והשתא ניחא ההיא דפ"ק דפסחים (דף יא.) דמייתי התם מתני' דבכורות ומפרש טעמא דר' יהודה מתוך שאדם כהול על ממונו אי שרית ליה במקום שאין עושין בו מוס אתי למיעבד במקום שעושין בו מוס ורבנן כל שכן דאי לא שרית ליה אתי

למיעד והשתא מה צריך לטעמא דרבנן הול'ל דרבנן שרו משום דאפילו מטיל מום במתכוין ליכא איסורא דאורייתא כדדרשינן תמים יהיה לרצון אלא היינו טעמא כדפרישית דהתם מיירי בשיש לו רפואה ע"י הקזת הגוף שאין עושה בו מום וקצת קשיא מתורת כהנים דדריש התם קרא ומייתי עלה פלוגתא דמתני' דהוה ליה לאיתווי פלוגתא דברייתא והכי איתא בפרשת אמור אל הכהנים תמים יהיה לרצון אין לו אלא עשה לא תעשה מנין ת"ל כל מום לא יהיה בו יכול נפל מן הגג או נשבר יהא עובר עליו ת"ל לא יהיה בו מום אל תתן בו מום מכאן אמרו בכור שאחזו דם כו' כדאיתא בבכורות (דף לד.): הכל מודים במחמץ אחר מחמץ שהוא חייב. הקשה הרב רבינו יעקב מאורלייני"ש מהא דאמרינן פ"ק דע"ז (דף יג.): (גמרא עיר שיש בה עבודת כוכבים) גבי מקדיש בזמן הזה דקאמרינן נועל דלת בפניה והיא מתה מאליה ופריך וינשייה גיסטרא ומשני רבא שנראה כמטיל מום בקדשים ופריך נראה מטיל מום מעלייא הוא ומשני כאן בזמן שבית המקדש קיים כו' ופריך וליהוי כמטיל מום בבעל מום דאע"ג דלא חזי להקרבה אסור ומשני בעל מום אע"ג דלא חזי לגופיה דלמיה חזי לאפקוי הכא דלא חזי לא לגופיה ולא לדמיה והשתא הרי מחמץ אחר מחמץ דלא חזי לא לגופיה ולא לדמיה וחייב וי"ל דבזמן הזה יש לפטור יותר ועוד דבמחמץ מיחייב טפי כדאמר הכא דאפילו מאן דפטור מטיל מום בבעל מום מודה במחמץ אחר מחמץ דחייב: להביא נותק אחר כורת. פי' בקונטרס בא אחד וכרת את הביצים והניחם תלויים בכיס ובא אחר ונתקן לגמרי ואי אפשר לומר כן דבבכורות פרק על אלו מומין (דף לו ט): אמרינן נותק וכורת לא הו מומין פירוש משום דאיתנהו בכיס ונראה דכורת היינו שכתרו ממקום חיבורו ולא שנכתרו לגמרי: אלא למעוטי פסולי המוקדשין לאחר פדיונם. הוה מצי למימר למעוטי בזמן הזה דחשיב ליה בפי"ק דע"ז (דף יג.): נראה בעלמא ושמא לא צריך קרא להכי: אמר מום ואמר כל מום. השתא דרשי כולהו תנאי כל תיממה דבריש אלו עוברין (פסחים מג.): דפריך ורבי אליעזר אימא כל לרבות את הנשים כי כל לרבות עירובי וכי תימא רבי אליעזר לא דריש כי כל והתניא כו' מאן שמעת ליה דרשיש כל ר' אליעזר מאי קושיא הא איכא תנאי טובא דרשי כל וכו' ר' עקיבא בפרק התערבות (זבחים דף פב.) גבי כל חטאת וי"ל דמ"מ קשיא ליה התם דלא דמיא תנא שום דוכתא [שיסבור] דתערבות חמץ בכרת ועוד אע"ג דלא דרשי רבנן התם כל יש מקומות דדרשינן כגון במרובה (בי"ק דף סג.) דאמר כל רביא הוא ובפרק ב' דוסכה (דף כז:): דריש כל האורח בישראל ישבו בסוכות מלמד שכל ישראל יושבין בסוכה אחת ור' יהודה דריש הכא כל מום למטיל מום בבעל מום לא דריש התם כל בריש אלו עוברין (פסחים דף מג.): ובפרק קמא דכריתות (דף ד:): נמי דריש ר' יהודה כל דם לכך נראה דהתם כולה בדבר שאין סברא לרבות כגון עירובי וכגון נשים משום היקש וכגון מקצתו דבל תקטירו הני דוקא שייך לדמות ועל זה קאמר כמאן כו' אליעזר דרשי כל לרבות דבר שאין סברא לרבות ועל זה נמי קאמר ורבנן כל לא דרשי לרבות דבר שאין סברא לרבות: הניח שאור ע"ג גבי עיסה והלך וישב לו ונתחמצה מאליה. ואע"ג דכתיב בקרא לא תעשה ולא תאפה משמע מידי דעשייה כגון לישה ועריכה ואפייה וקיסוף הכי נמי לא תעשה קרינן ביה: ומעשה שבת כי האי גוונא מי מיחייב כו'. אע"ג דהדביק פת בתנור מיחייב התם משום דדרכו לאפתו כולו אבל כאן כשאדם מניח לתת שאור שלם ע"ג עיסה אין דרכה להתחמץ כולה אלא אותו צד לחודיה שנוגע בשאור ואותו צד עצמו אין דרכו להתחמץ חיומץ גמור (דכי ה"ג לא בעינא חמץ נוקשה) דדמי למאכל בן דרוסאי לפיכך דממי לה מעשה צלי של שבת דהיפך בו חייב לא היפך בו פטור דכל בצד אחד כמאכל בן דרוסאי

הוא:

כלום

לאו

א

ב

דף

אמר רבי יוחנן הניח בשר על גבי גחלים היפך בו חייב לא היפך בו פטור אמר רבא מאי חייב נמי דקאמר כמעשה צלי של שבת גופא אמר רבה בר בר חנה אמר רבי יוחנן הניח בשר על גבי גחלים היפך בו חייב לא היפך בו פטור היכי דמי אילימא דאי לא היפך ביה לא בשיל פשיטא אלא דאי לא מהפך ליה נמי הוה בשיל אמאי לא מיחייב לא צריכא דאי לא היפך ביה הוה בשיל מצד אחד כמאכל בן דרוסאי וקמ"ל דכל מצד אחד כמאכל בן דרוסאי לא כלום הוא אמר רבא ואם נצלה בו כנרוגרת מצד אחד במקום אחד חייב א"ל רבינא לרב אשי במקום אחד אין בשנים או ג' מקומות לא והתנן הקודח כל שהוא חייב היכי דמי אילימא במקום אחד כל שהוא למאי חזי אלא לאו בשנים או שלשה מקומות דחזו לצירוף לא לעולם במקום אחד דחזו לבבא דאקלידא ואיכא דאמרי אמר רבא אפילו בשנים וג' מקומות אמר ליה רבינא לרב אשי אף אנן נמי תנינא הקודח כל שהוא חייב היכי דמי אילימא במקום אחד כל שהוא למאי חזי אלא לאו בשנים ושלושה מקומות דחזו לצירוף לא לעולם במקום אחד דחזו לבבא דאקלידא תנו רבנן אילו נאמר [ויקרא ב-יא] אשר תקריבו לה' לא תעשה חמץ הייתי אומר אין לי (אלא) בלא תעשה חמץ אלא קומץ בלבד מנחה מנין ת"ל מנחה שאר מנחות מנין ת"ל [ויקרא ב-יא] כל מנחת אשר תקריבו לה' כשרה ולא פסולה ומכאן אמרו המחמץ את הכשירה חייב ואת הפסולה פטור בעי רב פפא חימצה ויצאת וחיצמה מהו כיון דיצאת איפסילה לה ביוצא וכי הדר מחמץ לה לא מיחייב עלה משום מחמץ אחר מחמץ או דילמא כיון דחימצה פסול יוצא לא מהני ביה וכי הדר מחמץ לה מיחייב עלה משום מחמץ אחר מחמץ תיקו בעי רב מרי חימצה בראשו של מזבח מהו אשר תקריבו אמר רחמנא והא אקריבה או דלמא מחוסר הקטרם כמחוסר מעשה דמי תיקו: והשתא דנפקא ליה מכל המנחה אשר תקריבו (לה') למה לי מיבעי ליה לכדתניא אשר תקריבו לרבות מנחת נסכים לחימוץ דברי רבי יוסי הגלילי רבי עקיבא אומר לרבות לחם הפנים לחימוץ מנחת נסכים מי פירות הם

רש"י איכא לפלוגי בין הפך ללח הפך כגון כה"ג כדמפרש לקמן דלוי לא הפך הוא בשיל מצד אחד אבל גבי חיומץ ליכא לפלוגי: אילימא דכי לא הפך ביה לא בשיל פשיטא. ללא היפך פטור דהא לא נללה ולא מידי עבד: מאכל בן דרוסאי. שלש הוא מוצא: קמ"ל. הא דקתני לא היפך פטור אע"ג דבשיל מצד אחד כמאכל בן דרוסאי לאו כלום הוא: ואם נללה בו מצד אחד כנרוגרת. לליה גמורה חייב אפילו כי לא היפך: קודח. חור כל שהוא במקדח בשבת חייב: דחזו ללכך. כמו שעושין נגריין כשצריכין לחור אחד קודחין שלשה קטנים זה בצד זה ומחצבים אותו: לבבא דאקלידא. לשון של מפתח שראשו חד וחובטן בתוך התיבה ופותח ונועל: אלף קומץ. שלל יטול קומץ לבדו ויחמיצנו: מנחה מנין. שלל יחמיץ כל המנחה יחד קודם קמינא: שאר מנחות מנין. דהאי קרא במנחת מנחת קמינא: פסולה. כגון זילתא או נטמאת: וחזו ויחמיצנה. כלומר גמר מעשה חיומץ שאפסילה: מהו. מי מיחייב משום מחמץ אחר מחמץ או לא: או דלמא כיון דחימצה לא מהני ליה בה פסול יואל. דללא קודשה גמורה היא ואין זה אלף פסול חיומץ וחייב כשאר מחמץ אחר מחמץ: חיומץ. לקומץ: בראשו של מזבח מהו. אשר תקריבו משמע כל זמן שמחוסרת הקרבה עבד עליה אבל לאחר הקרבה לא: מחוסר הקטרם. ליתנה על האש: והשתא דנפקא לו מכל המנחה. דלפילו כשהקומץ מעורבבת חייב עליה: אשר תקריבו. משמע דלקומץ לחודיה קאי לתה לי: לרבות מנחת נסכים לחימוץ. שאר חמץ חייב משום דהאי קרא גבי שאר מנחות שצריכין נאכלין כתיב איכטריד לרבווינהו להני והי"ו תנינא לה בתורת כהנים אין לי בלא תעשה חמץ אלף במנחת שצריכה נאכלין מנחתו שאין צריכה נאכלין מנין ת"ל כל המנחה וגו' להביא מנחת נסכים אבל לחם הפנים לא לקי עליה דקסבר מדה יבש לא נתקדשה ומר מרבי לחם הפנים ללא חיומץ כמאן דאמר רחמנא שמתן קרב למזבח אבל האי דלא קרב מיניה לא קסבר מדה יבש נתקדשה אבל מנחת נסכים לא לקי: (רש"י)

תוספות ואם נצלה בו כנרוגרת במקום אחד. פירוש צליה גמורה כל צרכו לגמרי יותר ממאכל בן דרוסאי: בשנים ושלושה מקומות. לא דמי להוציא חצי רגוגרת וחזו והוציא חצי רגוגרת בפרק המוציא יין (שבת דף פ. ה) דהתם טעמא כדאיתא בסוף הבונה (שם דף קד:): מחוסר קציצה לאו כמחוסר מעשה דמי אבל הכא אין דרך ביטול בכך ומחוסר נמי חתיכה וקריבה: מנחה מנין. דמחלקים לא נפקא לן אלא שיריים שאחר קמיצה והכא קודם קמיצה: שאר מנחות מנין ת"ל כל המנחה. ואפי' מאן דלא דריש כל הכא מודה דפשיטה דקרא הוא: אשר תקריבו למה לי. תיממה הא איצטריך למחמץ בראשו של מזבח דפטור כדאמרו או לכל הפחות אחר שהוצת האור ברובו דאשר תקריבו אמר רחמנא והא איקריבא: לרבות מנחת. נסכים לחימוץ לרבות לחם הפנים לחימוץ. מאן דמריב מנחת נסכים לא מריב לחם הפנים דקסבר מית יבש לא נתקדשה ולית בה קדושת הגוף עד לאחר אפייה אבל מאן דמריב לחם הפנים מודה במנחת נסכים וא"ת ולמה לי אשר תקריבו לרבות תיהוי בכלל כל המנחות וכי תימא דלא משמע אלא אותן הכתובים בפרשה הא אמרינן לעיל בהקומץ רבה (דף כא:): גבי כל מנחת חד כליל תהיה דמשמע עומר ושתיה הלחם כדקאמר התם שהכתנים

דורשים מקרא זה לעצמם וכי תימא משום היתם לא כתיב אלא מנחת חביתין ועל כרחין אתא לרבווי כל מנחת אכתי הא על כרחין מרבינן כמה מנחות שאין כתובות שם בפרשה דמשמע דכולהו בכלל מנחה כגון מנחת חוטא ומנחת כהנים חוץ מהנך מנחת נסכים ולחם הפנים ובקונטרס פי' דלא מתרבי מכל המנחה משום דלא דמו לשאר מנחות דבעו שמן ולבונה ומנחת נסכים לא בעיא לבונה ולחם הפנים לא בעיא שמן ולפי טעם זה כ"ש דמנחת חוטא ומנחת קנאות לא הוּו בכלל דלא בעו לא שמן ולא לבונה ותימה דהוּו ליה לאשמועינן רבותא ולימא לרבות מנחת חוטא ומנחת קנאות לחימוץ וכ"ש מנחת נסכים ושמן הנהו אע"ג דאין בהם שמן ולבונה כיון דנקמצות מיתרבו מכל המנחה דדמו טפי לאותם הכתובות שם דקרינא ביה חלקם לא תאפה חמץ אבל מנחת נסכים אינה נקמצת ומנחת כהנים אע"ג דאינה נקמצת כיון דאית בה שמן ולבונה דמלא להו טפי ויש פירושים מרש"י שכתוב בהן משום דהאי קרא גבי שאר מנחות ששיריהן נאכלין כתיב איצטריך לרבוויי בהו להני וה"ו בת"כ אין לי בלא תעשה חמץ אלא מנחות ששיריהן נאכלות מנחות שאין שיריהן נאכלין מנין ת"ל כל המנחה להביא לחם הפנים דברי רבי יוסי הגלילי כו' ויותר היה נראה לומר דלכך צריך רבוויי לחם הפנים ומנחת נסכים אינה באה בגלל עצמה ולחם הפנים אין מהן לאישים אבל שאר מנחות באות בגלל עצמן ויש מהן לאישים וטעם זה אשכחן לקמן (דף ט:). גבי הגשה דמרבי ר"ש שאר מנחות להגשה מאת המנחה וממעט שתי הלחם ולחם הפנים מדכתוב מאלה ומנחת נסכים מדכתוב והקריבה ומיהו תימה דמשמע הים דאי לאו מיעוטא הוּו מיתרבי להגשה מאת המנחה ומאי שנא לחימוץ דלא מיתרבו מכל המנחה הא חימוץ והגשה תרוייהו בחד פרשתא כתיבי במנחת מרחשת (ויקרא ב) ויותר היה לרבות מכל המנחה טפי מאת המנחה ועוד קשה דהכא איתרבו מכל המנחה מנחת העומר ומנחת סוטה והתם לא איתרבו מאת המנחה אלא בעי התם קרא לרבוויי דמרבה מנחת העומר להגשה מוהבאת ומנחת סוטה מן והקריב ומיהו בזה אין תימה בסברא דכל מרבה טפי מאת אבל זה ודאי תימה דהוי אפכא הכא מהתם דמכל המנחה מרבה מנחת העומר ומנחת סוטה ואילו מנחת נסכים ולחם הפנים לא מתרביא אלא מרבינן מאת המנחה לחם הפנים ומנחת נסכים ואילו מנחת העומר ומנחת סוטה לא מרבינן: מנחת נסכים מי פירות הן. ושאר מנחות ידוע דמגבלין במים דשמן מועט ובענין זה אי אפשר לנגב

לנגב אבל מנחת נסכים ומנחת סוטה לא מרבינן: מנחת נסכים מי פירות הן. ושאר מנחות ידוע דמגבלין במים דשמן מועט ובענין זה אי אפשר לנגב

דף נו ב

ומי פירות אין מחמיצין אמר ריש לקיש אומר היה רבי יוסי הגלילי מנחת נסכים מגבלה במים וכשרה לחם הפנים מדת יבש היא ושמענא ליה לר' עקיבא דאמר מדת יבש לא נתקדשה שלח (רבי ראובן) משמיה דרבי יוחנן כך היא הצעה של משנה ואיפוך אשר תקריבו לרבות לחם הפנים לחימוץ דברי רבי יוסי הגלילי ר' עקיבא אומר לרבות מנחת נסכים לחימוץ ואזדא ר' יוחנן לטעמיה דאמר ר' יוחנן רבי יוסי הגלילי ואחד מתלמידי ר' ישמעאל אמרו דבר אחד ומנו רבי יאשיה דתניא **[במדבר ז-א]** וימשחו ויקדש אותם רבי יאשיה אומר מדת הלח נמשח בין מבפנים בין מבחוץ מדת יבש נמשחו מבפנים ואין נמשחו מבחוץ רבי יונתן אומר מדת הלח נמשחו מבפנים ואין נמשחו מבחוץ מדת יבש לא נמשחו כל עיקר תדע לך שהרי אין מקדשות דכתוב **[ויקרא כג-ז]** ממשבותיכם תביאו לחם תנופה שתיים שני עשרונים סלת תהיינה חמץ תאפינה בכורים לה' אימתי הן לה' לאחר שנאפו במאי קא מיפליג באותם רבי יאשיה סבר אותם למעוטי מדת יבש בחוץ ור' יונתן סבר מדת יבש חול הוא ולא אצטריך קרא למעוטי כי איצטריך קרא למעוטי מדת לח מבחוץ לימא נמי ר' עקיבא ואחד מתלמידי ר' ישמעאל אמרו דבר אחד ומנו רבי יונתן משום דלא שוו במדת לח להדדי א"ל רב פפא לאבאי והא איכא ביסא דלח הוא א"ל כגון שלש על גבי קטבליא אי הכי דקאמר ליה רבי יונתן תדע לך שהרי אינה מקדשת לימא ליה כגון דכילא בעשרון דחול הכי השתא בשלמא ביסא לא כתב רחמנא דלעביד ביסא למילש ביה כי לש לה על גבי קטבליא לית לן בה אלא בעשרון כיון דאמר רחמנא עביד עשרון וכייל ביה שביק עשרון דקדוש וכייל בעשרון דחול תנו רבנן מנין למעלה מבשר חטאת ומבשר אשם ומבשר קדשי הקדשים ומקדשים קלים וממותר העומר וממותר שתי הלחם ומלחם הפנים ומשירי מנחות שהוא בלא תעשה ת"ל **[ויקרא ב-יא]** כי כל שאור וכל דבש לא תקטירו ממנו אשה לה' כל שהוא ממנו לאישים הרי הוא בבל תקטירו ושתי הלחם ולחם הפנים יש מהן לאישים והתניא יצאו שתי הלחם ולחם הפנים שאין מהם לאישים אמר רב ששת אין מגופו לאישים איתמר המעלה מכולם על גבי הכבש רבי יוחנן אמר חייב ר' אלעזר אמר פטור ר' יוחנן אמר חייב דתניא המזבח אין לי אלא מזבח כבש מנין תלמוד לומר **[ויקרא ב-יב]** ואל המזבח לא יעלו לרצון ור' אלעזר אמר פטור מ"ט דאמר קרא **[ויקרא ב-יא]** . שאור ודבש קרבן ראשית תקריבו אותם הוא דרבי לך כבש כמזבח אבל מידי אחרינא לא

רש"י ומי פירות אין מחמיצין. ולית ליה מגבלה במים וכשרה ומנחת כהנים וכהן משיה נמי איתרביא מנייה והגי משום פלוגתייהו נקט: וקפיד מנחת נסכים מי הוּו חימוץ הא מי פירות הן. דכשנן נגבלה דהא יש לה ג' לוגין לעשרון דכשלא שר חימוץ מנחות שאין שמן מרובה כו' נתנון בהו מים הלכך איתרבי בהו חימוץ אבל בהא מאי חימוץ איכא: מנגבלה במים. הלכך אית בהו חימוץ: מדת יבש היא. ללא היו נתנין דביסא שהיא כלי סרת ללא בעשרון כשמודדו ועשרון מדת יבש הוא: ושמענין לרבי עקיבא כו'. כפ' ב' מדות (לקמן דף ט:). וכיון דלאו קדושה היא עד שידקרנה בשלחן אמאי עבר עליה ולקמן פריך הא מדת לח היא (נמי שהרי נתנו) דביסא כשלאה ומשני ליה לקמן: שלח רבין ודאי כך ה'ענת המשנה. כדלמרו: אבל אפיר לה. משום דהאי פירכא: ואזדא ר' יוחנן לטעמיה. דמוקי הך דלחם כו' יוסי אלמא לר' יוסי מדת יבש נתקדשה לטעמיה כו': וימשחו ויקדש אותם. אכלי מזבח קאי דלחם הים: מדת הלח. הן וחזי הן וכולהו אידך דמפרש כפ' ב' מדות (לקמן דף ט:): תדע לך. דלא נמשכה שהרי אינה מתקדשת מה שצרכה עד לאחר שנאפו דהנור מקדשו דהנור היה בעזרה אבל מעיקרא לא קדשוהו עשרון שנמדדו בו ורבי יאשיה דריש בכורים לה' אקודם אפייה קאי: אותם כפנים. של כלי משמע: וימא נמי ר' יוחנן ר"ע ור' יונתן אמרו דבר אחד. דהא תרוייהו אית להו מדת יבש לא נתקדשה: משום דלא שוו. ר"ע ור' יוחנן במדת לח כי הדדי דרבי יונתן אמר מדת לח כפנים ולא בחוץ ור"ע סבר בין מצפנים בין מבחוץ נתקדשה כפ' שתי מדות (לקמן דף ט:). והאיכא ביסא. כלי קטבליא. עור: לימא ליה. רבי יאשיה הכי ללא נתקדשה עד אפייה: כגון דכילא בעשרון דחול. כי היכי דנשתתב גבי לישה: עשרון. כתיב צהורה ועשרון סלה: קדשי קדשים. כגון זבחי שלמי כזור דהן ככשי עזרה: מותר העומר. קדשים שנתרו מן הקומץ: כל שממנו לאישים. כל שעלה כבר ממנו למזבח ומבשר קרבנות כבר עלו חלב וכליות ומן המנחות כבר עלה הקומץ ומשתי הלחם כבר עלו חלבי ככשי עזרה הבאין עמיה וכגופן דמו ומלחם הפנים צדיק לכוונה: יצאו שתי הלחם ולחם הפנים: מדון הגשה לקמן בהאי פירקין (דף סא:). אין מגופו לאישים. הלכך לענין הגשה לא דמו לשאר מנחות שמגופו לאישים אבל לענין הקטרה קדשים נינהו דככשי וצדיקין מתירין אותן: מכולם. מאלה מאלה: חייב. כאלו העלהו על המזבח: (מזבח) ואל המזבח לא יעלו. דסמיק ללא תקטירו ממנו אשה: אותם. ב' הלחם מן (רש"י)

הוספות ומי פירות אין מחמיצין. פירשתי בריש פירקין (דף נג: ד"ה אין): ושמענין ליה לר"ע דאמר מדת יבש לא נתקדשה. לקמן בפ' שתי מדות (דף צ:). וא"ת דלמא ס"ל תנור מקדש דהיינו משקמו פניה ועדיין יכול לבא לידי חימוץ ונראה לדקדק מתוך כך דמשקמו פניו תו לא אתי לידי חימוץ ונפקא מינה למצות של פסח ובסוף פ"ק דשבת (דף יט:). משמע דמהיא שעתא חשיב אפייה גמורה דאמר התם ולא חררה על גבי גחלים אלא כדי שיקדמו פניה ושמן ז' היא שיעור כמאלה בן דרדוסא ופלוגותא היא בקרימת פניה התם אי תוי בתחתון או בעליון וצ"ע דמשמע הכא דאי מדת יבש נתקדשה קדשי לחם הפנים משנמדד בו סולת בעשרון ולא משתמיט בשום דוכתא דליקדוש אלא או בתנור או על השולחן לקמן בפרק שתי הלחם (דף צה:). דקאמר ושניהם מקרא אחד דרשו והוא דרך חול כו' ובפרק ב' דמעילה (דף ט:). תנן גבי לחם הפנים קרמו בתנור הוכשרו ליפסל וגבי מנחות קתני קדשו בכלי: רבי יאשי' סבר אותם למעוטי מדת יבש מבחוץ. ולהכי ממעט מאותם מדת יבש טפי ממדת לח דוימשחו גבי כלי המזבח כתיב שהן מדת לח כך פירש בקונט' ומשמע שהיה בהן רבוויי משיחה יותר ממדת יבש וא"ת ההוא סוגיא דברישי פ"ב דשבועות (דף טו:)

במקטיר שאור ועירובין שאור בפני עצמו ועירובין מיירי כדפרישית לעיל ואם התרו בו משום שאור ומשום עירובי שאור אמאי לא לקי תרתי כי היכי דכי אתרו ביה משום עירובי שאור לחודיה דלקי אלא יש לפרש דתרתי לא לקי דקאמר אעירובי שאור ועירובי דבש קאי דלא לקי אתרווייהו אלא חדא אבל קשה מההיא דנזיר פ' ג' מינים (דף לח:). דהא איצטריך מכל אשר יעשה מגפן היין לשאר דברים כגון עליו ולולבין ובין הבינים וא"כ [אם] איתא דרבא כרב יהודה כי היכי דלא לקי אריחיים וארכב משום כי נפש הוא חובל הואיל ולדברים אחרים אתא לא לילקי נמי אזג וחרצן משום דכל אשר יעשה מגפן היין דהא אתא נמי לשאר דברים: ואיכא דאמרי חדא נמי לא לקי. כאן ובפ' המקבל (ב"מ דף קטו:). ובפרק כל שעה (פסחים דף מא:). השיטה שיום אבל בנזיר פרק ג' מינין (דף לח:). אההיא דזג וחרצן דמייתי בפ' כל שעה (פסחים דף מא:). איתא התם איפכא דאביי אמר לוקה ורבא אמר אינו לוקה על לאו שבכללות והוא כמו איכא דאמרי [דהכא] שאינו לוקה אפילו אחת ויש כיוצא בה הרבה בה"ש סוגיות הפוכות בההוא פירקא גופיה בסופו ההיא דנזיר ממורט (נזיר דף מו:). וההיא דבוהן יד ובוהן רגל ותרוייהו איפכא ביוצא בשילהי הוציאו לו (דף סא:). וכן בפ' קמא דבכורות (דף ג. פלוגתא דרבה ורב חסדא בטרופה חיה ואיפכא בפ' דתמורה (דף יא:). וההיא דאם ארץ לא ארץ דפליגי רב הונא ורב אדא בר אבהו בפרק המדיר (כתובות דף עא:). ובפרק בתרא דנדירים (דף פא:). איפכא וההיא דידים שאין מוכיחות בפ' דנדירים (דף ה:). ואיפכא בפ' בתרא דנזיר (דף סב. ע"ש) וההיא דנרבעו ולבסוף נעבדו דפרק אין מעמידין (ע"ז דף כד.). ובתמורה בפ' כל האסורין (דף ל: ע"ש) וההיא דתני אבוה דר' אבין בהניזקין (גיטין דף נג.). ובהגוזל בתרא (ב"ק דף קיז.). ועוד כמה סוגיות הפוכות כי ההיא דמתנה זו מבוטלת היא תיבטל היא תיבטל (דף כד.). ובגיטין בריש השולח (דף לב.). וההיא דרב פפא דהלכתא מלוה על פה דסוף גט פשוט (ב"ב דף קעו.). ובפ' דקידושין (דף יג:). וההיא דאכלה ערלה שביעית וכלאים הרי זו חזקה בפ' האשה שנפלו (כתובות דף פ.). ובחזקת הבתים (ב"ב דף לו.). וההיא דמחזורת לו מה דרך בגלוי בפרק בתרא דנזיר (דף סג.). ובפ' כיצד צולין (פסחים דף פא:). וההיא דפירורין שאין בהן כזית אסור לאבדן ביד בסוף נוטל (שבת דף קמג.). ובבכורות בריש אלו דברים (דף נב:). מותר וההיא דגבי עולה ואימורין מצטרפין בפ' השוחט והמעלה (זבחים דף קט.). ובמעילה בפרק קדשי מזבח (דף טו:). (תוספות)

דף נט

מתני' יש טעונות שמן ולבונה שמן ולא לבונה לבונה ולא שמן ולא טעונות שמן ולבונה מנחת הסולת והמחבת והמרחשת והחלות והרקיקין מנחת כהנים מנחת כהן משיח מנחת עובד כוכבים מנחת נשים מנחת העומר מנחת נסכים טעונה שמן ואין טעונה לבונה לחם הפנים טעון לבונה ואין טעון

שמן שתי הלחם ומנחת חוטא ומנחת קנאות אין טעונין לא שמן ולא לבונה: **גמ'** אמר רב פפא כל היכא דתנן עשר תנן לאפוקי מדרבי שמעון דאמר מחצה

חלות ומחצה רקיקין יביא קמ"ל דלא תנו רבנן **[ויקרא ב-טו]** ונתת עליה שמן ולא על לחם הפנים שמן שיכול והלא דין הוא ומה מנחת נסכים שאינה טעונה לבונה טעונה שמן לחם הפנים שטעון לבונה אינו דין שטעון שמן ת"ל עליה שמן ולא על לחם הפנים שמן **[ויקרא ב-טו]** ושמת עליה לבונה עליה לבונה ולא על מנחת נסכים לבונה שיכול והלא דין הוא ומה לחם הפנים שאינו טעון שמן טעון לבונה מנחת נסכים שטעונה שמן אינו דין שטעונה לבונה תלמוד לומר עליה עליה לבונה ולא על מנחת נסכים לבונה מנחה לרבות מנחת שמיני ללבונה היא להוציא שתי הלחם שלא יטענו לא שמן ולא לבונה אמר מר עליה שמן ולא על לחם הפנים שמן אימא עליה שמן ולא על מנחת כהנים מנחת כהנים הוה ליה לרבוויי שכן עשרון כלי חוץ וצורה הגשה ואישים אדרבה לחם הפנים הוה ליה לרבוויי שכן ציבורא חובה טמיא דאכיל פיגולא בשבתא מסתברא נפש אמר מר עליה לבונה ולא על מנחת נסכים לבונה אימא עליה לבונה ולא על מנחת כהנים מנחת כהנים הוה ליה לרבוויי שכן עשרון בלול בלוג מוגש בגלל עצם אדרבה מנחת נסכים הוה ליה לרבוויי שכן ציבורא חובה ואיטמי בשבתא מסתברא נפש: מנחה לרבות מנחת שמיני ללבונה ואימא להוציא האי מאי אי אמרת בשלמא לרבות שפיר אלא אי אמרת להוציא למה לי שעה מדורות לא ילפינן: היא להוציא שתי הלחם שלא יטענו לא שמן ולא לבונה ואימא להוציא מנחת כהנים מסתברא מנחת כהנים הוה ליה לרבוויי שכן עשרון כלי מצה ועצם הגשה ואישים אדרבה

רש"י מתני' מנחת הסולת. דמתנדב מנחה הסם מביא עשרון סלת ואין ולבונה וזבוללה וקומא כו' כו' שיהי חיה ובידיה כחיב שמן ולבונה בכל הגן אחריני לא כחיב לבונה אלא ממנחת סלת גמירין דכתיב בה נפש ומשמע דכל מנחת יחיד טעונה שמן ולבונה כו': החלות והרקיקין. האומר הרי עלי מנחת מאפה מביא חלות או רקיקין כדכתיב בויקרא ובהגן חזיב תרתי כיון דלוי בעי חלות מיייתי ואי בעי רקיקין מיייתי: ומנחת נשים. אשה שהתנדבה מנחה: ומנחת העומר. בה נמי כתיב שמן ולבונה כדכתיב (ויקרא ב) ואם תקריב מנחת כהנים והיא מנחת העומר אכל מנחת נסכים לא בעי' לבונה כדמפרש בגמ': גמ' כל היכא דתנן. הגן מנחות דמתניחין (מנחות ע"א) תנן כלומר כוון בצוה עשר חלות כדאמרי' באלו מנחות (לקמן עו:). לאפוקי מדרבי שמעון. דלמח לקמן בהאי פירוקי (דף סג.). האומר הרי עלי מנחת מאפה אם רצה יביא מחלה חלות מחלה רקיקין: קמ"ל. רב פפא דכל מנחות דמתניחין עשר (הוא) יניחו דהך חלות עשר חלות והך דרקיקין עשר רקיקין דהך תרתי דומיא דאיך: ל"א כל היכא דתנן עוד בצא אחתה דמתני' ובפ' אלו מנחות שחנה היא סודרי מנחות דמתניחין דדינן איה עשר חלות עשר חלות והך דרקיקין עשר חלות ומתני' מדרי' שמעון דלמח כו' דלתידיה איכא ל"א דמנחת מאפה איכא ביה ג' מנחות אי בעי כוליה מנחות ואי בעי כוליה רקיקין ואי בעי ה' חלות וה' רקיקין ומתני' מדרי' שאל מנחות: ונתת עליה שמן. מנחת העומר קאי: מה מנחת נסכים שאינה טעונה לבונה. כדקתני לקמן עליה לבונה ולא על מנחת נסכים לבונה: טעונה שמן. כדכתיב (במדבר כח) בלולה בשמן כתיב: לרבות מנחת שמיני ללבונה. היא להוציא שתי הלחם שלא יטענו לא שמן ולא לבונה ואימא להוציא מנחת כהנים מסתברא מנחת כהנים הוה ליה לרבוויי שכן עשרון כלי מצה ועצם הגשה ואישים אדרבה לחם הפנים שטעון לבונה אינו דין שטעון שמן ת"ל עליה שמן ולא על לחם הפנים שמן **[ויקרא ב-טו]** ושמת עליה לבונה עליה לבונה ולא על מנחת נסכים לבונה שיכול והלא דין הוא ומה לחם הפנים שאינו טעון שמן טעון לבונה מנחת נסכים שטעונה שמן אינו דין שטעונה לבונה תלמוד לומר עליה עליה לבונה ולא על מנחת נסכים לבונה מנחה לרבות מנחת שמיני ללבונה היא להוציא שתי הלחם שלא יטענו לא שמן ולא לבונה אמר מר עליה שמן ולא על לחם הפנים שמן אימא עליה שמן ולא על מנחת כהנים מנחת כהנים הוה ליה לרבוויי שכן עשרון כלי חוץ וצורה הגשה ואישים אדרבה לחם הפנים הוה ליה לרבוויי שכן ציבורא חובה טמיא דאכיל פיגולא בשבתא מסתברא נפש אמר מר עליה לבונה ולא על מנחת נסכים לבונה אימא עליה לבונה ולא על מנחת כהנים מנחת כהנים הוה ליה לרבוויי שכן עשרון בלול בלוג מוגש בגלל עצם אדרבה מנחת נסכים הוה ליה לרבוויי שכן ציבורא חובה ואיטמי בשבתא מסתברא נפש: מנחה לרבות מנחת שמיני ללבונה ואימא להוציא האי מאי אי אמרת בשלמא לרבות שפיר אלא אי אמרת להוציא למה לי שעה מדורות לא ילפינן: היא להוציא שתי הלחם שלא יטענו לא שמן ולא לבונה ואימא להוציא מנחת כהנים מסתברא מנחת כהנים הוה ליה לרבוויי שכן עשרון כלי מצה ועצם הגשה ואישים אדרבה

בגלל זכה: מנחת נסכים איבוד היא שהרי בזה עם התמידון ועומד נמי ליבוד ושהיה חובה וזכות שבת וטומאה: מסתברא נפש. מנחת סלת כתיב נפש וכתוב לבונה ומתהם גמירין לכל מנחת יחיד שטעונה לבונה: אי אמרת בשלמא לרבות פסיר. דס"ח א"ה שנה מדורות לא ילפינן קמ"ל: (רש"י)

תוספות ונתת עליה שמן. האי קרא במנחת העומר כתיב ואיצטריך למעוטי לחם הפנים משמע דלא תיתי בק"ו ממנחת נסכים שאינה טעונה לבונה טעונה שמן והיא גופה דאינה טעונה לבונה לא ידעינן אלא מסיפיה דקרא דדריש עליה לבונה ולא על מנחת נסכים לבונה דלא ניהדר ונילף בק"ו מלחם הפנים שאין טעון שמן כדממעטינן מרישה דקרא וטעון לבונה ואין שייך כאן לומר דלא נכתוב עליה למעוטי לא בשמן ולא בלבונה ונימא חד וחד תיקום בדוכתיה כי ההוא דפ"ב דזבחים (דף יז.) דלא דמי דהכא בלא ק"ו נמי הוה גמירי מהדדי או משאר מנחות או מדאיקרו מנחה תדע דהא אהני ק"ו דהכא איכא פירכי טובא: היא להוציא שתי הלחם. איצטריך למעוטי משום דאיקרו מנחה כדכתיב (ויקרא כג) מנחה חדשה: ואימא עליה שמן ולא על מנחת כהנים שמן. פי' בקונטרס והוא הדין למנחת נשים וגרים ונראה דלא בעי לאקשווי מהנהו משום דדמו טפי לכל המנחות הכתובות שם דבעו שמן אבל מנחת כהנים לא דמיא להו דכליל: כלי. פי' בקונטרס כל המנחות בעו כלי ללוש בפרק שתי הלחם (לקמן דף צו.) שאלו לרבי [זו] מנין כו' אבל לחם הפנים אינו נקדש אלא בתנור וקשה אי מדת יבש נתקדשה לחם הפנים נמי בעי כלי כדמוכח לעיל (דף נז.) דמרבי לחם הפנים לחימוץ ואי מדת יבש לא נתקדשה תרוייהו לא בעו כלי ואי משום השמן בעו כלי אם כן לחם הפנים נמי דהא בעי למימר שיהא טעון שמן בלישה כמנחה ונראה לפרש דכלי היינו דלענין כלי שוה אהדי מנחת העומר ומנחת נסכים אבל לחם הפנים בעי שולחן ובזיכין ללבונה ומיהו גבי לבונה דבסמוך לא יתכן לומר כן: פיגול בשבת. אין זה כרוב דאמר בפ"ק (לעיל ה:) דאין מחשבה פוסל אלא במי שראוי לעבודה לאפוקי מנחת העומר ואע"ג דהתם איירי במחשבה שלא לשמו ה"ה במחשבת פיגול מיייתי לה בפ"ב דזבחים (דף כו:): (תוספות)

ב נט דף

שתי הלחם הוה ליה לרבווי שכן ציבור חובה טמא דאכל פיגולא בשבתא מתירי תנופה בארץ בזמן חדש והני נפישן מסתברא נפש: **מתני'** וחייב על השמן בפני עצמו וחייב על לבונה בפני עצמה נתן עליה שמן פסלה לבונה ילקטנה נתן שמן על שיריה אינו עובר בלא תעשה נתן כלי על גבי כלי לא פסלה: **גמ'** תנו רבנן **[ויקרא ה-יא]** לא ישים עליהן שמן ואם שם פסל יכול לא יתן עליה לבונה ואם נתן פסל תלמוד לומר כי חטאת יכול אף בשמן תלמוד לומר היא ומה ראית לפסול בשמן ולהכשיר בלבונה פוסל אני בשמן שאי אפשר ללקטו ומכשיר אני בלבונה שאפשר ללקטה בעא רבה בר רב הונא מרבי יוחנן נתן עליה לבונה שחוקה מהו משום דאפשר ללקטה והא לא אפשר ללקטה או דילמא משום דלא מיבלעא והא נמי לא מיבלעא תא שמע ולבונה ילקטנה דלמא חדא ועוד קאמר חדא דלא מיבלעא ועוד ילקטנה תא שמע מכשיר אני בלבונה שאפשר ללקטה הכא נמי חדא ועוד קאמר מאי הוה עלה אמר רב נחמן בר יצחק תניא מנחת חוטא ומנחת קנאות שנתן עליה לבונה מלקט את הלבונה וכשרה ואם עד שלא ליקט לבונתה חישב עליה בין חוץ לזמנו בין חוץ למקומו פסול ואין בו כרת ואם משליקט לבונתה מחשב עליה חוץ למקומו פסול ואין בו כרת חוץ לזמנו פיגול וחייבין עליו כרת ותיהוי פך ואמאי פסלה במחשבה דחוי הוא אמר אביי חטאת קרייה רחמנא רבא אמר הא מני חנן המצרי הוא דלית ליה דחויין דתניא חנן המצרי אומר אפילו דם בכוס מביא חבירו שלא בהגרלה ומזוג לו רב אשי אמר כל שבידו לא הוה דחוי אמר רב אדא כוותיה דרב אשי מסתברא דמאן שמעת ליה דאית ליה דחויין רבי יהודה היא דתנן ועוד א"ר יהודה נשפך הדם ימות המשתלח מת המשתלח ישפך הדם ואילו היכא דבידו תניא ר' יהודה אומר כוס היה ממלא מדם התערובות וזרקו זריקה אחת כנגד היסוד אמר רב יצחק בר יוסף אמר רבי יוחנן נתן משהו שמן על גבי כזית מנחה פסול מאי טעמא לא ישים שימה כל דהו עליה עד דאיכא שיעורא ואמר רב יצחק בר יוסף אמר רבי יוחנן נתן כזית לבונה על גבי משהו מנחה פסול מאי טעמא לא יתן כתיב עד דאיכא נתינה עליה

רש"י שתי הלחם אין טעון כלי שרת ללבוש אלא תנור כדקתני בפירק שתי הלחם (לקמן דף ט"ה): לישתן ועריכתן בחוץ ואי נלושו בכלי שרת מיפסלו ביוזא עומר ומנחת (נסכים) וכל המנחות באות מזה ושתי הלחם חמץ שתי הלחם אין באות בגלל עצמן אלא בגלל כבשים שתי הלחם אין טעונות הגשה כדמפרש במתני' ואין מהו לאישים אבל עומר ומנחת כהנים באין בגלל עצמן וטעונות הגשה ויש מהו לאישים שתי הלחם פיגול נהג בהו דכבש מחזיר וקריבין בשבת כעומר ובכלד שאיפיו מערב שבת: מתיר. עומר מתיר חשק בדמיה ושתי הלחם במקדש אבל שאר מנחות לא שרו מידי: תנופה. עומר ושתי הלחם בעו תנופה כדכתיב (ויקרא כג) והניח את העומר ושתי הלחם כתיב (שם) והניח הכהן אותם שאר מנחות לא בעו תנופה: בארץ. עומר ושתי הלחם אין באין אלא מהתבואה ארץ ישראל כדקתני לקמן בפ' כל הקרבנות הגבור (דף קנ"ג): באין מדרך ומחולקת לדרך חוץ מעומר ושתי הלחם: בזמן. עומר ושתי הלחם קבוע לזמן פסח ועצרת: חדש. עומר ושתי הלחם אין באין אלא מן החדש בפ' כל הקרבנות (שם): מתני' וחייב על שמן. אם נתנו על מנחת חוטא: נתן כלי. ובחורו שמן על גבי כלי של מנחת חוטא לא פסלה: גמ' כי חטאת. כלומר אפילו נתן עליה לבונה מקרי חטאת ומכפרת: לבונה שחוקה. משנפלה בסלה אי אפשר ללוקטה ופסלה: ה"פ. דקתני במתניתין ילקטנה אלמא משום לקיטתה מכשירין הא שחוקה פסולה דאינה נלקטת: חדא דלא מיבלעא כו'. ולעולם בליעה עיקר והיכא דליכא לקיטתה מהכשרה נמי משום דלא מיבלעא: ה"ג מנחת חוטא ומנחת קנאות כו': ואין בו כרת. הואיל והיה בזה פסול אחרונה לא חייב על זה פיגול דאמר בהקומץ (זוטר) [לעיל דף ט"ז]: כהרצאת כשר כך הרצאת פסול: משליקט לבונתה. חזרה להכשירה וחייב עליה פיגול אלמא מדקאמר כל זמן שלבונה בתוכה פסולה היא ש"מ בלקיטתה חילוף מילתא: ותיהו פך. הך מנחה בעוד שהלבונה בחובה ההא כחילו נפל עליה פך שמן דלא הוה חזיר ולא תיחול עלה ממחשבת פסול כלל דלכא לכוט לה תיחשב ה"מ אמאי פסולה במחשבת לחויה היא: חטאת קרייה רחמנא. אפילו כי נתן לבונה הלבך מהניא בה מחשבת למיפסל: אפילו דם. שעיר הגעשה בפנים כבוס ומת המשתלח: מביא חבירו. כלומר שעייר מן השוק יביא: ומזוג ליה. וישלחנו לעזאזל אלמא לית ליה דחויין לומר מה המשתלח אידחי ליה דם שפסול ושפיקה בעי ויביא שנים אחרים: רב אשי אמר. אפילו תימא רבנן: וכל שבידו. לתקן כגון הך לבונה דבידו ללוקטה לא הוה דחוי ומיניא מחשבת: נשפך הדם. על הארץ של שעיר הגעשה בפנים: ימות המשתלח. מביא שנים אחרים או אם מת המשתלח ישפך דם של חבירו על הקרקע ויביא שנים אחרים אלמא אית ליה דחויין: מדם התערובות. בפ' תמיד נשחט (פסחים דף סד.) כוס היה ממלא מדם התערובות של פסחים שנתמטו על הרצפה משום דחיישין לאחור שנתקבל הדם אחד מן הפסחים נשפך לדרך ולא נזרק והשתה משתרי בזריקה דהאי כוס דקיימא לן נשפך הדם מן הכלי על הרצפה ואפסו כשר: וזרקו זריקה אחת כנגד היסוד. אלמא כיון דבידו ללוקט לא הוה דחוי: שימה. דשמן משמע כל דהו ומיהו מנחה בעיין כזית ודכתיב עליה דמשמע עד דאיכא שיעורא: (רש"י)

תוספות כי חטאת היא. בפ"ק (לעיל דף ד.) דרשינן ליה לדרשא אחריתי ועוד דרשינן לקמן בפרק בתרא (דף קח.) דרשה שלישית ומיהו תרי חטאת היא כתיבי במנחת חוטא: ותיהו פך פירוש אמאי פסלה בה מחשבה. לא גרסינן והכי גרסינן ותיהו דחוי בין אמתני' ובין אבריתא ותיהו דחוי אמאי מיתכשרא בליקוט לבונה הואיל ונזחה תדחה [משני] חטאת קרייה רחמנא אפילו כי נתן בה לבונה חזרת להכשירה והכותב בספרים הפירוש טעה כסבור הך קושיא דמקשי ותיהו דחוי אפסול מחשבה קאי ופי' בגליון הספר אמאי פסלה מחשבה וכתב למעלה מפירושו פירוש לסימן שזה פירוש והמעתיק טעה וכתב הכל בספר ושניהם טעו דאפסול מחשבה לא

פריך מידי דאי משליקט לבונה אמאי לא תיפסיל בה הרי כשרה להקטיר וכיון דכשרה היא אהניא בה מחשבת פיגול וכו' מחשבת פסול אם עד שלא ליקט לבונה קדתי פסול ואין בו כרת ההוא לאו משום מחשבה הוא אלא מפני שהקמיצה פסולה היא בעוד הלבונה עליה כדקתני אם שם שמן פסול לגבי שמן לבונה לא מכשר אלא לפי שאפשר ללוקטה וכל זמן שלא ליקטה כל עבודותיה בפסול ולפי גירסת הטועים הכי פירוש ותיהוי פך אמאי פסול בה מחשבה בהך מנחה בעוד שהלבונה בתוכה תהא כאילו נפל עליה פך שמן דלא הוה הזיא ולא תיחול לה מחשבת פסול כלל דלכי לקוט לה תיתכשר אמאי פסלא במחשבה דחזיה היא [משני] חטאת קרייה רחמנא אפילו כי נתן עליה לבונה והלכך מהניא ביה מחשבה ליפסל כך הגיה רש"י בפירושו ולפי שאינו בכל הפירושים כתבתיו ודבר תימה הוא מאי קפריך ותיהוי דחוי הא בהדיא דרש לה בברייתא מדכתבי חטאת ורובא נמי למה דחק לתרץ חנן המצרי היא: כל שבידו לא הוי דחוי. צריך לחלק בין זה לההיא דזבחים בריש קדשי קדשים (דף נט.) דכל הקדשים שהיו עד שלא נפגם המזבח ואח"כ נפגם המזבח פסולין דאמאי פסולין הא לא הוי דחוי כיון דבידו לתקן את המזבח: כוס היה ממלא מים התערבות. אע"פ שדם התמצית מעורב בו ר' יהודה לטעמיה דאמר אין דם מבטל דם (זבחים דף עה.). (תוספות)

דף - א

הוי רבוי אחר רבוי ואין רבוי אחר רבוי אלא למעט ואיכא דאמרי אמר רב יצחק בר יוסף בעי רבי יוחנן נתן משהו שמן על גבי זבית מנחה מהו מי בעינן שימה כתיבה או לא תיקו: נתן שמן על שיריה: ת"ר [ויקרא ה-יא] לא ישים עליה שמן ולא יתן יכול בשני כהנים תלמוד לומר עליה בגופה של מנחה הכתוב מדבר ולא בכהן יכול לא יתן כלי על גבי כלי ואם נתן פסל ת"ל עליה בגופה של מנחה הכתוב מדבר: מתני' יש טעונות הגשה ואין טעונות תנופה הגשה ותנופה תנופה ולא הגשה לא תנופה ולא הגשה ואלו טעונות הגשה ואין טעונות תנופה מנחת הסולת והמחבת ומרחשת והחלות והרקיקין מנחת כהנים ומנחת כהן משיח מנחת נכרים מנחת נשים ומנחת חוטא רבי שמעון אומר מנחת כהנים ומנחת כהן משיח אין בהן הגשה לפי שאין בהן קמיצה וכל שאין בהן קמיצה אין בהן הגשה: גמ' אמר רב פפא כל היכא דנתן עשר תנן מאי קמ"ל לאפוקי מדברי שמעון דאמר מחצה חלות ומחצה ריקין ביא קמ"ל דלא: מנא הני מילי דנתנו רבנן אילו נאמר [ויקרא ב-ח] והבאת אשר יעשה מאלה לה' והקריבה אל הכהן והגישו הייתי אומר אין לי שטעון הגשה אלא קומץ בלבד מנחה מנין תלמוד לומר מנחה מנחת חוטא מנין ת"ל את המנחה ודין הוא נאמר הכא

רש"י (הוי רבוי אחר רבוי. וגבי שמן כתיב עליה דהיינו זבית וגבי לבונה כתיב עליה דמשמע עד לאיכא שיעורא): בלבונה כתיב נהינה ונהינה כתיב כדכתיב (ויקרא כב) ונתן לכהן את הקדש ובההיא נהינה כתיבה אכילה וכל אכילה כזית עליה משמע דנמנחה נמי בעינן כזית הוי רבוי אחר רבוי לגבי שמן כתיב עליה דהיינו זבית וגבי לבונה כתיב עליה הוי רבוי אחר רבוי ואינו אלא למעט דגבי לבונה לא בעינן זבית משהו נמי חייב: מי בעינן שימה. דשמן דומיא דנהינה לבונה דלא מחייב אלא כזית או לא: יכול בשני כהנים. דלא יתחייבו שני לאוין עד שיהו שני כהנים אחד נותן שמן ואחד נותן לבונה אבל חד כהן לא מחייב אלא חד לאו: בגופה של מנחה הכתוב מדבר. תלויין שני הלאוין כיון שנתן שמן ולבונה על המנחה חייב שיהו שני כהנים אחד נותן שמן ואחד נותן לבונה אבל חד כהן לא יתן כלי על גבי כלי ואם נתן פסל ת"ל עליה בגופה של מנחה. עד שיערב את השמן או הלבונה במנחה: מתני' כל שאין לה קמיצה. להחיר שירים לכהנים: אין לה הגשה. כדקתני דברייתא לקמן ויאלו אלו מנחת כהנים ומנחת כהן משיח שאין מהן לכהנים: גמ' עשר חנו. כחרי לטיני כדפרישית לעיל (דף נט.): והבאת את המנחה. בההוא קרא כתיב והגישו אל המזבח: אלא קומץ בלבד. שנעשה לה: מנחה כו'. שטעונה הגשה קודם קמיצה: ודין הוא. דמנחת חוטא טעונה הגשה ולא כצדק קרא: (רש"י)

תוספות מי בעינן שימה דומיא דנתינה או לא. בפ"ק דכריתות (דף ו: פליגי רבי יהודה ור"מ גבי שמן המשחה דר' מאיר סבר על בשר אדם לא יסך וכתבי ואשר יתן ממנו על זר מה סיכה כל שהוא אף נתינה כל שהוא ור' יהודה סבר ילפינן נתינה דזר מנתינה דעלמא מה נתינה דעלמא כזית אף נתינה דהכא כזית והשתא הך בעיא דהכא ניחא לתרוייהו דאפילו לר"מ דיליף התם משום דנתינה וסיכה בחדא מילתא כתיבי אלא שזה כתוב באזהרה וזה כתוב בכרת ואפילו לר' יהודה נמי דלא יליף התם דלמא הכא מודה כיון דנתינה ושימה כתיבי בחד קרא והא דמשמע דנתינה בעלמא כזית היינו משום דילפינן מנתינה דתשלומי תרומה דהויא כזית כרבנן דפרק כל שעה (פסחים לב:) ודלא כאבא שאול דלדידיה שוה פרוטה בעי וכי איכא שוה פרוטה אע"פ שאין בו כזית אי נמי אפילו כאבא שאול דשאני התם דיליף ממעילה דבפרוטה כדאיתא התם והא דאמר בפרק הזהב (ב"מ מז.) קונין בכלי אף על פי שאין בו שוה פרוטה אע"פ דכתיב ונתן לרעהו נעלו כתיב דמשמע כל דהו וגט נמי אמרינן (גיטין דף כ.) כתוב על איסורי הנאה כשר דונתן בידה נתינת גט בעלמא קאמר כדכתיב ספר אפי' כל דהו ולמאי דפרישית דטעמא דאבא שאול משום דיליף ממעילה ניחא טפי דלא שייך מיליף ממעילה אלא תרומה שהיא כעין מעילה שמשלם קרן וחומש וקצת קשה בתרומה דכתיב (דברים טו) תתן לו אמאי חיטה אחת פוטרת את. כחרי ניבעי כזית כתיבה דשמעתי ואין לומר דחיטה אחת לאו דוקא דהא אמרינן בסוף מסכת ע"ז (דף עג:) דטבל בכל שהוא דכהתירו כך איסורו ובמסכת פיהא בשמעתא קמייתא בירושלמי משמע דאין לה שיעור כלל והא דלא תני לה בהדי הנך דאין להם שיעור משום דאין אדם עושה כל גורנו תרומה משום דכתיב ראשית ששיריה ניכרין ומתן בהנותן אין שייך להזכיר כאן דלא שייך בהו לא פרוטה ולא כזית: יכול בשני כהנים ת"ל עליה. פירש בקונטרס שלא יתחייבו בשני לאוין על הלבונה ועל השמן אלא שני כהנים אחד נותן את השמן ואחד נותן את הלבונה אבל חד כהן לא מחייב אלא חד לאו וקשה כיון דכתיבי שני לאוין למה לא יתחייב כהן אחד כמו שנים ונראה לפרש דמייירי בשתי מנחות הנעשות בשני כהנים דהכי אורחא דמילתא משום ברוב עם הדרת מלך כדלקמן (דף סב.) כל שכן בשתי מנחות והכי קאמר יכול בשתי מנחות דווקא כתיבי שני לאוין שבזאת נתן שמן ובזאת נתן לבונה דאילו במנחה אחת כיון דכבר נתן עליה שמן הרי היא פסולה ולא מחייב תו אלבונה כדאשכחן לעיל (דף נז.) בהמחמץ את הפסולה דפטור ואע"פ דהתם כתיב לה' דדרשין כשרה ולא פסולה אימא מהתם ילפינן ת"ל עליה בגופה של מנחה הכתוב מדבר לחייב שני לאוין וקצת קשה דאימא דקרא מייירי בשנתן השמן ואת הלבונה בבת אחת ושמא אי אפשר לצמצם אי נמי סתם קרא אורחיה בזה אחר זה כמו שרגילין במנחות שיש בהם שמן ולבונה ור"מ מפרש יכול בשני כהנים כלומר בשני דברים שזה נתן שמן זה נתן לבונה והוא הדין באדם אחד בזה אחר זה אלא משום דאורחא דמילתא ששני כהנים רגילין לעשות משום ברוב עם הדרת מלך ואמתני' קאי דחייב על השמן בפני עצמו ועל הלבונה בפני עצמו ובעי אי חייב בזה אחר זה על שתיהן אע"פ שנפסלה בשמן מידי יהוי אמחמץ אחר מחמץ או כיון דנפסלה אינו חייב ומתני' בשתי מנחות באחת נתן שמן ובאחת נתן לבונה ת"ל עליה בגופה של מנחה יצא נותן שמן על הלבונה או לבונה על השמן שאין בו גופה ואפילו נתן את הלבונה מצד אחד במקום שאין שם שמן מן עליה משמע שאין כלל שמן בכל המנחה אי נמי בגופה משמע כשרה ולא פסולה: רבי שמעון אומר מנחת כהנים ומנחת כהן משיח אין בהן הגשה לפי שאין בהן קמיצה. תימה אלא מעתה מנחת חוטא של כהנים תהא טעונה הגשה דהא בעיא קמיצה לר' שמעון כדתנן פרק ואלו מנחות (לקמן עב:) רבי שמעון אומר מנחת חוטא של כהנים נקמצת והקומץ קרב בפני עצמו והשירים קריבין בפני עצמן וכי תימא הכי נמי הא קא"ר שמעון בגמרא מרבה אני שאר מנחות שיש מהן לאישים ובאות בגלל עצמן ויש מהן לכהנים ומוציא אני שתי הלחם ולחם הפנים שאין מהן לאישים ומנחת נסיכים שאינה באה בגלל עצמה ומנחת כהנים ומנחת כהן משיח שאין מהן לכהנים אלא יש מהן לכהנים בעי ועוד קשה דשק הכא עיקר טעמא דהכי הוה בעי למימר ר' שמעון אומר מנחת כהנים ומנחת כהן משיח אין בהן הגשה לפי שאין מהן לכהנים או בגמרא ליתני בברייתא מרבה אני שאר מנחות שיש בהן קמיצה ומוציא אני כל אלה שאין בהן קמיצה ונראה לפרש דקמיצה דנקט הכא אע"פ דלישנא משמע דלטעמא נקטיה על כרחין לא נקטיה לטעמא אלא לכללא בעלמא דכל שאינו בקמיצה אין בו הגשה דשמעין מכלל זה שתי הלחם ולחם הפנים ומנחת נסיכים ומנחת כהנים ומנחת כהן משיח ולאו למימר קאתי דכל שיש בו קמיצה יש בו הגשה דיש שיש בו קמיצה ואין בו הגשה כגון מנחת חוטא של כהנים: מנחת חוטא מנין. אשאר מנחות לא מהדר דהא כתיב במנחת מרחשת (ויקרא ב) אשר יעשה מאלה משמע כל המנחות הכתובות שם מנחת סולת מנחת מחבת חלות ורקיקין מנחת העומר ומנחת סוטה כדדרשי ר' שמעון ור' יהודה אבל מנחת כהנים ומנחת כהן משיח לא מפרש ת"ק מנא ליה ואי בבנין אב איכא למיפרך מה להצד השוה שבהן שכן נקמצות ויש

מרבא אני שאר מנחות שבאות בגלל עצמן ומוציא אני מנחת נסכים שאינה באה בגלל עצמה והלא מנחת כהנים ומנחת כהן משיח באות בגלל עצמן יכול יהוה טעונות הגשה ת"ל והגשה האי מיבעי ליה לנופה שטעונה הגשה מן והגיש והגשה ומה ראית לרבות שאר מנחות ולהוציא מנחת כהנים ומנחת כהן משיח מרבא אני שאר מנחות שיש מהן לאישים ובאות בגלל עצמן ויש מהן לכהנים ומוציא אני שתי הלחם ולחם הפנים שאין מהן לאישים ומנחת נסכים שאינה באה בגלל עצמה ומנחת כהנים ומנחת כהן משיח שאין מהן לכהנים והרים יכול בכלי ת"ל [ויקרא ו-ח] והרים ממנו בקומצו מה הרמה האמור להלן בקומצו אף הרמה האמור כאן בקומצו: **מתני'** אלו טעונות תנופה ואין טעונות הגשה לוג שמן של מצורע ואשמו והבכורים כדברי רבי אליעזר בן יעקב ואימורי שלמי יחיד וחזה ושוק שלהן אחד אנשים ואחד נשים בישראל ולא באחרים שתי הלחם ושני כבשי עצרת כיצד הוא עושה ונתן שתי הלחם על גבי שני כבשים ומניח שתי ידיו למטה מוליד ומביא מעלה ומוריד שנאמר [שמות כט-כז] אשר הונף ואשר הורם תנופה היתה במזרח והגשה במערב תנופות קודמות להגשות מנחת העומר ומנחת קנאות טעונות הגשה ותנופה לחם הפנים ומנחת נסכים אין טעונות לא הגשה ולא תנופה ר"ש אומר ג' מינין טעונין ג' מצות שתיים בכל אחת ואחת ושלישית אין בהן ואלו הן זבחי שלמי יחיד וזבחי שלמי ציבור ואשם מצורע זבחי שלמי יחיד טעונין סמיכה חיים ותנופה שחוטין ואין בהן תנופה

חיים זבחי שלמי ציבור טעונים תנופה חיים ושחוטין [ואין בהם סמיכה] ואשם מצורע טעון סמיכה ותנופה חי ואין בו תנופה שחוט: **גמ'** ת"ר [ויקרא

יד-יב] והקריב אותו לאשם ואת לוג השמן והניף אותם תנופה מלמד שטעונין תנופה כאחד ומנין שאם הניף זה בעצמו וזה בעצמו יצא ת"ל והקריב אותו לאשם והניף יכול יניף ויחזיר ויניף ת"ל תנופה ולא תנופות [ויקרא יד-יב] לפני ה' במזרח והוא אמר לפני ה' יכול במערב אמרי ה"מ מנחה דאיקרי חטאת וחטאת טעונה יסוד וקרן דרומית מזרחית לא היה לו יסוד אבל לפני ה' קרינא ביה: והבכורים כדברי רבי אליעזר בן יעקב: מאי רבי אליעזר בן יעקב דתניא [דברים כו-ד] ולקח הכהן לימד על הבכורים שטעונין תנופה דברי רבי אליעזר בן יעקב מאי טעמא דראב"י גמר יד יד משלמים כתיב הכא ולקח הכהן הטוא מידך וכתיב התם [ויקרא ז-ל] ידיו תביאנה

רש"י מרבא אני שאר מנחות. שהרי דומות לאלה: קיש מהן כו' ויש מהן לכהנים. השקרים והרים באותה פרשה כתיב והרים הכהן מן המנחה וגו': יכול בכלי. ת"ל בתקום אחר [ויקרא ו] והרים ממנו בקומצו וילוף הרמה הרמה לגמ' מהני' לוג ואשם למזרע. כתיב בהו (שם יז) והניף אותם: והבכורים כדברי ר' אליעזר בן יעקב. דשמעי' ליה בעלמא (סוכה דף מז) לאמר בכורים טעונין תנופה: ואימורי שלמי יחיד וחזה ושוק. כתיב בהו שוק התרומה וחזה התנופה על אפי החלבים יציאו להניף תנופה וגו' [ויקרא יז] אחד שלמי נשים בישראל ולא באחרים. מפרש גמ': שתי הלחם וכבשי עצרת. כתיב בהו והניף הכהן אותם על לחם הבכורים תנופה וגו' שנאמר במלואים (שמות כט) אשר הונף ואשר הורם ולעיל מיניה כתיב והנפת אותם תנופה כל הני תנופות לומר שמוקד ומביא ומעלה ומוריד. ל"א מהוה והורם למלואים ילפי' לשאר תנופות: במזרח. כלומר אפי' במזרחו של מזבח יכול להניף וכו' שם במערכו דקרב יתיר להיכל: התנופות קודמות להגשות. תחילה מניף ואח"כ מניחה ובמנחת העומר ומנחת קנאות שיש בהן תנופה והגשה ומנין שהתנופה קודם דכתיב במנחת סוטה והניף את המנחה לפני ה' והדר והקריב אותה אל המזבח (במדבר ה): מנחת העומר וקנאות. כתיב בהו תנופה ולעיל ילפינן להו הגשה: שלמה מינין. שלמי יחיד ושלמי ציבור דהן כבשי עצרת ואשם מצורע טעונין בין שלשחן שלשה מלות: שהים. מלות משלשה יש בכל מין ומין והשלישי אין בהם דליון בכל מין אלא שהים: שלמי יחיד. כתיב בהו סמיכה בויקרא ותנופה שחוטין וכתיב בפ' לו בחזה ושוק שלהן: ושלמי צבור. טעונין תנופה חיים בפרשה אמור [שחוטין] דגמרי' לה שלמי יחיד אבל סמיכה לא כדמפרש בגמרא: אשם מצורע. כתיב ביה תנופה חיים דכתיב והניף אותה לאשם ואת לוג השמן והניף אותם תנופה מלמד שטעונין תנופה כאחד ומנין שאם הניף זה בעצמו וזה בעצמו יצא ת"ל והקריב אותו לאשם והניף יכול יניף ויחזיר ויניף ת"ל תנופה ולא תנופות [ויקרא יד-יב] לפני ה' במזרח והוא אמר לפני ה' יכול במערב אמרי ה"מ מנחה דאיקרי חטאת וחטאת טעונה יסוד וקרן דרומית מזרחית לא היה לו יסוד אבל לפני ה' קרינא ביה: והבכורים כדברי רבי אליעזר בן יעקב: מאי רבי אליעזר בן יעקב דתניא [דברים כו-ד] ולקח הכהן לימד על הבכורים שטעונין תנופה דברי רבי אליעזר בן יעקב מאי טעמא דראב"י גמר יד יד משלמים כתיב הכא ולקח הכהן הטוא מידך וכתיב התם [ויקרא ז-ל] ידיו תביאנה

תוספות ובאות בגלל עצמן. הוא לא צריך להאי טעמא דמטעמא דיש מהן לכהנים מימעטא מנחת נסכים כמו מנחת כהנים דכולן למזבח ואין מהן לכהנים ולא נקטיה אלא משום דנקטיה ברישא דמטעמא זה אחר זה: ומנחת כהנים ומנחת כהן משיח. שאין מהן לכהנים במתניתין פירשתי הא דתלי טעמא לפי שאין בהן קמיצה: ה"מ מנחה דאיקרי חטאת וחטאת טעונה יסוד כו'. בזבחים בפרק קדשי קדשים (דף סג): אמרינן חטאת קרויה מנחה ומנחה קרויה חטאת מה חטאת טעונה צפון אף מנחה טעונה צפון ומה מנחה בקרן מערבית דרומית אף חטאת בקרן מערבית דרומית ופירש שם בקונט' דאותה גירסא משובשת דלא חטאת העוף טעונה צפון למליקה כדקאמר לעיל דאותן בצפון ולא בן עוף טעון צפון ולא מנחה לקמיצה טעונה צפון וא"ת מנחת חוטא חלוקה מן השאר ולחטאת בהמה מקיש לה הוה לאיתויי אמתני' דקתני התם לעיל המנחות נקמצות בכל מקום בעזרה חוץ ממנחת חוטא ועוד אפשר חטאת העוף הבאה בדרות תחת חטאת בהמה אינה טעונה צפון שהרי נעשית בקרן מערבית דרומית מנחה הבאה תחת חטאת העוף תטעון צפון ועוד קשה דבפרק איזהו לאפוקי (שם מט): מוכח דחטאת העוף דטעונה צפון מעולה הוה היקש אם כן היכי אתיא מנחה והדר ילפא מחטאת וכי דבר הלמד בהיקש חוזר ומלמד בהיקש ופירש שם בקונטרס דנראה לו דגרסינן מה חטאת פסולה שלא לשמה אף מנחה פסולה שלא לשמה חוטא ומנחת קנאות דפסולות בשלא לשמן מנולן חטאת טעמא מאי דכתיב בה היא הני נמי כתיב בה היא וה"ר חיים גריס מה חטאת טעונה יסוד דכתיב [ויקרא ה] והנשאר בדם ימצא אל יסוד המזבח אף מנחה טעונה הגשה כנגד היסוד לאפוקי קרן דרומית מזרחית דמוכח הכא דמדאיקרי חטאת נפקא וא"ת ושאר מנחות מנולן וכי תימא מדאיתקוש כל המנחות לחטאת ואשם בפ' צו את אהרן וילפינן משירי הדם שטעונין יסוד א"כ מנחת חוטא נמי תיפוק לי מהתם ועוד מנולן דמקשינן לשיריים אקשיננהו לתחילת דמים דלא בעו יסוד בחטאת וי"ל דכתיב לפני ה' אמנחת חוטא ובכל המנחות נמי כתיב לפני ה' כי היכי דהאי לפני ה' כנגד היסוד האי נמי כנגד היסוד ולא גזירה שוה ממש היא דדבר הלמד בהיקש מיבעיא לן אי חוזר ומלמד בג"ש אי לא אלא גלויי מילתא בעלמא: אבל הכא לפני ה' קרינא ביה. תימא דבזבחים פרק קדשי קדשים (דף נח. נט) וביומא בפרק טרף בלפי (דף מה): גבי גחלים של יום הכפורים משמע דלא מיקרי לפני ה' אלא במערב וכן גבי נר מעריב בפ' שתי הלחם (לקמן צח): והכא גבי תנופה אמר לפני ה' במזרח וכן גבי שחיטה כתיב [ויקרא א] לפני ה' ושרי בכל מקום בעזרה ויש לומר דשחיטה ותנופה לוג ואשם כתיב

(שם) (יד) לפני ה' למעוטי בחוץ (תוספות)

מה כאן כהן אף להלן כהן ומה להלן בעלים אף כאן בעלים הא כיצד כהן מניח ידו תחת ידי בעלים ומניח ולימא נמי כדברי ר' יהודה דתניא רבי יהודה אומר [דברים כו-ג] והנחתו זו תנופה אתה אומר זו תנופה או אינו אלא הנחה כשהוא אומר והניחו הרי הנחה אמור הא מה אני מקיים והנחתו זו תנופה אמר רבא הואיל ופתח בו הכתוב תחלה רב נחמן בר יצחק אמר הואיל ורב גבריה: ואימורי שלמי יחיד וזהו ושוק שלהן אחד האנשים ואחד הנשים בישראל אבל לא באחרים: מאי קאמר אמר רב יהודה הכי קאמר אחד אנשים ואחד נשים קרבנן טעון תנופה ותנופה עצמה בישראל אבל לא בידי נשים תנו רבנן בני ישראל מניפין ואין העובדי כוכבים מניפין בני ישראל מניפין ואין הנשים מניפות א"ר יוסי מצינו שחלק הכתוב בין קרבן ישראל לקרבן עובדי כוכבים לקרבן נשים בסמיכה יכול נחלוך בתנופה לא מה לי חלק בסמיכה שהסמיכה בבעלים נחלוך בתנופה שהתנופה בכהנים [א"כ מה תלמוד לומר בני ישראל בני ישראל מניפין ואין העובדי כוכבים מניפין בני ישראל מניפין ואין הנשים מניפות תניא אידך בני ישראל אין לי אלא בני ישראל ועבדים משוחררין מנין תלמוד לומר המקריב או אינו אלא זה כהן המקריב כשהוא אומר [ויקרא ז-ז] ידיו תביאנה הרי בעלים אמור הא כיצד כהן מניח ידיו תחת ידי הבעלים ומניח

רש"י מה כאן. בבכורים [כהן]: ולימא נמי. תנא דמתניתין והבכורים כדברי ר' יהודה דשמעיון ליה נמי דלמך דבעי תנופה לכדכוריס: הנחה. שניחוחה לפני המזבח: הואיל ופתח בו. ולהכי נקט ר' אליעזר בן יעקב משום דהוא ילף טעמא מידיו דהוא רישא דקרא: ורב גבריה. שהוא חכם ביותר דקיימא לן [עירובין דף סב:] משנה ר"א ר"ב [צ"ל קב וקני:] מאי קאמר. רישא קתני אחד נשים ואחד אנשים והדר קתני אכל לך בכהנים דמשמע אנשים ולא נשים: קרבנן טעון תנופה. ואל נשים מניח להו כהן לחודיה: בני ישראל מניפין. דכתיב כהן את ההקרן דבר אל בני ישראל לומר המקריב וגו': מצינו בו. דתניא בת"כ ברישיה בני ישראל וסמך בני ישראל סומכין ואין העובדי כוכבים סומכין בני ישראל סומכין ואין בנות ישראל סומכות: יכול נחלוך בתנופה. שכל יהא קרבן נשים ועובדי כוכבים טעון תנופה כדכתיב: לא. כלומר לא נחלוך: דמה לי חלק בסמיכה. כלומר טעם יש בסמיכה שהסמיכה בבעלים עכ"מ כדלמינן בפ' שחי מדות [לקמן ג:] ידו ולא יד שולחו הלכך עובדי כוכבים ונשים אחר שמעטין הכתוב מלממוד אין בקרבנן סמיכות: נחלוך בתנופה. בחמייה: שהתנופה בכהנים. ויכולים עובדי כוכבים ונשים לעשות כהן שליח: א"כ. דטעון תנופה מה ת"ל בני ישראל בני ישראל מניפין הן עכ"מ ואין הנשים מניפין הן עכ"מ אלא כהן: תניא אידך. בתנופה ת"ל המקריב. כל דהו: או אינו. אומר המקריב אלא המקריב את החלב הוא יניח ולא בעלים: [רש"י]

תוספות דתנופת אשם מחיים אבל לפני ה' דהנך למה לי אי לאו משום דבעינן במערב ומיהו קשה דמשמע הכא גבי הגשה דאי לא בעי יסוד הוה מכשרנא קרן דרומית מזרחית להגשה אע"ג דכתיב לפני ה' והגשה במזבח היא ולא איצטרך למעוטי בחוץ א"כ לא אתא אלא לאצרוכיה מערב ועוד קשה דבהך דהגשה גופה משמע בהקומץ רבה [לעיל ט:] דבעינן לפני ה' ממש דקאמר רבי אלעזר יכול יגישנה במערבה של קרן או בדומה של קרן ומסיק כשאתה אומר לפני ה' במערב ביטלת אל פני המזבח וכשאתה אומר אל פני המזבח בדרום קיימת לפני ה' במערב כדמפרש דקסבר כוליה מזבח בצפון קאי אלמא דאי לאו הכי לא הוה קרינא ביה לפני ה': כהן מניח ידו תחת ידי הבעלים ומניח. לאו דוקא קאמר תחת ידי הבעלים ממש דא"כ הויה לה יד הבעלים חציצה בין הכלי ובין יד הכהן ובסוף שתי מדות [לקמן ג:] מסקינן גבי בעלי חבירין לינפו כוליהו בהדי הדדי קא הויה חציצה אלא הבעלים אוהזין באוגני הכלי והכהן בשוליו מלמטה והיינו תחת ידי הבעלים והכי תנן בהדיא בשילהי מס' בכורים [מ"ו] הגיע לארמי אובד אבי מוריד הסל מעל כתיפו ואוחז בשפתותיו והכהן מניח ידו תחתיו ומניפו ובקונטרס פ' לקמן בפרק שתי מדות [דף ג:] דתנופת הכהן לא איכפת לן אם יש בה חציצה דעיקר תנופה בבעלים היא וקשה דמנא ליה הא הא תרוייהו כתיבין ובירושלמי משמע קצת דהוי [תחת ידי] ממש דגרסי' גבי תנופת מנחת סוטה וכהן מניח ידו כו' ואין הדבר כעור מביא מפה ואינו חוצץ מביא כהן זקן ואפילו תימא ילד אין יצר הרע מצוי לאותה שעה ומיהו מצוי למימר דאע"פ שזה למטה וזה למעלה פעמים נוגעין ידיו בידה על ידי שמתירח בתנופה: מצינו שחילק הכתוב בין קרבן ישראל לקרבן עובדי כוכבים לקרבן נשים בסמיכה. פ' בקונטרס דתניא בת"כ ברישיה בני ישראל וסמך בני ישראל סומכין ולא העובדי כוכבים סומכין בני ישראל סומכין ולא בנות ישראל סומכות ולקמן בסוף שתי מדות [ג"ז] שם אמרינן נמי בני ישראל סומכין ואין העובדי כוכבים סומכין וא"ת ותימך לי מדרשי' בסוף שתי מדות [ג"ז] קרבנו ולא קרבן עובד כוכבים וי"ל דאיצטרך קרבנו דלא תימא שישמך ישראל בשבילו כגון שמיא נסכים בשבילו וא"ת מקרבנו ולא קרבן חבירו וי"ל דאיצטרך תרי קראי דלא תימא כי שויה שליח עזיף דשלוחו של אדם מבוטל: יכול נחלוך בתנופה. שלא יהא קרבן עובדי כוכבים וקרבן נשים טעון תנופה [בישראל] לא מה לי חלק בסמיכה כו'. כלומר לא נחלוך כדמסיק דיש טעם בסמיכה שיהא בבעלים והכתוב מיעט עובדי כוכבים ונשים אבל תנופה בכהנים נמי וכשמיעט הכתוב עובדי כוכבים ונשים מיעט ולא כהנים ויש ספרים שכתוב בהן מת"ל בני ישראל בני ישראל מניפין ואין העובדי כוכבים מניפין ואין הנשים מניפות וברוב ספרים לא מסיים בהו ואין העובדי כוכבים מניפין ועוד קשה דלקמן [דף סב:] דתניא והאשה כהן מניח על ידה ה"ל למיתני והאשה והעובד כוכבים כהן מניח על ידיהם ועוד מתני' דתנן א' אנשים וא' נשים ה"ל למיתני א' אנשים וא' נשים וא' עובדי כוכבים: בישראל אבל לא באחרים. מפ' רב יהודה דהכי קאמר אחד אנשים ואחד נשים ואחד עובדי כוכבים קרבנן טעון תנופה ותנופה עצמה בישראל אבל לא בידי נשים ולא בידי עובדי כוכבים וקונטרס כתוב גירסא אחרת כמו ששינו בת"כ אמר רבי יוסי מצינו שלא חלק הכתוב בין קרבן עובדי כוכבים לקרבן נשים לסמיכה יכול לא נחלוך בתנופה מה לי חלק בסמיכה שאין סמיכה אלא בבעלים לא נחלוך בתנופה שהתנופה בכהנים וכיון שיש תנופה שלא בבעלים יש לנו לחלוק ולהוציא קרבן עובדי כוכבים לגמרי מדין תנופה שאין חזו ושוק שלהן חלוק משאר הבשר שהכל לכהנים אבל קרבן נשים שחזו ושוק לכהנים והשאר לבעלים יהא קרבנן טעון תנופה בכהנים ומה ת"ל בני ישראל בני ישראל מניפין ואין הנשים מניפות ולשון זה מיושר שבכמה מקומות בשמועה זו יש להבין שקרבן עובדי כוכבים אין טעון תנופה כלל כך הגי' בקונטרס וקצת קשה דאע"פ שאין חזו ושוק חלוק משאר הבשר יהו זבחי שלמי צבור דתנופתן כמו שהן לרבי כדלקמן ועוד דתני דכל שלמי העובד כוכבים לכהנים משום דערל אסור בקדשים כדאמר בפ' הערל [יבמות עד.] מ"מ אי בעי יחיב ליה לישראל דשאר הבשר שרי לישראל בר מחזה ושוק דאסור ומה נפשך חזו ושוק שלהן חלוק משאר הבשר שזה מותר לזרים וזה אסור לזרים וגירסא ראשונה יש ליישב קצת דלא בעי למיתני בתנייתין אחד אנשים ואחד נשים ואחד עובדי כוכבים וכן בגיריאה דלקמן לא בעי למיתני והעובד כוכבים משום דלמאן דאמר לקמן בפרק אלו תנופה ולא הגשה ואע"פ דהא דמעטין מהגשה היו טעמא משום דאניה בלגל בעצמה אלא עם הזבח כדאמר ר' שמעון כיון דהתנדב מנחת נסכים הוי דינה כבאה עם הזבח תדע מדלא חשיב לה גבי הגשה: אין לי אלא בני ישראל גרים ועבדים משוחררים מנין תלמוד לומר המקריב. משמע דלא הוה בכלל בני ישראל וכן בפ' הערל [יבמות עד:] אמרי' דבר אל בני ישראל אשה כי תזרוע אין לי אלא בני ישראל גירות וטפחה משוחררת מנין ת"ל אשה ואית דלא גרסי משוחררת ושם פירשתי ותימה דבפרק בנות כותים [נדה לד.] דרשי' בני ישראל מטמאין בזיבה ואין העובדי כוכבים וטמאין אבל גרים ומשוחררין לא ממעטין וכן גבי גונב נפש בפי' הנחנקין [סנהדרין פו.] לא ממעטין מבני ישראל גרים ומשוחררין וכן בפ' דעריבין [ד' ה:] דרשי' בני ישראל מעריבין ואין העובדי כוכבים מעריבין ולא ממעטין לא גרים ולא עבדים אע"פ שאינם משוחררין ושמה בכל הנך יש שום ריבוי דמריב גרים ומשוחררין:

יהא מונח עד שיבא אליהו מספקא להו אי על שום כלי נקראו או על שום מעשיהו וכו' אומרים כלי היה במקדש ומרשתת שמה ודומה כמין כלבוס עמוק וכשבצק מונח בתוכו דומה כמין תפוחי הברתים וכמין בלוטי היוונים ואומר וכל נעשה במרחשת ועל מחבת אלמא על שום הכלים נקראו ולא על שום מעשיהם: [מתני'](#) הרי עלי בתנור לא יביא מאפה כופח ולא מאפה רעפים ומאפה יורות הערביים ר' יהודה אומר רצה מביא מאפה כופח הרי עלי מנחת מאפה לא יביא

מחצה חלות ומחצה ריקין רבי שמעון מתיר מפני שהוא קרבן אחד: [גמ'](#) תנו רבנן מאפה תנור ולא מאפה כופח ולא מאפה רעפים ולא מאפה יורות הערביים ר' יהודה אומר תנור תנור שני פעמים להכשיר מאפה כופח רבי שמעון אומר תנור תנור שני פעמים אחד שתהא אפייין בתנור ואחד שתהא הקדישן בתנור ומי. אית ליה לר' שמעון האי סברא והתנן ר' שמעון אומר לעולם הוי רגיל לומר שתי הלחם ולחם הפנים כשרות בעזרה וכשרות בבית פאגי אמר רבא אימא שתהא הקדישן לשום תנור: הרי עלי מנחת מאפה לא יביא מחצה [וכו']: תנו רבנן [\[ויקרא ב-א\]](#) וכי תקריב כשתקריב לעשות דבר רשות קרבן מנחה אמר רבי יהודה מנין לאומר הרי עלי מנחת מאפה שלא יביא מחצה חלות ומחצה ריקין תלמוד לומר [\[ויקרא ב-א/ד\]](#)

דף - סג

וכי נאמר קרבן קרבן שני פעמים והלא לא נאמר אלא קרבן אחד ונאמר בו חלות וריקין מעתה רצה להביא חלות מביא ריקין מביא מחצה חלות ומחצה ריקין מביא וכולל וקומץ משניהם ואם קמץ ועלה בידו מאחד על שניהם יצא רבי יוסי ב"ר יהודה אומר מנין לאומר הרי עלי מנחת מאפה שלא יביא מחצה חלות ומחצה ריקין ת"ל [\[ויקרא ז-ט\]](#) וכל מנחה אשר תאפה כתנור וכל נעשה במרחשת ועל מחבת לכהן המקריב אותה לו תהיה וכל מנחה בלולה בשמן וחרבה לכל בני אהרן תהיה מה וכל האמור למטה שני מינין חלוקין אף וכל האמור למעלה שני מינין חלוקין ורבי יהודה שפיר קאמר ר' שמעון אמר לך כיון דכתיב בשמן בשמן כמאן דכתיב קרבן קרבן דמי ורבי שמעון אי לא כתיב בשמן בשמן הוה אמינא דווקא מחצה חלות ומחצה ריקין אבל חלות לחודייהו וריקין לחודייהו אימא לא קא משמע לן רבי יוסי בר' יהודה היינו אבוה איכא בינייהו דאי עבד:

[רש"י](#) וכי נאמר קרבן קרבן. אחד לחלות ואחד לריקין דלחוי משמע דשני קרבנות הם: והלא לא נאמר אלא קרבן אחד. ואע"פ כן כתב בו שני מינין אלמא שניהן נקראין קרבן אחד: וכולל. דלחוי אפייין פותחן ומערכין עד שמהזיזין לסלתן כדלמך באלו מנחות (לקמן עה). ואחר כך בוללן כחמה בשמן: רבי יוסי ברבי יהודה כחמה סביבא ליה כדמפרש לקמן: מה וכל האמור למטה שני מינין. נעשה במרחשת ובמחבת שתי מינין קרבן הוא ואם הביא מחמה מזה ומחמה מזה לא יאכל וכל מנחה בלולה בשמן וחריבה שני מינין הן: אף כל וכו'. שני מינין הן כלומר חלות וריקין האמורים בויקרא' שני מינין ואין מלכריפין: שפיר קאמר רבי שמעון. וכי נאמר קרבן קרבן: בשמן בשמן. הפסוק הענין שאין באין כחמה: ורבי שמעון אמר לך. אי לא כתב בשמן לכל חד: ה"א. הואיל ואין הפסוק דווקא קאמר מחמה חלות ומחמה ריקין: איכא בינייהו דיעבד. לרבי יהודה דיליף טעמא מקרבן אחד דיעבד כשרות לר' יוסי דיליף מכלולה וחריבה כי היכי דכלולה דהיא מנחה נדבה וחריבה דהיא מנחת חוטא אפילו דיעבד אם עייבין פסולות כדלמך (ויקרא ה) לא יקיס עליה שמן ואם שם פסול הכי נמי חלות וריקין דיעבד לא: (רש"י)

פרק שישי - רבי ישמעאל

[מתני'](#) רבי ישמעאל אומר עומר היה בא בשבת משלש סאין ובחול מחמש וחכמים אומרים אחד שבת ואחד חול משלש היה בא רבי חנינא סגן הכהנים אומר בשבת היה נקצר ובמגל אחד ובקופה אחת ובחול בשלשה בשלש קופות ושלש מגלות וחכמים אומרים אחד שבת ואחד חול בשלשה בשלש קופות

ובשלש מגלות: [גמ'](#) בשלמא רבן קא סברי עשרון מובחר בשלשה סאין אתי ולא שנה בחול ולא שנה בשבת אלא רבי ישמעאל מאי קסבר אי קסבר עשרון מובחר לא אתי אלא מחמש אפילו בשבת נמי אי משלש אתי אפילו בחול נמי אמר רבא קסבר ר' ישמעאל עשרון מובחר בלא טירחא אתי מחמש בטירחא אתי משלש בחול מיייתין מחמש דהכי שביחא מילתא בשבת מוטב שירבה במלאכה אחת בהרקה ואל ירבה במלאכות הרבה אמר רבה ר' ישמעאל ור' ישמעאל בנו של ר' יוחנן בן ברוקה אמרו דבר אחד דתניא ארבעה עשר שחל להיות בשבת מפשיט את הפסח עד החזה דברי רבי ישמעאל בנו של ר' יוחנן בן ברוקה וכו' א"א עד שיפשיט את כולו מי לא אמר ר' ישמעאל בנו של ר' יוחנן בן ברוקה התם כל היכא דאפשר לא טרחינן הכא נמי כיון דאפשר לא טרחינן ממאי דלמא עד כאן לא קאמר ר' ישמעאל הכא אלא דליכא בזיון קדשים אבל התם דאיכא בזיון קדשים

[רש"י](#) מתני' רבי ישמעאל אומר העומר היה בא בשבת כו'. אם חל ששה עשר להיות בשבת היה עומר בא עשרון משלשה סאין שהיו קולרין שלשה סאין שעורים ומניפין אותו כנפה עד שמניפין אותו עד עשרון מובחר: ובחול. אם חל ששה עשר בחול קולרין חמשה סאין ומניפין מכל סאה מעט אותו סאת דק היואל ראשון שהוא מובחר ומניפין מן ה' סאין עשרון כדכתיב (שמות יז) והעומר עשירית האיפה הוא: בשלשה. בג' מגלות לפירס הדבר מפני הבייתוסין: גמ' אפי' בשבת נמי. ליתיה דהא דחי שבת כדמפרש בסוף פירקין: בלא טירחא. שאינו כריך לנפות כ"כ: בטירחא. שינפו פעמים הרבה: בחול מיייתין מחמש דהכי שביחא מילתא. כך משובח הדבר דהוי עשרון מובחר טפי שאין ממליץ מכל סאה אלא מעט אותו סאת דק היואל ראשון: מוטב שירבה במלאכה אחת. מוטב שיחלל פעמים הרבה שבת במלאכה אחת כגון שירקד הג' סאין פעמים הרבה: ואל ירבה במלאכות הרבה. שיקצור ויזרז ויעבור ויעשה ויקדד שתי סאין יותכ: עד החזה. שיכול להוילא את האימורים: לא טרחינן. יותר בשבת: כיון קדשים. חלו מופשט ועומד כך עד הלילה ודומה כנבילה: (רש"י)

[תוספות](#) מתני' רבי ישמעאל. [וחכמים אומרים] אחד שבת ואחד חול משלש היה בא. שבת דמודה רבי ישמעאל מזכיר ברישא ובספ"ק דסוכה (דף כ. ב) דפליגי רבי אליעזר ורבנן במחצלת. ואמר רבא בגדולה דכולי עלמא לא פליגי דסתמא לסיכין כי פליגי בקטנה ומקשי אביי אי הכי אחת גדולה ואחת קטנה אחת קטנה ואחת גדולה מבעי ליה אין גירסא זו כנונה ואיכא גריסין כדמוכ הכא דהוא דמודו רבנן מבעי ליה למיתני ברישא וכן ההיא דתנן בפרק בתרא דראש השנה. (דף כט: ב) אחת יבנה

ב - סד דף

דעד כאן לא קאמר ר' ישמעאל התם אלא דכי ממעט באכילה קא ממעט קצירה אבל הכא דכי קא ממעט באכילה קא מפשא קצירה ודאי שלש מיתתין: **מתני'**

מצות העומר להביא מן הקרוב לא ביכר הקרוב לירושלים מביאין אותו מכל מקום מעשה שבה העומר מגגות צריפין ושתי הלחם מבקעת עין סוכר: **גמ'**

מ"ט איבעית אימא משום כרמל ואיבעית אימא משום דאין מעבירין על המצות: מעשה שבה [העומר] מגגות צריפין: ת"ר כשצרו מלכי בית חשמונאי זה על זה והיה הורקנוס מבחוץ ואריסטובלוס מבפנים בכל יום ויום היו משלשלין להן דינרין בקופה ומעלין להן תמידין היה שם זקן אחד שהיה מכיר בחכמת יונית לעז להם בחכמת יונית אמר להן כל זמן שעסוקין בעבודה אין נמסרין בידיכם למחר שלשלו להן דינרין בקופה והעלו להן חזיר כיון שהגיע לחצי חומה נצץ צפרניו בחומה ונודעזעה ארץ ישראל ארבע מאות פרסה על ארבע מאות פרסה באותה שעה אמרו ארור שיגדל חזיר וארור שילמד בנו חכמת יונית ועל אותה שעה שנינו מעשה שבה עומר מגגות צריפין ושתי הלחם מבקעת עין סוכר כי מטא עומר לא הו ידעי מהיכא אייתי עומר אכרו אתא ההוא חרשא אותיב חדא ידא אאיגרא וחדא ידיה אצריפא אמר להו מרדכי מי איכא דוכתא דשמה גגות צריפין או צריפין גגות בדקו ואשכחוה כי בעי לאתוי שתי הלחם לא הו ידעי מהיכא לאתויי אכרו אתא ההוא גברא חרשא אותיב ידיה אעיניה וחדא ידא אסיכרא אמר להו מרדכי ומי איכא דוכתא דשמה עין סוכר או סוכר עין בדקו ואשכחו הנהו שלש נשים דאייתי שלש קינין חדא אמרה לזיבתי וחדא אמרה לעונתי סבור מינה זיבתי זבה ממש לימתי לימתי ממש לעונתי לעונתה דכולהו חדא חטאת וחדא עולה אמר להו מרדכי שמא בזוב סיכנה שמא בים סיכנה דכולהו עולות נינהו בדוק ואשכח

רש"י דעד כאן לא קאמר רבי ישמעאל. במתני' למיבצר בלקיטת התבואה: אלף משום דכי ממעט באכילה. כלומר בתבואה ממעטת קצירה ללא קצר אלף שצקה סאין אבל הכא דכי ממעט בהגאת האוכל מפיס בקליה דהליץ שתי עוקלין לא חמר דלוימעט באלוף: מתני' (בשלשה גג' מנגלות) לא ביכר. לא ביכר כל כרכו: גגות צריפין ועין סוכר. כחוק מירושלים מאה: גמ' מאי טעם. בעינן מן הקרוב: כרמל. הקריב רך ומלח שההא התבואה רכה וגמללת ביד ואי מייחי מחוק נשיב לה זיקא ומתקשה בדרך. האי כרמל במנתה העומר כתיב (ויקרא כג): ואין מעבירין בו'. והלכך קאשאל מירושלים לבקש עומר אותה שמואל ראשון טוטל דאין מעבירין על המטה: הורקנוס ואריסטובלוס. שני אחים היו: והיה שם זקן אחד. מבפנים: חכמת יונית. רמזות: על אותה שעה כו'. שארון החיילות החריבו כל סביבות ירושלים: מטא עומר. זמן עומר: אכרו. הכריזו כל מי שיועד תבואה שיודיענה: ההוא חרשא. חרש שומע ואינו מדבר: אאיגרא. גג: צריפא. בוצר"ל שאין לו גג אלף חד. מלמעלה ומן ערבה האו: מרדכי. שהיה בימי אחשורוש: שתי הלחם. של חטין: אעינה. בעינו: סיכנא. חור שבמזוזת הדלת שבו תוחבים הכריח לנעול: קו. שני עופות: לזיבתי. אני מביא הקו זה וכן לימתי וכן לעונתי: לזיבתי ממש. זבה מביאה לאחר ימי ספירה קו א': לימתי ממש. היינו זבה שקופעת כים: לעונתה ממש. היינו נמי לעונת קרבן זיבתי ליום שמיני שלה: דכולהו. תלתא קינין חדא פיידיה חטאת וחדא עולה דקו וילדת וזבה אחד חטאת ואחד עולה: בזוב סיכנה. שהיתה שופעת דם יותר ונסתכנה למוח ונדכה לקינה להביא דהויין תרוייהו עולת נדכה וזו שאמרנה לימתי בים סיכנה וזו שאמרנה לעונתי בעינה סיכנה: (רש"י)

תוספות משום כרמל. תקריב פירוש רך ומלא ואין זה גורעין ומוסיפין באמצע תיבה דהוי כמו שמלה שלמה: איבעית אימא אין מעבירין על המצות. בפי' איזהו מקומן (זבחים דף מז.) גבי פרים הפנימיים דתנן שירי הדם היה שופך על יסוד מערבי של מזבח החיצון מפי' בגמ' מ"ט דאמר קרא אל יסוד מזבח העולה אשר פתח אהל מועד ההוא דפגע ברישא פי' בקונט' דמאשר פתח אהל מועד דריש דמשמע יסוד שכנגד הפתח וזהו מערבי של מזבח שהוא כנגד פתח ההיכל ולא גריסין ההוא דפגע ברישא דמשמע מטעם שאין מעבירין על המצות וכפירושו נראה מדקאמר (זבחים ד' ג.) גבי שירי הדם של חטאות הציבור והיחיד ר' ישמעאל אומר זה זה יסוד מערבי דקסבר לימד סתום מן המפורש [מתטאת פנימי] משמע דמפורש בהדיא ועוד דלמ"ד (שם) יסוד דרומי קאמר ולמד ירידתו מן הכבש ליציאתו מן ההיכל מהיכן פשוט לו זה יותר מזה ועוד אמר בפי' קדשי קדשים (שם נח): שיריים בהדיא כתיב בהו אשר פתח אהל מועד והשתא קשיא דהיא גופה למה לי קרא תיפוק ליה דאין מעבירין על המצות כדאשכחן הכא ובפי' דיומא (דף לג.) דפריך מאי שנא דיהיב מזרחית פנימי ברישא וכו' וגבי דישון מזבח הפנימי והמנורה אמרי' [דישון] דמזבח קודם משום דאין מעבירין וכן עבדי דרעא אטוספתא אסור ומתריצין דלא שייך אין מעבירין על המצות אלא כשיש שתי מצות לפניו כגון דישון מזבח והמנורה או כגון מצות קרנות שאין ידוע מהיכן יתחיל וכן בהך דשמעתין שנוטל מן הקרוב אבל לקבוע מקום אשפית שיריים לא קבעו מהאי טעמא אי לא דגלי קרא בהדיא: ארור אדם אשר ילמד את בנו חכמת יונית. והא דמשמע לקמן בסוף שתי הלחם (דף צט:) דמי שלמד כל התורה כגון בן דמא בן אחותו של ר' ישמעאל שרי אי לאו משום דכתיב לא ימוש ולמ"ד אפי' לא קרא אדם אלא קריאת שמע שחרית וערבית קיים מצות לא ימוש משמע דשרי היינו היכא דאיכא צורך דשמה היה קרוב למלכות כדאשכחן בסוטה (דף מט:) דשל בית רבן גמליאל התירו להם ללמוד חכמת יונית מפני שקרובין למלכות ומה שלא התיר לו ר' ישמעאל שמא לא היה כל כך צורך ציבור כמו בר"ג ורבינו שמואל מפרש דקודם גזירה היה ואי אפשר להיות דר' ישמעאל לאחר חורבן היה שפדאו ר' יהושע בפי' הניזקין (גיטין נח.) ותינוק היה ואפי' ר' ישמעאל אחר שהיה מעשרה הרוגי מלכות לא קדם כ"ב דרשב"ג נהרג עמו ואמרינן הלל וגמליאל ושמעון נהגו נשיאותן בפני הבית מאה שנה ומלכות בית חשמונאי קדמו טובא כדאייתא בפי' דע"ז (דף ט.) דמלכות בית חשמונאי פסק בפני הבית מאה ושלוש שעמד הורדוס ואם תאמר והלא בפולמוס של טיטוס גזרו כדאייתא בפי' בתרא דסוטה (דף מט.) דגזרו על עטרות כלות ושלא ילמד אדם את בנו חכמת יונית ופולמוס של טיטוס היה בשעת חורבן ומלכות בית חשמונאי קדמו טובא כדאייתא בפי' דע"ז (דף ט.) דמלכות בית חשמונאי פסק בפני הבית מאה ושלוש ושעון דמעיקרא גזרו ולא קיבלו מינייהו גזרו ולבסוף גזרו וקיבלו מינייהו עוד של לומר דמעיקרא קאי בארור בעלמא ואי בעי לקבולי עלי' לטותא דרבנן שרי ולבסוף גזרו ואסרו לגמרי ומיהו קשה דהא אמרי' (שבועות דף לו.) ארור בו קללה בו נדוי: ועל אותה שעה שנינו מעשה שבה עומר מגגות צריפין. בירושלמי דשקלים (פ"ה ה"ב) תני לה אידך עובדא שפעם אחת נסדפה ארץ ישראל כו' ובמסכת עדיות (פ"ו מ"א) תניא עובדא דהכא על ההיא דתמיד של שחר קרב בדי' שעות ורש"י פי' בתפלת השרח (ברכות דף כד) דבימי שלמה היה כשנשא בת פרעה בישן ענד ד' שעות והיו מפתחות של בית המקדש תחת מראשותיו והכי נמי איתא בפסיקתא: אמר להו מרדכי. פירש בקונטרס דהוא מרדכי שהיה בימי אחשורוש ותימה הוא לומר שהאריך ימים כל כך ונראה על שם מרדכי הראשון היו נקראין הממונים על שמו לפי שאינם ממנים אלא בקיאים בעלי שכל ומדע: אסיכרא. פירש בקונטרס חור שבמזוזת הדלת שתוחבין בו הבריא לנעול וכן פירש בערך ועוד יש לפרש סיכרא קבר כמו (מגילה כט.) מאבולא עד סיכרא ועוד יש לפרש מקום סוכר הנחר כמו (ישעיה יט) עושי שכר אנמי נפש: (תוספות)

יום ראשון מונה למלא מ"ט אחרון וכן ל' יהאע לאמר סמוך לביאה ניכרת למלא מיום טוב אחרון קאמר קרא דהו נמי היכר קבוע הוא יום כ"א לניסן לעולם: למלא חמשים. מיום שמתחיל למנות דהיינו אחר השבת לכר משיחא דלף על גב דלח פסח באחד בשבת עד אחד בשבת האחר דהו נ"ו צהנן שית לא איכפת לן דקרא ל' נסיון אלף מיומא דמתחילין למימני. האי דנקט שית לאו דוקא אלף סוף מילתא דר' יוסי צר יהודה נקט: ר' יוסי נמי חזי ליה פירכא ודיינו דקאמר ועוד: אמרמי מני יומי ולא שבעי. אמר האי מנייאל דהשתא לאו חובה הוא דהא ליכא עומא אלף זכר למקדש בעלמא הוא הלכך ביומי סגני: מתני' ומהבבבין. בעזרה בשלשים: והכמים לומר. בתחילה חובטין אותו ולא כדרך הטובה יבשה שחובטין אותו במקל שקורין פלי"ל אלף בקנים לחים ובהלכות בקלה של כרוב כדי שלא יתמעך ואח"כ מקיימן בו מלות קלי: ותנין אותו צאבוב. כלי של נחשת זה שמו: של גרוסות. של הו טוחות דק אלף עבה שכן דרך הסולת: וגרוסות. היינו לון גריסין שטוחין בהן פולין ואין מו"חיה אלף הקליפה כנפה מהגרעין בעלמן שאם יטחנו יפה יעבור כל הקליפה כנפה עם הסולת ועל שם כך נקראת גרס כרמל: שלש עשרה נפה. מפש כאלו מנחות (לקמן עו) בדקה כנפה: והייב כהלה. לחיוב הלה היינו גלגול דעיסה וגלגול של זו ביד הדיוט הוא לאחר שנפדה: ופטור מן המעשרות. דמיווח הוא ביד הקדש ומירוח הקדש פטור מן המעשר כדמפיש כגמרא: רבי עקיבא אומר כו'. מפש כגמרא: גמ' זה אביב. כלומר ראשית קרי: (כ"ט)

תוספות כתוב אחד אומר ששת ימים תאכל מצות. בסוף ערבי פסחים (פסחים קכ). דריש מינה מה שביעי רשות אף ששה רשות משום דכתיב וביום השביעי ובסוף פרק שני דחגיגה (דף יח.) נמי דרשינן מה שביעי עצור אף כולן עצורים ושמה תרתי שמעת מינה: ואימתי שירצה ביא. והא דכתיב כרמל דאפי' מרחוק לא מייית משום כרמל היינו למצוה: דלית להו פירכא. אפי' דאיצטריך נמי. לרבי שמעון ב"ר אלעזר מה שביעי רשות כדפרישית כולהו שמעין: זכר למקדש הוא. נראה דבספק חשיבה יכול לברך ואין צריך להמתין עד שיהא דאי לילה כיון שהוא ספיקא דרבנן ועוד אומר דאפילו ביום סמוך לחשיבה עדיף משום תמימות כדאמרין לעיל ואין נראה ויכא דשכח לספור בלילה פסק בה"ג שסופר ביום וכן היה נראה מתוך סתם מתניתינן דסוף פירקין (דף עא.) דתנן מצותו בלילה לקצור ואם נקצר ביום כשר אבל נראה לר"ת עיקר אידך שתמא דמתניתינן דפרק שני דמגילה (דף כ:) ומיייתי לה בסוף פירקין (דף עב.) כל הלילה כשר לקצירת העומר כו' ודייקין מינה דקתני לילה דומיא דיום מה דיום בלילה לא אף דלילה ביום לא ואמרין בריש מועד קטן (דף ג:) ר"ג ובית דינו נמנו על שלשה פרקים הללו והתירום ומסיק רב אשי התם דסבר לה כרבי ישמעאל דדריש מה חריש רשות ודחי שבת עובד חשיב כי האי גוונא הלכתא פסיקתא בהגוול קמא (ב"ק קב.) (שם ד.) עשר נטיעות הלכה למשה מסיני סבר לה כר' ישמעאל דדריש מה חריש רשות ודחי שבת עובד חשיב כי האי גוונא הלכתא פסיקתא בהגוול קמא (ב"ק קב.) ובפ"ק דע"ז (דף ז.) גבי כל המשנה ידו על התחתונה ומיהו אין כל כך ראייה משם דאין הלכה לגמרי כאותה משנה דקתני התם וכל החיוב בו ידו על התחתונה ואין הלכה כן כדמוכח בפרק האומנין (ב"מ עז:.) ועיקר מילתא לא סמך התם אלא אהא דהו מחלוקת ואחר כך סתם ומהא דמוקי בסוף פירקין (דף עב.) רבי אלעזר ברבי שמעון דאמר נקצר שלא כמצותו פסול כו' עקיבא דאמר כל מלאכה שאי אפשר כו' אין ראייה דאפי' דקיימא לן כר"ע הא מסקינן התם דרבי נמי סבר לה כוותיה עוד פסק בהלכות גדולות שאם הפסיק יום אחד ולא ספר שוב אינו סופר משום דבעיא תמימות ותימה גדולה הוא ולא יתכן: (תוספות)

דף סו - ב

אין אור לשון קלי אלא דבר אחר (הא כיצד וכו') אין לשון קלי אלא דבר (אחר) קליל הא כיצד אבוב של קליות היה שם והיה מנוקב בכברה כדי שתהא האור שולטת בכולו אביב קלוי גרש איני יודע אם אביב קלוי אם גרש קלוי כשהוא אומר באש הפסיק הענין כרמל רך ומל וכן הוא אומר **[מלכין ב-ד-מב]** ואיש בא מבעל שלישה ויבא לאיש האלהים לחם ביכורים ועשרים לחם שעורים וכרמל בצקל'ונו ויאמר תן לעם ויאכלו בא ויצק לנו ואכלנו ונוה היה ואומר **[משלי ז-יח]** נתעל"סה באהבים נשא ונתן ונעלה ונשמח ונתחטא באהבים ואומר **[איוב לט-ג]** כנף רננים נע"לסה נושא עולה ונתחטא ואומר **[במדבר כב-לב]** כי יר"ט הדרך לנגדי יראתה ראתה נטתה דבי רבי ישמעאל תנא כרמל כר מלא: ור"ע מחייב בחלה ובמעשרות: אמר רב כהנא אומר היה ר"ע מירוח הקדש אינו פוטר מתיב רב ששת מותר שלש שאין הללו מה היו עושים בו נפדה ונאכל לכל אדם וחייב בחלה ופטור מן המעשרות ר' עקיבא מחייב בחלה ובמעשרות אמרו לו פודה מיד גזבר יוכיח שחייב בחלה ופטור מן המעשרות ואם איתא דמירוח הקדש אינו פוטר מאי קאמר ליה היא היא ועוד איתיביה רב כהנא בר תחליפא לרב כהנא (בר מתתיה) ר' עקיבא מחייב בחלה ובמעשרות לפי שלא ניתנו מעות אלא לצורך להן אלא אמר ר' יוחנן תלמוד ערוך הוא בפיו של ר' עקיבא שלא ניתנו מעות אלא לצורך להן אמר רבא פשיטא לי דמירוח הקדש פוטר ואפי' ר' עקיבא לא קא מחייב התם אלא שלא ניתנו מעות אלא לצורך להן אבל מירוח הקדש בעלמא פוטר מירוח העובד כוכבים תנאי היא דתניא תורמין משל ישראל על של ישראל ומשל עובדי כוכבים על של עובדי כוכבים ומשל כותיים על של כותיים ומשל כל על של כל דברי ר' מ' ור' יהודה רבי יוסי ור' אומר תורמין משל ישראל על של ישראל ומשל עובדי כוכבים על של כותיים ומשל כותיים על של עובדי כוכבים אבל לא משל ישראל על של עובדי כוכבים ושל כותיים ולא משל עובדי כוכבים ושל כותיים על [של ישראל

רש"י אין אור לשון קלי אלא דבר אחר. אם הוא מהבבין אותו ממש באור אינו נקרא קלוי: דבר קליל. בכלי נחשת קללו: אלף דבר אחר נקרא קלי כלומר על ידי דבר אחר: אבוב של קליות. מוכרי קליות: אם אביב קלוי. אם עד שלא יטחו נעשה קלוי דהא קלוי דקרא לחיב קלוי או גרש קלוי דלחחר טחינה נעשה קלוי וקלוי דקרא אגרש קלוי: הפסיק הענין. דלא קאי אגרש: כך ומל. נמלל ביד: וכן הוא אומר. דדרשינן נוטריקון: בלחלונו. ב' בא' ז' ואלף ל' לנו ו' ואלכנו נ"ו ונוה היה נאה היה הלחם: נתעלסה. בגמרא כתוב שאומרת למנאף נשא ונתן ציינו ונעלה למטה ונשמח: ונתחטא. נוטיל כמו (תענית דף יט.) בן מתחטא לפני אבי: כנף רננים. בר יוכני: נעלסה. נוטריקון נושא בלחמה עולה למעלה ונתחטא ומורידו בקטן שאינו מטיל בלחמה עד שיעלה בקו המזוזה לו נ' נושא ע"ל עולה ה' חטוי והאי חטוי לשון הורדה כדתנן במסכ' יומא (דף נה:) התחיל מחטא ויורד: כר מלא. האי כר לשון כרים וכסחות שיהא הזוג של קליה מלא בגרעין שיהא הגרעין מבושל כל ארצו: מירוח. הוא גמר מלאכה למעשה: אינו פוטר. דאפי' הכי חייב במעשר: פודה מיד גזבר. שאר חטויין הללמחיס ביד גזבר יוכיח שפטור מן המעשר מדקאמר ליה הכי מכלל דהוא מודה דמירוח הקדש בעלמא פוטר דלוי אינו פוטר מאי קאמר ליה: היא היא. כלומר (הא) כי היכי דהכא פליגי הכי [ומנין] פליגי בפודה מיד גזבר: ר"ע מחייב. בקמת הותר מעשרין של עומר קמייני: לפי שלא ניתנו מעות הקדש אלף לצורך להם. לעשרון אלף האחר לא קידש הלכך לאו מירוח הקדש הוא דהא לאו קדוש אלמא מירוח פוטר והכא משום דלא ניתנו מעות הוא: מירוח הקדש פוטר. כגון המהקדש עומרים גרשים ומרחן גזבר פטורין מן המעשר לעולם כדמפיש לקמן לגנך ולא דייגן הקדש: ומשל עובד כוכבים. כגון הלוכה מן העובד כוכבים דקסבר אין קנין לעובד כוכבים בארץ ישראל להפקיע מיד מעשר: ומשל כל על של כל וכו'. כלומר מאיזה שילדה יהרם על חביו ואפילו משל עובדי כוכבים וכותיים על של ישראל אלמא מירוח עובד כוכבים אינו פוטר והו להו שניהם חייבין: אלף לא משל ישראל כו'. דקסבר רבי שמעון מירוח העובד כוכבים פוטר והוה ליה מן הפטור על החיוב ומן החיוב על הפטור: (כ"ט)

תוספות כנף רננים נעלסה. בסיפרי בפרשה ואתה הקרב אליך גורש נושא ומעלה לביצתה ומחתה פירוש בנחת מניחתה בקן שלה דכתיב (איוב לט) תעזוב לארץ ביציה ואי גרש מתחטא כמו שכחוב כמו כן בסיפרי הו נמי לשון הורדה כדתנן בימא (דף נח:) תחיל מחטא ויורד וכן משמע נמי בפרק בתרא דבכורות (דף נז:) דפריך ומי

שדיא ליה והא כתיב כנף רננים נעלסה כו' אלמא לשון הורדה בנחת הוא שלא תשבר וי"מ לשון טיול כמו בן המתחטא לפני אביו דחוני המעגל במסכת תענית (דף יט.). ולא יתכן שם בבכורות (דף נז:): אומר היה ר"ע מירוח הקדש אינו פוטר. ה"מ למיפדך היכי אתי משאינו מעושר הא בעינן ממשקה ישראל (יחזקאל מה) דבאינו מעושר עסקינן מדקתני באותו שבפדה חיוב מעושר: שלא ניתנו מעות אלא לצורך להן. והא דקתני והשאר נפדה לית ליה דלדידה לא בעי פדייה א"נ שלא יאמרו הקדש יוצא בלא פדיון: מירוח העובד כוכבים תנאי היא דתניא תורמין כו'. תימה דלמא ביש קנין ואין קנין פליגי וי"ל דאי נמי פליגי ביש קנין אכתי פליגי ביש מירוח דהא בהא תליא כדמובח בגיטין בסוף השולח (דף מז.) למאן דאמר יש קנין א"כ דריש דגנך ולא דגן עובד כוכבים ולא מימעט ליה דיגון עובד כוכבים ומאן דאמר אין קנין דלא דריש דגנך ולא דגן עובד כוכבים הוה דריש דיגונך ולא דיגון עובד כוכבים מיהו אין נראה כלל לומר כן מדנקיט לקמן רבי מאיר ורבי יהודה לחיובא ואין לומר דנקט עיקר פלוגתייהו במירוח וכי מוקמת לה נמי ביש קנין מ"מ במירוח נמי פליגי כדפרישית דהא בהא תליא לא מצינו למימר הכי דעל כרחין ר"מ אית ליה תרווייהו לחיובא דאית ליה אין קנין ואית ליה אינו פוטר מדריש לתרום משל כל על של כל והיה נראה לומר איפכא דאית ליה למימר תרווייהו לחיובא או לפטורא משום דתלתא דגנך כתיבי כדפירש בקונטרס בסמוך והשתא חדא לפטור מירוח הקדש אינך תרי הוי מיעוט אחר מיעוט לרבות מירוח העובד כוכבים והשתא מהיכין נמעט דיגון עובד כוכבים לומר דיש קנין הלבך תרווייהו לחיובא ומאן דאית ליה יש קנין מוקי יחד למירוח הקדש וחד למירוח העובד כוכבים וחד ליש קנין ומיהו קשה לפי' זה דבסוף השולח (שם מז.) ובסוף פ"ק דבכורות (דף יא:): מסיק למאן דאמר אין קנין דיגונך ולא דיגון עובד כוכבים וצריך לומר דודאי מ"ד אין קנין יכול לסבור נמי מירוח העובד כוכבים פוטר ודגנך שלישי מוקי ליה לדרשא אחריית ולא מסתבר ליה למידרשה למיעוט אחר מיעוט אבל מאן דאית ליה יש קנין בע"כ צריך לפטור מירוח העובד כוכבים דלית לן לאוקומי לדרשא אחריית כל כמה דאפשר לאוקומי לקרא כפשיטה דיגונך ולא דיגון עובד כוכבים והשתא משכח תנאי שפיר דר"מ על כרחין מחייב בתרווייהו מדריש משל כל על של כל ור"ש ורבי יוסי אפילו סבירא להו אין קנין ע"כ נמי פטרי מירוח העובד כוכבים מטעמא דפרישית ובההיא דגיטין (דף מז.) דקאמר במאי קמיפליגי מר סבר דגנך ולא דגן עובד כוכבים ומר סבר דיגונך ולא דיגון עובד כוכבים לא חש לפרש אלא חד דגנך אי נמי הכי קאמר ומר סבר דיגונך ולא דיגון עובד כוכבים והוי מיעוט אחר מיעוט אבל ההיא דבכורות ליכא למימר הכי ולהאי פ' מצינו למימר דהאי דאיפליגו רבה ור' אלעזר בגיטין ביש קנין אליבא דר' יוסי פליגי דאילו ר"מ ע"כ ש"ל דאין קנין ועוד יש לפרש דע"כ לא מיתוקמא פלוגתא דהכא אלא במירוח ולא ביש קנין דשמעינן ליה לרבי מאיר דאמר יש קנין בפ"ק דע"ז (דף כ:): דתנן אין משכירין בתים ואין צריך לומר שדות דברי ר"מ ומפרש בגמ' דאין צריך לומר שדות משום דאית בה תרתיה חדא קניית קרקע וחדא דמפקע להו ממעשר פירוש דיש קנין והא דקאמר ר"מ הכא משל כל על של כל כגון תבואה במוץ שלה שלקחה עובד כוכבים מישראל ומרחה דאי גדלה ברשות עובד כוכבים הוה ליה מן הפטור על החיוב ומיהו בירושלמי משמע דרבי מאיר סבר אין קנין דתנן במס' דמאי פ"ה מעשרין משל ישראל על של העובד כוכבים ומשל העובד כוכבים על של ישראל ואמרין בגמ' מתני' כר"מ דאמר אין קנין לעובד כוכבים בא"י לפוטרו מן המעשרות ר' יהודה ור"ש אומרים יש קנין וירושלמי לטעמיה דמפרש בסוף פ"ק דמסכת ע"ז בית אביו מצוי להתבדק מתוכו שיה מצוי הוא להתבדק מתוכו: רבי יוסי ור"ש אומרים כו'. מדשרי לתרום משל כותיים על של עובדי כוכבים ועל של ישראל אסר משמע דס"ל כותיים גירי אריות הן והא דמשמע בפ"ק דחולין (דף יד.) גבי הלוקח יין מבין הכותיים דלא אסרי ר' יוסי ור"ש אלא משום דאין ברייה אבל אם ניתקן שרי בשתייה ההיא במטהר יינו של כותי וא"ת והא מסקינן בפרק קמא דשבת (דף טז:): אליבא דרבי יוסי דאמר (תוספות)

דף - סז

גלגול הקדש פוטר דתנן הקדישה עיסתה עד שלא גלגלה ופדאתה חייבת משגלגלה ופדאתה חייבת הקדישה עד שלא גלגלה וגלגלה הגזבר ואחר כך פדאתה פטורה שבשעת חובתה היתה פטורה בעי רבא גלגול עובד כוכבים מאי מיתגאיר תנן גר שנתגאיר והיתה לו עיסה נעשה עד שלא נתגאיר פטור משנתגאיר חייב ספק חייב הא מאן קתני לה דברי הכל היא ואפי' רבי מאיר ורבי יהודה דקמחייבי התם פטרי הכא התם הוא דכתיב דגנך יתירא הוי מיעוט אחר מיעוט ואין מיעוט אחר מיעוט אלא לרבות אפילו עובדי כוכבים אבל הכא תרי זימני עריסותיכם כתיב חד עריסותיכם כדי עיסתכם וחד עריסותיכם ולא עיסת עובדי כוכבים ולא עיסת הקדש או דלמא רבי יוסי ורבי שמעון קתני לה דקא פטרי אבל רבי מאיר ורבי יהודה גמרי ראשית ראשית מהתם אמר רבא יהא רעוא דאחזיה בחילמא ארזי אמר רבא מאן דאמר מירוח העובד כוכבים פוטר מאן דאמר מירוח העובד כוכבים אינו פוטר גלגול העובד כוכבים אינו פוטר איתבייה רב פפא לרבא עובד כוכבים שהפריש פטר חמור וחלה מודיעים אותו שהוא פטור וחלתו נאכלת לזרים ופטר חמור גוזז ועובד בו הא תרומתו אסורה והא תנא דאמר מירוח העובד כוכבים אינו פוטר וגלגול עובד כוכבים פוטר ועוד איתבייה רבינא לרבא חלת עובד כוכבים בארץ ותרומתו בחוצה לארץ מודיעין אותו שהוא פטור חלתו נאכלת לזרים ותרומתו אינה מדמעת אתה תרומתו בארץ אסורה ומדמעת והא תנא דאמר מירוח העובד כוכבים אינו פוטר גלגול העובד כוכבים פוטר מדרבנן גזירה משום בעלי כיסים

רס"ו גלגול הקדש. לענין חלה: פוטר. מן החלה אם נתגלגלה עיסה ביד הקדש ואחר כך נפלויה: ופדאתה חייבת. דביד הדיוט נתגלגלה: שבשעת חובתה. היינו גלגול: פטור. מן החלה הואיל ובהיותו עובד כוכבים נתגלגלה: ספק. אם משנתגאיר גלגלה או בהיותו עובד כוכבים גלגלה: חייב. דלחומר אלזינו והשתא מיבעי ליה להאי דגלגול עובד כוכבים פוטר מאן קתני לה: ואפי' ר"מ ורבי יהודה דמחייבי התם. גבי מירוח מי פטרי מהא: התם. היינו טעמא דמירוח עובד כוכבים אינו פוטר משום דתרי דגנך כתיבי דכתיב (דברים יב) לא תוכל לאכול בשעריך מעשר דגנך וכתבי (שם יז) ואלכלה לפני וגו' מעשר דגנך וכת' (שם יח) ראשית דגנך חד למויף דיגונך ולא דיגון הקדש מירוח הקדש אייתור להו תרי דגנך למעט דיגון עובד כוכבים הוה דיגון עובד כוכבים מיעוט אחר מיעוט דתרי קראי ממעטי. ליה: ואין מיעוט אחר מיעוט אלא לרבות. דיגון עובד כוכבים דחייב ואי קשיא מאי חזיה דמרבית לדיגון עובד כוכבים רכי להקדש תריץ מהסבכא עובד כוכבים הוה ליה לרבינו שן נאכל כלל פדיון כשל ישראל: ראשית ראשית. ראשית דגנך (שם) ראשית עריסותיכם (במדבר טו) מה להלן מירוח עובד כוכבים לא פטר דמרביתן לה ממיעוט אחר מיעוט אף גלגול עובד כוכבים אינו פוטר: שהפריש פטר חמור. שהפריש פטר חמור שפדיון פטר חמור שגולד לו בהיותו עובד כוכבי: וחלה. מעיסה שגלגלה בהיותו עובד כוכבים: הא תרומתו אסורה. דמירוחו אינו פוטר כדמרביתן לעיל ממיעוט אחר מיעוט: חלה עובד כוכבים בחרץ. כלומר אפילו מהתבואה הגדולה בחרץ: ותרומתו. מהתבואה חוזה בחרץ דלפי' גבי ישראל לא הוה אלא מדרבנן: והא תרומתו בחרץ. כלומר מכלל תרומתו בחרץ מדמעת דמירוח עובד כוכבים אינו פוטר אע"ג דגלגולו פוטר מחלה וקשיא לרבא דלמא מאן דמחייב בתרומה מחייב בחלה: מדרבנן. כלומר לעולם הא דקתני לגבי חלה גלגול פוטר הגן תנאי היא דפטרי לעיל במירוח והא דקתני לעיל מדוקיא הא תרומתו אסורה מדרבנן הוי אסור: גזירה משום בעלי כיסין. עשירים שקלוחין תבואה מחמרים ואי שריה ללוקח מן העובד כוכבים שלא יעשר למירוח עובד כוכבים פוטר אחי למימר נמי לוקח מחמיר ישראל פוטר ל"א משום בעלי כיסין שיש להן קרקעות הרבה וחסים על רוב מעשרות ויקנהו לעובדי כוכבים וימחיסו עובדי כוכבים ומפקע ליה ממעשר: (רס"ו)

תוספות אף בנות כותים נדות מעריסתן בו ביום גזרו וההיא דבנות כותים מוקמינן במס' נדה (דף לב.) כרבי מאיר דאמר גירי אמת הן ומשום דלא דרשי אשה ואשה לבנות קטנה בת יום אחד וי"ל דעל כרחין אפי' למאן דאמר גירי אריות הן אית ליה נמי ההיא גזירה דכולהו תנאי מודו בשמונה עשר דבר ואע"ג דבבנות עובדי כוכבים לא גזרו מעריסתן אלא בת שלש דחזיא לביאה כמו בתנינוק עובד כוכבים בבן תשע שנים ויום אחד כדאינתא בפרק אין מעמידין (ע"ז דף לו.) החמירו על כותים שלא יטמעו בהם משום דדמו קצת לישראל ונוהגין במצות במקצת ולהכי חשיבי שתי גזירות דאינן שוות ואפי' למאן דבעי למימר מעיקרא בו יום אחד חשיבי שתי גזירות משום דאי הוה גזרו אעובדי כוכבים לא הוה ידעינן כותים לפי שאין הכותים אדוקים כעובדי כוכבים ואי הוה גזרו אכותים הוה אמינא משום דדמו לישראל חיישין

תוספות בקונטרס וקשה אמאי שני בלישנא דרבי יהודה קרי ליה שעת הביעור לשעה ששית ורבנן קרו ליה מועד לכך נראה דמועד ממש קאמר תוך ימי הפסח: קוצרים בית השלחים ושל בית העמקים. פירש בקונטרס רעות הן ואין עומר בא מהן ואמרינן בהאי פירקא ממקום שאתה מביא אי אתה קוצר וממקום שאי אתה מביא אתה קוצר וצ"ל דכיון דלכתחילה לא יביא אף על גב דאם הביא כשר ממקום שאי אתה מביא קרינא ביה דהא בית השלחים אמר הביא כשר כדתנן בפרק כל הקרבנות (לקמן דף פה.) אין מביאין לא מבית הזבלים ולא מבית השלחים ולא מבית האילן ואם הביא כשר ותימה דהכא לא חשיב בית הזבלים ובית האילן ובוה יש לתרץ דהני פסידו אי לא קצרו להו ושרו רבנן אבל הנהו לא פסדי אי משוהו להו עד לאחר העומר ואחמורו בהו רבנן כי היכי דאחמורו הכא בגדישה אבל אכתי קשה אמאי לא חשיב [התם] בית העמקים ואית דגרסי הכא בית השלחים שבעמקים דההוא אם הביא פסול דאיכא תרתי ולא קרינא ביה ממקום שאתה מביא אבל היכא דאם הביא כשר אף על גב דלכתחילה לא יביא ממקום שאתה מביא הוא ואסור לקצור וכן מוכח בתוספתא (פ"י) דקתני אע"פ שאמרו אין קוצרין מבית השלחים שבהרים ומבית הבעל שבעמקים אבל קוצרים מפני הנטיעות שבו והא דלא תני בית העמקים בפרק כל הקרבנות (ג"ז שם) דבית העמקים דלאו בית השלחין פירות טובים הן ולכתחילה יביא וקצת תימה לפירוש זה דלא מישתמיט תנא בשום מקום וליתני בית השלחין שבעמקים לא יביא ואם הביא פסול ועוד תימה דבת"כ דרשינן וקצרתם את קצירה שתהא תחילה לכל הנקצרים יכול אף של בית השלחים ושל בית העמקים כו' ת"ל קצירכם של כולכם אמרתי ולא של בית השלחים ושל בית העמקים והשתא למה. לן ההיא דרשא הוה ליה למימר מטעמא דממקום שאי אתה מביא אתה קוצר ונראה לפרש דודאי גרסינן בכ"מ בית השלחים שבעמקים כאן ובת"כ ובית השלחים ובית הזבלים ובית האילן מדאורייתא שרו דכיון דלכתחילה לא יביא לאו ממקום שאתה מביא הוא אלא מדרבנן אסירי ואסמכוה אקרא דכתיב בת"כ אבל בית השלחים שבעמקים דאיכא הפסד גדול יותר מדאי לא העמידו חכמים דבריהם לפי שממהרים ביותר להתבשל לפני האחרים ולהפסד מרובה חששו והיינו דקאמר בת"כ קצירכם של כולכם אמרתי כלומר אותו שרגיל להיות נקצר בזמן שהכל קוצרין ומיהו עדיין קשה דהיכי מציאנא למימר דלא חשיב בית העמקים בהדי לא יביאם משום דפירות טובים הם הא תנן בפ"ק דביכורים ומייתא לה במקום שנהגו (פסחים נג.) ולקמן בפ"ג כל הקרבנות (דף פד.) אין מביאין ביכורים חוץ מז' המינין ולא מדקלים שבהרים ולא מפירות שבעמקים ומדלא חזו לביכורים כ"ש למנחות דלגובה ושמה שאני ביכורים דכתיב (דברים כו) אשר תביא מארצך דמשמע משבחה של ארץ ישראל ומהשתא אי לאו ההיא דתוספתא אין לחוש אי גרסי' של בית השלחים ושל בית העמקים וחד טעמא לתרווייהו ומיהו לא יתכן דלא משום מובחר קרי ליה שבתא לקמן בפ"ג כל קרבנות אלא אז' המינין קאי דמשתבח בהו קרא (דברים ח) ארץ חטה ובתוספתא דריש מדכתיב מבחר נדריכם ואי הוה אמרי' דבית העמקים אם הביא פסול הוה ניחא הא דלא תני להו בהדי הנהו דלא יביא דהתם אם הביא כשר אי נמי אפילו לכתחילה כשר לשאר מנחות ודווקא לעומר הוא דפסול אפי' בדיעבד מדרשא דת"כ דבעי' קצירכם של כולכם פרט לבית השלחים ובית העמקים שממהרים להתבשל אבל קשה דא"כ הוה ליה לאיתויי לקמן אמתניתין דקוצרין בית השלחין ובגמ' אמר עלה תניא ר' בנימין אומר כתוב אחד אומר וקצרתם את קצירה וכתבי ראשית קצירכם הא כיצד ממקום שאתה מביא כו' משמע בהדיא דמהתם נפקא לן וההיא דת"כ אסמכתא: אבל לא גודשין. משום דגדישה ליכא פסידא אי שבקינא עד אחר העומר והא דשרי ר' יהודה קמח וקלי במתני' משום עולי רגלים התיירו וא"ת דבמתני' גזר ר"מ בקמח וקלי דאמר שלא ברצון חכמים ולקמן גבי יירוהו (דף עא.) קאמר ר"מ קוצרין ברצון חכמים וי"ל דקצירה משום פסידא דפרושיה וא"ת א"כ מאי קשירא ליה מקצירה אחמץ לר' יהודה שאני קצירה דאיכא פסידא וי"ל דכ"ש דאין לגזור במקום מצות ביעור: והא כתיב עד הביאכם למצוה. משמע דאיכא עשה דאורייתא אלא דליכא לאו והא דדחיק משום מצוה ליקו וליגזור אע"ג דאיכא איסורא דאורייתא אין סברא לגזור ולהחמיר כיון דליכא לאו ותימה מי גרע מביצה דאסרינן מהאי טעמא בפ"ק בביצה (דף ה:) דאמר אף מתקנת רבן יוחנן בן זכאי ואילך ביצה אסורה מאי טעמא מהרה יבנה כו' ועוד תימה דאי איכא איסורא דאורייתא היכי משנינן בפ"ק (לעיל דף ה:) טעמא דר"ש בן קליש דאמר מנחת העומר שקמצה שלא לשמה כשרה דהוה מן המותר לישראל משום דקסבר האירי המזרח מתיר מ"מ אסור מדאורייתא: (תוספות)

דף סח - ב

משחרב בית המקדש התקין רבן יוחנן בן זכאי שיהא יום הנף כולו אסור מאי טעמא מהרה יבנה בית המקדש ויאמרו אשתדק מי לא אכלנו בהאיר מזרח השתא נמי ניכול ולא ידעי דאשתדק לא הוה עומר האיר מזרח מתיר והשתא דאיכא עומר עומר מתיר ואי סלקא דעתך למצוה משום מצוה ליקום וליגזור אמר רב נחמן בר יצחק רבן יוחנן בן זכאי בשיטת רבי יהודה אמרה דאמר מן התורה אסור שנאמר **ויקרא כג-יד** עד עצם היום הזה עד עיצומו של יום וקסבר עד ועד בכלל ומי סבר לה כוותיה והא מיפלא פליג עליה דתנן משחרב בית המקדש התקין רבן יוחנן בן זכאי שיהא יום הנף כולו אסור א"ר יהודה הלא מן התורה הוא אסור דכתיב עד עצם היום הזה רבי יהודה הוא דקא טעי הוא סבר רבן יוחנן בן זכאי מדרבנן קאמר ולא היא מדאורייתא קאמר והא התקין קתני מאי התקין דרש והתקין רב פפא ורב הונא בריה דרב יהושע אכלי חדש באורתא דשיתסר נגהי שבסר קסברי חדש בחוצה לארץ דרבנן ולספיקא לא חיישינן ורבנן דבר רב אשי אכלו בצפרא דשבסר קסברי חדש בחוצה לארץ דאורייתא ורבן יוחנן בן זכאי מדרבנן קאמר וכי תקין ליום הנף לספיקא לא תקין אמר רבינא אמרה לי אם אבוד לא הוה אכיל חדש אלא באורתא דשבסר נגהי תמניסר דסבר לה כר' יהודה וחייש לספיקא: **מתני'** העומר היה מתיר במדינה ושתי

הלחם במקדש אין מביאין מנחות וביכורים ומנחת בהמה קודם לעומר אם הביא פסול קודם לשתי הלחם לא יביא אם הביא כשר: **גמ'** יתיב רבי טרפון וקא קשיא ליה מה בין קודם לעומר לקודם שתי הלחם אמר לפניו יהודה בר נחמיה לא אם אמרת קודם לעומר שכן לא הותר מכללו אצל הדיוט תאמר קודם לשתי הלחם שהותר מכללו אצל הדיוט שתק רבי טרפון צהבו פניו של רבי יהודה בן נחמיה אמר לו רבי עקיבא יהודה צהבו פניך שהשבת את זקן תמהני אם תאריך ימים אמר רבי יהודה ברבי אלעאי אותו הפרק פרס הפסח היה כשעלית לעצרת שאלתי אחריי יהודה בן נחמיה היכן הוא ואמרו לי נפטר והלך לו אמר רב נחמן בר יצחק לדברי יהודה בן נחמיה נסכים ביכורים שהקריבם קודם לעומר כשירין פשיטא מהו דתימא התם הוא דהותר מכללו אצל הדיוט אבל הכא דלא הותר מכללו לא קמ"ל כל שכן הכא דלא איתסר כלל (סד"ר הנצ"א גל"י פ"ל סימן): בעי רמי בר חמא שתי הלחם מהו שיתירו שלא כסדרן היכי דמי כגון דזרעינהו בין העומר לשתי הלחם וחליף עלייהו שתי הלחם ועומר מאי כסדרן שריין שלא כסדרן לא שריין או דלמא שלא כסדרן נמי שריין אמר רבה ת"ש **ויקרא ב-יד** ואם תקריב מנחת ביכורים במנחת העומר הכתוב מדבר מהיכן באה מן השעורין אתה אומר מן השעורין או אינו אלא מן החיטין רבי אליעזר אומר נאמר אביב לדורות מה אביב האמור במצרים שעורין אף אביב האמור לדורות שעורין ורבי עקיבא אומר מצינו מיחיד שמביא חובתו מן החיטין וחובתו מן השעורין וציבור שמביאין חובתן מן החיטין ומביאין חובתן מן השעורין ואם אתה אומר בא מן החיטין לא מצינו ציבור שמביא חובתו מן השעורין דבר אחר אם אתה אומר עומר בא מן החיטין אין שתי הלחם ביכורים ואם איתא דשתי הלחם שלא כסדרן שריין משכחת לה דמקריב עומר מהנדך דאשרוש קודם לשתי הלחם ובתר העומר דאשתדק ושתי הלחם מהנדך דאשרוש קודם לעומר דהשתא ובתר שתי הלחם דאשתדק מי סברת

רש"י והתנן משחרב כו'. ולאמרינן מאי טעמא כו': אמר רב נחמן רבן יוחנן בן זכאי שיהא יום הנף כולו אסור מאי טעמא מהרה יבנה בית המקדש ויאמרו אשתדק מי לא אכלנו בהאיר מזרח השתא נמי ניכול ולא ידעי דאשתדק לא הוה עומר האיר מזרח מתיר והשתא דאיכא עומר עומר מתיר ואי סלקא דעתך למצוה משום מצוה ליקום וליגזור אמר רב נחמן בר יצחק רבן יוחנן בן זכאי בשיטת רבי יהודה אמרה דאמר מן התורה אסור שנאמר **ויקרא כג-יד** עד עצם היום הזה עד עיצומו של יום וקסבר עד ועד בכלל ומי סבר לה כוותיה והא מיפלא פליג עליה דתנן משחרב בית המקדש התקין רבן יוחנן בן זכאי שיהא יום הנף כולו אסור א"ר יהודה הלא מן התורה הוא אסור דכתיב עד עצם היום הזה רבי יהודה הוא דקא טעי הוא סבר רבן יוחנן בן זכאי מדרבנן קאמר ולא היא מדאורייתא קאמר והא התקין קתני מאי התקין דרש והתקין רב פפא ורב הונא בריה דרב יהושע אכלי חדש באורתא דשיתסר נגהי שבסר קסברי חדש בחוצה לארץ דרבנן ולספיקא לא חיישינן ורבנן דבר רב אשי אכלו בצפרא דשבסר קסברי חדש בחוצה לארץ דאורייתא ורבן יוחנן בן זכאי מדרבנן קאמר וכי תקין ליום הנף לספיקא לא תקין אמר רבינא אמרה לי אם אבוד לא הוה אכיל חדש אלא באורתא דשבסר נגהי תמניסר דסבר לה כר' יהודה וחייש לספיקא: **מתני'** העומר היה מתיר במדינה ושתי הלחם במקדש אין מביאין מנחות וביכורים ומנחת בהמה קודם לעומר אם הביא פסול קודם לשתי הלחם לא יביא אם הביא כשר: **גמ'** יתיב רבי טרפון וקא קשיא ליה מה בין קודם לעומר לקודם שתי הלחם אמר לפניו יהודה בר נחמיה לא אם אמרת קודם לעומר שכן לא הותר מכללו אצל הדיוט תאמר קודם לשתי הלחם שהותר מכללו אצל הדיוט שתק רבי טרפון צהבו פניו של רבי יהודה בן נחמיה אמר לו רבי עקיבא יהודה צהבו פניך שהשבת את זקן תמהני אם תאריך ימים אמר רבי יהודה ברבי אלעאי אותו הפרק פרס הפסח היה כשעלית לעצרת שאלתי אחריי יהודה בן נחמיה היכן הוא ואמרו לי נפטר והלך לו אמר רב נחמן בר יצחק לדברי יהודה בן נחמיה נסכים ביכורים שהקריבם קודם לעומר כשירין פשיטא מהו דתימא התם הוא דהותר מכללו אצל הדיוט אבל הכא דלא הותר מכללו לא קמ"ל כל שכן הכא דלא איתסר כלל (סד"ר הנצ"א גל"י פ"ל סימן): בעי רמי בר חמא שתי הלחם מהו שיתירו שלא כסדרן היכי דמי כגון דזרעינהו בין העומר לשתי הלחם וחליף עלייהו שתי הלחם ועומר מאי כסדרן שריין שלא כסדרן לא שריין או דלמא שלא כסדרן נמי שריין אמר רבה ת"ש **ויקרא ב-יד** ואם תקריב מנחת ביכורים במנחת העומר הכתוב מדבר מהיכן באה מן השעורין אתה אומר מן השעורין או אינו אלא מן החיטין רבי אליעזר אומר נאמר אביב במצרים ועומר אביב לדורות מה אביב האמור במצרים שעורין אף אביב האמור לדורות שעורין ורבי עקיבא אומר מצינו מיחיד שמביא חובתו מן החיטין וחובתו מן השעורין וציבור שמביאין חובתן מן החיטין ומביאין חובתן מן השעורין ואם אתה אומר בא מן החיטין לא מצינו ציבור שמביא חובתו מן השעורין דבר אחר אם אתה אומר עומר בא מן החיטין אין שתי הלחם ביכורים ואם איתא דשתי הלחם שלא כסדרן שריין משכחת לה דמקריב עומר מהנדך דאשרוש קודם לשתי הלחם ובתר העומר דאשתדק ושתי הלחם מהנדך דאשרוש קודם לעומר דהשתא ובתר שתי הלחם דאשתדק מי סברת

הביא כשר. בגמ' מפרש טעמא: גמ' מה בין קודם העומר לקודם שתי הלחם. כלומר מאי שנא גבי עומר דאם הביא פסול וגבי שתי הלחם אם הביא כשר: להבין פנו. שמת: פרס הפסח. שתי שבתות קודם הפסח דהניח (פסחים דף ו.א) שאלוין בהלכות הפסח קודם לפסח ל' יום כש"ג אומר שתי שבתות על שם ששתי שבתות חלי ל' יום פרום קרי להו לשון פרוסה: נכסיו ביכורים. מיון שביכר קודם לעומר והקריבם כשריו: לדברי רבי יהודה בר' נחמיה. דחלי טעמא בהוליו ומותרין להדיוט הני נמי מותרין להדיוט קודם לעומר דעומר אינו אסור אלא מין דגן ולא יין והא דקתני מתני' ואם הביא פסול לאו אביכורים לפירות האילן קאי: מהו דהויא חס. גבי מנחות קודם לשתי הלחם הוא אם הביא כשר: משום דהוה מכללו. שנאמר להדיוט קודם לעומר והוה אכל הכא דלא הוה מכללו להדיוט שהרי מעולם לא נאסר אימא לא: מהו שיתירו שלא כסדרן. למקדש היכי דחלוף עלייהו שתי הלחם קודם לעומר: מביאין חובתן מן השעורים. עומר: און שתי הלחם ביכורים. שהרי תקרב למזבח מחיטי שנה זו ורחמנא קרינהו כטורים דכתיב וזיום הבכורים: ואם איהא דשלא כסדרן שריין משכחת לה. דבא עומר מן החטים והוה להו שתי הלחם כטורים כגון דזרע צאייר דאשקוף קודם לשתי הלחם דאשקוף ושתי הלחם דהנך דזרע בתמוז דאשקוף קודם לעומר דהאידנא ולבית שתי הלחם דאשקוף דהוה להו ביכורים לכל חטים דהלו בהו דלא לא קרוב מהנך חטין דהלו בשתי הלחם דהאידנא דהנהו חטין דלחא עומר מונייהו שרינהו שתי הלחם דאשקוף והוה עומר לחא מונייהו והנך שתי הלחם דהשתא הוה כטורים לכל מנחות הבאות מאותן חטים שבאין להתיב אלא מלדא אמר הכי שמע מינה אכתי לא אשקתי עומר הנך חטין דהנך שתי הלחם דאשקוף (לא) שרי להו ואי הוה אחי עומר מונייהו אשקתה דאכל בפסח מהנך חטי דהלו בשתי הלחם דהאידנא ולא הוה ביכורים: מי סברת. האי דבעינן שתי הלחם: (כ"ז"י)

תוספות בשיטת רבי יהודה אמרה. דאמר מן התורה היא דאסורה מדוחק קושיא אחרת תירץ כן רב נחמן דבסוף לולב הגזול (סוכה מא.) דפריך התם מחצות היום ולהלן לישתרי ועוד משני תאם דאיבני בליליא או סמוך לשקיעת החמה ורבי יוחנן ורבי שמעון בן לקיש דהכא לא מצו סברי כההוא שינויא ותימה מאז להו לרבי יוחנן ולרבי שמעון בן לקיש דפליגי שום תנא עליה דרבי יהודה דקאמרי אף בזמן שבית המקדש קיים האיר המזרח מתיר: קסבר חדש בחוצה לארץ דרבנן. דפליגי תנאי בספ"ק דקידושין (דף לז.): לא אם אמרת קודם לעומר וכו'. תימה דנקט קודם לעומר אסור משום דבעינן ממשקה ישראל (יחזקאל מה) ונראה דרבי טרפון נמי לא אישתמיטייה האי טעמא אלא דקשיא ליה מה בין קודם לעומר לקודם שתי הלחם ונילף קודם לשתי הלחם מקודם לעומר ולהכי מהדר ליה בהאי לישנא לא אם אמרת קודם לעומר אסור משום דבעינן ממשקה ישראל (תוספות)

דף **סט** **א**

בכורים לפירא קא אמרינן למזבח קא אמרינן והא אכיל לה מזבח מפירי דהא שנתא בעי רמי בר חמא שתי הלחם הנצה שריא או חנטה שרייה מאי הנצה ומאי חנטה אילימא הנצה דפירא וחנטה דפירא השתא השרשה שריא הנצה וחנטה מביעיא אלא הנצה דעלה וחנטה דעלה מי הוי כי השרשה לא או תיקו בעי רבא בר רב חנן חטין שזרעו בקרקע עומר מתירן או אין עומר מתירן היכי דמי אי דאשרוש תנינא אי דלא אשרוש תנינא דתנן אם השרישו קודם לעומר עומר מתירן ואם לאו אסורין עד שיבא עומר הבא לא צריכא דחצדינהו וזרעינהו קודם לעומר ואתא עומר וחליף עלייהו וקא מביעיא ליה מהו לנקוטי ומיכל מינייהו כמאן דשדייא בכדא דמאי ושרינהו עומר או דלמא בטיל להו לגבי ארעא יש להן אונאה או אין להן אונאה היכי דמי אילימא דאמר ליה שדאי בה שיתא ואתו סהדי ואמרי דלא שדא בה אלא חמשה והאמר רבא כל דבר שבמדה ושבמשקל ושבמנין אפי' פחות מכדי אונאה חוזר אלא דאמר ליה שדאי בה כדבעי לה ואתו סהדי ואמרי דלא שדא בה כדבעי לה יש להן אונאה דכמאן דשדייא בכדא דמאי ויש להן אונאה או דלמא בטיל להו לגבי ארעא נשבעין עליהו או אין נשבעין עליהו כדשדייא בכדא דמאי וכמטלטלי דמו ונשבעין עליהו או דלמא בטיל להו אגב ארעא וכמקרקעי דמו ואין נשבעין עליהו תיקו בעי רמי בר חמא חטין שבגללי בקר ושעורין בהמה מהו למאי אילימא לטומיא טומאת אוכלין תנינא חטין שברעי בקר ושעורין שבגללי בהמה חישב עליהו לאכילה אין מטמא טומאת אוכלין לקטן לאכילה מטמא טומאת אוכלין אלא למנחות פשיטא דלא [מלאכי א-ח] הקריבהו נא לפחתך הירצך או הישא פניך לא צריכא דנקטינהו וזרעינהו וקא בעי לאיתויי מנחות מינייהו מאי משום דמאיסותא הוא וכיון דזרעינהו אדאא למאיסותייהו או דלמא משום כחישותא הוא והשתא נמי כחוש תיקו בעי רמי בר חמא פיל שבלע כפיפה מצרית והקיאה דרך בית הרעי מהו למאי אילימא למבטל טומאתה תנינא כל הכלים יורדין לידי טומאתן במחשבה ואין עולין מטומאתן אלא בשינוי מעשה לא צריכא דבלע הוצין ועבדינהו כפיפה מצרית מי הוה עיכול הוה ליה

כ"ז"י כטורים לפירא. לחיטין התלוין בהם כטורים: למזבח קאמרינן. שלא יאכל מזבח קודם להם חטים חדשים והכא אכל ליה מזבח עומר מפירי דהא שנתא דמהך שנתא נינהו דכחלא שנתא גלבו ביחד ועומר שרינהו לאכילה אדם ושתי הלחם שרינהו להביא כטורים מפירות האילן: הגנה שריין. שהניטו קודם להם או חנטה שריין חנטה הוה פירי יותר מהגנה: השתא. לגבי תבואה שריין עומר ושתי הלחם בהשקפה תבואה הנשקפת קודם לעומר אף על פי שלא נגלה כלום וכדקתני מתני' הגנה וחנטה דפירי מביעיא: אלא הגנה וחנטה דעלה. מי הוה הגנה דעלה בפירות האילן בהשקפה תבואה או לא: דחצדינהו וזרעינהו קודם לעומר. דלא שרינהו עומר דאשקוף ולא השקישו בשעת עומר זה: מהו לנקוטי. לנקוט מהן קודם השקפתן: כמאן דשדיין כדלא למיא ושרינהו עומר. דהא דלמרו וואם לאו אסורין עד שיבא עומר הבא כגידוליהן מיירי או דלמא כגידוליהן אגב ארעא וכי לקיט להו כגידולין דמו: יש להן אונאה כו'. דקיימא לן בבבא מביעא בפ' הזהב (דף נו.) אין אונאה לקרקעות: שדאי בה שיתא. זרעתי בקרקע שנת כורים: ואתו סהדי דלא שדא בה אלא חמשה. דהשתא איכא שיעור אונאה שנות בפ' הזהב (דף נו.) אין אונאה לקרקעות: שדאי בה שיתא. בפחות משנות ולא שייכא בה דין אונאה שיהא מקח קיים ויחזיר אונאה אלא כל המקח בעל וחוזר: נשבעין עליהן. דלמר בפ' הזהב (דף נו.) אין נשבעין על הקרקעות: בקר. דרכו לאכול חטים ושאר בהמה כגון חמור וגמל דרכו לאכול שעורין: חישב עליהן. בעורן כרעי: וזרעינהו. ובעי לאיתויי מנחות מן הגידולין: אזל ממיסותייהו. דהא אחריני נינהו: והשתא כחיש. דכיון שנתעכלו במעי הבהמה שוב אין מגדלין חטין מלאין וצריאין כדמעיקרא: כפיפה. קופה מצרית מצורי דקל: למיבעטל טומאתה. שהיתה טומאה קודם לכן: וירדין לידי טומאתן במחשבה. כיון שחשב עליו לדבר שאין בו חסרון מלאכה כגון עור מתוקן שהמו למנגלים עומד ואינו מקבל טומאה עד שיעש המנגלים חישב עליו לעשותו שולחן לאינו חסר שום מלאכה דהשתא מיד ראו לשלוחן מקבל טומאה מיד: ואין עולין מטומאתן. אם נעמאו: אלא בשני מעשה. כגון נשכרו טהרו והכא ליכא שינוי מעשה דשלימה הקיאה: (כ"ז"י)

תוספות והאמר רבא כל דבר שבמדה ושבמשקל ושבמנין אפי' פחות מכדי אונאה חוזר. לא שיחזיר אונאה קאמר אלא אפילו ביטול מקח הוי כדמוכח לקמן בפרק התורה (דף עז.) ובפרק המוכר את הספינה (ב"ב דף צ.ב.) ויש לדקדק מכאן דמילתא דרבא איתמר אפילו אקרקעות וכן משמע בפ"ב דקידושין (דף מב:) דקאמר אבל פליגי במשחתא לא כדרבא כו' ורבינו שמואל לא פי' כן בפרק בית כור (ב"ב קג:) [ושם קד. ד"ה פחות] דתנן בית כור עפר אני מוכר לך מדה בחבל פחת כל שהוא ינכה הותיר

אמר רבי חנינא בר אבא מתניתא אמרה כן סיפק בגפנים סיפוק אחר סיפוק אע"פ שהבריכן בארץ מותר וחש לומר שמא השרישה הילדה עד שלא תתאחז לזקנה אמר רבי חנינא בריה דרבי הלל דרבי יהודה היא דרבי יהודה אמר מתאחז הוא עד שלא השריש רבי אומר בשם רבי יוחנן שרשין אין בהם ממש: בצל ששתלו בכרם כו'. בפ' הנודר מן הירק (נדריים נז): מיבעי לן אי גדולי היתר מעלין את האיסור או לא פשט רבי יצחק נחמא מהא דאמר רבי ינאי בצל של תרומה שנטעו ורבו גידולין על עיקרו מותר אמר ליה רבי ירמיה שבק מר תרתין דאמר רבי אבהו אמר רבי יוחנן כו' ומייתי דך דילדה שסיבכה בזקנה וההיא דבצל שנטעו בכרם דמוכח דאזלינן בתר עיקר ולהכי מייתי הכא הנך תרתין ולא מייתי ההיא דר' ינאי דפליג דשבקינן חדא מקמי תרתין וא"ת והתנן המעביר עציץ נקוב בכרם אם הוסיף מאתים אסור אלמא לא אזלינן בתר עיקר אלא בתר תוספת וי"ל דשאני התם כדרששין בפרק כל שעה (פסחים דף כה). כתיב המלאה וכתוב הזרע הא כיצד זרוע מעיקרו בהשרשה זרוע ובא הוסיף אין לא הוסיף לא וא"ת מאי קמבעיא ליה הכא אי רבי יוחנן ור' יונתן לחומרא דוקא אמרי או אפי' לקו לא ע"כ לחומרא דאי לקולא אמרי קשיא דר' יוחנן אדרבי יוחנן דבסמוך קאמר ר' יוחנן ליטרא בצל שתיקנו זרעו מתעשר לפי כולו אלמא לא אזלינן בתר עיקר להקל והתם נמי בנדריים מייתי לה ופשיט מקמייתא דר' יוחנן דילדה שסיבכה דלא אתו גידולין ומבטלי עיקר והדר פשיט מההיא דר' יוחנן דבצל דאתו גידולין ומבטלי עיקר ומשני דלמא לחומרא שאני וי"ל דהא דקאמר לחומרא שאני היינו דווקא התם משום דהיינו זרעו דקאמר בסמוך אבל היכא דלאו היינו זרעו דלמא אזלינן בתר עיקר בין לקולא בין לחומרא והתם בנדריים פריך אר' יוחנן וארבי יונתן דהכא דתניא גבי מנכש בחסיות דאם ישראל חשוד על השביעית למוצאי שביעית מותר אלמא גידולי היתר מעלין את האיסור ומשני שאני שביעית הואיל ואיסורה ע"י קרקע בטיילתה ע"י קרקע וצריך נחלק בדבר מאיזה טעם יחשב שביעית איסור ע"י קרקע וערלה וכלאי הכרם לא חשיבי איסור ע"י קרקע ואפי' מעשר משמע התם דחשיבי איסור ע"י קרקע אי לא משום דמעשר דיגון הוא דקא גרים לה וגם חדש דשמעתין צ"ל דלא חשיבי איסורו ע"י קרקע מדממי לה הכא לערלה וכלאי וכו'

דף ע

דאמדינהו ועשרינהו ושתלינהו והוסיפה להו אם תמצא לומר לא אזלינן בתר עיקר ותוספת בעי עשורי עיקר מאי אמר ליה אביי מאי שנא מכל חייטי ושערי דעלמא אמר ליה דבר שזרעו כלה לא מיבעיא לי אלא כי קמיבעיא לי דבר שאין זרעו כלה מאי תפשוט ליה מהא דאמר רבי יצחק אמר ר' יוחנן ליטרא בצל שתיקנו זרעו מתעשר לפי כולו התם היינו זרעו הכא לאו היינו זרעו אמר ליה ר' חנינא בר מניומי לאביי עציץ שאינו נקוב מהו אי לא נקוב הא לא נקוב דלמא חזר ונקבו קא אמרת הכא חדא זריעה היא איחבורי הוא דקא מיחברא ועולה התם שתי זריעות נינהו בעי ר' אבהו שבוטל שמרחה בכרי ושתלה וקרא עליה שם במחובר מהו כיון דמרחה טבלא לה כי קרא עליה שם קדשה לה או דלמא כיון דשתלה פקע ליה טבלא מינה אמרי ליה רבנן לאביי אם כן מצינו תרומה במחובר לקרקע ותנן לא מצינו תרומה במחובר לקרקע אמר ליה כי תניא ההיא לענין איחיובי מיתה וחומש דאי תליש ואכיל תלוש הוא ואי גחין ואכיל בטלה דעתו אצל כל אדם ומאי שנא מדכתב אפיקסא דאילפא ביצי נבלת העוף הטהור מקצתן בחוף ומקצתן בפנים מבפנים מטמאין בגדים אבית הבליעה מבחוץ אין מטמאין בגדים אבית הבליעה תלוש עבידי אינשי דאכלי הכי במחובר לא עבידי אינשי דאכלי אמר רב טיובי בר קיסנא אמר שמואל הזורע כלאים בעצץ שאינו נקוב אסור אמר אביי בשלמא אי אשמעינן לוקה מכות מדרבנן שפיר אלא אסור מאי קמ"ל דמדרבנן הויא זריעה תנינא תרם משאינו נקוב על הנקוב תרומה ויחזור ויתרום: **מתני'** החיטין והשעורין והכוסמין והשיבולת שועל והשיפון הרי אלו חייבין בחלה ומצטרפין זה עם זה

ואסורים בחדש מלפני הפסח ומלקצור מלפני העומר אם השרישו קודם לעומר העומר מתירן ואם לאו אסורין עד שיבא העומר הבא: **גמ'** תנא כוסמין מין חיטים שיבולת שועל ושיפון מין שעורין כוסמין

רפ"י דלמדינהו ועשרינהו. שקלר שבולין הרבה ולא דקן אלא עשוקר ושהלם לאחון של חולין אם תמצא לומר לחומרא דלא אזלינן בתר עיקר למיפטר תוספת ממעשר ותוספת בעי עשורי עיקר גופיה מאי למהדר בעי עשורי או לא: מאי שנא מכל חייטי ועשורי דעלמא. דלע"ג דמיעשרי כי הדר זרע להו בעי עשורי הא נמי בעי עשורי: דבר שזרעו כלה. כגון חייטי ועשורי שזרעו כלה בקרקע ומתעכל ויאל זרע ירק וזרע אחר: לא מיבעיא לי. דודאי בעי עשורי הכל דכולהו אחריני נינהו: כי קמיבעיא לי שאין זרעו כלה. כגון הך שבולת ששתלו אין העיקר מתעכל אלא הולך ומוסף מאי: שחקנו. שעשורו זרעו כלומר ששתלו: מתעשר לפי טוב. שצריך לעשר אף ליטרא רבאשה אלמא הדר בעי עשורי ודע"ג דאין זרעו כלה להכי נקט ליטרא שזרעו עשור שיעור מה ששתל שהיה מעשר דלפ"ה כריך לעשר אף הליטרא: עינן שאינו נקוב מהו. וקא פריך ה"ש אי לא נקוב הוה לא נקוב ופסיר תרם דמון הפטור על הפטור הוא: דלמא. בניחותא חזר ונקבו קאמרת דהכי קמיבעיא לן עינן שאינו נקוב וגדלה התבואה במקלת ואחר כך נקבו מהו לעשורי מיניה וביה ואם תמצא לומר לא אזלינן בתר עיקר ותוספת שגדל אחר נקיבה בעי עשורי הלכך לא מצי עשורי מן העיקר על התוספת דהוה ליה מן הפטור על החיוב או דלמא עיקר נמי מייחייב דזיל בתר תוספת לחומרא לחיוב את העיקר ומצי לאפוקי מיניה וביה וקעון בעיה דרבא מיבעיא ליה דהכי משמע עינן שאינו נקוב ונקבו מהו לתרום מלא נקוב ממה שגדל קודם הנקיבה על מה שגדל לאחר הנקיבה: חזר זריעה היא. ועבשין כשנקבה הוא מהחלת להקיש אכל גבי בעיה דרבא שתי זריעות הן דשבולת הלכך אלטרין ליה למיבעי אי הדר מחייבא ליה תוספת לעוקר למיהדר עשורי או לא: שמיחה בכרי. שהשוו אותה ברכת דהוה קביעותא למעשר וקרא עליה שם תרומה במחובר: מהו. מי הויה תרומה או לא: א"כ. דהל עליה שם תרומה מצינו כו': כי תניא הויה. דלא מצינו לענין איחיובי ע"ה מיתה וחומש: הלושה היא. ואכתבי במחובר לא משקנא לה: ולי גחין ואכיל לה. כשאימה מחוברת בטלה דעתו אכל כל אדם ולא הויה אכילה: מאי שנא מדכתב אפיקסא דאילפא ביצי נבילת עוף טהור. כגון ביצים המעוררין בתרנגולת ומקצתן בחוף שבשעת מיתתה התחילה להטיל במעורה ויתרום. מן הנקוב אלמא הכניס פיו למעיה ואכלן בפנים מטמא בגדים אבית הבליעה כדון נבלת עוף טהור והא דתניא דגמרא דביעה (דף ז), האוכל מנבלת עוף טהור ומן השלל של ביצים טהור מיתקומא נמי דתהבשינהו ואכלינהו אכילינהו אגואי הכי נמי דמטמו אלמא הויה אכילה ולא אמר בטלה דעתו: תרומה היא ויחזור ויתרום. מן הנקוב אלמא מדחיל ע"ה שם תרומה זריעה היא מדרבנן: מתני' ומצטרפין זה עם זה. מפרש בגמרא: ואסורין בחדש. ללכא: גמ' כוסמין מין חיטין. לענין חלה אילטרין כדלמדינן במסכת חלה החיטין אין מצטרפין עם הכל חוץ מן הכוסמין השעורים מצטרפין עם הכל חוץ מן החיטין והאי דתנא ליה הכא משום דמתני' איירי בחלה וקתני ומצטרפין זה עם זה והא תוספתא לפרושה: (רפ"י)

תוספתא ליטרא בצל שתיקנו זרעו מתעשר לפי כולו. צריך ליישב דלא תיקשי הא דתניא בסוף הנודר מן הירק (נדריים נח): ליטרא מעשר שזרעה בקרקע והצמיחה והרי היא כעשר ליטראין חייבת במעשר ובשביעית ואתה ליטרא מעשר עליה ממקום אחר לפי חשבון ובדבר שאין זרעו כלה מיירי כדמשמע באתה סוגיא לכתובה: חזר ונקבו קאמרת. פירש בקונט' דאת"ל לא אזלינן בתר עיקר ותוספת שגדל לאחר נקיבה בעי עשורי אבל עיקר לא מיחייב הלכך לא מצי לעשורי מן העיקר על התוספת דהוה ליה מן הפטור והוה תימה שהרי הכל מעורב לגמרי. מה שגדל קודם נקיבה ומה שגדל לאחר נקיבה ובהקומץ רבה (לעיל דף ל): אמר גבי חדש וישן כיצד עושה צובר גורנו לתוכו ושמא אפשר להיות שהעיקר הוסיף לאחר נקיבה ומלמעלה הוסיף ענבים הרבה: ביצי נבלת עוף טהור. כגון ביצים המעוררין בתרנגולת בחוף שבשעת מיתתה התחילה להטיל ביצתה שבפנים כגון אם הכניס פיו למעיה ואכלן בפנים מטמאין בגדים אבית הבליעה כדון נבילת עוף טהור ולא אמרינן בטלה דעתו

והא דתניא בגמרא דביצה (דף ז.) האוכל מנבלת עוף טהור ומן השלל של ביצים טהור מיתוקמא נמי בתלשינהו ואכלינהו אבראי אבל אכלינהו גואי הכי נמי דמטמאו כן פי' בקונטרס וזו היא הלכתא בלא טעמא דאטו בשביל שהכניס פיו בתוך מעיה יחשבו יותר בשר אלא התם מיירי בגמורות שנגמר חלמון שלהם והא דמפליג בין אשכול לשלל ולא מפליג בשלל גופיה בין גמורות לשאינם גמורות דלמא שאינם גמורות אשכול קרי להו כדקאמר התם בחד לישנא ומאי אשכול מהנד דמערורי באשכול ואפי' למאן דמטרא נמי באינם גמורות היינו בשקרוכות לגמרא דלא מערו כולי האי והא דמטרה הכא שבחוץ היינו טעמא משום דמיתה עושה ניפול כדאמר פ' בהמה המקשה (חולין עג:) גבי אבר המדולדל וא"ת ומנא ליה דמיירי הכא באוכלן בפנים דלמא בתלשינהו ואכלינהו ויש לומר דאי בתלשינהו אם כן הוה לן למגזר בחוץ אטו שבפנים לפי שאין לידע מה היה בחוץ ומה היה בפנים ועוד דלא הוה לן למימר אלא שבחוץ אין מטמאין ואנא ידענא דשבפנים מטמאין ומדנקט שבפנים שמע מינה דמיירי אפילו אכלו בפנים ור"ת מצא בספר רבינו גרשון מעי נבלת עוף טהור מקצתה בחוץ כו' שדרך העוף סמוך למיתתו חולה ויוצאין מעיו לחוץ וקאמר שבפנים מטמאין בגדים אבית הבליעה אע"פ שהם מאוסים ולא אורחא למיכלינהו דלא אמרינן בטלה דעתו אצל כל אדם וכי גחין ואכיל נמי לא אמרינן בטלה דעתו אצל כל אדם ומשני תלוש עבידי אינשי דאכלי הכי: תנא כוסמין מין חיטין שובלת שועל ושימון מין שעורין. לאו לענין כלאים מיתניא דהתנן בריש כלאים החיטין והזונין אינן כלאים זה בזה השעורין ושובלת שועל הכוסמין והשימון המול והספיר המורקדן והטופח מול הלבן והשעועית אינם כלאים זה בזה וכולן זוי קתני משמע דאינן הוה כלאים ולענין לצאת ידי מצה בפסח לא מיתניא דתניא לקמן בסוף ואלו מנחות (עה:) ליקט מכולן כזית ואכלו אם חמץ הוא ענוש כרת ואם מצה היא אדם יוצא בה ידי חובתו בפסח ומכולן היינו מכל חמשת המינין דאי מכל חמש מנחות הא קתני חמץ וכולן באות מצה (תוספות)

ב - ע דף

גולבא שימון דישרא שיבולת שועל שבולי תעלא הני אין אורז ודוחן לא מנא הני מילי אמר ריש לקיש אתיא לחם לחם ממצה כתיב הכא **[במדבר טו-יט]** והיה באוכלכם מלחם הארץ וכתוב התם **[דברים טז-ג]** לחם עוני והתם גופה מנלן אמר ריש לקיש וכן תנא דבי ר' ישמעאל וכן תנא דבי ר' אליעזר בן יעקב אמר קרא **[דברים טז-ג]** לא תאכל עליו חמץ שבעת ימים תאכל עליו מצות לחם עוני דברים הבאים לידי חימוץ אדם יוצא בהן ידי חובתו בפסח יצאו אלו שאין באין לידי חימוץ אלא לידי סירחון: ומצטרפין זה עם זה: תנא התבואה והקמחים והביציות מצטרפין זה עם זה למאי הלכתא אמר רב כהנא לענין חדש רב יוסף אמר לענין חמץ בפסח ר"פ אמר לענין מעשר שני דאי אכיל ליה חוץ לחומה לקי רבא אמר לענין טומאת אוכלין והא קמ"ל דתבואה וקמחין דומיא דבצקות מה התם אוכלא בעיניה אף הכא נמי אוכלא בעיניה והתניא חטה בין קלופה בין שאינה קלופה מצטרפת שעורה קלופה מצטרפת שאינה קלופה אין מצטרפת איני והא תנא דבי רבי ישמעאל **[ויקרא יא-לז]** על כל זרע זרוע אשר יזרע כדרך שבני אדם מוציאין לזריעה חטה בקליפתה ושעורה בקליפתה ועדשים בקליפתן לא קשיא הא בלחות הא ביבשות: ואסורין בחדש מלפני הפסח: מנא הני מילי אמר ריש לקיש אתיא לחם לחם ממצה: ולקצור לפני העומר: מנא הני מילי אמר רבי יוחנן אתיא ראשית ראשית מחלה מאי קודם לעומר ר' יונה אמר קודם קצירת העומר רבי יוסי בר זבדא אמר קודם הבאת העומר תנן אסורין בחדש לפני פסח ולקצור לפני העומר בשלמא למאן דאמר קודם הבאת העומר היינו דלא קא עריב להו ותני להו אלא למ"ד קודם קצירת העומר ליערבינהו וליתנינהו אסורין בחדש ולקצור לפני הפסח אלא אי איתמר אסיפא איתמר אם השרישו קודם לעומר העומר מתירן מאי קודם לעומר רבי יונה אמר קודם הבאת העומר רבי יוסי בר זבדא אומר קודם קצירת העומר אמר ליה רבי אלעזר

[רש"י] גולבא. אשפילט"א: דשרא. סיג"ל"א: שיבולי תעלא. אוו"י"א: הני אין. הני חמשת מינין מצטרפין וחיביין בחלה: אורז ודוחן ללא. יא"כ בהן ידי חובתו משום מלה: התבואה. חיטים ממש קודם טחינה: לענין חמץ. מצטרפין לבזית לחיטין נמי מחמאין אם שרין במים: מה התם בלא אוכלא בעיניה. לפסוקי קליפת שעורים וסובין שבקמחין ללא אוכלים ויכנה ולא מצטרפי לכבייה: והתניא. בניחותא: קליפת חטים דקה ורכה היא ורואיה לטבול לפיכך מצטרפת: שעורה שאינה קלופה אינה מצטרפת. עם שאר אוכלין לכבייה ואפי' אוכל שבחובה משום דקליפה מפסקת ולא נוגעין אוכלין להדדי להיות חיבור: והתנא דבי רבי ישמעאל אל שאר זרע משמע כדרך שבני אדם מוציאין לזריעה. שאין מקפידין אם קליפתן סובבתן כך הם מצטרפין לטומאה לשומר האוכל מצטרף עמו ומהאי קרא נפקא לן בהעור והרטוב (חולין קז:): לחות. מצטרפות לשומר הוא: יבשות. לא הוי שומר דמופרכי ונפלי ע"ל לחות חוץ קליפתן לטבול דעדיין רכות הן והן שמעתי ולגשון ששמעתי קשיא לי הא דקיימא לן (ספ.) שומרין מצטרפין לטומאת אוכלין: לחם לחם. לחם קלי וכרמל (ויקרא כג) מה מלה חמשה מינין ולא אורז ודוחן אף חדש נמי חמשת מינין ותו ללא: מאי קודם לעומר. דקתני מתניתין ואסורין בחדש לפני העומר: קודם קצירת העומר. אבל לאחר קצירת העומר שרי לטבול חדש בהאי המזרח: קודם הבאת העומר. אסור לטבול חדש לעומר מתיר בזמן שהמקדש קיים ולא האיר המזרח: ולקצור לפני הפסח. אבל לאחר יום טוב ראשון שרי לקצירת העומר במוצאי י"ט מתרת לקצור שאר קציות: בשלמא למ"ד אסורה בלכילה עד הבאה. היינו דלא עריב אכילה וקצירה כי הדדי משום דקצירה שריא ממוצאי י"ט ואכילה לא שריא עד הקרבת העומר: אלא ל"ה יונה לערבינהו וליתנינהו. תרוייהו לפני הפסח דמשמע לאחר הפסח שרי מיד לקצירת העומר שריא ללכילה והמתנה מקצירה ועד האיר המזרח לא קשיא משום דזימנין להקטר סמוך לנעלות השחר. ולי נראה ד"ה ליערבינהו וליתנינהו אסור בחדש ולקצור לפני העומר הואיל ותרווייהו אקודם קצירה קיימי ולגשון שבפנים קשיא לי דאי הוי תני לפני הפסח הוה משמע דביום הפסח שרי ואף על גב דקודם קצירת העומר הוה דבשלמא כי תני לה גבי קצירה ינחא דביום הפסח יום טוב הוה ופשיטא דאסור לקצור אבל גבי אכילה לא מתני ליה: (רש"י)

[תוספות] אלא לענין חלה מיתניא ולהכי מייתי לה אמתניתין דמיתניא לגבי חלה דתנן החיטין והשעורין והכוסמין ושיבולת שועל ושימון הרי אלו חיביין בחלה ומצטרפין זה עם זה והך ברייתא לא פליגא אמתניתין דמצטרפין דמתניתין לאו אכולהו קאמר שיצטרפו זה עם זה אלא כדמפרש ברייתא וכן פי' בקונטרס ומיהו על חנם דחק דמתני' היא כמו כן משני בריש חלה ופריך בגמרא בירושלמי תמן תנינא איהו מין במינו החיטין אינן מצטרפים עם הכל אלא עם הכוסמין השעורין מצטרפות עם הכל חוץ מן החיטין רבי יוסי אומר לה סתם ר' יונה בשם רבי יוחנן תמן בנשך וכאן בבלול פירוש כשהמינין בלולין יפה ועושיין מהן נעשה אחת יבול מצטרפין וכשעושה עיסה מכל מין בפני עצמו אחרי כן נושכין זה בזה מצטרפין בכי האי גונא דקתני והאי בירושלמי היא משנה בפ' בתרא דחלה והא דקתני התם השעורים מצטרפין עם הכל משמע דמצטרפין עם הכוסמין והכא קתני כוסמין מין חיטין משמע אבל מין שעורין לא לא קשיא מידי דהכי קאמר כוסמין אף מין חיטין שיבולת שועל ושימון מין שעורין דוקא וא"ת והנך מינין שהן כלאים זה בזה כדתנן בריש כלאים היאך הן מצטרפין הא תנן בפ' שני דתרומוות כל שהוא כלאים בחבירו לא יתרום מזה על זה ו"ל דגבי חלה תלוי הטעם בעיסה לפי שעיסותיהן דומות זו לזו כדאיתא בירושלמי בפ' בתרא דחלה ועוד יש לפרש דכשיש בכל אחד בפני עצמו כדי חיוב חלה אין תורמין מזה על זה ממין על שאינו מינו והכי מוכח בתוספתא דחלה דקתני קב חיטין וקב שעורין וקב כוסמין הרי אלו אין מצטרפין כשהוא תורם מכל אחד ואחד שאין תורמין ממין על שאינו מינו חצי קב חיטין חצי קב שעורין וחצי קב כוסמין נוטל מן הכוסמין ונראה שזהו הטעם דחמשת רבעים קמח ועוד חיביין בחלה ומיירי כגון שהשלש מינין נושכין כולן זה בזה שכל אחד נושך בשני המינים ומשום הכי ברישא תורם מכל מין ומין כיון שהשנים אחרים מחויבין בלא השלישי אבל לצרף נוטל מן הכוסמין שעיסתו דומה לשניהם: כדרך שבני אדם מוציאין לזריעה חטה בקליפתה. והא דאמר / בסוף כתובות (דף קא:) ומה חטה שנקברת ערומה מוציאה כמה לבושים אומר ר"ת דהכי קאמר אפי' היתה נקברת ערומה יוצאה כמה לבושים: אתיא לחם לחם ממצה. פי' בקונטרס מה מצה חמשת מינין ולא אורז ודוחן וקשה דהוה ליה למידק כדדייק לעיל הני אין אורז ודוחן לא אלא נראה דאיצטרך לרבות חמשת מינין דלא תימא דוקא שעורין דמייתי עומר מיני: מאי קודם לעומר. דקתני מתניתין אסורין בחדש קודם קצירת העומר אבל לאחר קצירה שרי לאכול חדש בהאי מזרח כך פי' בקונטרס והוה דוחק דכיון דבהאי המזרח תלוי

דלא פריד כה"ג לעיל דקאמר ר"מ בשיטת ר"ש דאימר דשמעת ליה לר"ש לבהמה לאדם מי שמעת ליה משום דהכא לא פריד אלא מבח דא"כ הוי להו תלתא נטאי: במנמר לקלוות. היינו לא הביאה שלישי דהא לר"מ בלא הביא שלישי איירי כדאמרן לעיל ומנמר לאוצר היינו הביאה שלישי: (תוספות)

דף עב - א

סבר לה כוותיה בחדא ופליג עליה בחדא: קוצרין מפני הנטיעות ומפני בית האבל ומפני בית המדרש: מאי טעמא [ויקרא כג-ו] קצירכם אמר רחמנא ולא קציר מצוה: ולא יעשה כריכות אבל מניחן צבתים: מאי טעמא דכמה דאפשר לא טרחינן: מצות העומר להביא מן הקמה: תנו רבנן [ויקרא כג-ו] ואם תקריב מנחת כבורים מה תלמוד לומר לפי שמצות העומר להביא מן הקמה מנין שאם לא מצא מן הקמה יביא מן העומרין תלמוד לומר תקריב דבר אחר תקריב לפי שמצוה להביא מן הלח ומנין שאם לא מצא מן הלח יביא מן היבש תלמוד לומר תקריב דבר אחר תקריב לפי שמצותו לקצור בלילה מנין שאם נקצר ביום כשר (ת"ל תקריב) ודוחה את השבת ת"ל תקריב תקריב כל שהוא תקריב מ"מ תקריב ואפילו בשבת תקריב ואפילו בטומאה: נקצר ביום כשר: והתנן כל הלילה כשר לקצירת העומר ולהקטיר חלבים ואברים זה הכלל דבר שמצותו כל היום כשר כל היום דבר שמצותו בלילה כשר כל הלילה קתני לילה דומיא דיום מה דיום בלילה לא אף דלילה ביום נמי לא אמר רבה לא קשיא הא רבי והא ר' אלעזר בר' שמעון דתניא היה עומד ומקריב מנחת העומר ונטמאת אם יש אחרת אומר לו הבא אחרת תחתיה ואם לאו אומר לו הוי פקח ושתוק דברי רבי ר' אלעזר בר' שמעון אומר בין כך ובין כך אומר לו הוי פקח ושתוק שכל העומר שכל הנקצר שלא כמצותו פסול אמר רבה בר בר חנה אמר רבי יוחנן ר' אלעזר בר' שמעון בשיטת רבי עקיבא רבו של אביו אמרה דתנן כולל אמר ר' עקיבא כל מלאכה שאפשר לו לעשותה מערב שבת אינה דוחה את השבת וסבר לה כרבי ישמעאל דאמר קצירת העומר מצוה דתנן רבי ישמעאל אומר מה חריש רשות אף קציר רשות יצא קציר העומר שהיא מצוה ואי סלקא דעתך נקצר שלא כמצותו כשר אמאי דחי שבת נקצריה מערב שבת אלא מדדחי שבת שמע מינה נקצר שלא כמצותו פסול ורבי לאו תלמידיה דר"ש הוא והתניא אמר רבי כשהיינו למדין תורה אצל רבי שמעון בתקוע היינו מעלין לו שמן ואלונטית מחצר לגג ומגג לקרפף ומקרפף לקרפף אחר עד שאנו מגיעין למעיין שאנו רוחצין בו סבר לה כאידך דרבי שמעון דתניא אמר ר' שמעון בא וראה כמה חביבה מצוה בשעתה שהרי הקטר חלבים ואברים כשרים כל הלילה ולא היה ממתין להן עד שתחשך

רש"י ר"מ סבר לה כר"ע בחדא בלא הביא שלישי ופליג עלי' בהביא שלישי: מ"ט. ארבע וארבע המדרש קאי דנטיעה נפקא לן כן לעילעל ממקום שאי אתה מביא אתה קולר ומביא הארון אין מביאין עומר וכדלמרינן] כפ' כל תרבות (לקמן דף פה). ללשנא דפרישית לעיל משום כלאים מהדר אף אנטיעות: קצירכם. ראשית קצירכם (ויקרא כג) לקצירכם תהא זו ראשית ולא לקציר מזה: מה ת"ל. והא כתיב בסיפיה דקרח תקריב מנחת כבורים: מן הקמה. דכתיב חרמם בקמה: מן הלח. דכתיב כרמל: בלילה. כדלמרינן בריש פירקין אי אתה מוצא תמימות אלא ח"כ אתה מתחיל מערב: כל שהוא. אף מן העמרים: מ"מ. אף מן הרחוק מירושלים: ולהקטיר חלבים. מה שמעמל מן המזבח מחזיר כל הלילה: שמואלו כל היום. כגון שחיטה וזריקת דמים דכתיב (ויקרא ז) ביום אותו את בני ישראל וגו': מה דיום בלילה לא. דקדשים ששחטן בלילה פסולין דלמחר במסכת נדה (דף מ). זאת היא העולה הרי אלו מיעוטין פרט לכששחטם בלילה פסולה כו' בפרק יולא דופן (סג): אם יש אחרת. חפילו במחזור מביאין אחרת תחתיה וקוצרין וטוחנין אותה ביום שלא יאמרו מותר להקריב מנחה טמאה ואפי' דוחה: שנקצר שלא כמצותו פסול. (הלכך) ומאות קצירה בלילה ולא ביום הלכך הא דתני לעיל נקצר ביום כשר רבי היא והא דתניא פסול רבי אלעזר כרבי שמעון: ורבו של אביו. ר"ש תלמידו של ר"ע כדלמחר ציבמות בפרק הבא על יצמתו (דף סג) והיא העולם שם עד שצא ר"ע כו': כלל אר"ע. במילה קא מייירי בפרק רבי אלעזר דמילה: וסבר לה. ר' אלעזר כו' ישמעאל דלמחר קציר העומר מטה ודוחה שבת: ואי ס"ד נקצר שלא כמצותו כשר אמאי דוחה שבת. הא סביחא לן כר"ע דכל שאפשר לעשותה מע"ש אינה דוחה שבת אלא מדדחי שבת ש"מ נקצר שלא כמצותו פסול ומצותו לא הויא אלא כמנאצי י"ט וגבי לילה נמי מצותו בלילה ולא ביום: ורבי לאו תלמידיה דר"ש הוא. בתמיה ואמאי לא שמיע ליה מד"ש דסבר לה כר"ע דכל שאפשר מע"ש לא דוחה שבת: היינו מעלין לו כו'. ורבי שמעון לטעמיה דלמחר בעירובין (דף פט). אחד גגות וחצירות רשות אחת להן כללים ששבתו בתוכן: אלונטית. כגד להסחפן כו': סבר לה כאידך דר"ש. דלמחר חביבה מטה בשעתה הלכך אף על גב דכשרה מע"ש עבדי לה בשעתה ודחיא שבת וגבי מילה דלמחר כל מלאכה שאפשר לעשותה מע"ש אינה דוחה שבת כגון הבאת אומל דאין לה זמן קבוע: ארביס ופדרים כשרין כל הלילה ולא היה ממתין. לאכרי תמידין ומוספין ששבת עד שתחשך אלא דחיון שבת משום חביבה מטה בשעתה: (רש"י)

תוספות סבר לה כוותיה בחדא. בכה"ג הוה מצי לשנויי לעיל דאמר בשיטת ר"ש אלא ניחא ליה לאוקומי כר"ע רביה ואיכא השתא שלשה נטאי: קצירכם ולא קציר מצוה. בפרק כל שעה (בסחים דף כג). דריש קצירכם שלכם יהא ואידך קצירכם דכל ישראל: כריכות. פירש בקונט' אלומות ואי אפשר לומר כן כדמוכח פרק אלו מציאיות (בבא מציעא דף כב): מנין שאם נקצר ביום כשר ודוחה את השבת. לרבי אלעזר דאמר (דאי) [דאפי'] אפשר לעשות מערב שבת דוחה את השבת ניחא אבל לר' עקיבא לא יתכן אע"ג דמצותו בלילה כיון דבדיעבד ביום כשר וצריך לומר דדוחה את השבת לאו אקצירה קאי אלא אהקרה והא דלקמן דדריש ליה ממועדי ה' שהכתוב קבע מועד אחד לכולן והכא מייית לה מתקריב לאו דוקא דהא טומאה נפקא לן לקמן ממועדי ה' והכא מייית לה מתקריב: אף דלילה ביום לא. ע"כ ביום שלמחרת קאמר דאי ביום שלפניו הרי הקטר חלבים דבשרים ביום שחיטתן ותימה דא"כ מאי קשה לימא מנתי' דלמא נקצר ביום כשר היינו ביום שלפניו כהקטרת חלבים וי"ל דלענין קצירה לא שייך לחלק בין יום שלפניו ליום שלאחריו כדלפינן בריש פירקין (דף סו). קצירה וספירה: הא רבי הא רבי אלעזר ברבי שמעון. כסתם משנה דמגילה (דף כ): הלכה כדפרישית בריש פירקין (דף סו. ד"ה זכר): הבא אחרת תחתיה. בפ"ק דיומא (דף ז). מפרש דאפילו למאן דאמר טומאה הותרה היא בציבור מביא אחרת להתיר שירים: בשיטת רבי עקיבא רבו אמרה. מילתיה דר' עקיבא בפרק רבי אלעזר דמילה (שבת דף קל). ובפרישית בפ' אלו דברים (דף סט): ולקמן בשתי הלחם (דף צו). ולא סבר לה כוותיה לגמרי אלא בההיא דכל מלאכה שאפשר כו' דפליג ר' אלעזר ולא סבר ליה כוותיה דשמותי הוא אבל בההיא דמה חריש רשות סבר לה כרבי ישמעאל ולא כרבי עקיבא דמוקי קרא לחריש של ערב שביעית: אמאי דחי שבת נקצריה מערב שבת. ואע"ג דלכתחילה מצותו בלילה כיון דדיעבד כשר לא הוי דומיא דתמיד דכתיב ביה במועדו לומר דדחי שבת ומסתברא דדומיא דתמיד בעינן: (תוספות)

ורבי אלעזר בר' שמעון לא שמיעו לא אלא שאני התם שהרי דחתה שחיטה את השבת ולרבי ה"נ דחתה שחיטה את השבת אלא קסבר רבי קצירת העומר לא דחיא שבת ולא והתנן וחכמים אומרים אחד שבת ואחד חול משלש היה בא דלא כרבי וחכמים אומרים אחד שבת ואחד חול בשלשה בשלש קופות ובשלש מגלות דלא כרבי ובשבת יאמר להם שבת זו דלא כרבי: נקצר ביום כשר ודוחה את השבת: מאן שמעת ליה דאמר נקצר ביום כשר רבי וקתני ודוחה את השבת מאי לאו קצירה לא להקריב אבל לקצירה לא והתניא רבי אומר [\[ויקרא כג-מד\]](#) וידבר משה את מועדי ה' מה תלמוד לומר לפי שלא למדנו אלא לתמיד ופסח שנאמר בהן [\[במדבר ט-ב/ג\]](#)

פרק שביעי - אלו מנחות נקמצות

מתני' ואלו מנחות נקמצות ושיריהן לכהנים מנחת הסלת והמחבת והמרחשת והחלות והריקין מנחת עובדי כוכבים ומנחת נשים ומנחת העומר ומנחת חוטא ומנחת קנאות ר"ש אומר מנחת חוטא של כהנים נקמצת וקומץ קרב לעצמו ושירים קריבים לעצמן: **גמ'** אמר רב פפא כל היכא דתנן עשר תנן מאי קא משמע לן לאפוקי מר"ש דאמר מחצה חלות ומחצה ריקין יביא קא משמע לן דלא: ושיריהן לכהנים: מנלן דכתיבא כתיבא ודלא כתיבא כתיב בה [\[ויקרא יז-י\]](#) וזאת תורת המנחה הקרב אותה בני אהרן וגו' והנותרת ממנה יאכלו אהרן ובניו באה חטיטין לא קמיבעיא לן כי קא מיבעיא לן באה שעורין באה שעורין נמי מדנקמצת שיריה לכהנים אליבא דרבנן לא קא מיבעיא לן כי קא מיבעיא לן אליבא דר"ש דאמר איכא מנחה דמיקמצא ולא מיתאכלא דתנן ר"ש אומר מנחת חוטא של כהנים נקמצת הקומץ קרב בעצמו והשירים קריבין בעצמן מנלן אמר חזקיה דאמר קרא [\[ויקרא ז-ג\]](#) וכל מנחה בלולה בשמן וחרבה לכל בני אהרן תהיה אם אינו ענין לבלולה של חטיטין תנהו ענין לבלולה של שעורין ואם אינו ענין לחרבה של חטיטין תנהו ענין לחרבה של שעורין והאי להכי הוא דאתא הא מיבעיא ליה לבדתיא מנין שאין חולקין מנחות כנגד זבחים

רש"י מחני' ואלו מנחות: מנחת הסלת. היתה נקמלת עיסה: ומנחת חוטא. של ישראל נקמלת אבל מנחת חוטא של כהנים לא היתה נקמלת כלל אלא כולה היתה כליז: גמ' דכתיבא. בתמיה דכתיב בהו נקמלת ושיריה לכהנים כגון בחמט מנחות: דלא כתיב בהו. כגון מנחת עובדי כוכבים ומנחת חוטא כתיב בהו וזאת תורת דמשמע תורה אחת לכל המנחות שכל מנחה הנקמלת נאכלין השירים לכהנים: בזה חטיטין לא קמיבעיא ליה. והנותרת ממנה כתיב בחמט מנחות שנאמר בהו סלת שהן חטיטין: בזה שעורין. כגון מנחת העומר ומנחת קנאות: מדנקמלת. דכתיב בה [\[ויקרא ו\]](#) אזכרתה: אליבא דרבנן. דלמרי בתמני' ואלו מנחות נקמלות דודאי מדנקמלות שיריהן לכהנים: כי קמיבעיא ליה אליבא דר"ש דאמר איכא מנחה כו'. ואיכא למימר הא נמי מנחת העומר ומנחת קנאות אע"ג דנקמלות איכא למימר דשיריהן אינן נאכלין: אם אינו ענין לבלולה. שכבר נאמר בהו [\[שם\]](#) והנותרת ממנה יאכלו אהרן ובניו: בלולה של שעורין. מנחת העומר: לחרבה של חטיטין. כגון מנחת מאפה: לחרבה של שעורים. מנחת קנאות: כנגד זבחים. שלא יאמר הכהן [\[לחצירין\]](#) טול אתה זבחים ואני מנחות:

רש"י מ"כ רבינו כללאל אשכנזי ז"ל ואלו מנחות. מנחת הסולת. היתה נקמלת עיסה. ומחבת ומרחשת וחלות וריקין. אחר אפיינות פותחן ומחזירין לסולת וכולהו כתיבי בויקרא וכתיב במנחת סולת קמייהו ובאינך כתיב אזכרה ואזכרה היינו קמייהו: ומנחת העומר. כתיב אזכרה ואמרי' בת"כ נאמר כהן אזכרה ונאמר במנחת הסולת אזכרה מה להבן מלא הקומץ אף כהן מלא הקומץ. ומנחת חוטא וקנאות. כתיב בהו קמייהו. ר"ש אומר. מפרש בגמרא אבל לת"ק לא בעינן במנחת כהנים קמייהו אלא נקטרות כמות שהיא: גמ' כל היכא דתנן. וכלומר מנחות שוות בדיון אחת: לאפוקי מדר"ש. דמטפי חד מנחה במה דמכשר מנחת מאפה כתיבא גווי דלקדייהו הוי י"א מנחות: מנלן. בתמיה: דכתיב בה. הוה דכתיב בה והנותרת ממנו יאכלו כתיבא: ודלא כתיבא. נפקא לן מההוא קרא דכולל כל המנחות בזה את אהרן ואת תורת וגו': בזה חטיטין לא קא מצעיא לן. דמההוא קרא דכולל כל המנחות נפקי מזה תורת המנחה דהם מנחה בזה חטיטין הלכך ההוא בזה חטיטין קמשעת. מדנקמלת. ודאי שיריה לכהנים דאי לא אמאי קמאי לה: אם אינו ענין. דהא נפקי מזה תורת המנחה: [\[רש"י\]](#)

תוספות מתני' ואלו מנחות (באות): חטיטין לא קמיבעיא לן. דמההוא קר' נפקי מזה תורת המנחה דסתם מנחה באה חטיטין הילכך ההוא קרא בבאה חטיטין מיירי כד פי' בקונטרס וקשה דלעיל בפרק כל המנחות באות מצה [\(דף נב:\)](#) דקאמר מנין לכל המנחות שהן באות מצה וקאמר דכתיבא כתיבא דלא כתיבא כתיבא וזאת תורת המנחה הוה ליה למימר כי הכא תינח באה חטיטין באה שעורין מנא ליה לכך נראה דדוקא הכא דמייירי לענין אכילה ששיריהן נאכלין לכהנים דלא נפקא לן באה שעורין מזה תורת המנחה משום דשעורין הוא מאכל בהמה כדמוכח בפ"ק דפסחים [\(דף ג:\)](#) שעורין נעשו יפות א"ל צא ובשר לסוסים ולחמורים ותנן בפרק שני דסוטה [\(דף יד.\)](#) כשם שמעשה מעשה בהמה אף קרבנה מאכל בהמה: אם אינו ענין לחרבה של חטיטין. דמתרביא מזה תורת אף על גב דפרשתא מיירי בשיש בה שמן: [\[תוספות\]](#)

תלמוד לומר [\[ויקרא ט-ט\]](#) וכל המנחה אשר תאפה בתנור לכל בני אהרן תהיה איש כאחיו יכול לא חלקו מנחות כנגד זבחים שלא קמו תחתיהן בדלות אבל יחלקו מנחות כנגד עופות שהרי קמו תחתיהן בדלות תלמוד לומר [\[ויקרא ז-ט\]](#) וכל עשה במרחשת לכל בני אהרן תהיה יכול לא יחלקו מנחות כנגד עופות

שהללו מיני דמים והללו מיני קמחים יחלקו עופות כנגד זבחים שהללו והללו מיני דמים תלמוד לומר **[ויקרא ז-ט]** ועל מחבת לכל בני אהרן תהיה יכול לא יחלקו עופות כנגד זבחים שהללו עשייתן ביד והללו עשייתן בכלי אבל יחלקו מנחות כנגד מנחות שאלו ואלו עשייתן ביד **[ויקרא ז-י]** וכל מנחה בלולה בשמן לכל בני אהרן תהיה יכול לא יחלקו מחבת כנגד מרחשת ומרחשת כנגד מחבת שזו מעשיה קשין וזו מעשיה רכין אבל יחלקו מחבת כנגד מחבת ומרחשת כנגד מרחשת תלמוד לומר **[ויקרא ז-י]** וחובה לכל בני אהרן תהיה יכול לא יחלקו בקדשים אבל יחלקו בקדשים קלים תלמוד לומר **[ויקרא ז-י]** איש כאחיו ואם על תודה כשם שאין חולקין בקדשי קדשים כך אין חולקים בקדשי קלים איש איש חולק ואפילו בעל מום ואין קטן חולק ואפילו תם הוא מכל נפקא והא אפיקתיה לכדרי יוסי ברבי יהודה אלא הוא מוכל רבינא אמר אתיא מדתני לוי דתני לוי **[במדבר יח-ט]** לכל קרבנם ולכל מנחתם ולכל חטאתם ולכל אשם כל קרבנם לרבות לוג שמן של מצורע סלקא דעתך דאמינא **[במדבר יח-ט]** מן האש כתב רחמנא קמ"ל לכל מנחתם לרבות מנחת העומר ומנחת קנאות סלקא דעתך דאמינא **[שמות כט-לג]** ואכלו אותם אשר כופר בהם אמר רחמנא והאי להתיך קא אתיא ואידך נמי לברר קא אתיא קמ"ל **[במדבר יח-ט]** לכל חטאתם לרבות חטאת העוף סלקא דעתך דאמינא נבילה היא קמ"ל **[במדבר יח-ט]** לכל אשם לרבות אשם נזיר ואשם מצורע אשם מצורע בהדיא כתיב ביה **[ויקרא יד-ג]** כי חטאת האשם הוא לכהן אלא לרבות אשם נזיר כאשם מצורע סלקא דעתך דאמינא להכשיר קא אתי קמ"ל **[במדבר יח-ט]** אשר ישיבו זה גזל הגר **[במדבר יח-ט]** לך היא ולבניך שלך היא ולבניך אפילו לקדש בו את האשה אמר רב הונא

רש"י תלמוד לומר לכל בני אהרן תהיה. שכל יחלקו זה כנגד זה אלא בין כולם יחלקו המנחות: שכל קמו. מנחות תחת זבחים: דבלות. שאין מביא מנחה אלא בלתי דלות שנאמר אם לא תמלא ידו וגו' עד ולקח סתי תורים: שהרי קמו תחתיהן דבלות. שהמחוייב קינין ואין לו יכול להביא מנחה: תלמוד לומר ועל מחבת לכל בני אהרן. אם אינו ענין למנחות תנאו ענין לזבחים ועופות: עשייתו ביד. מליקה בציפורין: ככלי. בכסין; יכול לא יחלקו בקדשי קדשים אבל יחלקו בקדשים קלים. שכל יתנו חטאת כנגד אשם ולא מנחת מלפני כנגד מנחת הסולת דכולם קדשי קדשים הן אבל יחלקו בקדשים קלים כגון שלמים כנגד תודה: תלמוד לומר לומר איש כאחיו. וסמך ליה אם על תודה דמקרא נרשש לפניו וחיאתוק קדשים קלים לקדשי קדשים למנחות לענין חלוקה: ואין קטן חולק. אבל אובל בחלק אביו: היחיא. ברייתא שאין חולקין: מכל נפקא. וכל מנחה בלולה בשמן **[ויקרא ז]**: הא אפיקתיה. לכל מנחה בלולה לעיל בפ' כל המנחות **[דף סג]**: לכדרי יוסי ברבי יהודה דאמר מה כל האמור למטה שני מינין: הוא מוכל נפקא. ברייתא מכל והא דאם אינו ענין בו' תנאו ענין לחריבה של שעורין נפקא ל' ממנחה: לרבות לוג שמן של מצורע. שהשקייים משקיייר משל בהונות הוו לכהן: מן האשם כתיב. דרבי שמעון דאייסא הוה דשירייס לכהנים אבל לוג שאין ממנו לאייסא אימא לא ליהוי לכהן **[לכהן]** כתב לכל קרבנם: לרבות מנחת העומר ומנחת קנאות. שנקמנו ושיקייים לכהנים ומריבוי אחיא דנקמנות ושיקייים לכהנים: האלו. מנחת העומר להתיך חדש אחיאי: ואידך. מנחת קנאות: לברר. עון אחיא ולא לכהן אימא לא יחוי נאכלין קממשען ל: לרבות חטאת העוף. שנאכלת לכהנים: נבילה היא. משום מליקה ולא תאכל קמשמען ל: להכשיר אחי. ליהוב עליה נזירות טהרה ולא היא נאכל: זה גזל הגר. דכתיב **[במדבר ה]** אם אין לאיש גוזל גוזל את הגר וזוהי להחזיר גזילו ואין לו ירושין ויחזירו לכהנים ויביא קרבן אשם על השבועה ששפר וגשעו לו: שך הם. כל הגי דמתרבו מהאי קרא: לקדש בו. כדאמר **[קידושין דף נב]**: ע"ש המקדש בחלקו בקדשי קדשים מקודשת:

רש"י מבי' רבינו בכלל אשכנזי ז"ל לכל בני אהרן. משמע כולם יאכלו ממנה: שכל קמו. מנחות תחת זבחים דלית דמי שנתחייב עולה או חטאת אין מביא תחתיה מנחה אבל מביא תחתיה תורים: מנחות. קמו תחת עופות דכתיב בויקרא ואם לא תשיג ידו לשהי תורים: לכל בני אהרן תהיה. אכולה קרא קאי: ת"ל על מחבת. מריבויא דקרא דהא ממילא ידענא דמחבת כשאר מנחות ואם אינו ענין לה תנאו לזבחים ועופות: יכול לא יחלקו בקדשי קדשים. כגון חטאת כנגד חטאת ואשם כנגד אשם: אבל יחלקו. שלמים כנגד שלמים דהא לא גבי קרא **[אלא]** גבי מנחת דקדשי קדשים היא: ת"ל איש כאחיו. וסמך ליה אם על תודה: איש. איש כאחיו: מוכל. מריבוי דויו: אחיא. למנחת העומר וקנאות דשיקייים נאכלים מדתני לוי: לרבות לוג שמן של מצורע. שיהא מה שנאמר מן ההזאות נאכל לכהנים: סד"א מן האש. ויהי לך מקדש הקדשים מן האש והאי לאו מותר אישם הוא: אשר כופר בהם. ודרשין כהנים אכולים ובעלים מתקפריים הילכך מידי דכפרה **[אכלין]** כהנים אבל הג' לא: אלא אשם נזיר. ויחיא **[אשם]** נאכל כשם מצורע: להכשיר אחי. להגלות ולטמא למתים ומידי דלאו לכהן לא **[אכלין]** כהנים קמ"ל: זה גזל הגר. דכתיב האשם המושב לה' לכהן ואמרי' כצבא קמא בהגזל קמא דנגזל הגר הכתוב מדבר: **[רש"י]**

תוספות תלמוד לומר איש כאחיו. ואם על תודה כר' יהודה מוקמינן הך ברייתא בפ"ב דקידושין **[דף נב]**: ונגז' וגרסינן התם וסמך ליה תודה משמע דמסמכין דריש וקשיא דר' יהודה לא דריש סמוכין בפרק קמא דיבמות **[דף ד]**. והתם פירשתי: איש חולק אפילו בעל מום. לשון חולק לאו דווקא דהא קאמר אין חולקין אלא כלומר אין מקפדין בו אבל חלוקה גמורה לא עבדי ליטול בשוה וכן הא דתנן בשילהי בכורים והן מתחלקין ביניהם כקדשי המקדש וכן הני דברי טבול יום **[זבחים דף צט]**. לשון חלוקה לאו דווקא וקצת קשה מהא דתנן בפ' שואל **[שבת דף קמח]**: ומטילין שלשים על הקדשים ביום טוב ושמא מפני דרכי שלום בעלמא היו עושין ועוד נראה דווקא קאמר אין חולקין לענין שיהא שלו לקדש בו את האשה דאהכי מייתי ליה בפ"ב דקידושין **[דף נג]**. אי נמי י"ל דלא ממעטינן הכא אלא שאין מתחלקין מנחה חריבה זו כנגד מנחה חריבה אחרת אבל מנחה אחת בפני עצמה מחלקין וכן זבא אחד והא דפריך התם בפרק האיש מקדש **[גם זה שם]** מהא דתנא הצנועים מושכין ידיהן והגררינן חולקין ולא משני במנחה אחת משום דהתם לאו מלשון חולקין גרידא דייק מדלא מייתי ממנתי' דטבול יום וממתניתי' דביכורים **[אלא]** כדפי' התם בקונטרס דס"ד דהאי חולקין לאו ליטול חלקו המגיעו קאמר דגבי לחם הפנים **[יומא לט]**. תניא ארבעים שנה ששימש שמעון הצדיק היתה ברכה מצויה בלחם הפנים **[וכל כהן שמגיעו כזית]** יש אוכל ושבוע יש שבע ומותרין מכתן אילך נשתלחה מאירה בלחם הפנים וכל כהן מגיעו כפול כו' וכיון דהוי כפול למאי חזי אלא דרך עילוי חולקין מניח חלקו לחבירו ונוטל כנגדו במקום אחר אלמא אית בהו דין חלוקה ומשני חלקו המגיעו קאמר וכשאניו שוה לו חוטף חלק חבירו ואוכלו והא דתנן במסכת סוכה **[דף נו]**. הנכנסין חולקין בצפון חלקו המגיעו קאמר ובעוד שהיתה בו ברכה: והא אפיקתיה לכד' יוסי ברבי יהודה. וא"ת והא מסקינן כולה הך סוגיא לר' שמעון ואיהו פליג עליה בסוף כל המנחות באות מצה **[לעיל סג]**: ועוד דמוקמינן להך ברייתא בקידושין **[דף נג]**. כרבי יהודה ואיהו נמי פליג עליה וי"ל דדייק הכא אם איתא דרבי יוסי ברבי יהודה אית ליה הך ברייתא היכי דריש: מן האש כתיב. תימה לא לכתוב מן האש ולא בעי לכל: זה גזל הגר. ואתא קרא לאשמעינן כדדרשין בהגזל קמא **[בבא]** קמא דף קי. האשם המושב לה' לכהן ובספריים ישנים גרסינן בפ' ב"ש בזבחים **[דף מד]**: גזל הגר בהדיא כתיב ביה דכתיב בפרשת נשא לו יהיה ופי' שם בקונטרס דלא גרסינן ליה משום דחטאות ואשמות ושאר האמורים בפרשה בהדיא כתיב כל אחד ואחד במקומו וסידרו לו הכתוב לאהרן כאן מפני מחלוקתו של קרח וקשה לפירושו דא"כ מאי קא פריך אשם מצורע בהדיא כתיב ביה אלא כל הני דאתא קרא לרביי להו לא כתיבי בשום מקום כגון לוג שמן של מצורע ומנחת העומר ומנחת קנאות וחטאת העוף ואשם נזיר מיהו צריך לדקדק אמאי צריך לכל בכל הני לרבייהו מדכתיב קרבנם ומנחתם חטאתם ואשם הוה שמעינן להו כיון דשאר כתיבי כולהו בהדיא והני לא כתיבי דמזאת תורת המנחה וזאת תורת חטאת וזאת תורת האשם לא הוה ידעינן הני כדמפרש טעמא בכל חד וחד: ואפי' לקדש בו את האשה. הא דדרשין בסוף הגזל קמא **[בבא קמא ד' קט]**: ובמס' ערכין בסוף המקדש **[דף כח]**: גבי גזל הגר האשם המושב לה' לכהן קנאו השם ונתנו לכהן שבאותו משמר על כרחין אית לן למימר דלאו משולחן גבוה קא זכו דאם לא כן היאך מקדשין בו את האשה הא אמרינן בפרק האיש מקדש **[קידושין דף נב]**: המקדש **[תוספות]**

שלמי העובדי כוכבים עולות איבעית אימא קרא ואיבעית אימא סברא איבעית אימא סברא עובד כוכבים לבו לשמים ואיבעית אימא קרא [ויקרא כב-יח] אשר יקריבו לה' לעולה כל דמקרביו עולה ליהוי מתיב רב חמא בר גוריא עובד כוכבים שהתנדב להביא שלמים נתנן לישראל אוכלן נתנן לכהן הכהן אוכלן אמר רבא הכי קא אמר על מנת שיתכפר בהן ישראל אוכלן על מנת שיתכפר בהן כהן כהן אוכלן מתיב רב שיזבי אלו מנחות נקמעות ושיריהן לכהנים מנחת עובדי כוכבים א"ר יוחנן לא קשיא הא רבי יוסי הגלילי הא ר"ע דתניא [ויקרא כב-ג] איש מה ת"ל איש איש לרבות את העובדי כוכבים שנודרין נדרים ונדבות כישראל [ויקרא כב-יח] אשר יקריבו לה' לעולה אין לי אלא עולה שלמים מנין תלמוד לומר נדרים תודה מנין תלמוד לומר נדבותם מנין לרבות העופות והיין והלבונה והעצים ת"ל נדרים לכל נדרים נדבותם לכל נדבותם א"כ מה ת"ל עולה פרט לנזירות דברי ר' יוסי הגלילי ר"ע אומר אשר יקריבו לה' לעולה אין לי אלא עולה בלבד והאי פרט לנזירות מהכא נפקא מהתם נפקא [במדבר ו-ב] דבר אל בני ישראל ואמרת אליהם איש כי יפליא לנדור נדר נזיר להזיר בני ישראל נודרין ואין העובדי כוכבים נודרים אי מהתם הוה אמינא קרבן הוא דלא לייטי אבל נזירות חלה עליהו קמ"ל כמאן אלא הא דתנן אמר ר"ש שבעה דברים התקינו בית דין זה אחד מהן עובד כוכבים ששלח עולתו ממדינת הים ושילח עמה נסכיה קריבין משלו ואם לאו קריבין משל ציבור לימא ר' יוסי הגלילי ולא ר"ע אפילו תימא ר"ע עולה וכל חבירתה מאן תנא להא דת"ר [במדבר טו-ג] אזרח אזרח מביא נסכים ואין העובד כוכבים מביא נסכים יכול לא תהא עולתו טעונה נסכים ת"ל ככה מני לא ר' יוסי הגלילי ולא ר"ע אי רבי יוסי הגלילי הא אמר אפילו יין נמי אי ר' עקיבא הא אמר עולה אין מידי אחרינא לא איבעית אימא ר' יוסי הגלילי ואיבעית אימא ר"ע איבעית אימא ר' יוסי הגלילי סמי מההיא יין ואיבעית אימא ר"ע עולה וכל חבירתה: ר"ש אומר מנחת חוטא של כהנים [וכו'] מנה"מ דת"ר [ויקרא ה-ג] והיתה לכהן כמנחה שתהא עבודתה כשרה בו אתה אומר שתהא עבודתה כשרה בו או אינו אלא להתיר מנחת חוטא של כהנים ומה אני מקיים [ויקרא ו-טז] וכל מנחת כהן כליל תהיה לא תאכל מנחת נדבתו אבל חובתו תהא נאכלת תלמוד לומר והיתה לכהן כמנחה מקיש חובתו לנדבתו מה נדבתו אינה נאכלת אף חובתו אינה נאכלת אמר רבי שמעון וכי נאמר והיתה לכהן כמנחתו והלא לא נאמר אלא כמנחה אלא להקיש

רש"י שלמי העובדי כוכבים. עובד כוכבים שנדר להביא שלמים עולות הן ואין נאכלין וה"ה דמנחתו כליל: לבו לשמים. כוונתו הוא שיהא קרבנותיו כליל לשמים ולא שיהא: כל דמקרביו עולה ליהוי. שיהא דין עולה שאין נאכלת ולא דין שלמים: הכהן אוכלן. כשאר שלמים והקשיא לרב הונא: הכי קאמר נתנן לישראל על מנת שיתכפר בהן ישראל. כגון שהיה ישראל מחוייב לשלמים ונתנן עובד כוכבים להאזין ידי חובתו יזכה ישראל בשכר ואוכלו אבל נדר סהם שלמים ניהו עולה: מנחת עובדי כוכבים. ושלמים כמנחתו דנאכלין לכהנים: והיין והלבונה. שיכול להתנדב ולהביא יין ולבונה: מה ת"ל לעולה. דמשמע שאין מביאין אלא עולה: פרט לנזירות. כלומר עולה סהם יכולין להביא ולא עולה נזירות שאם נדר נזיר אין נזירות חל עליו לפי שיש בה עולה חטאת ושלמים: ר"ע אומר אין לי שמביא אלא עולה לחוד. פרט לכל שאר קרבנות והאי דתני שלמי העובדי כוכבים עולות היינו אליבא דר"ע ומתני' דקתני מנחת עובדי כוכבים רבי יוסי הגלילי היא: אי מהתם. מאשר יקריבו לה' לעולה: הוה אמינא קרבן נזירות הוא דלא לייטי. חטאת עולה ושלמים אבל וכו': קמ"ל. כי יפליא דאין נודרין כלל דלפי' נזירות לא חילין עלייהו: התקינו בית דין זה אחד מהן עובד כוכבים ששילח כו': לימא רבי יוסי היא. דמרבין ביהו דהיינו נסכים: ולא ר"ע. דלמר אין לי אלא עולה ולא נסכים: אפי' תימא ר"ע. דהאי דלמר ר"ע דאין נודרין אלא עולה עולה וכל חבירתה דהיינו נסכים אבל נסכים לחודיהו לא: אורח. בנסכים כתיב [במדבר טו] כל האזרח יעשה ככה: ואין העובד כוכבים. מתנדב להביא נסכים בלא זבח: ככה. עיובא שיהו כל עולות טעונות נסכים: הא אמר אפי' יין לחודיהו נמי. מביא דקתני מנין לרבות העופות והיין לחודיהו דהיינו נסכים שמביא והכא תניא אין העובד כוכבים מביא נסכים: הא אמר עולה. לחודה אין מידי אחריני לא והכא קתני דעולתו טעונה נסכים: סמי מכלן נסכי יין. ואמר מנין לרבות העופות והלבונה ולא תימני היין: והיתה לכהן כמנחה. במנחת חוטא כתיב: שהיא עבודתה כשרה בו. שאם חטא ונתחייב להביא מנחה יכול להקריבה הוא בעצמו דהכי משמע והיתה לכהן מנחת חוטא של עצמו כמנחת נדבתו שיכול להקריבה הוא בעצמו: או אינו אלא להחיר שירי מנחת חוטא של כהנים. באכילה כמנחת ישראל: והיתה לכהן. מקיש חובתו דהיינו מנחת כהן לנדבתו דהיינו מנחתו דמשמע כמנחת נדבתו מה נדבתו אינה נאכלת ואינה נקמלת דכתיב [ויקרא ו] כליל תהיה: אף מנחת חובתו אינה נאכלת. ומאחר דלאינה נאכלת נאכלת אף חובתו אינה נאכלת

רש"י מכ"י רבינו בללאל חשכניו ז"ל בלבו לשמים. דאין יודע בעיב קרבן וכי נדר בלבו לשמים נדר הלכך כליל הו' לגבוה: אשר יקריבו לה' לעולה. יהיה ועובד כוכבים קא מיירי ורישא דקרא איש איש מבית ישראל וגו' ואמר' לקמן מה ת"ל איש איש לרבות עובדי כוכבים כו': נתנו לישראל. לאפוקי לעובד כוכבים דלא ספיקו דקשים דערב לאור בקדשים כדלמרי' בעירב דבימות: שיתכפר בהן ישראל. שאמר העובד כוכבים הו' אז שלמים להקריבה בשם פלוני שנדר להביא שלמים דהגן ודאי נאכלים דהא בשביל ישראל קא ארו ומתנה הוא דיהיב ליה עובד כוכבים: מנחת עובד כוכבים. אלמא דקרבן העובד כוכבים נאכל: העופות. עולת העוף: והיין. לנסכים: פרט לנזירות. קרבן נזיר להזיר ואין נזירות חלה עליו כדלמרי' לקמן קרבן נמי לא מייחא: וזה אחד מהו. לעיל מנייה קא מיירי שהתקינו בהמה הנמלא כעורה יהיה נסכיה קריבין משל כבור: לימא. הא דקתני דעובד כוכבים מביא נסכים ר' יוסי הגלילי היא ולא ר"ע עקיבא: וכל אפי' וכל חבירתה דהיינו נמי נסכים הבאים עמה: ואין העובד כוכבים מביא נסכים. בלא קרבן: שהיא עבודתה כשרה בו. כהן שחטא מקריב הוא עצמו מנחתו והכי דרשין והיתה לכהן כלומר אם משל כהן תהא כשרה לו להקריב כשאר מנחות: או אינו. אלא דהכי משמע אם של כהן היא תהא כמנחת חוטא של ישראל ששיריה נאכלין: ומה אני מקיים כו'. במנחה נדבתו מוקמין לה: כמנחה. כשאר מנחתו תהא מנחת חובתו: (רש"י)

והוספות בחלקו בין בקדשי קדשים בין בקדשים קלים אינה מקודשת דמשולחן גובה קא זכו אלא לענין אחר קאמר דאין יכול ליתנו לכל כהן שירצה ומיהו הא מילתא דריש התם מדכתיב מלבד איל הכיפורים ושמה אתא קרא לאשמועינן דמועלין בו עד שיבא ליד כהן כדאמר גבי חרמים בסוף המקדש (ערכין דף כט). כל זמן שהם ביד בעלים הרי הן הקדש לכל דבריהם נתנן לכהן הרי הן כחולין ומדקרייה רחמנא אש לא הוה ידענא הך מילתא דלא הוה מסתבר לאוקמי הכי וא"ת והיאך מקדשין בו את האשה הא לאו ממן כהן הוא כדמשמע בסוף הגזול קמא (בבא קמא דף ק). דמחזירין בליה והחזירה חצאין לא יצא דאשם קרייה רחמנא ועוד מסיק התם (דף קי): דאין חולקין גזל הגר כנגד גזל הגר משום דאשם קרייה רחמנא וי"ל דהנ"מ קודם חלוקה אבל לאחר שייגע לכל אחד חלקו נעשה ממון כהן: איש איש לרבות העובדי כוכבים שנודרים נדרים כו'. תימא דתיפוק לי' מדכתיב גבי בעלי מומין (ויקרא כב) ומיד בן נכר לא תקריבו מכל אלה הא תמימים תקריבו ואין לומר דהיינו ישראל מומר כמו בן נכר דפסח דהא אמרין בפ"ק דתמורה (דף ז. ו.ש) ומיד בן נכר לא תקריבו למה לי דסד"א הואיל ולא נצטוו בני נח אלא על מחוסרי אברים לא שגא במזבח ידיה ולא שגא במזבח ידין קמ"ל וי"ל דאי לאו איש איש הוה אמינא בבעלי מומין הוא דקאי בלאו אבל תמימים נהי דליבא לאו איסורא מיהא איכא ועוד י"ל דהאי קרא בקרבן ציבור מוקמינן ליה בת"כ דהכי תניא התם מנין שאין מקבלין שקלים מן העובדי כוכבים ת"ל ומיד בן נכר לא תקריבו את לחם אין לי אלא תמידין שנקראו לחם שאר קרבנות ציבור מנין ת"ל מכל אלה וקמ"ל קרא דאפילו בא העובד כוכבים ומוסר לציבור אין מקבלין ממנו וכ"ש שאין מקבלין ממנו קרבנות של עצמו ומיהו השתא דאשמעינן איש איש דמקבלין מהן נדרים ונדבות מוקמינן נמי קרא בבעלי מומין כדאיתא בתמורה (גם זה שם): אי לרבי יוסי הגלילי אפילו יין נמי. ולא מצי למימר דין נמי דאמר רבי יוסי הגלילי בבא עם הזבח חדא דהכא מרבי ליה מדכתיב ככה ואיהו מרבי ליה מלכל ועוד מדחשיב ליה בהדי עופות ומנחות דבאין בפני עצמון ועוד דמריבין ברישא תודה ושלמים ובריש תמורה (דף ג.) משמע [דהא] דאין עובד כוכבים מביא נסכים מיירי בבאין עם הזבח דגרסינן התם קדשי עובדי כוכבים לא נהנין ולא מועלין ואין מביאין עליהם נסכים וקאמר מנהי מילי ומייית מברייתא דהכא מיהו ברוב ספרים לא גרסי' עליהם אבל בספר רבינו גרשם כתוב עליהם ובקונט' מ"י כאן ואין העובד כוכבים מביא נסכים

העובד כוכבים מביא נסכים מביא נסכים בלא קרבן: (תוספות)

דלא סבירא ליה הא דמסקינן לקמן משום לאו אלא לא תאכל קאי אמנחת חובתו וכליל תהיה אנדבתו כמו שמפרש אביי ורבא ואתרווייהו פריך ואיפוך אנא ומה שהקדים אביי לא תאכל לכליל תהיה כדי לקיים וכל מנחת כהן אכולהו מנחת דהכי קאמר אביי לא תאכל חובתו לאו חובתו דווקא קאמר אלא כלומר אף חובתו וכל שכן נדבתו אבל לכליל תהיה אנדבתו דווקא קאי ורבא לא חייש בהא דשפיר מקיים וכל דמנחות הוקשו לחביתין הך לענין כליל והך לענין לא תאכל: ובסיים ריחיה. מירש בקונטרס בחד לישנא דכתיב במנחת נדבה וחביתין ריח ניחוח מה שאין כן במנחת חוטא וקשה דלא חשיב שמן ולבונה לכך נראה כלשון אחר שפירש דמינייהו בסיים ריחיה: ורבנן האי כל מנחת כו'. היינו בין רבנן בין ר"ש דפליגי עליה דרבי אלעזר ברבי שמעון: לאו דזרות. פי' בקונטרס' וכל זר לא יאכל קודש [וכפירושן] משמע בפ"ק דכריתות (דף ד:) גבי אכל חלב מן המוקדשים דקאמר רבי יהודה לוקה שלש וחשיב תרי לאוין דחלב וחד דכתיב וכל זר לא יאכל קודש וכן בפ' בתרא דמכות (דף יח.) אמר רבא זר שאכל מן העולה לפני זריקה חוץ לחומה לר"ש לוקה חמש ופריך לילקי נמי משום וכל זר לא יאכל קודש וקשה דההוא קרא בתרומה כתיב כדמוקי ליה בפרק י' יוחסין (קידושין דף סט:) וכתבי לעיל מיניה תושב ושכיר לא יאכל קודש ונראה דגרסי' בתרווייהו זר לא יאכל כי קודש הם ובהיא שמעתא גופא דמכות (דף יח:) מייתי לה גבי זר שאכל מחטאת ואשם לפני זריקה פטור ואם תאמר והיכי לקי הכא ובכריתות אלאו דזרות הא מסיק התם במכות גבי עולה ה"מ היכא דחזי לכהנים הכא לכהנים נמי לא חזי וגבי זר שאכל מחטאת ואשם לפני זריקה פטור קאמר [נמי] דכל היכא דקרינא ביה ואכלו אותם אשר כופר בהם קרינא ביה זר לא יאכל כי קודש הם ויש ליישב פירוש הקונטרס דהכא וגירסת הספרים דכריתות דמכות (גם זה שם) דשייך ביה לאו דכל זר לא יאכל קודש אע"ג דכתיב בתרומה דילפינן קודש חט חט מתרומה כדאשכחנא בפרק הנשרפין (סנהדרין פד.) דיליף מעילה מתרומה ולא (תוספות)

בדף עד

לא קא מיבעיא לי כי קא מבעיא לי לאו דכליל תהיה מאי אמר רב אהרן לרבינא ת"ש דתניא ר"א אומר כל שהוא [ויקרא ו-טז] בכליל תהיה ליתן לא תעשה על אכילתו: מתני' מנחת כהנים ומנחת כהן משיח ומנחת נסכים למזבח ואין בהן לכהנים וזוהי יפה כח מזבח מנחת כהנים שתי. הלחם ולחם הפנים נאכלין

לכהנים ואין בהם למזבח וזוהי יפה כח הכהנים מנחת עולה איכא עורה לכהנים והיא איכא עולת העוף איכא מוראה ונוצה

והיא איכא נסכים לשיתין אזלי ומאי בזו לאפוקי מדשמואל דאמר שמואל המתנדב יין מביאו ומזלפו על גבי אישים קמ"ל דלשיתין אזלי מסייע ליה לשמואל דאמר שמואל המתנדב שמן קומצו ושיריו נאכלין: שתי הלחם ולחם הפנים: ותו ליכא והיא איכא חטאת העוף איכא דמה והאיכא לוג שמן של מצורע איכא מתנותיו ומאי בזו לאפוקי ממאן דאמר שתי הלחם הבאות בפני עצמן לשריפה אתיין קמשמע לן דבזו יפה כח כהנים לעולם: מתני' כל המנחות הנעשות בכלי טעונות שלשה מתנות שמן יציקה ובלילה ומתן שמן בכלי קודש לעשייתן חלות בוללן דברי רבי וחכ"א סולת החלות טעונות בלילה וריקין משיחה כיצד

מושחן כמין כי והשאר נאכלין לכהנים: גמ' למעוטי מאי אמר רב פפא למעוטי מנחת מאפה ת"ר [ויקרא ב-ז] ואם מנחת מרחשת קרבנד סלת בשמן תעשה מלמד שטעונה מתן שמן בכלי קרבנד קרבנד לגז"ש

רש"י כי המיבעיא לאו דכליל תהיה. ככהו שאכל את אימוריו מזבח של כהן מי הוא חייב משום לאו דכליל תהיה כמו כהן שאכל מנחת כהן שחייב משום כליל תהיה. מ"ר ז"ל: ותו ליכא. דליתיה כולה למזבח: הא איכא עולה. דהויא כולה למזבח: עורה לכהנים. ולא חשיב כולה למזבח: מוראה ונוצה. דלא קריבי במזבח: לשיתין אזלי. ולא לנאשים והאי לא חשיב למזבח: ומאי בזה. דמשמע בזה למזבח ולא אחר: לאפוקי מדשמואל דלמך מזלפה לנאשים. דהוא למזבח וקאמר דזה בזה כולה למזבח ולא יין ומחנותיו דקתני בזה יפה כח מנחת דלתי כולה למזבח ולא אחר: מסייעא לשמואל קומצו. וקומצו אזיל למזבח ושריו לכהנים דבזה יפה כח שניהם והיינו דקתני מתנותיו בזה יפה כח מנחת לאפוקי שמן דיפה בו כח שניהם: תו ליכא. מידי דהוי כולה לכהנים: איכא דמה. דכתיב (ויקרא ה) והזה מדם החטאת על קיר המזבח: איכא מתנותיו. לכהונתו דלא הוה כולה לכהנים: לאפוקי ממאן דלמך שתי הלחם הבאות בפני עצמן (מי שיחנוד שתי לחם לשני הלחם בלא שני כבשים אפילו הכי של כהנים הו' ולא ארו (לשריפה). ע"א שתי הלחם הבאות בפני עצמן) כגון שלח היו כבשים שנאבדו וקאמר ליעיל דפרק התכלת (דף מו) יונפו וטעונד קורתו ויאלו לבית השריפה ופליגי אמוראי התם דלויכא למ"ד לכהילה הויין ואיכא למ"ד לשריפה אחיון כ"ק. ע"א לאפוקי ממ"ד מדכ"ע דלמך שתי הלחם הבאות בפני עצמן בלא כבשים וכו' דסדר הכבשים אין מעבדין את הלחם: קמ"ל בזו בשתי הלחם ובלחם הפנים יפה כח כהנים לעולם דלפילו באות בפני עצמן לעולם יפה כח כהנים ולכהילה אחיון מעיקרא (אבל אין נאכלין וטעונין קורה ולא מ"ה): מתני' כל המנחות הנעשות בכלי קרה. כגון מנחת מחבת ומרחשת טעונות ג' פעמים מתן שמן: יציקה ובלילה ומתן שמן. שבתחילה ה' נתון השמן בכלי קודש נתינת הסלת ואחר כך נתון עליו את הסלת וחוזר ונתון שמן לכלול בשמן וחוזר ונתון עליו שמן לקיים מצות יציקה לאפוקי מנחת מאפה שאין כל מעשה בכלי קודש נתינת הסלת ואחר כך נתון עליו את הסלת וחוזר ונתון שמן לכלול בשמן וחוזר ונתון עליו שמן לקיים מצות יציקה לאפוקי משמע מתני' בשעה שעושה יציקה כריך שחיה הבליטה נעשה כבר וקודם בליטה תהא מתן שמן שבכלי קודש לעשייתה. מ"ר ז"ל: מנחת הסלת לא היה בה חלות דבעודה סולת נקמחה: חלות של מנחת מאפה ושל מחבת ומרחשת בוללן בשמן לאחר שנעשו חלות לאחר אפייה דברי רבי: וחכמים אומרים סלת. בוללן: החלות. שבמנחת מאפה טעונות בליטה לרבנן סלת ולרבי חלות: כולל מושחן. לרמיה: כמין כו'. יווני שבשלוניו קרוין לפ"ק שלהן כי שהיה נוטל מן השמן באצבעו כמין כי יווני: והשאר. שמן נאכל לכהנים: גמ' ת"ר סלת בשמן תעשה. משמע שחיה הסלת ניתנת בשמן מלמד שטעונין מתן שמן בכלי קודש לכל דבר ואחר כך נתון הסולת על גביה והאי קרא במנחת מרחשת כתיב וה"ה למחבת ולשאר מנחות: קרבנד. דבתרווייהו כתיב קרבנד במחבת ובמרחשת:

רש"י מ"ר ז"ל: רבינו בלללל אשכנזי ז"ל לא קא מבעיא לי. דודאי חייב שריי זר הוא אללה: כי קא מבעיא לי לאו דכליל תהיה. מי קאי נמי אכל הנקטרים או דלמא אמנחות לחודייהו: ותו ליכא. מידי דכוליה למזבח דקתני מתני' בזה יפה כח המזבח: איכא מוראה ונוצה. שאין ניתנין נבל המזבח אלא אלל המזבח: לשיתין אזלי. שהיה לול קטן במזבח ובו יורד היין לשיתין במס' סוכה בפ' החליבו: מאי בזו. יפה כח דקתני במתני' למה ליה למתנייה כלל פשיטא דהא לא מספקי לן כלל מידי דלאכטריך מתני' למעוטי דהא כל הגאכלים כתיבי בקרא: המתנדב יין. בלא קרבן: מזלפו על גב האשים. על האש דקשתהו הוי כולה למזבח קמ"ל דלא הוי כולה למזבח אלא מנסכו שאר נסכים ויורדין לשיתין: מסייע. מתני' לאיך מילתא דשמואל דלמך שמואל המתנדב שמן קומצו ומקטירי הקומץ: ושריו נאכלין. דלא הוי כולה למזבח ושאי ליה לשמואל בין שמן דמני קמין ובין יין דלא מני קמין: והאיכא חטאת העוף. דכוליה לכהנים: איכא דמה. למזבח: והאיכא לוג שמן של מצורע. דכוליה לכהנים: מתנות. על הפרכת דכתיב והזה מן השמן באצבעו ושבע פעמים לפני ה': לאפוקי ממאן דלמך. בפ' התכלת שתי הלחם הבאות בפני עצמן כשאלן להם כבשים לשריפה אחיון ולא לכהילה קמ"ל דבזו יפה כח כהנים לעולם: מתני' הנעשות בכלי. מפרש בגמרא למעוטי מאי: קודש לעשייתו. נתן תחלה שמן בכלי ונתן סולת עליו ולקח בשופרין ונתון שמן עליו ובוללן חוזר ונתון עליו שמן לקיים מצות יציקה: והחלות בוללן. למנחת מחבת ומרחשת כשהן חלות אפיוות בוללן שחוזר ופותחן ונתון שמן

לכולן; והכמים אומרים. כשהן סולת בולבן; החלות. בולבן ורקיקין מושחן הקח מיידי במנחת מלפיה; מושחן. שלמים: כי. אות יונית ועשויה כמין טית כהפרכת גודל מאכלה; ושאר השמן נאכל לכהנים. הנעשית בכלי למעוטי מאי: למעוטי מנחת מלפיה. (דכמנחה) ודכמנחה: נאפות החילה ומליקה ממשע לה כדמפרש לקמן: בשמן העשה. משמע בחוד השמן נתנו אלמלא טעונה ליתן שמן תחילה קודם לעשייתה ובמנחת מנחתה כתיב וגמרינו קרבנך נאמר כאלו קרבנך במנחתה ומנחתה כתיב בליה וליקה וקרבנך נאמר כאלו קרבנך במנחתה. (ש"ל)

תוספות קים לן אזהרה במעילה אלא מתרומה אבל אלא דור לא יאכל כי קודש הם לא לקי כיון דלא חזי לכהנים והא דנקט הכא לאו דזרות ולא קאמר לאו דמעילה לישראל דקרא נקט ומיהו קשיא לפירוש זה מהא דתניא התם כל חלב וכל דם לא תאכלו מה חלב לוקה שלש אף דם לוקה שלש ופרייך מאי שנא חלב דלוקה שלש דאית ביה הלן תרי לאוין דאמרינן ולא דזרות ומשני איצטריך סד"א הואיל ואימעטי דם מטומאה אימעטי נמי דם מזרות קמשמע לן הקישא ואי דזרות היינו לאו דמעילה הא בהדיא אימעטי דם מטומאה וממעילה בסוף כל הבשר (חולין קיז): ובקונטרס לא גריס התם מטומאה אלא מעילה ויש לפרש דהכי קאמר ס"ד אמינא הואיל ואימעטי ממעילה פירוש מקרבן מעילה אימעטי נמי מזרות כלומר ממלקות דלאו דמעילה דניפק מוכל זר קמ"ל היקישא דכי ממעטינן דם בסוף כל הבשר היינו דווקא מקרבן מעילה ולא ממלקות והא דלא אמרינן איפכא דמיעוטא למלקות והיקישא לקרבן משום דהיקישא גבי לאו כתיב אבל אי גריסין לטומאה קשה מה ראית למעט טומאה ולרבות זרות אימא איפכא ומיהו בכל ענין צריך טעם דעל כרחין אמת הוא דממעטינן טומאה ומריבין זרות וי"ל משום דהיקישא דכל חלב וכל דם גבי זרות דהכל זרים אצל חלב ודם אבל סתם בני אדם טהורין ואי"ת ואי דמפרשינן דלאו דזרות הוא לאו דוכל זר לא יאכל כי קודש הם תקשי לן דלילקי נמי אלאו דמעילה וי"ל דלא חשיב לאו דמעילה משום דלא חשיב אלא לאוי דלא שייכי אלא בחלב ואימורינן אבל לאו דמעילה שייך אף בבשר ובקדשי בדיק הבית ועוד דשייך נמי בהנאה בלא אכילה והא דפריך התם לעיל דליחייב נמי משום כי קודש היינו משום דהתם חשיב לאו דנותר ולא שייך בחלב טפי מבבשר בשר ואי"ת ולרבנן דפליגי התם בכריתות (דף ד): עליה דרבי יהודה וממעטי דם מזרות אם כן בסוף כל הבשר (חולין דף קיז). דחשיב חומר בחלב במדם ליחשוב למהכי לא חשיב נמי עצים לרבי: לאפוקי מדשמואל כו'. עיקר מילתא בפרק התהיר (לקמן צא): ופריך עליה טובא והא דלא פריך טובא לפי שאינו אלא מיתור משנה ומהאי טעמא נמי לא מיייתי התם שיעתא מהכא אהיא דשמואל והתם מוכח טעמא דשמואל משום דבר שאין מתכוין: [אבל] יין צלול הוא ואי אפשר לקומצו: איכא מתנות. פירוש מתנות על הפרוכת ולא משמע כן בהקומץ רבה לעיל (דף כז): דאמר שבע הזאות שבפנים ושבמצורע מכלל דשל מצורע לא היו בפנים ועוד תנן בסוף נעשים בא לו אצל מצורע לשער נקוד נתן מן הדם על תנוך נטל מלוג השמן ויצק וטבל והזה ז' פעמים כנגד בית קדשי הקדשים כו' בא לו אצל מצורע כו' מדלא קתני בא לו להיכל משמע שבערה עומד ומדדה תני בא לו אצל מצורע משמע שלא היה עומד בשער ניקוד: למעוטי מנחת מאפה. לא מיקרי נעשית בכלי דקסבר אין תנור מקדש:

דף עה - א

מה כאן מתן שמן בכלי אף להלן מתן שמן בכלי ומה להלן יציקה ובלילה אף כאן יציקה ובלילה: חלות בולבן דברי רבי וחכמים אומרים: סולת: ת"ר [ויקרא ב-ה] סלת בלילה מלמד שבבלת סולת רבי אומר חלות בולבן שנאמר [ויקרא ז-יב] חלות בלילות אמרו לו והלא לחמי תודה נאמר בהן חלות ואי אפשר לבלולן כשהן חלות אלא סולת כיצד עושה נותן שמן בכלי קודם לעשייתה ונותן עליה ובלולה ולשה ואופה ומותתה ונותן עליה שמן וקומץ רבי אומר חלות בולבן שנאמר חלות בלילות בשמן כיצד עושה נותן שמן בכלי קודם לעשייתה ונותנה ולשה ואופה ומותתה ונותן עליה שמן ובלולה וחוזר ונותן עליה שמן וקומץ אי אפשר דקאמרי ליה רבנן לרבי מאי היא אמר רבי שמואל בר רב יצחק רביעית שמן היא היאך מתחלקת לכמה חלות: החלות טעונות בלילה ורקיקין משיחה: תנו רבנן חלות בלילות ולא רקיקין בלילות ומה חלות שאינן טעונות משיחה בלילה רקיקין טעונות משיחה אינו דין שטעונות בלילה תלמוד לומר חלות בלילות ולא רקיקין בלילות משיחות שייכול והלא דין הוא ומה רקיקין שאינן טעונות בלילה טעונות משיחה חלות טעונות בלילה אינו דין שטעונות משיחה תלמוד לומר רקיקין בלילות משיחות ולא חלות משיחות מאי תלמודא אמר רבא לא לישתמיט ולכתוב חלות משיחות ורקיקין בלילות: כיצד מושחן כמין כי והשאר נאכל וכו': מאי כמין כי אמר רב כהנא כמין כי יווני: תנו רבנן מנחה הבאה מחצה חלות ומחצה רקיקין מביא לוג שמן וחוצהו חציו לחלות וחציו לרקיקין וחלות בולבן ורקיקין מושחן ומשח את הרקיק על פני כולו ושאר השמן מחזירו לחלות רבי שמעון בן יהודה משום רבי שמעון אומר מושחן כמין כי ושאר השמן נאכל לכהנים: תניא אידך רקיקין הבאים בפני עצמן מביא לוג שמן מושחן וחוזר ומשחן עד שיכלה כל שמן שבלוג רבי שמעון בן יהודה אומר משום ר"ש מושחן כמין כי ושאר השמן נאכל לכהנים: מתני' כל המנחות הנעשות בכלי טעונות פתית: גמ'

למעוטי מאי אמר רב פפא למעוטי שתי הלחם ולחם הפנים תנו רבנן [ויקרא ב-ו] פתות אותה פתים מנחה לרבות כל המנחות לפתיתה יכול שאני מרבה אף שתי הלחם ולחם הפנים ת"ל אותה [ויקרא ב-ו] ויצקת שמן מנחה לרבות כל המנחות ליציקה יכול שאני מרבה אף מנחת מאפה תלמוד לומר עליה שמן אוציא את החלות ולא אוציא את הרקיקין תלמוד לומר היא מאי תלמודא אימא להוציא מנחת כהנים

רש"י מה כאן במנחת מרחשת מתן שמן בכלי. דכתיב (ויקרא ב) סלת בשמן העשה ובמנחת מנחת כתיב יציקה ובלילה (שם): סלת בלילה. האי קרא במנחת כתיב וה"ה לשאר מנחות: ואי אפשר לבלולן. כדמפרש לקמן: כיצד עושה. למנחת מנחת ומרחשת נותן מתן שמן בכלי ונותן הסלת בשמן: כיצד הוא עושה. מיידי מכל מנחות דעגלמל נותן מתן שמן בכלי וכו': מאי היא. מאי טעמא אי אפשר לכהני תודה שיהו נבללין חלות: אמר ר' שמואל. להכי אי אפשר דחזי לוג שמן היה בתודה ולא יתיר כדשמעין לקמן בפ' שתי מדות (דף פה. ע"ג) והלוי של חצי הלוג לרקיקין וחציו לכהני ורביעית דלוגלוג קשה חלות היאך יוכל לבלול חלות בחצי חצי לוג אלא ודאי כשהן סלת בולבן: ע"כ שפיר קאמרי ליה רבנן. שפיר קאמרי ליה רבנן לרבי יהודה אי אפשר לבלולה חלות ונבללין סולת וה"ה למנחת ומרחשת דנבללין סולת אמר ר' שמואל אמר לך רבי שאני התם בתודה ללא אפשר דרביעית שמן היא כדאמרין לך לוג לתודה דהיינו רביעית לוג לחלות ואי אפשר לבלולן חלות אבל מנחת מנחת ומרחשת שאין בהן חלות כ"כ דאפשר לבלולן חלות נבללין חלות מ"ר ז"ל להאי ליגנא ל"ג מאי היא (אמר רבי): מאי תלמודא. להללו בולבן ולא חלו אימא דבלילות אחריותיה והכי משמע מושחין ושיניהן מושחין: לא לישתמיט קרא כו'. אלא מה דכתיב בלילה בחלות ומשיחה בריקיקה שמע מינה דהכי הוא דווקא: מנחה הבאה מהכה חלות ומחצה רקיקין. ועשרה חלות ועשרה רקיקין לרבנן מביא לוג וכו'. ע"כ הבאה מהכה חלות ומחצה רקיקים כגון שהביא ה' חלות וה' רקיקין וכו' שמעון היא דלומר מהכה חלות ומחצה רקיקין מביא: מושח את הרקיק על פני כולו. פליגא אמתניתין דלומר כמין כי: ושאר השמן. שנשתתיר על משיחת הרקיק מחזירו לחלות: רקיקין הבאים בפני עצמן. ע"כ דאי בעי רקיקין מביא ואי בעי חלות מביא ולא היו נבללין בשמן והיה בה רבוי שמן שנשתתיר על המשיחה ואינו נאכל וכיצד הוא עושה מושחן וכו':

מושקן וחוזר ומושאן. לכיון לזיכא חלות ליכא למימר ושאר השמן מחזיר חלות וכיון דסבירא ליה לאין שאר השמן נאכל לכהניס משום הכי חוזר ומושאן עד וכו': למעטוי שתי הלחם ולחם הפנים. שאין נעשין בכלי חלף נאפות בחנוך שאין טעוניה פתיה חלב מנחת מאפה לא ממעט מפתיה דלקמן מרבי ליה לפתיה עם שאר מנחות אע"ג דנאפות בחנוך: לרבות כל המנחות לפתיה. ואפילו מנחת מאפה: תלמוד לומר אותה. למעטוי הני תרה: ולא לזוילא את הרקיקין. שיהו רקיקין טעוניה יזיקה ללא ממעט קרא חלף חד מהני תרה מינין קבה: תלמוד לומר הלא. מיעוט אחר למעט לזיקה: מאי תלמודא. כלומר מה ראות לזוילא את מנחת מאפה שקטובה עם שאר מנחות אימא לזוילא את מנחת כהניס שהרי אין כחובה בפרשת שאר מנחות: שני מיעוטין. עליה והיא:

רש"י מכ"י רבינו גלגלאל אשכנזי ז"ל וכוללה. וטות עליה שמן לזיקה: מאי היא. מילתא דרבנן דאמרי אי אפשר לבולבן חלף סולת: רביעית שמן היא. דאמרי' בפ' שתי מדות מביא הני לוג שמן וחזרו חזרו חלות ורקיקין וחזרו לרבותה ובלחמי תודה הו' שלשה מיניס של מזה חלות ורקיקין ורבותה כדאמרי' לקמן דחזי הלוג ה"מ וחלות ורקיקין שבעה עשרונים פחות שליש הו' ולחזר אשיתן יבשות הן וכולעות שמן יותר מחמת האור ורביעית שמן לא ספקי להו: מאי תלמודא. דלמא גלי קרא גבי רקיקין משניה וה"ה לחלות וגבי חלות בלילה וה"ה לרקיקין: מנחה הבאה חזיה חלות וחזיה רקיקין. במנחת מאפה קאי ואלבבא דר"ש דאמר בפ' כל המנחות ברות מזה רבא להביא מחלה חלות ומחלה רקיקין יצאה: מחזירו. לחלות לבלילה דמשיחת רקיקין קודם לבלילות החלות: נאכל לכהניס. בפני עצמן ואינו מחזירו לחלות: רקיקין הבאין בפני עצמן. כגון אם הבית למנחת מאפה כולה רקיקין. גמ' הנעשית בכלי למעטוי מאי. מפתיה למעטוי מנחת מאפה ליכא לזימור כדמפרשי' לקמן דגבי יזיקה כתיב תרי מעטוי עליה והיא גבי פתיה לא כתיבי ש"מ מיזיקה ממעט לה למנחת מאפה ולא מפתיה: פתות אותה פתים מנחה. ואע"ג דמנחה לא סמוך לפתיה דקרא הכי כתיב פתות אותה פתים יזקת עליה שמן מנחה היא אפי' הכי דריש ליה הכי משום דמנחה חלויה קרא קאי: ומאי תלמודא. דלזוילא מנחת מאפה אחיה דלמא להזוילא מנחת כהניס: (רש"י)

הוספות מה להלן יציקה ובלילה אף כאן יציקה ובלילה. תימה למה לי למילף מג"ש דקרבנד קרבנד תיפוק לי דמריבין בסמוך מדכתיב מנחה לרבות כל המנחות ליציקה ולא ממעטין אלא מנחת מאפה ומצינו למימר דעיקר ג"ש למתן שמן בכלי אתיא ויציקה ובלילה דהכא הוא הדין דבלאו ג"ש הוה ידעין מדכתיב מנחה ועוד נראה דבלילה נמי איצטריך ג"ש דמדכתיב מנחה לא מריבין אלא יציקה לחודה דעל יציקה כתיב ומריבין מיניה פתיה לכל מנחות דפתיה ויציקה כתיבי בההוא קרא ומיהו צריך לדקדק דבמנחת סולת ובמנחת העומר דלא כתיב בהו (בלילה) מתן שמן בכלי קודם לעשייתן (חולין) תינח. מחבת ומרחשת דכתיב קרבנד אלא שאר מנחות מנול ואם נפרש מדכתיב מנחה במחבת מריבין כל מנחות לשלשה מתנות שמן א"כ היכי דממעטין מאפה מיציקה מדכתיב עליה והיא נמעט נמי מתנות שמן בכלי קודם לעשייתן דהנך תיבות גבי הדין כתיבי ויצקת עליה שמן מנחה היא ונראה לפרש דגבי שלשה מתנות שמן כל המנחות למידות זו מזו בלא שום ג"ש מסברא בעלמא דכיון דטענות מתנות שמן נלמד סתום מן המפורש כעין גלוי מילתא בעלמא והא דצריך הכא קרבנד לג"ש היינו משום דכיון דבמחבת כתיב יציקה אחרונה ובמרחשת כתיב מתן שמן בכלי בתחילה ה"א שזו דינה בכך וזו דינה כך אבל אחר שמלמדינו בג"ש ליתן האמור של זה בזה ה"ה בכל המנחות חוץ ממאפה דמיעטה רחמנא מיציקה ומשום דכתיבי מיעוטין גבי יציקה הוא דאיצטריך ליה מנחה לרבות כל המנחות ליציקה: שפיר קאמרי ליה רבנן ומאי היא. תימה מעיקרא פשיטא ליה דשפיר קאמרי רבנן ואח"כ בעי מאי היא ועוד שאין מתרץ כלום אקושיא זו ונראה לפרש דלאו קושיא היא אלא בניחותא קאמר דשפיר קאמרי ליה רבנן כדחזינו בתוספתא דחזר בו רבי דאמר נראין דבריהן מדבריי ומאי היא כלומר מאיזה טעם אמר ר' שמואל בר רב יצחק רביעית שמן היא ומתחלקת לכמה חלות ולאחר אפיתן יבישות הן ובלעות שמן מחמת האור וברביעית שמן לא ספקא להו: ומה חלות שאין טענות משיחא כו'. צריך לדקדק אי שייך כאן כל חד וחד תיקום בדוכתיה: כמין כי. צייר בקונט' כמין טו"ת ובפירושי חומש פי' גימל ויש מפרשים כמין נון או כמין כ' ובערוך פירש דתניא בכריתות (דף ה'): המלכים מושחין כמין נור והכהנים כמין כי יוונת פירוש יצק שמן על ראש [ארהן] יווד אילך ואילך כמין שני מרגליות והו' צורתו: אימא להוציא מנחה כו'. הקשה בקונטרס גבי פתיה נמי לפרוך אימא להוציא מנחת כהניס ותירץ דמסתברא מנחת כהניס הוה ליה לרבוויי בדין מנחת מחבת שכן פתיהה כתיבא ביה בהדיא ושיתיהן מנחת יחיד ונפש כתיב בפרשה למעט שתי הלחם ולחם הפנים דציבור

ב עה דף

אמר רבה איזהו דבר שצריך שני מיעוטין הו' אומר זו מנחת מאפה: **מתני'** מנחת ישראל קופל אחד לשנים ושנים לארבעה ומבדיל מנחת כהניס קופל אחד לשנים ושנים לארבעה ואינו מבדיל מנחת כהן משיח לא היה מקפלה רבי שמעון אומר מנחת כהניס ומנחת כהן משיח אין בהן פתיה מפני שאין בהן קמיצה וכל שאין בהן קמיצה אין בהן פתיה וכולן מותתן כזיתים: **גמ'** תנו רבנן פתות יכול לשנים תלמוד לומר פתים אי פתים יכול יעשנה פירורין תלמוד לומר אותה פתיתים ולא פתיה לפתיתים הא כיצד מנחת ישראל קופל אחד לשנים ושנים לארבעה ומבדיל מנחת [כהניס] וכהן משיח היה מקפלה וכו' והא אנו תנו לא היה מקפלה אמר רבה אינו מקפלה לארבעה אבל מקפלה לשנים: רבי שמעון אומר מנחת כהניס ומנחת כהן משיח אין בהן פתיה: אמר רב יוסף האי חביצא דאית בה פירורין כזית מברכינן עליה המוציא לחם מן הארץ אי לית בה פירורין כזית מברכינן עליה בורא מיני מזונות אמר רב יוסף מנא אמיא לה דתניא היה עומד ומקריב מנחות בירושלים אומר ברוך שהחיינו וקימנו נטלן לאכלן אומר המוציא לחם מן הארץ ותנו וכולן פתית' כזית אמר ליה אבי ולתנא דבי רבי ישמעאל דאמר מפרכן עד שמחזירין לסלתן הכי נמי דלא מברך המוציא וכי תימא הכי נמי והתניא ליקט מכולן כזית ואכלו אם חמץ הוא ענוש כרת אם מצה הוא אדם יוצא בהן ידי חובתו בפסח הכא במאי עסקינן בשעירסן אי הכי היינו דקתני עלה והוא שאכלן בכדי אכילת פרס ואי בשעירסן שאכלו מיבעי ליה אלא הכא במאי עסקינן בלא מלחם גדול מאי הו' עלה רב ששת אמר אפי' פירורין שאין בהן כזית אמר רבא והוא דאיכא תורתא דנהמא עלייהו:

רש"י הו' אומר מנחת מאפה. שיש בה שני מיניו חלות ורקיקין לפיכך כריכה ב' מעוטין הלכך תממעט מהך תרי מיעוטין: מהני' קופל. כמו קופל חלה אחת לשתיים ופתים לארבעה: מבדיל. מבשרה היינו פתיה: מנחת כהניס קופל. כדי לקיים מצות פתיה: ואין מבדיל. וכולה כליה: מנחת כהן משיח. היינו חביתין: לא היה מקפלה. כשאר מנחת כהניס לפי שהיא חובתו ואין נקמלת כלל וכליל היא: רבי שמעון אומר מנחת נדבה של כהניס ומנחת כהן משיח אין בהן פתיה. כלומר שלא היה מקפלה וכו' ופליג אה"ת דסבר מנחת כהניס קופל: וכולן. שצריכין פתיה מקפלה שנים ל' ו' לח' ו' לח' לט"ו עד שיהו פתיהן כזיתים. ע"א וכולן פתיהן כזיתים שיכול לפותהן עד שיהו הפתיהן כזיתים אבל פחות מכזיתים אין יכול לפותהן כ"ש. ואיכא דאמרי וכולן פתיהן כזיתים שהיה עושה מן העשרון ' חלות ומכל חלה וחלה ארבעה פתיהן ולא היה בכל פת חלה כזית. ולא מ"ה: גמ' ת"ל פתים. דמזי למכתב תעשינה פתות וכתוב פתים דמשמע לשני פתים יוחד: תלמוד לומר אותה לפתיהו. שיעשה אותה לפתיהו דהיינו אחד לשנים וב' ל' ולא יוחד: ומבדיל. והדר קומץ לה ולא יוחד מפתיה לפתיה לפירורין: ואינו מבדיל. לכיון דאין כריכה קמייהו אין כריכה הבדלה:

אבל מקפלה לשנים. דכיון דלון אלא חזי עשרון אין מקפל אלא לשנים: האי חזיאל. (ש"ל ריקון): היה עומד ומקריב מנחות ציורוליס. כגון שלא הקריב כהן זה עדיין מנחה מימיו או שהקריב מנחה חדשה כגון מנחת העומר אומר כהן שהימינו נטמן. הכהן לזכרון: מברך. הכהן המזויל ומן וכו' כל המנחות אפילו מנחת העומר פתיתין כזיתים ולהכי מברך הכהן המזויל וזו לא הוה כזיתים איתו מברך: ליקט מכוון. פיורין כזית: ואכלן אס חמץ כו'. ומדזוילא כהן ידי חובתו לחשיב ליה לחם נמי מברך עליו המזויל: הכא במאי עסקינן. דהני ליקט מכוון: בשעירסן. שקיבץ הפיורין ביחד וגוללן ביודו וחבן והוה כזית: אי הכי היינו דקתינן עלה והוא שאכלן. לזאתו פרוין: כשיעור אכילה פרס. שלא שהה בין פיור לזכור יותר מכדי אכילה פרס דהתם הויל אכילה ויזאל בה ידי חובתו: ואי בשעירסן. שגובלן דהוה חזיכה אחת: שאכלן מיבעי ליה. דכיון דהני שאכלן משמע דכזב פיורין הם ולא חזיכה אחת שלא פיורה: אמר ליה. רב יוסף אלא לזולטן שלא עירסן ואפילו הכי לא תפרין: הכא במאי עסקינן. דזולא כפיורין כגון שצאו מלחם גדול שעדיין הוא בעין הככר שצאו ממנו והוה שזוב ובר ברכה הלכך פיורין נמי שקלטן תשובין נינהו ומברך עליהן אבל המנחות שפירין ולא נשתיי מהן דבר תשוב אימא לך דבעינן כזית והאי חזיאל נמי דקאמר אי אית בה כזית וכו' אף על פי שצא מלחם גדול אי לא הוה הלחם בעין בעינן כזית לענין המזויל: אפילו פיורין שאין בהן כזית. מברך עליהן המזויל: תוריתא דנהמא. שיהא בהן מראה לחם ולא שיהו שריו כל כך שאין נראה אס הם לחם לאו:

רש"י מב"י רבינו גלגאל אשכנזי ז"ל איזו דבר שצריך שני מיעוטים. שני מקראות עליה והיא: הוה אומר זו מנחת מאפה. שבה משני מינין ואי קשיא גבי פתיתא נמי לפיכך אימא להזויל מנחת כהנים תיז מסתברא מנחת כהנים הוה ליה לרבווי דכיון מנחת מנחת שפתיה כתיבה בה משום דקתינן מנחת יחיד ונפש כתיב בפרשה ולמעוטי שתי הלחם ולחם הפנים לזכור הן וגם יזיקה לא לירך למעוטי שתי הלחם ולחם הפנים שאפי' שמו אינן טעונין כדמעטע לזכור כל' כל המנחות צאות מזה: מתני' קופל. משער: ומבדיל. משום דבעי קמיאל: מנחת כהן. אינו מבדיל משום דלא בעי קמיאל: וכוון פותחן כזיתים. פתיתין דקות כזית ור"ש קאמר ובהתני פלוגי: גמ' פחות. היינו שנים דכיון דקשר הוה ליה שתי חזיכות ומדכתיב פתים שיהיה בה שתי פתיות משמע דהוה ארבע: ולא פתיתין לפתיתין. ולר"ש דלמר וכוון פותחן כזיתים דריש ליה הכי פחות וכול פתיתין גדולים ת"ל פתים אי פתים יכול פתותים מכזית ת"ל אותה: מכפלה. הואיל ולא כתיב בה אלא מנחת פתים ולא פחות אותה פתים: חזיאל. תשביל שקורין שנקיק שמפררין בה פת: פיורין כזית. דבחד פיור איכא כזית: היה עומד. כהן שלא הביא מנחה בשנה זו. לישאל אחרינא ישראל שלא הביא מנחה מימיו: נטמן לזכרון. כהן: ומן. במתני' וכוון פותחן כזיתים אלא מלמא פתיתין כזית מברכין עליהן המזויל: מפרסן. למנחות לאחר אפיית: ליקט מכוון. אפתיתין שאין בהן כזית קאי ולא איתפא לן היכא והא ליכא למימר דלמנחות קאי דקתינן ואס חמץ הוא וכל המנחות צאות מזה: אס מזה כו'. אלמא חשיב: כשערסן. שלשן וזירסן יחד לכזית שלם: בבא מלחם גדול. פיורים פחות מכזית שפתה מלחם גדול הן תשובות אגב אכיהן דכי פתחן הוה בלחם יותר מכזית ואהכי חייב לכרך על הפיורין שנטל מן הלחם: מאי הוה עלה. דברכת המזויל: תוריתא דנהמא. תרר מראית לחם: (רש"י)

תוספות איזהו דבר שצריך שני מיעוטים כו'. תימה דלעיל בסוף כל המנחות באות מצה (דף ס'): גבי הגשה דכתיבי מיעוטי טובא ממעטינא מקמא שתי הלחם ולחם הפנים דאין מהן לאשים וממיעוטי שני מנחת נסכים שאינה באה בגלל עצמה וממיעוטי שלישי מנחת כהנים ומנחת כהן משיח שאין מהן לכהנים והשתא הכא גבי יציקה דאיכא תרי מיעוטי נהי דלא צריך למעוטי שתי הלחם ולחם הפנים שאפילו שמו אינה טעונה כדמעטינא לזכור כל המנחות (גם זה שם) מכל מקום נוקי קמא למעוטי מנחת נסכים ואידך למעוטי מנחת כהנים ומנחת כהן משיח מטעמים דהתם ויש לומר דלא דמי דגבי הגשה איכא תלתא מיעוטי ולא שייך לאוקמי כולהו במנחת מאפה אבל הכא דליכא אלא תרי מיעוטי ואיכא לקיימי תריויהו במנחת מאפה מקיימינן: חביצא. פי' בקונטרס תבשיל שקורין שלינקין' שמפררין בו פת וקשה מה ענין זה אצל מנחות שהבישול מבטלו כאן מתורת לחם ואי משום דטיגון דמנחה חשיבא כבישול דחביצא והא בסמוך מיייתי עלה ליקט מכוון דליכא שום טיגון ועוד אמרינן בפרק ביצד מברכין (ברכות לו.) גבי טהה טחנה לשה אפאה ובשלה בזמן שהפרוסות קיימות מברך המוציא אין הפרוסות קיימות מברך בורא מיני מזונות משמע אין הפרוסות קיימות אפילו יש בהן כזית ועוד בסמוך דקאמר ולרבי ישמעאל דמחזירין לסולתן הכי נמי דלא מברך המוציא היכי בעי למימר דמברך וכי יש לך אין פרוסות קיימות יותר מזה ומפרש ר"ת דחביצא הן פתיתין דקין שמדביקין אותן על ידי דבש או על ידי חלב ושומן כעין טיגון של מנחה ובערוך פי' כעין חביצא דתמרי שמירר הפת בקערה ושופך מרק עליהן: היה עומד ומקריב מנחות בירושלים. פירש בקונטרס כהן שלא הביא מנחה בשנה זו ולא היה לומר הביא דמנחת כהן כליל היא ובמנחה הנאכלת מיירי כדקאמר טלן לאוכלן ויכול לפרש כהן שלא הקריב מנחה בשנה זו ומיירי במנחת ישראל עוד לשון אחר פירש ישראל שלא הביא מנחה מימיו וקשה דנטלן לאוכלן קתיני וישראל לא מצי אכיל וה"ר שמעון פירש בברכות (דף לו.) דדוקא במנחות לפי שאין רגילין להתנדב מנחות ואי אפשר לומר כן דבתוספתא קתיני. נמי הכי גבי זבח ונראה לפרש דלפי שהיו משמרות מתחדשות ומתחלפות פעמיים בשנה ולכל משמרה היו בתי אבות נמצא שלא היו מקריבין אלא שני ימים בשנה וזמן קבוע להם להקריב לחצי שנה יום אחד לפיכך מברך אזבח ואמנחה שהיינו לזמן: ליקט מכוון ארבעת המינים קאי ובפסח הוא ליכא למימר דאמנחות קאי דקתינן אס חמץ הוא וכל המנחות באות מצה כך פירש בקונטרס ויש פירושים שכתוב בהן אפתיתין שאין בהן כזית ולא איתפא לן היכא: אפילו פיורין שאין בהן כזית. וא"ת אס דאמרינן בפרק ביצד מברכין (שם לו.) ושם) פת צנומה בקערה מברכין עליה המוציא ופליגא דר' חייא בר אבא דאמר צריך שתכלה ברכה עם הפת היכי דמי אי דליכא לחם אחר הא מסקינן תבא דמברך המוציא ואי דאיכא לחם אחר על הגדול מברך דעד כאן לא פליגי התם אלא בפתיתין גדולים ושלימים קטנים אבל פתיתין גדולים ופתיתין קטנים פשיטא הואיל ואיכא לחם אחר שלם דאההוא לחם מברך ונראה לפרש דמיירי התם בככר שמפרר ממנו בקערה לשם ברכה כדי לברך עליו המוציא: (תוספות)

דף עו - א

מתני' כל המנחות טעונות שלש מאות שיפה וחמש מאות בעיטה שיפה ובעיטה בחיטין ור' יוסי אומר בבצק כל המנחות באות עשר עשר חוץ מלחם הפנים וחביתין כהן גדול שהם באות שתיים עשרה דברי רבי יהודה רבי מאיר אומר כולם באות שתיים עשרה חוץ מחלות תודה וזירות שהן באות עשר עשר: **גמ'** תנא שף אחת בועט שתיים שף שתיים בועט שלש בעי רבי ירמיה אמטוויי ואתויי חד או דלמא אמטוויי ואתויי תרי מאי תיקו: שיפה ובעיטה בחיטין רבי יוסי אומר בבצק: איבעיא להו בבצק ולא בחיטין או דלמא אף בבצק תא שמע דתניא שיפה ובעיטה בחיטין רבי יוסי אומר שיפה ובעיטה בבצק: כל המנחות באות כו' שתיים עשרה: לחם הפנים בהדיא כתיב ביה חביתין כהן גדול אתיא חוקה חוקה מלחם הפנים כל המנחות דבאות עשר עשר מנלן גמר מלחמי תודה מה להלן עשר אף כהן עשר וליף מלחם הפנים מה להלן שתיים עשרה אף כהן עשרה שתיים עשרה מסתברא מלחמי תודה הוה ליה למילף שכן יחיד המתנדב שמון נפסל שלא בשבת ושלא בטומאה אדרבה מלחם הפנים הוה ליה למילף שכן הקדש ולבונה מצה ועצם הנך נפישן ואי סבירא לן דבר הלמד בגזירה שוה חוזר ומלמד בבנין אב ילף מחביתין כהן גדול מה להלן שתיים עשרה אף כהן עשרה מסתברא מלחמי תודה הוה ליה למילף שכן הדיוט שהתנדב חצאין לפיגול שלא בשבת ושלא בטומאה אדרבה מחביתין כו' ג' ה"ל למילף שכן עשרון כלי הקדש ולבונה מצה ועצם הגשה ואישים והני נפישן הדיוט מהדיוט עדיף ליה רבי מאיר אומר כולן באות שתיים עשרה מאי קסבר אי סבירא ליה דדבר הלמד בגזירה שוה חוזר ומלמד בבנין אב ילף מחביתין דכהן גדול דהני נפישן אי סבירא

וניירות אמר רב הונא מנחת מאפה שאפה חלה אחת יצא מאי טעמא (מצות) מצת כתיב מתקיף לה רב פפא טעמא דכתיב מצת הא כתיב מצות לא והא גבי לחמי תודה דכתיב מצות ואמר רב טובי בר קיסנא אמר שמואל לחמי תודה שאפאן ארבע חלות יצא ההיא פליגא: [מתני'](#) העומר היה בא עשרון משלש סאין

שתי הלחם שתי עשרונים משלש סאין לחם הפנים עשרים וארבע עשרונים מעשרים וארבע סאין: **גמ'** מ"ט כיון דמחדש אתי ומשעורין אתי עשרון

מובחר לא אתי אלא משלש סאין שתי הלחם שתי עשרונות משלש סאין כיון דמחטיין אתיין אף על גב דמחדש אתיין שתי עשרונות אתו משלש סאין לחם הפנים עשרים וארבעה עשרונות מעשרים וארבעה סאין מאי טעמא כיון דמחטיין אתו ומישן אתו עשרון מובחר אתי מסאה תנו רבנן כל המנחות שריבה במדת עשרונן או שמיעט במדת עשרון פסולות ריבה במדת סאין שלהן או שמיעט במדת סאין שלהן כשרות: [מתני'](#) העומר היה מנופה בשלש עשרה נפה שתי הלחם בשתיים עשרה ולחם הפנים ב"א רבי שמעון אומר לא היה להן קצבה אלא סולת מנופה כל צרכה היה מביא שנאמר [\[ויקרא כד-ה\]](#) ולקחת סולת

ואפית אותה עד שתהא מנופה כל צרכה: **גמ'** תנו רבנן בדקה בגסה בדקה בגסה ר' שמעון בן אלעזר אומר שלש עשרה נפות היו במקדש זו למעלה וזו

למעלה מזו עליונה קולטת סובין תחתונה קולטת סולת: רבי שמעון אומר לא היה להן קצבה: תנו רבנן סולת ואפית אותה מלמד. שנקחת סולת ומנין שאפילו חטיין תלמוד לומר ולקחת מ"מ יכול אף בשאר מנחות כן תלמוד לומר אותה מפני החיסוחן (אמר רבי אלעזר) מאי מפני החיסוחן אמר רבי אלעזר התורה חסה על ממון של ישראל היכא רמיזא דכתיב [\[במדבר כ-ח\]](#) והשקית את העדה ואת בעירם:

רש"י דלמחר כי האי תנא דתניא כו'. ואיזה שמואל סבר ליה כתיב דלמחר חוץ מלחם הפנים וחבייתו אבל לחמי תודה וזיכות כשרות: מנחת מאפה. שדינה להיות י' חלות: מלח כתיב. חסר וי"ז: והא גבי לחמי תודה דכתיב מלח. בכל מין ואמר ר' טובי כו': האוה. דרב טובי דלמחר אף על גב דכתיב מלח פליגא דרבי הונא: מתני' העומר. לראות שלשה סאין היו מניפין עד שהיה עומד על עשרון: גמ' מאי טעמא. דא משלשה סאין: כיון דמחדש אתי. שיש בו סובין יותר מיבשין ושעורין נמי יש בהן סובין יותר מבחטיים: לחם הפנים כ"ד עשרונים. דכתיב (ויקרא כד) שתי עשרונים יהיה החלה האחת: שריבה במדת עשרונים. שעשה העשרון גדוש: או שמיעט. שמחק העשרון יותר מדלי עד שהסרי: ריבה במדת סאין שלהן. כגון שתי הלחם שבאין מ' סאין ולחם הפנים שבאים מ"ד סאין תמה ומניפין אותם לעשרונים סלת וכיון העומר שהיה בא מ' סאין נקצר לזכרו ד' סאין או שלא קצר לו אלא ב' סאין: כשרה. ובלבד שהיא העשרון כהלכתו: מתני' העומר היה מנופה ב"א נפה. הלכה למשה מסיני: שנאמר ולקחת סלת ואפית אותה וגו'. שהיא מנופה כל צרכה שהיא סלת בצורה בשעת אפיה: גמ' תנו רבנן. כיצד היה מנופה ב"א נפות: דקה בגסה. דשתי נפות היו במקדש אחת דקה ואחת גסה שקורין קל"י"ר ובתחילה היו מניפין דקה והיתה קולטת הסלת והסובין והיה הקמח הולך לעבר הגפה כמנהג גרוסות ואח"כ נותנין אותה בגסה שקולטת הסובין שנקחירו בסלת והגרוסות ענין קרטין שממנו הסלת נעשה היה הולך לעבר הגפה ואחר כך חורטין ומניפין דקה וגסה וכן חורטין חלילה עד שהיה מנופה שלש עשרה פעמים ובלבד שלא ישתיי מן הקמח ומן הסובין עם הסלת וחורטין וטוחטין קרטין והגרוסות והיוין סלת: רבי שמעון אומר. לא היו עושין כמו שאמרת דקה בגסה אלא י"ג נפות היו במקדש זו למעלה מזו כל אחת עבה מחברתה עליונה ראשונה קולטת סובין שהיא היתה גסה שכלבן ולא היתה קולטת כ"א סובין והיו הקמח והסלת הולכין לעבר הגפה וזו היה טוחן הקמח והסלת בתחתונה דקה הימנה והיא היתה קולטת הקרטין סלת והקמח הולך לעבר הגפה וזו היה חורט וטוחן הסלת דקה הימנה כדי שלא ישתיי מן הקמח ומן הסובין בסלת כלל שהיא סלת בצורה: תלמוד לומר ולקחת מכל מקום. ובלבד שהיא זו סלת בצורה בשעת אפיה: יכול אף בשאר מנחות כן. שהיו נקחות נמי חטיין: תלמוד לומר אותה. אותה נקחת בחטים ואין אחרת נקחת חטיין: לפי שהיא תורה על ממונם של ישראל. לפי שהם הפנים הם כ"ד עשרונות ולפי שהן בכל צבת וצבת ועולים לכבד גדול הוחר לקנותן מן החיטין כדי שיבא לחם בזול יותר משאם היו לוקחין סלת מן התגר שהקונה סלת קונה אותה ביוקר אבל שאר מנחות שהן דבר מועט ואין באות חידוי לא הוחרו לקנות כי אם סלת:

רש"י מ"ט רבינו בצלאל חשכניו ז"ל לחמי תודה כתיב מלח. מתני' עשרון מ' סאין. מביאין ומניפין אותו בגסה י"ג פעמים עד שמעמידין על עשרון סולת: כ"ד עשרונות. דכתיב כתיב שהיה עשרה חלות ב' עשרונים יהיה החלה האחת: גמ' מאי טעמא. בעי עשרון [ועומר] ג' סאין שעורין. דמחדש. תבואה חדשה יש בה סובין יותר וסולת מועט: שתי הלחם. מתבואה חדשה אחיין דבעלמל אחיין חדשה היא: ומישן אתו. דלפי' בשעה שהתבואה חדשה הכי יכול להביא מן השנה: שריבה במדת עשרונן. שמדד בעשרון גדול לא שנתן עשרון ומחלה פסולות דהוי ליה קומץ נקמץ נמי מן החצי היתר וגמלא שאלו לעשרון קומץ שלם והוי ליה קומץ חסר ותנו קומץ החסר פסול: או שמיעט במדת עשרונן. דהוי מנחה חסירה ותנו מנחה פרט לחסירה היא והאחרת קומלה: ריבה במדת סאין שלהן. שהביא עומד עשרון מ' סאין: או שמיעט. שהביא מ' סאין ואחת דמפסטי ריבה במדת עשרונן דמחמא אמר שלשה עשרונים לפר' וזנים לאיל' אם ריבה ארבע לפר' ושלשה לאיל' או מיעט דגזיית הכתוב הוא להסור לשנתן ופסולות אבל סאין ללא גזיית הכתוב הוא כשרות אם ריבה או מיעט דתקנת חכמים היא ויכול לשנות: מתני' לא היה להם קצבה. אלאם הפנים קאי ואין לריב י"א נפה שלפי' חמץ השוק נלקחת ובלבד שהיא מנופה כל צרכה: ולקחת סולת ואפית. משמע משעת לקיחה היא ראויה לאפיה: גמ' דקה בגסה. בתחלה מנופה בגסה דקה שמוציא חב דק בינוני סאין לבן כל כך ואח"כ בגסה שמוציאה סולת וקולטת סובין וחוזר ומנפה הסולת דקה אחרונה שהיא דקה מן הגסה ולא דקה ראשונה אלא דקה אחרונה שהיא גסה מן ההקה ראשונה שזו מוציאה חבב עד מה של האליה הראשונה ואח"כ בגסה שמוציאה סולת וקולטת סובין וגסה זו דקה מגסה ראשונה שהיא זו קולטת סובין מה שהוציאה הגסה ואח"כ דקה וכן עד י"ג דקה זו גסה מדקה שלפניה וגסה זו דקה מגסה הראשונה וי"ג לא פליג אלא פרושי קא מפשי: וכי"א מנוסחת מהר"א [בדקה בגסה א"ל] שהיתה דקה ובה תחילה והיא אינה מוציאה אלא חבב בעלמא והיא לא היה ראויה אלא מה ששאר בצורתה דקה ותנה בגסה ומוציאה את הסולת וקולטת הסובין ומה שהי' מוציאה מאותה גסה נוטלה ותנה דקה והיא היתה דקה יותר מהגסה שלפניה ולא היתה דקה כל כך דקה ראשונה ומה שהיה מוציאה מדקה השני' היה מלקט למנהג ומה ששאר בצורתה הדקה היה נותן דקה בגסה והיא לא היתה גסה כל כך בגסה שלפניה אלא היתה גסה מדקה שלפניה והיא היתה וקולטת הסובין ומה שנוציאה היה נותן דקה אחרת שהיתה דקה נגסה שלפניה ולא היתה דקה דקה שלמעלה ממנה וכן גמלא לעולם וכן גמלא על י"ג נפות וזה הכלל לכולן דקה היתה דקה מגסה שלפניה ולא היתה דקה דקה שלמעלה ממנה וכן גמלא היתה לעולם גסה מדקה שלפניה אבל לא היתה גסה כגסה שלמעלה ממנה ולעולם מה שקולטת בגסה והיה סובין ולא היה חשוב למנחה אלא מה שמוציאה הגסה היה נותן דקה ומה שמוציאה הדקה היה מלקט לזכר המנחה ומה שקולטת הדקה היה נותן בגסה. ע"כ: י"ג נפות. היו במקדש זו ע"ג זו עליונה קולטת סובין ותחתונה אף סולת ואינה מוציאה אלא חבב מגסה בתחתונה ואח"כ בשלמעלה הימנה וכן כטובן כסדר הזה תחתונה דקה ולמעלה גסה הימנה ושלפניה דקה מן השניה וריבועית גסה הימנה וכן כולם: שנקחת. מן השוק כשהיא סולת: יכול. שאפילו שאר מנחות שיחיד מביא יהיו נקחין חטיין ויעשה סולת: ח"ל אותה ואפית. אותה איפה נקחת משוק ולא שאר מנחות דליון הכל בקיאות לנפות הלכך יקח סולת מנופה כל צרכו מן השוק: מפני החסכון. היקל הכתוב בלחם הפנים: התורה חסה כו'. ולחם הפנים שכיח בכל צבת ויש בהן עשרים וארבע עשרונים לפיכך חסרון גדול הוא לפי שהסולת הניקה מן השוק ויקר מאד לפי שהחטוי משתכר בה לפיכך נקחת חטיין אבל מנחת יחיד דלא שכיח וחד עשרון הוא לא חיישין ליוקר: (רש"י)

הוספת שריבה במדת חלתן או שמיעט במדת חלתן כשרות חוץ מלחם הפנים וחבייתו כהן גדול וש אומרים אף לחמי תודה וניירות. זו גירסת הקונטרס טעמא משום דבלחם הפנים וחבייתו כתיב חוקה לעבד ובלחמי תודה כתיב מצות בוי"ו אבל בשאר מנחות כתיב מצת ואפילו כתיב בהו מצות בוי"ו גמר ממנחת מאפה וניירות דכתיב שלמיו לרבות שלמי נזיר דבר תימה היאך יכול לבוין בחבייתו שיהיו שוות דלקמן בריש שתי מדות (דף פז): אמרינן דמחלקה ביד: כל המנחות שריבה במדת עשרונן או שמיעט במדת עשרונן פסולות. מירש בקונטרס בלשון אחר משום דכשריבה הוה קומץ נקמץ מן החצי היתר ונמצא סאין עשרון קומץ והוה ליה קומץ חסר ואם מיעט במדת עשרונות הוה לה מנחה חסירה וקשה דהא אסיקנא בהקומץ רבה (לעיל כד): דקומץ בדעתו דבהן תליא מילתא ואעשרון קא קמץ ונראה כלשון אחר שפירש דכתיב שלשה עשרונים לפר' ושני עשרונים לאיל' ואם ריבה או מיעט פסולות דגזירת הכתוב היא ואסור לשנותו: בדקה בגסה בדקה בגסה. תניא בתוספתא העומר היה מניפו ב"א נפות שתי הלחם ב"ב לחם הפנים ב"א בדקה בגסה בדקה שמהא קולטת את הסולת בגסה שמהא קולטת את הסובין רבי שמעון בן אלעזר אומר י"ג נפות

פרק שמיני - התודה היתה באה

מתני' התודה היתה באה חמש סאין ירושלמיות שהן שש מדבריות שתי איפות האיפה שלש סאין עשרים עשרון עשרה לחמץ ועשרה למצה

רש"י מתני' התודה שהן שש מדבריות. לחיבו סאה. ירושלמית היתה יחידה על של מדבר שהיא ואותו (חמש) שש מדבריות הן: שתי איפות. שהאיפה ג' סאין שהן כ' עשרונות דכתיב (שמו' טו) והעומר עשירית האיפה דעומר הוא עשרון ונמלך י' עשרונים באיפה וב' איפות הן כ' עשרונות:

רש"י מ"י רבינו בבלאבל אשכנזי ז"ל ה' סאין ירושלמיות. כילה מתני' נפרש בגמרא בבביתא שהן שש מדבריות. שש סאין מאתן שהיו בימי משה והוסיפו שהן על המזות והגן שש סאין שתי איפות ועשרים עשרון הם דהא בגל איפה יש עשרה עשרונות: עשרה. עשרונות לעשר חלות: (רש"י)

תוספות מתני' התודה היתה באה חמש סאין ירושלמיות שהן שש מדבריות. כמו שהוסיפו על הסאה שתות כך הוסיפו על האיפה שתות דלעיל קים לן גם עכשיו איפה שלש סאין וא"כ כי אמר רחמנא עשרון ניזיל בתר השתא כדאשכחן גבי חמש סלעים של בן בפי' יש בכור (בכורות נ.). בתר דאוסופו עלייהו ויש לומר דשאני התם דגלי קרא כדדרשינן מדכתוב יהיה: (תוספות)

דף עז - א

עשרה לחמץ עשרון לחלה ועשרה למצה ובמצה שלש מינין חלות ריקיין ורבוכה נמצאו שלשה עשרונים ושליש לכל מין ומין ושלוש חלות לעשרון ובמדנה ירושלמית היו שלשים קב חמשה עשר לחמץ וחמשה עשר למצה חמשה עשר לחמץ קב ומחצה לחלה חמשה עשר למצה ובמצה שלש מינין חלות וריקיין

ורבוכה נמצאו חמשת קבין לכל מין ומין ושתי חלות לקב: **גמ'** התודה היתה באה חמש סאין ירושלמיות מנא הני מילי אמר רב חסדא דאמר קרא

[יחזקאל מה-יא] האיפה והבת תוכן אחד יהיה (לכם) מה בת שלש סאין אף איפה שלש סאין ובת גופא מנלן אילימא מדכתוב **[יחזקאל מה-יא]** לשאת (את) מעשר החומר הבת איפה נמי הכתיב **[יחזקאל מה-יא]** ועשירית החומר האיפה אלא חומר לא ידענא כמה הכא נמי לא ידענא כמה אלא מהכא **[יחזקאל מה-יד]** וחק השמן הבת השמן ומעשר הבת מן הכור עשרת הבתים חומר כי עשרת הבתים חומר אמר שמואל אין מוסיפין על המדות יותר משתות ולא על המטבע יותר משתות והמשתכר לא ישתכר יותר משתות מאי טעמא אילימא משום אפקועי תרעא אי הכי שתות נמי לא אלא משום אונאה כי היכי דלא ליהוי ביטול מקח והא אמר רבא כל דבר שבמדה ושבמשקל ושבמנין אפילו פחות מכדי אונאה חוזר אלא משום תגרא כי היכי דלא למטייה דיאנה דיאנה הוא דלא למטייה רוחא לא בעי זבן וזבין תגרא איקרי אלא אמר רב חסדא שמואל קרא אשכח ודרש **[יחזקאל מה-יב]** השקל עשרים גרה עשרים שקלים חמשה ועשרים שקלים עשרה וחמשה שקל המנה יהיה לכם מנה מאתן וארבעין הווי אלא שמע מינה תלת שמע מינה מנה של קודש כפול היה ושמע מינה מוסיפין על המדות ואין מוסיפין יותר משתות ושמע מינה שתותא מלבר אמר רבינא מתני' נמי דיקא דקתני תודה היתה באה חמש סאין ירושלמיות שהן שש מדבריות שמע מינה:

רש"י עשרה היו לחמץ עשרון לחלה. ד' חלות היו חמץ ובמנא ג' מינין וכל אחד היה של י' חלות נמלך במנא שלשים חלות של י' עשרונות נמלך שלש עשרונות ושלש עשרון לכל מין ומין וג' חלות לעשרון שמכל עשרון היה עושה שלשה חלות של מנא שלשים חלות לא היו אלא י' עשרון ומה ששנינו על כן היא במדה מדברית אבל במדה ירושלמית שהיו ה' סאין שהן שלשים קבין דסאה קבין קבין ע"י קבין לחמץ וע"י קב ומחצה. היה טהון לחלה דמנ"י קבין היה עושה י' חלות: ושתי חלות לקב. דמקב אחד היה עושה שתי חלות שהיו מנ"י קבין היה עושה שלשים חלות של מנא: גמ' מנהני מילי. לאיפה שלש סאין: תוכן אחד. מדה אחת הן: לשאת (את) מעשר החומר הבת. והבת היא הוא נטילת מעשר על החומר דחומר הוא ל' סאין ואומר קרא לאיפה ובת תוכן אחד הוא: ומאי טעמא ילפת מנה לילף מאיפה גופה והכתיב האיפה עשירית החומר. שהוא שלשים סאין (איפה): אלא. משום הכי לא ילף מנייה דלא ידענא כמה הוא חומר: הכא נמי. מעשר החומר הבת דבעי למילף מנייה לא ידענא כמה הוא חומר: אלא מהכא מעשר הבת מן הכור עשרת הבתים חומר אמר שמואל אין מוסיפין על המדות יותר משתות ולא על המטבע יותר משתות והמשתכר לא ישתכר יותר משתות מאי טעמא אילימא משום אפקועי תרעא. דכיון שמגדלן מוסיפין הדמים והויסיין דלמא אחי לחוספי הדמים יותר מלמא: אי הכי. כי לא מוסיפין אלא שהיא איכה נמי למישה להכי: אלא משום הכי. אין מוסיפין יותר משתות: כי היכי דלא ליהוי בטול מקח. דק"ל (ב"מ דף טו): אונאה שהיא קנה ומחזיר אונאה יתר משתות בטל מקח הבא נמי התגר שמכר את התבואה אם לא ידע דהוסיפו על המדות ומכר לו כדי המדה הראשונה וזה קיבל במדה גדולה הרי נתאנה שהיא אף על פי כן קנה הלווקח ונתן לו דמי אונאה ואין המוכר יכול לחזור בו כדי שיהא לו ללווקח מה לאכול: כל דבר שבמדה אפי' כו'.

יוביחו שתי הלחם שאין באות אלא מן החדש ומן הארץ תלמוד לומר **[ויקרא כג-ז]** ממושבותיכם תביאו לחם תנופה שתיים שאין תלמוד לומר תביאו ומה תלמוד לומר תביאו שכל מה שאתה מביא ממקום אחר הרי הוא כזה מה להלן עשרון לחלה אף כאן עשרון לחלה אף כאן שני עשרונות אף כאן שני עשרונות תלמוד לומר תהיינה למדנו עשרה לחמץ עשרה למצה מנין תלמוד לומר **[ויקרא ז-ג]** על חלות לחם חמץ נגד חמץ הבא מצה נמצאו עשרים עשרונות לחמי תודה עשרה לחמץ ועשרה למצה יכול עשרה שבמצה לא יהו כולן אלא ממין אחד תלמוד לומר **[ויקרא ז-יב]** אם על תודה יקריבנו והקריב על זבח התודה חלות מצות בלילות בשמן ורקיקי מצות משחים בשמן סלת מרבכת וגו' נמצאו שלשה עשרונים ושליש לכל מין ומין ושלוש חלות לעשרון ונמצאו לחמי תודה ארבעים נוטל מהן ארבע ונותן לכהן והשאר נאכלים לבעלים אמר מר והקריב ממנו מן המחובר אלא מעתה דכתיב **[ויקרא ד-ט]** ואת כל חלבו ירים ממנו התם מאי מחובר איכא כדרב חסדא אמר אבימי דאמר רב חסדא אמר אבימי שלא ינתח בשר קודם שיטול אימורין אמר מר נאמר כאן תרומה ונאמר בתרומות מעשר תרומה ונילף מתרומות **[במדבר לא-כט]** מדין דנין תרומה הנוהגת לדורות מתרומה הנוהגת לדורות ואל תוכיח תרומת מדין שאינה נוהגת לדורות ונילף מתרומות **[במדבר טו-כ]** חלה תנא דבי ר' ישמעאל דנין דבר שנאמר בו ממנו (תרומת ה' מדבר שנאמר בו תרומה לה') לאפוקי תרומת חלה דלא נאמר בו ממנו תרומה לה' בעי רבא תרומת לחמי תודה חייבין עליהן מיתה וחומשו או אין חייבין עליהן מיתה וחומשו כיון דאיתקש לתרומת מעשר כתרומת מעשר דמי או דלמא **[ויקרא כב-ד]** בו וחמשיתו מיעט רחמנא מדמעת או אינה מדמעת תיקו אמר מר ת"ל תהיינה מאי תלמודא

רש"י מתני' מטובל. לחמי תודה היה נוטל אחד מעשרה: שיהיו כל הקרבנות שבלחמי תודה שוין. בהפרכת תרומה: שלח יטול מקרבן. זה תרומה על חבירו שלח יטול מזה שנים וזמה לא כלום משום דבעינן שלח יטול מקרבן על חבירו: גמ' מן המחובר. דבעינן שיהו כל החלות ביחד בשעת תרומה: איני יודע ממנה. חלות הוא נוטל אחת: בכבוכים תרומה. לאמר מר (פסחים דף לו:) ותרומת ידך אלו הכבוכים: מה תרומה בכבוכים אין לה שיעור. כלאמרינן (פאה פ"א מ"א) אלו דכרישין שאין להם שיעור הפאה והכבוכים דמה שירלה מביא: שאין אחריה תרומה. דכיון שנטל תרומת מעשר אין מפרישין שוב ממנה תרומה אחת: שיש אחריה תרומה. שהרי עדיין יש לו להפריש כל תרומותיו: לנין תרומת לחמי תודה הגאכלת במקום קדוש. שגאכלת בירושלים מתרומת בכורים הגאכלת בירושלים: תלמוד לומר ממנו. (ויקרא ז) אחד מכל קרבן תרומה לה' לבי"ש דכתיב בלחמי תודה ממנו תרומה לה' ונאמר בתרומות מעשר (במדבר יח) והרמותם ממנו תרומה ה' מעשר וגו': אבל איני יודע ממנה. קמח הוא עושה החלה של חמץ: נאמר כן לחם. חמץ תודה ושתי הלחם באין מנחת חמץ עם הזבח: מה להלן עשירון לחלה. דכתיב (ויקרא כג) (שנים ושני) עשירונים וגו': לחמי תודה ולחם הפנים באות מארץ ומח"ל. ושתי הלחם אין באות אלא מן הארץ דכתיב בהו (שם כג) ממושבתיכם תביאו לחם תנופה מה תלמוד לומר תביאו שהרי כבר נאמר (שם) והקרבנתם מנחה חקשה ומאי למימר ממושבתיכם לחם תנופה ומה תלמוד לומר תביאו שכל שאתה מביא ממקום אחר כעין זה חמץ ועם הזבח יהיו כזה: אי מה להלן. בשתי הלחם שני עשירונים וזה לא אף כן שתי עשירונים וזה לא: תלמוד לומר תהיינה. יתירה לרבינו היא ואלו על גב דכתיב בשתי הלחם ילפי לתודה לחם אינו ענין לב' הלחם דהא כתיב שתי עשירונים תהו ענין לחמץ שבתודה לזיהו עשרה עשירונים: למדנו י' לחמץ. משתי הלחם שהו חמץ תהיינה בחמץ כתיב י' למנחם מנין: נגד חמץ הבא. דמנחם שביא סולת לנורח חמץ הבא מנחם: י' לחמץ. נפקא לן משתי הלחם י' למנחם מדקרא לנגד חמץ הבא מנחם: תלמוד לומר אם על תודה וגו'. דהא קרא כתיב ג' מיני מנחם: מן המחובר. משמע שיהא הכל שלם המ' חלות שלם והתרומה דבשעת תרומה יהא הכל שלם והיינו דפריך אלא מעתה וכו' הבא (נמי) מאי מחובר איכא דקס"ד שהו מנחה בשעת שנטל החלב: שלח ינתח בשר קודם כו'. וכה"ג הוא מחובר בשעת הפרשה: ונילף מתרומת מדין. דהויא אחד מנ': ונילף מתרומת חלה. דהוי אחד מארבעים ושמנונה: בו וחמשיתו כו'. ומתו בו ולא בחר וחמשיתו ולא על אחת: מדמעת. כשאר תרומה שאם נפלה לתוך חולין שיהא צריך להעלותה בחדד ומאה דגבי דימיע לא אשכחן מיעוט בקרא: מאי תלמודא. היכי משמע מן תהיינה י' עשירונות:

רש"י מצ"י רבינו כללאל שכתבנו ז"ל מתני' נוטל אחד. הכהן נוטל אחד מעשרה תרומה: שיהיו כל הקרבנות. כל המינין יהיו שוין עשר חלות: שלח יטול. תרומה: מקרבן על חבירו. שאם היה ממין זה חמשה וממין זה חמשה עשר לא מפריש מזה על זה: גמ' מן המחובר. שיהיה כולן בכלי אחד תרומה: איני יודע ממנה. חלות הוא נוטל אחד: ונאמר בתרומת מעשר תרומה. והרמותם ממנו תרומה ה' לכהן וכבוכים חתיב האו כתיב מעשר מן המעשר: בכבוכים יש אחריה תרומה דלאחר שהביא בכבוכים כשהוא קולר תבואתו מפריש תרומה ומעשרות: ובמקום קדוש לחמי תודה ובכבוכים אין נאכלין אלא בירושלים דכתיב לא תוכל לאכול בשעריך ונדבותיך ותרומת ידך: שאין ח"ל תביאו. דהא לעיל מיניה כתיב והקרבנתם מנחה חקשה והיו מלי למכנה ממושבתיכם לחם תנופה: שכל הבאות שאתה מביא. הומוות [זוהר] שבאין חמץ: יהיו כזה. עשירון לחלה: אי. דרוש להך גיסא מה בשתי הלחם שתי עשירונות וזה לא אף כן בחמץ שבתודה שני עשירונים לעשר חלות: ח"ל בשתי הלחם תהיינה. ולקמן מפריש מאי תלמודא ומפריש דמריבוי דשני יודין דריש חד יו"ד דתהיינה אחת תביאו לחם דלאוקימנא בלחמי תודה קאי דלוי אשתי הלחם לא מלי למכנה יוד דהא שתיים שני עשירונים כתיב: ח"ל על חלות (מנחה) לחם חמץ. ולעיל מיניה כתיב והקריב על זבח התודה חלות מנחה וסמך ליה על חלות לחם חמץ: אם על תודה. דשלקה מינין כתיב בקרא: מאי מחובר איכא. דס"ד קרא פריך דתהלה היה מנחה בשר ואח"כ האימורים: מתרומת מדין. נפש אחת מחמם מאותו: תרומת חלה. דקיי"ל אחד מנ"ד: (בכבוכים) ותרומת חלה. לא כתיב בהו ממנו אבל לחמי תודה ותרומת מעשר כתיב בהו ממנו: חייבין עליהן מיתה. במזיד וקין וחומשו בשוגג זר האוכלה: כתרומת מעשר דמי. דתרומה מעליא היא וחייב: או דלמא. מיעט רחמנא גבי תרומה תבואה ומתו בו כי יחללוהו בו חייב מיתה ולא בתרומה אחרת: וחמשיתו. וזה אשר חטא מן הקדש ישלם וחמשיתו יוסף עליו חמשיתו דהא ולא חמשיתו דאחרינא: (רש"י)

תוספות והקריב ממנו מן המחובר. פירש בקונטרס שיהיו כולן בכלי אחד כשיטול התרומה ונראה אין צריך אלא מוקף בעלמא כמו ממנו דכתיב גבי תרומה (במדבר יח) ובקומץ רבה (לעיל כד.) משמע כפירוש הקונטרס דרשינן גבי מנחה והרים ממנו בקומצו מן המחובר שלא יביא עשרון בשני כלים ויקמץ ומיהו התם נמי בעי נגיעה כדאיתא בההיא שמעתא גופה דאפי' בכלי אחד אי לא נגע מיבעיא לן התם בעשרון שחלקו בביטא מהו לקמץ מה על זה צירוף דאורייתא או דרבנן: ואל יוביחו בכבוכים שיש אחריהם תרומה. ומהאי טעמא נמי ליכא למילף מתרומה גדולה: מאי מחובר איכא. פירש בקונטרס דס"ד דהאי דפריך דבתחילה היה מנחת הבשר ואחר כך נוטל האימורים וקשה דאכתי יכול להקיף או בכלי אחד כדפירש לעיל בקונטרס ונראה לפרש דפריך למה לי קרא דפשיטא דמחובר הוא: (תוספות)

א - **ע** **דף**

אמר רב יצחק בר אבדימי תהיינה כתיב אימא עשרה קפיזי אמר רבא בעשרונות דבר הכתוב למדנו עשרה לחמץ עשרה למצה מנין ת"ל **[ויקרא ז-ג]** על חלות לחם חמץ כנגד חמץ הבא מצה וכי דבר הלמד בהיקש חוזר ומלמד בהיקש הימנו ודבר אחר הוא וכל הימנו ודבר אחר לא הוי היקש הניחא למאן דאמר לא הוי היקש אלא למי"ד הוי היקש מאי איכא למימר תביאו רבויא היא: **[מתני']** המילואים היו באין כמצה שבתודה חלות ורקיקי ורביבה נזירות היתה באה

שתי ידות כמצה של תודה וריקין ואין בה רבוכה נמצא עשרה קבין ירושלמית שהן עשרונות ועודין: **גמ'** מנא ה"מ אמר רב חסדא אמר רב

חמא בר גוריא דאמר קרא **[ויקרא ח-כג]** ומסל המצות אשר לפני ה' לקח חלת מצה אחת וחלת לחם שמן אחת וריקין אחד בשלמא חלות חלות ריקין ריקין שמן מאי נינהו לאו רבוכה מתקיף לה רב אויא אימא אנתא דמשחא אלא כדדרש רב נחמן בר רב חסדא משמיה דרבי טבלא **[ויקרא ו-ג]** זה קרבן אהרן ובניו אשר יקריבו לה' ביום המשח אותו וכי מה למדנו לבניו ביום המשחו אלא מקיש חינוכו להמשחו מה המשחו רבוכה אף חינוכו רבוכה אמר רב חסדא כהן גדול המתקרב לעבודה צריך שתי עשרונות האיפה אחת להמשחו ואחת לחינוכו מר בר רב אשי אמר שלש ולא פליגי הא דעבד עבודה כשהוא כהן הדיוט הא דלא עבד עבודה כשהוא כהן הדיוט: נזירות היתה באה שתי ידות כמצה שבתודה: תנו רבנן **[ויקרא ז-יג/טו/יח/כט]**

דף עח - ב

מתני' השוחט את התודה לפניו ולחמה חוץ לחומה לא קדש הלחם שחטה עד שלא קרמו פניה בתנור ואפילו קרמו כולן חוץ מאחד מהן לא קדש הלחם:

גמ' מאי חוץ לחומה רבי יוחנן אמר חוץ לחומת בית פאגי וריש לקיש אמר חוץ לחומת העזרה ריש לקיש אמר חוץ לחומת העזרה בעיניו על בסמוך ורבי

יוחנן אמר חוץ לחומת בית פאגי אבל חוץ לעזרה קדוש ולא בעיניו על בסמוך והא איפליגו בה חדא זימנא דתנן השוחט את הפסח על החמץ עובר בלא תעשה רבי יהודה אומר אף התמיד ואמר ריש לקיש לעולם אינו חייב עד שיהא או לשוחט או לזרוק או לאחד מבני חבורה עמו בעזרה ורבי יוחנן אמר אף ע"פ שאין עמו בעזרה צריכה דאי איתמר בההיא בההיא קא א"ר יוחנן דכל היכא דאיתיה באיסורא קאי אבל לענין מקדש לחם אימא מודי ליה לריש לקיש דאי איתיה בפנים קדוש אבראי לא קדוש ואי איתמר בהא בהא קאמר ריש לקיש אבל בהך אימא מודה ליה לרבי יוחנן צריכה תניא כוונתיה דרבי יוחנן השוחט את התודה לפניו ולחמה חוץ לחומת בית פאגי לא קדש הלחם: שחטה עד שלא קרמו פניה בתנור: מנא הני מילי דתנו רבנן **[ויקרא ז-ג]** על חלות לחם חמץ יקריב קרבנו על זבח מלמד שאין הלחם קדוש אלא אם כן קרמו פניה בתנור יקריב קרבנו על זבח מלמד שאין הלחם קדוש אלא בשחיטת הזבח זבח תודת מלמד שאם שחט שלא לשמן לא קדש הלחם תנו רבנן יוצאין במצה נא ובמצה העשויה באילפס מאי מצה נא אמר רב יהודה אמר שמואל כל שמורסה ואין חוטינן נמשכין הימנה אמר רבא וכן לענין לחמי תודה פשיטא הכא לחם כתיב והכא לחם כתיב מהו דתימא אחד אמר רחמנא שלא יטול פרוס והא כמאן דפריסא דמיא קמשמע לן איתמר תודה ששחטה על שמונים חלות חזקיה אמר קדשו ארבעים מתוך שמונים ורבי יוחנן אמר לא קדשו ארבעים מתוך שמונים אמר רבי זירא הכל מודים היכא דאמר ליקדשו ארבעים מתוך שמונים קדשו אל יקדשו ארבעים אלא אם כן יקדשו שמונים לא קדשו כי פליגי בסתמא מר סבר לאחריית קא מיכוין ומר סבר לקרבן גדול קא מיכוין אביי אמר דכולי עלמא (לאחריית) קא מיכוין ובבלי שרת מקדשין שלא מדעת קא מיפלגי מר סבר כלי שרת מקדשין שלא מדעת רב פפא אמר דכולי עלמא כלי שרת מקדשין שלא מדעת והכא בסכין קא מיפלגי מר סבר סכין מקדשת כבלי שרת [ומר סבר סכין כיון דלית ליה תוך אינה מקדשת כבלי שרת] ואיכא דאמרי רב פפא אמר דכולי עלמא כלי שרת אין מקדשין אלא מדעת והכא בסכין קא מיפלגי מר סבר סכין אלימא מכלי. שרת דאע"ג דלית ליה תוך מיקדשה ומר סבר סכין לא אלימא ליה מכלי שרת: **מתני'** שחטה חוץ לזמנה וחיון למקומה קדש הלחם שחטה ונמצאת טריפה לא קדש הלחם שחטה ונמצאת בעלת מום ר' אליעזר אומר קידש וחכמים אומרים לא קידש

שחטה שלא לשמה וכן איל המילואים וכן שני כבשי עצרת ששחטן שלא לשמן לא קדש הלחם: **גמ'** מתני' מני רבי מאיר דתניא זה הכלל כל שפישולו

קודם שחיטה לא קדש הלחם פישולו אחר שחיטה חוץ לזמנה וחיון למקומה קדש הלחם שחטה ונמצאת טריפה לא קדש הלחם

רש"י חוץ לחומת [בית] פאגי. היינו חוץ לחומת הר הבית אבל אם היו בהר הבית קדשו אע"פ שאין בעזרה מ"ה ז"ל: חוץ לחומת העזרה. ואע"ג דהוי לפניו מחומת בית פאגי לא קדש: על זבח תודה. חלות דהיינו על בסמוך בעזרה: הא איפליגו בה חדא זימנא. בעל בסמוך: רבי יהודה אומר אף תמיד של בין הערבים. אם שחטו על חמץ עובר דכתיב על חמץ דם זבחי זבחי המיוחד ליה דהיינו תמיד: ורבי יוחנן אמר אע"ג וכו'. דלא בעיניו על בסמוך: בההיא קאמר רבי יוחנן. אע"ג שאין עמו בעזרה: דכל היכא דאיתיה. לחמץ לאחר זמן הביעור באיסורא איתיה: אבל מקדש לחם. שלחמי תודה אין מקדשים אלא בשחיטת הזבח אימא לא יאו קדוש עד שיהא הלחם עמו בעזרה: ואי איתמר בהא. שלחמי תודה קאמר ריש לקיש כיון דלמקדש לחם הוא בעיניו בעל בסמוך אבל בהך בחמץ ב"ד דכל היכא דאיתיה באיסורא איתיה: אימא מודי לרבי יוחנן. דאף על פי שאין עמו בעזרה לריכא: על חלות לחם חמץ יקריב. כלומר כשהוא מקריבו כששחטו יחא כבר לחם שיהו פניו מתקרמין כבר בתנור: קרבנו על זבח. קרבנו דהיינו לחם מתקדש על ידי זבחה: זבח תודה. משמע זבח לקס תודה שצריך לשחטו לשמו: יזאלין. בפסח במנא נאו: העשויה. האפויה: מאי נא. וכי מאי לחם הוי האויל ואין נאפה כלל: אמר שמואל כל שפורסין בו. דכבר אפויה כל רבו: וכן לענין לחמי תודה. שאם נאפו כל כך בשעת שחיטת הזבח שפורסה ואין חוטינן נמשכין ממנה קדש הלחם: פשיטא. דחד דינא אית ליה למנא ולחמי תודה דהכא והכא כתיב לחם: והא. שאין אפויה כל לריכא אע"ג דאין חוטינן נמשכין ממנה כפריסא דמיא לפי שפרכת בשמטלטים אוחה קמ"ל (דלא): ליקדשו מ' מתוך פ' קדשו. דלאחריית נחמין דאי אבד הא ליפוק בחריני: (ומאן דאמר לא קדשו סבר לקרבן גדול דהיינו פ' נחמין. דאי אבד מ' מנייהו נפיק באידך): אל יקדשו בו' לא קדשו. שהרי אין מביאין לתודה אלא מ' חלות: מ"ד קדשו. סבר האי דשחטה סתם אין דעתו אלא על מ' והאי דהביא פ' לאחריית נחמין דאי אבדו ליפוק בחריני: ומ"ד לא קדשו. סבר האי דהביא שמונים דעתו אכולם ונחמין להביא קרבן גדול ופסול: אביי אמר כבלי שרת מקדש שלא מדעת. וה"ה בסכין שאוחט בו הזבח שבשחיטה מתקדש הלחם המופלגי: מ"ד קדשו הסבר כלי שרת מקדש' מה שראוי להם שלא מדעת בעלים: ומ"ד לא קדשו. הסבר אין מקדשין אלא מה שנתכוונו ובעלים לקרבן גדול דהיינו שמונים ופסול (מר סבר לא אלימא) שחיטה לקדש שלא מדעת בעלים שאע"פ שהבעלים נתכוונו לשמונים הסכין לא קדש אלא מ' שראוי לזבחה: רב פפא אמר דכ"ע כלי שרת מקדשין. מה שראוי להן ומ"ד קדשו סבר סכין נמי מקדש' מ' שלא מדעת בעלים כשאר כלי שרת ומאן דאמר לא קדשו סבר כיון דלית ליה תוך אין מקדש אלא מדעת בעלים והבעלים לפ' איכוונו ופסול: דאע"ג דלית ליה בסכין תוך. מקדש הזבח כשאר כלי שרת שיש להם תוך הכי נמי אלימא משאר כלי שרת שמקדש מה שראוי לזבחה מ' מתוך פ' שלא מדעת בעלים: ומר סבר לא אלימא מכלי שרת. לקדש שלא מדעת ובעלים לקרבן גדול איכוונו לקדש כל פ' ולא קדשו: מתני' שחטה חוץ לזמנה. על מנת לאכול ממנה כזית למטה דהוי פישול מעליה: או חוץ למקומו. (או) חוץ לעזרה: קדש הלחם. והוי מפגל האויל ופסול הוה לאחר שחיטה ומ"מ פגש שחטה אבד שלא לשמן לא קדש הלחם האויל ומפיקה לא מקדשהתא לזמנה שהרי שחטה לקס זבח אחרי: ונמצאת טריפה. בדביקה לא קדש הלחם דטריפה הוי פסול קודם שחיטה: גמ' זה הכלל וכו'. השתא מפרש כיצד שחטה חוץ לזמנה וכו': דלאו דללאו אשכנזו ז"ל מתני' בפנים. בעזרה: עד שלא קרמו בתנור. לאו לחם נינהו אלא עיסה מיקרא: גמ' חוץ לחומת בית פאגי. חוץ לחומת החיטונה בירושלים: לא בעי על בסמוך. אע"ג דכתיב והקריב על זבח התודה חלות לא דרשינן על בסמוך שיהיה הלחם אכל התודה בשעת זבחה ואיסור וזא לא יכא שהרי תודה ולחמה נאכלין בכל העיר: אף התמיד. של בין הערבים של ערב פסח ובמס' פסחים מפרש טעמא באלו דברים: עד שיהא. חמץ: לשוחט או לזרוק. הכהן הזורק: ועד

רש"י מ"ב רבינו בללאו אשכנזו ז"ל מתני' בפנים. בעזרה: עד שלא קרמו בתנור. לאו לחם נינהו אלא עיסה מיקרא: גמ' חוץ לחומת בית פאגי. חוץ לחומת החיטונה בירושלים: לא בעי על בסמוך. אע"ג דכתיב והקריב על זבח התודה חלות לא דרשינן על בסמוך שיהיה הלחם אכל התודה בשעת זבחה ואיסור וזא לא יכא שהרי תודה ולחמה נאכלין בכל העיר: אף התמיד. של בין הערבים של ערב פסח ובמס' פסחים מפרש טעמא באלו דברים: עד שיהא. חמץ: לשוחט או לזרוק. הכהן הזורק: ועד

נפסל הזבח בשעת שחיטה נפסלו נמי הנסכים ואמאי אם יש קם זבח אחר יקריבו עמו. ע"א מאי לאו דלפיסיל הזבח בשחיטה וקתני אם לאו יפסלו בלינה ואם כן שחיטת הזבח מקדש הנסכים ולא מתקדשי קודש אמאי יפסלו בלינה הא לא קדשו כלל דהא שחיטה דפסול לא חשיבא שחיטה לקדושי נסכים. כך שמעתי: לא דלפיסיל בזריקה. והואיל וכבר קדשו נסכים בשעת שחיטה הלבך אע"ג דלפיסיל זבח בזריקה אם יש קם זבח אחר יקריבו: כמאן כרבי. דלמך צ"ל התכלה (לעיל מז) שחט הכבשים לשמן וזרק דמן שלא לשמן הלאם קדוש ואינו קדוש: שני המחזיקין. כגון זריקה ושחיטה מקדשים הקרבן לקדושה: מעלן זה בלא זה. והני שחיטה וזריקה מקדשין הן הנסכים וכיון דלאו נסכים הוקדשו בשחיטה אע"ג דלפיסיל זבח בזריקה קדשו נסכים בשחיטה [ומש"ה] אם יש קם זבח אחר יקריבו עמו שהם לא נפסלו: אפילו תימא רבי אליעזר. דלמך אין מעלן זה בלא זה דלמך לא קדש הלאם עד שישחטו וזרוק דמן לשמן: הכא במאי עסקינן כגון שקיבל הדם בכוס ושפך. אחר כן ונפסל בזריקה:

רש"י מב"י רבינו בלחלל אשכנזי ז"ל חוץ לזמנו. פשיטא לן דקודשין הואיל ומרלה לפיגולו [הכין] מפרש בזבחים בפרק המזבח מקדש וכל שפסול בקודשין אם עלו לא ירדו: ועל בעל מוס שלא קודש. דלמך פסולו בקדש דקודש שנקנס לעזרה נפסל ואמר' בזבחים כל שאין פסולו בקדש אין הקדש מבטל: חוץ לזמנו. יש כרת בזבחינהו לפיגול הוא דלמך והנפסל האוכלת ממנה עונה תשא והוא עון חייב כרת דגמרינן עון עון מותר דלמך ביה ואוכליו עונו ישר ונכרתה כזריחה בפרק ראשון: ועוד נדונו משלל לשמן. דלמך טעמא דידך דפסול מהשבה היא ואיכא טעמא דידך דלמך בו כרת ואמרין לעיל זבח תודה שלמיו מלמד שאם שחטה שלא לשמה לא קודש הלאם: מאי שנה טו'. אמיתא דר' מאיר קמהדר: דוקין שבעין. טיב"א כמו הגוטה כדוק שמים וצבי האי מומא אמר ר' עקיבא אם עלו לא ירדו הואיל ואין מומו ניכר ועוד דקשרים בעופות שאין בהן חסרון אבר: ואידך. ר' יהודה אמר כך כי אמר ר' עקיבא אם עלו לא ירדו: לגופיה. דזבח: אבל לקדושי. הלאם לא אלימא קדושה: חטאת. וכ"ש שאר זבחים: שחטה חוץ לזמנה אם עלתה לא תרד. דלמך' במס' נדה צ"ל יואל דופן תורה אחת לכל העולים אם עלו לא ירדו: רבה כר"י. דלמך ליה לבעל מוס ובעל מוס אמרינן ההם אם עלה ירד דלמך יוכל שאני מרבה הרובע והניכר כו' עד מרבה אני את חלו שפיסולן בקודש ומוציא אני את חלו שאין פיסולן בקודש: רבא אמר לא תרד. כר' אליעזר דממדי לעיל חוץ למקומו לחוץ לזמנו: אבל הכא אי דיניה ליה. חוץ למקומו משלל לשמן אם עלה לא ירד דהא חטאת שחטה שלא לשמה אפי' לרבה אם עלתה לא תרד הואיל בשאר קרבנות עולה כפתחיה: עיקר מילתא נקט. מילואין קרבי תחילה לכל הקרבנות וקרבן יחיד הוא וה"ה לאל נזיר ל"א מילואין קרבן כבור וכשבי עגרת קרבן כבור: מתני' ה"ג א"ל לנו יפסלו בלינה: גמ' א"ל הנסכים מתקדשים. לפסל בלינה וביואל: חלל בשחיטה. וקדשו בכלי דמתחזיקין לאו דוקא: זבח ונסכים. נסכים תלויין בזביחה: מחי לאו דלפיסיל בשחיטה. ללא קדשהניהו זביחה לנסכים דפסולה היא וקתני אם לנו יפסלו בלינה: לא דלפיסול בזריקה. ונסכים בשחיטה קדשי להו: כמאן. מהדשה שחיטה לחודיה לנסכים כרבי דלמך שני דברים המתירים כגון שחיטה וזריקה: מעלן זה בלא זה. דלמך צ"ל והתכלתן שחט לשמן וזרק דמן שלא לשמן הלאם קדוש ואינו קדוש: אפילו תימא ר' אליעזר. דלמך לעולם אינו קדוש עד שישחט לשמן וזרק דמן לשמן דשני דברים המתחזיקין שחיטה וזריקה המתחזיקין לבשר אין מעלן זה בלא זה משום דהוי זריקה פסולה כגון שפסלה כגון שפסלה כגון שפסלה כגון שפסלה כגון שפסלה (רש"י)

תוספות והדר ביה רבה לגביה דרבא. תימה התנן בהדיא בפרק המזבח מקדש (זבחים דף פד.) ואלו אם עלו לא ירדו הלא והיוצא והטמא ושנשחט חוץ לזמנו וחוץ למקומו ואפי' לרבי יהושע גופיה דהכי משמע בריש מעילה (דף ב.) דלא ירדו דקתני כלל אמר ר' יהושע כל שלא היה לה שעת היתר לכהנים מועלין בה שנשחטה חוץ לזמנה וחוץ למקומו ומפרש בגמרא הואיל ומרצה לפיגולו ואיבעיא להו עלו מהו שירדו רבה אמר אם עלו ירדו רב יוסף אמר עלו לא ירדו ופרקי תם רב יוסף לרבה חדא מנו חדא דכל שהיה פסולו בקודש אם עלו לא ירדו ותיובתא דרבה ואין לחלק בחטאת משום דפסולה שלא לשמה דשלא לשמה גופיה אם עלתה לא תרד ועוד קשה דבכל דוכתא ילפינן חוץ למקומו מחוץ לזמנו בספ"ק דזבחים (דף יד.) גבי חטאות הפנימיות דאע"ג דאמר ר' שמעון כל שאינו על מזבח החיצון כשלמים אין חייבין עליו משום פיגול מודה היה דפסול מקל וחומר יליף חוץ לזמנו בקל וחומר משלל לשמן וחוץ למקומו משום דאיתקש לחוץ לזמנו ובפ' כל הפסולין (שם ד' לד:) אין עושין שירידי אלא חוץ לזמנו וחוץ למקומו הואיל ומרצה לפיגולו וחוץ למקומו ודאי לא מרצה אלא מחוץ לזמנו יליף וכן בפרק איזהו מקומן (זבחים נא.) ובפרק התערוכות (שם פב.) ור"ת גריס כגון תודה ולא גריס חטאת ודוקא הכא בתודה לא ילפינן חוץ למקומו מחוץ לזמנו כיון דלענין קדושי לחם לא שייך למילף הואיל ולא גופיה דזביחה הוא ועוד יש לפרש דמשום דאיידי בתודה נקט תודה והוא הדין כל קדשים קלים דדווקא קדשי קדשים דלא מהניא זריקה דידהו באימורין לענין מעילה דבין קודש וזריקה בין לאחר זריקה יש בהן מעילה ילפינן חוץ למקומו מחוץ לזמנו אבל קדשים קלים דמהניא זריקה באימורים לענין מעילה אמרינן דזריקת פיגול דמביאה לידי מעילה מהניא נמי לענין דלא תרד אבל חוץ למקומו דלא מהני למעילה לא ואע"ג דאמר רב גידל בפרק התכלת (לעיל מז:) דזריקת פיגול אינה מביאה לידי מעילה האמרינן התם דאיתותב ואפי' לדידיה נמי יש ליתן טעם משום דחוץ לזמנו מרצה לפיגולו וחוץ למקומו אינו מרצה וכן מוכח בפרק המזבח מקדש (זבחים דף פג:) שיש חילוק לענין ירידה בין קדשי קדשים לקדשים קלים גבי הא דאמר עולא אימורי קדשים קלים שהעלן לפני זריקת דמים לא ירדו נעשו לחמו של מזבח: אין הנסכים מתקדשים אלא בשחיטת הזבח. פי' בקונטרס ליפסל בלינה ולא יתכן אלא לענין לשנות לזבח אחר קאמר כדפרישית בסוף הקומץ וטא (לעיל טו:.) (תוספות)

ב - עט דף

ור' אלעזר בר' שמעון סבר לה כוותיה דאבא דאמר כל העומד לזרוק כזרוק דמי אמר מר אם יש זבח אחר יקריבו עמו והא אמר רב חסדא שמן שהפרישו לשום מנחה זה פסול לשום מנחה אחרת אמר רבי ינאי לב בית דין מתנה עליהם אם הוצרכו הוצרכו ואם לאו יהו זבוח אחר אי הכי שמן נמי שמן גופה דמנחה הוא וליתנה עליהן דניפקו לחולין גזירה שמא יאמרו מוציאין מכלי שרת לחול השתא נמי גזירה שמא יאמרו נסכים שהפרישן לשום זבח זה כשרין לשום זבח אחר התני מתתיה בן יהודה כגון שהיה זבח זבוח באותה שעה אבל אין זבח זבוח באותה שעה מאי נפסל בלינה אדתיני סיפא אם לאו יפסלו בלינה ליפלוג וליתני בדיתה במה דברים אמורים שהיתה זבח זבוח באותה שעה אבל אין זבח זבוח באותה שעה לא הכי נמי קא אמר במה דברים אמורים שהיה זבח זבוח באותה שעה אבל אין זבח זבוח באותה שעה נעשה כמי שנפסלו בלינה ופסולין ומי אית ליה לרבי שמעון (בן אלעזר) לב בית דין מתנה עליהן והא אמר רב אידי בר אבין אמר רב עמרם אמר רבי יצחק אמר רבי יוחנן תמידין שלא הוצרכו לציבור לדברי רבי שמעון אין נפדין תמימים לדברי חכמים נפדין תמימים שאני התם דאית להו תקנתא ברעיה: **תנאי**: ולד תודה ותמורתה הפריש תודה ואבדה והפריש אחרת תחתיה אינה טעונה לחם שנאמר **ויקרא ז-יב** והקריב על זבח

התודה התודה טעונה לחם ולא ולדה ולא חילופה ולא תמורתה טעונים לחם: **גמ'** תנו רבנן מהו אומר תודה יקריב (אם על תודה יקריב) מניין למפריש

תודתו ואבדה והפריש אחרת תחתיה ונמצאת הראשונה והרי שתיהן עומדות מנין שאיזה מהן שירצה יקריב ולחמה עמה תלמוד לומר התודה יקריב יכול שתהא שניה טעונה לחם תלמוד לומר יקריבנו אחד ולא שנים אחר שריבה הכתוב ומיעט מנין לרבות ולדות וחליפות ותמורת להקריבה תלמוד לומר **ויקרא ז-יב** אם על תודה יכול יהו טעונות לחם ת"ל והקריב על זבח התודה תודה טעונה לחם ולא ולדה ולא חילופה ולא תמורתה טעונים לחם שלח רב חנינא

משמיה דרבי יוחנן לא שנו אלא לאחר כפרה אבל לפני כפרה טעוין לחם: הוי בה רב עמרם אהייא אילימא אחליפי תודת חובה אי לפני כפרה תנינא אי לאחר כפרה תנינא

ר"ש ז"ל ורבי אלעזר סבירא ליה כחבזה דלמך כל העומד לזרקה כזרקה דמי. להכי נהקדשו בשני המתירין בשחיטה וזריקה אבל להכי לא הוי כזרקה שיהא הזבח כשר אללא אם יש ק"ס זבח אחר יקריבו עמו משום דסבר כרבי שמעון דלמך כל העומד לזרקה כזרקה דמי: פסול לשם מנחה אחרת. הכי נמי נימא לנסכים שהקדישם לשם זבח לא יקרבו עם זבח אחר: שמו נמי. יהא לב בית דין מתנה עליו שיהא כשר למנחה אחרת: שמו גופה דמנחה הוא. ובגופה דמנחה חין יכול להתנות שחבאל לשם מנחה אחרת אבל נסכים אינו גופיה זבח כולי האי דהא אמרינן (לעיל דף מד): מנחת נסכים פילי למחר ויכולין להתנות בהן: וליהנו. בית דין מעיקרא עליהו לנסכים שאם הוצרכו הוצרכו ואם לאו יהו חולין ואמאי מתנה שיהו זבח אחר: גזירה שמא יאמרו. בעלמא בלא תנאי ובלא נפסל הזבח: מוזיאין נסכים מכלי שרת לחול. וקיימא לן שכל דבר שכלי שרת מקדש אינו יולא לחולין והם אינם יודעים דשחיטה הזבח מקדש אללא יהו סבורין שכלי שרת מקדש להו לנסכים ואפי' הכי התנו שיהיו זבח אחר: השתא נמי וכו' גשרים וכו' לזבח אחר. אף על פי שלא נמלא זבח פסול: וכגון שהיהו. מהני' דתני יקריבו עמו כגון שהיה זבח אחר זבוח בזהוהו שעה ונפסל זה ומיד היו הנסכים לזבח האחר ומי כחילו לשם האי זבח הוצרכו נסכים ולא אהו למימר נסכים שהפרישו וכו': ומי אית ליה לר"ש לב בית דין מתנה עליהם. דקא תריץ למתני' כרבי אלעזר כרבי שמעון וסבר לה כחבזה ופרכין ליה כו' וקמתרץ לב בית דין מתנה עליהם אללא דר' שמעון סבר לב בית דין מתנה עליהם: תמידין שלא הוצרכו לזבוח. כגון אהו ארבעה שהיו נשארים ביום ר"ח אדר כשהיו נוטלין ב' היו נשארים ד' ואהו לן היו כריבין לפי שאהוון הבאין ברי"ח ניסן באין מתרומה חדשה. ע"א מ"ר ז"ל שלא הוצרכו לזבוח אהבדו והפריש אחרים תחתיהם ואח"כ נמלאו לדברי רבי שמעון דלמך במסכת שבוועה (דף יב). פר ועשרי של יום הכיפורים שאבדו והפריש אחרים תחתיהם ואח"כ נמלאו כי לא יקרבו בחג הסוכות יקרבו בחג המזות דאין נפדין תמימים דאין תנאי בית דין שהתנו אם לא הוצרכו יפדו מועיל בהו הגי תמידין נמי אין נפדין תמימים דאין תנאי בית דין מועיל בהו לדברי רבי שמעון אללא ירעו לדברי חכמים דלמך יפדו דתנאי ב"ד מועיל בהו הגי תמידין דהכח נמי נפדין ומדקאמר לדברי רבי שמעון אין נפדין אללא דסבירא ליה דאין לב בית דין מתנה עליהם: שאני התם. דס"ל אין נפדין דהא אית להו תקנתא לא סבירא ליה מתנה עליהם: מתני' ולא חילופה. זו היא חילופה שאבדה והפריש אחרת תחתיה ושוב נמאלת דקדשה נמי בזהוהו: גמ' תנו רבנן מהו אומר תודה יקריבו. דלא הוה לרבי למימר אם על תודה יקריבו דמאי למיכתב והקריב על זבח התודה והשתא לא דייק אללא יקריבו לחודיה וקא דייק דהוא מיעוט לומר דעל אחד מהם מקריב להם ולא שהיה: אחר שריבה הכתוב. להקדשה מיעט (מין) שאין טעון לחם: מנין לרבות ולדות וכו'. ואפילו נתכפר בראשונה הויין בני הקדשה: אם על. ריבה דכל אלו קריבין: לא שנו. הא דתנו לא ולדות וחלופין טעוין להם: אללא אחר כפרה. לאחר שנתכפר בלחה מהו שאם הקריב שוב לאלהתא חין טעוין להם: אבל לפני כפרה. אם הקריב לולדות ולתמורה ולחלופין טעוין להם: אהייא. קאמר רבי יוחנן לא שנו: אילימא אחליפי תודת חובה. כגון דלמך עלי דהוא עליה חובה דהכי משמע ליה דרבי יוחנן אמנתיהוין קמהדר דקתני ולא ולדה ולא חילופה טעונה להם ומתני' בזהוהו חובה קמיירי מדמתני פריש אחרת תחתיה מכלל דתודה חובה היא דלמך עלי דאי לא הוה חובה לא הוי מפריש אחרת תחתיה ומתני' סהמא קתני לזיבא למשמע מידי אי לפני כפרה מיירי אי לאחר כפרה וקאמר רבי יוחנן לא שנו וכו': לפני כפרה תנינא. דטעוין להם כדלמך מנין למפריש תודה כו' מדקאמר מפריש אחרת תחתיה מכלל דתודה חובה היא וקתני והרי שהיה עומדות איזו שירלה יקריבו ולחמה עמה דהיינו לפני כפרה:

ר"ש ז"ל רבינו בללאל אשכנזי ז"ל ורבי אלעזר. סבר לה כר"ש אבדה דלמך לקמן בפרק המנחות והנסכים כל העומד לזרקה כזרקה דמי ולא הוי פסול בזריקה: לב ב"ד. של הכניס ובסככי כזר עסקינן: גופיה דמנחה היא. שהרי בו נבללת כשנפסלה המנחה נפסל: וליהני. לב ב"ד על הנסכים שאם נפסלו הזבחים ליפקו לחולין ואמאי קתני אם לנו נפסלו בלינה: גזירה שמא יאמרו. מוזיאין דבר הקדוש בכלי לחול וכולי עלמא לא ידעי תנאה ואמרי בלא תנאי חולין: הבא נמי. בתמי' כי מתנו עליהו לשם זבח אחר ואמרו נסכים שהפרישן לשם זבח זה כשרים לזבח אחר בלא תנאי: כגון שהיה. אהו זבח אחר זבוח בזהוהו שעה דסבירא דלשם הוא זבח הפריש: ומי אית ליה לר"ש לב ב"ד כו'. דלוקיימנא לעיל כראב"ש וסבר ליה כחבזה דלמך כל העומד לזרקה כזרקה דמי הא אמר רב ארי בר אחי בר אביי דשבוועה: תמידין שלא הוצרכו לזבוח. שכל שנה היו נשארים ארבע טלחים דלמרינן בפרק התכלת חין פוחתין משקה טלחים המבוקרים בלשכת הטלחים כי בכל יום היו נוטלין שנים ונוטלין שנים אחרים ונותנין תחתיהו חין מיום אחרון של אדר שלא היו נותנים אחרים תחתיהו לפי שמכאן ואילך אין מביאין אללא מאותו הניקנין משקלים של שנה זו דלמרי' במס' ר"ה אמרה תודה חדש והבא קרבן מתרומה חדשה ונשארו ארבע שלא הוצרכו ולדברי ר"ש דלית ליה לב ב"ד מתנה עליהם אם הוצרכו הוצרכו ואם לא יפדו אין נפדין תמימים אללא ירעו עד שישתאבו ואח"כ ימכרו: לדברי חכמים. דלית להו לב ב"ד מתנה עליהם נפדין תמימים: שאני התם. בתמידין דלא אמר ר"ש לב ב"ד מתנה עליהם ונפדין תמימים משום דבלאו הכי אית להו תקנתא ברעייה דיעו עד שישתאבו וימכרו אבל נסכים לית להו תקנתא אי לאו לב ב"ד מתנה עליהם: מתני' ול תודה. שהפריש תודה מעוברת וילדה: וכן המפריש תודתו ואבדה והפריש אחרת תחתיה: אינה טעונה לחם. הראשונה אם נמאלת אחר הקדשת שניה וכן שניה אם נמאלת הראשונה קודם הקדשתה והקריבה שוב אין שניה טעונה לחם: חליפתה. היינו המפריש תודתו ואבדה והפריש אחרת (תמורה): תמורתה. כגון שעומדת בעין ואומר זו תחת זו וכתיב והיה הוא ותמורתו וגו': גמ' מהו אומר תודה יקריב אם על תודה יקריב הוי ליה יקריבו קרא יתירא הוא דמאי למכתב על תודה והקריב על זבח התודה כו': ההוה יקריבו. משמע כל תודה שירלה והגי תרוייהו כל זמן שלא נתכפר תרוייהו תודת ניהו: יוכל שהתא שניה. להקדשה טעונה לחם: יקריבו. נו"ן וי"ו דריש: מנין לרבות ולדות וחלופות ותמורות להקדשה. שיכול להקריבן אחר שהקריב התודה: על תודה. משמע קדשות מעדיף על תודה: יוכל יהו טעונות לחם. אולדות ותמורות קאי דהא חליפין נפקא מיקריבו אחד ולא שנים אבל ולדות ותמורות לא נפקא מיקריבו לומר בהם ולא שנים דאי נמי מקריב להם בהדיהו לאו שנים ניהו דהא לא הפרישם לשם תודה אללא מותר תודה ולא בלא קרא למעוטי מותר תודה מלחם: לא שנו. דאין טעונות לחם וקמן מפרש לה: אילימא אחליפי תודת חובה. כגון דלמך והרי עליו והפריש בהמה וקיי"ל דחייב בחלופות דהאומר עלי ואבדה והפריש אחרת ונמאלת הראשונה וקאמר אם קודם (שהקריב) הראשונה ה ריב השניה טעונה לחם לשניה ואם לא לא פשיטא: לפני כפרה תנינא. דטעונה לחם: לאחר כפרה ותנינא. דליתנה טעונה דלמרי' (לפני כפרה) שאיזה שירלה יקריבו ו תמה עמה כו' ולאחר כפרה תנינא נמי לעיל יוכל (שהתא) שניה טעונה לחם ת"ל יקריבו אחד ולא שנים והיה ברייתא (בזהוהו) חובה קא מיירי מדלמך מנין למפריש תודתו ולא קתני מנין למפריש תודה ל"א תודת חובה כגון מפרש בים והוצא בשיירא וחולה שניל מחליו והצב שילא מצית האסורים דלמרי' בברכות ארבעה כריבין להודות דכתיב בהו וזבחו זבח תודה בספר תהלים: (ר"ש ז"ל)

והוספות לב בית דין מתנה עליהן. פירשתי התם (לעיל פרק א' דף טו): וליתנו עלייהו וליפקו לחולין. אע"פ שכבר קידשו בכלי שרת אפילו תמצו לומר כלי שרת מקדשים שלא מדעת הני מילי קודש אבל חולין לא מקדשי: ליפלו וליתני בדידה. מכאן מוכח דגרס במתניתין ואם לנו ולא גרסינן ואם לאו דא"כ הא קא מפלגי: ומי אית ליה לרבי שמעון לב ב"ד מתנה עליהן. משום דאמרן דרבי אלעזר ברבי שמעון סבר לה כותיה דאבוח קפריץ הכא מר' שמעון וכן לעיל בסוף רבי ישמעאל (דף עב): דהיק לאוקמיה כותיה גבי שלא כמצותה: דאית ליה תקנה ברעייה. תימה לה"ר משה דהוה ליה למימר שאני התם דאית להו תקנתא לקיף המזבח כדאיתא בשבוועה (דף יב. ושם) וי"ל דנקט ריעיה כי היכי דלא תקשי משערי חטאות ולא מביעא קאמר לא מביעא בתמידין דאין נפדין דהוה קיף לזבוח אלא אפי' שערי חטאות דאין נפדין

לב בית דין מתנה עליהן. פירשתי התם (לעיל פרק א' דף טו): וליתנו עלייהו וליפקו לחולין. אע"פ שכבר קידשו בכלי שרת אפילו תמצו לומר כלי שרת מקדשים שלא מדעת הני מילי קודש אבל חולין לא מקדשי: ליפלו וליתני בדידה. מכאן מוכח דגרס במתניתין ואם לנו ולא גרסינן ואם לאו דא"כ הא קא מפלגי: ומי אית ליה לרבי שמעון לב ב"ד מתנה עליהן. משום דאמרן דרבי אלעזר ברבי שמעון סבר לה כותיה דאבוח קפריץ הכא מר' שמעון וכן לעיל בסוף רבי ישמעאל (דף עב): דהיק לאוקמיה כותיה גבי שלא כמצותה: דאית ליה תקנה ברעייה. תימה לה"ר משה דהוה ליה למימר שאני התם דאית להו תקנתא לקיף המזבח כדאיתא בשבוועה (דף יב. ושם) וי"ל דנקט ריעיה כי היכי דלא תקשי משערי חטאות ולא מביעא קאמר לא מביעא בתמידין דאין נפדין דהוה קיף לזבוח אלא אפי' שערי חטאות דאין נפדין

אלא אחליפי תודה נדבה בין לפני כפרה בין לאחר כפרה טעונות לחם מרבה בתודות הוא אלא אולד תודה נדבה בין לפני כפרה בין לאחר כפרה אין טעון לחם מאי קמ"ל דקסבר ר' יוחנן אדם מתכפר בשבח הקדש היו בה לחם מותר תודה היא אלא אולד תודה חובה לפני כפרה טעון לחם לאחר כפרה אין טעון לחם מאי קמ"ל דקסבר ר' יוחנן אדם מתכפר בשבח הקדש היו בה נמי אביי כי האי גוונא: איתמר נמי אמר רב יצחק בר יוסף אמר רבי יוחנן חילופי תודה נדבה בין לפני כפרה בין לאחר כפרה טעונה לחם מרבה בתודות הוא ולד תודה נדבה בין לפני כפרה בין לאחר כפרה אין טעון לחם מותר תודה הוא וולד תודה חובה לפני כפרה טעונין לחם לאחר כפרה אין טעונין לחם אמר שמואל כל שבחטאת מתה בתודה אין טעונה לחם כל. שבחטאת רועה בתודה טעונה לחם מתיב רב עמרם מהו אומר **[ויקרא ז-יב]** התודה יקריב מנין למפריש תודתו ואבדה והפריש אחרת תחתיה ונמצאת הראשונה והרי שתיהן עומדות מנין שאיזו מהן שירצה יקריב ולחמה עמה ת"ל התודה יקריב יכול תהא שניה טעונה לחם ת"ל יקריבנו אחד ולא שנים ואילו גבי חטאת כי האי גונא רועה דתנן הפריש חטאתו ואבדה והפריש אחרת תחתיה ונמצאת הראשונה והרי שתיהן עומדות מתכפר באחת מהן ושניה תמות דברי רבי וחכמים אומרים אין חטאת מתה אלא שנמצאת לאחר שנתכפרו בעלים שנתכפרו בעלים רועה שמואל כרבי סבירא ליה דאמר אבודה בשעת הפרשה מתה אלא רועה לרבי היכי משכחת לה כדרבי אושעיא דאמר רבי אושעיא הפריש שתי חטאות לאחריות מתכפר באיזה מהן שירצה והשניה תרעה והא גבי תודה כי האי גוונא אין טעונה לחם אלא שמואל כרבי שמעון סבירא ליה דאמר חמש חטאות מתות והא רועה לרבי שמעון לית ליה כלל שמואל נמי חזא קאמר כל שבחטאת מתה בתודה אין טעונה לחם מאי קמ"ל לאפוקי מדרבי יוחנן דאמר אדם מתכפר בשבח הקדש קמשמע לן דלא א"ר אבא זו תודה וזו לחמה אבד הלחם מביא לחם אחר אבדה תודה אינו מביא תודה אחרת מאי טעמא לחם לגלל תודה ואין תודה לגלל לחם ואמר רבא הפריש מעות לתודתו

רש"י אלא אחליפי תודה נדבה. דקאמר הרי זו ואבדה ומפריש אחרת תחתיה כלומר דאסיפא דהא בכייתא קאי דקאמר מנין תמורה וחליפין דסתמא קתני וקמשמע לן בחליפי תודה נדבה ואמר רבי יוחנן ענה לא שנו כו': בין לפני כפרה בין לאחר כפרה. שנתכפר באחרות טעונות שתייהן לחם דמרכה בתודתו הוא דהואיל ולא נתחייב להפריש אחרת והפרישה גלי אדעתיה שדעתו היה להרכות בתודתו של נדבות והלכך מביא בלחמיה; אלא אוולד תודה נדבה. כגון שהפריש וילדה בין הקריבה לפני כפרה בין לאחר כפרה אין טעונה לחם דמותר תודה היא שכבר נתכפר באחר והוי כמפריש מעות לתודתו וניתוחרו דכל דבר הבא מאליו כגון ודל חשיב מותר: אלא אוולד תודת חובה. וכי קתני לעיל ולא ולדה טעון לחם לאחר כפרה אבד לפני כפרה טעון והתם ליכא למיפדן בין לפני וכו' מרבה בתודות הוא דליון אדם מרבה בתודה חובה: אדם מתכפר בשבח הקדש. להיינו הולד ושל תודת חובה; וכיון דיכול להתכפר באיזו שירצה או באם או בולד הכי נמי טעונות לחם: הוי זה אביי נמי כפאי גוונא. והייא ותיקן אוולד תודת חובה: לפני כפרה טעונות לחם. דאדם מתכפר בשבח הקדש לאחר כפרה אין טעונין לחם דמותר תודה היא ובוולד תודה נדבה להכי לפני כפרה נמי אין טעונין לחם משום דליון אדם מתכפר בתודה נדבה: כל שבחטאת מתה. מפרש לקמן; ואילו גבי חטאת. אם נמצאת לפני כפרה רועה שאין חטאת מתה אלא אחתה שנמצאת לאחר שכיפרו בעלים הא נמצאת קודם שכיפרו בעלים רועה ואילו תודה כה"ג דהפריש תודה ואבדה והפריש אחרת תחתיה והרי שתייהן עומדות שניה אין טעונה לחם דכתיב (ויקרא ז) יקריבנו אחד ולא שנים והיכי קאמר כל שבחטאת רועה בתודה טעונה לחם: שמואל כרבי סבירא ליה דלמר אבודה בשעת הפרשה דשניה מתה. אפילו נמצאת קודם שנתכפרו בעלים להכי לשמואל אין טעונין לחם: אלא רועה לרבי היכי משכחת לה. דקאמר שמואל כל שבחטאת רועה בתודה טעונה לחם: והא גבי תודה כה"ג. שאם הפריש שתי תודות לאחריות שאם תאבד האחת תחתיה אין טעונה לחם דכתיב יקריבנו אחד ולא לשנים והיכי קאמר כל שבחטאת רועה בתודה טעונה לחם: אלא שמואל. לא סבר לא כרבי ולא כרבנן: אלא כר"ג. דלמר חמש חטאות מתות ודל חטאת ותמורת חטאת וחסותה שמתו בעליה ונתכפרו בעליה באחר ושעריבה שנתה דלית ליה השנייה רועה ודכותה גבי תודה אין טעונה לחם שאם הפריש ב' תודות לאחריות וכו' להיינו שפירו בעליה דמתה היא בחטאת להכי גבי תודה אין טעונין לחם: ופריך והיכי אמרת דשמואל כרבי שמעון סבירא ליה והא ר' שמעון לית ליה רועה כלל ושמואל לית ליה דלמר כל שבחטאת רועה: מאי קמ"ל. שמואל לימא הלכה כרבי שמעון; לאפוקי מדרבי יוחנן. דלמר אדם מתכפר בשבח הקדש בולד: קמ"ל. שמואל דלמכאן כר' שמעון דה' חטאות מתות ודל חטאת כו' ואין מתכפר בו ובתודה אין טעונה לחם: זו תודה וזו לחמה. אע"ג דלא אמר עלי אס אבד הלחם מביא לחם אחר דכיון דלמר זו נתחייב בלחמה וכל זמן שעיקר הזבח קיים חייב בלחמה: מ"ע לחם לגלל תודה. דכתיב והקריב על זבח התודה חלות (ויקרא ז); ואין תודה לגלל לחם. משום הכי אבדה תודה אין מביא תודה אחרת אף על גב דלחמה קיים אין טעונה לחם

רש"י מב"י רבינו בצלאל אשכנזי ז"ל אלא אחליפי תודה נדבה. כגון דלמר הרי זו תודה וזינו חייב באחרייתה ואבדה והפריש אחרת: מרבה בתודות הוא. ולאו חליפין היא דהא לא נתחייב באחרייתה דקמייתא אלא תודה בחי נפשה היא וטעונה לחם אפי' נתכפר בראשונה: מותר תודה היא. ותיבות שגדל על התודה ולאו תודה עלמה: אלא אוולד תודת חובה. קאמר לפני כפרה טעון לחם דקסבר אדם מתכפר בשבח שהפריש אחרת לחם דליון דליון אבדה תודה נפיק ודי נדכוו בולד תודה קרינן ביה וטעונה לחם אם הקריבה תחלה דהא אהני ליה דכתיב יא ידי נדכוו אבד ולד תודה נדבה דלא עלי רמיא אס אבדה ליכא למימר אוולד במקום תודה הוא וכו' מתכפר דהא אס האם קיימת מן הדיון כריך להקריבה ואס אבדה בלא ודל נמי הוי משפירי: הוי זה אביי נמי כה"ג. דרב עמרם ומשני לה נמי כדשניין: מרבה בתודות הוא. ולאו חליפין דקמייתא הוא דהא אינו חייב באחרייתה: ודל תודה נדבה. אפי' לפני כפרה מותר תודה הויא ודל אהני ליה מדיי דליכא למימר בשבח הקדש מתכפר דהא לאו עלי רמיא: לפני כפרה טעונות לחם. שהרי יא ביה ודי חובתו שאם תאבד הראשונה עוד לא כריך לאחרייתו: מילתא דשמואל מפרש לקמן: חמש חטאות מתות ושכפרו בעליה אחת מהן: אין חטאת. שכפרו בעליה מתה אלא א"כ נמצאת לאחר שכפרו בעליה באחרת הא אס נמצאת קודם לכן כי הא דשתייהן עומדות ונתכפר באחת מהן שניה רועה וגבי תודה קתני יכול תהא שניה טעונה לחם כו' ומדרבנן קא מותיב לה: שמואל כרבי ס"ל דלמר. אס אבדה הראשונה בשעת הפרשה השנייה מתה ואע"ג שכל היתה אבודה בשעת כפרה שנמצאת קודם הלכך משום הרי בתודה אין טעונה לחם השנייה שהרי גבי חטאת מתה כה"ג: אלא. לרבי היכי משכחת לה דמתוקמא מילתא דשמואל דלמר כל שבחטאת רועה בתודה טעונה לחם: במפריש שתי חטאות לאחריות. שאם תאבד האחת יתכפר בהבדלה דהתם רבי מודה דיתכפר באחת מהם והשנייה רועה דליון חטאת שנתכפרו באחרת מתה אלא ע"י דיוחו שאבדה ונדחת אבד בהנך דלא נדחו מעולם לא להכי הוי הלכה למשה מסיני דכל דיון חטאת המתות הלכה למשה מסיני במו"ק תמורה: והאי גבי תודה כה"ג. אס הפריש שתי חטאות לאחריות שניה תמות הלכך בתודה אינה טעונה לחם: והא רועה לר"ג לית ליה כלל. ומאי האי דקאמר שמואל כל שבחטאת רועה בתודה טעונה לחם. שמואל נמי חזא קאמר. בנתה איירי ברועה לא איירי: מאי קמ"ל: שמואל כולתו הניחא לעיל דליון טעונות לחם והא ודאי ליכא למימר דכשעברה שנתה תחת לאשמועינן דהא תודה כפרה אפי' בת עשר שנים: לאפוקי מדר"י דלמר ודל (חטאת) ו[תודה] לפני כפרה טעון לחם דאדם מתכפר בשבח הקדש קמ"ל שמואל דלא דקאמר כל שבחטאת מתה בתודה אינה טעונה לחם ודל חטאת מתה: אבד הלחם מביא לחם אחר. על תודה זו: אבדה תודה. אין מביא תודה אחרת על לחם זה אלא אבדה תודה אבדה הלחם: מאי טעמא. מביא לחם אחר: (רש"י)

דכהן אינו רוצה לחטוב כי אם ארבעה דסבור שמא אין כאן אלא תורה אחת ואין לכהן לחטוב כי אם ארבעה מהן והבעלים נמי חוששין שמא שחיה תודות הן וכל שמונה קדשות וגמלא ארון ארבעה חלות אכודים ובעיל לאמרינן אי לא ליפוק לחולין ליכא למימר קממעט באכיזה לארבעים דהאם ליכא אלא ארבעים חלות וממה נפשך אית ליה לפרושי ד' להרומה אבל הכא דהפריש שני חלות איכא למימר לארבעים שלא לזרז הן וקא ממעט לבעלים באכיזה לארבעים: ענין אחר דקא ממעט באכיזה לארבעה דליבו בעלמא היכא דליכא אלא חד קרבן אי יקדשו מ' מתוך שמונים אין נאכלין לכהנים אלא ארבעה ואידך כולהו נאכלין לבעלים וכיון דליכא אלא ארבעה יא ספוק בידך לזרזין ביום אחד אבל הכא דאיכא לכהנים שמונה וקא צעלים ויכולין להאכיל מחלקן לכל מי שירצו ולא ארו לידו קרישה אבל שמונה לכהנים כיון דאין נאכלין אלא לכהנים ולכהנים ולבעלים דלמא לא מזו אכלי לכולהו שמונה ביום אחד והוי המותר בשריפה ושמא לא הויא אידך תודה ולא קדשו אלא ארבעים וליכא דקדשו אלא ד' וגמלא ממעט באכיזה דאלו ד' וקריש שלא כדון מ"ר. ענין אחר ממעט באכיזה דמ' דילמא לא קדשו כלל דאידך לא הויא תודה וכי מתותרי למחר קרף להו ועבר משום כל תשחית (דברים כ) כך שמעתיו: ראה זה מתכפר ראה בכולהו מתכפר. דלא חשיב לה כולל חטאת הואיל והפרישה מעוברת דדעתיה הוה נמי להחכר בעובר ומתכפר באיזו מהם שירצה ודכוותיה גבי תודה יוכל לעשותן שחיה תודות אבל נתעברה לאחר שהקדיש און מתכפר בכולהו משום דכשהקדישה לא הוה דעתיה אלא וכל דאכתי לא נתעברה: לייטי בהמה מעוברת. משום הכי אמר בהמה מעוברת ולא בהמה וולדה משום דכי מפריש לה לא הויא אלא חלה ואיכא למימר דמפריש תחילה למותרות: והאי ליהוי מותר בתודה. והכא ליכא למימר וכי מפריש תחילה למותרות שהרי מקצתה הויא עיקר קרבן דבשעה שהפרישה לא הויא אלא חלה גופא ועשוי קרב ומקצתו או האם או הולד אבל לבעיל דלא הוה אלא חד והיא גופיה מייטי מתחילה לשם מותר איכא למיפדך וכי מפרישין וכו': מאל לימא לן. טעם דרבי יוחנן התם היינו משום דעובר לאו ידך אמו הוא ואם שייכו לעובר שלא הקדישו כשהקדיש לאם הוה משוייר דלא חשיב כוללה דבעי למימר דכוותיה גבי תודה שיהו האם והולד תודות דילמא כ"ל האם אם שייכו און יוכל לשייר לקרבן לפני עצמו אלא מהו"ג און יוכל לעשות הולד קרבן ואין יוכל להקריב שניהם האם והולד ולחמם עמהם אלא היינו טעמא דר' יוחנן דלמיר ראה בכולהו מתכפר משום דלדס מתכפר בשבח הקדש בולד דכי הפרישה מעוברת הוה דעתיה אכל בשבח ולאחר שנכפר באם פוסל הולד ה"ג מתכפר באיזו תודה שירצה ולחמם עמה אבל להביא שניהם ולחמם לא: ולימא עלי. כדי שיהא חייב באכריותיה: ולייתי אחרת. לאחריית דראשונה: התורה אמרה טוב אשר לא תדור. ומוקמינן ליה (חולין 97 ב:) דלמיר עלי: ואת אמרת ליקום ונגדור לכהילה. דלימא עלי דס"ל טוב מזה ומזה שאינו נודר כל עיקר: מתני' האומר הרי עלי תודה יביא היא ולחמה מן החולין. דכיון דלמיר עלי נתחייב זה והוה ליה דבר שבחובה ואינו בא אלא מן החולין כדלמרינן לקמן וכיון דלמיר הרי עלי תודה אע"ג דלא אמר ולחמה מתחייב בשחיהו דלחם גלל תודה:

רש"י מ"ב' רבינו בצלאל אשכנזי ז"ל וכו' מפרישין תחילה למותרות. לשום וקרבן הוה לא מלינו מותרות ואלא וכל או שפיר ונתחייב (או) כגון שאבד ראשונה והפריש אחרת ואח"כ נמאלת הראשונה: עני מרי. עני מורי: ארבעים בכהפ"י. ארבעים יא (בדבר) ודכדכדו דכתיב לא ימיר אותו ואת אמרת כשר לשבח לכהילה ולומר הוה תמורה: אם איתא דר' יוחנן דלמיר לבעיל ביהאי פירקא השוחט תודה לפנים ולחמה חוץ לחומת העזרה קדש הלחם: ואי לא ליפוק לחולין. והכא לא מלי למפדך וכי מנכסין חולין לעזרה כדפריש לבעיל: ומשני משום דאיכא ארבע להניף. אותו ד' הנאכלות לכהן טעוין תנופה עם חיה ושוק כדלמיר דבר כל המנחות בנות מזה כל מקום שיש לחם מלמעלה ועוד תניא בת"כ גבי תנופה בפרשת לו את אהרן חזה זה חזה התנופה זה תנופת הסל שוק זה השוק התרומה זו תרומת תודה והתרומת תודה היינו ד' חלות ובתנופה כתיב לפני ה': וליקדשו לה מ' מתוך שמונים. ואינו מ' הוה ליה מפריש לאחריית דכתיב חזקיה לבעיל לאחריית קא מכוז והמפריש שני קרבנות לאחריית שניהם קדושים וה"ג כולהו שמונים קדשי עם התודה ומ' באנפי נפשיה הלכך ליכא למיפדך מעייל חולין לעזרה דכיון דלאחריית קא מעייל ליה לזרז קרבן ניינה ושפיר דמי ואע"ג דהן חולין כהלל הזקן מביאה כשהיא חולין לעזרה ומקדשה וסומך עליה ושוחט אבל בהנך דלבעיל דליכא אלא חלה דלמא בהמה ודלמא תמורה היא ולא חזיא לחם מעיקרא חולין לעזרה קא מעייל על חנם: משום דקא ממעט באכיזה. דעכשיו הוא תורם שמה חלות ושמא לזו תודה היא וארון ארבע חרס שלא כדון וממעט באכיזה מארבע הראויות דלימא לא משתכחי כהנים לאכללינהו ואתו לידו נודר על ידי אלו שהן חולין ואינו ראויים לכאן ומייטי קדשים לבית הפסול ממעט באכיזה ממעט את אכיליהו זמן אכיליהו ליטא אחריתא גרסינן משום דממעט באכיזה לארבע: המפריש כו'. במס' תמורה כפ' כולד מערימינו: והאי. הולד: לאוי מותר דתודה. וליכא למימר וכו' מפריש תחלה למותרות דהא משעת הפרישה חד גופה הוא: מאל לימא לן. דטעמא דר' יוחנן דלמיר ראה בולדה מתכפר משום דס"ל: אם שייכו. בולד לשם קדשים: משוייר. דיכול להפריש לו ולחמו לשם שני קרבנות דתמאל למימר נמי הכא שפריש האם וולד לשם ב' תודות דלמא לעולם אם שייכו אינו משוייר אלא כשהפריש לאם הוה וכל בע"כ קדוש עם האם לקרבן מותר וכשיקריב האם הוה (חזקיה) והולד מותר ואין טעון לחם: והאי דלמיר ר' יוחנן. ראה בולדה מתכפר דקסבר דלמיר בשבח הקדש ולעולם אם קרב אחד מהם הוה האידך מותר: לדמהריה שם מקום: ולייתי בהמה. אחרת ולימא עלי תודה אפריש אותו בהמה לתודת: ולייתי עוד בהמה אחרת לאחריית דכדו דהא עלי קאמר חייב באחרייתו וזהו על האחת קדושת אחריית דהשתא הוה ג' בהמות: טוב אשר לא תדור. דלסבור לומר עלי דשמא תבדל ולא יפריש אחרת תדור היינו עלי דלמירי' כ"ה נדר האומר הרי עלי עולה נדבה האומר הרי זו עולה: מתני' יביא היא ולחמה מן החולין. ולא מן המעשר דכיון דלמיר הרי עלי הוה ליה דבר שבחובה וכל דבר שבחובה גמרינן לקמן דלמיר בא אלא מן החולין: (רש"י)

תוספות אם איתא לדחוקיה כו'. בחנם נקט אם איתא דהא אפי' רבי יוחנן מודה היכא דאמר ליקדשו ארבעים מתוך שמונים כדאמרינן לעיל ושמא דדוקא היכא דלא מיכוין כדאמר (לו) לייטי חולין לעזרה דהוה צורך קרבן ואיכא בינייהו ארבעים דודאי הוה חולין וליקדשו להו ארבעים מתוך שמונים ואידך הוה ליה כמפריש לאחריית דכתיב אמר חזקיה לעיל דלאחריית קא מיכוין והלכך ליכא למפדך דמעיל חולין לעזרה כיון דלאחריית קא מיכוין צורך קרבן ניינה ושפיר דמי אע"פ שהן חולין כדתיניא בהלל הזקן (פסחים דף סו:) מביאה כשהיא חולין לעזרה ומקדישה וסומך עליה ושוחטה אבל בהנך דלעיל דליכא אלא חלה בהמה ודלמא תמורה היא ולא חזיא לחם מעיקרא חולין לעזרה קא מעייל ועל חנם פי' כן בקונט' ואע"ג דלעיל בפרק התכלת (דף מח.) גבי שחט שני כבשים על ארבעים חלות חשיבין להו חולין בעזרה היינו משום דפריק להו בפנים דבחוץ לא מצוי פריק להו דלא ליפסלו ביוצא: דלמא אם שייכו אינו משוייר. לעיל פירשתי דקשיא מתמורה פרק כיצד מערימינו (דף כה.) דמשמע דהך הוא מסקנא דשמעתא דקסבר רבי יוחנן אם שייכו אינו משוייר: התורה אמרה טוב אשר לא תדור. ואפילו רבי יהודה לא קאמר אלא דאמר הרי זו אבל אמר הרי עלי לא כדאיתא בריש חולין (דף ב.) והא דאמרינן בפרק שני נזירין (נזיר נט:) גבי מת אחד מהם יביא אחר מן השוק וידור כנגדו תיקוני גברא שאני והאישי מדיר בנו בניזר (שם) דף (כח:)

בניזר (שם) דף (כח:)

תודה עלי מן החולין ולחמה מן המעשר יביא היא ולחמה מן החולין תודה מן החולין יביא היא ולחמה מן המעשר יביא ולא יביא מחיטו מעשר שני אלא ממועות מעשר שני: **גמ'** אמר רב הונא האומר הרי עלי לחמי תודה מביא תודה ולחמה מאי טעמא מידע ידע האי גברא דלחם בלא תודה

לא איקריב והאי תודה ולחמה קאמר והאי דקאמר לחמי תודה סוף מילתא נקט תנן תודה מן המעשר ולחמה מן החולין יביא כמה שנוהר ואמאי כיון דאמר לחמה מן החולין יביא היא ולחמה מן החולין שאני התם דכיון דאמר תודה מן המעשר נעשה כאומר הרי עלי לחם לפטור תודתו של פלוני אי הכי רישא דקתני תודה מן החולין ולחמה מן המעשר יביא היא ולחמה מן החולין הכא נמי נעשה כאומר הרי עלי תודה לפטור לחמו של פלוני הכי השתא בשלמא לחם למיפטור תודה אתי תודה למיפטור לחם מי אתיא ת"ש האומר הרי עלי תודה בלא לחם וזבח בלא נסכים כופין אותו ומביא תודה ולחמה זבח ונסכים טעמא דאמר אבל לא אמר תודה לא ה"ה אע"ג דלא אמר תודה ואידי דקא בעי למיתנא זבח בלא נסכים דלא מתני ליה נסכים בלא זבח תנא נמי תודה אמאי נדר ופתחו עמו הוא אמר חזקיה הא מני בית שמאי היא דאמרי תפוס לשון הראשון דתנן הריני נזיר מן הגרוגרות ומן הדבילה ב"ש אומרים נזיר ובית הלל אומרים אינו נזיר רבי יוחנן אמר אפילו תימא בית הלל באומר אילו הייתי יודע שאין נודרין כך לא הייתי נודר כך ודאי כן אלא כך ודאי כופין דקא בעי הדר ביה תא שמע האומר הרי עלי תודה בלא לחם וזבח בלא נסכים ואמרו לו הבא תודה ולחמה וזבח בלא נסכים ואומר אילו הייתי יודע שכן לא הייתי נודר כופין אותו ואומר לו **[דברים יב-כח]** שמור ושמעת בשלמא לחזקיה ניחא ליה אלא לר' יוחנן קשיא אמר לך ר' יוחנן הא דדאי ב"ש היא מאי שמור ושמעת אמר אביי שמור הבא תודה ושמעת הבא לחמה רבא אמר שמור הבא תודה ולחמה ושמעת שלא תהא רגיל לעשות כן (תודה) היא ולחמה מן המעשר יביא יביא לא סגי דלא מיייתי רב נחמן ורב חסדא אמרי רצה מביא לא רצה לא יביא ולא יביא מחיטו מעשר שני אלא ממועות מעשר שני רב נחמן ורב חסדא דאמרי תרויהו לא שנו אלא מחיטו מעשר שני אבל מחיטו הלוקחות ממועות מעשר שני יביא יתיב רבי רימיה קמיה דרבי זירא ויתיב וקאמר לא שנו אלא מחיטו מעשר שני אבל מחיטו הלוקחות במועות מעשר שני יביא אתה אומר כן אני אומר אפי' מחיטו הלוקחות במועות מעשר שני לא יביא ואימא טעמא דידי ואימא טעמא דידך אימא טעמא דידך תודה מהיכא קא ילפת לה משלמים

רש"י ואם אמר הרי עלי תודה מן החולין ולחמה מן המעשר שני. כיון דעיקר התודה הזבח אמר מן החולין יביא הכל מן החולין דכיון דאמר עלי נתחייב ' זה והוא ליה דבר שבויה: תודה ממועות מעשר שני ולחמה מן החולין יביא. כמו שאמר ר' יוחנן ודאי תודה הוא למטה לבה מן החולין והוא לא מיייתי זבח (מן החולין כמדתה להכי לא גריד לחם בחר זבחה: גמ' אמר רב הונא האומר הרי עלי לחמי תודה. אף על גב דלא אמר תודה מביא שחיה: סוף מילתיה נקט. דכי אמר לחמי תודה הוא כמאן דאמר תודה ולחמה: כיון דאמר ולחמה מן החולין יביא היא ולחמה מן החולין: שאני התם כיון דאמר בפירוש תודה מן המעשר. הא דקאמר בחר הכי לחמה מן החולין נעשה כאומר הרי עלי לחם של חולין לפטור תודתו של פלוני הכא נמי נעשה כאומר הרי עלי לחמה מן החולין לפטור תודתו של פלוני. דככל ענין שנוהר להביא מן החמה מן החולין אבל לעולם היכא דאמר לחמי תודה סתם מביא נמי תודה: הכא נמי נעשה כאומר הרי עלי תודה לפטור לחמו של פלוני. דככל ענין שנוהר להביא מן המעשר ולא להי מועד גריד בחר חולין אלא: ליהוי חולין גרידא בחר המעשר ויביא תודה מן החולין ולחמה מן המעשר כמו שאמר: בשלמא לחם למיפטור תודה אחי. כדאמרין (לעיל דף פ. ב) לחם גלל תודה איכא למימר דנעשה כאומר לפטור תודתו של פלוני: אלא תודה מי אחיח למיפטור לחם. דנימא נעשה כאומר לפטור לחמו של פלוני: אבל לא אמר תודה. אלא לחמי תודה: לא. אין כופין אותו להביא תודה ולחמה: דלא מתני ליה כי אמר נסכים בלא זבח. דאין כופין אותו להביא זבח ונסכים כדלחמי (לעיל ע"ד): המתנגד יין מביא ומזלפו על גבי האזניים: ואמאי. כופין אותו להביא תודה ולחמה כי אמר הרי עלי תודה בלא לחם: נדר ופתחו עמו הוא. כדאמר ששגדור תודה ללכתה תהדר כדכד ופי שחיה יודע שאין תודה בלא לחם תהדר כדו לפטור נדרו ואמאי כופין לקיים נדרו כ"פ. ענין אחר נדר ופתחו עמו שייכח לומר איני הייתי סבור שחייתי יוכל להביא תודה בלא לחם עכשיו שאני יוכל אי אפשרי מ"ר ז"ל: תפוס לשון ראשון. וכיון דאמר תודה נתחייב בתורה ולחמה: בית שמאי. אע"פ שאמר ענין שאני בנזירות כיון דאמר הרי אני נזיר תפוס לשון ראשון והוי נזיר: אפילו תימא בית הלל. ואמאי אינו נדר ופתחו עמו כיון דאמר אילו הייתי יודע שאין נודרין כך בלא לחם לא הייתי נודר אלא תודה ולחמה: והאי כופין אותו דקאמרת. הא דעמו לכתוי כדאין להכי כופין אותו דקמהדר ביה ואמר אינו זוכה להביא אלא כמו שגדוריה בלא לחם כופין אותו כמו שגילה תחילה שחיה דעמו לנדרו כהוון: אילו הייתי יודע שכן. שחייתי חייב בלחמה לא הייתי נזיר: בשלמא לחזקיה. דמוקיים להאיא כב"ש ומשום תפוס לשון ראשון תפוס לשון ראשון כופין אותו: אלא לרבי יוחנן. דמוקיים להאיא בבית הלל הואי זלתי לזו בית הלל היא דהא נדר ופתחו הוא דקאמר אילו הייתי יודע וכו': שמור. המורה והבא תודה ולחמה כמדתה: שלח תהא רגיל לעשות כך. לנדר תודה בלא לחם: לא סגי דלא מיייתי. תרויהו מן המעשר בתמיה כדאמר אמאי קאמר יביא שניהן דמשמע ולא מן החולין אי מיייתי מן החולין תע"ב: רבא יביא. מן המעשר: שלח יקח מחיטו מעשר שני. בהמה לתודה: אבל ממועות מעשר שני מביא תודה: ולחמה: איני אומר אפילו בחיטו הלוקחות ממועות שני לא יביא. לנדר תודה: מהיכא ילפת לה לתודה. לוינה מביאה מחיטו מעשר שני: משלמים. שפאין ממועות שני ותודה איקרי שלמים דכתיב ובשר זבח תודה שלמים (ויקרא ז):

רש"י מב"י רבינו בללחלל חשכניו ז"ל ואם אמר הרי עלי תודה מן החולין ולחמה מן המעשר. מעשר שני: יביא היא ולחמה מן החולין. דלחם שייך בחר תודה כיון דאמר הרי עלי תודה מן החולין וע"ב מחייב בלחם הלכך הואי דהדר ואמר לחמה מן המעשר לזו כלום הוא: תודה מן המעשר ולחמה מן החולין יביא תודה היא ולחמה מן המעשר יביא. וה"פ תודה מן המעשר ולחמה מן החולין יביא כמו שגדור ואם אמר תודה היא ולחמה מן המעשר יביא כמו שגדור ובגמרא מפרש ודהאי ד קאמר יביא לזו וזבחה הוא דכ"ש אף ויביא שניהן מן החולין ודשפיר] עבד אלא ואם רצה קאמר: ולא יביא. הלחם: מחיטו מעשר שני. ע"מא מפרש טעמא בגמרא: גמ' סוף מילתא נקט. כיון דנדר תודה תחילה ואח"כ לחם: כיון דאמר לחמה מן החולין. נימא נמי סוף מילתא נקט ויביא הכל מן החולין: נעשה כאומר הרי עלי לפטור תודתו של פלוני. דלוינו מביא אלא לחם ה"מ משמע הרי עלי מן החולין לפטור תודה מעשר: יביא היא ולחמה מן החולין ויביא יה בתודה ולחמה אמאי נימא נמי נעשה כאומר הרי עלי תודה בלא לחם לפטור לחמו של מעשר: הכי השתא ק"ו דקיימא לן לחם גלל תודה ואין תודה גלל לחם: אבל לא אמר תודה. אלא לחם לא מיייתי מידי תודה לא שייכח בלחם: דלא מתני ליה נסכים בלא זבח כופין אותו שייבא זבח ונסכים דהא יוכל אדם להתנגד יין בפני ע"מא כדאמרין בפ' המנחות והנסכים תנא נמי תודה: אמאי כופין אותו להביא תודה ולחמה: נדר ופתחו עמו. הוא עס הגדר פתח בחרטה כיון דאמר בתוך כדי דבור בלא לחם ודאי חזרו בו מן התודה ויודע הוא דאין תודה בלא לחם וכן זבח בלא נסכים ולא בעי לכתוי מידי: תפוס לשון ראשון. וכיון דאמר עליו תודה מוד נתחייב בתודה ולחמה: הריני נזיר מן הדבילה ומן הגרוגרות. ואין נזירות אלא מן היין: ב"ש אומרים הרי זה גזיר. תפוס לשון ראשון וכיון דאמר הריני סתם נזירות מיי משמע: וב"ה אומרים אין זה נזיר. נדר ופתחו עמו הוא: אפי' תימא. הך ברייתא דקתני כופין אותו: באומר. אילו הייתי יודע. שאין נודרין כך תודה בלא לחם: לא הייתי נודר כך. אלא תודה ולחמה דהשתא לויכא למימר דלשום חרטה קאמר: ומאי כופין. אותו כיון דדעתו להביא את הכל: דקא בעי למהדר ביה. אחר שאמר לנו דבר זה: ואומר אילו הייתי יודע] (נדר) שכן. שסופי להביא שניהן לא הייתי נודר כלום: שמור ושמעת. מפרש לקמך: בשלמא לחזקיה הא נמי איכא לחזקיה כב"ש: אלא לר' יוחנן. מאי איכא למימר לתרוצי בהאי דתיקום כב"ה הא דהדיא קאמר דלא היה בדעתו להביא שניהן: לעשות כך. לנדר תודה בלא לחם: ופריו יביא. בתמיה: לא סגי דלא מיייתי. לחם מן המעשר בתמיה הא ודאי אם הביא לחם מן החולין תע"ב: הלוקחות. בירושלים ממועות מעשר שני לשום חזקיה מעשר שני יביא: אפי' מחיטו הלוקחות ממועות מעשר שני. קודם לכן לשם מעשר שני לא יביא ומתני דקתני אלא ממועות מעשר שני שיקח חיטין לשם תודה ממועות מעשר שני יביא: מהיכא ילפת לה. לתודה לויכא להביא ממועות מעשר שני: משלמים דקתני לתודה שלמים דכתיב תודה שלמים (ויקרא ז):

תוספות תודה מן החולין ולחמה מן המעשר יביא היא ולחמה מן החולין. דהכי אמר הרי עלי תודה מן החולין נתחייב הכל מן החולין דכל דבר שבחובה אינו בא אלא מן החולין וכי הדר ואמר לחמה מן המעשר לא מצי הדר ביה ואפילו תוך כדי דיבור דלא מבעיא לבית שמאי דאמרי בגמ' גבי הריני נזיר מן הגרוגרות תפוס לשון ראשון אלא אפי' לבית הלל דחשיבין ליה דדר ופתחו עמו לא דמי להכא דבעי למיהדר ולא מצי מיהדר דאמריה לגבוי כמסירתו להדיא ואמרינן נמי בפרק ברתא דנדרים (דף פז.) והלכתא תוך כדי דיבור כדיבור דמי חוץ ממגדף ועבודת כוכבים ומקדש ומגורש וגבי תמורת עולה ותמורת שלמים מוכח בתמורה פרק כיצד מערימין (דף כה:) דבנמלך

אפילו רבי יוסי מודה דאפי' תוך כדי דבור הרי זו תמורת עולה (ושלמים נמי): אמאי כיון דאמר לחמה מן החולין יביא היא ולחמה מן החולין. תימה הא לא שייך הכא סוף מילתא נקט כדלעיל וי"ל דקשיא ליה דכי אמר הרי עלי לחמי תודה יביא תודה מן המעשר כמו האומר הרי עלי תודה מן המעשר ולחמה מן החולין: טעמא דאמר תודה הא לא אמר תודה לא. תימה מאי קשיא ליה אין ה"נ דדוקא באומר הרי עלי תודה בלא לחם אבל אמר לחם בלא תודה לא דהא לעיל קא מפרש דסוף מילתא נקט אבל אם פירש בהדיא לחם בלא תודה לא: (תודה) היא ולחמה מן המעשר יביא יביא לא סגי דלא מייתי. יש פי' שכתוב בהן וכי לא סגי דלא מייתי לחם מן המעשר הא ודאי אם הביא לחם מן החולין תבא עליו ברכה ונראה שזה טעות סופר שאין אדם יכול ליישב ובמדוייקים מצאתי וכי לא סגי דלא מייתי תרויהו מן המעשר הא ודאי אם הביא שניה מן החולין תבא עליו ברכה וכן פירש בקונט' במתני' וזה לישונו תודה היא ולחמה מן המעשר יביא כמו שנדר ובגמרא מפרש דהאי יביא לאו חובה הוא דכ"ש אם הביא שניהם מן החולין עבד אלא אם רצה קאמר: (תוספות)

דף פב - א

ושלמים שם שם ממעשר (ומינה) מה שלמים אין גופן מעשר אף תודה נמי אין גופה מעשר והני חיטי הלקוחות במעות מעשר שני נמי אין גופן מעשר אימא טעמא דידי תודה מהיכא קא ילפינא לה משלמים ושלמים שם שם ממעשר מה שלמים אין מין מעשר אף תודה אין מין מעשר לאפוקי חיטין הלקוחות במעות מעשר שני דמין מעשר ניינהו אמר ר' אמי המתפיש מעות מעשר שני לשלמים לא קנו שלמים מאי טעמא דלא אלימא קדושת קדושת השלמים למיחל אקדושת מעשר שני מיתבי הלוקח חיה לזבחי שלמים ובהמה לבשר תאוה לא יצא העור לחולין לאו למימרא דקני שלמים הא איתמר עלה אמר רב לא קני שלמים ומאי לא יצא העור לחולין הכי קאמר אינו בתורת לצאת העור לחולין מ"ט אמר רבה נעשה כלוקח שור לחרישה איתמר המתפיש מעות מעשר שני לשלמים ר' יוחנן אמר קני ר"א אומר לא קני ואלביא דר' יהודה דאמר מעשר ממון הדיוט הוא דכולי עלמא לא פליגי דקני כי פליגי אליבא דר' מאיר דאמר מעשר ממון גבוה הוא מאן דאמר לא קני כר' מאיר ומאן דאמר קני כיון דמעשר קרי ליה שלמים כי מיתפסת ליה נמי תפיש מיתבי המתפיש מעות מעשר שני לשלמים כשהוא פודן מוסיף עליהם שני חומשין אחד לקדש ואחד למעשר מי סברת דברי הכל היא הא מני רבי יהודה היא: [מתני'](#) מנין לאומר הרי עלי תודה שלא יביא אלא מן החולין תלמוד לומר [\[דברים טז-ב\]](#) וזבחת פסח לה' אלהיך צאן ובקר והלא פסח אין בא אלא מן הכבשים ומן העזים אם כן מה תלמוד לומר צאן ובקר להקיש כל הבא מן הצאן ומן הבקר לפסח מה פסח דבר שבחובה ואין בא אלא מן החולין אף כל דבר שבחובה אין בא אלא מן החולין לפיכך האומר

הרי עלי תודה הרי עלי שלמים הואיל ובאין חובה לא יביאו אלא מן החולין ונסכים בכל מקום לא יביאו אלא מן החולין: [גמ'](#) ופסח גופיה מנא לן דתניא ר' אליעזר אומר נאמר פסח במצרים ונאמר פסח לדורות מה פסח האמור במצרים לא בא אלא מן החולין אף פסח האמור לדורות לא בא אלא מן החולין אמר לו רבי עקיבא וכי דנין אפשר א"ל אע"פ שאי אפשר ראייה גדולה היא ונלמד הימנה חזר ר"ע ודנו דין אחר מה לפסח מצרים שכן אין טעון מתן דמים ואימורין לגבי מזבח

[רש"י](#) ושלמים גמר שם שם ממעשר שני. דמזבין ממעות מעשר דכתיב במעשר שני ונתתה בכסף עד ואכלת שם (דברים יד) וכתיב בשלמים ואכלת שם (שם כז) מה שם דההם מעשר אף שם דגבי שלמים מעשר דיכול להביא שלמים ממעשר: ומינה מה שלמים אין גופן מעשר. שני שלמים בשך אף תודה דבאה ממעשר אין גופן מעשר לדחות חיטין שיכול ליקחם מהם לא היו של מעשר אלא שניקחו בכסף מעשר: מה שלמים כו' דמין מעשר ניינהו. אלא יביא ממעות מעשר ויקח חלות להודתו והני לא הוו מין מעשר: המתפיש. שזמנו מעות מעשר שני לקנות שלמים מהו ר' אע"ג דסחם מעות מעשר שלמים הן ר' אע"ג דמתפיש זהו דפירוש לא קנו שלמים דלא חלה על אותן מעות קדושת שלמים אלא שיכול לקנות מהן כל דבר אחר שירצה: דלא חלימום שלמים למיחל אקדושת מעשר. שלא יחל יכול ליהנות בכל אשר תאוה נפשו: הלקוח חיה. ממעות מעשר שני לזבחי שלמים: ובהמה לבשר תאוה. לכולהו בירושלים בכל שעה שירצה כדכתיב (דברים יד) ונתתה בכסף עד ואכלת שם (שם כז) דאין דינו ליקח ממעות מעשר שני אלא שלמים: לא יחל העור לחולין. דאילו בשך חיה גופה לא חזיא לשלמים אבל עור דחזיא ליקח בו בהמה לשלמים לא יחל לחולין היכא דיש בו ליקח בהמה סחם מעות מעשר הויא שלמים ומציא בדמיו שלמים דקיימא לן דכך הוא הדיוט לעשות ליקח ממעות מעשר שני בהמה לשלמים והיא לבשר תאוה העור ויחל לחולין כדלמך בפ' בכל מערבין (עירובין כז) בבקר מלמד שזקוחים בקר אגב עורו הבשר לזבחים ומצליע דמי העור בבשר ויחל לחולין ואין אגב גיזוחיו אבל הכא דשני דלקח חיה לשלמים ובהמה לבשר תאוה לא יחל העור לחולין אלא קנו שלמים: לאו למימרא דקנו. העורות תורת שלמים אלמא דלוימא קדושת שלמים למיחל אקדושת מעשר: ה"ק אינו בתורת ללאת העור לחולין. דאין לו קדושה כלל הואיל ושלא כחורה לוקח דנעשה הא עור כלוקח ממעות מעשר שני שור לחרישה שלא לקחו סחם דלא הוה שלמים כלל לא הוה ולא עורו מרובותיו ז"ל. ענין אחר אינו בתורת ללאת העור לחולין דהיינו לשלמים הלקוח בהמה ממעות מעשר לשלמים הבשר נאכל בתורה שלמים והעור ויחל לחולין אבל הא עור לא יחל לחולין ויקח ממדי העור בהמה לשלמים אבל לא קנה שלמים דנעשה כלוקח שור לחרישה ממעות מעשר שני דמוכרן הן ועורן ויחלכו כל דמיו מעשר: אליבא דר' יהודה. דאמר במסכת קדושין (ד' נב) מעשר ממון הדיוט הוא ויכול לקדש בו את האשה לא פליגי דקנו שלמים קדושת שלמים חייבלא אמנון הדיוט: מ"ד לא קנו כר"מ. דלא חלה קדושת שלמים אמנון גבוה: כיון דמעשר קרב שלמים. בהמה שזקוח ממעות מעשר סחם קרב שלמים: מפי תפיש ליה נמי. לטורד שלמים תפס דקנו שלמים ואין יכול לשנותו לדבר אחר: כשהוא פודן. לדחות מעות מעשר שני שמהללן על פטוטה או על דינרין: מוסיף שני חומשין. אחד חומש להקדישו שפודה דהיינו שלמים דכתיב אס המקדיש וגו' ויסק ממישיתו וגו' (זיקרא כז): ואחד למעשר שני. דכתיב אס גאל יגאל איש ממעשרו וגו' (שם) והא הכא דחייבלא קדושת שלמים אקדושת מעשר שהרי הוסיף חומש שלמים והיינו אמר ר' אלעזר לא קנו: הא מני ר' יהודה היא. דאמר ממון הדיוט הוא להכי חל עליה קדושת שלמים: מתני' כל הבא מן האלון ומן הבקר. היינו תודה ושלמים הבאין חובה: האומר הרי עלי תודה וכו'. משנה שאינה כרייה היא דהא תנין לה לעיל אי לא משום סיפא דכרייה דקתני נסכים בכל מקום ואפילו היכא דאמר הרי עלי זבח ולא אמר ונסכים אי"ל דאמר זבח ונסכים ואפילו לא אמר עלי אלא אמר הרי זו לא יביא אלא מן החולין: גמ' מה פסח במצרים אינו בא אלא מן החולין. דאכתי לא הוה מעשרוה: וכי נטין. פסח דורות שאפשר לבא מן המעשר שהרי דורות נוהג מעשר מפסח מנכרים שאי אפשר לו לבא ממעשר שהרי בצוהרה שעה לא היה מעשר נוהג: ראייה גדולה היא. הואיל ומצינו שום פסח שאינו בא אלא מן החולין: שכן אין טעון מתן דמים למזבח. דלא הוה מזבח אלא משקוף ומזוזות וכיון דאין ממנו למזבח לא הוה דומיא לשלמים להכי אינו בא מן המעשר:

[רש"י](#) מבי' רבינו בללאל אשכנזי ז"ל ושלמים. גופייהו גמרי' שם שם ממעשר דכתיב וזבחת שלמים ואכלת שם וכתיב במעשר שני ונתתה בכסף עד ואכלת שם מה להלן מעשר אף כלאו מעשר וקא דייקוין מה שלמים אין גופן מעשר דהא אין מעשר שני אלא בתבואה אלא ממעות מעשר קאמר קרא דביבא שלמים: אף תודה נמי. לחמי תודה לא מגוף המעשר [דהיינו] מן החיטין הראשונות של מעשר: והני חיטי הלקוחות. ממעות מעשר אין גופן מעשר ומשום הכי קשריה לכתווי לחמי תודה מינייהו: מן מעשר. לשלמים בשך ומעשר פירא אף לחמי תודה שמציא מן המעשר לא יביאם ממין המעשר דהיינו נמי חיטים הלקוחות לשם מעשר אלא מן המעות יקנה לחמי

דמים ואימורים: כזה. של מלכים מה זה מן החולין אף לזכות מן החולין: ליקו במילתיה. בהאי דכבר ליה לזון דנין אפטר משאי אפטר ואמאי חזר וזנו דין אחי: ואי הדכ ביה. וסבר דדייטין אפטר משאי אפטר: משום האי פירכא. דמתן דמים לאו פירכא היא: פסח מדבר. שעשו בני ישראל את הפסח במועדו כבר הי' להם מזבח דבר"ח ניסו הוקם המשקן ועשו מן דמים ואימורים למזבח ולא בלחל מן החולין לערוין לא היה להם מעשה: ואי משום האי פירכא. דמתן דמים לאו פירכא היא דפסח מדבר יוכיה: לדיק דלמרת לון דנין. בע"כ דייטין ליה מוניה דהא אקשה בו קרא לכל הפסחים כדכתיב ועבדת כו' שיהו כל העבודות של חק כזה: והשתא נמי ליפרוך. וכי דנין אפטר משאי אפטר: ובתריבא אמור. בבית המדרש מותבי תיובתא אמתאי' דגמר שאר קרבנות חובה מפסח דורות: וכי. פסח דורות הלמד בהקש מפסח מלכים כדכתיב בחק הזה: חוזר ומלמד. על שאר קרבנות בהקש: ככלל אמתאי. מתני' מכל הפסחים גמר בהדדי: דכוליה פסח חלל מילתא היא. ופסח דורות הלמד מפסח מלכים לאו דבר הלמד בהקש הוא דקס פסח חד הוא וחד דינא אית להו: נפקא ליה מהא. כלומר מהאי קרא דזאת העולה נפקי ליה ולא כדדריש ליה שמואל משום ר' אליעזר אלחל דדריש ליה בענינא אחרינא לקמן: זאת הוהוה. כוליה קרא יחילא הוא דהא בכל חד בשאי נפשיה כתיב זאת תורת העולה זאת תורת הטעלה כו' אלחל לדקשא הוא דלחל: מאי היא. על חיזה כלי הוא מלמד: איולימא מזרק. כדכתיב וישלחו את נערי בני ישראל ויעלו עולות וכתוב הוהוה קרא וקס בלגנות אלחל עולה טעונה מזרק וחתה היא זאת הוהוה ללחוקי שאר קרבנות לעולה שיטענו מזרק: שלמים נמי כתיב ויהו וקס בלגנות. דהתם שלמים נמי ליה דכתיב ויחזרו זבחים שלמים: עמנה. כתיב כל זכר כהנים: מאי היא. על חיזה מן הקרבנות מלמד שיהא נאכלין לכהנים: (ר"ש)

תוספות והשתא נמי. דכתיב ועבדת לאקשווי לכל הפסחים ליפרוך וכי דנין אפטר משאי אפטר ומשני אין משיבין על ההיקש ור"ע סבר אפ"ה אין דנין אפטר משאי אפטר אבל אין לומר דלית ליה היקשא דעל כרחין אית ליה היקשא דצריכא לשאר מילי כדאיתא בפרק מי שהיה טמא (פסחים דף צו.) וא"ת והא בפרק בנות כותים (נדה דף לו.) דדרשינן כימי נתתה כן ימי לידתה פריך וכי דנין אפטר משאי אפטר ומשני רב ששת ע"כ הקישן הכתוב רב אחאבוי בר אמי משני רבי אליעזר היא משמע דבעי רב ששת לשנויי אפילו כר"ע ואמאי הא ה"נ היקשא היא ופליגי ו"ל דסבר רב ששת הכא דאיכא לאוקומי היקשא לשאר מילי להכי לא אמרינן ע"כ הקישן הכתוב ובסמוך דדריש מה אשם אין שפיר ושליא קדוש כו' וקאמר דסבר דדנין אפטר משאי אפטר דמשמע לישנא דר' אליעזר לטעמי' אבל ר"ע פליג עליה התם נמי צריכא היקשא למילי טובא וא"ת הא פליגי בפ' החולץ (יבמות מו.) דרבי אליעזר יליף מאבות דמל ולא טבל היו גר ורבי יהושע יליף מאמהות דטבל ולא מל היו גר ופריך ולרבי אליעזר נמי יליף מאמהות דהא אית ליה דנין אפטר משאי אפטר והשתא אפילו לר"ע מצי לאקשווי דהתם מודה דדנין דהיקשא הוא כדדרשינן בפרק ב' דבריות (דף טו.) ככס גר מה אבותיכם לא נכנסו לברית כו' דע"כ היקישן הכתוב ו"ל דהתם מסתבר דאתא קרא למימר דליפני אנשים מאנשים ונשים מנשים ואי לאו דאשכחן בעלמא דרבי אליעזר סבר דנין כדמייתי מהך דהכא לא הוה פריך ויש לתמוה (ולר"ע מנלן דאין משלשין במכות) דבפ"ק דמכות (דף ה.) ילפינן לה בגזירה שוה דרשע רשע [ממיתת] והיינו אפטר משאי אפטר ואע"ג דאין גז"ש למחצה ה"נ אין היקש למחצה וקסבר אין דנין וכו' דמודה התם משום דגז"ש לא צריכא וע"כ הקישן הכתוב דהא צריכין למילי טובא בההוא פירקא גופיה ובפרק קמא דסנהדרין (דף י.) ובפרק אחד דיני ממונות (שם לג.) ובפרק החובל (ב"ק פו.) ובפרק אלו נערו (כתובות לה.) ובתריבא אמור. הוא בית המדרש מקום שמרביצין בו תורה ולשון שהוסיפו בו רבנן בש"ס: ויקח את המאכלת. השתא דריש ליה הכא לקדים שטעון כלי ותימה דבפ"ק דחולין (דף טז.) ושם) מוקמינן ליה לענין חולין דאמרינן מנין לשחיטה שהיא בתלוש שנאמר ויקח את המאכלת ואומר ר"ת דקרא דהא בקדשים כתיב אלא אמרינן נמי חולין מדכתיב לשחוט את בנו ולא כתיב לשחוט העולה אבל כלי לא שייך למילף בחולין אלא בקדשים כשאר עבודות דבעו כלי שנת ומדכתיב ויקח דמשמע דבר תלוש ולא כתיב ויבין דרשינן תלוש בחולין וכלי בקדשים מדהזכיר מאכלת דה"ל למכתב ויקח את המחתך ואע"ג דהתם דחי רבי חיאי זריזותיה דאברהם קמ"ל הכא לא שייך לדחויי הכי דלענין מה שהביא עמו דבר תלוש ולא סמך על מה שימצא צור וקנה מחובר שייך לומר דכתיב קרא לאשמועינן זריזותיה דאברהם קמ"ל אבל מאכלת שהזכיר למה לי [אי] לאו לאשמועינן דעולה טעונה כלי: מה מנחה אינה נאכלת אלא לזכרי כהונה. בסוף דם חטאת בזבחים (דף ח.) פירש בקונטרס הא דלא ילפינן לזכרי כהונה מחטאת ואשם כדילפינן ממנחה משום דכתיב בתרווייהו גבי אכילת זכרים קודש קדשים הוא וקשיא דבפרק איזהו מקומן (זבחים דף נה.) איכא תנא דילף מהיקשא דחטאת מהאי קרא דכתיב ועשיתם שעיר עזים אחד לחטאת ושני כבשים בני שנה לזבח שלמים מה חטאת לזכרי כהונה אף שלמי ציבור לזכרי כהונה ונראה לפרש דהיינו טעמא הכא כיון דהיקשא דחטאת ואשם איכא לאוקומה למילתא אחריתי כדמפרש הכא לא מוקמינן לי לאכילת זכרים כיון דאינו שוה בכל הנהו דכתיב בקרא אבל מנחה על כרחין להכי אתאי דלא משכחת למילתא אחריתי: אף כל אינו נאכל אלא לזכרי כהונה. ושלמים דהאי קרא בכבשי עצרת קאי דקדיש קדשים ניינהו כל הכתובין במקרא זה כך פי' בקונו' בזבחים ונראה דעל כרחין איירי נמי בשלמי נדבה דהא בפ"ק דזבחים (דף ח.) נפקא לן מהאי קרא שלא לשמו ועוד בבולחו קרבנות דטעונין כלי מהכא נפקא לן: . (תוספות)

דף - פג

בהדיא כתיב אי זבחי שלמי ציבור מרבויה דקראי אתי **[במדבר יח.]** בקדש הקדשים תאכלנו כל זכר (בכהנים) יאכל אותו לימד על זבחי שלמי ציבור שאין נאכלים אלא לזכרי כהונה תנאי היא איכא דמייתי לה מהכא ואיכא דמייתי לה מהכא חטאת מה חטאת מקדשה בבלוע אף כל מקדשה בבלוע אשם מה אשם אין שפיר ושליא קדוש בו אף כל אין שפיר ושליא קדוש בו קסבר ולדות קדשים בהוייתן הן קדושים ודנין אפטר משאי אפטר מלואים מה מלואים מותריהן בשריפה ואין בעלי חיים מותריהן בשריפה אף כל מותריהן בשריפה ואין בעלי חיים מותריהן בשריפה שלמים מה שלמים מפגלין ומתפגלין אף כל מפגלין ומתפגלין ומתנייתא תנא משמיה דר"ע **[ויקרא ז-לז.]** זאת התורה כו' מנחה מה מנחה מקדשת בבלוע אף כל מקדשת בבלוע ואיצטריך למכתב בחטאת ואיצטריך למכתב במנחה דאי כתב רחמנא במנחה משום דרכיכא בלעה אבל חטאת אימא לא ואי כתב רחמנא בחטאת משום דבשר אגב דשמן קדיר אבל מנחה אימא לא צריכא חטאת מה חטאת אינה באה אלא מן החולין וביום ובידו הימנית אף כל אינו בא אלא מן החולין וביום ובידו הימנית וחטאת גופה מנלן א"ר חסדא דאמר קרא **[ויקרא טז-ו/יא/ט/ב]**

דף - פג

מאי עביד ליה מעבי ליה לכדרב נחמן דאמר רב נחמן אמר רבה בר אבוה מנין למותר הפסח שקרב שלמים שנאמר **[דברים טז-ב]** וזבחת פסח לה' אלהיך צאן ובקר והלא אין פסח בא אלא מן הכבשים ומן העזים אלא מותר הפסח יאה לדבר הבא מן הצאן ומן הבקר והא מהכא נפקא מדאבוה דשמואל נפקא דכתיב

דקת ליה ואפי' מן העלייה: שמתע מונה תרתי. חד לאפילו מן העלייה וחד לכל ביאות שאתה מביא וכו' כדאמרין בפירקין דלעיל (דף עז): תבירו ריבויא הוא לגמרי דלא בעי לגופיה: והכתיב ראשית. דמשמע מן החדש ולא מן הישן: שהיה חדשה לכל המנחות. כלומר שיבואו שתי הלחם קודם שיבואו שום מנחה מן החדש אבל שתי הלחם גופייהו ביאות אפי' מן הישן: עד כאן לא פליגי. תנא דמתני' ותנא דבריית' אלא בחדש:

רש"י מ"י רבינו גלגלאל אשכנזי ז"ל מן החדש ומן הישן. במנחות אקמר: מכמים וזינחא. מקומות הן: אלפא לסולת. סולת שלהן ראשון ומזבח לכל הסלחות כאלף ז' שהוא חלק בשלשן יונו: כופריים. כבר נקיים היו אחד בהר ואחד בבקעה: כל ארלות. של ארץ ישראל כשרות היו אלא מכאן היו מביאין: גמ' תקריב. משמע מ"מ: ואפי' מן העליה. להיווין ישן ותנא דפסיל יקיף טעמא מראשית קצירם והאי תקריב מסיק ליה תקריב ואפי' בשבת תקריב ואפי' בטומאה כדלרשין לעיל בפרק ר' ישמעאל: והא אפיקתיה. להאי דרשא: שכל שאתה מביא ממקום אחר. חמץ יהא כזה עשרון להלה להביא לחמי תודה כדלרשין ליה בפ' התורה (דף עז ע"ב) והכתיב ראשית בתרווייהו בעומר כתיב ראשית קצירם ושתי הלחם כתיב קרבן ראשית תקריב אתם לה' ובשתי הלחם משתעי קרא דכתיב ראשית חמץ תאפנה ומשני למנחה בעינן מן החדש ועלום אם הביא מן הישן כשר: והא כתיב חדשה. מנחה חדשה לה' ובשתי הלחם כתיב: שהיה חדשה לכל המנחות. אפי' מן הישן תהא קודמת לכל המנחות הבאות מן החדש שלא יבאו מנחה מן החדשה קודם לשתי הלחם: לא פליגי. תנא דידן ותנא ברא: (רש"י)

תוספות מתני' כל קרבנות: מן החדש ומן הישן. פי' בקונטרס במנחות קאמר ונראה דשייך נמי בזבחים כדאשכחן במעשר בהמה אלא דהוה ליה למיתני חוץ מבכור ומעשר דאין באין מחוצה לארץ כדתנן בתמורה פרק אלו קדשים (דף כא.) ובתוספתא (רפ"ט) תניא כל קרבני' הציבור והיחיד באין מארץ וחוצה לארץ אפילו מבין העובדי כוכבים חוץ מבכור ומעשר שאין באין אלא מן הארץ ואין באין אלא מישראל ובהיאבב לא תני חדש וישן אבל בתר הכי תני כל המנחות באות מארץ ומחוצה לארץ ומן החדש ומן הישן חוץ מן העומר ושתי הלחם שאין באין אלא מן החדש ומן הארץ וכולן אין באין אלא מן המזבח שנאמר (דברים יב) וכל מבחר מדריכם: עפריים. עיר היא בדברי הימים (ב' ג) וילכוד אביה את עפריים: מתני' דלא כי האי תנא. דאין באין לאו בכתחילה משמע חוץ מהנד דתניא לא יבאו ואם הביא כשר: והא כתיב חדשה. אלמא שנה לעבב ולכך לא משני הכא למצוה כדמשני גבי ראשית: (תוספות)

דף פד - א

אבל בארץ לא פליגי דעומר ושתי הלחם מארץ אין מחוצה לארץ לא כמאן דלא כי האי תנא דתניא ר' יוסי בר רבי יהודה אומר עומר בא מחוצה לארץ ומה אני מקיים **[ויקרא כג-י]** כי תבאו אל הארץ שלא נתחייבו בעומר קודם שנכנסו לארץ וקסבר חדש בחוצה לארץ דאורייתא היא דכתיב ממושבתיכם כל מקום שאתם יושבין משמע ובי תבאו זמן ביאה היא וכיון דאורייתא היא אקרובי' נמי מקריבין: תנן התם שומרי ספיחין בשביעית נוטלין שכרן מתרומת הלשכה רמי ליה רמי בר חמא לרב חסדא תנן שומרי ספיחין בשביעית נוטלין שכרן מתרומת הלשכה ורמינהו **[ויקרא כה-ו]**. לאכלה ולא לשריפה א"ל רחמנא אמר לך **[ויקרא כג-ד]** לדורותיכם ואת אמרת תיבטל אמר ליה ומי קאמינא אנא תיבטל ליייתי מדאשתקד בעינא כרמל וליכא ולייתי מכרמל דאשתקד אמר קרא **[ויקרא ב-ד]** כרמל תקריב בעינא כרמל בשעת הקרבה וליכא איתמר רבי יוחנן אמר כרמל תקריב ר' אלעזר אומר ראשית קצירך ראשית קצירך ולא סוף קצירך מותיב רבה **[ויקרא ב-ד]** ואם תקריב מנחת בכורים במנחת העומר הכתוב מדבר מהיכן היא באה מן השעורים אתה אומר מן השעורים או אינו אלא מן החיטין רבי אליעזר אומר נאמר **[שמות ט-לא]** אביב במצרים ונאמר **[ויקרא ב-ד]** אביב לדורות מה אביב האמור במצרים שעורים אף אביב האמור לדורות אינו בא אלא מן השעורים רבי עקיבא אומר מצינו יחיד שמביא חובתו מן החיטין ומביא חובתו מן השעורים ואף ציבור מביא חובתו מן החיטין ומביא חובתו מן השעורים רבי יוחנן אומר עומר בא מן החיטין אין שתי הלחם ביכורים אלמא משום ביכורים הוא תיובתא תנן התם אין מביאין ביכורים חוץ משבעת המינין ולא

רש"י אבל בארץ לא פליגי. לרד"ק להביא מן הארץ ולא מן חוזה לארץ: ומה אני מקיים וכי תבואו. דמשמע דאין בל אלא מן הארץ: הפסך חדש בחוזה לארץ. קודם לעומר אסור לאורייתא דהא דכתיב **[ויקרא כג]** ולחם וקלי וכרמל לא תאכלו נוהג אפי' בחוזה לארץ: דמושבתיכם. דכתיב בהואו קרא כל מקום שאתם יושבין וישביתם וכו' וזמן ביאה הוא לומר שלא נתחייבו בעומר אלא לאחר שצלו לארץ אבל לאחר שצלו לארץ אסור חדש קודם הקרבת העומר וכיון דמלאורייתא אסור דנוהג איסור חדש בחוזה לארץ ה"ל אקרובי' מקריבין עומר מחוזה לארץ: נוטלין שכרן מתרומת הלשכה. לפי שהם הפקר ור"ד לטומון מפני החיה ומפני העניים שלא ילקטוהו קודם לעומר כדי שיהא העומר בל מהם: לאכלה ולא לשריפה. והיכי מקריבין קומץ לשורפו על גבי המזבח: רחמנא אמר. בעומר לדורותיכם: ואת אמרת תיבטל. שם אינו מביא של שביעית נמלא עומר בטל: ליייתי מדאשתקד. שעורים שגדלו אשתקד: בעינן כרמל. שהיה כרמל כך למלול בשעת הקצירה: ולייתי מכרמל דאשתקד. מהבואה שנהארה אשתקד כשהיה כרמל: איתמר רבי יוחנן אמר. משום הכי אין מביאים מהבואה ישנה משום דבעינן כרמל תקריב: רבי אלעזר אמר. משום דראשית קצירם אמר רחמנא דשעת הבאה ליהו ראשית קציר דהאי תבואה ואי מיייתי משל אשתקד אינו מביא מראשית קציר שהרי נקצר מאשתקד וסוף קציר קציר שנה שבעה הוא בשעת הבאה: אלמא משום בכורים הוא. דבעי' שיהו בכורים בקציר והיינו כר' אלעזר דאמר ראשית קצירם והיובתא דר' יוחנן דאמר כרמל תקריב דמשמע שיכול להקריב כרמל אע"פ שאינו בכורים:

רש"י מ"י רבינו גלגלאל אשכנזי ז"ל וקא סבר וחדש בחוץ לארץ מדאורייתא. ואסור קודם לעומר לאורייתא: וממושבתיכם. דכתיב בהאי קרא ולחם וקלי וכרמל לא תאכלו וגו': כל מקום יושביתם משמע וכי תבואו אל הארץ. משום דרשין ליה לאתויי אף בארץ ישראל משתבאו אל הארץ דוקא את חייבים בהבאת עומר מ"מ משמע דמלאורייתא חדש בחוץ לארץ אסור: אקרובי' נמי מקריבין. מינה כמו [מא"י]: שומרי ספיחין. של שעורין ולפינן העומר שכל וילקטו העניים: לאכלה. והיה שבת והארץ לכה לאכלה: וולאן לשריפה. היאך מביאין עומר לשורף את הקומץ: כרמל תקריב. כך בשעת הקרבתו: ר' אלעזר ואומר. היינו טעמא דאין מביאין מדאשתקד דכתיב ראשית קצירך וקצירך בשעת הבאה התחלת הקצירה אותה תבואה באה ממנה: וולאן סוף. ואי מיייתי מאשתקד הוה שעת הבאה הקצירה תבואה דאשתקד היא ממנה: אביב. כי השעורה אביב: יחיד מביא חובתו מן החיטין. מנחת חוטא: וחובתו מן השעורין. מנחת הגלוה: אביב מביא חובתו מן החיטין. שתי הלחם: אלמא. דטעמא דשתי הלחם משום בכורים הוה דכתיב בעינא ויה' לעומר דהא כתיב ביה נמי בכורים והיינו כר' אלעזר וקשיא לר' יוחנן: משבעת המינין. האמורים בפסוק ארץ חטה ושעורה וגו' ודבש דקרא היינו דבש תמרים: (רש"י)

תוספות שומרי ספחים בשביעית. וא"ת היאך עומר בא מן המשומר הא בעינן (יחזקאל מה) ממשקה ישראל ובסוף יבמות (דף קכב. ושם) מוכח דאסור גבי עובד כוכבים שהיה מוכר פירות בשוק ואמר פירות הללו של ערלה הן של עוקה הן של נטע רבעי הן לא אמר כלום ופי' בקונט' בשם רבותיו של ערלה הן פירות נטיעות הן וישנן משוכחים מפירות אילן קן של עוקה הן מפרדס מעוזק וגדר לו סביב והיא שנת שביעית לא אמר כלום לאוסרם על כך אלא הלך אחר הרוב שזה משקר ולהשיב מקחו מתוכו וכן בנטע רבעי להודיע שפירות נטיעה הן והקשה בקונט' מה איסור יש כאן אם עבר זמן הביעור לא שגא מן המשומר ולא שגא מן המופקר אסורין וקודם הזמן אלו ואלו מותרין ופי' דהאי עוקה שם עיר שבא"י כדכתיב (יהושע י) ויבס עד עוקה ופירותיה משוכחים ואם היה עובד כוכבים זה בחוצה לארץ ומשבח לאמר מעוקה הבאתים אין חוששין לומר אמת דבריו ושגא לא נתעשרו ישראל מכרם לו אלא להשיב מקחו אומר כן ובערוך פירש של עוקה פירות שביעית שנחרשו בשביעית כלומר לא תהא סבור שבשדה בור גדלו אלא נחרש יפה ונעזק כמו (ישעיה ה) ויעזקה וכן עוזק תחתיהן של זיתים דלקמן (דף פה:) פי' חופר ומשליך אבנים ועל ויעזקה דקרא פירש דיש מפרשין הסיבו גדר כטבעת תרגום עיזקא ורבינו תם מקיים פירוש רבותיו דעוקה לשון גדר כמו ויעזקה ויסקלהו וכן בית יעזק היתה נקראת דתנן בר"ה (דף כג:) ובתוספתא (פ"ה דדמאי) נמי גרסינן עזק כלומר פירות משומרים ואסורין בשביעית כדדרשינן בתורת כהנים את ענבי נזיריך לא תבצור מן המשומר אי אתה בוצר אבל אתה בוצר מן המופקר ואמרינן בפרק לולב הגזול (סוכה לט:) במה דברים אמורים בלוקח מן המופקר אבל בלוקח מן המשומר אפילו בכחצי איסור אסור ובקונט' פירש שם כיון דחשוד לשמור חשוד להניח דמים לאחר הביעור וקשה לפי' דאם הוה חשוד אפי' מן המופקר נמי ועוד קתני התם הפיגס והריבויין כולם נלקחין מכל אדם בשביעית לפי שאין כיוצא בהן נשמר ואי טעמא משום דחשוד להניח דמים אחר הביעור אפי' הני נמי אלא ודאי משומר אסור באכילה א"כ היכי שריא הכא להביא עומר מספחים המשומרים הא בעינן ממשקה ישראל מן המותר לישראל ואין לומר משום דכתיב לדורותיכם כדבסמוך דהא יכול להביא מן המופקר ויש לומר דמדאורייתא בצירה דווקא אסור אבל באכילה שרי דקרא בתורת כהנים בבצירה מיירי ולא באכילה ובפרק קמא דמועד קטן (דף ג.) נמי אמרינן מכדי זמירה. תולדה דזריעה היא זמירה דכתב רחמנא למה לי ועוד יש לפרש דשומרי ספחים דהכא לא היו מונעים בני אדם מליקח אבל היו מודיעין להן והם פורשין מאלהיהן אי נמי קצירך ונזירך אמר רחמנא דידך אין ולא של הקדש ומהאי טעמא שריא קצירה אי נמי קצירה שרי משום דכתיב לדורותיכם דהא אפי' שבת דחי לר' אלעזר בר' שמעון דסוף פרק ר' ישמעאל (לעיל עב.) וא"ת ולר"ע דאמר (פסחים דף נא:) ספיחין אסורין הא בעינן ממשקה ישראל לאו פירכא היא דבשאר שנים נמי לאו ממשקה ישראל הוא ושרייה רחמנא דאמרי' בפ"ק (לעיל ה:) משום דמצוותה בכך שאני בשביעית נמי לר"ע הרי מצוותה בכך: רחמנא אמר לדורותיכם ואת אמרת תיבטל. הקשה רבינו תם דאמרינן בסוף פ' קמא דבכורות (דף יב: ושם) בהמת שביעית פטורה מן הבכורה לאכלה אמר רחמנא ולא לשריפה ופריך מהאכל מעיטת שביעית שלא הורמה חלתה חייב מיתה אמאי כיון דאילו מיטמא בת שריפה היא ורחמנא אמר לאכלה ולא לשריפה ומשני שאני התם דכתיב לדורותיכם ופריך וניגמר מינה ומשני הכא מעיקרא לאכילה הכא מעיקרא לשריפה והשתא אכתי נילף ממנחת העומר דמעיקרא לשריפה וי"ל מה לעומר שכן ציבור דוחה שבת וטומאה ועוד שאני עומר דמצוותו בכך ולא מיקיימא מצוותו אלא בשל שביעית וניחא נמי שתי הלחם הבאות בפני עצמן בשביעית למאן דאמר דלשריפה קאתיין בפרק התכלת (לעיל דף מו:): בעינא כרמל וליכא. תימה לר' יוסי בר' ר' יהודה נייית מחוצה לארץ ושגא הך ברייתא דלא כוותיה: אלמא דשתי הלחם משום בכורים הוא. דבכורים בעינן וה"ה לעומר דהא בכורים נמי כתיב ביה והיינו כר"א וקשה לרבי יוחנן כן פירש בקונטרס ונראה דלתרויהו פריך דהא רבי אלעזר פירש טעמא משום דכתיב ראשית קצירך ולא סוף קצירך ואם תאמר ומאי טעמא הוי תיובתא לימא דחד למצוה וחד לעכב ויש לומר דתרי בכורים כתיב: (תוספות)

דף - פד - ב

מתמרים שבהרים ולא מפירות שבעמקים אמר עולא אם הביא לא קידש יתיב רבה וקא אמר לה להא שמענא איתיביה רבי אחא בר אבא לרבה **[ויקרא ב- יב]** קרבן ראשית שתהא ראשית לכל המנחות וכן הוא אומר **[במדבר כח-כז]** בהקריבכם מנחה חדשה לה' בשבעותיכם אין לי אלא חדשה של חטים חדשה של שעורים מנין תלמוד לומר חדשה חדשה אם אינו ענין לחדשה של חטים תנהו ענין לחדשה של שעורים ומנין שתהא קודמת לביכורים תלמוד לומר **[שמות לד-כב]** וחג שבעות תעשה לך בכורי קציר חטים ואין לי אלא בכורי קציר חטים קציר שעורים מנין ת"ל **[שמות כג-טז]** וחג הקציר בכורי מעשיך אשר תזרע בשדה ואין לי אלא שתזרע עלו מאליהן מנין תלמוד לומר בשדה ואין לי אלא בשדה מנין לרבות שבג ושחורבה ושבעצץ ושכספיה ת"ל **[במדבר יח-יג]** בכורי כל אשר בארצם מנין שתהא קודמת לנסכים ופירות האילן נאמר כאן בכורי מעשיך ונאמר להלן **[שמות כג-טז]** באספך את מעשיך מן השדה מה להלן נסכים ופירות אילן אף כאן נסכים ופירות אילן קתני מיהא שבג ושחורבה ושבעצץ ושכספיה סיפא אתאן למנחות מתקיף לה רב אדא בר אבהו אי הכי היינו דכתיב **[במדבר יח-יא]** כל טהור בביתך יאכל אותו ואי מנחות לזכרי כהונה הוא דמיתאכלן אמר רב משרשיא תרי קיאי כתיבי **[במדבר יח-יג/יד/טז]**

דף - פה - א

אלא לרבי יוחנן קשיא תנאי היא דתניא שבג ושחורבה מביא וקורא שבעצץ ושכספיה אינו מביא כל עיקר: וכולן אינן באות אלא מן המובחר כו': אמרי ליה יוחנא וממרא למשה תבן אתה מכניס לעפריים אמר להו אמרי אינשי למתא ירקה ירקה שקול: **[מתני'** אין מביאין לא מבית הזבלים ולא מבית השלחים ולא מבית האילן ואם הביא כשר כיצד הוא עושה נרה שנה ראשונה ובשנה שניה זורעה קודם לפסח שבעים יום והוא עושה סולת מרובה כיצד בודק הגזבר מכניס ידו לתוכן עלה בה אבק פסולה עד שינפנה ואם התליעה פסולה: **גמ'** כיצד עושה נרה שנה ראשונה איבעיא להו היכי קאמר נרה שנה ראשונה ושניה נרה וזורעה או דלמא נרה שנה ראשונה ושניה זורעה בלא נרה תא שמע דתניא אמר רבי יוסי אף חיטי כרזיים וכפר אחים אלמלא סמוכות לירושלים היו מביאין מהן לפי שאין מביאין את העומר אלא מן השדות המודרמות והמנוגרות לכך שבהן חמה זורחת ומהן חמה שוקעת כיצד עושה נרה שנה ראשונה ושניה חורש ושונה וזורעה קודם לפסח שבעים יום כדי שתהא סמוכה לחמה ועושה קנה זרת ושיבולת זרתיים וקוצר ומעמר ודש וזורה ובורר וטוחן ומרקד ומביא אצל גזבר וגזבר מכניס ידו לתוכה אם עלתה בה אבק אומר לו חזור ונפה אותה שניה משום רבי נתן אמרו גזבר סך ידו שמן ומכניס לתוכה עד שמעלה כל אבקה קתני מיהת חורש ושונה ולטעמיך מתניתין לא קתני שונה

רש"י אלא לרבי יוחנן. דלמא לא קדש והא הכא דלכברי הכל קדש בחורבה עבודה וכל הני אע"פ שאינן מוכחריים (דהא) דלכרי הכל מביא וקורא: תנאי הוא. דלויכא תנא דלמא שבעצץ ושכספיה אינו מביא והוא הדיון לתמרים שבהרים ושבעמקים ורבי יוחנן דלמא כי הוי תנא: א"ל יוחנא וממרא. רש"י ומקפיש קל מנכרים למשה רבינו כשהתחיל לעשות האותות לעיני פרעה שהיו סבורין שהיה עושה אותם על ידי כסוף: תבן אתה מכניס לעפריים. עפריים שהוא מקום הרבה תבואה אתה מביא

לשם תבואה למכור בתמיה כד' ארץ מלכים שהיא מלכה כשפים אהה בא לשם לעסוק בכשפים: אמר להם למתא ירקא ירקא שקול. לעיר גדל קס ירק הרבה הבא ירק שגך למכור לפי שמתקבלין קס הכל לקנות הם אמרו לו דברי לילנות והוא הדין להם בענינים: מתני' לא מזביה הזבל. משדה הצריכה לזבל: ולא מזביה האילן. משדה קס זו אילנות לפי שהאילנות עושים לה כל ואין התבואה גדלה יפה: כיול הוא עשה. לשדה שמיזא ממנה סלת: גרה שנה ראשונה. ומניחה בורה: וזרעה קודם לפסח ע' יוס. שכבר יא כח לחמה שזרחת עליה: כיול הוא בודק. שגל הוא אבק בסלת: גמי כרזיים. קל אותו מקום: אלמלא שהן סמוכות לירושלים. הרבה וכן עומדות בין ההרים דכתיב (תהלים קכה) ירושלים הרים סביב לה: היו מביאין מהן. לפי שכן עומדות בדרום: המודרמות. שבדרום: שבהן החמה זורחת. כל היום: המנוגרות. חרוקות הרבה לבד: וזרעה קודם לפסח שבועים יוס. שכבר מתחלת החמה לזרוח בקרן מזרחית לפנות ובשזרחת מושך העמוד מיד לדרום וכל היום היא זורחת לדרום: כך ידו שמו ומכנס בסלת. וכך בודקה יפה שאם יא זה אבק מידבק בשמן: קתני מיהא ושינה חורש ושונה. וזרעה והפשוט מהא מתני' דבשניה גמי נרה: ולטעמיה. היכי תפשוט

רש"י מ"י רבינו בלחלל לשכנו ז"ל חלל לר' יוחנן קשיא. ודלמרי פירות ושבעמקים לא קדישן בבכורים ודהא סבירא להו להני ותנא דקדיש בכורים הבאה ומהגדלן בנג ובחורבה ובספינה: תנא והיא חלילא תנא דלמרי וכוותי' דר' יוחנן: שבג. גג המערה שדה מעליה: שבחורבה. חורבה עבודה שדה מעליה מביא וקורא: שבצעין ושבספינה אינו מביא כל עיקר. דרעים נינהו דומיא דתמרים שבהרים דר' יוחנן: והוא וממרה. הם חרטומי מלכים אמרו לשמה כשהיו עושה והמפתחים תנן אהה מכניס לעפריים משל הוא שהמביא תנן למכור לעפריים משוגע הוא שיש קס תנן הרבה במתניתין אף אהה עושה מכשפות ובמלכים ואין מכשפים במלכים כמחוינו: למתא ירקא ירקא שקול. לעיר גדל זה הרבה ירק וחיבא ירק שגל לשם למכור שכל הצריך לקנות נפנה לשם כלומר ואלא גמי שפיר עבד ודלחילא למתא: מתני' אין מביאין. עומר וסחי' הלחם: לא מזביה הזבלים. משדה (שצורה) [שצורה] לזבל שמה לא נזבלה כל זרעה ומלאו כל פירותיה כחושין ל"א שזבל מבאיש ומקבל טעם הפירות: ולא מזביה האילן. מתבואה שבין האילנות משני שהאילנות יונקים הקרקע ומכשפים את הזרעים: נרה. חורש ואינו זרע: ובשניה זרעה. דהיינו חרושה פעמים: קודם לפסח שבועים יוס. מפרש בגמרא: כיול בודק. את הסולת אם מנופה כל זרעה אם לאו: עלה זה. בידו: אבק. קמח דק וגרוע הוא: גמי' ושינה זרעה בלא נרה. שלא היה נרה בראש השנה לבד מן החרישה שחורש בשעת זריעה: ברזים וכפר אחים. [שמות] מקומות הם: אלמלי סמוכות לירושלים. שה' בהרים דכתיב ירושלים הרים סביב לה ובהרים חמה מדרת ומשביה את הפירות דכתיב וממגד תבואות משך היו מביאין מהן ל"א אלמלי סמוכות לירושלים דאין מעבידין על המזל דלמרי' בפרק ר' ישמעאל: המודרמות. שעומדות בדרומה של ארץ ישראל שהחמה כל ימות החורף רוב היום היא עומדת בדרום: והמנוגרות. כמו יורו לכס ניר שחורש לשם עומד: והם חמה שקועה. סמוך לשקיעתה זורחת עליהם דק"ל ה"ך דרום וביום תקופת טבת חמה זורחת בקרן דרומית מזרחית ושקועה במערבית דרומית ומלאן וליך עומדת (מערב) [חמה] במזרח ומתרחקת מן הדרום ועמוד החמה זורח על הדרום וכל היום כולו נמשכת והולכת לדרום ומתקת את התבואה: שהיא סמוכה לחמה. לזכור החמה ביום שכשנמשך ללך [לפון] בימות הקיץ החמה מתגברת והולכת ומש"ה לא ה' זרעה בתחלת התקופה שאין החמה בגובהה: קנה זרת ושיבולת. ראש השיבולת ששם (החיתים) והגרעונים זרתיים: קתני מיהא. משמע נרה אף בשניה והיינו גמי מתני' וס"מ היכי קתני מתני' נרה ראשונה ושינה: ולטעמיה. דשעת המתניתין מיהא קא קשיין אהדדי להכא שונה דמשמע שתי פעמים נרה בשניה (רש"י)

התוספות ועוד הביא רבינו שמואל מהא דתניא בתוספתא דשביעית הטומן את הלוח בשביעית ר"מ אומר טומנו בעציץ כדי שלא יצמח ואע"פ שאין ראה לדבר זכר לדבר (ירמיה לב) ונתתם בכלי חרס למען יעמדו ימים רבים ונראה לר"ת דבשל חרס מהניא נקיבה אבל בשל עץ אפי' נקוב לא מהני מידי וספינה דגיטין (דף ז' ושם) בשל חרס ובנקובה ואין המים באין בה שהעפר נדבק ונעשה רגבים וסותם את הנקב והא דלא משני הכא גבי ספינה כאן בנקובה כאן בשאינה נקובה משום דהיינו שינויא דעציץ ורצה למצוא בספינה חידוש אחר ועוד דמה שיכול להעמיד בספינה של עץ מעמיד משום דסתם ספינה לאו דחרס וניחא השתא בכל הנהו חמש מדות בבלי חרס הוו כולהו בחרס דווקא דמדה של מוציא משקה ונוס משקה אשכחן גבי חרס כדתנן בפרק בא סימן (נה מט). כל כלי חרס שהוא מכניס מוציא ויש שהוא מוציא ואינו מכניס ואמרי' בגמרא מכניס פסול למי חטאת ופסול משום גיסטרא מוציא כשר למי חטאת ופסול משום גיסטרא וכן מדות דמוציא זית ומוציא רמון תנן במסכת כלים גבי כלי חרס אבל של עץ שיעורו לעולם כרימונים כדתנן (מ"ז מ"א) כל כלי בעלי בתים שיעורן ברימונים ומיהו לפי' זה נמי לא הו' דומיא דאיך שינויי דנקיט ברישא ההוא דמביא וקורא ותחילה היה רגיל ר"ת לפרש דבשל עץ אפי' נקיבה לא בעי דמתלחח מן הקרקע יותר משל חרס ונקיט השתא ברישא ההוא דמביא וקורא כמו באיך ולכולהו לישיני דפרישית היה יכול לתרץ כאן ספינה אספינה לא קשיא הא רבי יהודה הא רבנן אי נמי כאן בגוששת כאן בשאינה גוששת והתם בגיטין דמפריך תני חידא המביא גט בספינה כמביא בא"י ותניא אידך כמביא בחוצה לארץ ומשני הא רבי יהודה והא רבנן הוה מצי לשנויי כאן בשל חרס א"נ כאן בנקובה כאן בשאינה נקובה ושמו יא לחלק דהתם נהי דהיכא דאינה גוששת לרבי יהודה מדחשיבא חוצה לארץ לענין מעשר ודחשיבא נמי חוצה לארץ לענין גט היינו משום דכיון דשם חוצה לארץ על המקום צריך לומר בפני נכתב ובפני נחתם ואע"ג דשכיחי וגמירי כדי שלא תחלוק במדינת הים אבל כשהיא גוששת לרבי יהודה או לתנא קמא אפילו בשאינה גוששת כיון דשם ארץ ישראל על המקום אע"פ שמחמת שאין הכלי ניקב (כמו ספינה) אינו חייב במעשר לא יחשב בשביל כך כחוצה לארץ לענין גט: תנאי היא. תימה אכתי קשיא לר' יוחנן מגג וחורבה ואין לומר דגג וחורבה לא דמיא למתניתין דהא בכלה שמעתין משמע דמגג וחורבה נמי פריך מדקאמר קתני מיהא שבגן ושבחורבה כו' ועוד קאמר בשלמא לר"ש ש בן לקיש גג אגג לא קשיא משמע אבל לר' יוחנן קשיא: אין מביאין כו'. בכל המנחות קאמרינן אע"ג דזרעה קודם לפסח שבועים יום היינו משום עומר דהא קתני כיצד בודק הגזבר מכניס ידו לתוכה אי בעומר דווקא הוה ליה למימר שלוחי ב"ד לכך אמרינן בגמרא אף חיטי כרזיים וכפר אחים משמע חיטי ומשום דהיינו במנחות אף על גב דמסיים בה לפי שאין מביאין את העומר הכי קאמרינן כי היכי דעומר אין מביאין כך במנחות יש לחזר אחר הסמוך לירושלים ותדע מדקתני מעמר דש ובעומר לא שייכא דשה דהא תנן (לעיל דף סו). בקנים ובקולחות חובטין אותו כדי שלא יתמעך ומיהו קצת נראה בחיטי כרזיים לאו חיטי משום אלא עיר אחת ששמה חיטי כרזיים ומשום עומר דלא מישתמיט בשום דוכתא דליבעי במנחות מן הקרוב לירושלים: מודרמות. פי' בקונטרס בדרומה של ירושלים ונראה לפרש דמייירי במשופעות לצד דרום שאז חמה זורחת בהן יותר ואין לחוש באיזו רוח של ירושלים: וזרעה קודם לפסח שבועים יוס. תימה דבפרק המקבל (ב"מ קו: ושם ד"ה וקיימא) תניא ר' מאיר אומר חצי תשרי מרחשון וחצי כסליו זרע [מ"ר] ר' יהודה היה מונה מתשרי ר"ש היה מונה ממרחשון והשתא מאן מיקל בכלהו תנאי ר"ש וכולי האי לא מיקל דלא משך זמן זרע עד שבת ו"ל דה"מ חיטין. אבל שעורין משך זמן זרעתם עד אדר כדמוכח התם דפריך מהנך תנאי אר"ש ש בן לקיש דאמר. זרעה ולא צמחה כל עידן זריעה זרע לא ואזיל ועד כמה אמר רב פפא עד דאתא אריסי מדברא וקיימא כימה להדי רישייהו ופי' שם בקונטרס דהיינו לאחר תשעה שעות ביום קרוב לסוף העשירית דכימה שהיא בזבג הטלה כדאמרי' בפ' הרואה (ברכות דף נח: כ) קיימא להדי רישייהו בראש כל אדם דהיינו באמצע הרקיע שנראה לכל אדם כאילו על ראשו הוא והן יומי אדר שגלגל קבועים בו י"ב מזלות וסדרן ט"ש ס"א ב' מע"ק ג"ד ולעולם ששה עולין וששה יורדין בניסן לעולם בתחילת עמוד השחר טלה מתחיל לעלות ומאזנים לשקוע וב' שעות המזל שוהה לעלות לאחר ב' שעות העולה גמר עלייתו (תוספות)

אין מביאין את העומר אלא מן השדות המודרמות שבארץ ישראל שבהן חמה זורחת ומהן חמה שוקעת תניא נמי הכי אבא שאול אומר עומר היה בא מבקעת בית מקלה כבת ג' סאין היתה ושדה מודרמת היתה ובה חמה זורחת וממנה חמה שוקעת ניר חציה וזרע חציה ניר חציה וזרע חציה רב חלקיה בר טובי היה ליה קרנא דארעא ניר חציה וזרע חציה ניר חציה וזרע חציה ועבדה על חד תרי ומזבין להו לחיטי לסמידיא: ואם התליעה פסולה: תנו רבנן סולת שהתליעה רובה פסולה וחיטי שהתליעה רובן פסולות בעי רבי ירמיה ברוב חטה או ברוב סאה תיקו: בעי רבא הקדישן מהו שילקה עליהן משום בעל מום כיון דפסיל כבעל מום דמי או דלמא אין בעל מום אלא בבהמה תיקו: תנו התם כל עץ שנמצא בו תולעת פסול לגבי מזבח אמר שמואל לא שנו אלא לח אבל יבש גוררו וכשר בעי רבא הקדישו מהו שילקה עליו משום בעל מום כיון דפסול כבעל מום דמי או דלמא אין בעל מום אלא בבהמה תיקו: **מתני'** תקוע אלפא לשמן אבא שאול אומר שניה לה רב בעבר הירדן כל הארצות היו כשרות אלא מיכן היו מביאין אין מביאין לא מבית הזבלים ולא מבית השלחים ולא מן שזרע

ביניהם ואם הביא כשר אין מביאין אנפקטן ואם הביא כשר אין מביאין מן הגרגרין שנשרו במים ולא מן הכבשים ולא מן השלוקים ואם הביא פסול: **גמ'**

[שמואל ב יד-ב] וישלח יואב תקועה ויקח משם אשה חכמה מאי שנא תקועה אמר רבי יוחנן מתוך שרגילין בשמן זית חכמה מצויה בהן: תנו רבנן **[דברים לב-כד]** וטובל בשמן רגלו זה חלקו של אשר שמושך שמן כמעין אמרו פעם א' נצרכו להן אנשי לודקיא בשמן מינו להן פולמוסטוס אחד אמרו לו לך והבא לנו שמן במאה ריבוא הלך לירושלים אמרו לו לך לצור הלך לצור אמרו לו לך לגוש חלב אמרו לו לך אצל פלוני לשדה הלז ומצאו שהיה עוזק תחת זיתיו אמר לו יש לך שמן במאה ריבוא שאני צריך אמר לו המתן לי עד שאסיים מלאכתי המתין עד שסיים מלאכתו לאחר שסיים מלאכתו הפשיל כליו לאחוריו והיה מסקל ובא בדרך אמר לו יש לך שמן במאה ריבוא כמדומה אני ששחוק שחוקי בי היהודים כיון שהגיע לעירו הוציאה לו שפחתו קומקום של חמין ורחץ בו ידיו ורגליו הוציאה לו ספל של זהב מליאה שמן וטבל בו ידיו ורגליו לקיים מה שנאמר וטובל בשמן רגלו לאחר שאכלו ושתו מדד לו שמן במאה ריבוא אמר לו כלום אתה צריך ליותר אמר לו הן אלא שאין לי דמים אמר לו אם אתה רוצה ליקח קח ואני אלך עמך ואתול דמיו מדד לו שמן בשמונה עשר ריבוא אמרו לא הניח אותו האישי לא סוס ולא פרד ולא גמל ולא חמור בארץ ישראל שלא שכרו כיון שהגיע לעירו יצאו אנשי עירו לקלסו אמר להם לא לי קלסוני אלא לזה שבא עמי שמדד לי שמן במאה ריבוא והרי נושה בי בשמונה עשרה ריבוא לקיים מה שנאמר **[משלי ג-ז]** יש מתעשר ואין כל מתרושש והון רב: אין מביאין לא מבית הזבלים: והתניא אין מביאין אנפקטן

רש"י וברייתא קתני אונה: הא לא קשיא. מתניתין דקתני נרה שנה ראשונה ולא קתני (אונה חורף) ואונה היינו שכבר היתה עבודה שנה ראשונה ועכשיו נוחה ליגדל יותר וברייתא קתני חורף ואונה חורף משום שלח היתה עבודה קודם שנה ראשונה אבל מתני' אם היתה עבודה לא ידענא אם חורף ואונה בשניה אם לא דהא לא קתני לא חורף ולא אונה ומאי הוה עולה: ניר חציה חורף חציה. כגון שנה כולה בשנה ראשונה זרע חציה ובשניה ניר חציה חורף חציה מה שנה בשנה ראשונה ובשנה שלשית זרע מה שנה בשניה ונר מה שזרע בשניה וכן יעשה מכאן ואילך בכל שנה ניר חציה חורף חציה והפסוק מניח דבשניה זרעה בלא נרה והאי דלחין זרעה כולה (בשנה שלשית) היינו לפי שאין כח בקרקע להזרע כולה בכל שנה: כמין ששנה סאון היתה. גדל בשנה כשיעור שצריך לקצור לצורך העומה: קרנא דארעא. החיבת שדה: בעי רבי ירמיה. הא דקתני חמין שהתליעו רובן פסולין: ברוב חטה. שאונה פסולה עד שיתליע רוב כל חטה: הקדישן. לצורך מנחות: מהו שילקה עליהן משום מקדיש בעל מום. דהכי אמר רבי במסכת תמורה (דף ו) שהמקדיש בעלי מומין לוקה: אלא לא. לפי שלא חינו יכול לגרר ממנו מה שהתליע כמו היבש: הקדישן. לענין שהתליעו: מתני' ולא מן מה שנזרע ביניהם. מן הזיתים שנזרעו זרעים ביניהם לפי שהזרעים מכחישים לחלוטת: אנפקטן. מה שלא נחשב יפה: אין מביאין מן האגרנין. אין זיתים שנפלו ושקרו במים וזהו בהם הרבה או שנכבשו או שנלקחו לפי שאין שומנם יפה ענין אחר מן האגרנין שנשרו אין מביאין מאותן זיתים שאין מוציאה שמהם אלא א"כ נשרו במים או שצריך לשוקק או לכושן קודם שיוציאו אומגן: גמ' פולמוסטוס. שלח עובד כוכבים: א"כ. הוא שנות עיירות שצריך ישראל: עוזק. שחופר סביב הית כעין טבעת כמו עיקהא: הפשיל כליו לחוריו. כמו שכיר עני: והיה מסקל. השלך האבנים מן הפרדים: לחלוט. לשבחו על שקנה להם כל כך: יש מתעשר ואין כל. שנהב בעלמנו כעשיר ואין לו כלום: מתרושש. ויש נוהג כעני ויש לו הון רב כגון זה שהיה עשיר גדול והוא עושה עבודת שדהו בעלמנו כמו עני:

רש"י מכ"י רבינו בללאל אכנסו ז"ל ובמתניתין ונרה בשניה אינו מזכיר: בעבודה. [שנה] אחת בשנה [ראשונה] וברייתא [בשניה] עבודה [שלא נרה שנה ראשונה: מאי הוה עולה. דבעיה הני שנוי [שנוין] ניהו: ח"ש [דלא נרה] אלא בשנה [ראשונה]: נר חציה. חציה דשנה [ראשונה] חורף חציה כולה חורף חציה וזמניה חציה ניר וכן [בשנה שניה] חורף חציה חורף חציה חציה [זרע] אשתקד והחצי [זרע] אשתקד מניח ניר בכל שנה [זרע] ניר על אשתקד [ופשית] דלחין נרה אלא פעם אחת ולהכי אין זרעה כולה כחצת שאין דרך בני אדם [לזרוע] קרקעותיהם שנה אחר שנה מפני שמתחילים את הקצות לכן זרעה לחלואים ומרבים פירות בכל שנה: שלח סאון היתה. השדה: קרנא דארעא. [אלחין] בקרן זווית [בדמיון] עומדת: לסמידא. סולת למכור למנחות שאינו [בנמלחו]: ברוב חטה. [שרבו] החיטה התליע פסולה: או ברוב סאה. רוב הסאה מתולעת אפילו יש עם חיטים [שלא חטמו] בלא חולעת: הקדישן. לאותן חמין המתולעות: מהו שילקה עליהם משום בעל מום. דקיי"ל ב"ק דתמורה המקדיש בעלי מומין למזבח עובד כהמשה לאוין: לא. אם התליע אין לו תקנה עוד דלא חיי אפשיך לגרור התולע: מתני' מבית [השלחין] [הזבלים]. הן מאוסים: ולא ממה שנזרע ביניהם. שהזרעים מכחישים את הזיתים ואין השמן מעולה: אנפקטין. מפרש בגמרא: שגברו במים. [שהמים] [שהמים] מחלקין את השמן: גמ' חכמה מצויה בהם שמן זית מפתח את הלב: פולמוסטוס. עובד כוכבים ממונה: במאה ריבוא. מניס: לגוש חלב. קם מקום ונחלקו על אשר: עוזק. אותו יהודי היה חופר ועודר תחת זיתיו: מסקל. מפנה אבנים מן השדה ומתוך כך נדמה לו לאותו פולמוסטוס שהיה עני: קומקום. יורה קטנה: מתעשר. מראה עלמו כעשיר ואין לו כלום. מתרושש. מראה עלמו כש כגון זה שהיה מסקל וחופר תחת זיתיו: (רש"י)

תוספות והשוקע גמר שקיעתו נמצאו ששה עולין בשתיים עשרה שעות של יום ושה בלילה כל ימי ניסן ראש טלה מתחיל לצאת ובאירי שור ובסיון תאומים וכן הסדר נמצא באדר מזל דגים מתחיל לעלות בבוקר ולסוף שתי שעות טלה מתחיל לעלות ולסוף ארבע גמר עלייתו ושור עולה לסוף שש גמר שור ומתחיל תאומים ולסוף שמונה גמר תאומים ומתחיל סרטן נמצא ראש טלה באמצע הרקיע שהרי עברו שש שעות משהתחיל לעלות ובשש שעות ראשו מגיע לאמצע הרקיע שהרי מתחיל עליית המזל עד תחלת שיקועו י"ב שעות נמצא שמשעה שמתחיל לעלות עד י' שעות מגיע לאמצע הרקיע ולסוף ח' שעות משעלה היו זנבו באמצע הרקיע נמצא זנב טלה באדר בסוף שעה עשירית באמצע הרקיע ומשני התם הא בהרפי הא באפלי ופירש שם בקונט' בהרפי חסין ושיפון הנזרעים בתחלת החורף באפלי שעורים וקטניות הנזרעים באדר ומיהו קשיא לפירוש הקונטרס דבי' שעות ביום אין כוכבים נראין ומזל כימה נראה ועוד ובי דרך פועלים לצאת ממלאכתם בעשרה שעות הא אמרינן בריש המועלים (ב"מ דף פג:) דמועל בכניסתו לביתו משלו דהיינו בלילה על כן נראה דהיינו בשבת שמזל דלי מתחיל לעלות בבקר ונמצא דקיימא כימה ארישייהו בסוף היום: בעי רבא הקדישו מהו שילקה. שמה יש שום צריכותא הא דאזיל ומיבעיא ליה אבל חד וחד ונראה דבעיא דעצים אליבא דרבי לעיל בהקומץ רבה (דף כ:): דעצים קרבן גמור הוא ושייך בהן לא תקריבו: הלך לצור. אין זה צור המעטירה אלא צור אחרת שהיתה בארץ ישראל: עוזק. יש מפרשים כמו (ישעיה ה) ויעזקהו עושה גדר סביב זיתיו ולא יתכן דהא תניא עוזק תחת זיתיו ובערוך פירש חופר ומשליך אבנים כדפרשית בריש פירקין: (תוספות)

ואם הביא פסול (והתניא ואם הביא כשר) מפני שהוא שרף אמר רב יוסף לא קשיא הא ר' חייא הא ר' ש בר רבי דר' חייא זריק ליה ור' ש בר רבי מטבל [ביה] (ליה) וסימניך עשירים מקמציך: **[אסתר ב-יב]** ששה חדשים בשמן המור מאי שמן המור רב הווא בר חייא אמר סטכתא ר' רימיה בר אבא אמר שמן זית שלא הביא שלישי: תניא (נמי הכי) רבי יהודה אומר אנפקנן שמן זית שלא הביא שלישי למה סכין אותו שמשיר את השיער ומעדן את הבשר: אין מביאין מן הגרגרין שנשרו במים: תנו רבנן שמן זית כבוש שלוק שרוי ושל שמרים ושל ריח רע לא יביא ואם הביא פסול בעי רבה הקדישו מהו שילקה עליו משום בעל מום כיון דפסול כבעל מום דמי או דלמא אין בעל מום אלא בבהמה תיקו: **מתני'** שלשה זיתים הן ובהן שלשה שלשה שמנים הזית הראשון מגרגרו בראש הזית וכותש ונותן לתוך הסל ר' יהודה אומר סביבות הסל זה ראשון [חזר] וטוען בקורה ר' יהודה אומר באבנים זה שני חזר וטחן וטען זה שלישי הראשון למנורה והשאר למנחות השני מגרגרו בראש הגג וכותש ונותן לתוך הסל רבי יהודה אומר סביבות הסל זה ראשון וטוען בקורה ורבי יהודה אומר באבנים זה שני חזר וטחן וטען זה שלישי הראשון למנורה והשאר למנחות שלישי עוטנו בבית הבד עד שילקה ומעלהו ומנגבו בראש הגג כותש ונותן לתוך הסל רבי

יהודה אומר סביבות הסל זה ראשון וטוען בקורה רבי יהודה אומר באבנים זה שני חזר וטחן וטען זה שלישי הראשון למנורה והשאר למנחות: **גמ'** איבעיא

לחזר מגרגרו תנו או מגלגלו תנו תא שמע דתניא שמן זית מזיתו מכאן אמרו זית ראשון מגלגלו בראש הזית וכונסו לבית הבד וטוחנו בריחים ונותנו בסלין שמן היוצא ממנו זה היה ראשון טען בקורה שמן היוצא ממנו זה היה שני וחזר ופרק טחן וטען זה היה שלישי הראשון למנורה והשאר למנחות וכן זית שני זית שלישי עוטנו בבית הבד עד שילקה ומעלה לראש הגג ועושה אותו כמין תמרה עד שיזובו מימיו וכונסו לבית הבד וטוחנו בריחים ונותנו בסלין ושמן היוצא ממנו זה היה ראשון טען בקורה שמן היוצא ממנו זה היה שני פרק חזר וטחן וטען זה היה שלישי הראשון למנורה והשאר למנחות רבי יהודה אומר לא היה טוחנו בריחים אלא כותשו במכתשת ולא היה טוען בקורה אלא באבנים ולא היה נותנו בסלין אלא לתוך סביבות הסל: הא גופא קשיא כותש מני רבי יהודה היא תוך הסל אתאן לרבנן האי תנא סבר לה כותיה בחדא ופליג עליה בחדא: **מתני'** הראשון שבראשון אין למעלה הימנו השני שבראשון והראשון שבשני שוין השלישי שבראשון והשני שבשני שוין השלישי שבשלישי שוין השלישי שבשלישי אין למטה הימנו: אף כל המנחות היו בדין שיטענו שמן זית זה מה מנורה שאינה לאכילה טעונה שמן זית זה מנחות שהן לאכילה אינו דין שיטענו שמן זית זה ת"ל **[שמות כז-ב]** דן כתיב למאור ואין דן כתיב למנחות:

רש"י מפני שהוא מוהל סרף. בעלמא ואינו שומן: לרבי שמעון דמטביל ב'. הוה שמן ואם הביא פסול: סטכתא. שקורין בלש"מ: תניא רבי יהודה [אומרו] אנפיקינו. דתני במתני' היינו שמן זית ור': שמעיר את השיער. לפי שהוא בוסר ריש ויש בו כח: של ריח רע. שמן שקיחו רע: מתני' שלשה. לקיטות יש בזה שקורטין אותו בשלש פעמים ובכל לקיטה יש בו שלשה שמנים: הזית הראשון. זיתים שלקטן בראשונה: מגרגרו בראש. מניחו להתבשל דנעשה גרגרין בראש הזית באלף. ענין אחר מלקטין בראש הזית בגובה שבאלף במקום שהזיתים קודמין להתבשל תחילה מפני שהחמה זרחה שם תדיר מ"ר ז"ל: וכחש. אותן הגרגרים: ונתנו בחוך הסל. כדי שיוזב האלול בשמן מעמנו בלא דוחק חוץ לסל והפסולת והשמרים שבשמן נשארין בסל: זה היה שמן ראשון. שבלקטו ראשון: חוזר ולקח. מה שכתש הגרגרים שנשארין בסל טוענו בקורה בית הבד ומוליא שמנו מה שהוא יולא עכשיו זהו שמן שני: רבי יהודה אומר. לא היה טוענו בקורה לפי שהיה נטען ביתר והיו השמרים יולאין ומתעברין בשמן אלא באבנים טוענו ומה שיואל עכשיו זה היה שמן שני: חזר וטחן. הגרגרים וטענו בקורה ומה שיואל זה שמן שלישי: מגרגרו בראש הגג. אותם זיתים אין מתבשלים כל אורכן באלף אלא שויתן בראש הגג כחמה כדי לרככו כד שמעתי. ענין אחר מרבותיו ז"ל מגרגרו בראש הגג כלומר מלקט זיתים שבאמצע האילן שאינו בראש הזית כולומר אותו שיכול לעמוד בראש גגו וטוען איתן אין מתבשלים במהרה כמו אותן שבראש הזית והוא דלמיר בראש הגג לסימנא קאמרי: הזית השלישי. לוקט זיתים התחתונות לפי שאין החמה זרחה עליהן תדיר אין מתבשלים יפה ומאחר בלקיטתן ומשום הכי עוטנו בבית הבד מניחים במעטן עד שילקו שיתחדק קליפתן וישתנו מרחיזין ומנגבין בראש הגג שכשיהיו ביחד במעטן בדוחק יאל מהן מוהל ונשרו: **גמ'** מגרגרו תנו. שמיניח הזית עד שנתבשלו הגרגרים כל אורכן: או מגלגלו תנו. דהיינו נמי שמיניחו באלף עד שנתבשלו יפה כגון ביאה מגולגלת [עוקצין פ"ב מ"ו]: שמן זית. דכתבי בקרא שמת זית דן כתיב (שמות כז): מזאת. שהיו הזיתים באלף עד שהיה בהן שמן: תמרה. כשעשין אותו גרוגרות: רבי יהודה אומר לא היה טוחנו. לזית ראשון אלא כותשו: כותש. דתני במתני' מני ר' יהודה היא תוך הסל דתני במתני' אחלו לרבנן דברייתא ת"ק דר' יהודה: האי תנא. דמתני' סבר לה כר' יהודה בחדא כותשו ופליג עליה בחדא: **הגמ'** השני שבזית ראשון ראשון ראשון שבזית שני שוין. ואע"ג דשני שבזית ראשון וראשון שבשני שוין למנחות אפ"ה לא חתי בשני שבזית ראשון למנורה דהא אמרינן **גמ'** דלמנורה בעינן כתיב ולא היה כתיב אלא ראשון שבזית זית (דמתני' דכותש היא): **ר"י**

רש"י מ"כ רבינו בללחל אשכנזי ז"ל מפני שהוא סרף. מוהל בעלמא ויהיין חשיב ליה מהניתיין בדי שמנים פסולים [דמכל] מקום שמן קרי ליה: דר' חייא זריק ליה. לאנפיקין דלא [חשיב] ליה שמן כלל: עשירים מקמאין. רבי שמעון שהרי בן נשיא ועשיר היה קומטו ואוכלו. קמאן ערין: תניא יהודה אומר. שמן המור הוא אנפיקין והוא שמן זית שלא הביא שלישי: כבוש. שכבש את הזיתים בחומץ ומלח: ושל שמרים. שמן שיואל מן השמרים כמו שמוציאין יין משמרי היין שקורין רי"פ: מתני' שלשה זיתים. שלש פעמים בשנה מלקטין את הזיתים מפני שאין מתבשלים בזה אחת: ובהו שלשה שלשה שמנים. בכל פעם [ומוליא] בו שלשה מיני שמנים: הזית הראשון. כלומר פעם ראשונה שמתקטן: מגרגרו בראש הזית. נוטל ומלקט גרגרין שבראש הזית שהן מבושלים תחלה לפי שהחמה מקדרת עליהן ומבשלין: לחוך הסל. ומסתגן יולא והכלי תחת הסל שהשמן נוטל בו: רבי יהודה אומר סביבות. דופני הסל נתנו מתוכו והשמן זב דרך הדפנות ונפל לשוליו הסל ומשם מסתגן יולא ומלא שמן מזוקק שהפסולת והפתקים נדבקים בדופני הסל אבל לא יתנס בזולי הסל לפי שמתערב שמן שמרים ויוציאין ומלאה השמן עכור: זה. השמן הזב מאליו מן הסל בלא שום טעינה נקרא שמן ראשון של פעם זו: טוען בקורה. זיתים שבסל: ר"י אומר בראשונים. ולא בקורה שהקורה כפדה ומוליא את השמרים: חזר וטחן. בריחים את הזיתים שחתת הקורה וטען אח"כ בקורה: הראשון למנורה. דבעינן שמן זית זך: והשני כשר למנחות. ללא כתיב בהו זך: הזית השני. כשמתקטן בפעם שניה את הגמלאים עתה מבושלין: מגרגרו בראש הגג. מלקט את הגרגרים הסמוכים לגג דזיתים היו אלא גרוזיהם ואתן מתבשלין בשניה: הראשון. שיואל קודם טעינה כשר למנורה: הזית השלישי. מה שמלקט בפעם השלישית אין מתבשלין לעולם כל ארכין שהם הענפים שחתה הגג שאין החמה נוגה בהן: עוטנו על שם מעטן שמתאסף בו את הזיתים: עד שילקה. בלז"י בלעז: ומנגבו בראש הגג. דמתוך שמתאסף בכלי אחד ארבעה וחמשה ימים זב מאליו מהן מוהל שאינו יפה לפיכך כריד לנגבו: **גמ'** מגרגרו תנו. שיוקט גרגיר כחן וגרגיר כחן לפי שעדיין אינו מבושל: או מגלגלו תנו. שמיניחו בראש הזית נגד שהוא מבושל מאליו: ת"ש שמן זית מזהו. כלומר האומר הרי עלי שמן זית יהיה השמן שיתבשל ויתמלא שמנו בעודו בזה דקרא קא דריש משמן זית זך כלומר מבושל שיואל ממנו בלא טעינה: ומפחו אמרו הזית הראשון מגלגלו כו' וכונסו לבית הבד. אבל לא לבית הבד ממנו עד שיואל שמן הראשון על ידי סלים: פרק. פרקו מביית הבד וטוחנו בריחים וטוענו בבית הבד: זית שלישי. לא היה מבושל באלף מפני שהוא תחת הגג ואין החמה פוגעת בה: כמין תמרה. שעושה [אחרון] כרי רחב מלמטה וקצר מלמעלה: מימיו. מוחל ושרף שיואל ממנו כשדחקו זה את זה במעטן: לא היה טוחנו בריחים. שמוציא את שמריו ועכור: כותש. דתני ת"ק במתניתין: ר' יהודה היא. דתני נמי בברייתא כותשן במכתשת: תוך הסל. דתני ת"ק במתניתין אחלו לרבנן: האי. תנא קמא דמתניתין: מתני' שוין. מפרש **גמ'**: מנחות שהן לאכילה. לאכילה המזבה: (רש"י)

תוספות ואם הביא פסול מפני שהוא שרף. מוהל בעלמא ולא שמן והיכי חשיב ליה מתני' בהדי שמנים פסולים דמכל מקום שמן קרי ליה כד פירש בקונטרס ור"ת גריס במתני' ואם הביא כשר: זריק ליה. כלומר לא היה אוכלו אבל לא זרק ממש דסבין אותו שמשיר את השיער ומעדן את הבשר: שלשה זיתים. פירש בקונטרס ג' פעמים בשנה מלקטין את הזיתים לפי שאין מתבשלים בבת אחת וקשיא דבמס' פאה (פ"א מ"ה) משמע דחייבין בפאה וכל דבר שאין לקיטתו כאחד לא מחייבא בפאה

כדאי' בריש כלל גדול (שבת דף סח.) וממעט תאינה דלא נלקטין כולן כאחת אלא שזה מתבשל יותר מזה כדמפרש ואזיל ובערוך פירש כפירוש הקונטרס דבשלשה זמנים לוקט את הזיתים לפי שאין מתבשלים כולן ביחד ובגמ' דבעי מגרר תנן או מגלגל תנן פירש בערוך מגרר תנן כלומר לוקט אחד אחד אותן המבושלים או מגלגל תנן עשושה להם סימן שלא יתערבו עם אחרים ומניחם עד שיתבשלו יפה ויתרכבו כביצה מגולגלת ובמס' עדיות (פ"ד מ"ו) ומייתי לה בפי' קמא דיבמות (דף טו:) חבית של זיתים המגולגלין ובפי' אין מעמידן (ע"ז לט:) זיתי קלוסקא המגולגלין פי' זיתים הנמתקים לאכילה נקראין מגולגלין: (תוספות)

גמ' - פו - ב

גמ' שוין והא אמרת ראשון למנורה והשאר למנחות אמר רב נחמן בר יצחק מאי שוין שוין למנחות: אף [כל] המנחות היו בדין [וכו'] : תנו רבנן **שמות**

כז-כ זך אין זך אלא נקי רבי יהודה אומר כתיב אין כתיב אלא כתוש יכול יאך זך כתיב פסול למנחות ת"ל **שמות כט-מ** ועשרון סולת בלול בשמן כתיב א"כ מה ת"ל למאור אלא מפני החיסכון מאי חיסכון אמר רבי אלעזר התורה חסה על ממונן של ישראל **ויקרא כד-ב** צו את בני ישראל ויקחו אליך שמן זית זך אמר רבי שמואל בר נחמני אליך ולא לי לא לאורה אני צריך: שלחן בצמון ומנורה בדרום א"ר זריקא אמר ר' אלעזר לא לאכילה אני צריך ולא לאורה אני צריך **[מלכים א ד-ד]** ויעש לבית חלוני שקופים אטומים תנא שקופין **[מבניים]** ואטומים **[מבחוץ]** לא לאורה אני צריך **ויקרא כד-ג** מחוץ לפרכת העדות באהל מועד עדות הוא לכל באי עולם שהשכינה שורה בישראל ואם תאמר לאורה אני צריך והלא כל ארבעים שנה שהלכו ישראל במדבר לא הלכו אלא לאורו אלא עדות הוא לכל באי עולם שהשכינה שורה בישראל מאי עדותה אמר רבא זה נר מערבי שנותנין בה שמן כנגד חבורתיה וממנה היה מדליק ובה היה מסיים: **מתני'** מאין היו מביאין את היין קדוחים ועטולין אלפא ליינ שניה להן בית רימה ובית לבן בהר וכפר סיגנא בבקעה כל ארצות היו כשרות אלא מיכן היו מביאין אין מביאין לא מבית הזבלים ולא מבית השלחים ולא ממה שנוזע ביניהן ואם הביא כשר אין מביאין הליסטיון ואם הביא כשר אין מביאין ישן דברי רבי וחכמים מכשירין אין מביאין לא מתוק ולא מעושן ולא מבושל ואם הביא פסול ואין מביאין מן הדליות אלא מן הרגליות ומן הכרמים העבודין ולא כונסין אותו בחצבין גדולים אלא בחביות קטנות ואינו ממלא את החבית עד פיה כדי שיהא ריחו נודף אינו מביא מפיה מפני

רש"י גמ' שוין. בתמייה דקתני השני שבראשון והראשון ששני שוין והא אמרת ראשון למנורה והשאר למנחות דהשני שבראשון היו ראוי למנורה וראשון ששני ראוי למנורה והיכי הוה שוין: למנחות. מה הלמנו לומר. זך וכתיב למאור: מפני החיסכון. לא בעינן זך וכתיב למנחות כמו לנרות דהכי נמי כשרות אפי' אינו וכתיב לפי שהמנחות הן מרובות וזריכות שמן הרבה ואילו היה כריך לחזור במנחות נמי אחר זך וכתיב כמו למנורה היו מפסידיהם שהיו לוקחין אותה ביוקר: שלחן בצמון ומנורה בדרום. והמזבח ביניהם לידע שלח לאורה אני צריך: שקופים. מבפנים שהמקופין של חלונות היינו כר שבהלון היו מבפנים והרוחב שבהלון מוחזר כלפי חוץ להאיר אורה לעולם: ממנה היה מדליק. האחרות ובה היה מסיים כדקתן **(תמיד דף לג.)** בא ומלא שתי נרות מזרחיות דולקים שמנורה הייתה עומדת מזרח ומערב מכבה האחת שבכל מזרח ומדשנה ומניח האחת שבכל אורה שבמזרח הוא נר מערבי ומניחה דולקת עד לערב ומדליק האחרות שכבו בשחר ומטיבו וזרק מה ששאר מן השמן ומן הפחילה לחוץ ונתון זה שמן ופחילה ומדליקה כדי לקיים בה מצות הדלקה ומסיים בה הדלקה שהיה מדליקה בהר כל הנרות: מתני' הלסטיון. שנתפסו העגבים בחמה יותר מדאי: מעושן. כשהיו העגבים מרים היו מעשנין אותן כדי למתקן או מבשלין אותן: לא מתוק. כשהוא מתוק מחמת עממו כדמפרש בגמ' ענין אחר תירוש שלח עברו עליו ארבעים יום: מן הדליות. שקורין טרייביל"ש לפי שאין יינו יפה: אלף מן הרגליות. יין שגדל בגפנים נמוכים שהוא יפה: העבודים. מפרש בגמ': לא היו כונסין אותה בחצבין גדולים. לפי שכשהיו מסתפקין ממנו על יד היו החביות מתרוקים ומתקלקל היין: כדי שיהא ריחו נודף. שכשהיא חסירה קימעא היין נודף יותר מכשהיא מלאה:

רש"י מ"כ רבינו בללאל אשכנזי ז"ל גמ' שוין והא אמרת ראשון למנורה והשאר למנחות. והיכי קתני השני שבראשון והראשון ששני שוין והא ראשון ששני כשר למנורה: שוין למנחות. דקיימא לן בכל דוכתי מבחר נדריך דמן המובחר יבא וה"ק הראשון ששני והשני שבראשון שוין אשם יש לו מנחה להביא ויש לו משתהוין מאחיה שיראה יבא אל אשם יש לו משלישי שבראשון ומראשון ששני יבא מנחתו מראשון ששני שהוא מובחר: אין זך אלף נקי. כגון אורה שיוצא בלא טעינה בסלים ואפי' נטחנו והייתה בריחים: אלף כהוש. לא יהא טחון בריחים אלף כהוש במכתשה: יכול יהא כהוש זה פסול למנחות. האויל וכתיב למאור: א"כ. דאף למנחות כשר: מה ת"ל למאור. לומר לך למאור יהא כהוש אלף למנחות אפי' [אינו כהוש] כשר: מפני החיסכון. למנחה שכיח כל יומא טובא ואיכא חסרון אי מהדר בהר כתיב אלף נרות ליכא שמן כולי האי אלף ששקה לוגין ויחזי בכל יום חזי לוג לכל נר: מאי חיסכון. כלומר מאי איכפת בחסרון: התורה חסה כו'. ומשכחת לה בנגעו בתים ב"כ דכתיב ופנו את הבית בטרם יבא הכהן וגו' על מה התורה חסה אם על כלי עץ וכלי שטף יש להם טהרה במקוה אלף על כלי חרס שאין להם טהרה במקוה חסה תורה ואמרה לפנותם שלא יעמא ושוב אין תקנה: אלף. לר' לוגן ולהראות חיבתך לפני: ולא לי. בשבילי שלח לאורה אני צריך ולא לאכילה אשם הייתי צריך הייתי ומאור] ליתן שלחן סמוך למנורה כמנהג העולם: שקופים מבחוץ. רחבים מבחוץ: ואטומים מבפנים. ופיהם אטום וקצר מבפנים דרך כוהל אבנים כשעושין חלון מרחיבין אותה מבפנים שמפעים עובי הכוהל מכל כד כדי שלא יסתם ועובי הכוהל את האורה מלפניו לר' לוגן אלף הכוהל היה קצר מבפנים ומרחיב והולך לר' לוגן כדי שיהא אורה וואור] מהיכל שהאיר לעולם כי לא לאורה אני צריך: עדות הוא. המנורה לקמן מפרש מה הוא העדות: נר מערבי. נר אמרעו היה פונה פיו לר' לוגן מערב וכל שאר הנרות היה פיהם כלפי נר מערבי כדלמרינן בפ' שתי הלחם ולהכי קרי ליה נר מערבי: כמדת חבורתיה. חזי לוגן דכתיב מערב עד בקר תן לה מדותיה שהאיר דולקת והולכת מערב עד בקר ושיעור חכמים חזי לוגן דקתני לקמן בפ' שתי הלחם וממנה היה מדליק. כלומר ממנה מתחיל הדלקה שאותה היה מדליק תחילה מערבי: ובה היה מסיים. ההטבה בבקר שאותה היה מטיב אחרון לפי שכל בקר מלא אורה דלוק והשאר מלא אורות שבו ופעמים שהיה דולק כל היום ומדליק ממנו כל שאר הנרות שבבקר היו סוף כבות חוץ מנר מערבי ומטיבין ומנערין מן הדשן כדכתיב בבקר בבקר בהטיבו את הנרות ונר מערבי דולק כל היום ולערב היה מדליק ממנה שאר הנרות: מסיים. ללאחר הדלקות שאר נרות היה מכבה אותה ומטיבה ונתון זה שמן: מתני' קורחיים ועטולין. מקומות הן: מאין היו מביאין יין. לנספכים: הלסטיון. יין מתוק מחמת השמש שהיו חולין את העגבים להשמש: ישן. משל אשהקדי: מתוק. היינו מאלו ולא מחמת השמש ל"א תירוש שלח עברו עליו ארבעים יום: מן הדליות. מן הגפנים המודולות על גבי כלונות וסורים טלפרייביל"ש: אלף מן הרגליות. שקופות על גבי הרקע לר' לוגן בני אדם שאין מודלות: העבודים. חפורים: חכמים גדולים. פוגמים טעם היין: וואינו ממלא את החבית. כשחבית מלאה יוצא ריחה לחוץ ואינה נודף: הקמחין. לובן היין שקורין קהל"ש בלע"ז: (רש"י)

תוספות שוין למנחות. אבל למנורה אינן שוין דאין זך אלא נקי והראשון לעולם נקי ומירוש הקונטרס עיקר דאי כדפרישית מרישא שמעין הראשון למנורה והשאר למנחות: לא לאכילה אני צריך ולא לאורה אני צריך. יש מפרשים מדנותן שולחן בצפון ומנורה בדרום ולא לצד מערב ששם שכנה וליטא דלאו לאמקי לצד מערב קאתי וכי מימשכי נמי לצד מערב אפשר שיתנן זה לצד צפון זה לצד דרום ומחצי הבית ולפנים היו מונחים כדאמר לקמן בפ' שתי הלחם (דף צא:): ואיכא למ"ד מזרח ומערב ואיכא למ"ד צפון ודרום מונחין ופי' הקונטרס עיקר דדייק מדשולחן בצפון ומנורה בדרום ומזבח היה באמצע שמע מינה לא לאורה אני צריך ולא לאכילה דאם הייתי צריך הייתי נתן מנורה סמוך לשולחן כנוהג שבעולם: מחוץ לפרכת העדות יערך כו'. בפרק במה מדליקין (שבת כב:): גרסי' וכי לאורה הוא צריך והלא כל אותו ארבעים שנה שהלכו ישראל במדבר לא הלכו אלא לאורו כו' ומפרש ר"ת דאזרחן קאי וכי לאורה הוא צריך אהרן והלא כל אותו ארבעים שנה שהלכו ישראל במדבר לא הלכו אלא לאורו של עמוד האש כדאיתא בבבלי דמלאכת המשכן מסתכל בטפחיו ורואה בו בחבית ורואה מה שבתוכה ובתורת כהנים בפר' אמור אל הכהנים גרסינן וכי צריכין לנו והלא כל אותם ארבעים שנה שהלכו ישראל במדבר לא הוצרכו לנו שנאמר כי ענן ה' על המשכן ומיהו סוגי' דשמעתין משמע דאשכחיה קאי וקשיא דה"ל למימר כל העולם כולו לאורו של מקום היו הולכים: ממנה היה מדליק. כלומר ממנה מתחיל ההדלקה שאותו מדליק תחילה בערב ובו היה מסיים ההטבה בבוקר שאותו מטיב אחרון לפי שכל בוקר מוצא אותו דולק והשאר מוצא שכבה ופעמים שהיה דולק כל היום כולו ומדליק ממנו שאר הנרות שבבוקר היו כולם כבות חוץ ממנו ומטיבו שמנערו מן הדשן כדכתיב בבקר בבקר בהיטיבו את הנרות וגו' ונר מערבי שדולק כל היום לערב היה מדליק ממנו שאר הנרות כפ' בקונטרס וזה היה קודם שמת שמעון הצדיק שהיה נר מערבי דולק כל היום כו' כדאמר בריש סוף בקלפי (יומא לט) כל ארבעים שנה ששימש שמעון הצדיק היה נר מערבי דולק מכאן ואילך פעמים דולק פעמים כבה והיה צריך ליתן בה שמן בשחרית שתהא דולקת עד הערב להדליק בה השאר והכי תנן במסכת תמיד פרק ראשון אמר להן הממונה קמא (דף ל:): נכנס ומצא שתי נרות מזרחיות דולקות ממשן את השאר ומניח את אלו פירוש שתי נרות מזרחיות מניח עד לאחר דם התמיד כדנפקא לן מקרא בפרק שלישי דיומא (דף לג.) סידור מערכה משמיה דגמרא וקא סבר האי תנא כמ"ד לקמן בפרק שתי הלחם (דף צא:): מזרח ומערב היו מונחין והדר קתני מצאו שכבה פירוש דהיינו לאחר שמת שמעון הצדיק שלא היה הנס רגיל מדשנו ומדליקין מן הדולקין פירוש ומשים חצי לוג שמן שתהא דולקת עד הערב להדליק ממנה את השאר ואחר כך מדשן את השאר דהיינו הטבת חמש נרות ובפרק החלו עוליים קתני נכנס ומצא שתי נרות מזרחיים דולקים מדשן את המזרחי ומניח את המערבי דולק שממנו מדליק את המנורה בין הערבים מצאו שכבה מדשנו ומדליקין ממזבח העולה ובפרק במה מדליקין (שבת דף כב:): פירש בקונטרס דנר מערבי היה מטיב בין הערבים ואותו את הישנה בידו או היה מניחה בבלי עד שהיה נתון שמן ופתילה ומדליקה ומדליק ממנה את השאר והקשה רבינו תם אם אפשר לעשות כך מאי קפרידן התם והא הכא כיון דקביעי נרות לא סגי דלא למישקל ואדלוקי וקשיא למאן דאמר (שבת דף כב:): אין מדליקין מנר לנר מאי קושיא הרי באותה שעה יכול להדליק את כולן דמאחר שהוציא פתילה ישנה מן הנר שבמנורה אין בו משום מצוה ויש לומר דלא אפשר לעשות כן משום דדרשינן בתורת כהנים להעלות נר תמיד שצריך שיהא נר קבוע להדליק שאר נרות ואיזה זה נר מערבי ויב"א פירש דבעוד שהישנה דולקת בנר מערבי היה מדליק ממנה את השאר על ידי פתילות ארוכות ושבו מדשן את זו ונתן בה שמן ופתילה חדשה ארוכה ומדליקה מן השאר והיינו ובה היה מסיים ההדלקה והיינו עדות שהיה מדליק ממנה מאותה שהדולקה אמש את השאר כל ימי שמעון הצדיק ולישנא דמתני' דתמיד משמע כדבריו מדקתני שממנו מדליק המנורה בין הערבים ואפשר במה שמדליקה שחרית ממזבח העולה ואין ממתניין עד הערב שידליקה ממזבח העולה ואח"כ ידליק ממנה את השאר משום דכתיב תמיד דבעינן שתהא המנורה דולקת תמיד ואם הטענה תלוי בכך א"כ לפירוש הקונטרס קשיא דבשעה שאוחז הישנה בידו אין שום נר דולק במנורה ושמה הא דתקון הכי היינו טעמא שלא לשנות ממכות שהיה בשעה שהנס קיים בימי שמעון הצדיק: (תוספות)

דף פז

הקמחין ולא משוליה מפני השמרים אלא מביא משלישה מאמצעה כיצד הוא בודק הגזבר יושב והקנה בידו זרק הגיר הקיש בקנה רבי יוסי בר' יהודה אומר שיש בו קמחין פסול שנאמר **[במדבר כח-לא]** תמימים יהיו לכם ומנחתם תמימים יהיו לכם ונסכיהם: **גמ'** אין מביאין לא מתוק ולא מבושל ולא מעושן ואם הביא פסול הוא קתני רישא אין מביאין את הליסטיון ואם הביא כשר אמר רבינא כרוך ותני רב אשי אמר חוליא דשימשא לא מאיס חוליא דפירא מאיס: אין מביאין יין דברי רבי וחכמים מכשירין: אמר חזקיה מאי טעמא דרבי אמר קרא **[במדבר כח-יד]** לכבש יין מה כבש בן שנתו אף יין בן שנתו אי מה כבש בן שתי שנים פסול אף יין בן שתי שנים פסול וכי תימא הכי נמי והתניא אין בן שתי שנים לא יביא ואם הביא כשר מאן שמעת ליה דאמר לא רבי וקאמר אם הביא כשר אלא אמר רבא היינו טעמא דרבי דכתיב **[משלי כג-לא]** אל תרין יין כי יתאדם: אין מביאין לא מן הדליות כו': תנא כרמים העבדים פעמים בשנה: רב יוסף הוה ליה קרנא דפרדיסא דרפיק ביה טפי ריפקא ועבד תמרא דדרי מיא על חד תרין: לא היו כונסין אותן בחבצין גדולים: תנא חביות כדיות לודיות ובינוניות אין מניחין אותן שתיים שתיים אלא אחת אחת: כיצד בודק גזבר יושב וקנה בידו זרק הגיר הקיש בקנה: תנא זרק הגיר של שמרים גזבר הקיש בקנה ולימא ליה מימר מסייע ליה לרבי יוחנן דאמר רבי יוחנן כשם שמנה מאותה שהדולקה אמש את השאר כל ימי שמעון הצדיק ולישנא דמתני' דתמיד ר' יוחנן הקדישו מהו שילקה עליו משום בעל מום כיון דפסול כבעל מום דמי או דלמא אין בעל מום אלא בבהמה תיקו: ת"ר אלים ממואב כבשים מחברון עגלים משרון גוזלות מהר המלך ר' יהודה אומר מביאין כבשים שגבהן כרחבן אמר רבא בר רב שילא מ"ט דר' יהודה דכתיב **[ישעיה ל-כג]** ירעה מקנך ביום ההוא כר נרחב: כתיב **[ישעיה טב-ו]** על חומותיך ירושלים הפקדתי שומרים כל היום וכל הלילה תמיד לא יחשו המזכירים את ה' אל דמי לכם מאי אמרי הכי אמר רבא בר רב שילא **[תהילים קב-יד]** אתה תקום תרחם ציון רב נחמן בר יצחק אמר **[תהילים קמו-ב]** בונה ירושלים ה' ומעיקרא מאי הוה אמרי אמר רבא בר רב שילא **[תהילים קלב-ג]** כי בחר ה' בציון אוה למושב לו:

רש"י קמחים: שקויין"ש: כיצד בודק. לידע אם היין יפה: גזבר יושב וקנה בידו. ורואה כשהו מוליח היין מן נקב החבית: זרק הגיר. שהתחיל ללאת אותו לכן שתחת היין שפך על השמרים: הקיש. הגזבר על גבי הכד וסותם זה מיד וזה היה סימנו שלא היה רואה לנדר כל זמן שמוציאין היין: שנאמר תמימים יהיו לכם. ואם היו בו קמחים היו כבעל מום: גמ' כרוך ותני. אין מביאין הליסטיון לפי שאין מביאין לא מתוק וכו' ואם הביא פסול: רב אשי אמר. לא תכרוך הליסטיון כשר דהויא חוליא דשמשא ולא מאיס אבל מתוק מחמת הפיורי מאיס והיינו דקתני פסול: מאן שמעת ליה דלמחר לא יביא רבי. דקתני במתניתין דברי רבי והא כדכתיב דקתני לא יביא וע"כ רבינו וקתני (בהא דכתיב) אם הביא כשר והיכי מ"ל ה"י פסול: היינו טעמא. שאין מביאין דכתיב אל תרין יין כי יתאדם ללא הוא חסוד יין אלא לזרם ופנה ראשונה יש בו עיקר אדמומית טפי לא ולזרם מאוס דלכבש דמי יין: העבדים. חפורים פעמיים: רפיק ליה טפי ריפקא. שחפרו פעמיים: ודמי מיל על חד תרין. שהיה יכול למרוגו כמים כפלים מיון אחר דיון דלמחר דרי על חד לתתא וזהו מקבל על חד ששה והיינו על חד תרין דיון אחרי: כדיות לודיות בינוניות. כמים בינוניים של לוד: אין מניחין את הכדים שמים. זו על גב זו: שגובהן כרחבן. שהיו רחבים מרוב שמנות כמו שגובהיהם והיינו כר נרחב: שומרים. מלאכים: תמיד לא יתקן. מאי אמרי הגן שומרים: ומעיקרא. קודם שחרכו: הוה אמרי כי בחר ה' בציון. אף לנחוד ללא עתוים המלאכים להיות שומרים וזמור כי בחר ה' בציון:

רש"י מכ"י רבינו בללאל אשכנזי ז"ל משליטה. של חביתן שעושה וברא דפנותן החבית: והקנה. ואמתן המדה: זרק הגיר. כשהגיר של שמרים יוצא מן היין: והקיש בקנה. הקיש הגזבר וקנה את מולא היין ורומז לו שיתן הברזל וכל היה מדבר לפי שהדבור רע ליון: תמימים יהיו לכם ומנחתם. פרט לכובל שהתלפיה ושעלה בו אבק: והא אמרת רישא. דהליסטיון אם הביא כשר והדר תני במתוק אם הביא פסול: כרוך ותני. הליסטיון ומתוק בהדדי ותנא בתריווייהו אם הביא פסול: אף יין בו שתי

שנים פסוק. אף בדיעבד: אל תרעו יין כי יתאדם. אלמלא בשעת אדמימות מובחר הוא וקיס לן כשעברה שנתו עוברת אדמימות ואינו אלוס כל כך כשנה ראשונה: טפי ריפקא. חופרו פעם יתירא כלומר פעמיים בשנה: ודלא מילא על חד הרין. ביון דהיינו על חד שיתא מילא: כדיות. חביות קטנים ככדים: לודיות. וביטיות. שפוקין בלוד: איו מניחין אותן שהים שמים. זו כלל זו שמה יתקלקל אחת והרעה חכמה ותתקלקל גם היא: כשם שהדיבור יפה לבשמים. דלמרינן בכריתות גבי פטוס הקטורת כשהוא שוקק אומר הדק היטב: חילום. בני שמי שנים: כשמים. בני שנה: גוזלות. חורים ובני יונה: שגבהן כרחבן. שיהא רחבין מרוב שמנן ל"א [רחבים] גרסינן שיהא גביהם רחבין: כר נחב. כרים רחבים: כר. כשם: מאי אמרי הגך שומרים דכתיב לא יתקו: ומעיקרא. קודם החורבן: מאי תוי אמרי. כי בחר ה' בליון אוה למושב לו: (כ"ז)

תוספות הליסטיין. יין ענבים שנתמתקו בשמש כדמוכח בגמ' דמוקי לה בחוליא דשמשא ומיהו לא כמו שפי' בקונט' שתולין הענבים לשמש דהא בפרק המוכר פירות (ב"ב צ:): קתני בברייתא יין הליסטיין ושל צמוקין אלא במחור בעודן בגפן נמתקו בשמש: מתוק. לשון אחר פי' בקונטרס תירוש שלא עברו עליו ארבעים יום ולא יתכן דהא הכא קתני ואם הביא פסול ובפרק המוכר (גם זה שם). תני רבי חייא יין מגיתו לא יביא ואם הביא כשר ונראה כלשון אחר שפי' מתוק היינו מאליו ולא מחמת השמש: כרוך ותני. להכשיר קאמר כדמוכח סוגיא דהמוכר פירות (ג"ז שם). דהליסטיין כשר ואע"ג דאיצטריך ליה לתנא למיתני הליסטיין ומתוק לא משמע ליה לבינא לחלק בין זה לזה: כשם שהדיבור יפה לבשמים כו'. בפרק קמא דכריתות (דף ו:ו) קאמר רבי יוחנן איפכא גבי קטורת דתני' כשהוא שוקק אומר היטב הדק וקאמר מסייע ליה לרבי יוחנן דאמר כשם שהדיבור רע ליון כך דיבור יפה לבשמים משום דכי קאמר רבי יוחנן בנסכים קאמר להו כי היכי דקים לן בקטורת שהדיבור יפה לבשמים כך הדיבור רע ליון וכי קאי בקטורת קאמר להו כי היכי דקים לן בנסכים שהדיבור רע ליון כך הדיבור יפה לבשמים: שגובהן רחבים גרסינן ולא שגובהן כרחבן כדאשכחן רוחבו מיייתי קרא דכתיב כר נרחב ובבראשית רבה אמר דכבשים של תמיד דהיו כל כך גבוהים שאוכלים על גבי ארזים וכשהיו מרכיבין אותן על הגמלים

הגמלים	רגלי	הכבשים	נגרין	לארץ:	(תוספות)
--------	------	--------	-------	-------	----------

פרק עשירי - שתי מדות

מתני' שתי מדות של יבש היו במקדש עשרון וחצי עשרון רבי מאיר אומר עשרון וחצי עשרון מה היה משמש שבו היה מודד לכל המנחות לא היה מודד לא בשלשה לפר ולא בשל שנים לאיל אלא מודדן עשרונות חצי עשרון מה היה משמש שבו היה מודד חביתי כהן גדול מחצה בבקר ומחצה בין

הערבים: **גמ'** תניא היה ר' מאיר אומר מה תלמוד לומר **[במדבר כה-כט]** עשרון עשרון לכבש האחד מלמד ששתי עשרונות היו במקדש אחד גדוש ואחד מחוק גדוש שבו היה מודד לכל המנחות

רש"י מתני' שתי מדות. ר"מ אומר עשרון עשרון. דשני כלים היו שם כל אחד מחזיק עשרון: ולא היה מודד. לפר בכלי שמחזיק שלש עשרונות אלא מודד שלש פעמים בעשרון: גמ' אחד גדוש. שלש היה בו עשרון א"כ גודשן: ואחד מחוק. שהמחוק היה גדול כל כך שקשהיה מחוק היה בו עשרון:

רש"י מ"כ רבינו בצלאל אשכנזי ז"ל לא בשל שלשה לפר. למנחת נסכים של פר דכתיב ביה שלשה עשרונים לפר האחד לא היה מודד במדה אחת שהיא מחזקה שלשה עשרונים אלא היה שם מדה מעשרון: מדו עשרונות. עשרון עשרון פני ע"ג במתני' בו היו מודדין לחביתי כה"ג: גמ' אחד גדוש. שהיה קטן ולא היה מחזיק כשהוא גדוש אלא כשיעור חביו המחוק ולהכי אחד גדוש ואחד מחוק דר"מ ס"ל גמרא דשתי מדות של עשרונות היו בצבור ואי שניהם שוין הויא ליה מדה אחת: (כ"ז)

תוספות מתני' שתי מדות. אחד גדוש ואחד מחוק. תימה גדול דר"מ דריש לה מקרא דכתיב עשרון עשרון לכבש האחד ובקונטרס פי' דר"מ ס"ל גמרא דשתי עשרונות בצבור: גדוש שבו היה מודד לכל המנחות. איפכא לא רצו לעשות למדוד בגדוש לחביתי כ"ג שלא ישפך הסלת לארץ כשחוצהו: (תוספות)

ב - פז דף

מחוק שבו היה מודד לחביתי כהן גדול וחכמים אומרים לא היה שם אלא עשרון אחד שנאמר **[במדבר כה-ד]** ועשרון אחד לכבש האחד א"כ מה ת"ל עשרון עשרון לרבות חצי עשרון ור"מ חצי עשרון מנא ליה נפקא ליה מועשרון ורבנן וי"ו לא דרשי ורבי מאיר האי ועשרון אחד לכבש האחד מאי עביד ליה ההוא שלא ימדוד לא בשל שלשה לפר ולא בשל שנים לאיל ורבנן נפקא להו מנקודו דתניא אמר ר' יוסי למה נקוד וי"ו שבאמצע **[במדבר כה-ד/ט]**

את מי אביא תחתיו אלא מדה יתירה של לוג ומחצה היתה שם שבו היה מודד לחביתיו כהן גדול לוג ומחצה בבקר לוג ומחצה בין הערבים אמרו לו חצי לוג היתה שם ואפשר לשער בחצי לוג אמר להם אף לדבריכם [חצי לוג] ולו לא יעשה רביעית היתה שם ואפשר לשער ברביעית אלא זה הכלל היה במקדש כלי שמשמש מדה זו אינו משמש מדה אחרת: (ר' אלעזר בר' צדוק אומר שנתות היו בהין וכו'): מאי איכא בין רבי מאיר לרבי יהודה אמר ר' יוחנן בירוצי מדות איכא בינייהו למאן דאמר ממטה למעלה קסבר בירוצי המדות נתקדשו ורביעית יהיב ליה רחמנא למשה ואמר ליה שער דקא עיילי להו בירוצין למאן דאמר ממעלה למטה קסבר בירוצי מדות לא נתקדשו והין יהיב ליה רחמנא למשה ואמר ליה שער בהא דקא נפקי בירוצין אביי אמר דכולי עלמא בירוצי המדות איכא למימר נתקדשו ואיכא למימר לא נתקדשו והכא במלאים קא מיפלגי מאן דאמר מלמעלה למטה קא סבר מלאים שלא יחסר ושלא יותיר ומאן דאמר ממטה למעלה מלאים שלא יחסר אבל יותיר מלאים קרינא ביה אמר מר רבי שמעון אומר לא היה שם הין שפיר קאמר להו ר"ש לרבנן ורבנן הוה הין דעבד משה לשמן המשחה דכתיב [שמות ל-כד] ושמן זית היה מר סבר כיון דלדורות לא היה צריך לפי שעה הוא דעבדיה ואיגנו ואידך כיון דהוה הוה אמר מר ואת מי אביא תחתיו לא סגיאל דלא מעייל כדאמר רבינא גמירי שתי סמיכות בציבור הכא נמי גמירי דשבע מדות של לח היו במקדש ר' אלעזר בר' צדוק אומר שנתות היו בהין ולית ליה שבע מדות לית ליה ואי בעית אימא מאי שבע מדות שבע מדידות: **מתני'** רביעית מה היתה משמשת רביעית מים למצורע ורביעית שמן לזיזר חצי לוג מה היה משמש חצי לוג מים לסוטה וחצי לוג שמן לתורה ובלוג היה מודד לכל המנחות אפילו מנחה של ס' עשרון נותן לה ס' לוג ר' אלעזר בן יעקב אומר אפילו מנחה של ס' עשרון אין לה אלא לוגה שנאמר **ויקרא יד-בא**] למנחה ולוג שמן ששה לפר וארבעה לאיל ושלושה לכבש שלשה

ומחצה למנורה חצי לוג לכל נר: **גמ'** יתיב רבי וקא קשיא ליה רביעית למה נמשחה אי מצורע

רש"י אח מי אביא תחתיו. להשלים שבעה מדות: ואפשר לשער בחצי לוג. שלשה חלחי לוגין בצוקר ושלשה צעריב: ואפשר לשער ברביעית. דל' רביעית הוה לוג: חלח. לפיכך כל היה משער לחביתיו בשלשה חלחי לוג וכל חלחי ברביעית דזה הכלל היה במקדש וכו' ור' אלעזר בר' ר' צדוק לית ליה זה הכלל: ביצוי המדות. דכשמתמלאים את הכלי ביותר טפל מן המשקה שבתוכו לדופני הכלי ואיך ואיך וכשמעירין אותו מהרה לתוך כלי אחר טפל המשקה בתוכו ואם לאו טפל לחרץ: איכא בינייהו. בר' יהודה דאמר מלמעלה למעלה קסבר ביצוי המדות נתקדשו כיצד דרביעית יהיב ליה רחמנא למשה מסיני ואמר ליה שער ברביעית את האחרים וימדוד שני רביעית ויעשה מהם חצי לוג וסב לוג וכו' עד הין ושער אותו הין כ"כ גדול שיכנסו ביצויין של כל חלו מדות דביצויין נתקדשו וכשארם מערה שני כלים קטנים בכלי המחזיק שניהם יכול לשופכו לאלתר כולו בגדול עם הביצויין וכן השני הלכך כריך הגדול המקבל שניהם להיות גדול כל כך שיקבל אותם ואת ביצוייהם הילכך נתקדשו: ומ"ד ממעלה למטה קסבר ביצוי המדות לא נתקדשו והין יהיב ליה רחמנא למשה ואמר ליה שער ממנו את האחרים חצי ההין ושלישית ההין ורביעית ההין וכיון לרכיך לשפוך ממנה גדולה לחלקם לשני כלים אין יכול לשפוך בבה אחת עם הביצויים לפי שאי כל גדול חלו כלי קטן וכריך לשפוך על יד ומתוך שממעטין נחסרין הביצויין מה שקף על הכלי כל שעה ולא היו שם ביצויין והיינו דנפקי ביצויין וכיון דלא הוה ההם ביצויין לא נתקדשו: איכא למימר נתקדשו ואיכא למימר לא נתקדשו כו'. כדמפרשין הים: במלאים קמיפלגי. דכתיב (במדבר ז) שניהם מלאים סולת וה"ה בשאר כלי מאן דאמר ממעלה למטה קסבר מלאים דזוקא דחלו קרא במזמק שהוה כלי לח שלא יחסר ולא יותיר חלח ההין מחלק בתוך שני חלחי ההין מלמעלה למטה קסבר שחייבין בקלבו ממש הכרע לשני חלחי שקל: ז' שני קטנים דשני חלחיין יב וזו יתיר כל שהוה מבשלים כדאמרי' (שקלים דף ג.) לענין שנים ששוקלין שקל שלם ביצויין שחייבין בקלבו ממש הכרע לשני חלחי שקל: ז' מדידות. אבל אפשר לנשות כולם בכלי אחד: מתני' רביעית מה היתה משמשת. השתא קהשיב ממטה למעלה (דכתיב בה מים חיים): חצי לוג. דהיינו ב' רביעיות: רביעית מים למצורע. דכתיב (ויקרא יד) על מים חיים במים שיהא דם כפור ניכר בהן שיעבו חממים רביעית: שמן לזיזר. משום לזיזר היתה בה' ב' ידות כמאה שבתורה חלות ויקיין ולא היה כריך חלח רביעית לוג: חצי לוג לסוטה. הלכתי גמירי לה: גמ' רביעית למה נמשחה. שכל כלי המקדש נמשחו בשמן המשחה: אם בשביל רביעית מים

רש"י מכו' רבינו בכלל אשכנזי ז"ל אח מי אביא תחתיו. להשלים שבע מדות: ביצוי המדות. (המלך גודש) כשמודדו יין וממלח כלי ביותר יש בו ביצויין ואם מיד מערה בכלי גדול נמלאו ביצויין בתוכו ואם לאו טפל לחרץ מלאיהו: [למ"ד] ממטה למעלה. דחשיב רביעית בראשון: קסבר ביצוי המדות נתקדשו ורביעית יהיב רחמנא למשה ואמר ליה. [משתי] אלה עשה חצי לוג ומשתי חצי לוג וכו' הין: שער דעיילי בהו ביצויין. שיהא החצי לוג גדול שיכנסו בו שתי רביעיות וביצוייהן דכשתמלא הכי הוא שהמערה כלי קטן של רביעית לתוך כלי גדול כגון חצי לוג ביצוייה נטפלין לתוכה ואינו נשפכין לחרץ: ור"מ דחשיב הין ברישא קסבר לא נתקדשו והין יהיב ליה רחמנא למשה ואמר לו לעשות ממנו חצי ההין ושלישית ההין וכן הדרך שהמערה כלי גדול כגון הין למלאות כלי קטן כגון חצי ההין ביצוייהו נשפכין לחרץ אלמלא ה"ה ליה שער דיפקו הביצויין: במלאים קא מיפלגי. ודכתיב [שניהם מלאים סולת וה"ה לכל המדות דקרא מאן דחשיב הין ברישא קסבר מלאים שלא יחסר ושלא יותיר הלכך יעשה הין מלומס וממנו יצויין שאר המדות [למדת] הין דלא אפשר לעולם שלא יהיו שתי מדות קטנות כשמודדו לתוך אחת גדולה יתחייב עליה (מפני) [משפין] האופיא הגדולה כשמעירין שני כלים בתוך כלי אחד אבל כשמודדו בהן את חצי ההין שופך מן הין לחצי ההין צנחה הין כחן אופיא: קסבר מלאים שלא יחסר. אבל אם הותיר מלאים קרינן ביה: שפיר קאמר להו ר"ש לרבנן. וכו' מה היה ההין משמט: כדאמר רבינא. לקמן בהאי פירקא: שבע מדידות. בתוך כלי אחד דשנתות היו בהין: מתני' רביעית מים למצורע. כדכתיב ושהט את הכפור האחת אל כלי חרס וגו' ואמרי' במס' [נזיר] [סוטה] [דף ט"ז ע. ב] מים שדם כפור ניכר בהם וכמה הם רביעיות: רביעית שמן לזיזר. כדאמר בפ' התורה ללחם נזיר: חצי לוג מים לסוטה. כדאמרי' במסכת סוטה [דף ט"ז ע"ב] חצי לוג מים היה ממלח מן הכיור: וחצי לוג שמן לתורה. משום נמי בהאי פירקא: ששה לוגין לפי דהיינו חצי ההין כדכתיב כלול בשמן חצי ההין גבי מנחת סככים כפרשה שלח לך: וארבע לזאב. דהיינו שלישיית ההין: ושלשה לכבש. רביעית ההין דהין ז' ב' לוגין: כלוג היה מודד. שמן לכל המנחות: ואפי' מנחה של ס' עשרון. והא דנקט ס' עשרון דס' עשרון מתנגד אדם בכלי אחד וטפי מהכי לא כדמפרש בפ' המנחות והנסכים: ששה לפר. ששה לוגין יין לנסכי הפר והוא הדיו לשמן: גמ' (רש"י)

תוספות אף לדבריכם חצי לוג [ולוג] לא יעשה שרביעית היתה שם. ורבנן סברי דלא דמי כמדה של לוג ומחצה לא צריכה אלא לחביתין אבל חצי לוג צריך למילי טובא לסוטה לתורה ולמנורה: בירוצי מדות נתקדשו. למאן דאמר לא נתקדשו ניחא הא דאמר לקמן [דף ז. ע. ב] מותר נסכים לקיף מזבח ומפרש רבינו חיים בר' יוסי בירוצי מדות דיש לחן פדיון ולוקחין ממתן נסכים כבשים לעולה ומקיצין אותו אבל למאן דאמר נתקדשו קשיא הא אין להם פדיון ויש לומר דמיירי בנסכי צבור ולב בית דין מתנה עליהן כדמפ' בירושלמי דשקלים ומיהו אם לנו מיפסלי בלינה כדאמרינן לקמן דלענין הכי לא מתנו ומדמיפסלי בלינה נמי יש לדקדק דקסבר בירוצי מדות נתקדשו ואם תאמר ונגזר שמה יאמרו מוציאין מכלי שרת לחול כדגזרינן התם לר' יוסי בלח בדבעק ולעיל בפ' התורה [דף עט: ו] ויש לומר דהכא לא גזרינן דאמרינן לפשטייהו בירוצין לא נתקדשו: ומאן דאמר מלמעלה למטה קסבר מלאים שלא יחסר ולא יותיר. הלכך יעשה הין מצומצם וממנו יצויין שאר המדות ומאן דאמר רביעית ברישא ומרביעית יעשה שאר המדות עד הין ואי אפשר לעולם שלא יהו שתי מדות קטנות כשמודדו לתוך אחת גדולה שלא יהו יתירות עליה מפני האופיא הגדולה כשמעירין שני כלים בתוך כלי אחד אבל כשמודד בהן את חצי ההין שופך מן ההין לחצי ההין צנחת הין כחן אופיא כן מוגה בפירושי רש"י ועוד יש לפרש דהיינו טעמא דמאן דאמר מלמעלה למטה הוה סימן דכמו שהולך ומחסר ואינו הולך ומוסיף כך לא יותיר דאפי' נתקדשו בירוצין היינו דיעבד אבל לכתחילה לא יותיר ומאן דאמר מלמעלה למטה הוה סימן דכמו שהולך ומוסיף כך יכול להתיר הביצויין: שבע מדידות. פירוש דומה. פירוש דומה. כלי אחד דשנתות היו בהין וכן פ' במתניתין דלא היתה שם אלא הין וקשיא דבתוספ' (פ"ב) תניא אמר ר"א [ב"ר צדוק] ד' מדות של לח היו במקדש ובמתניתין נמי לא קתני שנתות אלא לפר ואיל וכבש: רביעית מים למצורע. תימה דבפ' בתרא דנגעים תנן כיצד מטהרין את המצורע היה מביא פייל של חרס חדשה ונותן לתוכה חצי לוג מים והגיה הרב רבינו יהודה בן הרב רבינו יום טוב רביעית מים כדתנן הכא ורב רבינו יום טוב בר יצחק מפרש דתנאי היא כדאשכחן גבי סוטה בפ' היה מביא [דף טז: וס] שלשה צריכין שיראו עפר סוטה ואפר פרה ורוק יבמה

משום ר' ישמעאל אמרו אף דם צפור ומפרש טעמא דר' ישמעאל משום דכתי' וטבל אותם בדם הצפור השחטה ובמים הבא מים שדם הצפור ניכר בהן וכמה הן רביעית ומסתברא דרבנן דלא חיישי בעו חצי לוג כדתנן התם גבי סוטה ונותן לתוכו חצי לוג מים מן הכיור רבי יהודה אומר רביעית ואשכחן התם ליליל בגמ' דילפי' סוטה כלי כלי ממצורע משמע שיש להשוותם וקשה לפירוש זה לחשוב גבי דתנן הכא במתני' רביעית מים למצורע וחצי לוג לסוטה ועוד בניזיר בפ' שלשה מינין (דף לח.) קא חשיב גבי עשר רביעית [רביעית] מים למצורע ומרדך דלא חשיב רביעית מים לסוטה ומשני דבפלוגתא לא קמיירי אלמא דמצורע לאו פלוגתא היא ושמא אף דפלוגתא היא לא חשיב לה לפלוגתא דווקא בסוטה פליגי כדקאמר במתני' דר' יהודה כשם שממעט בכתב כך ממעט במים דלא היה ניכר בחצי לוג אבל במצורע אע"ג דלכילוי עלמא הוי רביעית פליגי הכי דמר בעי אדמומית דם גמור ומר לא חייש אלא אפי' נתבטל במים וליכא אלא חוותא בעלמא שיש בו קצת אדמומית: (תוספות)

ב פח דף

חוץ הוא ואי נזיר לחם נזיר בשחיטת איל הוא דקדיש אמר ליה רבי חייא שבה היה מודד לחביתי כהן גדול רביעית שמן לכל חלה וחלה קרי עליה [ישעיה](#) [מ-יא](#) מארץ מרחק איש עצתי: חצי לוג מה היה משמש: יתיב רבי וקא קשיא ליה חצי לוג למה נמשח אי סוטה וכי חולין הוא דצריכי לקדושי [במדבר ה-](#) [יז](#) מים קדושים כתיב אי תודה לחמי תודה בשחיטת תודה הוא דקדשי אמר ליה ר' שמעון ברבי שבו היה מחלק חצי לוג שמן לכל נר ונר אמר לו נר ישראל כך היה אמר רבי יוחנן אמר רבי נר שכבתה נידשן השמן נידשנה הפתילה כיצד עושה מטיבה ונותן בה שמן ומדליקה יתיב רבי זריקא וקא מיבעיא ליה כשהוא נותן בה שמן כמדה ראשונה או כמו שחסרה אמר רבי ירמיה פשיטא דכמדה ראשונה דאי כמה שחסרה מנא ידעינן מאי חיסר וכי תימא דמשער ליה א"כ שבע מדות נפיש להו מדות טובא קרי עליה [תהילים מה-ה](#) והדך צלח רכב על דבר אמת וענוה צדק איתמר נמי אמר רבי אבהו אמר ר' יוחנן ואמרי לה אמר רבי אבא אמר רבי חנינא אמר רבי נר שכבתה נידשן השמן נידשנה הפתילה כיצד עושה מטיבה ונותן בה שמן כמדה ראשונה ומדליקה אמר רב הונא בריה דרב יהודה אמר רב ששת נר שבמקדש של פרקים הוה קסבר כי כתיב [שמות כה-לט](#) ככר ומקשה אמנורה ונרותיה כתיב כיון דמיבעיא הטבה אי לאו דפרקים הוי לא הוה מטייבא ליה מיתיבי כיצד עושה מסלקן ומניחן באוהל ומקנחן בספוג ונותן בהן שמן ומדליקן הוא דאמר כי האי תנא דתניא חכמים אומרים לא היו מזיזין אותה ממקומה מכלל דאיבעיא ליה לאוזהו מצי מזיז לה אלא אימא לא היתה זה ממקומה ומאן חכמים ר' אלעזר הוא דתניא רבי אלעזר ברבי צדוק אומר כמין טס של זה היה לה על גבה כשהוא מטיבה דוחקו כלפי פיה כשהוא נותן בה שמן דוחקו כלפי ראשה ובפלוגתא דהני תנאי דתניא מנורה ונרותיה באות מן הככר ואין מלקחיה ומחתותיה מן הככר ר' נחמיה אומר מנורה היתה באה מן הככר ולא נרותיה ומלקחיה ומחתותיה באות מן הככר במאי קא מפלגי בהאי קרא דתניא [שמות כה-לט](#) ככר זהב טהור יעשה אותה למדנו למנורה שבאה מן הככר מנין לנרות נרותיה תלמוד לומר [שמות כה-לט](#) את כל הכלים האלה יכול שאני מרבה אף מלקחיה ומחתותיה תלמוד לומר אותה דברי רבי נחמיה קשיא דרבי נחמיה אדרבי נחמיה תרי תנאי ואליבא דרבי נחמיה ר' יהושע בן קרחה אומר מנורה באה מן הככר ואין מלקחיה ומחתותיה ונרותיה באה מן הככר ולא מה אני מקיים את כל הכלים האלה שהיו כלים של זהב זהב בהדיא כתיב בו [שמות כה-לו](#) ועשית את נרותיה שבעה והעלה את נרותיה והאיר אל עבר פניה ומלקחיה ומחתותיה זהב טהור לא נצרכא אלא לפי נרות ס"ד אמיינא הואיל ופי נרות אשחורי משחר התורה חסה על ממונן של ישראל

רש"י והלא בחוץ היו. כל מעשיו בשער נקטור ולא בעזרה: ואי בשביל רביעית שמן של נזיר שיתקדש השמן ככלי שרת וע"ז השמן שהיה נכלל בלחם יהא הלחם מתקדש בשביל כך לא היה לרדף ללחם נזיר בשחיטת איל מתקדש: רביעית שמן לכל חלה וחלה. היה נותן רביעית משום דהוה שלשה לוגין שהם שנים עשר רביעיות והיינו דלחמי במתני' לוג ומחלה בבורק שהן ששה רביעיות: מארץ מרחק איש עצתי. ש' חייא עלה מבבל לא"י: אי לחצי לוג של מי סוטה חוץ הוא. שהיה משקה אותה בחוץ בשער נקטור ולא היה לרדף להניח המים בעזרה ולקדשם בכלי: אי למדוד בו חצי לוג שמן לחודה. כתיב שיתקדש השמן ויתקדשו החלות אנב השמן לכך לא לרדף דלחמי תורה וכו': נר ישראל כך היה. שקלוקו סיפה הסיבה: נר שכבתה. בחצי הלילה או קודם אור היום: נשן השמן נשנה הפתילה. האי נשן השמן לאו דווקא אלא הכי קאמר כשם שהפתילה שכבתה אין לה תקנה שהיא היא כשן כך השמן שנשאר בנר היא הוא כשן ואין לו תקנה האויל ונשנה הפתילה נשן השמן: כיצד הוא עושה מטיבה. שמשלך כל מה שנר בחוץ ונותן בה שמן ופתילה אחרת ומדליקה: כמדה ראשונה. חצי לוג כמו שנתן מתחלה או כמה שחסרה כמה שזרק לחוץ: נפשי להו מדות טובא. לשער כמה חסר הא לא ודאי אלא כמדה ראשונה היה נותן בה ולמחר כשמעבה המזרחית מכבה נמי זו: והדך צלח רכב על דבר אמת. כלומר הלחם הוא שהשכתי דבר אמת כזה: נר של מקדש. נרות הקבועים במנורה שמדליק בהן שקורין קרוטוליו"ש: של פרקים היה. של חליות לא שהיה יכול לישטן אלא מן המנורה עצמה היו הנרות כדכתיב מקשה אלא היינו של פרקים שהיו קנים שבהם הנרות קבועים דקיים הרבה והיה יכול לכופפן ולהטותן למטה בשעת הטבה ולהשליך הדשן חוץ ולזקפה בשעת הדלקה. ע"ז של פרקים שהנרות היו קבועות במנורה אבל היה כסוי שלהן כסוי מלמעלה כמין טס שהיה יכול לישטן כל שעה שירצה והיינו של פרקים אמנורה ואנרות כתיב (שם) נרותיה קרי למקום הגחתי השמן וזהו ודאי הוא מקשה וכיון דבעינא הטבה אי לא דהוי הכיסוי של פרקים שיכול לסלקו לא מתייבטנא והיינו חכמים וכדמתרין לה לקמן וכן טולה. כ"ש: קסבר כי כתיב כבר ומקשה אמנורה ונרותיה כתיב. שהמנורה והנרות היו מחתוכה אחת וכיון דבעינא הטבה אי לאו דלש פרקים היתה שהיה יכול לכופפה ולנפות ולזקפה ולפנות את הדשן לא הוות מתייבט: מסלקן. הנרות בשעת הטבה מן המנורה ומניחן צאהל אלמא דלא היתה מקשה אלא של פרקים ממש היתה: רב הונא דלמר כי האי תנא חכמים אומרים לא היו מזיזין אותה לנר מן המנורה. דמחזיריה היו במנורה: מצי לאוזהו. א"כ לא היה ממש: לא היתה הנר זה ממקומה. דמקשה היתה: טס של זהב היתה על גבה. על כל נר ונר כעין כסוי כאותן שעשוין מלבנים ובהאי טס לא עביד כלום אלא כמין כסוי הוא שמכסה את הנר מקום שפתילה דולקת: דוחקו. לטס שעל גבי הנר כלפי פיה ודולפת השמן לחוץ וכשהוא נותן בה השמן ורואה לזקפה דוחק לטס שעל גבי הנר כלפי ראשה וזקפה אבל לא היה מזיזה ממקומה: נרותיה בלחם מן הככר. שאף הן מקשה והיינו כרב ששת דלמר כבר ומקשה אמנורה ואנרותיה כתיב ר' נחמיה אומר אין נרותיה בלחם מן הככר אלא שהיו מחזירין במנורה והיינו כי האי תנא דלמר מסלקן ומניחן: תלמוד לומר אותה. למנורה ונרותיה דכולה חדא היא בלחם מן הככר ולא מלקחיה ותנא קמא דפליג עליה דרבי נחמיה דריש לקרא הכי כבר זהב טהור יעשה אותה למדנו למנורה וכו' יכול שאני מרבה אף נרותיה ומלקחיה וכו' תלמוד לומר אותה ולא נרותיה כדדריש ליה רבי יהושע בן קרחה לקמן: קשיא דרבי נחמיה לדברי נחמיה. דלעיל אמר ואין נרותיה בלחם מן הככר והכא אמר לרבות נרותיה: לפי נרות. במקום שהפתילה דולקת: וליעבד זהב כל דהו. ללחם פי נרות ולא ליבעו זהב טהור קא משמע לן דלרדף זהב טהור:

רש"י מ"ב רבינו כללאל אשכנזי ז"ל חוץ הוא. מחוץ למחנה היו מטהרין את המצורע ולמה להו לקדושי: ואי נזיר. שמקדש רביעית ללחמי נזיר: לחם בשחיטת איל הוא דקדיש. ולא בשמן כדלמרי' בפ' התודה למה ליה לשמן כלי שרת הא לאחר אפיייהו ולא קדושן הוא עד שחיטת האיל: רביעית שמן לכל חלה וחלה. דשש חלות היו בבורק ולגו ומחלה שמן היינו רביעית לכל חלה: מארץ מרחק. ר' חייא עלה מבבל כדליתא בפ"ק דסוטה: חצי לוג למה נמשח אי לחצי לוג מים דסוטה חולין הוא. בתמיה וכי חולין הם המים שיהא לרדף לקדש: והא מים קדושים כתיב. דלמיינן בספרי אין מים קדושים אלא שנתקדשו בכיור אלמא כבר קדשו לזהו: ה"ג חצי לוג למה נמשח אי

סוטה חולין הוא מים קדושים כתיב אי תודה כו' נדון השמן. כלומר נתמלא [שמן] מדגן הפחילה אינו יכול להדליקו עד שמדשנו: כמדה ראשונה. חזי לוג: אי כמה שחפרה. כלומר אותה מדה שהשליך לחוץ: דמשער ליה. קודם אישכונה ונתנה במדה אחת: א"כ כו' והדך. והודוך כלומר מחודל אהה דהכי דרשינן במסכת [שבת ס"ג ע"א] והדך גלה רכב אלו שני תלמידי חכמים שמחדדו זה את זה בהלכה: על דבר אמת. איפה (ערתני) והשבתני: נר של מקדש. נרות של מנורה שבהן נותנין את השמן והפחילה: של פרחים. של חוליות לא של חוליות ממש שיוכל לפרוקן ולסלקן מן המנורה אלא שיוכל לטופפה למטה ולזקופה במקומה ובלעז פלייזי: קסבר כי כתיב ככר ומקשה. דמשמע מחתיכה אחת יעשה הכל: אמורה ונרותיה. הנרות הם מחוברים בה מאותה החתיכה ענמה ואין יכול לסלקן בשעת הטובה לגרוף את השמן ואין לאו דמפרקה ואין שיוכל לטופפה לא היה מתטייבה יפה: מסלקן. לנרות מן המנורה: ומניחן צאהל. במקדש: ומקנחו בספוג כו'. אלמלא מקשה לאו הנרות קאי דלון בלות מאותה החתיכה ויכול לסלקן: מצי מזיז לה. בתמיה ואי הוה מצי מזיז לה אמאי לא הוה מזיז לה להקנה יפה יפה: אלא אימא לא היה זה. שאין יכול לסלקה: על גבה. ועל כן נר לכסוי והנר היתה ארוכה כמין ספינה קטנה: כשהוא מטיבה. לנר דוחק לטם כלפי פיה והנר מתגלה וטופפה הנר למטה: וכשהוא נותן זה שמו. לנרות שזקפה בתחלה דוחק את הטם: כלפי ראשה. ראש שהוא מחובר למנורה והטם היה מנוקב בצמלע ונגד הקנה נותן את השמן לתוך הנר. פיה מקום שהוא הפחילה: (רש"י)

תוספות אי לסוטה חולין הוא. בתמיה וכי חולין הוה המים שיהא צריך לקדשן והא מים קדושים כתיב (במדבר ה) ואמרין בספרי אין קדושים אלא שנתקדשו בכיור אלמלא כבר קדשו להו וא"ת והא פרישית בפ"ק (לעיל ח). דאחר שנתקדשו בכלי שרת לא משימינן להו בכלי חול משום דמיגניא מילתא וי"ל דהני מילי בדבר הקרב למזבח: נר ישראל כך היה. כאן ובפ' שני דערבין (דף י). קרי ליה נר ישראל גבי מעשה ועשה רבי תשעה חסירין ונראה חודש בזמנו ומפרש הרב רבינו חיים משום דאיירי במידי דאורה כגון הכא בנרות והתם בלבנה: נר של מקדש של פרחים הוה. ולא של חוליות שיוכל לסלקה והא דאמרין בפרק במה מדליקין (שבת דף כב). והא הכא כיון דקביעי נרות לא סגי דלא משקל ואדוקי היינו כמ"ד של פרחים: מכלל דאי בעי לאוהזי מצי מזיז לה. וכי תימא אין הכי נמי דשל חוליות היה א"כ טוב היה שישלך (תוספות)

דף פט - א

וליעבד זהב כל דהו קמ"ל: חצי לוג שמן לתודה: תניא רבי עקיבא אומר מה תלמוד לומר בשמן בשמן שני פעמים אילו לא נאמר אלא בשמן אחד הייתי אומר הרי הוא ככל המנחות ללוג עכשיו שכתב בשמן בשמן הוי ריבוי אחר. ריבוי ואין ריבוי אחר ריבוי אלא למעט מיעטו הכתוב לחצי לוג ריבוי אחר ריבוי חד ריבוי הוא אלא אילו לא נאמר בשמן כל עיקר הייתי אומר הרי הוא ככל המנחות ללוג עכשיו שנאמר בשמן בשמן הוי ריבוי אחר ריבוי ואין ריבוי אחר ריבוי אלא למעט מיעטו הכתוב לחצי לוג יכול יהא חצי לוג זה מתחלק לשלש מינין לחלות ולריקין ולרביכה כשהוא אומר בשמן ברביכה שאין ת"ל ריבה שמן לרביכה הא כיצד מביא חצי לוג שמן וחוציהו [חציון] לחלות ולריקין וחציו לרביכה אמר לו ר' אלעזר בן עזריה עקיבא אם אתה מרבה כל היום כולו בשמן בשמן שמוע לך אלא חצי לוג שמן לתודה ורביעית שמן לנזיר ואחד עשר יום שבין נדה לנדה הלכה למשה מסיני: בלוג היה מודד: ת"ר במצורע עני כתיב **[ויקרא יד-כא]** עשרון בלול ולוג לימד על עשרון שטעון לוג דברי חכמים רבי נחמיה ורבי אליעזר אומרים אפי' מנחה של ששים עשרונים אין לה אלא לוגה שנאמר **[ויקרא יד-כא]** למנחה ולוג שמן ורבי נחמיה ור' אליעזר (בן יעקב) האי עשרון בלול ולוג מאי עבדי ליה ההוא לגופיה דקא אמר רחמנא לייתי חד עשרון ואידך לגופיה לא צריך מדגלי רחמנא גבי מצורע ג' קרבנות וג' עשרונות הכא דחד קרבן חד עשרון ואידך איצטריך סלקא דעתך אמינא הואיל וחס רחמנא עליה לאתויי בדות אימא לא ליבעי מינה כלל ואידך לגמרי לא אשכחן ורבנן האי למנחה ולוג שמן מאי עבדי ליה ההוא למתנדב מנחה שלא יפחות מדבר הטעון לוג ומאי ניהו עשרון ואידך תרתי שמעת מינה: ששה לפר ארבעה לאיל שלשה לכבש: מנלן דכתיב **[במדבר כח-יד]** ונסכייהם חצי ההין יהיה לפר הין תריסר לוגי הויין דכתיב **[שמות ל-כד]** שמן זית הין וכתוב **[שמות ל-לא]** שמן משחת קדש יהיה זה לי לדורותיכם זה בגימטריא תריסר הויין: שלשה ומחצה למנורה חצי לוג לכל נר: מנא הני מילי דתנו רבנן **[שמות כז-כא]** מערב עד בקר תן לה מדתה שתהא דולקת והולכת מערב עד בקר דבר אחר מערב עד בקר אין לך עבודה כששירה מערב עד בקר אלא זו בלבד ושיערו חכמים חצי לוג מאורתא ועד צפרא איכא דאמרי מלמעלה למטה שיערו ואיכא דאמרי ממטה למעלה שיערו מאן דאמר ממטה למעלה חסה על ממונן של ישראל ומאן דאמר ממעלה למטה שיערו אין עניות במקום עשירות: **[מתני'** מערבין נסכי פרים בנסכי אילים נסכי כבשים בנסכי כבשים של יחיד בשל ציבור

רש"י מה"ל בשמן בשמן שני פעמים. חלות מנחת בלולות בשמן ורקיקי מנחת משוחים בשמן (ויקרא ז): חד ריבוי. דחד בשמן כריך לגופיה ואידך בשמן חד ריבויא לחוד: הרי הוא ככל המנחות ללוג. ללא מנינו חלות ורקיקין בלא שמו: עכשיו שנאמר בשמן בשמן. ללא כריכי כלל: מתחלק לג' מינין. בשוה שיהו כבייה לכל מין ומין: כשהוא אומר בשמן ברביכה שאין ת"ל. שהרי מנינו שמו ברביכה כחביתין דכתיב על מחבת בשמן תעשה מורבכת (ויקרא ו): ריבה שמו ברביכה. שיתו בה שמו יותר מבשאר המינין: הלכה למשה מסיני. הוא דחציו לחציו וחציו לרביכה ולאו מקרא אחי: ת"ד ועשרון סלת אחד בלול בשמן למנחה ולוג שמו וגו'. במצורע כתיב לימד על עשרון שיהא כל עשרון סלת טעון לוג שמו: אפילו מנחה של ששים עשרון אין לה אלא לוג של שמו. דבהכי נבללות כדאמר לקמן (דף קג): ששים עשרון נבללון בכלי אחד ששים ואחד אין נבללון: שנאמר למנחה. כלומר כמה שהיא המנחה גדולה אין לה אלא לוג שמו: מצורע. עשיר שמביא [שלש] קרבנות מביא שלשה עשרונות למנחה הכי נמי בעני ללא מייתי אלא חד קרבן לאשם בחד עשרון סגי כי איצטריך קרא לכדאמרן ללמד על עשרון שטעון לוג: ואידך. רבי אליעזר בן יעקב אומר אפי' הכי איצטריך לגופיה ס"ד וכו': לגמרי. זבח בלא מנחה כלל לא אשכחן ולא מצינו למימר דלחצי איצטריך: ורבנן. דלית להו האי עברא דאפי' מנחה של ס' עשרון אין לה אלא לוג אחד: האי למנחה. כריך דכל מנחה אינה פחותה מעשרון: ששה לוגין יין ושמן לפר. דכתיב (במדבר כח) חצי ההין יהיה לפר ושמן דכתיב (שם טו) בלול בשמן חצי ההין וארבעה לוגין יין ושמן לאיל דכתיב (שם כח) ושלשית ההין לאיל והוא הדין לשמן: זה בגימטריא תריסר הוי. ואי קשיא לך אימא תריסר רביעית לא הוה קשיא דלא אשכחן מדאורייתא מדה פחותה מלוג להכי אמרי' ו"ב לוג: שכשר מערב ועד בקר. ששה כשרה אחר תמיד בין הערבין ואחר כל העבודות אלא זו: ושיערו חכמים חצי לוג מאורתא. והיכי שיערו איכא דאמרי מלמעלה למטה שיערו שבתחלה נתנו שמו בנר ונשתייר בבקר ובלילה השני פחתו עד ששיערו הדבר שלל היה כריך יותר מחצי לוג אפילו בליל ארוך וכן נותן אפילו בליל קצר ומה שנשתייר בבוקר זרק לחוץ ואיכא דאמר בקיץ היה עושה פחילה עבה וצחורף הוה פחילה דקה כדי שיוכלה בקיץ נמי בבקר ולמ"ד ממטה למעלה שבתחלה נתנו רביעית ועמדו סם וראו שאין סיפוק ושוב הוסיפו עד חצי לוג: מאן דאמר ממטה למעלה התורה חסה על ממונן של ישראל. שאילו היה נתנו בו לוג לכתחלה ומה שמשייר למחר היו שופכין לחוץ איכא חסרון: אין עניות במקום עשירות. אין חוששין בהם שאשך לחוץ: מחגי מערבין נסכי פרים. האי מיין ושמן קאמר והכי קאמר מערבין מיין נסכי פרים ביין נסכי אילים ואע"ג דלפך אית ליה שלשה עשרון סלת וחצי ההין יין ושמן ולאלו ב' עשרון

הכלת ושלשית ההין יין וכן שמן ארבע"כ מערבבים זה בזה משום דשניהם בלילותן שזה לתרוייהו איכא שני לוגין לעשרון דכחב כתיב שלשית ההין לאיל דהיינו ד' לוגין וה"ה לשמן וכתיב שני עשרונים ובפרים כתיב חצי הין דהיינו ששה לוגין וה"ה שמן וכתיב שלשה עשרונים לפר דהיינו ב' לוגין לעשרון וכיון דבלילותן שזה משום הכי מערבין נכסיהן; ומערבין נמי נכסי כבשים כבשים. כגון כבשים מוספין משום דתרוייהו בלילותן רבה דכשניהן יש ג' לוגין שמן לעשרון דכתיב (שם חח) ועשרון לכבש וכתיב (שם) ורביעית ההין לכבש יין דהיינו ג' לוגין וכן שמן וכן נמי מערבין נכסי כבשים של יחיד כבשים של כבש

רש"י מכ"י רבינו גלגלאל אשכנזי ז"ל כל דהו ואינו מוזקתו קמ"ל: בשמן בשמן. גבי תורה חלות בלילות בשמן מלות משוחות בשמן חד ריבויי הוא ושמון קמח איטריד ודטעון שמן ככל המנחות: אלא. אימא אילו לא נאמר בשמן כל ועיקר הייתו אומר ללא גרנג משאר מנחות: יכול יהא. מתחלה ויחזי לוגן השמן לכל מין ומין ומלבדן שבחמץ לא היה טהור; כשהוא אומר בשמו כבוכה. דכתיב והקריב על זבח התודה חלות מלות בלילות בשמן וקריב מלות משוחים בשמן וכלת מרכבת חלות בלילות בשמן ועד השתא הוה דריש בשמן קמח והשתא דריש שמן דסיפא דקרא: איני אומע לו. דלהו ריבוי אחר ריבוי דחד איטריד. לגופיה: אלא חצי לוג שמן לתודה (לכולה) ולכל המינין: (ושלש) ורביעית) השמן. לכל ולחמי נזיר: וי"א יום שבין נדה לנדה. שבין סוף נדה לתחלת נדה שלאחר שכלו שבעת ימי נדה שהאשה נדה שוב אינה מתחלת להיות נדה עד ז"א יום ואפי' אם ראתה דם זובה היא ואם אינה רואה בלוח ז"א יום אלא יום אחד או (או) ב' ימים רזופין או אפי' שלשה ימים שאינם רזופין כגון יום טמא ויום טהור הו"א שומרת יום כנגד יום וטובלת ליום המחנה ואם שלשה ימים ראתה רזופים הו"א (זובה) וזעה) וזעה) ספירה שבנגה וקרנן אבל לאחר ז"א יום אם רואה דם נדה היא ואם רואה יום ראשון שומרת ששה ימים והוא ואם כל ז' ראתה ופסקת לערב טובלת מיד ואינה זריכה ספירה שבעה וקרנן מן התודה אבל גנות ישראל הן החמירו על עצמן שאפילו רואה טיפת דם כחדל יושבת עליו שבעה נקיים ולאחר כמה שנים קבלו עליהן דבר זה: ועשרון. סולת אחד בלוג בשמן למנחה ולוג שמן במזרע עני כתיב ודקשי ליה מר כי טעמיה ומר כי טעמיה: למנחה. ואפי' גדולה: לגמרי לא אשכחן. דלפטור מקרבן עשיר וכיון דקרנן עשיר ג' עשרונות עני מיהא חד בעיא: אין לו עבודה ששורה. משקיעת החמה ואילך עד בוקר: אלא זו בלבד. הדלקת נרות: מלמעלה למטה שיערו. למעלה מחצי לוג אי צעי לייחא אבל למטה לא אייחא דאין עניות במקום עשירות: ומלמעלה למטה שיערו כששיערו מדה חצי לוג לכל נר כך עשו בתחילה הביאו לוג שלם לנסות ודלק כל הלילה וגם היום וחזר ליל שני והביאו שני שלשי לוג ועדיין דלק יותר מאור הבקר וכן עשו כמה לילות עד שהביאו חצי לוג ודלק כשיעור הלילה ולא נסו מלמטה למעלה דאין עניות במקום עשירות: ומ"ד מלמטה למעלה שיערו. בתחלה רביעית הלוג ולא דלק אלא חצי הלילה ליל שני הוסיפו וכן כמה לילות עד ששיערו חצי לוג ללילה אבל מלמעלה למטה לא לפי מה דניחוחה נכר אין לו תקנה אלא לשפוך והתורה חסה נגל ממונס של ישראל: מהני' מערבין נכסי פרים. מנחה נכסי פרים במנחה נכסי אילים לפי שבלידת שחיהו שזה שני לוגין לעשרון דקתני לעיל ששה לוגין לפר וסולת הו' ליה שלשה עשרונים כדכתיב והקריב על בן הבקר (קרנן) ומנחה) סולת ג' עשרונים לפר (בלילות) ובלולן) בשמן חצי ההין דהיינו ששה לוגין ולאיל ד' לוגין וסולת שני עשרונים לאיל: נכסי כבשים. ג' לוגין לעשרון דכתיב עשרון אחד לכבש האחד וכתיב בלו בשמן כתיב רביעית ההין דהיינו ג' לוגין: (רש"י)

תוספות וליעבד זהב כל דהו. ולא ליעבד זהב טהור ולפי זה גרסינן לעיל שיהא כולו זהב טהור ואי גרסינן הכא וליעבד כל דהו אתי שפיר אע"ג דלא גרסי' לעיל טהור אלא שיהו כולו זהב: חד ריבוי הוא. דחד בשמן קאמר דאיצטריך לגופיה דטעון שמן בכל המנחות ללוג תימה דכי האי גונא קרי ריבוי אחר ריבוי לעיל בהקומץ רבה (דף לד.) דתניא מזוזות שומע אני מיעוט מזוזות שתיים כשהוא אומר מזוזות בפרשה שניה שאין ת"ל הוי ריבוי אחר ריבוי: חצי לוג לכל נר ונר. תימה למה היה צריך לקדש השמן בכלי שרת: אין לך עבודה שכשרה מערב ועד בוקר אלא זו בלבד. צריך ליישב הקטרת אברין ותרומת הדשן ויש לפרש דלא דמי דהקטרת אברים מתחלת מבעוד יום כדאמר בפרק ר' ישמעאל (לעיל עב.) דחביבה מצוה בשעתה ותרומת הדשן לא מתחלה משקיעת החמה: ושיערו רבנן חצי לוג מאורתא ועד צפרא. ואם משתייר מן השמן בתקופת תמוז לא חיישינן ובירושלמי אמרינן דבימות הקיץ היו עושין פתילה גסה ובימות החורף פתילה דקה ומיהו כששיערו מתחילה שיערו בפתילה בינונית: אין עניות במקום עשירות. ואף על פי שיכול לשער בשמן של חול מ"מ אין עניות במקום עשירות: (תוספות)

ב פט דף

של יום בשל אמש אבל אין מערבין נכסי כבשים כבשים פרים ואילים ואם בללן אלו בפני עצמן ואלו בפני עצמן ונתערבו כשרים אם עד שלא בלל פסול הכבש הבא עם העומר אע"פ שמנחתו כפולה לא היו נכסיו כפולים: **גמ'** ורמינהו [ויקרא ג-ה/יא](#)

א צ דף

אי לא חזו לעולת חובה קרבי לעולת נדבה אלא הכא אי לא מוקמית ליה במילתיה אשם נדבה מי איכא תניא כוותיה דרבי יוחנן אשם מצורע ששטחו שלא לשמו או שלא נתן מדמו על גבי בהונות הרי זו עולה לגבי מזבה וטעון נכסים וצריך אשם אחר להתיירו: **מתני'** כל מדות שבמקדש היו נגדשות חוץ משל כהן גדול שהיה גודשה לתוכה מדת הלח בירוציהן קדש ומדת היבש בירוציהן חול רבי עקיבא אומר מדת הלח קדש לפיכך בירוציהן קדש מדת היבש חול לפיכך בירוציהן חול רבי יוסי אומר לא משום זה אלא שהלח נעקר והיבש אינו נעקר: **גמ'** מני אי רבי מאיר חד גוש הוה אי רבנן חזא ומחוק הוה אמר רב חסדא לעולם רבי מאיר ומאי כל מדות כל מדידות: מדת הלח בירוציהן קדש: במאי קא מיפלגי תנא קמא סבר מדת הלח נמשחה בין מבפנים בין מבחוץ מדת

יבש נמשחה מבפנים ולא נמשחה מבחוץ ורבי עקיבא סבר מדת הלח נמשחה בין מבפנים בין מבחוץ מדת יבש לא נמשחה כל עיקר ורבי יוסי סבר אידי ואידי נמשחה מבפנים ולא נמשחה מבחוץ והכא היינו טעמא דלח נעקר ומגוה דמנא קא אתי והיבש אינו נעקר וכי נעקר מאי הוי גבירא למאי דצריך קא מכיון אמר רב דימי בר שישנא משמיה דרב זאת אומרת כלי שרת מקדשין שלא מדעת רבינא אמר לעולם אימא לך כלי שרת אין מקדשין אלא מדעת וגוזה שמה יאמרו מוציאין מכלי שרת לחול מותבי ר' זירא סידר את הלחם ואת הבזיכין לאחר השבת והקטיר את הבזיכין בשבת פסולה כיצד יעשה ייחנה לשבת הבאה שאפילו הוא על שלחן ימים רבים אין בכך כלום ואמאי התם נמי לימא גזירה שמה יאמרו מפקדין בכלי שרת פנים אחוץ קא רמית פנים לאו כולי עלמא ידעי חוץ כולי עלמא ידעי תנן התם מותר נסכים לקיץ המזבח מאי מותר נסכים רבי חייא בר יוסף אמר בירוצי מדות ר' יוחנן אמר כאותה ששינו המקבל עליו לספק סלתות מארבע ועמדו בשלש יספק מארבע

רש"י ואי לא חזו וכו': אשם נדבה מי איכא. הילכך לא הותר ליקרב למזבח אלא על ידי נסכים: מהני' שהיה גודשה בתוכה. שהיתה גדולה כל כך שכשהיתה נמחקה היה בה עשוק: מדה היבש ביצויאון חול. מה שנופל מן הכלי לאחר שנתמלח היינו ביצויאון: אלא שהלח נעקר. שהביצויאון נכנסו בכלי ותקדשו בו ושוב נעקרו ממנו כשנפלו חוץ לפיכך הו' קדש דנכנסו בכלי ותקדשו בו: וביצויאון של יבש אינו נעקר. מתוך שכל כלי שלח נכנס בחוץ הכלי ולא נתקדש בו לפיכך הוא חול: גמ' מני. הא דקתני כל המדות היו נגדשות: אי ר"מ. דלמחר לעיל (ד' פז). גזש שבו היה מודד לכל המנות מחוץ מדה של כהן גדול שהיתה גדולה כ"ג שגודשה בתוכה: ומחוק הוי. ואפילו חד גזש לא הוה: ומאי כל מוזה. דלא תימא כל המדות שהיו שם היו גזשות: דלא היה אלא אחת גזשה: אלא הכי קתני מהתניחין כל מדידות. שהיו מודדין בה היו גזשות: לא נמשחו בחוץ. לפיכך ביצויאון חול: רבי עקיבא סבר מדה יבש לא נמשחה כל עיקר. וחול היא לפיכך מה שפנינים בכלי קדושה פה הוא דמקדש ליה הילכך מה דלויצטריך ליה מקדש ביצויאון דלא כריך ליה לא מקדש לפיכך ביצויאון חול: היינו טעמא. דלח ביצויאון קודש שביצויאון שנה נעקר מתוך הכלי: ומגוזה דמנא קאתי. מן הקדש להכי הוי קודש: למאי דכריך. למה שבתוך הכלי איכיון למיקדש ולא לביצויאון ואמאי מיקדשי הביצויאון: שלא מדעת. אף ע"פ שלא נתחייב להקדיש הביצויאון קדושתו כלי שרת: גזירה שמה יאמרו. דמאן דחזי דהגך ביצויאון לא קדשי אע"פ דלחו מגויה דמנא אמרי הכי נמי מוציאין מכלי שרת לחול אכל יבש דלא אתי מגופיה דמנא לא אתי למימר ביה מוציאין מכלי שרת לחול: סידר את הלחם ואת הבזיכין לאחר השבת. שלא כמנחתו דמנא היה לסדרו בשבת: פסולה. לפי שאין שיהא הלחם על השולחן ב' שבתות: כיצד יעשה. שיהיו כשירין הלחם והבזיכין: ייחנה. שלא יקטיר הבזיכין ולא יסלק הלחם עד לשבת שניה הבאה ונמלא הלחם והבזיכין על השולחן ט"ו ימים ושני ימי שבת שאפילו הוא על השולחן אותו ז' ימים שעד לשבת יותר מדיו אין בכך כלום הכא נמי ניגזר שלא ייחנה לשבת הבאה שמה יאמרו כשם שאלו אין נפסלין אע"פ ששהו שם יותר מדיו כך מפקדין בכלי שרת כל זמן שרואה ואין נפסל בלילה: פנים. לחם הפנים הוא שהיכל אמדות קרמית שהן חוץ בעזרה: פנים לאו כ"ע ידעי. שכן אירע בה הלחם אלא הכהנים וכהנים ידעי טעמא דמילתא דכהנים זריזין וליכא למיגזר: חוץ כ"ע ידעי. ואיכא למיגזר שמה יאמרו וכו': לקיץ המזבח. שקוין מהו עולות ומקייאין בהן את המזבח כשאין שם קרבנות כדי שלא יהא המזבח בטל: המקבל עליו לספק סלתות. שקבל מעות מן הגזיר כדי לספק סולת כל השנה וקובל עליו לתת ארבעה סאין בסלע והקרו: ועמדו שאלה סאין בסלע. ונתן ד' סאין כמו שקובל: קובל עליו לתת ג' סאין בסלע והוא

רש"י מכו' רבינו בללאל אשכנזי ז"ל אי לא חזו לעולה חובה. חזו לעולה נדבה וכיון דלא עקר שם עולה ומותר לטנוח [לעולה אחרת] דמעיקרא נמי [לעולה] הוא: אשם נדבה מי איכא. אין אשם בא אלא על חטא להחירו למזבח ללא אלא המנחה: מהני' שהיה גודשה בתוכה. שכשהיה מחוק היה מחזיק כשאר עשוק גזש: ביצויאון קודש. וכלי הלחן נמי איכא גזש: לא מן האש הוא זה. כלומר לא זהו טעם של דבר דודאי מדה יבש נמי קדש: אלא שהלח נעקר. מה שבאולי הכלי הנופל ראשון כשמוסיפין עליו נעקר ועולה למעלה ונמלא קדשי הביצויאון בתוך הכלי: והיבש אינו נעקר. אלא במקומה עומד הילכך מה שפנינים קדוש ומה שבתוך לא קדש: גמ' מני. הא דקתני כל מדה היבש שבמקדש הוי נגדשות דמקדש חוץ משל כהן גדול דלמרי' לעיל דעשרון שלו מחוק היה לדברי הכל מכלל דכל מדה יבש שבמקדש [היו] נגדשות: אי ר"מ. דלמחר שני עשוקות הוי שם אחד היה גזש וכו' וכו' וכו'. היה והוא גופיה מחוק כדלמרי' לעיל מדרי"מ נשמע לרבנן: כל מדידות. כלומר כל מדידות שבמקדש שהיו מודדין באלות עשוק כגון דכבש ואילו ופר הוי נגדשות: בין מבחוץ. שפת הכלי הילכך שפה מקדשה לביצויאון: לא נמשחו כל עיקר. כדקתני ומדת היבש חול מיהו למה שמודדין בו קדוש קדושה הפה ובכר' למאי דכריך מקדש וביצויאון לא מקדש דלא כריך להו: פסולה. דמחוסרת זמן היא דמשפטת לעמוד על השלחן שבעה ימים ולא עומדת אלא ששה: ייחנה לשבת הבאה. י"ג יום: שאפי' היא על שלחן ימים רבים. כגון ששה ימים שעמד על השלחן קודם שבת הבאה: ואמאי. אין בכך כלום נהי נמי דליון לינה פוסלת בו לגזיר שלא יאמרו: מפקדין בכלי שרת. מניחין בכלי שרת דבר הקדוש דכל זמן שהוא בכלי שרת אין נפסל בלילה דלא האי לחם עמד יותר בכדי זמן על השלחן ולא נפסל ואתא לאכסורי דבר הפסול בלילה מפקדין ענין פקדון שלא יאבד ויפסל כל זמן שהוא שם: פנים. סידור לחם הפנים הוא ביהכיל: אחר. מדידות [מונחת] [מנוחת] בעזרה וכו' ע"פ חזי לכו ואיכא למגזר אכל פנים לאו כ"ע ידעי דעמד שם הלחם כל כך וליכא למגזר: לקיץ המזבח. כשהמזבח בטל לוקחין מאותו נסכים כבשים לעולה ומקייאין אותם ולשון קיץ היינו דבלות כדאשכחן בתיצויאון לו תחנים לאחר שעודה והכי אמרי' בפ"ק דשבוועות קיץ בנות שוח לאדם: המקבל עליו. אחד שקבל מעות מן הגזיר וקבל עליו לספק לו סולת למנוחת לכל השנה: מארבע סאין בסלע. והקרו ועמדו ששם סאין בסלע מספק מארבע למעות הקדש קונית דלא [הדיוט] [הקדש] קנו ממנו בעמעות דכתיב ונתן הכסף וקם לו: (רש"י)

תוספות שני גזירין של שחרית משום דלפני שחיטת תמיד השחר הן משכימין לסדר המערכה לא חשיב אלא העוסקין בשעת התמיד דסידור שני גזירין היה אפילו קודם תרומת הדשן כדאיתא בסידור המערכה דאביי בפרק אמר להן המנוחה [יומא דף לג.]. והיינו דאמר בירושלמי בפ"ב דיומא אמר רבי יוחנן לא גזרו על שני גזירין בשחרית פ"י שיהו בשעת הקטרת איברים א"ר אסי מתניתין אמרה כן בכל יום קרב בין הערבים באחד עשר ולא אמר בשחרית כלום ומהשתא ליכא למידק מהתם כלל אי הויה בכהן אחד או בשני כהנים ומיהו יש לדקדק מהא דתניא התם בגמ' [יומא דף כו.]: מנין לתמיד של בין הערבים שטעון שני גזירין בשני כהנים שנאמר וערכו עצים על האש אם אינו ענין לתמיד של שחר שנאמר ובער עליה הכהן עצים בבקר ותינה ענין לתמיד של בין הערבים ואידי בתמיד של שחר וקאמר רחמנא ניעבד בחד וחדר ונעבד בתרי אלמא משמע בהדיא דשל שחר בחד משום דכתיב ובער לשון יחיד ושל בין הערבים בתרי משום דכתיב וערכו לשון רבים ועוד תניא התם [דף כז.]: בסוף פירקא מי שזכה בתרומת הדשן יזכה בסידור מערכה ובשני גזירי עצים: כיצד יעשה. שלא יבא דבר לפסול ייחנה עם הבזיכין לשבת הבאה אי נמי מה יעשה מן הלחם אחר שהוקטרו הבזיכין: שאפילו הוא על השולחן ימים [רבים] אין בכך כלום. תימא דבפרק המזבח מקדש [זבחים דף פז.]. בעא מיניה רבא מרבה לינה מועלת בראשו של מזבח או אינה מועלת היכי דמי אי דלא ירדו השתא לנו בעזרה אמרת לא ירדו בראשו של מזבח מביעא אלא דירדו לשולחן מדמיין לה דתנן שאפי' הוא על השולחן ימים [רבים] אין בכך כלום והשתא הא לא דמי לשולחן דהא אסידרו באחד בשבת קאי משום דכלי שרת אין מקדשין שלא בזמנן כדמוכח בפרק שתי הלחם [לקמן ד' ק.]. דדייקינן מהכא ואי ס"ד כלי שרת מקדשין שלא בזמנן ליקדשו וליפסל ואם סידרן בשבת הכי נמי דאם לא סילקן לשבת אחרת היה נפסל בלינה ואהך גופה דאחד בשבת מקשי התם דאי לילה אין מחוסר זמן כי מטי לילה דבי שימשי תיקדשו ותיפסל ומשני רבא בשקדם וסילקו רבא אשי משני אפילו בשלש קדם וסילקו נעשה כמי שסידרו הקוף וא"כ גבי מזבח אפילו מדמית ליה לשולחן נמי תועיל בו לינה ו"ל דלשון שאפי' הוא על השולחן משמע ליה נתינת טעם אההוא דסידרו אחר השבת דלכך לא חיישינן עליה משום דבכל לחם הפנים כמו הנסדר דכוננו אפילו הוא על השולחן ימים [רבים] אין בכך כלום ומיהו על כרחין לאו טעם גמור הוא דהכא היינו טעמא משום דכלי שרת אין מקדשין אלא בזמנן: בירוצי מדות. אע"פ דנתקדשו לוקחין מהן כבשים לעולות קיץ כדפרישית בריש פירקין [דף פח.]. דלב ב"ד מתנה עליהם: מארבע ועמדו משלש מספק מארבע. בפ' הזהב [ב' מ' דף נז.]: מפרש דהאי רבית הקדש היכי דמי כגון שקיבל עליו לספק סלתות מארבע ועמדו משלש דמספק מד' דבבבירוי כי האי גוונא אסור ותימא היכי דמי אי דאית ליה סלתות או איטין שיתחללו עליהן מעות הקדש אפי' בהדיט שרי דאפי' על הגדיש תנן [שם ד' עב] מוסק עמו על הגדיש וכי תימא הא דשרי לפסוק עמו על הגדיש היינו בפוסק לפי השער [וא] אפי' בשער הלקוטות אבל אי מוזיל טפי אסור אפי' ביש לו והכא גבי הקדש שרי אי אפשר לומר כן דהא בריש הזהב [שם דף מז.]. תניא היו חמירי ופועלי תובעים אותו ואמר לשולחני תן [תוספות]

משלש ועמדו מארבע מספק מארבע שיד הקדש על העליונה תניא כוותיה דרבי חייה בר יוסף תניא כוותיה דרבי יוחנן תניא כוותיה דרבי חייה בר יוסף בירוצי מידות הללו מה היו עושין בהן אם יש זבח אחר יקריבו עמו ואם לנו יפסלו בלינה ואם לאו מקיצין בהן את המזבח וקיץ זה מהו עולות הבשר לשם ועורות לכהנים תניא כוותיה דרבי יוחנן המקבל עליו לספק סלתות מארבע ועמדו משלש מספק מארבע משלש ועמדו מארבע מספק מארבע שיד הקדש על העליונה והוה ששינו מותר נסכים לקיץ המזבח: **מתני'** כל קרבנות הציבור והיחיד טעונין נסכים חוץ מן הבכור והמעשר והפסח והחטאת והאשם אלא שחטאתו של

מצורע ואשמו טעונין נסכים: **גמ'** תנו רבנן **[במדבר טו-ג]** ועשיתם אשה לה' יכול כל העולה לאישים יאה טעון נסכים אפילו מנחה תלמוד לומר **[במדבר**

טו-ג] עולה שלמים מנין תלמוד לומר זבח תודה מנין ת"ל או זבח יכול שאני מרבה אף בכור ומעשר ופסח וחטאת ואשם תלמוד לומר **[במדבר טו-ג]** לפלא נדר או בנדבה בא בנדר ונדבה טעון נסכים שאינו בא בנדר ונדבה אין טעון נסכים משמע להוציא את אלו אוציא את חובות הבאות מחמת הרגל ברגל ומאי נינהו עולות ראייה ושלמי חגיגה ת"ל **[במדבר טו-ג]** או במועדיכם כל הבא במועדיכם טעון נסכים משמע להביא את אלו אביא שעירי חטאת הואיל ובאין חובה ברגל תלמוד לומר **[במדבר טו-ח]** וכי תעשה בן בקר בן בקר בכלל היה ולמה יצא להקיש אליו מה בן בקר מיוחד בא בנדר ונדבה אף כל בא בנדר ונדבה **[במדבר טו-ג]** לעשות ריח ניחוח לה' מן הבקר או מן הצאן מה ת"ל לפי שנאמר עולה שומע אני אפי' עולת העוף במשמע ת"ל מן הבקר או מן הצאן דברי ר' יאשיהו רבי יונתן ואמר צריך הרי הוא אומר זבח ועוף אינו זבח אם בן ת"ל מן הבקר או מן הצאן לפי שנאמר **[ויקרא א-ב]** אדם כי יקריב מבכם קרבן לה' מן הבהמה מן הבקר ומן הצאן יכול האומר הרי עלי עולה יביא משניהם ת"ל מן הבקר או מן הצאן רצה אחד מביא רצה שנים מביא ורבי יונתן קמה לי קרא האמר עד שיפירוט לך הכתוב יחדו איצטריך סלקא דעתך אמינא

רש"י ועמדו. ד' סאין כסלע מספק מארבע סאין ואותה סאה שנתן להקדש יותר ממה שקיבל עליו היינו מותר נסכים שהן לקיץ המזבח: ואם לנו. לפי שאין אם זבח אחר: הבשר לשם ועורות לכהנים. דמיה דהימא האויל ולקיץ המזבח הוא יתא כולו עולה ואפי' עורה שיחזור ויקח מדמי עור הבהמה לזרף עולה ולא יתא עורה לכהנים קמ"ל: מתני' חוץ מן הבכור ומעשר ופסח. דהך כולהו מאוס חובה נינהו אבל חטאות משכחת בציבור נמי: אלא חטאת וכו'. ואע"ג דלמרינן חוץ מחטאת ואשם חטאתו ואשמו של מזורע טעונין נסכים מאוס דכתיבי בהדיא: גמ' ואפילו מנחה. הבהמה בפני עצמה בלא זבח: ת"ל עולה. דמנחה הבהמה עם זבח טעונה נסכים ולא מנחה הבהמה בפני עצמה בלא זבח: משמע להוציא את אלו. בכור ומעשר ופסח וחטאת ואשם סאין סאין בנדבה אלא חובה הן: ומאי נינהו עולת ראייה ושלמי חגיגה) שאינם חובות הרגל אלא עולת ראייה ללא יראו פני ריקם וחגיגה לשלמים ומוספין וחובות היום לא מנזי להוציא אע"ג דלא הוה בנדר ובנדבה דהא בהדיא כתב זבח נסכים: משמע להביא את אלו. עולות ראייה ושלמי שמהו מאוס דהויא דומיא דעולות ושאר עולות הבאין בנדר ובנדבה סאין חובות הרגל: אביא שעירי חטאת. דהואיל ובאין במועד יהו טעונין נסכים: בן בקר בכלל היה. דהא כתיב דרישה דקרא לעשות ריח ניחוח לה' מן הבקר או מן הצאן וכי תעשה בן בקר למה לי לכתוב והקריב על בן הבקר וגו': אף כל הבא בנדר. טעון נסכים לחטאתו דהויא דומיא דעולות ושאר עולות הבאין בנדר ובנדבה: מן הבקר או מן הצאן מה תלמוד לומר. והלא כבר נאמר זבח וכולהו בכלל זבח נינהו: אפילו עולת העוף. יביא עמה נסכים: יביא משניהם. בקר ולאין: ורבי יונתן למה לי קרא. לחלק מן הבקר או מן הצאן הא גבי מקלל אבינו ואמרו אמר (סנהדרין דף ק"ו) כיון דלא כתיב בהו יחדו משמע נמי אחד אחד עד שיפירוט לך הכתוב יחדו

רש"י מכו' רבינו בלחלל אשכנזי ז"ל ועמדו מארבע מספק מארבע. דלא ויהא] הדיוט חמור מהקדש דכל זמן שלא משך יכול לחזור ואותו מותר כולת שחורין ומוספקין] מקולין את המזבח וסלתות קרי נסכים שהרי למנחת נסכים הם צאים: ואם לנו נפסלו בלינה: גמ' ועשיתם אשה כו'. זהו פרכת נסכים כפרכת שלח לך אנשים: שעירי חטאת. של מוספי רגלים דכתיבו כתיב ושעיר חטאת אחד כל המקראות של הלכה זו כתיבים בראותה פסחה: בכלל היה. בכלל ועשיתם אשה דשמעיה מיהה דכל אשה טעון נסכים חוץ מאלו דלמעט: לפי שנאמר עולה. עולה או זבח משמע כל עולה טעונה נסכים ואפילו עולת העוף: ועוף אינו זבח. דמפליקה הוא ולא בזביחה: ת"ל מן הבקר או מן הצאן. או בא לחלק שאם רצה אחד יביא ואם רצה שנים יביאו: ור' יונתן למה לי קרא. לחלק: הא אמר. לגבי אבינו ואמרו קלל משמע שנים כחד ומשמע אחד אחד בפני עצמם: עד שיפירוט הכתוב יחדו. וה"נ כיון דכתיב מן הבקר ומן הצאן ולא כתיב יחדו ממילא שמענין שאם רצה להביא אחד יביא: סד"ל והואיל וכתיב. ויקרא זמן הצאן דכיון דשני קרא בציבוריה דכתיב מן הבקר ומן הצאן ודאי דוקא כתיב מן הבקר מן גבי אלא כתיב מן ומן משמע דוקא נקט גבי בקר מאוס דלכפיו מן הבהמה אלא וגבי אלא לאוסופי אלא כתיב ומן והכי קאמר מזה אחד ומזה אחד יביא וכמאן דכתיב יחדו דמיי. (רש"י)

ותוספות לי דינר מעות ואפרנסו ואני אעלה לך יפה דינר וטריסית אם יש לו מותר כדפרישית דמטבע נעשה חליפין או בפרוטות דכיון דיש לו אוזול אוזיל גביה ואין כאן אגר נטר ליה ואם אין לו אפילו גדיש א"כ מה מרויחו בהקדמת מעות הרי לא יוכל להשתמש בהן דאין להם על מה שיתחלל ולא נפקי לחולין וי"ל דלעולם בלית ליה אפי' גדיש אלא מקבל מעות הקדש והולך אצל בעלי בתים שנותנין לו יותר מד' סאין ומרויחו היתר ומה שאין נותן להקדש אותו העודף מידי דהוה אמשלש ועמדו מארבע משום דלא יתב להקדש אלא כפי השער והשער הוא מארבע ומיהו לפי טעם זה היה מותר להוליך מעות הקדש לסחורה כדי להשתכר בהן והוה תימה דא"כ מאי לא אשכחן ריבית בהקדש בכי האי גוונא בפ' הזהב (ב"מ דף נז:); לכך נראה דאין נכון לעשות כן או משום בזיון הקדש או משום שלא יבא לידי מעילה והא דשירי הכא בהקדש ואסור בהדיוט י"ל כי היא דסוף איהו נשך (שם דף עז.) אמר רב מחוסר שתיים מוסק שלש אינו מוסק ושמואל אמר בידי אדם אפילו מאה מוסק בידי שמים אפילו אחת אינו מוסק תנן פוסק עמו על הגדיש והא מחוסר משדא בחמה למיבש ולמיידש מיידיד ומשני כגון דשדא בחמה ויבש ולשמואל] דאמר בידי שמים אפילו אחד אינו מוסק והא מחוסר] מידד דבידי שמים היא אפשר בנפונותא ובהקדש אפילו מחוסר כל הגי שרי ועוד יש לומר דמיירי הכא בעשירים המתנדבים ונותנין מעות חולין למוכרי סלתות כדי לספק מארבע ואפילו למאן דחייש שמא לא ימסרום יפה בפרק הבית והעליה (שם דף ק"ח.) גבי שומרי ספיחים בשביעית דאין מתנדב שומר חנם הכא ליכא למחיש דאפילו לא מסרו העשירים יפה יפה מכל מקום מוכרי הסלתות שקיבלו המעות מוסרין אותם יפה יפה וכי תימא אפילו ריבית קצוצה לישתיר שילוח העשירים מאה של חולין לשלם להקדש מאה ועשרים כדאשכחן בהזהב (ב"מ דף נז:); גבי אבני בית המסורות לגיזבר לא דמי דהתם הכל יודעים שהאבנים עומדות לבנין וליכא למיגזר אטו הדיוט אבל הכא גזרינן דילמא אתי למימר דכי בלוח מאה במאה וכי שרי אם הקדישום אחר כך כי היכי דשרי להלוותן מאה לשלם להקדש מאה ועשרים ועוד דאפילו כי האי גוונא אסור מדאורייתא דחשיב כאילו הוא הנאה למלוה כיון דקעביד על פיו כגון תן מנה לפלוני ואקדש אני לך דמקודשת מדין ערב ולא דמי לאבני בנין שאין לגזבר חלק בהן ולא דמי נמי לשקול ארבע זוזי ולימא ליה לפלגיא דלוחין זוזי דהא פשיטא ודאי דאסור למימר לתבריה אנא מוויפנא לך זוזי והב לפלגיא ארבע זוזי: משלש ועמדו מארבע מספק מארבע. בהא ליכא קולא בהקדש טפי מבהדיוט דרבי יהודה דתנן בסוף איהו נשך (ב"מ דף עב:); אע"פ שלא פסק עמו כשער הגבוה יכול לומר לו תן לי כזה או תן לי מעותי: אפי' מנחה ת"ל עולה. תימה דברישי המזבח מקדש (זבחים דף מג:); משמע דמדכתיב עולה לא ממעטין מנחה גבי כל הנוגע במזבח יקדש דאמר' אי כתיב עולה ולא כתיב כבשים הוה אמינא כל עולין אפי' מנחה וי"ל דשאני התם דכתיב כל הנוגע דמשמע לרבות אי נמי זאת תורת ריבה אי נמי הכא גבי נסכים דכתיב לזבח מנחה עולה ממש דכתיב כליל: שלמים מנין. וא"ת שלמים בהדיא כתיבי (במדבר טו) לפלא נדר או שלמים לה' וי"ל דהא ברישה דההוא קרא כתיב וכי תעשה בן בקר ותאז זבח לרבוני מן הצאן: שלמי חגיגה ועולת ראייה. הוה מצי למינטק כבשי עצרת אלא נקט דבר הנוהג בכל הרגלים: או במועדיכם. מבמועדיכם דריש דלקמן (דף צא.) דריש או או: בן בקר בכלל היה. פי' בקונטרס בכלל ועשיתם אשה דשמענין כל העולה לאישים ובחנם פי' כן דבהדיא כתיב בפרשה (במדבר טו) מן הבקר או מן הצאן ועוד כתיב בתריה והקריב על בן הבקר ולשון בכלל משמע כפי' הקונטרס: מה בן בקר מיוחד בא בנדר או בנדבה. ומפיק שעירי חטאת טפי משום דאין כיוצא בהן נדבה אבל שלמי דחגיגה ועולת ראייה כיוצא בהן נדבה: (תוספות)

הואיל וכתוב ומן הצאן כמאן דכתיב יחדו דמי ולרבי יאשיה דאמר אע"ג דלא כתיב יחדו כמאן דכתיב יחדו דמי לביעי קרא הכתיב [\[ויקרא א-ג\]](#) אם עולה קרבנו מן הבקר [\[ויקרא א-י\]](#) ואם מן הצאן קרבנו ואידך איצטריך ס"ד אמינא הני מילי במפרש אבל בסתמא לייטי מתרווייהו קמ"ל אמר מר תודה מנין ת"ל או זבח אטו תודה לאו זבח הוא איצטריך סלקא דעתך אמינא הואיל ואיכא לחם בהדה לא תיבעי נסכים ומאי שנא מאיל נזיר דאיכא בהדיה לחם ובעי נסכים סלקא דעתך אמינא התם שני מינין הכא ארבעת מינין קמ"ל ולכתוב רחמנא: [\[במדבר טו-ח\]](#)

דאמר מר חטאת ואשם מנין תלמוד לומר זבח הני מילי היכא דתרווייהו כי הדדי נינהו אבל היכא דאשם להכשיר וחטאת לכפר בעינן תרי קראי זבח זו חטאת מצורע ואימא זו חטאת ואשם דנזיר לא סלקא דעתך דתניא [\[במדבר ו-טו\]](#) ומנחתם ונסכיהם בעולתו ובשלמיו הכתוב מדבר אתה אומר בעולתו ובשלמיו או אינו אלא אפילו חטאת ת"ל [\[במדבר ו-יז\]](#) ואת האיל יעשה זבח שלמים ומנחתו ונסכו איל בכלל היה ולמה יצא להקיש אליו מה איל מיוחד בא בנדר ונדבה אף כל בא בנדר ונדבה עולה זו עולת מצורע ואימא זו עולת יולדת אמר אביי עולת יולדת מסיפא דקרא נפקא דתניא רבי נתן אומר לכבש זו עולת יולדת האחד זה אחד עשר של מעשר [\[שקרב שלמים\]](#) שלא מציינו לה בכל התורה שיהא טפל חמור מן העיקר רבא אמר איזהו דבר שצריך שלשה רבויין הוא אומר זו מצורע לאיל למה לי אמר רב ששת לרבות אילו של אהרן אילו של אהרן מבמועדיכם נפקא סלקא דעתך אמינא הני מילי דצבור אבל דיחיד לא ומאי שנא מעולת יולדת סלקא דעתך אמינא הני מילי דבר שאין קבוע לו זמן אבל דבר שקבוע לו זמן אימא לא קמ"ל או לאיל למה לי לרבות את הפלגס הניחא לר' יוחנן דאמר בריה הוא דתנן הקריבו מביא עליו נסכי איל ואינו עולה לו מזבחו וא"ר יוחנן או לאיל לרבות את הפלגס אלא לבר פדא דאמר מייתי ומתני דספיקא הוא אצטריך קרא לרבוויי ספיקא [\[ודאי\]](#) לבר פדא קשיא [\[במדבר טו-יא\]](#) ככה יעשה לשור האחד או לאיל האחד או לשה בכבשים או בעזים לשור האחד מה ת"ל לפי שמצינו שחלק הכתוב בין נסכי בן שנה לנסכי בן שתים יכול נחלק בין נסכי בן שתיים לנסכי בן שלש ת"ל או לאיל האחד או לשה בכבשים מה ת"ל לפי שמצינו שחלק הכתוב בין נסכי כבש לנסכי איל יכול נחלק בין נסכי כבשה לנסכי רחלה ת"ל או לשה בכבשים או בעזים מה ת"ל לפי שמצינו שחלק הכתוב בין נסכי כבש לנסכי איל יכול נחלק בין נסכי גדי לנסכי שעיר תלמוד לומר או בעזים אמר רב פפא בדיק לן רבא

רש"י דאמר מר. גבי נזיר ולקח את שער ראש נזרו ונתן על האש אשר תחת זבח השלמים און לי ללח תחת זבח השלמים תחת הדוד של חטאת ואשם מנין ת"ל זבח: ה"מ. דנפקי תרווייהו חטאת ואשם של נזיר דכי הדדי נינהו דתרווייהו (חטאת לנזיר טהור ואשם לנזיר טמא) להכשירו ביין וליטמא במתים ארו אכל הכא במצורע דאשם להכשירו לכא במתה ארו וחטאת לכפר דעל ז' דברים נגעים באין: חטאת לנזיר טהור ואשם לנזיר טמא: לא כ"ו. דמנחתם ונסכיהם דכתיב נזיר טהור בעולתו ושלמיו הכתוב מדבר דטעונים נסכים ולא חטאתו של טהור ואשמו של נזיר טמא: איל בכלל היה. דהא כתיב ברישא ואיל אחד תמים לשלמים: מה איל. שהוא שלמים מיוחד שבה בנדר ונדבה: אף כל בא בנדר ונדבה. אוליח חטאת ואשם שאין באין בנדר ונדבה שאין טעונים נסכים הילכך ליכא לרבות לנסכים מזבח אלא חטאת מצורע: זו עולת יולדת. שטעונה נסכים: זה אחד עשר של מעשר. דטעון נסכים כהנן (בכורות דף טו.) קרא לחשיעו עשירי ולעשירי חשיעו ולי"א עשירי שלשון מקודשין החשיעו נאכל בזמנו והאחד עשר קרב שלמים וטעון נסכים: שיהא טפל חמור מן העיקר. אלא זה דמעשר גופיה לא בעי נסכים והאי דחייב טעון נסכים: רבא אמר. לא מצית למימר לא חטאת ואשם לנזיר ולא עולה דיוולדת דג' ריבויין יש בספוק העולה ואו לזבח: ואיזהו דבר שצריך שלשה רבויין הוא אומר זה מצורע. דאית ביה שלשה קרבנות חטאת ועולה ואשם דאי בנזיר ארבע ריבויין מיבעיא ליה דהא אית ביה חטאת ועולה ואשם ושלמים: לאיל. דכתיב או לאיל תעשה מנחה למה לי ליתכוב וכי תעשה מנחה סלת שני עשוריים בלולה בשמן שלישית ההון ואנא ידענא דהיינו איל דצריך שני עשוריים אלא לרבות אילו של אהרן: בממועדיכם נפקא. כל הבא בממועדיכם ואילו של אהרן הוא בא בממועד ביום הכפורים: ה"מ. דדבר הבא בממועד טעון נסכים לציבור אבל ביחוד באילו של אהרן אימא לא: ומאי שנא. אילו של אהרן דמשום דהוי דיחיד הוא אמינא דלא יטעון נסכים: מעולת יולדת. דמריבין לעיל אף ע"ג דקל יחיד היא טעונה נסכים אף של אהרן נמי לא לביעי איל לרבווייהו: איצטריך סד"א כו'. אילו של אהרן קבוע לו זמן: או לאיל למה לי לרבות את הפלגס. לנסכים פלגס שעברה שנתו ולא בא לכלל שנים: הניחא לרבי יוחנן. דאמר בריה בפני עצמו הוא וטעון נסכים: דתנן הקריבו. לפלגס היכא דנדר איל או כבש והקריב פלגס מביא עליו נסכי איל ואין עולתו לו מזבחו לשם חובת נדרו וצריך להביא איל ודאי או כבש ודאי דאף על גב דכרייה בפני עצמו הוא הקריבו ליה קרא: אלא לבר פדא דאמר מייתי נסכי איל ומתני. אם כבש הוא יקדישו נסכים הרחויין לו והמותר יהו נדבה ואם (לאו) איל הוא הרי נסכיו דקסבר לאו בריה הוא אלא ספיקא מי איצטריך קרא למיכתב או לרבוויי ספיקא והלא לפני המקום הכל גבוי ואין ספיקא לפניו ולא אשכחו קרא דכתיב משום ספיקא: ודאי לבר פדא קשיא. דלדידיה לא ידענא או למה לי: לקור האחד מה תלמוד לומר. והא כבר נאמר [\(במדבר טו\)](#) והקריב על בן הבקר מנחה וגו': תלמוד לומר לקור האחד. דבין גדול בין קטן נסכיו שוין: או לאיל האחד מה תלמוד לומר. והלא כבר נאמר [\(שם\)](#) או לאיל תעשה מנחה: ואו לשה בכבשים מת"ל. והלא כבר נאמר או לזבח לכבש האחד: או בעזים מה ת"ל. והלא עזים בכלל כבשים הם: גדי. היינו בחור שעיר היינו זקן:

רש"י מכ"י רבינו בצלאל אשכנזי ז"ל דאמר מר. במס' נזיר בפ' ג' מינין: חטאת. [של נזיר טהור]: ואשם. דנזיר [טמא] מנין שאם נתן שיער גלוחו תחת [האש] שהחטאת ואשם מתבטלין בו מנין שיהא [שנאמר] ונתן על האש [ואשר] תחת [זבח] מולח כתיב תחת שלמים אלמא חטאת [ואשם] בכלל זבח הם: והני מילין. דנפקא מחד קרא היכא דתרווייהו כי הדדי נינהו כגון נזיר דשניהם באים להכשיר אשם נזיר טמא להכשירו [למנוח] נזירות שניה של טהרה וחטאת בנזיר טהור להכשירו ביין ותגלחת אכל

דהיינו נמי לבקשה ורחלה לכוון נכסיהן שזון חוץ משל אילום שלל היו נטולין משם לאורך נכסי אילום לפי שאין נכסין שזון לנכסין להני דהכבש היה טעון רביעית ההון לעשרו אחד מי שהיה מבקש נכסיהם הנהך אלל יוחגן הממונה על החותמות ונתון על נכסיו ונתון לו חותם והנהך אלל גזבר הממונה על היין ונתון לו חותם והוא נתון לו נכסיהם: מתני' הירוש סומך. על קרבן אביו לאחר מיתת אביו: ומביא נכסיהם. שהיה אביו חייב להביא עם הזבחה ומימרה. שיכול להמיר בקרבן אביו כאביו: גמ' וזה. שעיר המשחלה אהרן ובניו סומכין זו ולא בעלים ולא הויא סמיכה: אמר לו רבי יהודה אף זה אהרן ובניו מתכפרים. עם הגבור וסמיכה בעלמיה הויא: וכפר את מהקדש הקדש זה כו'. אחר שגמר כל האזרות והיה טעם מדם הפר ומדם השעיר הנעשה בפנים ומכפר על טומאת מהקדש וקדשיו שהיה בה ידועה בחתלה ואין בה ידיעה בסוף בין לפני ולפנים בין להיכל בין לעזרות ומכפר דם השעיר על ישראל ודם הפר על הכהנים: מהניס והקהל והלויים הארון. שכולן מתכפרין בשעיר המשחלה בשאר עבירות וכוון למתכפרין בו הכהנים הויא סמיכה בעלמיה: ור' שמעון אומר. אין דודאי בהא אמינא כוונת דכשם שמתכפרין בשעיר הנעשה בפנים וכו' אבל בהא לא אמינא כוונת דכשם שזודו וכו': ורבי שמעון. לאומר לאין הכהנים מתכפרין בשעיר המשחלה הא קהני כרייהא דהאון כלומר שמתכפרין בשעיר: אמר לך מאי האון דבני כפרה נינהו אבל כל חד חד מכפר בלנפשיה. ישראל בדם השעיר והכהנים בדם הפר: אחד ישראל אחד כהן משיח אחד הכהנים. מתכפרין בשאר עבירות בשעיר המשחלה: מה בין ישראל לכהנים וכו'. זו דברי רבי יהודה רבי שמעון אומר וכו': חנו רבנן ומסבו זקני העדה את ידויהם על ראש הפר. דכתיב בפר העלם דבר של כבוד כו': ואין שעירי עבודה כוכבים טעונים סמיכה. וב' סמיכות הן פר העלם דבר של כבוד. ופר הבא על כל המצות ודגמר מעיני עיני מפר העלם דבר של כבוד: אלל בראהן. כלומר ככהן ואף על גב דכהנים לא עבדו ועבודת כוכבים סומך הכהן על השעיר: החי. וסמך אהרן וגו' השעיר החי (ויקרא טז):

רש"י מב"י רבינו גללאל אשכנזי ז"ל מתני' הויא. ובמס' שקלים דתנו וארבע חותמות היו במקדש וועל אחד היה כתוב גדוי: נכסי לאו. זכרים ונקבות של גדולים ושל קטנים שהיה מביא ביו גדול בין קטן ביו זכרים ובין נקבה ולא היה מביא מביאין יין וסולת [אלל היה] נתון חותם [לגזבר והיה נותן לו] גזבר חותם [שהיה כתוב] עליו גדי ומומר להממונה על הסלחות ונכסיהם: דכסויה היה להם חותם שמדה אחרת [היה להם] אלמלא דנגדי דתקני אנקבות דנקבות ביו גדולה ובין קטנה מדה [אחת להן]: מתני' פר הבא על כל המצות. עבירה מכל המצות כגון [שהארון] ב"ד שחלב מותר ומביאין פר העלם דבר וסמיכה כתיב [וביה]: ושעיר עכו"מ. דכתיב בפרשת שלח לך וכו' תשגו וכו': הירוש סומך. אם התנדב אביו קרבן עולה ושלמים ומה [סומך] הירוש עליו. ומימרה. אם המיר אותו בבהמה אחרת תמורה חלה עליו ושתייה קדושות כאילו המיר אביו: גמ' גמריי שחי סמיכות בלבו. היכלך לא שני ולא מעיני: וזה. שעיר המשחלה: אהרן ובניו סומכיהם. כדכתיב וסמך אהרן את שחי ידיו והיכלך לאו עיקרן ואינו משלים שחי סמיכות של כבוד. אף זה. שעיר המשחלה אהרן ובניו מתכפרים בו על שאר עבירות חוץ מטומאת מהקדש וקדשיו. לטעמייהו. לפלוגין בעלמא דלרבי יהודה אהרן ובניו מתכפרין בשעיר המשחלה בשאר עבירות חוץ מטומאת מהקדש וקדשיו [ואין] מתכפרין בו: וכפר את מהקדש הקדש. לאחר [שגמר] האזרות בפר [ושעיר של] יום הכפורים כתיב באחרי מות. זה לפני ולפנים. שעיר הנעשה [בפנים] ופר מכפרים על [טומאת] מהקדש וקדשיו [ושנכנס] לפני ולפנים: מזבחה. שמכפרים על טומאה שנגע במזבח וכוון שהיתה לו ידיעה בחתלה כשנטמא [וועלם] ממנו טומאה זו או [העלם קדש] ונגע בו ושעיר הנעשה [בפנים] ומכפרן עד שזודו ויביא קרבן עולה ויורד [וכדלמין] בשבועות: האון כולן. כהנים לויים וישראלים האון בהאי יכפר דכתיב על הכהנים ועל כל עם הקהל יכפר [וזמור] דמכפרן בשעיר המשחלה אפאר עבירות דטומאת מהקדש וקדשיו ליכא למימר דמכפר דהא דם הפר מכפר על הכהנים [ודם] שעיר הפנימיין על ישראל לדברי הכל כדלמך בפ"ק דשבועות: ר' שמעון אומר. בהאי שפיר קאמריה דטומאת מהקדש וקדשיו לא האון דכשם שדם השעיר וכו' אבל בהאי פלוגין עלך כשם שזודו של שעיר המשחלה כן כד יודו של פר כו'. וקא פריך ור"ש היכי מני למימר לאין כהנים מתכפרים בשעיר המשחלה: הא דלמי האון. לכפרה אמת כהנים לויים וישראלים בהאי יכפר בתרא דודאי האון כהנים לויים וישראלים דבני כפרה נינהו ולעולם אף בשאר עבירות כל חד מתכפר באפיה נפשיה כדלמרי: האי דכתוב בספרים לר' יהודה כו' פירוש יחידא הוא: אמר ישראל אחד הכהנים ואחד כהן משיח. לעיל מיניה ומיירין בכפרה שעיר המשחלה וקאמר אמר כהנים כו' מתכפרים בו בשאר עבירות: אלל שדם הפר מכפר על הכהנים ודם השעיר הנעשה בפנים על ישראל: ח"ר הפר. ומסבו זקני העדה על ראש הפר: החי. על ראש השעיר החי: (רש"י)

התוספות וכפר את מקדש הקודש זה לפני ולפנים אהל מועד זה היכל מזבח כמשמעו. בפ"ק דשבועות (דף יג): פירש בקונטרס דמירי. בטמא ששימש לפני ולפנים או בהיכל או במזבח ותימה דלא אשכח דמכפר שעיר הנעשה בפנים אמשמש בטומאה וכאן פירש בקונטרס דמירי בטמא שנכנס לפני ולפנים או נגע במזבח וקשה דאמאי בעי קרא הכא אכל חד וחד הא בפ"ב דשבועות (דף טז): נפקא כרת בכולהו מחד קרא מדכתיב משכן ומקדש אם אינו ענין לטומאה שבחוף תנהו ענין לטומאה שבפנים ושמה מאחר דנפקא לן הכא בכולהו דמתכפרין לא מיבעי לענין כרת אלא חד קרא ועוד קשה הא דתניא בפ"ק דשבועות (דף יז): וכפר על הקודש טומאות בני ישראל שיש לי בענין הזה להביא שלש טומאות עבודת כוכבים וגילוי עריות ושפיכות דמים וקאמר רבי שמעון ממקומו הוא מוכרח הוה ליה למימר מהכא דעל כרחך טומאת הקודש הכתוב מדבר ועוד דבסוף הוציא לו (יומא סא). מיית לה אמתי' בנשפך הדם יביא אחר ויחזור ויזה תחלה בפנים וכן בהיכל וכן במזבח הזהב משמע בהדיא דלענין האזרות דריש דמזה על בין הבדים ועל הפרוכת ועל מזבח הזהב ושירי הדם על יסוד מזבח החיצון וקרי ליה למזבח החיצון עזרות לפי שהיה בעזרה דאיכא עזרת כהנים ועזרת ישראל דקדושתם שוה ליחשב מחנה שכניה ואע"ג דכולהו האזרות כבר כתיבי ואפילו עיכובא דרשינן מוכלה בפרק ב' דשבועות (דף טז) אם כילה כיפר ואם לא כילה לא כיפר איצטרך האי קרא דלא תימא הני מילי אהרן להכי כתב רחמנא וכפר הכהן אשר ימשח אותו ואשר ימלא כדדרשינן בתורת כהנים וכתבי בתריה וכפר את מקדש הקודש: והשוו כולן לכפרה אחת שמתכפרין בשעיר המשחלה. אבל בשעיר הנעשה בפנים לא הושוו דאין כהנים מתכפרים כדדרשינן בפ"ק דשבועות (דף יג): דכתיב אשר לעם ואם תאמר ולויים במה מתכפרים אי בשעיר הנעשה בפנים אשר לעם כתיב ואיכא למאן דאמר בפרק הזרוע (חולין קלא): לויים לא איקרו עם ואי בפרו של אהרן ביתו כתיב דהיינו כהנים ויש לומר דמתכפרין בשעיר הנעשה בפנים מאחר דכתיב יכפר אלו הלויים דאשמועינן קרא דמתכפרין: ואין שעירי עבודת כוכבים טעונים סמיכה. ואיצטרך קרא למעוטי דלא תילף מפר העלם דבר של צבור דזה צבור והאי צבור אי נמי משום דר' שמעון מרבי להו בסמוך מדכתיב (ויקרא ד) וסמך ידו על ראש השעיר ור' יהודה מוקי לה לרבות שעיר נחשון ואיכא לא מסתברא ליה למימר דהחיה ממעט שעיר נחשון ומהשעיר ירבה שעירי עבודת כוכבים משום דמהשעיר דכתי' גבי נשיא אית לן לרבוויי טפי נמי שעיר נשיא כמו שעיר דנחשון ולי נראה דלהכי ליכא למימר חי למעט [שעיר] נחשון משום דאי אמרת בשלמא לרבות שפיר אלא אי אמרת למעט לשתוק קרא מיניה דשעה מדורות לא ילפינן כדאמר פ' כל המנחות באות מצה (לעיל דף נט). גבי מנחת שמיני ללבונה: (תוספות)

ב - צב דף

ואין שעירי עבודת כוכבים טעונים סמיכה באהרן אלא בזקנים אמר רב ששת ותסברא דהך קמייתא מתרצתא היא הא א"ר שמעון סמיכה בעלים בעינן אלא תריץ הכי הפר פר טעון סמיכה ואין שעירי עבודת כוכבים טעונים סמיכה דברי רבי יהודה רבי שמעון אומר החי חי טעון סמיכה באהרן ואין שעירי עבודת כוכבים טעונים סמיכה באהרן אלא בזקנים והכי קא אמר ליה ר' שמעון לר' יהודה שעירי עבודת כוכבים בעו סמיכה ואי שמעי לך דלא בעו סמיכה באהרן

הוא דשמיע לך ומיעוטא מהי הוא רבי יהודה למה לי למעטינהו מקרא והא אמר רבינא גמירי שתי סמיכות בצבור גירסא בעלמא ורבי שמעון שעירי עבודת כוכבים דבעיא סמיכה מנל נפקא לן מדתניא [\[ויקרא ד-כד\]](#) וסמך ידו על ראש השעיר לרבות שעיר נחשון לסמיכה דברי ר' יהודה ר' שמעון אומר לרבות שעירי עבודת כוכבים לסמיכה שהיה ר"ש אומר כל חטאת שנכנס דמה לפניו טעונה סמיכה למה לי למימרא שהיה סימנא בעלמא ואימא שעיר הנעשה בפנים דומיא דשעיר נשיא דמכפר על עבירות מצוה ידועה ולרבינא דאמר גמירי שתי סמיכות בצבור קראי למה לי איצטריך הלכתא ואיצטריך קראי דאי מקרא הוה אמינא זבחי שלמי ציבור כי קשיא אמתני' דהך פירקא דכל המנחות באות א"ר שמעון שלשה מינין טעונין שלש מצות ליתי בקל וחומר ויהו זבחי שלמי ציבור טעונין סמיכה מקל וחומר מה שלמי יחיד שאין טעונין תנופה חיים טעונין סמיכה חיים וכו' איצטריך הלכתא ואי מהלכתא (הוה אמינא) לא ידעינן הי ניהו קמשמע לן דומיא דשעיר נשיא דמכפר על עבירות מצוה ידועה: כל קרבנות היחיד טעונין סמיכה חוץ במכור ומעשר ופסח: ת"ר [\[ויקרא א-ג/ג\]](#)

דף צג - א

קראי למה לי קרבנו ולא קרבן חבירו קרבנו ולא קרבן עובד כוכבים קרבנו לרבות כל בעלי קרבן לסמיכה: הירוש סומך: תני רב חנינה קמיה דרבא יורש אינו סומך יורש אינו מימר והא אנת תנן הירוש סומך ומביא את נסכיו ומימר אמר ליה איפכא א"ל לא מתניתין מני רבי יהודה היא דתניא יורש סומך יורש מימר רבי יהודה אומר יורש אינו סומך יורש אינו מימר מאי טעמא דר' יהודה קרבנו ולא קרבן אביו ויליף תחלת הקדש מסוף הקדש מה סוף הקדש יורש אינו סומך אף תחילת הקדש יורש אינו מימר ורבנן [\[ויקרא כז-ל/ג\]](#)

דף צג - ב

דנין יחיד מיחיד ואין דנין יחיד מציבור ולמאן דיליף מזקני עדה מאי טעמא לא יליף מעולת ראייה דנין מידי דכתיב ביה סמיכה בגופיה ממדי דכתיב ביה סמיכה בגופיה לאפוקי עולת ראייה דהיא גופה מעולת נדבה גמרה דתני תנא קמיה דרב יצחק בר אבא [\[ויקרא ט-טז\]](#) ויקרב את העולה ויעשה כמשפט כמשפט עולת נדבה לימד על עולת חובה שטעונה סמיכה: והעבד והשליח והאשה: תנו רבנן [\[ויקרא א-ד\]](#) ידו ולא יד עבדו ידו ולא יד שלוחו ידו ולא יד אשתו כל הני למה לי צריכא אי כתב רחמנא חד הוה אמינא למעוטי עבד דלאו בר מצות אבל שליח דבר מצוה הוא ושלוחו של אדם כמותו אימא לסמוך ואי אשמעינן הני תרתי דלאו כגופיה דמיה אבל אשתו דגופיה דמי' אימא תיסמך צריכא: סמיכה שירי מצוה: ת"ר [\[ויקרא א-ד\]](#) וסמך [\[ויקרא א-ד\]](#) ונרצה וכי סמיכה מכפרת והלא אין כפרה אלא בדם שנאמר [\[ויקרא יז-יא\]](#) כי הדם הוא בנפש יכפר אלא לומר לך שאם עשאה לסמיכה שירי מצוה מעלה עליו הכתוב כאילו לא כיפר וכיפר ותניא גבי תנופה כי האי גוונא [\[ויקרא יז-כא\]](#) לתנופה לכפר וכי תנופה מכפרת והלא אין כפרה אלא בדם שנאמר כי הדם הוא בנפש יכפר אלא לומר לך שאם עשאה לתנופה שירי מצוה מעלה עליו הכתוב כאילו לא כיפר וכיפר: על הראש: תנו רבנן ידו על הראש ולא יד על הצואר ידו על הראש ולא ידו על הגביים ידו על הראש ולא ידו על החזה כל הני למה לי צריכא דאי כתב רחמנא חד למעוטי צואר דלא קאי בהדי ראשו אבל גבו דקאי להדי ראשו אימא לא צריכא ואי אשמעינן הני תרי משום דלא איתרבי לתנופה אבל חזה דאיתרבי לתנופה אימא לא צריכא איבעיא להו ידו על הצדדין מהו תא שמע דתניא אבא ביראה ברבי אליעזר בן יעקב אומר ידו על ראשו ולא ידו על הצדדין בעי רבי ירמיה מטלית מהו שתחוץ תא שמע ובלבד שלא תהא דבר חוצץ בינו לבין הזבח: ובשתי ידיים: מנא הני מילי אמר ריש לקיש דאמר קרא [\[ויקרא טז-כא\]](#) וסמך אהרן את שתי ידו וכתבי שתי זה בנה אבל כל מקום שנאמר ידו הרי כאן שתיים עד שיפרט לך הכתוב אחת אהל רבי אלעזר אמרה להא שמעתא בבי מדרשא ולא אמרה משמיה דריש לקיש שמע ר"ל ואיפד א"ל אי ס"ד כל היכא דכתיב ידו תרתי ניהו למה לי למכתב ידיו ידיו אקשי ליה עשרים וד' ידיו [\[ויקרא ז-ל\]](#) ידיו תביאנה [\[דברים לג-ז\]](#) ידיו רב לו [\[בראשית מח-יד\]](#) שכל את ידיו אישתיק לבתר דנח דעתיה א"ל מאי טעמא לא תימא לי ידיו דסמיכה קאמרי בסמיכה נמי כתיב [\[במדבר כז-כג\]](#) ויסמוך את ידיו עליו ויצוהו סמיכה דבהמה קאמרי: ובמקום שסומכין שוחטין תכף לסמיכה שחיטה: מאי קאמר הכי קאמר במקום שסומכין שוחטין שתכף לסמיכה שחיטה: [\[מתני'](#) חומר בסמיכה מבתנופה ובתנופה מבסמיכה שאחד מנין לכל החברים ואין אחד סומך לכל החברים חומר בתנופה שהתנופה נוהגת בקרבנות היחיד ובקרבנות הצבור

רס"ז לנין קרבן יחיד מיחיד. מעולת ראייה דהוי נמי קרבן יחיד: לנין. סמיכה בקרבן יחיד דכתיב ביה סמיכה בגופיה דכתיב וסמך ידו על ראש העולה ויעשה כמשפט כמשפט עולת חובה. כגון האי דמילואים ועולת ראייה כמו עולת חובה היא: כל הני למה לי. והנך כולוהו מחד ידו ממשעט: ושלוחו של אדם כמותו. דגמירינן (קדושין דף מ"א) מפסח דכתיב ושחטו אותו כל קהל גוי: (סמיכה שירי מנחה. שאם לא עשאה לא מעבד). כחילו לא כיפר. כחילו לא עשה מנחה מן המזבח דכתיב (ויקרא ח) וסמך ונרעה ואפי' הכי כיפר דכפרה בדם הוא: ולא על הצואר. היינו הגרון בית השחיטה: הגביים. היינו גב: דקאי להדי רישיה. בשוה הראש אימא לא נמעט: על הצדדין. של ראש על הלחי: מה שחחר. בין ידו לבין הראש: כתיב ידו. חסד: אקפד. על שלא אמרה משמו ואחש' ליה אי ס"ד וכו' למה לי דכתב רחמנא בשום מקום שחורה ידיו מלא לכתוב ידו ומשמע נמי תרי: ידו דסמיכה קאמרי. דמשמע תרי והא לא אשכחן ידיו מלא דסמיכה: סמיכה דבהמה קאמרי. דכל מקום שחומר ידו משמע תרי: (מ"ח) קאמר. במקום שסומכין שוחטין כלומר דלאחר שסומכין שוחטין שחקה לסמיכה שחיטה דכתיב מסתבר שפיר (ע"ח) מ"ח קאמר דמשמע ליה דכחוחו מקום שבהמה שסומכין שם שוחטין והלא אין סמיכה צואר נ"ל. במקום שסומכין. בעזרה במקום הטבעות דבשעת

דבשעת	סמיכה	היו	ישראל	קראון	ליכנס	שם:
-------	-------	-----	-------	-------	-------	-----

רס"ז מ"כ רבינו בללאל אשכנזי ז"ל מעולת נדבה גמרה. דלא כתיב (סמיכה) אלא בעולת (נדבה דכתיב) וסמך ידו על [ראש] העולה וכל התחלת ויקרא והוא בעולת נדבה דכתיב חסד כי קריב מכם משמע [אם ירעה] להקריב: ויעשה כמשפט. בעולת חובה כתיב ביה ביום השמיני והיה עולת חובה היה דכתיב קח לך עגל בן בקר לחטאת ואיל לעולה תמימים וכתיב בסמיכה [תמיס:] ידו ולא יד חבירו. א"ע"ל דלמר לעיל [קרבנו] ולא קרבן חבירו איצטריך ידו ולא ידו חבירו אמינא היכא [ואימנע] חבירו היכא [דהקריבו] בלא ידיעה: שחחר. של ישראל כמותו ילפינן בפסחים מואחטו כל קהל עדה ישראל וכו' כל הקהל שוחטין אלא מנאן ששלוהו של אדם כמותו: שירי מנחה. שלא סמך: כחילו לא כפר. מן המזבח: וכיפר. כפרה כל דהו דכפרה בדם: הצואר. תחת הגרון: הגביים. גבו של בהמה: ראש. כתיב טופח בה

בעולה ושלמים וחתולת: זהו ראשון. ראשון כנגד ראשון: האלדיון. לזיו הראש מהו: בדני רבי: מעלית. אם כרך מטלית על ידו וסמך: שלא יהא דבר חולץ. גבי פרו של אהרן במס' יומא: ידו. בלא י"ד: שמע ריש לקיש. ללא אמרה משמיה: ולא חזי ליה. איהו גופיה: אי ס"ד ידו משמע רבי: למה לי למכתב ידיו. בכל התורה: חקאי ליה עשירים וחרבעו. אמאי לא כתיב ידו: כהר דנה דעתיה א"ל. און בסמיכה ילפינן כגון אב דמה כשעיר המשחלה כתיב ידו וכתוב שתי אף כל מקום ודכתיב ידו בסמיכה שתי הידיו: מתי קאמרי. לכתני חוקי לסמיכה שחיתה ואלא ידענא דמקום שמוכין שחטין לפי שחוקי לסמיכה שחיתה כתיב וסמך אהרן וסמך ליה ושחט: מתני' שאחל מניף לכל החוברים. [גרלו] התנדב קרבן שכל הקרבנות מביאין בשותפות כללם כפי' המנחות והנסכים [ואחזן] מניף על ידי כולם כדמפרש בגמ': בקרבנות. בחזה ושוק של שלמים: ובקרבנות הצבור. ככשי עזרת: (ר"פ י')

תוספות רבו של רבא דאמר רבא בריש יבמות (דף ג.) ובפ' הנשרפין (סנהד' עה: א"ל רב יצחק בר אבדימי אתיא הנה הנה אתיא זמה זמה ועוד אחר היה בימי רבי כדאשכחן בפ' כירה (שבת מ:). דאמר רב יצחק בר אבדימי פעם אחת נכנסתי אחר רבי לבית המרחץ כו' והוא היה רבו של רב דאמר בפ' הספינה (ב"ב פז.) איכא תנא דאתנייה לרב מדות אחויה לרב יצחק בר אבדימי ורבינו שמואל גריס דאתנייה רב בלא למ"ד כלומר ששנה לו רב במדות ור"ת מיייתי רביה מפרק כל הבשר (חולין קי.). דרבו של רב היה דאמר איכא תנא דאתנייה לרב כחל אחויה לרב יצחק בר אבדימי ואי אפשר לגרוס שם דאתנייה רב דהוא דקמהדר ליה אני כחל מניקה שניתי לו ויש מפרשים דלו כמו ממנו כדאשכחן במועד קטן (דף כא.) ואם היו רבים צריכין לו: אתיא סמיכה סמיכה מזקני. תימה אם כן ניבעי מנוקים מכל מום ולמאן דיליף מעולת ראייה נמעט סומא באחד מעיניו דפטר ליה מראייה ושאר כל הנהו דפטורים התם ועוד למה לי בני ישראל למעוטי נשים תיפוק לי מהכא: יליף מעולת ראייה. אע"ג דעולת ראייה גופה מעולת נדבה גמרה כדבסמוך וקיימא לן (זבחים דף מט:). דדבר הלמד בהיקש אין חוזר ומלמד בג"ש הני מילי היכא דיליף ההיא מילתא גופה אבל הכא ילפינן עולת חובה דטעונה סמיכה מעולת נדבה והדר גמרינן סומא דלא: ידו ולא יד אשתו. מהא דכתיב בני ישראל למעוטי נשים מסמיכה לא נפקא אשתו דהוה אמיתא תסמוך בקרבן בעלה כדכד בעלה דמיא וא"ת ולמה לי קרא למעוטי נשים מסמיכה תיפוק לי דמצות עשה שהזמן גרמא אם תכף לסמיכה שחיתה דאורייתא כדאמר בפ' כל הפסולין (זבחים לג.) דאפילו סמך בסוף הלילה תכף לעמוד השחר צריך לשחוט עדיין את התמיד תחילה שלא יהא דבר קודם לתמיד עוד תנן בפרק ב' דמגילה (דף כ:). כל היום כשר לסמיכה ולשחיתה דריש בגמרא דכתיב ביום זבחכם ואיתקש סמיכה לשחיתה דכתיב ושחט וסמך: כאילו לא כיפר וכיפר. בפ"ק דזבחים (דף ו.) בעי למידק מהכא דלא מכפר אעשה דלאחר. הפרשה דקאמר מאי לאו כיפר עשה דקודם הפרשה לא כיפר סמיכה דהוה ליה עשה דלאחר הפרשה ואמר רבא עשה דסמיכה קאמרת שאני הכא כיון דכל כמה דלא שחט בעמוד וסמוך קאי אימת קא הוי עשה לאחר שחיתה חשיב כעשה דלאחר שחיתה אמר ליה רב הונא בר (רבי) יהודה לרבא ואימא כיפר גברא לא כיפר קמי שמיא כדתינא והנותר בשמן אשר על כף הכהן כו' ותימה דלא מיייתי מבריייתא דתנופה דהכא דעל כרחין לא כיפר קמי שמיא קאמר דלא שייך למימר לא כיפר עשה דתנופה היא לאחר זריקה ויש לומר דהך ברייתא מיתניא גבי אשם מצורע בתורת כהנים שטעון תנופה חי ושייך לפרש לא כיפר עשה דתנופה מחיים: ולא ידו על הצואר. לצד הגרון מקום הסימנין ששם קרוי צואר כדתנן בפרק קמא דחולין (דף יט:). (תוספות)

א - צד דף

בחיים ובשחטין ובדבר שיש בו רוח חיים ובדבר שאין בו רוח חיים מה שא"כ בסמיכה: **גמ'** תנו רבנן [\[ויקרא א-ג/יז\]](#)

פרק אחד עשר - שתי הלחם

מתני' שתי הלחם נילושות אחת אחת ונאפות אחת אחת לחם הפנים נילושות אחת אחת ונאפות שתיים שתיים ובדפוס היה עושה אותן כשהוא רודן נותנן דפוס כדי שלא יתקלקלו: **גמ'** מנא הני מילי דתנו רבנן [\[ויקרא כד-ה\]](#) שני עשרונים יהיה החלה האחת מלמד שנילושות אחת אחת מנין שאף שתי הלחם כך תלמוד לומר יהיה ומנין שאפייתן שתיים שתיים תלמוד לומר [\[ויקרא כד-ו\]](#) ושמת אותם יכול אף שתי הלחם כן תלמוד לומר אותם האי אותם הא אפיקתיה אם כן לימא קרא ושמתם מאי ושמת אותם שמעת מיניה תרתי: תנו רבנן ושמת אותם בדפוס שלשה דפוסין הם נותנה לדפוס ועדיין היא בצק וכמין דפוס היה לה בתנור וכשהוא רודה נותנה בדפוס כדי שלא תתקלקל ולהדרה לדפוס קמא כיון דאפי לה נחמה: איתמר לחם הפני' כיצד עושין אותו

ר"פ י' שתי הלחם: דפוס. פורמ"א בלע"ז ונגמ' מפרש היאך עשוי: וכשהוא רודה: מן התנור: נותנן בדפוס. כדי שלא יתקלקלו וישכרו: גמ' החלה האחת. כלחם הפנים כתיב: ושמת אותם. שימה ראשונה שאחיה עושה מהם דהיינו בתנור תהא כללן אותם דמשמע שהיה נותן שתיים כשני דפוסין יחד בתנור: ועדיין היא בצק. נותנה בדפוס שהדפוס עשוי כמין היכה פרוכה ולמר כמין הפינה רוקלת כלפליגי לקמן ומתקן הבצק בתוך הדפוס שהיה הדפוס בתוך הלחם או הלחם בפנים ומתוך הסברא נראה שהלחם בתוך הדפוס היה לה בתנור וכשהוא רודה נותנה בדפוס כדי שלא תתקלקל ולהדרה לדפוס קמא כיון דאפי לה נחמה: איתמר לחם הפני' כיצד עושין אותו

תוספות מתני' שתי הלחם. במשנה ובמקרא קרוי לשון זכר ולשון נקבה דהכא תנו שתי הלחם ובשמואל (א י) כתיב גבי שאול ונתנו לך שתי לחם ולקחת מידם ולעיל פ' ואלו מנחות (דף עה:). קרי ליה לשון זכר דקאמר בבא מלחם גדול וכתיב (ישעיה נא) ולא יחסר לחמו: ובדפוס היה עושה אותן. אית דגרסי טפוס והכל אחד כמו גיטין (דף כו.) טופסי גיטין פורמ"א בלע"ז ואי אפשר לברר אם היה מתקן הלחם מחוץ לדפוס שהיה הדפוס בתוך הלחם או הלחם בפנים ומתוך הסברא נראה שהלחם בתוך הדפוס אבל מדקאמר בגמ' וליהדרה בדפוס קמא ומשני כיון דאפי לה נחמה משמע שהלחם חוץ לדפוס דאי בתוך הדפוס כיון דכמין דפוס היה לה בתנור היכי מינפחה הא אין הדפוס מניחה ועוד דבכל דוכתא משמע שהיו מדביקין את הפת בתנור ואם בתוך הדפוס נותנה אי אפשר להדביקה ומהא דקתני וכשהוא רודן נותנן בדפוס אין לדקדק דשייך רדיה מפני הדפוס ולא מפני שהודבקה בתנור: וכשהוא רודן נותנן בדפוס. הן הקערות של שולחן כדאמר לקמן דף צז.) קערותיו אלו דפוסין וכן פירש

רש"י בפרושי חומש שהיה נותנו בקערות לאחר אפייה ותימה הא דפליגי לקמן (דף צה:); באפייתן אי דחיא שבת דלמאן דאמר תנור מקדש דחיא שבת משום דאי אפי לה מאתמול איפסלא בלינה ולמאן דאמר אין תנור מקדש לא דחיא הא בין למר ובין למר קערות נתקדשו כדכתיב ב' נשא ומשחת בו את אהל מועד ואת ארון העדות את השולחן ואת כל כליו ושמא אע"ג דכתיב גבי שלחן ועשית קערותיו מ"מ כלי השולחן מיהא לא מיקרו אי נמי מאן דמפרש קערותיו אלו הדמוסים קסבר תנור מקדש אבל מאן דאמר אין תנור מקדש היה מפרש דקערותיו היינו קערות שהיו נותנים בהם את הלחם על שתי שולחנות שבאולם אחד מכסף ואחד מזהב על של כסף נותנים לחם הפנים בכניסתו ועל של זהב ביציאתו אבל אין לפרש דעל שולחן של משה שבהיכל היו סודרין בתוך הקערות דאם כן שולחן היה מקדש יותר מחמשה עשר טפחים: ושמת אותם בדפוס. וא"ת והא אפיקתיה לומר שאפייתן שתיים ויש לומר דאם כן לכתוב ונתת אותם אבל ושמת משמע שימה בדפוס. (תוספות)

ב צד דף

רבי חנינא אמר כמין תיבה פרוצה ר' יוחנן אמר כמין ספינה רוקדת בשלמא למאן דאמר כמין תיבה פרוצה היינו דהווי יתבי בזיכין אלא למאן דאמר כמין ספינה רוקדת היכי הווי יתבי הווי עביד להו בשלמא למאן דאמר כמין תיבה פרוצה היינו דהווי יתבי קנים אלא למאן דאמר כמין ספינה רוקדת קנים היכי הווי יתבי מורשא עביד להו בשלמא למאן דאמר כמין תיבה פרוצה היינו דסמכי ליה סניפין לחם אלא למאן דאמר כמין ספינה רוקדת היכי סמכי ליה סניפין לחם דעגיל להו מיעגל בשלמא למאן דאמר כמין ספינה רוקדת היינו דבעינו סניפין אלא למאן דאמר כמין תיבה פרוצה סניפין למה לי אגב יורא דלחם תלח בשלמא למאן דאמר כמין ספינה רוקדת סניפין על גבי שלחן מונחין אלא למ"ד כמין תיבה פרוצה סניפין היכא מנח להו ארעא מנח להו אין דאמר רבי אבא בר ממל לדברי האומר כמין ספינה רוקדת סניפין על גבי שלחן מונחין לדברי האומר כמין תיבה פרוצה סניפין ע"ג קרקע מונחין כמאן אזלא הא דא"ר יהודה הלחם מעמיד את הסניפין והסניפין מעמידין את הלחם כמאן דאמר כמין ספינה רוקדת

רפ"ז כמין תיבה פרוצה. שניטל כיוסיה וקתי דופנותיה זו כנגד זו כך הלחם היו לו ב' דפנות וסוליים רחבים כזה: כמין ספינה רוקדת. קווי"ף ואין לה סוליים אלא מלמעלה רחבה ומלמטה כלה והולכת עד כאצבע כזה וצ' רחשיה חדין והולכין וגבוהין למעלה ואין נוגעין במים ולהכי קרי לה רוקדת אמרקהת והולכת מה: היינו דיתבי בזיכין. ש' כזונה בתוך לחם העליון כדכתיב (ויקרא כד) על המערכת כלונה זהה והואיל והסוליים רחבים היו וקפיים הבזיכין עליהם יפה: הלח' למאן דלמור כמין ספינה רוקדת היכי יתבי בזיכין. הא אין לו סוליים: מקום הוא עביד להו. בעוצי אחד הדפנות היה מתקן לכן בית מושב: בשלמא למ"ד כמין תיבה פרוצה. היו הדפנות: היינו דיתבי קנים. דקתני מתניתין כ"ח קנים היו שם שהיה נותן ג' קנים שם זהב על הלחם הרלשון (האחד) רלשן ש' קנה על דופן זה ורלשן (ש') אחר על דופן זה ועל הקנים היה מושב לחם אחר עד שהם ש' הלוח' זו על זו ומבדילין הקנים בין חלה לחברה כדי שלא יתעפשו: הלח' למאן דלמור כמין ספינה רוקדת היכי יתבי קנים. והלא רלשן חדים ואין יכול לישב שם אלא קנה אחד בלמעלה: מורשא עביד להו. אלא הרלשן מכאן ומכאן ומדביק מעט בלח' לקבל את הקנים: בשלמא למאן דלמור כמין תיבה פרוצה. שהיו הדפנות זקופות עשויה היינו דסמכי סניפין ללחם דקתני' מתני' ארבעה סניפין היו שם מפולגין בראשיהו קנים לכזה זה וקנים לכזה זה שהלחם מונח ארכו לרוחבו של שולחן וקופל למעלה מיכן ומיכן מה שאורך הלחם יתר על רוחבו האולכין והן הן דופני הלחם ולמאן דלמור כמין תיבה פרוצה כפול שהדפנות זקופות בשוה: היינו דסמכי שני סניפין. שקורין פירק"ף העומדים בקרקע ארוכות וגבוהות עד לחם העליון סומכין הלחם ש' קצבו דופנתיו ולהכי מפולגין בראשיהו פולגין הרבה כזה ש' קראש' הקנים שעל כל לחם ולחם מונחין על אוחס פילולין: הלח' למאן דלמור כמין ספינה רוקדת. עשוין הדפנות בשופעו היכי סמכי סניפין ללחם והלא אין הסניפין נוגעין אלא מעט בראשן של לחם ואין יכול לסמוך ש' דופנתיו ש' קצבו דופנתיו והכי סמכי סניפין ללחם מעגל שקורין אירקל"א כזה ודוחו עיגול תחת שופעו של לחם וסומך את כל הלחם ורלשן הסניף סומך לראש הלחם מעגל אירקל"א כדקרינו חווי מעגל על שם עונה (הענין דף יט.). היינו דבעינו סניפין. שאין סולי הלחם רחבים ואינו יושב: אגב יורקל לחם. ש' מנח על זה מכבדו: הלח' כשברו כמו תולחי תולחי (חולון דף נג.): סניפין על גבי שלחן מונחים. ודעגיל להו כדלמך: הלח' למ"ד כמין תיבה פרוצה. והווי הדפנות שוות וזקופות הווי ל' מר' סניפין למושב על השלחן: הלחם מעמיד את הסניפין. ששופעו של לחם מונח על קיפולו של סניף כדלמך דעגיל מיעגל והסניף מעמיד הלחם ש' יפול: (רפ"ז)

תוספות כמין תיבה פרוצה. דשולחן רחבו חמשה לרבי יהודה (לקמן דף צו.) וששה לרבי מאיר ולחם ארכו עשרה ורחבו חמשה ונותנין ארכו כנגד רחבו של שולחן וקופל לרבי יהודה טפחיים ומחצה מכאן וטפחיים ומחצה מכאן ולרבי מאיר טפחיים מכאן וטפחיים מכאן ונמצא' שהיה כמין תיבה פרוצה ב' דפנות זו כנגד זו ושוליים רחבין פרוצה מלמעלה כמין ספינה רוקדת ואין לה שוליים אלא מלמעלה רחבה ומלמטה כלה והולכת עד כאצבע ושני ראשיה חדין והולכין וגבוהין מלמעלה ואין נוגעין במים כד פ' בקונטרס ומתוך פירושו נראה דפתוח הלחם מלמטה ושני ראשין חדין כספינה החדה בראשה ובסופה כדי לרוץ מהרה כך הלחם חד בראשו ובסופו (של חד) צד אורך השולחן ולהכי פריך למאן דאמר כמין ספינה רוקדת היכי יתבי קנים הלא ראשן חדין ואין יכול לישב שם אלא קנה אחד באמצעיתו ואע"פ שהיו שם ד' סניפין של זהב מפולגין בראשיהו כדי לקבל ראשי קנים מ"מ בעינו שיהא לחם משאן חזק באמצען שלא יתקפלו מכוונד הלחם ומה שציייר בקונטרס צורתו כזה הם החידודין שבראשו ושבסופו של אורך השולחן ולצד רוחבו שהיו דופני הלחם מאריכין ומרחיבין בענין זה שכופפין לצד ראשו ולכך מפרש לקמן דסניפין עגיל להו מיעגל אבל גובה הלחם באמצעיתו לא היה הולך ומגביה בשופעו מכאן ומכאן עד שהיה הולך ומרחיב עד ה' טפחים והם השוליים הממלאים רחבו של שולחן ואחד כופל מכאן ומכאן כמו דופן זקוף לר' יהודה טפחיים ומחצה ולר' מאיר טפחיים כזה אבל מה שפי' בקונטרס ושני ראשיה חדין והולכין וגבוהין למעלה ואין נוגעין במים אם רוצה לומר כעין ספינת שלנו שראשו וסופו משופע והולך ואינו נוגע במים נמצא דכי מסדר ליה לחם על השולחן לא יתיב לחם אקנים המונחים בראש הלחם שתחתיו ובסופו דלא יתיב אלא אקנה אמצעי בלחדיה ויש מפרשים דהיינו הא דפריך למאן דאמר כמין ספינה רוקדת קנים היכי הווי יתבי כלומר היאך היה יושב הלחם על הקנים ואין הלשון היכי הווי יתבי קנים כמשפטו שישב הלחם עליהם ומשני מורשא עביד להו שהיה מדביק בצק בשולי הלחם מתחתיו בחודו שלמטה כדי שישען על הקנים ואין הלשון משמע כן כלל לפיכך נראה שהלחם בראשו ובסופו שכלפי אורך השולחן אין הולך ומשפע כלל אלא זקוף וא"ת למאן דאמר כמין ספינה רוקדת היכי מיפרשא מתני' דלחם הפנים ארכו עשרה ורוחבו חמשה וקופל ל' יהודה טפחיים ומחצה מכאן וטפחיים ומחצה מכאן ולרבי מאיר טפחיים דכיון דלמטה כלה והולך עד כאצבע היכי תנן נמצא ארכו ממלא רחבו של שולחן הא חסר ליה מה ששוליו הולכין וגבוהין באמצעיתו מכאן ומכאן ל' פשטת ליה קממלא ליה ותו לא וכו' משפנת ליה חסר ליה פורתא ושמה הוא פורתא לא חשיב ועוד קשה הא דאמר רבי יוחנן (לקמן דף צו.) לדברי האומר טפחיים ומחצה קופל נמצא שולחן מקדש ט"ו טפחים למעלה אכל גבוה טפ' לרבי יוחנן גופיה כיון דאמר כמין ספינה רוקדת וצריך לומר דלא היו טפח ואמרינן לקמן כיון דלא היו טפח לא קחשיב דוחק הוא שהיה ללחם חסר זה על גב זה ואי לכל חד חד לא טליק שתות טפח מאי קא פריך למ"ד כמין ספינה רוקדת היכי יתבי בזיכין הא אין משפיעין השוליים אפילו שתות טפח וי"ל דאפילו הכי משמע זה לא דלא יתבי סניפין רחבו של שולחן הא חסר ליה מה ששוליו הולכין וגבוהין באותן פיצולין ולפי' זה היו הפיצולין זה למעלה מזה לר' יהודה טפחיים ומחצה ולרבי מאיר טפחיים במדת גבוהה של לחם ואפשר דאותן פיצולין היו כעין פנימות לראשי הסניפין כמדת עובי הקנה ותימה דבמתני' תנן (לקמן דף צו.) ד' סניפין של זהב היו שם מפולגין בראשיהו דאמר פ' בקונטרס שראשי הקנים של כל לחם ולחם מונחין באותן פיצולין ולפי' זה היו הפיצולין זה למעלה מזה לר' יהודה טפחיים ומחצה ולרבי מאיר טפחיים במדת גבוהה של לחם ואפשר דאותן פיצולין היו כעין פנימות לראשי הסניפין כמדת עובי הקנה ותימה דבמתני' תנן (לקמן דף צו.) ד' סניפין של זהב היו שם מפולגין בראשיהו דאמר פ' בקונטרס שיהיו סומכין בהן את הלחם וכן קתני לקמן בברייתא שבהם סומכין את הלחם ואין מזכיר בשום מקום כלל מניחת ראשי הקנים משמע דלא . בעי העמדה אלא ללחם התחתון המונח על טהרו של שולחן ובתוספתא (פ"א) נמי תניא ד' סניפין היו שם שבהן סומכין את הלחם משמע חלה התחתונה

א

-

צה

דף

מיתבי כמין כוורת היה לה בתנור ודומה כמין טבלא מרובעת אימא ופיה דומה כמין טבלא מרובעת תניא כמאן דאמר כמין ספינה רוקדת דתניא ארבעה סיניפין של זהב היו שם מופצלין מראשיהן כמין דקרנין היו שסומכין בהן את הלחם שהוא דומה כמין ספינה רוקדת איבעיא להו לחם הפנים נפסל במסעות או אינו נפסל במסעות רבי יוחנן ורבי יהושע בן לוי חד אמר נפסל וחד אמר אינו נפסל מאן דאמר נפסל דכתיב [במדבר ב-יז]. כאשר יחנו כן יסעו מה בחנייתו נפסל ביוצא אף בנסיעתו נפסל ביוצא מאן דאמר אינו נפסל דכתיב [במדבר ד-ז]. ולחם התמיד עליו יהיה ואידך נמי הא כתיב [במדבר ב-יז]. כאשר יחנו כן יסעו לאידך גיסא מה בחנייתו כי לא יצא ממקומו לא מיפסיל אף בנסיעתו כי לא יצא ממקומו לא מיפסיל ואידך נמי הא כתיב ולחם התמיד עליו יהיה אלא כי אתא רב דימי אמר במסודר דכולי עלמא לא פליגי אלא כי פליגי במסולק מאן דאמר נפסל דכתיב כאשר יחנו כן יסעו מה בחנייתו נפסל ביוצא אף בנסיעתו מיפסל ביוצא למאן דאמר אינו נפסל דכתיב [במדבר ב-יז]. ונסע אהל מועד אע"פ שנסע אהל מועד הוא ואידך נמי הכתיב כאשר יחנו כן יסעו לאידך גיסא מה בחנייתו כי לא מפיק ליה לא מיפסיל אף בנסיעתו כי לא מפיק ליה לא מיפסיל ואידך נמי הא כתיב ונסע אהל מועד הוא לדגלים הוא דאתא ואידך [במדבר ב-יז]. ממחנה הלויים בתוך המחנות נפקא מיתבי בשעת סילוק מסעות קדשים נפסלין ביוצא זובין ומצורעין משתלחין חוץ למחיצתן מאי לאו אפילו לחם הפנים לא בר מלחם הפנים מה נפשך אי אהל מועד דוקא הוא אפילו קדשים נמי אי אהל מועד לאו דוקא הוא אפילו לחם הפנים נמי אלא כי אתא רבין אמר לא מר אמר במסודר ומר אמר במסולק ולא פליגי אמר אביי ש"מ יש סילוק מסעות בלילה דאי סלקא דעתך אין סילוק מסעות בלילה אימת מדלי לצפרא מאי איריא משום יוצא תיפוק לי דאיפסיל ליה בלינה פשיטא [שמות יג-כא]. ללכת יומם ולילה כתיב מהו דתימא הני מילי היכא דעקור ביממא אבל היכא דלא עקור ביממא בלילה לא מצו עקרי קא משמע לן ורמינהי הוגללו הפרוכת הותרו הזבין ומצורעין ליכנס לשם אמר רב אשי לא קשיא הא ר' אליעזר הא רבנן דתניא

רש"י כמין כוורת היה לה בתנור. וזה הדפוס שהוא נאפה בו מרובע והיינו כמין חביה פרוצה שיש לה שוליים רחבים ומרובעים: אימא ופיה דומה כו'. השוליים עשויין כספינה: כמין דוקרנין. כמין קנים הדוקרנין קנים שיש בהן ענפים הרבה דהו שפולין: נפסל במסעות. כשנוסעין ישראל במדבר ומפריקים המשכן ונושאים השלחן עם הלחם כדכתיב (במדבר ז) ועל שלחן הפנים יפרשו בגד תכלת מי נפסל לחם ביוצא או לא: בחנייתו נפסל ביוצא. אם יוצא חוץ לקלעים כדכתיב והיה להם לחם זבין ואכלוהו במקום קדוש (ויקרא כז): ולחם התמיד עליו יהיה. אלמא בקדושה קאי: ממקומו. של שולחן: במסודר. על השלחן: ובמסולקן. שעדיין לא הגיע זמן לסלק את זה עד שנסעו ומ"מ בתוך מחנה הלויים הוא שנושאין אותו עמהן עם המשכן ודגלי מחנה ישראל סביב להם: כי לא מפיק ליה. מעזרה והשתא נמי לא הפקיה ממחנה לוייה: לדגלים. להורות איהו דגל יסע ראשון ואיהו אחרון: סילוק מסעות. שהפרוכת נגללה: קדשים נפסלים ביוצא. שאין להם קלעים ואע"פ המחנה קדוש וזבין ומצורעין משתלחין חוץ ממחיצתן מותרע חוץ למחנה ישראל והיו מהלכים בסוף מחנה כדאמר בכרית (דף נד.) את והב בסופה וזבין חוץ למחנה לוייה: אי אהל מועד דוקא הוא. אע"פ דהוגללו הפרוכת כדקתני לעיל: ה"ג אפילו קדשים נמי לא ליפסלו ביוצא ואי אהל מועד לאו דוקא הוא אפילו לחם הפנים נמי ליפסלו: אלא כי אתא רבין אמר. האל מועד לאו דוקא הוא אלא דלחם הוא דלחם עליו ומר דפסיל במסולק: ש"מ. מדקתני קדשים נפסלים משום פסול יוצא: יש סילוק מסעות בלילה. שאם היה נעלה העגל בלילה היו נוסעים מיד ולא היו ממתינין עד הבקר: אימת מידלו. קלעים: בלילה לא מצו עקרי. דכתיב יומם ולילה כתיב מהו דתימא הני מילי היכא דעקור ביממא אבל היכא דלא עקור ביממא בלילה לא מצו עקרי קא משמע לן ורמינהי הוגללו הפרוכת הותרו הזבין ומצורעין ליכנס לשם אמר רב אשי לא קשיא הא ר' אליעזר הא רבנן דתניא

תוספות כמין כוורת היה לה בתנור. כוורת עגולה היא כדמוכח בפ"ק דשבת (דף נ. ח.) והכא קתני כמין טבלא מרובעת אלא מנוקב ככוורת של קנים שישלוט האור בכולו: מר אמר במסודר ומר אמר במסולק ולא פליגי מסקנא דשמעתא דלא אמרינן אע"פ שנסע. אהל מועד הוא והא דמסיק ליה בפ' בתרא דזבחים (דף קטז:) היינו לענין קדשים קלים דנאכלין בכל מחנה ישראל ולא בעו אהל מועד ומיהו ק' דבפרק קדשי קדשים (שם דף סא:) מסיק ליה גבי קדשי קדשים דמפרש בשני מקומות קדשים נאכלים קודם שיעמידו הלויים את המשכן ולאחר שיפרקו הלויים המשכן ולא מיפסיל ביוצא משום דאע"פ שנסע אהל מועד הוא ויש לומר דהתם מיירי (קודם) שנפרס אהל מועד והמזבח וקלעי החצר עומדים במקומן וא"ת וכיון שנסתלק המזבח היכי מתאכלן הא"י אלעזר התם מזבח שנפרס אין אוכלין בגינו שירי מנחה ור' ישמעאל רבי יוסי נמי קאמר כל הקדשים שנשחטו שם פסולין ואפילו קדשים קלים והתם מדמי סילוק מסעות לנפגם מזבח וי"ל דאתי כתנא דפליג אר' ישמעאל בר' יוסי ובקונטרס פ' התם דשני מקומות לאו לאחר שנסעו ונסתלק המזבח קאמר אלא חד מינייהו כדאיתא בעוד שהמשכן נטוי כמשפטו וחד לאחר שפרקוהו קרשיו ויריעותיו ועדיין המזבח במקומו וקודם שיעמידו לויים המשכן דנקט לאו דווקא נקט חדא דלא משכחת לה שיהא המזבח מונח קודם העמדת המשכן שהרי קודם שיחנו בני קהת נושאי המזבחות היו חונני בני גרשון ובני מררי נושאי המשכן ומקימין אותו אבל בנסיעתן שהיו מורידין המשכן תחלה ונושאים בני גרשון ובני מררי אחר דגל ראשון ובני קהת אחר דגל שני כדי שיהו קודמין בני גרשון בחנייתן ומעמידין את המשכן לפני בא בני קהת כדכתיב אחר מסע בני יהודה (במדבר י) והורד המשכן ואחר שני דגלים כתיב (שם) ונסעו הקהתים נושאי המקדש דהיינו ארון ומזבחות וכלי שרת והקימו בני גרשון המשכן עד בואם של בני קהת ועוד אי בששינו את הסדר מוקמת לה היכי שחטו קרבנם קודם שיעמידו המשכן הא אמרן באיזהו מקומן (זבחים דף נה:) שלמים ששחטן קודם שיעמידו הלויים את המשכן פסולין ואי גרסינן לה מיתוקמא בששינו את הסדר והיה דאיהו מקומן שלמים דווקא קאמר ומשום דכתיב בהו ושחטו פתח אהל מועד ולא יליף שאר קדשים מינייהו עכ"ל והא דתנן גבי תמיד (דף ל:) לא היה השוחט שוחט עד שישמע קול שער גדול שנפתח למצוה בעלמא וא"ת ולעיל אמאי איצטרך לשנויי ההוא לדגלים הוא דאתא לימא לקדשים קלים הוא דאתא כדמוכח בפרק בתרא דזבחים (דף קטז:) וי"ל דא"כ לא הוה ליה למתלייה באהל מועד ואם תאמר ולוקמה בקדשי קדשים כגון שהמזבח והקלעים במקומן וי"ל דמשמע ליה ונסע אהל מועד שנסתלק הכל אפילו המזבח: שמע מינה יש סילוק מסעות בלילה. פי' בקונטרס מדקתני קדשים נפסלין דאי אין סילוק מסעות בלילה אימת מידלו קלעים בצפרא מאי איריא משום יוצא תיפוק לי דאיפסיל ליה בלינה תימא דלמא נפקא מינה היכא דנסעו באמצע היום קדשים שנשחטו היום נפסלין משום יוצא ולא משום לינה ונראה לפרש דקאי אפלוגתא דרבי יוחנן ורבי יהושע בן לוי דאייבי בלחם הפנים ומסקינן דמסולק נפסל במסעות ועל כרחיך בשבת לא היו נוטעין דאפילו לא היו תחומין מראוייתא לא היו יכולין ליסע משום איסור הוצאה ואיסור מחמר להכי דייק דאי אין סילוק מסעות בלילה תיפסול הלחם בלינה ואי הוה אמרינן דבשום פעם לא היו נוטעין אלא או בתחלת היום או בתחלת הלילה הוה מצינו למימר דדייק מברייתא שפיר: (תוספות)

רבי אליעזר אומר יכול דחקו זבין ומצורעין ונכנסו לעזרה בפסח הבא בטומאה יכול יהו חייבין תלמוד לומר **[במדבר ה-ב]** וישלחו מן המחנה כל צרוע וכל זב וכל טמא לנפש בשעה שטמאי מתים משתלחין זבין ומצורעין משתלחין אין זבין ומצורעין משתלחין: **[מתני'** אחת שתי הלחם ואחת לחם הפנים לישתן ועריכתן בחוץ ואפייתן בפנים ואינן דוחות את השבת רבי יהודה אומר כל מעשיהם בפנים רבי שמעון אומר לעולם הוי רגיל לומר

שתי הלחם ולחם הפנים כשרות בעזרה וכשרות בבית פאגי: **גמ'** הא גופא קשיא אמרת לישתן ועריכתן בחוץ אלמא מדת יבש לא נתקדשה ואפייתן

בפנים אלמא מדת יבש נתקדשה אמר רבה הקשה אדם קשה שהוא קשה כברזל ומנו רב ששת מאי קשיא דלמא עשרון לא מקדש תנור מקדש אלא אי קשיא הא קשיא ואפייתן בפנים אלמא תנור מקדש ואין דוחות את השבת איפסלה בלינה (אלא) אמר רבא הקשה אדם קשה שהוא קשה כברזל ומנו רב ששת אמר רב אשי מאי קשיא דלמא מאי מבפנים במקום זריזין והא דרב אשי ברותא היא מה נפשך אי אפייה בעינן זריזין לישא ועריכה נמי [בעינן] זריזין ואי לישא [ועריכה] לא בעינן זריזין אפייה נמי לא בעינן זריזין אלא דרב אשי ברותא היא: ר' יהודה אומר כל מעשיהן בפנים [וכו']: אמר רבי אבהו בר כהנא ושינהו מקרא אחד דרשו **[שמואל א כא-ו]** והוא דרך חול אף כי היום יקדש בכלי רבי יהודה סבר בחול אשכחינהו דקא אפו ליה אמר להו דרך חול קא אפיתו ליה אף כי היום יקדש בכלי איפסיל ליה בלינה רבי שמעון סבר בשבת אשכחינהו דקא אפו ליה אמר להו לא דרך חול בעיתו למיעבדיה מידי תנור מקדש שלחן הוא דמקדש ומי מצית אמרת דבשעת אפייה אשכחינהו והכתיב **[שמואל א כא-ז]** ויתן לו הכהן קודש כי לא היה שם לחם כי אם לחם הפנים המוסרים מלפני ה' אלא מאי דרך חול דקא אמר להו הכי קא אמרו ליה ליכא לחם כי אם לחם הפנים המוסרים מלפני ה' אמר להו לא מיבעיא האי דכיון דנפק ליה ממעילה דרך חול הוא אלא אפילו האיך נמי דהיום יקדש בכלי הו' לי' דליכול

רש"י ורבי אליעזר דמיקל ההם מיקל הכא להשתא נמי אין טמאוי מתים משתלחין חוץ למחנה שלהם דלמא מת אינו אסור אלא בעזרה ככלד ועכשיו כשהוגבל פרוכה אין מחילה לטמאוי מתים להשתא לטמא מת מותר ליכנס במחנה לוייה דכתיב ויקח משה את עצמות יוסף עמו במחילתו וכדלמא נפקסחים (דף סו.) ונבלד שלא יכנס למחנה שכניה דהיינו עזרה והא רבנן דלמנו אע"פ שטמאוי מתים אין משתלחין זבים ומצורעים משתלחין: מהני' לישתן ועריכתן בחוץ ואפייתן בפנים. מפרש גמ': ואינו דוחות את השבת. אפייתן: וכשרות בבית פאגי. בכל ירושלים דקא סבר אפייתן נמי בחוץ: גמ' דלמא מדת יבש. כגון עשרון שנמדדו בו: נתקדשו. ואי נפקי מיפסלם ביולא: הקשה. דכיון דזה: אדם קשה. חסם ומחולל לחתך הלכה ככרזל: איפסלו בלינה. דכל המנחות משתלחין בכלי נפסלים והאי כיון דליקדיש מאתמול בתנור איפסיל בלינה קודם שיסדרנו על השולחן: במקום זריזים. ולא בעזרה ממש אלא בחוץ יאפורו כהנים זריזים שלא יחמיץ: ושניהם. רבי יהודה ורבי שמעון: בעול. בערב שבת אשכחינהו זוד לכהניס דלקפו ליה: דרך חול קא אפיתו. כלומר בחול קאפיתו ליה בתמיה: אף כי היום יקדש בכלי. התנור ואיפסיל ליה למחר בלינה אלמא תנור מקדש וזוהי שבת: מידי תנור מקדש. דיראם אתם שלא יפסל בלינה ואף כי היום יקדש בכלי בתמיה קאמר להו וכי היום יקדש בתנור: דנפקא ליה ממעילה. דכיון דאפילו (בו) מותר לכהנים וכל שיש לו שעת היתר לכהנים אין בו מעילה ולא מיבעיא הך שכתב נסתחא אפילו זה אם היום יקדש בכלי שסידרתם על השולחן הו' ליה: (רש"י)

תוספות אין טמאי מתים משתלחין. כגון עכשיו שהוגבלו הפרוכת דאין מחיצה לטמאי מתים להשתלח דטמא מת מותר ליכנס למחנה לוייה כדאמרין בסוטה פרק היה נוטל (כ"ב:) ובפסחים בריש אלו דברים (דף יז.). לא טמא מת בלבד אמרו אלא אפילו מת עצמו שנאמר ויקח משה את עצמות יוסף עמו במחילתו וא"ת והיכי לפיכך טמא מת ממת שאני מת דאין לו טהרה במקוה כדאי' בסוף עירובין (דף קד:) המכניס שרץ למקדש פטור ואע"פ שהיו נושאין ארונו של יוסף עמו במחילתו ומכל מקום קשה הא קא חשיב רבותא אפילו מת עצמו וי"ל דסבר כמאן דאמר חייב אי נמי חשיב במינו טהרה במקוה דיש לאדם חי טהרה: לישתן ועריכתו בחוץ. אלמא מדת יבש לא נתקדשה דאי נתקדשה מילתא אי אפיק להו אבראי ולא כפי' הקונטרס דמפרש שטעם פסול יוצא דמשום קידוש כלי לא מיפסיל ביוצא כדפרישית בפ"ק (דף ט.) והאי דכל המנחות נילשות בפורשין אפילו מנחת מאפה פירשתי בפ' כל המנחות באות מצה (לעיל נה.): שהוא קשה ככרזל. שבו הוא לתלמידי חכמים כדאמר בפ"ק דתענית (דף ז.) כל תלמידי חכם שאינו קשה ככרזל אינו תלמיד חכם: ומאי קושיא דילמא עשרון לא מקדש תנור מקדש. תימה אכתי קשיא סיפא דקתני חביתו כ"ג לישתן ועריכתן בפנים אלמא מדת יבש נתקדשה וי"ל דאע"ג דעשרון לא נמשח חצי עשרון נמשח משום דאמרין בפ"ק (לעיל דף ח.) חביתו כהן גדול רבי יוחנן אמר אינה קדושה לחצאין ובהיא שמעתא א"ר חנינא אין מנחה קדושה בלא שמן ואם כן צריך להניח בביסא או בכלי שרת אחד עשרון שלם של חביתו וישלש לוין שמן כדי לקדש בכלי שרת ובתוך הביסא עצמה היה נתון הסולת לצד אחד והשמן לצד אחר לפי שצריך אחר כך לחלק הסולת בפני עצמו בחצי עשרון והשמן בפני עצמו לוג ומחצה שחרית ולוג ומחצה בין הערבים וכיון דאתקדש בכלי שרת נגאי הוא להשימן אחר כך בכלי חול ולא מסתבר למימר שיוכל לחלוק הסולת והשמן קודם שיתקדש בביסא ויניח בתוך הביסא עצמה של שחרית לצד אחד ושל בין הערבים לצד אחר דהא דריש בפ"ק (ג"ז שם) אמר קרא מנחה מחציתה הבא מנחה ואחר כך חוצהו ומיהו למאן דאמר בפ"ק (ג"ז שם) קדושה לחצאין ומחצה משלם דמביא לא נצרכא אלא להביאה שלם מבינתו קשה מאי שנא חצי עשרון דנמשח ומאי שנא עשרון דלא נמשח ויש פירושים מרש"י שכתוב בהן בסוף התכלת (לעיל דף נ:.) לפי שהיו צריכין לעשרון למדוד בו שאר מנחות כל יחיד המתנדב מנחה ופעמים מוציא לחוץ אבל חצי עשרון היה מיוחד לכהן גדול ולא היה צריך למנחת נדבה של יחיד ולא יתכן טעם זה כלל דהא בפ' כל המנחות באות מצה (לעיל דף נז:) דדרשינן מקרא דמנחת יבש לא נתקדשה מדכתיב חמץ תאפינה ביכורים לה' אימתי הם לה' לאחר אפייה ואע"ג דההוא קרא גבי עשרון כתיב לא שנא ונראה לפרש דלישה ועריכה דלחם הפנים ושתי הלחם מדת יבש הוא דאין בהן שמן ולישתן ועריכתן לא היתה בכלי הלח אבל לישא ועריכה דחביתין היה בכלי הלח דהו' בה שמן שנמדד בלוג ומדת הלח נמשחה לכלי עלמא ובין למאן דאמר בפ' ואלו מנחות (לעיל דף עה.) בוללן סולת בין למאן דאמר בוללן חלות מכל מקום בכלי שהיה לו עורך היה בולל לפיכך צריך בכלי שרת והא דנקט במתני' חביתו כהן גדול לאו דוקא דהוא הדין שאר מנחות הטענות שמן כדאיתא בתוספתא דקתני מנחה יש בה מעשה כלים בפנים טחינתו והרקדתו בחוץ ולישתן ועריכתו בפנים כל מעשיהן בפנים ובזר כשרות עד שיבואו לבית הקמיצה והא דלא תני במתניתין אלא חביתו י"ל משום דחביתין חלוקין משתי הלחם ולחם הפנים בשני דברים דאלו ולישתן ועריכתן בחוץ ואינן דוחות את השבת ואלו לישתן ועריכתן בפנים דוחות את השבת ועוד נראה דמתני' נמי קתני שאר מנחות דקתני בסיפא כל המנחות יש בהן מעשה כלי בפנים ופי' בקונטרס לישא ועריכה הכל בכלי שרת בפנים ולא בחוץ ואף על גב דמשמע פירוש הקונטרס שזו היא נמי פירושו של ואין בהן מעשה כלי בחוץ והכל חדא מילתא הוא נראה לפרש דאין בהן מעשה כלי בחוץ אטחניה והרקדה קאי דלא בעו כלי שרת כי היאי דתוספתא: אלא דרב אשי ברותא היא. ותברה מי ששנה זו לא שנה זו: דרך חולין אפיתו להו אף כי היום יקדש בכלי איפסיל ליה בלינה. ואע"ג דאין כלי שרת מקדשין אלא בזמנן וזה אין זמנו בערב שבת לדבריהם קאמר להו כדפרישית בסוף התכלת (לעיל דף נא.) [ד"ה אפי לה]: (תוספות)

מסוכן הוא ור' יהודה ור' שמעון בגמרא פליגי דיקא נמי דקתני ר' שמעון אומר לעולם היו רגיל לומר שתי הלחם ולחם הפנים כשרות בעזרה וכשרות אבית פאני שמע מינה: **מתני'** חביתיה כהן גדול לישתן ועריכתן ואפייתן בפנים ודוחות את השבת טחינתן והרקדתן אינו דוחה את השבת כלל אמר רבי עקיבא כל מלאכה שאפשר לעשותה מערב שבת אינה דוחה את השבת ושאי אפשר לה לעשותה מע"ש דוחה את השבת כל המנחות יש בהן מעשה כלי בפנים ואין בהן מעשה כלי בחוץ שתי הלחם ארכן שבעה טפחים ורחבן ד' טפחים וקרנותיו ארבע אצבעות לחם הפנים ארכן י' טפחים ורחבן ה' טפחים וקרנותיו שבע אצבעות ר' יהודה אומר שלא תטעה ז"ד וי"ז בן זומא אומר **[שמות כה-יב]** ונתתה על השלחן לחם פנים לפני תמיד לחם פנים שיהיו לו פנים השולחן ארכו י' ורחבו חמשה לחם הפנים ארכו י' ורחבו ה' נותן ארכו כנגד רחבו של שולחן וכופל טפחיים ומחצה מכאן וטפחיים ומחצה מכאן נמצא ארכו ממלא רחבו של שולחן דברי רבי יהודה ר' מאיר אומר השלחן ארכו י"ב ורחבו ו' לחם הפנים ארכו י' ורחבו ה' נותן ארכו כנגד רחבו של שולחן כופל טפחיים מכאן וטפחיים מכאן וטפחיים ריוח באמצע כדי שתהא הרוח מנשבת בהם אבא שאל אומר מהו שיהיו נותנין שני ביזכי לבונה של לחם הפנים אמרו לו והרי כבר נאמר **[ויקרא כד-ז]** ונתת על המערכת לבונה זכה אמר להם הרי קא מיעפש לחם סוף סוף קא מיעפש לחם דמגובה ליה פורתא והאיכא פורתא כיון דלא היו טפח לא חשיב ליה בהם שנים לסדר זה ושנים לסדר זה וכ"ח קנים כחצי קנה חלול ארבעה עשר לסדר זה וי"ד לסדר זה לא סידור קנים ולא נטילתם דוחה את השבת אלא

נכנס מערב שבת ושומטו ונותנו לארכו של שלחן כל הכלים שהיו במקדש ארכן לארכו של בית: **גמ'** כל המנחות יש בהן מעשה כלי מבפנים: שאלו את רבי זו מנין אמר להם הרי הוא אומר **[יחזקאל מו-כ]** ויאמר אלי זה המקום אשר ישבשו שם הכהנים (את החטאת ואת האשם) אשר יאפו את המנחה לבלתי הוציא אל החצר החיצונה מנחה דומיא דאשם וחטאת מה אשם וחטאת טעונין כלי אף מנחה נמי טעונה כלי: השולחן ארכו עשרה: א"ר יוחנן לדברי האומר טפחיים ומחצה כופל נמצא שלחן מקדש חמשה עשר טפחים למעלה לדברי האומר טפחיים כופל נמצא שלחן מקדש י"ב טפחים למעלה והאיכא קנים קנים שקועים משקה להו מאי טעמא משום איעפושיה לחם סוף סוף קא מיעפש לחם דמגובה ליה פורתא והאיכא פורתא כיון דלא היו טפח לא חשיב ליה והאיכא בזיכין בגויה דלחם הוו יתבי ולבהדי לחם הוו קיימי והאיכא קרנות קרנות לגויה דלחם כייף להו ולחם עלייהו נח ליה

רש"י מסוכן הוא. אסחזו בולמוס ותגן מי אסחזו בולמוס מאכלין אותו עד שאורו עיניו פיליו ביום הכפורים כיומא כפרה כהרד (דף פז.). בגמ' פליגי. מר גמיר ליה מרביה דתור מקדש ומר גמיר דלא מקדש: דיקא נמי. דבגמרא פליגי ולא בקראי מדנקטו האי לישנא לעולם הוי רגיל לומר כו': מתני' חביתיה כהן גדול לישתן ועריכתן בפנים. ולדברי הכל אותו הוי עשרון שהיה חולק בו עשרונו של כהן גדול נמשך והאי דלא משחו עשרון שלם מפני שכל אדם מולד בו מנחתו דפעמים שמואלאו לחוץ אבל זה אינו מסוכן אלא לכהנים לחטאת בו עשירונים: ושא"ל. אפייתן אי אפשר לעשות מאתמול ולא לשה ועריכה דכיון דקדשה בכלי מיפסל בלינה: מעשה כלי. לשה ועריכה הכל בכלי שרת בפנים ולא בחוץ: וקרנותיה. שהיה מדביק בזה לכל זוית כעין קרנים ואורך הקרן ד' אצבעות: שלא טעמה. בין שתי הלחם לחם הפנים בין שביעור רוחב בין שביעור אורך וקרנות: ז"ד וי"ז. ז"ד שתי הלחם אורכה ז' ורחבה ד' וקרנותיה ד' י"ז לחם הפנים ארכו י' ורחבו ה' וקרנותיו ז': שיהא לו פנים. דפנות. וכל"א שיהא לו פנים זויות והן הן הקרנות: ארכו י' ורחבו ה'. כדכתיב אמתיה ארכו ואמה רחבו ור' יהודה לטעמיה דאמר אמת כלים בלמת בה ד' ונותן ארכו של לחם כנגד רוחבו של שולחן: וכופל. הלחם: טפחיים ומחצה. למעלה מיין ומיין ובהן הן הקרנות ונמצאו זקופות בשוק לשפת השלחן ולמ"ד כמין ספינה ווקדת הוה הגך דפנות הולכות וזקופות שביעור: ונמצא ארכו ממלא רחבו של שולחן. ורחבו מחזיק חצי אורך השלחן וכשהיה סודר האחר אכלו נמצא שולחן כולו מלא: אורכו י"ב. ר' מאיר לטעמיה דאמר כל האמנות הוה בבינונית והלחם עשרה דהא לא פליגי: וטפחיים ריוח בלמנע. בין שתי הסדקים דרוחב הלחם אינו אלא ה' ושני הסדקים מחזיקים י' טפחים כאורך השלחן פשו להו טפחיים והם ריוח בין סדר לסדר שהיה רוח מנשבת בהם שלא יתעפשו: אבא שאל אומר שם. בצורתו ריוח שבו סדר לסדר בו ונתנון בזיכים: על המערכת. על ממש: ועליו מטה. הוה אותו על כסמוך: המפוללים. לתת ראשי הקנים בצורתו פיטולין והרבה פיטולין יש בהן למנין הקנים: כ"ח קנים. בגמרא מפרש כמה קנים לחם: לא סידור הקנים. במערכת החדשה ולא נטילתן מעל הישנה דוחה שבת: שומטן. מדין כל לחם ולחם ומניחן לאורכו של שולחן ולמחר מסדר הלחם ולמולאי שבת נותן הקנים בין כל לחם ולחם כמשפטן: כל הכלים. כגון שולחנות אורכן לאורכו של בית ממזרח למערב: גמ' זו מנין. שהמנחות טעונות כלי: מה חטאת ואשם טעונין כלי. דכתיב אשר יבשלו ואין ביטול בלא כלי ובפנים משתעו קרא דכתיב (יחזקאל מו) כלכלתי הוליא אל החיצונית: ט"ז טפחים. ב' טפחים ומחצה לכל לחם והם שש חלות זו על גב זו נמצא שולחן מקדש כו' ונפקא מינה דלי יהיב בצויר השלחן מידי בחוץ ט"ו טפחים מקדש ליה ליפסל בלינה: והאיכא קנים. שבו כל לחם ולחם ואיכא טפחי: משקע להו. פנימות עושה בלחם בעוד שהיה בלחם והנהיג הוה משוקעים בהם ואינו מנביה הלחם: וקא פריך מאי טעמא. כלומר מכדי קנים מאי טעמא הוה בין כל לחם: משום איעפושיה. שיהא אורח בניתים שלא יתעפשו: סוף סוף. כיון דמסקע להו ליכא אורחא ומיעפש הלחם: פורתא. שלא יהא משוקע כל קר: והאיכא בזיכין. קשיא לי אמאי פריך הכי דהא שולחן לא מקדש להו לבזיכין: והאיכא קרנות. שזולטין ועשוין בראשי הדופן: (רש"י)

תוספות כלל א"ר עקיבא כו'. ב' ר"א אומר אם לא הביא (שבת דף קלג. ושם) וב' אלו דברים (פסחים דף סט.): פסק כו' עקיבא משום דאיכא צריכותא גבי פסח ומילה אבל הכא ליכא צריכותא ומיהו אמילתיה דר"ע לא בעי צריכותא דאשמעינן בכל דוכתא מאי דדחי שבת: כל הכלים שהיו במקדש אורכן לאורכו של בית. בגמ' תניא חוץ מארון שאורכו לרוחבו של בית ובשולחן ומנורה פליגי רבי ור' אלעזר בר' שמעון ומתני' כרבי דאמר מזרח ומערב מונחין: שאלו את רבי זו מנין. אמתני' קאי וקאמר מנין שכל המנחות יש בהן מעשה כלי בפנים ולא לענין קמיצה מכלי שרת וקידוש קומץ בכלי שרת איירי דבהאי קרא דמייית איירי בבישול חטאת ואשם ואפיית מנחה ולא מייירי בקידוש קומץ כלל ומאי קשא דזאת התורה נפקא לן לעיל בסוף פ' התודה (דף פב.): מה עולה טעונה כלי דכתיב ויקח את המאכלת אף כל טעון כלי וקמיצה כנגד שחיטה וקידוש קומץ כנגד קבלה כדאמר לעיל בפ' שני (דף יג.): אלא הכא בלישה ועריכה ואפיה של מנחה מייירי דאיתקש אפיה דמנחה לבישול דחטאת ואשם מה הם טעונין כלי דכתיב וכלי חרס אשר תבושל בו ישבר ואם בכלי נחושת בושלה ומיהו זה אין ראיה דלאו למירמי חובה קאמר אלא כדפירש בקונטרס דכתיב אשר תבושל בו ואין בישול בלא כלי ובפנים משתעי קרא דאי בחוץ הרי חטאת ואשם נפסל בינא ועוד כתיב ביה לבלתי הוציא אל [החצר] החיצונה אף אפיה דמנחה טעונין כלי שרת והוא הדין לשה ועריכה וצריך לדקדק לאיזו מנחה איצטרריך קרא אי למנחת מחבת ומרחשת ומאפה תנור הא כתיב בהו כלי ואילו למנחת סלת אין בה אפיה קודם קמיצה: והאיכא בזיכין. הקשה בקונטרס אמאי פריך הכי דהא שולחן לא מקדש להו לבזיכין ונראה דלא קשה (ליה) מידי דהא אמרינן בפ"ק (לעיל דף ז.) דקומץ מנחה מכלי שעל גבי קרקע שכן מצונו בסילוק בזיכין משמע דהוי כקומץ מע"ג השלחן: (תוספות)

האיכא מסגרתו כמאן דאמר מסגרתו למטה היתה ולמאן דאמר מסגרתו למעלה היתה פרקודי הוה מפרקדא ולחם בגויה דשלחן הוה יתיב כדתיגרא ר' יוסי אומר לא היה שם סניפין אלא מסגרתו של שלחן מעמדת את הלחם אמרו לו מסגרתו למטה היתה אמר ר' יוחנן לדברי האומר מסגרתו למטה היתה טבלא המתהפכת טמאה לדברי האומר מסגרתו למעלה היתה טבלא המתהפכת תיבעי לך מכלל דשלחן בר קבולי טומאה הוא כלי עץ העשוי לנחת הוא וכל כלי עץ העשוי לנחת אין מקבל טומאה מאי טעמא דומיא דשק בעינן מה שק מטלטל מלא וריקן אף כל מטלטל מלא וריקן נמי מטלטל מלא וריקן כדריש לקיש דאמר ר' מאי דכתיב [ויקרא כד-ו](#) על השלחן הטהור טהור מכלל דאיכא טמא אלא מלמד שמגביהין אותו לעולי רגלים ומראין בו לחם ואומרי' להם ראו חיבתכם לפני המקום כדברי רבי יהושע בן לוי דאמר רבי יהושע בן לוי נס גדול נעשה בלחם הפנים סילוקו כסידורו שנאמר [שמואל א-כא-ז](#) לשום לחם חם ביום הלקוח ותיפוק לי משום ציפוי מי לא תנן השלחן והדולבקי שנפחחו או שחיפן בשייש ושייר בהן מקום הנחת כוסות טמאין רבי יהודה אומר מקום הנחת חתיכות שייר אין לא שייר לא וכי תימא כאן בציפוי עומד כאן בציפוי שאינו עומד הוא בעא מיניה ריש לקיש מרבי יוחנן בציפוי עומד או בציפוי שאינו עומד בשחיפה את

רש"י והאיכא מסגרתו. גרובה טפח דכי מסדר לחם עלה הוי ט"ו טפחים: למה היתה. ד' דפין רחבין טפח קבועים על צדיהו וכל על רחבין כגובה ד' רגליהו של שלחן לדי' רוחות והיה דף השלחן העליון מונח על אותן דפין כעין כסוי כסופה נטוה משם שלח היה קבוע עליהם: פרקודי מפרקדא. כעין פרקדון שלח היתה זקופה בשן אלא משופעת ונוטה כלפי חוץ ואין הלחם כדור עליה: כדתיגרא. דאיכא למאן דאמר דמסגרתו למטה היתה קבוע דברגלים אבל דף העליון היה חלק משני צדיו ואין לו בית קיבול: טבלא המתהפכת. שיכולים להתמשש בצד זו כמו בצד זו שחלקה היא משני צדדיה: טמאה. כשלחן של מקדש שהיה מקבל טומאה כדמפרש לקמן ואין טבלא כשאר פשוטי וכלין עץ דרחבה היא בית קיבולה כל פשוטי כלי עץ הרחויין למדרס מקבלין טומאה כדמפרש בהדיא בכורות כפי' על אלו מומין (דף לח.) דפרכין התם וכלי עץ לית ליה תוך מדאורייתא מי הוי בר קבולי טמאה והא דומיא דשק בעינן ומשנינן בהגן דחו למדרסות: לדברי האומר למעלה היתה. האי דמקבל טומאה משום דלית ליה בית קיבול ואינה מתהפכת טבלא המתהפכת תיבעי לך: טהור מכלל שאור טמא. והא עשוי לנחת שאין מגביהין אותו ואינו דומיא דשק: ביום הלחוח. הוה חוס: ותיפוק לי. דלפניו אין מגביהין אותו מקבל טמאה: משום ציפוי. דהוה מתכת ולא איתקש לשק אפילו עשוי לנחת מקבל טמאה: מי לא תנן. דלחלין בתר ציפוי: הדולבקי. פלדשטור"ר של עור ורובלין עליו: בשייש. דהוה ליה ציפוי של אבנים וכלי אבנים לא מקבלי טומאה: שייר אין. דכיון דלאשתחוי ביה כולי האי דחו למלכתיה ראשונה מקבל טמאה: לא שייר לא. אלמא לחלין בתר ציפוי: וכי תימא. האי דלחלין בתר ציפוי עומד קבוע במסמרות ושלחן של קדש לאו עומד הוא: והא בעא מיניה כו'. האי דשלחן ודולבקי דלחלין בתר ציפוי בציפוי עומד או אפילו שאינו עומד: (רש"י)

תוספות לא היה שם סניפין. תימא לרבי יוסי מה הן קשותיו דקרא דלקמן (דף צו.) אמרינן קשותיו אלו הסניפין ומנקיותו אלו הקנים ורש"י פירש בפי' חומש שנחלקו בהן חכמי ישראל ואת דאמרי איפכא ואונקלוס שתרגם מנקיותו מכילתיה כמאן דאמר מנקיות אלו סניפין ולא מצינו מחלוקת זה בש"ס שלנו ומכילתיה נמי יש ליישב אקנים נמי שגם הם היו סונפין את הלחם ועוד דאי אסיניפין הא כתיב (שמות כה) ומנקיותו אשר יוסך בהן שמסככין בהן את הלחם שעל הלחם מסככין הקנים בין לחם לחברתה והא דכתיב (במדבר ד) את קשות הנסך הכי קאמר סניפין של קנים המסככין את הלחם וכדפרישית לעיל שהסניפין מעמידין את הקנים: מסגרתו (של שלחן) מעמדת את הלחם. משמע שא"ל העמדה אלא חלה התחנתונה ולעיל פירשו (דף צד): לדברי האומר מסגרתו למטה היתה. ברגלים אבל הדף העליון חלק היה משני צדדין ואין לו בית קיבול טבלא המתהפכת שיכולין להשתמש בצד זה כמו בצד זה שחלקה היא משני צדדין טמאה כשלחן של מקדש שהיה מקבל טומאה כדמפרש לקמן ואין טבלא זו כשאר פשוטי כלי עץ משום דרחבה היא בית קיבולה ולדברי האומר למעלה היתה היא דמקבל טומאה משום דאית לה בית קבול ואינה מתהפכת וטבלא המתהפכת תיבעי לך כך פירש בקונטרס והאי דלא משכח בפרק אלו מומין (בכורות דף לח.) טמאה מדאורייתא ואין לו תוך בבלי שטף אלא בהגן דחו למדרסות דלא איתקש לשק היינו כמאן דאמר מסגרתו למעלה היתה דטבלא המתהפכת תיבעי לך אי נמי טבלא המתהפכת ביש לה תוך חשיבא מחמת שהיא רחבה ולא מיקריא אין לו תוך כך פי' בקונטרס והא דאמר בפרק המוכר את הבית (ב"ב דף סו.) גבי דף של נחתומין דפשוטי כלי עץ מדרבנן היינו כמאן דאמר מסגרתו למעלה היתה דמדרבנן טמאה ומדאורייתא תיבעי ולכל הפחות אפילו נמצא לומר דמדאורייתא טהורה מדרבנן מיהא טמאה ומיקל שם ר' אליעזר משום דשמא מדאורייתא טהורה אי נמי היא שינויא דלא כר' יוחנן ובמסקנא לא קאי אי נמי הא דמיבעי לן הכא בטבלא המתהפכת היינו משום דטבלא משמשת את האדם ומשמשת משמשי אדם כדתיגרא בת"כ בפרשה ויהי ביום השמיני וכלי עץ יכול אף הסולם והקולב והאנחות והמנורה ת"ל מכל כלי עץ יכול שאני מוציא את השולחן ואת הטבלא והדולבקי ת"ל כל כלי ריבה ומה ארית לרבות אלו ולהוציא את אלו אחר שריבה הכתוב ומיעט ת"ל שק מה שק מיוחד משמש אדם ומשמש תשמישי אדם אף אני ארבה את השולחן ואת הטבלא והדולבקי משמש אדם ואת משמשי אדם ומוציא אני את הסולם משמש אדם ואינו משמש את משמשי אדם הקולב והנחותה והמנורה משמש את משמשי אדם ואינו משמש אדם ועל כרחך בשאין ראויין למדרס מיירי מדלא נקט מטה כסא וספסל והוה ליה לרבוויינהו נמי ממשכב ובשאין להם בית קיבול מדלא קאמר מה שק מטלטל מלא וריקן ומיבעיא לן הכא אי דרשא גמורה היא לו או אסמכתא בעלמא משום דעל כרחין אפילו למ"ד מסגרתו למטה אע"פ שכל הדרשות צריכות היא דת"כ לרבוויי משמשי אדם ומשמש משמשי אדם והשולחן הטהור איצטריך ללמד שמגביהין אותו לעולי רגלים מ"מ לעיני טבלא לאו דרשא גמורה היא דטבלא המתהפכת נפקא לן משולחן הטהור והשתא דף של נחתומין דפשיטא לן דהויא דרבנן אינה משמשת אדם ומשמשי אדם והא דמשמע בכל דוכתא דפשוטי כלי עץ אפילו טומאה דרבנן אין בהן כדמשמע בריש חולין (דף ג.) דקאמר טמא במקדשין שבדק קרומית של קנה ושחט בה ועל כרחך בשעשאה כלי דעולה שעונה כלי ובפי' בכל מערבין (עירובין דף לא.) דקאמר דשקיל לה בפשוטי כלי עץ ובפרק כל הכלים (שבת כג.) גבי קנה של זיתים דפריך בגמרא פשוטי כלי עץ הוא ובפי' דשבת (דף טז.) כלי עץ כלי זכוכית פשוטיהן טהורין אפילו מדרבנן דמכילי זכוכית וסייכה בחיצין זכרים כשרה בפי' דשבת (דף יב.) ואי מקבלי טומאה אפילו מדרבנן הוה פסילי לסיכוד דאמר מר אפילו מטלניות שאין בהן שלש ואיני פשתן פסולין אע"ג דלא הוה מקבלי טומאה כל הני לא דמו לדף של נחתומין דחשיב רחבה בבית קיבול כדפירש בקונטרס הכא דמחיי טעמא טמאה טבלא המתהפכת מדאורייתא למ"ד מסגרתו למטה ואי הוה מצי למימר דף של נחתומין הוה כטבלא דמשמשת אדם ומשמשי אדם כ"ש דניחא טפי דלא דמי לכל הני דטהורין אפילו מדרבנן רבינו שמואל פי' שם דהיא מסקנא לא קיימא ר"ת פי' דהיינו טעמא דטבלא המתהפכת לפי שיש לה בית קיבול למטה כמו שולחן למאן דאמר מסגרתו למטה ועדיף טפי משאר פשוטי כלי עץ שאין להם בית קיבול כלל ואי אפשר להיות כן דלפירושו למ"ד מסגרתו למטה היתה המסגרת קבועה בשולחן ובפי' דשבת (דף ה.) מוכח דברגלים היתה המסגרת ולא בשולחן דפריך ונילף מזד דאמר מר זר כל שהוא ומשני דנין כלי מכלי ואין דנין כלי מהכשר כלי ופריך מסגרת נמי הכשר כלי הוא ומשני מסגרתו למטה היתה: כלי עץ העשוי לנחת הוא. דמה שמסלקים אותו בסילוק משעות אין זה לטול כיון דמקומו קבוע: סילוקו כסידורו. היינו למאן דאמר אפיתו דוחה שבת דתנור מקדש דלמ"ד אין אפיתו דחיא שבת לא היה חם בשעת סידור: כאן בציפוי שאינו עומד. הוה מצי לאקשוי משלחן דמשה דציפוי דעומד הוא אי נמי (לא היה) מחובר בעץ אלא כעין מעשה ארון דאמר בפרק בתרא דברכות (דף נ) שלש ארונות עשה בצלאל אחד של עץ ושנים של זהב ועוד יש לפרש דעומד קרי כשהציפוי עב וחזק וראוי להשתמש עליו בפני עצמו אפילו כי שקלת ליה לעץ: (תוספות)

לבזבזין או בשלא חיפה את לבזבזין ואמר ליה לא שנה ציפוי עומד ולא שנה ציפוי שאינו עומד לא שנה חיפה את לבזבזין ולא שנה לא חיפה לבזבזין וכי תימא עצי שיטים חשיבי ולא בטלי הניחא לריש לקיש דאמר לא שנו אלא בכלי אכסלגוס הבאים ממדינת הים אבל כלי מסמס חשיבי ולא בטלי שפיר אלא לרבי יוחנן דאמר כלי מסמס נמי בטלי מאי איכא למימר שאני שולחן דרחמנא קרייה עץ שנאמר [יחזקאל מא-כב] המזבח עץ שלש אמות גבוה ארכו שתיים אמות ומקצעות לו וארכו וקירותיו עץ וידבר אלי זה השולחן אשר לפני ה' פתח במזבח וסיים בשולחן ר' יוחנן ור' אלעזר דאמרי תרוייהו בזמן שבית המקדש קיים מזבח מכפר על אדם ועכשיו שאין בית המקדש קיים שולחנו של אדם מכפר עליו: ארבע סניפין של זהב היו שם [ובו'] : מנא הני מילי אמר רב קטינא אמר קרא [שמות כה-כט] ועשית קערותיו וכפותיו וקשותיו ומנקיותיו קערותיו אלו דפוסינן כפותיו אלו בזיכין קשותיו אלו סניפין ומנקיותיו אלו קנים אשר יסך בהן שמשכבין בהן את הלחם מותיב רבא לא סידור הקנים ולא נטילתן דוחות את השבת ואי סלקא דעתך דאורייתא אמאי אין דוחות את השבת הדר אמר רבא לאו מילתא הוא דאמרי דתנן כלל אמר רבי עקיבא כל מלאכה שאפשר לה לעשותה מערב שבת אינו דוחה את השבת והני נמי אפשר דלא דחי שבת עלייהו טעמא מאי דלא ליעפש לחם בני האי שיעורא לא מיעפש כדתניא כיצד נכנס מערב שבת ושמתן ומניחן לארכו של שולחן ומוציא שבת נכנס מגביה ראשיה של חלה ומכניס קנה תחתיה וחוזר ומגביה ראשיה של חלה ומכניס קנה תחתיה ארבעה חלות צריכות שלשה שלשה קנים העליונה אינה צריכה אלא שנים לפי שאין עליה משאוי התחתונה אינה צריכה כל עיקר לפי שמונחת על טהרו של שולחן תנן התם רבי מאיר אומר כל אמות שהיו במקדש בינוניות חוץ ממזבח הזהב והקרן והסובב והיסוד רבי יהודה אומר אמת בנין ששה טפחים ושל כלים חמשה אמר רבי יוחנן ושניהם מקרא אחד דרשו [יחזקאל מ-ג]

יג] ואלה מדות המזבח באמות אמה וטופח

רס"ו לבזבזין. שפה סביב לשולחן והיא מסגרת: וכי תימא. עצי שיטין לשולחן חשיבי ולא בטלי ולא מקבלי טומאה אנכי ציפוי אי לאו למגביהין אוחין: לא שנו. דגבי חופן בשיטין דלזלינן בחר ציפוי אלא בכלי עץ אכסלגוס ללא חשיב כמסמס: מקלעוטינו. שהיה מרובע: שולחנו של אדם מכפר. עליו. דנותן פרוסה לאורחיים: מנא הני מילי. דעבדינן סניפין: דפוסינן. שנעדר ויגלוש ונפשה בהן כדאמר בריש פירקין: קשותיו אלו סניפין. מריבוייה דקרא לשנא אחרינא שמקשה הלחם ומחזקו שלא יסבר ולא מפי השמועה: מנקיות אלו הקנים. שמנקין הלחם מעיפוש: שמסככין בהן את הלחם. שעל הלחם מסככין בין חלה לחבירתה: לא סידור הקנים כו'. ואי כו' ד סידור קנים דאורייתא כדמפקת לעיני: אמאי לא דחי שבת. דלף על גב דלחין שבות במקדש האי טלטול לאו משום שבות הוא אלא דמיחזי כגובה וסותר: אפשר. דלא דחי עלייהו שבת: דטעמא מילי. משוי להו לקנים משום עיפוש: ככי האי שיעורא. שזמתן מערב שבת ערביה ולמחר בבלי יום מסלחן ומסדר אחרים בלא קנים ולמחרא שבת מסדר הקנים ככי האי שיעורא דהוי חזי יום לזו וחזי יום לזו לא מיעפשה: כדתניא. דלמחרא שבת מסדר קנים ומגביה דאשה של חלה הקניה ונותן שלשה קנים על ההתחנה אחת מכאן ואחת מכאן ואחת במלמע על הקניה בין לחם לחם: ארבעה חלות. אמלעוטיה לכל סדר צריכות שלשה קנים תחת כל אחת ואחת הכי ר"ב קנים והעליונה אין כריד אלא שני קנים לפי שאין משוי עליה שיכבידה על שלמטה הימנה: על טהרו של שולחן. ולא מיעפש: דבינוניות. של ששה טפחים ולקמן מפרש לה אמאי קרי לה בינונית משום דליכא דבליכא ואיכא דטופח: חוץ ממזבח הזהב. שהיה אמה על אמה והקרן של מזבח העולה שהיו לו לכרעב פינתו ארבע אמות של אמה גובה ואמה על אמה עובי ואותה אמה היתה באמה בת חמש טפחים ולקמן מפרש אי דגובה אי דאורך וזוהי: היסוד והסובב. של מזבח העולה וכולוהו מפרש לקמן: אמה בנין. כגון חומת הבית ומזבח העולה: אמה כלים. ארון ושולחן ומזבח הזהב: (אמה וטופח על אמה אמה ההא כריד להוסיף טפח דהוה בת חמש שסביבה טפח מאמה): מדות המזבח. מזבח העולה: באמות אמה וטופח. באמות בינוניות יהא אמה אמה וטפח דלמחר וכן בשל חמש דהוא לה של ששה אמה וטפח באמו: (רס"ז)

ותוספות כלי אכסלגוס. שם מקום דבפרק דם חטאת (זבחים דף צד.) מיייתי לה גבי עורות: שאני שולחן דרחמנא קרייה עץ. תימא דבסוף חומר בקדוש (חגיגה דף כו.): תנן כל הכלים שהיו במקדש טעונין טבילה חוץ ממזבח הזהב והמזבח הנחושת מפני שהן כקרקע דברי רבי אלעזר וחכמים אומרים מפני שהן מצופין ומפרש בגמרא וחכמים מטמאין מפני שהן מצופין והשתא מה בכך הא רחמנא קרייה נמי למזבח עץ דכתיב והמזבח עץ שלש אמות ועוד קשה דהכא משמע דציפוי לא בטל גבי שולחן ודולבקי היכא דלא שייך כלום ולאידך לישנא קאמר התם דחכמים לדברי רבי אלעזר קאמרי ליה מאי דעתיך דמטהרת להו מטעם קרקע ולא מטעם עץ משום דמצופין מבטל טביל ציפויין גבייהו ויש לך לטהר מטעם עץ וי"ל דהא דכתיב המזבח עץ לאו אמזבח קאי אלא כדמותרגם יונתן פתורא דלקבל מדבחה ואידך לישנא סבר דאפילו לא קאי אשולחן מ"מ מדאפקיה לשולחן בלשון מזבח שמע מינה דמזבח נמי בטל ציפוי כציפוי השולחן אי נמי היינו טעמא דבטל ציפוי גבייהו כדמפרש התם טעמא דמתניתין דלא בעי טבילה מזבח הנחשת דכתיב מזבח אדמה מזבח הזהב דכתיב המנורה והמזבחות מדאיתקיש מזבחות זו לזו: המזבח עץ שלש אמות. אין שיעור זה לא למזבח ולא לשולחן ושמא זה היה גובהן של סניפין: שולחנו מכפר עליו. דגדולה לגימא (סנהדרין דף כג.): לאורכו של שולחן. על הרצפה היה מניחו לאורך השולחן דעל השולחן לא היה מקום פנוי למדוד הקנים לאורכן: קשותיו אלו סניפין. לר' יוסי קשה מה ידרוש כדפרישית לעיל (דף צו: ושם ד"ה לא): לא סידור הקנים כו'. ואף על גב דאין שבות במקדש האי טלטול לאו משום שבות הוא אלא משום דמיחזי כגובה וסותר כך פירש בקונטרס ולא משמע כן בריש כל הכלים (שבת דף קג: ושם) דאמר קנים קודם התרת כלים נשנו משמע דליכא אלא איסור בעלמא ואשכחן נמי שבות דאסרו במקדש כגון ציר העליון שמא יתקע נגר המונח בו' בתרא דעירובין (דף קב: ושם) תנן התם ר' מאיר אומר כו'. משנה היא במסכת כלים פרק כל [כלי] בעלי בתים: באמות אמה וטופח. פירוש מדת המזבח יהיה באותן אמות שאמה בינוניות תחזיק תהן

בין: (ותוספות) אמה מן טפח:

וחיק האמה ואמה רוחב וגבולה אל שפתה סביב זרת האחד וזה גב המזבח חיק האמה זה יסוד אמה רוחב זה סובב וגבולה אל שפתה סביב זרת האחד אלו קרנות זה גב המזבח זה מזבח הזהב ר' מאיר סבר זהו באמה בת חמשה הא כל אמות כלים באמה בת שש ורבי יהודה סבר כזה יהו כל אמות כלים קא סלקא דעתך מייסוד ועד סובב באמה בת ה' בגובה ומאי חיק האמה ואמה רוחב הכי קא אמר מחיק האמה ועד רוחב באמה בת חמשה גובה המזבח כמה הוי עשר אמות שית בני חמשה חמשה וארבעי בני שיתא שיתא מזבח כמה הוי חמשין וארבעה פלגיה דמזבח כמה הוי עשרים ושבעה מקרנות ועד סובב. כמה הוי עשרים וארבעה כמה בציר לפלגיה דמזבח תלתא ותנן חוט של סקרא חוגרו באמצע כדי להבדיל בין דמים העליונים לדמים התחתונים אלא הא דתניא גבי עולת העוף היה עולה בכבש ופנה לסובב ובא לו לקרן דרומית [מזרחית] ומולק את ראשה ממול ערפה ומבדיל ומצה את דמה על קיר המזבח ואם עשאה למטה מרגליו אפילו אמה אחת כשירה הא קא יהיב עליונה למטה משני טפחים אלא חיק האמה כניסה אמה רוחב כניסה גבולה אל שפתה סביב כניסה מזבח כמה הוה ליה שיתין פלגיה דמזבח כמה הוי תלתין מקרנות ועד סובב כמה הוי כ"ד כמה בציר לפלגיה דמזבח ששה ותנן אם עשאה למטה מרגליו

אפילו אמה אחת כשרה במאי אוקימתא בכניסה ומי מצית מוקמת לה בכניסה והא תנן מזבח היה שלשים ושתים על שלשים ושתים עלה אמה וכנס אמה זהו יסוד נמצא שלשים על שלשים ושני טפחים היו ותו עלה חמש וכנס אמה זהו טובב נמצא עשרים ושמונה על עשרים ושמונה עשרים ושמונה וארבע טפחים היו וכי תימא כיון דלא הוי אמה לא חשיב ליה מקום קרנות אמה מזה ואמה מזה נמצא עשרים ושש על עשרים ושש עשרין ושבע הוה לא דק מקום הילוך רגלי הנהנים אמה מזה ואמה מזה נמצא עשרים וארבע על עשרים וארבע מקום המערכה עשרים וחמשה הואי וכי תימא הכא נמי לא דק והא כתיב [\[יחזקאל מג טו\]](#) והאריאל שתיים עשרה אורך בשתיים עשרה רוחב רבוע יכול שאינו אלא שתיים עשרה על שתיים עשרה כשהוא אומר לא ארבעת רבעיו מלמד שבאמצע הוא מודד שתיים עשרה אמה לכל רוח ורוח וכי תימא שית מינייהו מעיקרא באמה בת חמשה מייתי לה או כן רווחא לה עזרה דתנן כל העזרה היתה אורך מאה ושמונים ושבע על רוחב מאה ושלשים וחמש ממזרח למערב מאה ושמונים ושבע מקום דריסת רגלי ישראל אחת עשרה אמה ומקום דריסת רגלי הנהנים אחת עשרה אמה המזבח שלשים ושתים בין אולם ולמזבח עשרים ושתים אמה ההיכל מאה אמה אחת עשרה אמה אחורי בית הכפורת אלא חיק האמה בגובהה אמה רוחב כניסה גבולה אל שפתה סביב

רש"י וחיק האמה. כלומר באלו אמות אני לומד שיהי בעת חמש: וחיק האמה. דהיינו יסוד דעלה אמה וכנס אמה זהו יסוד ולקמן מפרש בהי אמות קלמנר אי דגובהה אי דכניסה: גבולה על שפתה סביב אלו הקרנות. זרת חלי אמה האחד למאמלעית האבן מודד והויא זרת לכל רוח דהיינו אמה על אמה זרת חלי אמה: זה גב המזבח. כלומר ובאמה זו יהא נמי מזבח הזהב: ר' מאיר סבר זה. מזבח הזהב דהויא כלי יאה באמה בת חמשה והא שאר כלים באמה בת ששה: קס"ז מיוסוד ועד סובב. אותה אמה של גובה היסוד ואותן אמות צבין יסוד וסובב באמה בת חמש מחיק האמה מן היסוד והיסוד ככלל ועד אמה רוחב דהיינו סובב באמה באמה בת חמש: גובה מזבח העולה כמה הוי עשר אמות. כדלמרינו בזבחים בפ' קדשי קדשים (דף נטו.) על המשכן ועל המזבח מה משכן עשר אמות אורך הקרש אף מזבח עשר אמות ומה אני מקיים שלש אמות קומתו משפת סובב עד מקום הקרטה: שית. דמן הרלפה ועד הסובב בני חמשה חמשה דקתאמר: מקרנות ועד סובב. מגובה קרנות ועד סובב הוי ד' אמות של ששה ששה כ"ד טפחים דעלה אמה וכנס אמה זהו יסוד ומן היסוד לסובב חמש הוי שש ומן הסובב ועד מקום הקרנות ג' הרי תשעה והקרן אמה הרי עשרה דקתאמר: כמה בציר. דלא הוי סובב אפלא למזבח חלחא טפחים הוי פלגיה למזבח למטה מן הסובב: חוגרו. למזבח סביב: דמים עליונים לתחנותים. חטאת באמה למעלה מן החוט וחטאת העוף למטה ועולת העוף למעלה וטעמא מפרש בתורת כהנים ובמס' זבחים: מילוי. ארוח בית השחיטה ופוחט הווידין והדס מקלה למרחוק: למטה מרגליו. מן הסובב: הא קא יהיב בו'. כיון דפלגיה למזבח אינו נמוך מן הסובב אלא שלשה טפחים כי עביד אמה למטה מרגליו אפילו באמה בת חמש קא יהיב עליונים שני טפחים למטה מן החוט: אלא כולה עשר אמות דגובה באמה בת ששה וכי קתני באמה בת חמש באמות דכניסה יסוד וסובב ועובי הקרנות קרי כניסה כהנא כהנא ורוחב: צבין המזבח כמה הוי. גובהו למזבח שיתין פושטי דהא כל אמות הגובה באמה בת ששה ולמטה מרגליו אפילו אמה אחת באמה בת חמש כשרה דהוי טפח למעלה מן החוט: נמאל שלשים על שלשים. דמכל ד' ממעט אמה והיינו ב' באורך ב' ברוחב ל' אמות ושני טפחים הוי: נמאל צבין קרן לקרן עשרים וששה עשרים ושבעה הוי. דהנך שש אמות דאימעיט לא הוה אלא חמש באמה בת שש: מקום הילוך רגלי הנהנים. אמה סביב לפנים מן הקרנות כשהולכין לסדר המערכה והאברים נמאל כ"ד על כ"ד: מקום המערכה כ"ה על כ"ה. דהא אמה דהילוך ודאי בת ששה הואי דהא לא כתיב בקרא ומיהו כ"ה מיהא הוה: והאריאל. המקום המערכה שבאמצע י"ב אמה על י"ב אמה דהיינו כ"ד על כ"ד וקרא ליכא למימר לא דק: וכי תימא מעיקרא. כשעשו המזבח ל"ב על ל"ב ומדוד מאותן ל"ב שית אמות באמה בת חמש והנך שית לא הוה אלא חמש באמה בת ששה ובכרא לה חדר אמה דהוה ל"א אמות הלכך כי עבדה שית אמות דכניסה ג' לכל ד' באמה בת חמש דהוי חמש אמות גדולות לא פש להו אלא כ"ו על כ"ו הוי בין קרן לקרן: אס כן. דמעיקרא לא הוה מזבח אלא ל"א על ל"א רווחא לה עזרה יותר ממה ששנינו: דתנן כל העזרה. צבין חצר והיכל: היתה קפ"ז על קל"ה. ואס כן הוה ליה בין אולם ולמזבח כ"ג אמות או מקום הדריסה כ"ג: היכל מאה אמה. עס בית קדשי הקדשים: י"א אמה (חצר) אחורי הכפורת. וכשהווי ישראל מרובין בעזרה הוה נמשכין מהם לשם כדלמרינו ביומא (דף כא.): אלא חיק האמה בגובהה. אותה אמה שמן הרלפה ועד היסוד באמה בת חמש: ואמה רוחב כניסה. כניסה דסובב באמה בת חמש אבל כניסה דיסוד באמה ציטוני: גבולה על שפתה סביב. דגובה דקרן באמה בת ה': (רש"י)

תוספות וגבולה אל שפתה סביב זרת האחד זרת חצי האמה וכשתמדוד מאמצע הקרן זרת סביב עד השפה אישתכח דהוי אמה: ותנן חוט של סיקרא בו'. משנה היא במסכת מדות (פ"ג מ"א): אל חיק האמה בגובהה. מכאן יש לקיים גירסת הספרים בזבחים פ' קדשי קדשים (דף סג. ושם ד"ה חוץ) דאמרינן התם כל כבשים שהיו במקדש שלש אמות לאמה חוץ מכבשו של מזבח שהיה שלש ומחצה וחצי טפח ואצבע ושליש אצבע בזכרות' ומחך שם בקונטרס חצי טפח דאז החשבון מכוון לט' אמות של מזבח ולדברי רבותיו שגורסין חצי טפח פ' בקונטרס שם דלאותו חשבון לא היה ראש הכבש שוה לראש המזבח אלא נמוך ממנו רביע אמה ולא דק בקונטרס דאינו נמוך אלא חומש אמה חסר משהו והקשה בקונטרס שהרי אמרה תורה לא תעלה במעלות על מזבחי ותירץ רבי נתן [מדודא] דאמה של יסוד באמה בת ה' כדאסיקנא הכא ולפירוש הקונטרס קשה דנמצא ראש הכבש גבוה מראשו של מזבח ומיהו אין לחוש בזה אי נמי לגירסת הקונטרס אמות של כבש לפי האמות של מזבח וכגירסתו גריס רבינו חננאל בעירובין בפ' חלון (דף עו.): (תוספות)

א - צ דף

לא שנה הכי ולא שנה הכי מזבח כמה הוי חמשין ותמניא פלגיה דמזבח כמה הוי עשרין ותשעה מקרנות ועד סובב כמה הוה עשרין ותלתא כמה בציר לפלגיה דמזבח שיתא ותנן אס עשאה למטה מרגליו אפילו אמה אחת כשירה דיקא נמי דכתיב חיק האמה ואמה רוחב שמע מינה וכמה אמה בינונית אמר ר' יוחנן ששה טפחים אמר רבי יוסי בר אבין אף אנן נמי תנינא רבי מאיר אומר השלחן ארכו שנים עשר ורחבו ששה מכלל דהויא אמה דנפישא מינה אין והא תנן שתי אמות היו בשושן הבירה אחת על קרן מזרחית צפונית ואחת על קרן מזרחית דרומית שעל קרן מזרחית צפונית יתירה על של משה חצי אצבע שעל קרן מזרחית דרומית היתה יתירה עליה חצי אצבע נמצאת יתירה על של משה אצבע ולמה אמרו אחת גדולה ואחת קטנה כדי שיהו האומנין נוטלין בקטנה ומחזיקין בגדולה כדי שלא יבואו לידי מעילה ותרתיה למה לי חדא לכספא ודהבא וחדא לבניינא תנן התם שער המזרח עליו שושן הבירה צורה מאי טעמא רב חסדא ורב יצחק בר אבדימי חד אמר כדי שיהא אימת מלכות עליהן א"ר ינאי לעולם תהא אימת מלכות עליך שגא' [\[שמות יא-ח\]](#) וירדו כל עבדיך אלה אלי והשתחוו לי לאמר ואילו לדידיה לא קא"ר' יוחנן אמר מהכא שנאמר [\[מלכים א יח-ט\]](#) ויד ה' היתה אל אליהו וישנס מתניו וירץ לפני אחאב עד באכה יזרעאלה: [\[יחזקאל מז-יב\]](#) ועלה לתרופה רב חסדא ורב יצחק בר אבדימי חד אמר להתיר פה שלמעלה וחד אמר להתיר פה שלמטה אימתר חזקיה אמר להתיר פה אלמים בר קפרא אמר להתיר פה עקרות תנו רבנן אילו נאמר [\[ויקרא כד-ה\]](#) ולקחת סלת ואפית אותה שתיים עשרה חלות ושמת אותם שתיים מערכות ולא נאמר שש הייתא אומר אתה של ארבע ואחת של שמונה לכך נאמר שש ואילו נאמר שתיים מערכות שש המערכת ולא נאמר שתיים עשרה הייתא אומר שלש של שש לכך נאמר שתיים עשרה ואילו נאמר שתיים עשרה חלות ומערכות ולא נאמר שתיים ושש הייתא אומר

שלשה של ארבע ארבע לכך נאמר שתיים ושש הא עד שלא יאמרו ג' מקראות הללו לא למדנו הא כיצד נותן שתיים מערכות של שש ושש ואם נתן אחת של ארבע ואחת של שמונה לא יצא שתיים של שבע שבע רבי אומר רואין את העליונה כאילו אינה והא בעינן [\[ויקרא כד-ז\]](#) ונתת על אמר ליה רב חסדא לרב המנונא ואמרי לה רב המנונא לרב חסדא רבי לטעמיה דאמר על בסמוך דתניא רבי אומר ונתת על המערכת לבונה זכה על בסמוך אתה אומר על בסמוך או אינו אלא על ממש כשהוא אומר [\[שמות מ-ג\]](#) וסכות על הארון את הפרוכת הוי אומר על בסמוך: כל הכלים שבמקדש וכו': תנו רבנן כל הכלים שבמקדש ארכן לארכו של בית חוץ מארון שארכו לרחבו של בית וכך היה מונח וכך היה בדיו מונחין מאי קאמר הכי קאמר כך היה מונח מדבדיו כך היה מונחין ובדיו מנלן דתניא [\[מלכים א ח-ח\]](#) ויאריכו הבדים יכול לא היו נוגעין בפרוכת תלמוד לומר ויראו אי ויראו יכול יהו מקרעין בפרוכת ויוציאין תלמוד לומר [\[מלכים א ח-ח\]](#) לא יראו החוצה הא כיצד

רש"י לא שנה הכי ולא שנה הכי. כלומר כניסתן דקרנות הו בעי למימר נמי באמה בת חמש לא איכפת לן כיון דכניסת יסוד באמה בת שש לא היה בין קרן לקרן אלא כ"ו וארבעה טפחים שתיים מכניסה דסוכב ושתיים מכניסה דקרנות וכיון דלא הו אמה לא חשיב לה: חמשין ותמיאה. דכולן אמותיו הוי בנות ו' חוץ משתי אמותיו מן הרגפה ועד היסוד ואמה גובה של קרן: דיקא נמי. דחיק האמה גובהה ואמה רוחב כניסה מדקרי להאי חיק האמה ולהאי אמה רוחב ושני בדיבוריה: השולחן ארכו ו"ב. שעמיעין ליה לר' מאיר דלמר לעיל כל האמות היו בביטוינות אלמא בביטוינות היינו בת ששה: ומקרי ליה בביטוינות מכלל דלויכא דנפישא מינה. בתמיאה: שתי אמות. מקלות היו שם כבהן מודדין האמות והן [ארכון] אמה: בשוין הבינה. חדר אחד היה בנוי על שער המזרחי של עזרה ומתווייר כתבנית שוין הבינה: של משה. בת ששה: כדי שיהו אומנין נוטלין בקטנה. שהיה גזבר מתנה עם האומנין כך וכך אמות גנון חבנו לבדה הבינה בכך וכך דמים באמה של משה ומחזירין לו למדת אמה גדולה שיחיה עליה אכבע כדי שיוסיפו על הנאם משלשה שלא יפתחו ונמלאו נהיגים מן ההקדש יותר ממה שעשו ובאין לידי מעילה: והדא לדהבא ולכספא. קשמחנין אורפי זהב לעשות טבלא בת חמש או בת עשר באמה של משה עושין אותה למדת האמה היתה עליה חזי אכבע ולא באותה שיחיה עליה אכבע לפי שאומנת יקרה היא ואין טוב להפסיקן כל כך: אריה. מנזיית: כדי שידעו. ויראו מהיכן באו ויתנו הודאה למלכות שהוויאם משש: ששהא אומנת מלכות. פרס עליהם ולא ימכרו בהם: ואילו לדידיה לא אמר ליה. ותרד אלו והשחיות לי ואלע"ג דמסקנא הכי הוה ויקס פרעה לילה: וירך לפני אחאב. אליהו לפני אחאב שהיה רוכב על סוסו משום כבודו שאין דרך מלכים ללכת יחידי: ועלה לתרופה. גבי מעיין שעתיד לאלה מבית קדשי הקדשים קאי ועל שפת הנחל יעלה מזה ומזה כל (עלה) מאכל והיה פרוי למאכל ועלה לתרופה ואידי דאיירי בפלוגתא דרב חסדא ורב יחזק נקט לה הכא וקדריש נוטריקון לתרופה: להחיר פה שלמעלה. פה אלמים שכל אלם האוכל ממנו נרפא: פה שלמעלה. פה רחם של עקרות: חזקיה ובר קפרא. מפרשא מילתיהו טפי והיא היא: ואילו נאמר שהים מערכות שש המערכת. ולא נאמר שהים עשרה: הייה אומר שלש של שש. דשהים מערכות הרי תרין שש המערכת הוי מערכת שלישית ובספרים דכתב בהו שלש של שש הכי משמע איילו לא נאמר שהים עשרה אלא שהים מערכות שש הוי משמע שהים מערכות של שלש ואם חרלה להוסיף שלישית סגי בג' חלות: לכך נאמר שהים עשרה. דמשמע וחו לא: ואילו נאמר שהים עשרה. ולא נאמר שהים אש אלא ונתה אותם מערכות המערכת על השולחן הייה אומר שלש של ד' ד': והא בעינן ונתת על המערכת לבונה. וכי יהיב לה על השביעית איכא חליצה: פרוכת מחילה הוא וקרי ליה על: (כל הכלים). כגון שלחנות אורכן לאורכן של ביה ממונא למערב): כך היה מונח. מנ"ל מדכך הוי בדיו מונחים ממונא למערב כלומר בהך בייחא לקמן מכלל לאורן הארון מאפון לדרום ורוחבו ממונא למערב דבדים בפתוח לארון קיימי כדלמרינן לקמן: ובדיו מנלן. דממונא למערב: בפרוכת. פרוכת היתה פרוכה בפתח בית קדשי קדשים ללניעות בעלמא ולא משום מחילה דהא אמה טרקסין הואי במקדש ראשון וכו"ל לוקמה במקדש ב' דהוי פרוכה ליה לא למימר דמקדש שני לא היה ארון ובדים דלאשיהו גנוו במס' יומא (דף נב) ועוד דקרא במקדש ראשון כתיב: דוחקין וכולטין בפרוכת. לפי שהיה הארון כנגד הפתח כדלמרי' במגילה (דף יז) ארון שעשה משה כשמונה דבדיו היה לו עשר אמות ריוח ממנו לכותל לכל כך והדביר היה עשירים על עשירים ומקום ארון אינו ממונא דבדיר דבנס היה עומד אלמא באמצע הדביר קאי והפתח נמי היה באמצע כותל מזרחי והיו הבדים בולטין בפרוכת כשפתח: (רש"י)

תוספות שלא יבואו לידי מעילה. לאו דוקא דהקדש שוה מנה שחיללו על שוה פרוטה מחולל אלא שלא היו רוצים ליהנות משל הקדש: חדא לכספא ודהבא. אותה של קרן מזרחית צפונית וסימנד (איוב לו) מצפון זהב יאתה: אחת של ארבע ואחת של שמונה. חדא נקט והוא הדין בענין אחר: רואין אותו כאילו אינו. תימה הא אין שולחן מקדש יותר מ"ב טפחים ונמצא בזיכרון למעלה מ"ב ו"ל כגון דמשקע ליה לשיבועי עד שהוא בתוך הששי ומיירי שעשאו באותו ענין שיכול לשקע בתוכו: (תוספות)

דף צח - ב

דוחקין וכולטין בפרוכת ודומין כמין שני דדי אשה שנאמר [\[שיר השירים א-ג\]](#) צרור המור דודי לי בין שדי ילין ומנלן דבדיו לפותיא דארון הו יתבי דילמא לארכו דארון הו יתבי אמר ר' יהודה תרי גברי באמתא ופלגא לא מסתגי להו ומנא לן דבארבעה הו דרו להו דכתיב [\[במדבר י-כא\]](#) ונסעו הקהתים תרי נושאי המקדש נמי תרי תנו רבנן עשרה שולחנות עשה שלמה המלך שנאמר [\[דברי הימים ב ד-ח\]](#) ויעש שולחנות עשרה וינח בהיכל חמשה מימין וחמשה משמאל ואם נאמר חמשה מימין הפתח וחמשה משמאל הפתח אם כן מצינו ששולחן בדרום והתורה אמרה [\[שמות כו-ה\]](#) והשולחן נתן על צלע צפון אלא של משה באמצע חמשה מימין וחמשה משמאלו תנו רבנן עשר מנורות עשה שלמה שנאמר [\[דברי הימים ב ד-ב/ו\]](#)

דף צט - א

בשלמא למאן דאמר צפון ודרום שפיר אלא למאן דאמר מזרח ומערב מכדי שלחן כמה משוך מן הכותל שתי אמות ומחצה ואמה דידיה ושתי אמות ומחצה

דביני ביני ואמה ושתי אמות ומחצה דביני ביני ואמה דידיה אישתכח דקאכיל שולחן פלגא דאמתא בדרום מי סברת שלחן דמשה בהדיהו הוה יתיב לבא דמילדי ליה ומנח ליה ומיתתי להו לדידהו פורתא כתלמיד היושב לפני רבו ת"ר עשרה שלחנות עשה שלמה ולא היו מסדרין אלא על של משה שנאמר [מלכים א ז-ח] ואת השלחן אשר עליו לחם הפנים זהב עשר מנורות עשה שלמה ולא היו מדליקין אלא בשל משה שנא' [דברי הימים ב יג-יא] (את) מנורת הזהב ונרותיה לבער בערב רבי אלעזר בן שמוע אומר על כולם היו מסדרין שנאמר [דברי הימים ב ד-טז] את השולחנות עליהם לחם הפנים ובכולן היו מדליקין שנאמר [דברי הימים ב ד-כ] את המנורות ונרותיהם לבערם כמשפט לפני הדביר זהב סגור ר' יוסי בר' יהודה אומר לא היו מסדרין אלא על של משה אלא מה אני מקיים ואת השלחנות אשר עליהם לחם הפנים זהב אלו שלשה שלחנות שהיו במקדש שנים שהיו באולם מבפנים לפתח הבית אחד של כסף ואחד של זהב על של כסף נותן לחם הפנים בכניסתו ועל של זהב ביציאתו שמעלין בקודש ולא מורידין אחד של זהב בפנים שעליו לחם הפנים תמיד ומנא לן דאין מורידין אמר רבי דאמר קרא [שמות מ-ח] ויקם משה את המשכן ויתן את אדניו וישם את קרשיו ויתן את בריחיו ויקם את עמודיו ומנלן דמעלין אמר רבי אחא בר יעקב דאמר קרא [במדבר יז-ג] את מחותות החטאים האלה בנפשותם ועשו אותם רקועי פחים ציפוי למזבח כי הקריבום לפני ה' ויקדשו ויהיו לאות לבני ישראל בתחילה תשמישי מזבח ועכשיו גופו של מזבח [דברים יב-ב] אשר שברת ושמתם בארון תני רב יוסף מלמד שהלוחות ושברי לוחות מונחין בארון מכאן לתלמיד חכם ששכח תלמודו מחמת אונסו שאין נוהגין בו מנהג ביוין (סימ'ן ביט"ל ס"ח ושכ"ח) אמר ריש לקיש פעמים

רפ"י למ"ד מזרח ומערב הכי יתבי ולמאן דלמר לפון ודרום הכי בשלמא למ"ד לפון ודרום שפיר. דלע"ג ללא אפטר קלא יהא מקלח מן השולחן בדרום דלא אפטר ללמסא שולחנות קל עקר אמות בעקר אמות אפי"ה דמאי טפי טפה לא הו לא תשיב ליה: אלא למ"ד מזרח ומערב. הוא האורח וההוצא מלפון לדרום מכדי שורה הלפניו כמה מרחוקה מכותל לפוני שתי אמות ומחלה שיהו כהנים הנושאים שני סריסין יבולס להלך זה כלל זה כלאמרינן במתני' דשנים היו מסדרין בבית אחת ולהלך שני בני אדם בעינן שתי אמות ומחלה כלאמרינן לעיל גבי בדי ארון ושולחן רוחב אמה ושתי אמות ומחלה בין שורה לפניו לשולחן של משה ואמה דידיה ושתי אמות ומחלה בינו לשורה דרומית ואמה רוחב השולחנות הרי עקר אמות ומחלה אישתכח דקאכיל פלגא בלמחא דדרום. אכל תפס ולמ"ד לפון ודרום לויכא למיפטר הכי דלדידהו הוה רוחבו ממזרח למערב ושורה מערבית משוכה מכותל מערבי שתי אמות ומחלה ואמה רוחב דשולחן ושתי אמות ומחלה בינו ויין השולחן של משה כו': דמשה בהדיהו הוה יתיב. בלמחא ממנא לדיבעי שתי (אמות) הפרשות של שתי אמות ומחלה: לא דמילדו ליה ומנח ליה כו'. קלא יהא מונח ביניהם ממנא אלא משוך לכל מערב וראשון מכוון כנגד אור שני שתי השורות דהשתא לויכא אלא חלה הפרשה: כתלמוד הוישב לפני רבו. נמוך הימנו כך אותם של שלמה נמוכין משל משה דבית המקדש היה ממוצע ולכל מערב מגביה יותר: ומיתתי ליה פורתא. מושיבם ללד מזרח במקום נמוך: את השולחן. לון יחיד: על כולן היו מסדרין. פעמים בהם פעמים בהם: אנט שהיו בלולם מנפנים. אכל פתח ההיכל אחד של כסף ואחד של כסף דקרי חלה כסף וזמניתיון שיש משוך דשייך לבן ככסף: ככניסו. כשנגיעין לפתח מניחין אותו עליו ועומדין לפשו: ועל של זהב ביציאתו. וקם היה מונח עד שיוקטרו הביצין כדקתני מתני': שמעלון בקודש. כון כניסותו מניחו על של כסף וכשנגיע להיכל מסדר על של משה שמונה זהב הרי עלייה ולא מורידין לכך ביציאתו מניחו על של זהב: וקם משה את המשכן וגו'. מדרישה וסיפיה דקרא בלשון הקמה דלפי' גלות הלשון לא הורד שם מינה און מורידין ואי נמי ללא סייעוהו אחיו כהנים בהקמת העמודים והאלונים ש"מ און מורידין לפיכך לא נתקעו בו אחרים ל"א מעקרא וקם משה את המשכן (שמות מ) דיינו יריעות שבתחילה פורס יריעות ולא הוירין בהקמת העמודים והאלונים אלא אחז היריעות בינו עד שהקים כולן: אשר שברת ושמתם בארון. שישים הקברים בארון: (רפ"י)

הוספות חמשה ראשה של זו בצד ראשה של זו אי אפשר לצמצם חמש שולחנות של עשר אמות בעשר אמות אפי"ה כיון דטפי ליה טפה לא הוה לא חשיב והא דתניא בפ' אמר להן הממונה (יומא דף לג:) שולחן בצמון משוך מן הכותל שתי אמות ומחצה ומנורה בדרום משוכה מן הכותל שתי אמות ומחצה ומזבח ממוצע ועומד באמצע ומשוך קימנא כלפי חוץ משום דכתבי ואת המנורה נכה השולחן דבעינן דחזו אהדידי ליישיבו אפי' כמ"ד צפון ודרום מונחין ואשולחן דמשה קאי אבל שולחנות דשלמה סמוכות לכותל והא דתניא בפרק הוציאו לו (שם דף נא:) בין המזבח למנורה היה מהלך דברי רבי יהודה רבי מאיר אומר בין שולחן למזבח אע"ג דרבי מאיר סבירא ליה צפון ודרום מונחים כדמסיק התם ניחא דיכול להלך בין שולחן למזבח דשולחנות שלמה קיימי בתרי דרי ושולחן דמשה בין שתי השורות שתי אמות ומחצה ממנו לשורה החיצונה ושתי אמות ומחצה ממנו לשורה הפנימית ומשוך מכותל צפוני שתי אמות ומחצה והמזבח היה בין שולחן דמשה למנורה דמשה אלא שמשוך קימנא כלפי חוץ ומזבח הזהב היה אמה על אמה נמצא מקום פנוי הרבה שהיה יכול להלך בין המזבח לשולחנות וצריך ליישב הסוגיא דשקלים (דף יא.) דמיתתי התם בפרק שלש עשרה שופרות פלוגתא דרבי ור' אלעזר בר שמועון דהכא ומתנייא התם איפכא לרבי אלעזר בר שמועון מזרח ומערב ולרבי צפון ודרום והדר קא אמר מ"ד מזרח ומערב כולן ראוין לשירות ונראה דהיינו כו' אלעזר בן שמועון דבסמוך דאמר על כולם היו מסדרים ומנא דאמר צפון ודרום נמצא שולחן בצמון ומנורה בדרום דוקא על של משה מסדרין פי' כרבי יוסי בר יהודה דבסמוך דעל של שלמה אין יכול לסדר כיון שראש השורה סמוכה לכותל צפוני בדוחק והדר קתני השולחן היה נתון מחצי הבית ולפנים משוך מן הקרן שתי אמות ומנורה בדרום ומזבח הזהב היה נתון בתוך הבית חולק את הבית מחצי הבית ולפנים משוך קימנא כלפי חוץ וכולחו משליש הבית ולפנים אי אפשר ליישב אותה ברייתא אלא כמ"ד מזרח ומערב מונחים משוך מן הקרן היינו מן הכותל שתיים ומחצה היה משוך אלא שדילג הסופר ומחצה והא דקאמר ברישא דברייתא מחצי הבית ובסיפא משליש כדשינין לעיל דברייתא לא חשיב בית קדשי הקדשים בהדי היכל ובסיפא קא חשיב בית קדשי הקדשים בהדי היכל: כמה משוך מן הכותל שתי אמות ומחצה. כדתיניא ביומא פרק אמר להן הממונה (דף לג:) ובקונטרס פירש הטעם שיהיו שני הכהנים הנושאים שני הסדרין יכילין להלך זה בצד זה: מלמד שהלוחות ושברי לוחות מונחין בארון. בפרק קמא דבבא בתרא (דף יד.) אמרינן והלוחות ארכן ששה ורחבן ששה ועוביין ג' ואם כל אחת בפני עצמה היתה ששה על ששה אי אפשר ליישב בארון זו אצל זו כ"ד טפחים לארבעתן וארכו של ארון לר"מ חמש עשרה טפחים באמה בת ששה ולר' יהודה י"ב טפחים ומחצה דאמרינן באמה בת חמשה דאמתים וצ"ל ארכו וצ"ל שהיו שברי לוחות תחת השלימות ובירושלמי דשקלים בפ' י"ג שופרות (ה"א) משמע דארכן ששה ורחבן שלשה ומנחות אורכן לארכו של ארון ויכול ליישב ארבעתן זו אצל זו ברחבן והכי נמי איתא בפרק בתרא דתענית ירושלמי והש"ס שלנו נמי דקאמר בב"ב (דף יד.) ארכן ששה ורחבן ששה מצינו למימר דמייירי בין שתיים כשהיו זו אצל זו לרחבן והא דקאמר כמה לוחות אכולות בארון י"ב טפחים היינו בין לוחות ושברי לוחות כשהיו מונחות זו אצל זו ארכן לארכו

ב צט דף

שביטולה של תורה זהו יסודה דכתיב [שמות לד-א] אשר שברת אמר לו הקב"ה למשה יישר כחך ששברת ואמר ריש לקיש תלמיד חכם שסרח אין מבזין אותו בפרהסיא שנאמר [הושע ד-ה] וכשלת היום וכשל גם נביא עמד לילה כסוה כלילה ואמר ריש לקיש כל המשכח דבר אחד מתלמודו עובר בלאו שנאמר [דברים ד-ט] השמר לך ושמור נפשך מאד מן תשכח את הדברים וכדר' אבין אמר ר' אילעא דאמר רבי אבין אמר ר' אילעא כל מקום שנאמר השמר מן ואל אינו אלא לא תעשה רבינא אמר השמר ופן שני לאוין יניחו רב נחמן בר יצחק אמר בשלשה לאוין שנאמר השמר לך ושמור נפשך מאד מן תשכח את הדברים יכול אפי' מחמת אונסו ת"ל [דברים ד-ט] ופן יסורו מלבבך במסירם מלבו הכותב מדבר רבי דוסתאי בר' ינאי אמר יכול אפילו תקפה עליו משנתו ת"ל רק ר' יוחנן ור' אלעזר דאמרי תרייהו תורה ניתנה בארבעים ונשמה נוצרה בארבעים כל המשמר תורתו נשמתו משתמרת וכל שאינו משמר את התורה אין

נשמתו משתמרת תנא דבי רבי ישמעאל משל לאדם שמסר צפור דרוור לעבדו אמר כמדומה אתה שאם אתה מאבדה שאני נוטל ממך איסור בדמיה נשמתך אני נוטל ממך: **מתני'** שני שולחנות היו באולם מבפנים על פתח הבית אחד של שייש ואחד של זהב על של שייש נותנים לחם הפנים בכניסתו ועל של זהב ביציאתו שמעלין בקודש ולא מורידין ואחד של זהב מבפנים שעליו לחם הפנים תמיד וארבעה כהנים נכנסין שנים בידם שני סדרים ושנים בידם שני בזיכין וארבעה מקדימין לפנייהם שנים ליטול שני סדרים ושנים ליטול שני בזיכין המכניסים עומדים בצפון ופניהם לדרום והמוציאין עומדים בדרום ופניהם בצפון אלו מושכין ואלו מניחין וטפחו של זה כנגד טפחו של זה שנאמר **[שמות כה-ל]** לפני תמיד ר' יוסי אומר אפי' אלו נוטלין ואלו מניחין אף היא היתה תמיד יצאו ונתנו על שלחן הזהב באולם הקטירו הבזיכין והחלות מתחלקות לכהנים חל יום כיפורים להיות בשבת החלות מתחלקות לערב חל להיות בערב

שבת שעיר של יום הכפורים נאכל לערב והבבליים אוכלין אותו כשהוא חי מפני שדעתן יפה: **גמ'** תניא רבי יוסי אומר אפי' סילק את הישנה שחרית

וסידר את החדשה ערבית אין בכך כלום אלא מה אני מקיים לפני תמיד שלא ילין שלחן בלא לחם א"ר אמי מדבריו של ר' יוסי נלמד אפילו לא שנה אדם אלא פרק אחד שחרית ופרק אחד ערבית קיים מצות **[יתרושע א-ח]** לא ימוש (את) ספר התורה הזה מפיך אמר רבי יוחנן משום ר' ש בן יוחי אפי' לא קרא אדם אלא קרית שמע שחרית וערבית קיים לא ימוש ודבר זה אסור לאומרו בפני עמי הארץ ורבה אמר מצוה לאומרו בפני עמי הארץ שאל בן דמה בן אחותו של ר' ישמעאל את ר' ישמעאל כגון אני שלמדתי כל התורה כולה מהו למדוד חכמת יונת קרא עליו המקרא הזה לא ימוש ספר התורה הזה מפיך והגית בו יומם וילילה צא ובדוק שעה שאינה לא מן היום ולא מן הלילה ולמדוד בה חכמת יונת ופליגא דר' שמואל בר נחמני דאמר ר' שמואל בר נחמני א"ר יונתן פסוק זה אינו לא חובה ולא מצוה אלא ברכה ראה הקב"ה את יהושע שדברי תורה חביבים עליו ביותר שנאמר **[שמות לג-יא]** ומשרתו יהושע בן נון נער לא ימיש מתוך האהל אמר לו הקדוש ברוך הוא יהושע כל כך חביבין עליך דברי תורה לא ימוש ספר התורה הזה מפיך תנא דבי ר' ישמעאל דברי תורה לא יהו עליך חובה ואי אתה רשאי לפטור עצמך מהן אמר חזקיה מאי דכתיב **[איוב לו-טז]** ואף הסייתך מפי צר רחב לא מוצק תחתיה בוא וראה שלא כמדת הקדוש ברוך הוא מדת בשר דום מדת בשר דום אדם מסית את חבריו מדרכי חיים לדרכי מיתה והקדוש ברוך הוא מסית את האדם מדרכי מיתה לדרכי חיים שנאמר ואף הסייתך מפי צר מגיהנם שפיה צר שעשנה צבור

רש"י שביטולה של תורה. כגון שמבטל תורה להוציאה מהתורה ולהכנסתה כלה זהו יסודה כלומר מקבל שכר כאלו יושב ומייסדה ועוסק בה שנאמר אשר שבת ולא אמר ליה בלשון כעס שמע מינה הסכימה עמו דעת השכינה כשביטל תורה ושיבדן כיוון דנחשו לטובה: הקפה. שלא יכול להעמיד גירסא: רק. מיעוט הוא: נזכרה בארבעים. אורת הולך לארבעים יום במסכת נדה (דף טז.): מהני' על פתח הבית. אלל פתח ההיכל בכניסתו ולא היו מניחים אותו שם אלא להראותו שמעלין בקדש דעכשו מניחו על של שייש ומיד נושארו בהיכל ומסדרו על של זהב של משה ועל של זהב ביציאתו עד שיוקטרו בזיכין דקתני לקמן: (מהני') המכניסין עומדין בלשון. דהכי שפיר דלוחן מסדרין העבודה יהו בלשון קדושה אפון חמיאל: ופניהם לדרום. וסתמא כמאן דלמר שולחנות מזרח ומערב מונחין ורוחבן אפון ודרום: אלו מושכין. ועל גלא יגיביו הן מן השלחן אלו מניחין: אפילו אלו נוטלין. לעלמין: ואלו מניחין. אחר שסילקו אף זה היה תמיד כדמפרש טעמא גמ' דלחן תמיד אלא שאלו ילין שולחן לילה אחד בלא לחם: חל יו"כ להיות בשבת. ואין יוכלין לאוכלו היום: החלות מתחלקות לערב. ולא נלמד דנפסל זבניה לאחר זמנו שנסתלק: השעיר. של מוסף שהו חטאת והוא שעיר הנעשה בחוץ ונאכל לכהנים נאכל לערב בזבילי שבתות אע"פ שאין יוכלין לנשלו בשבת: הבבליים. כהנים אוכלין אותו חי כשחל יום הכפורים בערב שבת: גמ' הישנה. מערכות שעמדו שם בשבת זו: ילין. בזבילי: מדכיוו של רבי יוסי. דלמר מאוס דעמד הישן שחרית מעט בשלחן והאחד ערבית מעט קרי ליה תמיד שמע מינה אפי' לא שנה אדם אלא פרק אחד וכו': אסור לאומרו. שלא יאמר בקרית שמע סגי ולא ירגיל בניו לתלמוד תורה: מנא לאומרו כו'. דסבר מאוס קרית שמע נוטל שכר גדול כזה כי אז תלמידי אה דרכיו אה היה עוסק כל היום כ"ש ששכרו גדול ומרגיל את בניו לתלמוד תורה. ל"א סכרי הגך רבנן דמאי פטרי נפשיהו בקרית שמע ויהי כולי יומא וגרסי שמע מינה שכר גדול יס: לא ובזוק כו'. דבר שלא יהא בעולם: ופליגא. הא דר' ישמעאל דלמר חובה ללמוד כל היום: כל כך חביבין כו' לא ימוש. הבטיחו שלא תשחק תורתו ממנו: לא יהו עליך חובה. כאלס שיש לו חוב ואומר מהי אפרעו ואופיער כך לא יאמר אדם אשנה פרק אחד ואופיער שאי אתה רשאי לפטור עצמך מהן: הסתה אדם אינה אלא לרעה כמו (דכריס יג) כי יסיתך אחיך בן אמן וגו': ואף הסיתך. הקב"ה ללמוד תורה כדי לינצל מניה: שפיה כז. ולמה פיה כז שיהא עשנה כבור בתוכה ולא ילא חוץ כלי שידועו רשעים בלא ובעשן: העמיק. הרחיב כיון שכל לעומק מיד מרחיב ובניהם משתעי דרישה דקרא כי ערוך מאתמול הפתח: (רש"י)

תוספות יכול אפילו מחמת אונסו. משנה היא במסכת אבות (פ"ג מ"ח): אחד של כסף. ברוב ספרים גרסינן של שייש וכן מוכח במסכת שקלים פרק י"ג שופרות (דף ט:): דתני י"ג שולחנות היו במקדש ח' של שייש בבית המטבחיים ושנים במערבו של כבש אחד של שייש ואחד של כסף ושנים באולם אחד של שייש ואחד של זהב ואמר בגמ' תני של כסף [היו] ר' אחא ור' מיישא ומטו בה משום רב שמואל בר רב יצחק לית כאן של כסף מפני שהוא מרתיה לא כדן תני זה אחד מן הנסים שהיו במקדש שכשם שהיו מניחין אותו חס כך מוציאין אותו חס שנאמר (שמואל א כא) לשום לחם חס ביום הלקחו ריב"ל אמר אין מזכירין מעשה נסים משמע דכולה סוגיא אשולחנות של אולם קיימא דמיוחדים ללחם ולא אשולחנות דבית המטבחיים ובמערבו של כבש דמיוחדים לאברים ומיהו בכל הספרים כתוב שם במשנה ובמסכת תמיד מייית לה בפרק לא היו כותפים (דף לא): אחד של כסף ואחד של זהב בשולחנות של אולם ואין לדחות דרובה לומר דכי היכי דאיכא נס אלאם ה"נ אאברים דאם כן הוה ליה לאיתויי מתני' דמסכת אבות (פ"ה מ"ה) לא הסריח. בשר הקדוש מעולם ובקונט' משמע כגירסא במתני' דהכא של שייש ובגמ' בברייתא של כסף ופי' שם בקונטרס בגמרא דהאי דקרי לה בברייתא כסף היא ברייתא דשקלים ופולוגא דתנאי היא והא דפריך במסכת תמיד (דף לא): מכדי אין עניות במקום עשירות אמאי עבדי דשייש ניעבדו דכספא ודהבא ומשני ר' שמואל בר רב יצחק מפני שמרתיח אכולהו פריך ור' שמואל בר רב יצחק לטעמיה דחייש להכי במסכת שקלים (דף יא:): מהו למדוד חכמת יונת. תימה וכי לא היה יודע דגורו עליה ולעיל פירשתי ברש רבי ישמעאל (דף סד: ד"ה ארור): לא יהו עליך חובה. כאדם שיש לו חוב ואומר מתי אפרעו ואפטר כך לא יאמר אשנה פרק אחד ואפטר שאי אתה רשאי לפטור את עצמך מהן כך פירש בקונטרס עוד יש לפרש לא יהו עליך חובה שלא תעסוק אלא בהן ואי אתה רשאי לפטור עצמך מהן שלא תעסוק בהן כלל אלא יפה תלמוד תורה עם דרך ארץ אי נמי לא יהו עליך חוב ללמוד כל התורה כדתנן במסכת אבות (פ"ב מט"ז) לא עליון המלאכה לגמור ולא אתה בן חורין ליבטל: (תוספות)

א - ק דף

בתוכה ושמה תאמר כשם שפיה צר כך כולה צרה תלמוד לומר **[ישעיה ל-לג]** העמיק הרחיב ושמה תאמר למלך לא הוכנה ת"ל **[ישעיה ל-לג]** גם היא למלך הוכן ושמה תאמר אין בה עצים ת"ל **[ישעיה ל-לג]** מדורתה אש ועצים הרבה ושמה תאמר זה הוא שכרה תלמוד לומר **[איוב לו-טז]** ונחת שולחן מלא דשן: חל יום הכיפורים להיות בשבת [וכו']: אמר רבה בר בר חנה אמר ר' יוחנן לא בבליים הם אלא אלכסנדרים הם ומתוך ששונאין את בבליים קורין אותם על שם בבליים תניא נמי הכי ר' יוסי אומר לא בבליים הם אלא אלכסנדרים הם ומתוך ששונאין את בבליים קוראין אותן על שם בבליים אמר לו ר' יהודה תנו דעתך שהנחת דעת: **מתני'** סידר את הלחם בשבת ואת הבזיכין לאחר השבת והקטירו את הבזיכין בשבת פסול אין חייבין עליהן משום פיגול וותר

וטמא סידר את הלחם ואת הביזיכין בשבת והקטיר את הביזיכין לאחר השבת פסולה ואין חייבין עליהן משום פיגול נותר וטמא סידר את הלחם ואת הביזיכין לאחר השבת והקטיר את הביזיכין בשבת פסולה כיצד יעשה יניחנה לשבת הבאה שאפילו היא על השולחן ימים רבים אין בכך כלום: **גמ'** תנן התם אמר להם הממונה צאו וראו אם הגיע זמן שחיטה אם הגיע זמן שחיטה אם הגיע הרואה אומר ברקאי מתתאבן שמואל אומר האיר פני כל המזרח עד שבחברון והוא אומר הן ולמה הוצרכו לכך שפעם אחת עלה מאור הלבנה ודימו שהאיר מזרח שחטו את התמיד והוציאוהו לבית השריפה והורידו כהן גדול לבית הטבילה זה הכלל היה במקדש כל המסיד את רגליו טעון טבילה וכל המטיל מים טעון קדוש ידים ורגלים תני אבוא דר' אבין לא זו בלבד אלא אפילו עולת העוף שנמלקה בלילה ומנחה שנקמצה בלילה תצא לבית השריפה בשלמא עולת העוף משום דלא אפשר לאהדורה אלא מנחה אפשר דמהדר קומץ לדוכתיה וקמץ ביממא הוא תני לה והוא אמר לה כלי שרת מקדשין שלא בזמנן מיתבי כל הקרב ביום קדוש ביום בלילה בין ביום ובין בלילה קדוש ביום ובין בלילה כל הקרב ביום קדוש ביום אין בלילה לא אינו קדוש ליקרב אבל קדוש ליפסל מותבי ר' זירא סידר את הלחם ואת הביזיכין אחר שבת והקטיר את הביזיכין בשבת פסולה כיצד יעשה יניחנה לשבת הבאה שאפילו היא על השולחן ימים רבים אין בכך כלום ואי סלקא דעתך כלי שרת מקדשין שלא בזמנן (ליפסל) ליקדוש וליפסול אמר רבה מאן דקא מותבי שפיר קא מותבי אבוא דר' אבין נמי מתניתא קאמר קסבר לילה אין מחוסר זמן הא ימים מחוסרין זמן סוף סוף

רש"י למך לא הוכנה. לתלמיד שפירש מן התורה לא הוכנה גיהנם שלא יהא נידון בה. מלך קרי לתלמיד חכם דכתיב (משלי ח) בי מלכים ימלוכו: שמא תאמר זהו שכרה של תורה. שמעלת מגיהנם אבל שכר אחר אין לה: ומתוך שגונאין חכמי ארץ ישראל את הדבליים. קורין את האלכסנדריים שעשוין מנהג רעבנות על שם דבליים: אלכסנדריים. של מלכים: משפחה רבי יהודה מבבל היתה לפיכך שמה דבכרי ר' יוסי: מתני' פסול. דמחוסר זמן הוא שלא היה על השלחן אלא שעה ימים והכא אזי אפשר לתקן ולומר יניחנו עד שבת הבאה דכיון דלחם נסדר כלינו בשבת קידשו שלחן ושבו אין יכול להשקותו אלא עד שבת ראשונה דמיפסול בלילה (הואיל וכן הלחם בלא בזיזין): משום פיגול. אם הקטירן על מנת לאכול מן הלחם למחר אינו פיגול שלא קרב המתיר כמלתו: ולא משום נותר. שאין נותר על כל הלחם שהרי אין רחוי לאכילה: וטמא. האוכלו בטומאת הגוף אינו בכרת כדאמר בהקומץ ורבה (לעיל דף כה): היתיר לטהורים חייבין עליו משום טומאה וזה לא נותר לטהורים מעולם דבזיזין הוו מתירין לדידה ולא קרבו כהילכתא: לאחר שבת. למחר: יניחנו לשבת הבאה. ועמוד שבועיים על השלחן דכיון דלא נסדר בשבת אין שולחן מקדוש עד השבת הילכך לא מיפסל בלילה למולאי שבת: גמ' זמן השחיטה. אם האיר היום לשחוט את התמיד: בדיקא. האיר היום כמו (ההלים ז) האירו דקרוי תבלי: מתחיל בן שמואל. היה ממונה על כך כדאמר בשקלים (דף ז) שהיה ממונה על הפייסות והיינו פייסות שפייסין כשהאיר היום מי שחוט ומי זרק וכשהוא שאל את הגביע זמן שחיטה אומר לאותו שעל הגג אומר את האיר פני כל המזרח והוא אומר לו הן ובהלמוד ירושלמי נמלא שלפיכך היה אומר עד שבחברון ביום הכפורים כדי להזכיר ישיני חברון: ולמה הארכו לכך. לעלות לגג ולראות את האיר היום: ודימו. סבורים היו: והאירא לבית השריפה. שפסול היה לפי שנשחט בלילה דכתיב (ויקרא יט) ביום זבחכם ביום בעי לזבוח: והורידו כ"ג כו'. מפרש בסדר יומא פסקא שלישי (דף כט). היכא קאי: מייסך רגליו. גדולים שהלך לבית הכסא: לא זו בלבד. תמיד שנשחט בלילה ואלא לבית השריפה: אלא אפילו עולת העוף ומנחה. ללאו קרבן חשוב הוא דליון באין בלבוך את העשן נעשו בלילה יארו לבית השריפה: מקדשין. זה המקדש ונתן קומץ בכלי אע"פ לילה לאו זמן קידוש הוא מקדש ליה כלי ושבו אזי אפשר לעברו בשירים ולחזור ולקומץ שכבר נתקדש זה לשם קומץ: כל הקרב ביום. כגון סתם קרבנות: קדוש ביום. שאם נתנו בכלי שרת ביום כלי שרת מקדשו: בלילה. כגון מנחת נסכים: וקומץ קרב ביממא. מביזם ארוחה: ליפסל. כגון בלילה ומחוסר כפורים וכגון הכא דתו לא אפשר לאהדורי ונפסל במחוסר זמן: ליקדוש. מאחד בשבת וכי מטי אידך דחד בשבת בלילה למולאי אחד בשבת שהרי שיה ויתר משמנה ימים: ואבוא דכרי אבא נמי מתני' קאמר. ולאו מדעתיה דנפשיה הילכך ליכא למימר דתתא היא ומבעיא לן לתרויניהו: הסבר. תנא דר' אבין לילה אין מחוסר זמן דהלילה הולך אחר היום הילכך מקדש ליה כלי שרת לקומץ דזמנו הוא אלא שאין עבודת לילה כשירה: [אבל ימים] מחוסר זמן. דיימים היו מחוסר זמן הילכך לחם הנסדר באחד בשבת לא מקדש ליה לאיפסולי דאכתי כמה ימים יש עד זמנו: (רש"י)

תוספות ששונאין את הבבליים. כדאשכחנא בפ"ק דיומא (דף ט:): דאמר א"ל ר"ש בן לקיש לרבי אלעזר אלהא דישאל סניגא לכו לפי שלא עלו בימי עזרא ומה שמזכירין אותם לגנאי על שאוכלין את השעירים חיים אע"פ דמצוה קעבדי שלא יבואו לידי נותר לפי שהרגילו עצמם כמו כן לאוכלים חיים אף בכל השנים דמיחזי כרעבנותא: אמר להם הממונה. ביומא (דף כח). פירש בקונטרס דממונה הוא הסגן וקשה דאם כן הוה ליה למיחשביה בהדי דברים דחשיב בירושלמי דיומא שהסגן משמש אומר לו אישי כ"ג הגבה שמאלך הסגן בימינו וראש בית אב בשמאלו והניף הסגן בסודרים ואחו הסגן בימינו והעלהו לא היה מתמנה להיות כהן גדול עד שנעשה סגן אלא ממונה אחר היה ושמו היה ממונה על הפייסות דמיקרי ממונה סתם כדתנן פרק שני דיומא (דף כב). אומר להם הצביעו: מתתאבן שמואל אומר (אם) האיר פני המזרח. מתתאבן שמואל היה ממונה על כך כדאמר בשקלים (דף ז): מתתאבן שמואל היה ממונה על הפייסות והיינו הפייסות שכשהאיר היום היו מפייסין מי שחוט מי זרק וכשהוא שואל את הגביע זמן אומר לאותו שעולה על הגג אומר את הלחם פני כל המזרח עד שבחברון והוא אומר לו הן ובתלמוד ירושלמי נמצא שלפיכך אומר לו ביום הכפורים עד שבחברון כדי להזכיר ישיני חברון כך פי' בקונטרס ומה שכתבו בספרים בפ' אמר להן הממונה (יומא דף כח): מתתאבן שמואל אומר ממונה על הפייסות אומר כו' ליתא אלא אומר ה"ר מאיר דה"ג מתתאבן שמואל ממונה על הפייסות אומר שהוא עצמו ממונה על כך והתם מפרש מי אומר כן: אלא אפי' עולת העוף שנמלקה ומנחה שנקמצה. רבותא היא מהני אע"פ דלאו בכלל ביום זבחכם נינהו קמ"ל דנפקי מביזם צוותו כדמפרש במגילה (דף כ:): ומשום קודם התמיד לא מיפסל דהיינו למצוה בעלמא כדאמר' בפ' התכלת (לעיל דף מט:): ומשום פסול לילה נמי לא דלאלתר שרפו אפי' קודם עמוד השרח ומיהו אי אפשר לומר כן דהא פריך ניהדר קומץ לדוכתיה ולקמציה ביממא ומשני כלי שרת מקדשין שלא בזמנן ומיפסיל משום לילה אלמא לא מיפסיל קמיצה ואי אפשר לשרוף עד אחר עמוד השרח שיפסל בלילה ונקמצה לאו דוקא אלא אפילו לא נקמצה נמי כדתנן בפרק שני דמעילה (דף ט:). בלילה. פי' בקונטרס כגון מנחת נסכים ויש מפרשים הטבת נרות לא שייך על זה

דף ק - ב

כי מטי ליליא דבי שימשי ליקדוש וליפסול אמר רבא בשקדם וסילק מר זוטרא ואיתימא רב אשי אמר אפילו תימא בשלא קדם וסילק כיון דסידרו שלא כמצותו נעשה כמי שסדרו הקוף: **מתני'** שתי הלחם נאכלות אין פחות משנים ולא יותר על שלשה כיצד נאפות מערב יו"ט נאכלות ביו"ט לשנים חל יום טוב להיות אחר השבת נאכלות לשלשה לחם הפנים נאכל אין פחות מתשעה ולא יותר על אחד עשר כיצד נאפה מערב שבת ונאכל בשבת לתשעה חל יו"ט להיות ערב שבת נאכל לעשרה שני ימים [טובים] של ראש השנה נאכל לאחד עשר ואינו דוחה לא את השבת ולא את יו"ט רבן שמעון בן גמליאל אומר משום רבי

שמעון בן הסגן דוחה את יו"ט ואינו דוחה את יום צום: **גמ'** אמר רבינא לדברי האומר נדרים ונדבות אין קריבין ביו"ט לא תימא מדאורייתא מיחזא חזו

ורבנן הוא דגורו שלא ישהא אלא מדאורייתא נמי לא חזו דהא שתי הלחם דחובת היום הוא וליכא למימר שמה ישהא וקתני אינו דוחה לא את השבת ולא את יו"ט:

רש"י כי מטו לזילא דכי שימשי. של שבת ראשונה ליקדוש דהא אמרת לילה אין מחוסר זמן ולפיכך כליל קשי [של שבת שני] בלינה שהרי עומד קם שמונה ימים שלמים: בשקדס וסילקו. קודם בין השמשות של שבת ראשונה וסודר למחר: שלל כמלתו. דסידרו בעודו מחוסר זמן: נעשה כמי ססידרו הקוף. ואין שולחן מקדשו אפילו בזמנו אבל קומץ כמלתו חשיבא ליה לילה אין מחוסר זמן: מתני' לא פחות משני ימים. משנאפו: לג'. שאפלוס בערב שבת שאין אפיינת דוחה לא שבת ולא יו"ט: לתשעה. לשבת שניה: נאכלות לעשרה. שנאפה בחמישי בשבת: שני ימים טובים של ר"ה. קודם לשבת נאפה בארבע ונאכלת לשבת שניה לאחד עשר ואי קשיא י"ב נינהו דהא אין נאכלות עד מולאי שבת לדוחה שבת היו יום הכפורים הא לא קשיא דלענין חכילת קדשים לילה הולך אחר היום שעבר כדאמר באותו ואת בנו (חולין דף פג.). הילכך מיתקרי יו"א: ואין דוחה. אפיינת: את יום כוס. חל יום הכפורים בערב שבת אין לחם הפנים נאפה בו: גמ' לדברי האומני. במסכת ביצה (דף יט.). מחלוקת: שמה ישהא. קרבנות כל השנה ישהא נודר ונודב ולא יקריבם עד הרגל ונמאלל מוכין וממתין מלכרעה עד המועד ועוד שמה יעבור בכל האחר: וליכא שמה ישהא. שהרי אין יכול להקריבם אלא בו ביום: (רש"י)

תוספות כמי שסידרו הקוף. הא דאמרינן בסוף לולב וערבה (סוכה דף ג.) דלא היה ממלא במקודשת משום פסול לינה ולא אמרינן דנעשה כמי שמלאהו הקוף שאני התם דלא בעי כהן בבגדי כהונה במילוי: שני ימים טובים של ראש השנה קודם לשבת נאפה ברביעי ונאכל לשבת שניה לאחד עשר. ואי קשיא שנים עשר נינהו דהא אין נאכלות עד מוצאי שבת דבאותה שבת היו יום הכפורים הא לא קשיא דלענין אכילת קדשים לילה הולכת אחר היום שעבר כדאמר באותו ואת בנו (חולין דף פג.). הילכך מיקרי אחד עשר כך פירש בקונטרס ונראה דלא קשיא מידי דאם באו עדים מן המנחה ולמעלה דנוהגין אותו היום קודש ולמחר קודש (ר"ה דף ל:): יום שני עיקר ומנינן מיניה יו"א ויחול אחר השבת ודנוהגין אותו היום קודש חומרא בעלמא דלא ליזלזלו ביה לשנה הבאה ואם קודם מנחה באו עדים לא עבדינן אלא חד יומא ומחרתו דהוא ערב שבת חול אע"פ שכבר אפו לחם הפנים מערב יו"ט חוזרין ועושין אחרים לקיים לחם חום כמו שנוכל יותר וראשון נאכל בפדיון ואע"פ דאמר בפרק המנחות והנסכים (לקמן דף קא.). כל הראוי למזבח אינו יוצא מידי מזבח לעולם היכא דאיכא תקנה לא אמר משום לחם חום ביום הלקחו כדאמרי' בפרק התכלת (לעיל דף מז:): גבי שני כבשים ששחטן על ארבע חלות ותודה ששחטה על שמונים חלות ומיהו קשה היכי חייל יום הכפורים באחד בשבת הא משמע בפרק החליל (סוכה דף נד:): דלא מיקלע באחד בשבת אלא לאחרים שעושין לעולם אחד מלא ואחד חסר ומשנה זו שנויה בפ"ב דערכין (דף ח:): וקתני רישא אין פוחתין משה חדשים המעוברין בשנה ולא נראה לעבר יותר על שמנה ומשמע התם דאתיא דלא כאחרים: ואינו דוחה את יום צום. בפרק אלו עוברין (פסחים דף מז:). פריך מהכא דשתי הלחם למאן דאמר מדאורייתא צורכי שבת נעשין ביו"ט דהכא קתני ואפילו דיו"ט ביו"ט לא עבדי ומשני שאני התם דאמר קרא לכם ולא לגבוה ולרשב"ג דאמר משום ר"ש בן הסגן דוחה את יו"ט ואינו דוחה את יום צום מא"ל ס"ל כאבא שאול ומוחק שם בקונטרס יום צום (משמע) [משום] דלא שייך יום צום גבי שתי הלחם ובחנם מחקו דמילתא דרשב"ג מיתניא בתר הנך תרתי בבי דשתי הלחם ולחם הפנים ואתרויהו פליג רשב"ג ונקט יום צום משום לחם הפנים: (תוספות)

פרק שנים עשר - המנחות והנסכים

מתני' המנחות והנסכים שנטמאו עד שלא קדשו בכלי יש להם פדיון משקידשו בכלי אין להם פדיון העופות והעצים והלבונה וכלי שרת משנטמאו אין להן פדיון שלא נאמר פדיון אלא בבהמה: **גמ'** אמר שמואל ואפילו הן טהורין נפדין מאי טעמא כמה דלא קדשי בכלי קדושת דמים נינהו וקדושת דמים נפדין והא נטמאו תנן הוא הדין דאע"ג דלא נטמאו ואידי דקא בעי מיתנא סיפא משקידשו בכלי אין להן פדיון דאפילו נטמאו נמי לא תנא נמי רישא שנטמאו עד שלא קדשו בכלי פשיטא קדושת הגוף נינהו איצטריך סלקא דעתך אמינא הואיל ובעל מום איקרי טמא טמא נמי כבעל מום דמי ואע"ג דקדוש קדושת הגוף כי נפיל ביה מום מיפריק הני נמי ליפרוק קמשמע לן דלאו כי האי טמא קרייה רחמנא לבעל מום

רש"י מתני' המנחות והנסכים עד שלא קדשו בכלי. לא קדשו קדושת הגוף אלא קדושת דמים שצריך לפדותן והדמים קדושים: והעופות והעצים והלבונה וכלי שרת שנטמאו אין להם פדיון. שלל נאמר פדיון בקדושת הגוף אלא בבהמה בעל מום כדמפרש בגמרא: גמ' ואפילו טהורים נפדין. מנחות ונסכים: בעל מום איקרי טמא. מפרש לקמן: (רש"י)

תוספות מתני' המנחות והנסכים שנטמאו. בגמרא פליגי אי נטמאו דוקא או אפילו טהורין: העופות. בשקדס הקדישן למומן מיירי אבל קדם מומן להקדישן נפדין כדתניא בתוספתא ובפרק בתרא דתמורה (דף לג.). דתני לוי הכל היו בכלל העמדה והערכה ואפילו בעל מום מעיקרו וכן תני לוי במתניתיה אפילו היה ואפילו עופות: וכלי שרת. לרבי נחמיה דאמר פרק הנהנה (מעילה דף ט:): דיש מועל אחר מועל דאם אחרים מביאין לידי מעילה הוא עצמו לא כל שכן ניחא דאין להם פדיון ואשכחן לרבנן נמי דאין מועל אחר מועל דמדרבנן אין נפדין ובגמרא משמע נמי דהוי דרבנן בעלמא דמפרש כלי שרת ולבונה משום דלא שכיחי: (תוספות)

שנפדין הכותב מדבר אתה אומר בבעלי מומין שנפדו או אינו אלא בבהמה טמאה ממש כשהוא אומר [ויקרא כז-כז] ואם בבהמה הטמאה ופדה בערך הרי בהמה טמאה אמורה הא מה אני מקיים ואם כל בהמה טמאה בבעלי מומין שנפדו הכתוב מדבר יכול יפדו על מום עובר ת"ל אשר לא יקריבו ממנה קרבן לה' מי שאינה קריבה לה' כל עיקר יצתה זו שאינה קריבה היום וקריבה למחר מותיב רב הונא בר מנחם העופות והעצים והלבונה וכלי שרת שנמטאו אין להן פדיון שלא נאמר פדיון אלא בבהמה בשלמא עופות קדושת הגוף נינהו ולא נאמר אלא בבהמה אלא עצים ולבונה וכלי שרת ליפרקו אלא לאו משום דטהורין בעלמא אין נפדין והני נמי אע"ג דנטמאו כטהורים דמו דעצים ולבונה לאו בני אשווי אוקלא נינהו אלא חובת הקודש משוה להו אוקלא דעצים כמה דלא משפי להו לגזירין לא מיתכשרי לבונה נמי כמה דלא קידשה בכלי שרת לא מיתכשרה כלי שרת נמי הואיל ואית להו טהרה במקוה לא לעולם אימא לך טהורין בעלמא נפדין והני משום דלא שכיחי הוא בשלמא לבונה וכלי שרת לא שכיחי אלא עצים מישכח שכיחי עצים נמי כיון דאמר מר כל עץ שנמטא בו תולעת פסול לגבי מזבח הילכך לא שכיחי אמר רב פפא אי שמייעא ליה לשמואל הא דתניא המתפס תמימים לבדק הבית אין פודין אותן אלא למזבח שכל הראוי למזבח אינו יוצא מידי מזבח לעולם ואע"ג דקדושת דמים נינהו אין נפדין הואיל וטהורים הם הוה הדר ביה ולא היא שמייעא ליה ולא הדר ביה לאו אמרת התם כיון דלא שכיחי לא מיפרקי הכא נמי כיון דשכיחי מומין דפסלי בבהמה דאפי' בדוקין שבעין נמי פסלי הילכך לא שכיחי רב כהנא אמר טמאין נפדין טהורין אין נפדין וכן א"ר אושעיא טמאין נפדין טהורין אין נפדין איכא דאמרי א"ר אושעיא אפי' טהורין נפדין רבי אלעזר אומר כולן טמאין נפדין טהורין אין נפדין חוץ מעשירית האיפה של מנחת חוטא שהרי אמרה תורה מחטאתו על חטאתו אמר רבי אושעיא שמעתי פיגל במנחה לרבי שמעון אינו מטמא טומאת אוכלין דתנן הערלה וכלאי הכרם

רפ"ז דמכלי שרת לא אשכחן דבר דמיפריה. לאחר שקדש בכלי שרת ואפי' בהמה בעלת מום שנאמר בה פדיון לאחר שקדשה בכלי שרת כגון ששקט לא אשכחן בה פדיון; ואם בבהמה הטמאה גור'. וכתוב בתריה והעריך אותה גור' אלמא נפדין; טמאה ממש. כגון כוס וגמל וחמור; כשהוא חומר. למטה מנחתה פרשה ואם בבהמה הטמאה ופדה גור'; מומין קבועין ועוברין מפרש בדכורות (דף לה): מותיב רב הונא. לשמואל: עופות קדושת הגוף נינהו. דהן עלמין קרבין ואין לריבין קדושת כלי; אלא עצים ולבונה. שלא קידשם בכלי שרת כי טמאם ליפרקו דהא לאו קדושת הגוף נינהו אלא מכשירי קרבן הם אלא לאו משום דמנחות ונסכים טהורים און נפדים והני אע"ג דנטמאו כו'; ועצים לאו בני קבולי טומאה נינהו אלא משום חובת הקודש. דכתבי והבשר לרבות ערים ולבונה וה"מ כי משפי להו ונסרין ומייפין לגזירין לבעיות יפות דחזו למערכה; לעולם אימא לך טהורים בעלמא נפדין. והני כטהורים דמו והיינו טעמא דלא מיפרקי; משום דלא שכיחי. ואי הוה להו פדיון טהורין פריק להו לחולין ותו לא משכחי גזירין מידי אחרינא למוך העבודה; תמימים. בהמה טהורה; אלא למוזבח. שימכרו ללכרי קרבנות; הוה הדר ביה. ממאי דלמך (עופות) מנחות ונסכים נפדין טהורים אע"ג דלחולין למוזבח; בדוקין. טייל"א: טולן. כל המנחות; חוץ ממנחת חוטא. שאפילו טהורה נפדית שהרי אמרה תורה קרבן עולה ויזיר (ויקרא ה) מחטאתו על חטאתו ככבשה או שעירה ובתורים כתיב (ספ) מחטאתו ובמנחה כתיב על חטאתו ורש"י (בפרק בתרא) לכהני כתיב מחטאתו ככבשה דמשמע מקלת חטאתו שאם היה עשיר כשטימא מקדש והפריש מעות לכבשה או שעירה והעני יביא ממזקת דמי תורים או מנחה והשאר חולין ולהכי כתיב (ספ) גבי עשיית האיפה על חטאתו דמשמע יוסף שאם היה עני והפריש עשיית האיפה והעשיר יפדנה ויוסף עליה מעות ויביא כבשה או שעירה; לרבי שמעון. דלמך לתמן כל האסור בהנאה אינו מטמא טומאת אוכלין; הערלה. וכל הגז' איסורי הגאה נינהו: (רפ"ז)

תוספות אע"ג דנטמאו כטהורים דמו. מדלא קאמר טהורים נינהו משמע דמקבלי טומאה אלא דלא חשיבא טומאה ותימה דב' כל הפסולין (זבחים דף לד.) אמרינן והאמר מר והבשר לרבות עצים ולבונה הכא במאי עסקינן כגון שקדשו בכלי ואע"ג דאליבא דרבא מסיק הכי אביי נמי לא פליג בהא וי"ל דהתם מדאורייתא והכא מדרבנן והכא נמי הא קאמר עצים כמה דלא משפי להו לגזירין דלא מיתכשרי משמע דאז מקבלי טומאה מדאורייתא וקדושת כלי דהתם היינו שיפוי גזירין דהכא ובקונטרס פ' התם דמיירי בעצים שחתה במחתת כלי שרת מעל המזבח עם גחלים ולפיכך צ"ל דהכא גזירין דהכא דרבנן ולא יתכן פירוש זה דבמסכת תמיד (דף כח): משמע שהיה חותה מן המאכלות הפנימיות וגם אין לפרש דמיירי אליבא דרבי בהקומץ רבה (לעיל דף כ): במתנדב עצים דעצים קרבן נינהו ובעו כלי שרת דהא מסיק התם דעשה כמי שקרבן מתירין דתנן כל שאין לו מתירין משיקדש בכלי ולרבי הא אמרי' עצים טעונין קמיצה אלמא יש להן מתירין אע"ג דבפרק הקומץ רבה (שם) אמר שהקומץ והשירים הכל למזבח אלמא קדושת כלי דהתם היינו שיפוי גזירין דהכא ובעצי המערכה ומתוך לשון הקונטרס משמע דכמה דלא משפי להו לגזירין טהורין לגמרי ובטהורין דמו לאו דוקא אלא טהורין ממש וא"ת וכי משפי להו לגזירין בקורדום היכי מקדשי והא קורדום אינו כלי שרת כדמשמע בתוספתא דתניא השואל קורדום של הקדש מחבירו ביקע בו ובא חבירו וביקע בו כולן מעלו נתנה לחבירו וחבירו חבירו הראשון מעל והשני לא מעל ובעולה אינו כן נתנה לחבירו וחבירו לחבירו כולן מעלו ואמר ב' השואל (ב"מ דף צט.) המשאל קורדום של הקדש מעל לפי טובת הנאה שבו וחבירו מותר לבקע בו בתחילה ויש לפרש דקורדום דהתם לא במיוחד לעצי מערכה מיירי אבל כלי שרת היה להם מיוחד לעצים שמשפן ומנסרין ומייפין לעשות בקיעות יפות דחזו למערכה ואם תאמר וכיון דקורדום דתוספתא לאו כלי שרת הוא אמאי מעל השני הא מכיון דבקע הראשון ומעל בו יצא לחולין כדנתן במסכת מעילה (דף יט): אין מועל אחר מועל במקדשין אלא בהמה וכלי שרת בלבד כיצד רב על גבי בהמה ובא חבירו ורכב כולן מעלו ורכב כולן מעלו ושהה כבוס של זה ובא חבירו ושתה ובא חבירו ושתה כולן מעלו מה שאין כן בקדושת דמים וי"ל דההיא דתוספתא מיירי הנאת המסור ליד גזר דומיא דנטל אבן או קורה של הקדש לא מעל דקתני התם בטר ההיא דקורדום וקתני בה נתנה לחבירו הוא מעל וחבירו לא מעל עד שידור תחתיה שוה פרוטה ופריד עלה שה"ס בפרק בתרא דמעילה (דף כ). ובפרק קמא דחגיגה (דף י): מכדי מיגזל גזלה מה לי הוא מה לי חבירו ומשני בגזבר המסורות לו אבני בנין עסקינן ולכך יוצא הקורדום כולו לחולין כשנותנו לחבירו שהרי מוציאיו כולו מרשות הקדש אבל כשמבקע בו והוא סבור שהוא שלו אינו מוציא מרשות הקדש אלא הנאת הביקוע כיון דגזבר הוא ועדיין בידו אינו יוצא מרשות הקדש ולכך מועלין כולן שאין הקורדום מתחלל על ידי הביקוע אבל איניש בעלמא שאינו סבור שהוא ביה מיגזל גזלה ומפיק ליה מרשות הקדש ומתחללת הקדושת דמים בכך ואפי' אין מתכוין לגזול אלא דעתו להחזיר לרשות בעלים לאחר ביקוע הא קיימא לן (ב"ב דף סח.) שואל שלא מדעת גזלן הוי לרבנן וקם ליה כוליה ברשותיה דאפילו נתכוון להיות שואל כאילו נתכוון לגזול דמי והא דאמר בהשואל (ב"מ דף צט.) המשאל קורדום של הקדש מעל לפי טובת הנאה שבו וחבירו מותר לבקע בו בתחלה ושתם משאל סבור שהוא שלו מדלא מעל אלא לפי טובת הנאה שבו שחבירו מותר לבקע בו בתחלה דיצא לחולין ומיהו נראה שעדיין הקדש מעורב בו כיון שהוא סבור שהוא שוה שאלו אינו מתכוין להוציא הקורדום מרשותו מ"מ שרי לבקע בו שהרי הנאת הביקוע כבר יצתה לחולין כיון שאינה מסורה לו והא דאמרינן גבי בית בפרק האומר משקלי (ערכין דף כא.) הקדישו משכיר הדר בו מעלה שכר להקדש ופריד כיון דמעל נפיק לחולין לאו כולי בית קאמר דאפי' קורדום כה"ג לא היה יוצא כולו לחולין אם השכיר לחבירו קורדום של הקדש מידי דהוה אמשאל אלא השכר לבדו הוא דיצא לחולין וברוב ספרים נמי כתוב נפיק שכר לחולין: פיגל במנחה לרבי שמעון אינו מטמא טומאת אוכלין. ומפרש טעמא משום דאזכר שאי אתה יכול להאכילו לאחרים אין קרוי אוכל ומוקי לה במסקנא דאקדשה במחובר שלא היה לה שעת הכושר דטהורין אין נפדין וא"ת א"כ (תוספות)

ב קא דף

ושור הנסקל ועגלה וערופה וצפורי מצורע ופטר חמור ובשר בחלב כולם מטמאין טומאת אוכלין ר"ש אומר כולן אין מטמאין טומאת אוכלין ומודה ר' שמעון בבשר בחלב שמטמא טומאת אוכלין הואיל והיתה לו שעת הכושר ואמר רב אסי אמר ר' יוחנן מאי טעמא דר"ש [ויקרא יא-לד] מכל האוכל אשר יאכל אוכל שאתה יכול להאכילו לאחרים קרוי אוכל אוכל שאי אתה יכול להאכילו לאחרים אינו קרוי אוכל והוא פיגל במנחה נמי אוכל שאי אתה יכול להאכילו לאחרים

הוא אי הכי בשר בחלב נמי תיפוק ליה דאוכל שאתה יכול להאכילו לאחרים הוא דתניא ר"ש בן יהודה אומר משום ר"ש בשר בחלב אסור באכילה ומותר בהנאה שנאמר **[דברים יד-בא]** כי עם קדוש אתה לה' אלהיך לא תבשל גדי בחלב אמו ולהלן הוא אומר **[שמות כב-ל]** ואנשי קודש תהיו לי ובשר בשדה טריפה לא תאכלו מה להלן אסור באכילה ומותר בהנאה אף כאן אסור באכילה ומותר בהנאה חזא ועוד קאמר חזא דאוכל שאתה יכול להאכילו לאחרים הוא ועוד לדידיה נמי היתה לו שעת הכושר מיתבי ר"ש אומר יש נותר שהוא מטמא טומאת אוכלין ויש נותר שאינו מטמא טומאת אוכלין כיצד לן לפני זריקה אינו מטמא טומאת אוכלין לאחר זריקה מטמא טומאת אוכלין (והא) ופיגול בין בקדשי קדשים בין בקדשים קלים אינו מטמא טומאת אוכלין פיגול במנחה מטמא טומאת אוכלין לא קשיא כאן שהיתה לה שעת הכושר כאן שלא היתה לה שעת הכושר היכי דמי דלא היתה לה שעת הכושר דאקדשינהו במחורב ולפרקינהו הניחא להך לישנא דאמר רבי אושעיא טמאין נפדין טהורין אין נפדין שפיר אלא להך לישנא דאמר אבילו טהורין נפדין לפרקינהו השתא מיהא לא פריק וכוון דאי בעי פריק ליה שמעי' ליה לרבי שמעון דאמר כל העומד לפדות כפדוי דמי דתניא רבי שמעון אומר פרה מטמאה טומאת אוכלין הואיל והיתה לה שעת הכושר ואמר ריש לקיש אומר היה ר' שמעון פרה נפדית על גב מערכבה הכי השתא בשלמא פרה עומדת לפדות היא שאם מצא אחרת נאה הימנה מצוה לפדותה אלא הני מנחות מצוה לפדותן והא לן לפני זריקה דמצוה למיזרקה ואי בעי זרק וקתני דאין מטמא טומאת אוכלין הכא במאי עסקינן שלא היתה שהות ביום למיזרקה אבל היתה לו שהות ביום מאי מטמא טומאת אוכלין אדתני לן לאחר זריקה מטמא טומאת אוכלין ליפלוג בדידה במה דברים אמורים שלא היתה לו שהות ביום אבל היתה לו שהות ביום מטמא טומאת אוכלין הכי נמי קאמר לן קודם שיראה לזריקה אינו מטמא טומאת אוכלין לאחר שיראה לזריקה מטמא טומאת אוכלין והא פיגול בין בקדשי קדשים בין בקדשי קדשים קלים מצוה למיזרקה

רש"י וְאֵיךְ הַסֵּקֶל. שֶׁחֲטוּ לְאַחַר שֶׁנִּגְמַר דֵּינוּ לְדִי נִסְקֵל מִמֶּנּוּ מִטְמֵא טוּמְאָה חֲמוּרָה נִבְלָתָהּ הִיא: וְעַגְלָה עֲרוּפָה. שֶׁחֲטָהּ לְאַחַר יִידֵיהָ לְנַחַל אִתָּן לְאוֹסְרֶיהָ: וְאִפְרִי מִזְרָעֵי. שֶׁחֲטוּ: וְפֶטֶר חֲמוֹר. שֶׁחֲטוּ לְעֹבֵד כּוֹכְבִים וְכֹל בָּרֵךְ עֲדִיין לְטוּמְאָתָה נְבִילוֹת כְּגוֹן עֲבוּדוֹ מִפְרִסֶם לְדַמְיֵינוּ בְּהֵעָר וְהִרְטוּב (חֻלּוּן דָּף קיז): הַקּוֹחֵט בְּהֵמָה טְמֵאָה לְעֹבֵד כּוֹכְבִים וּמִפְרִסֶת מִטְמֵאָה טוּמְאָתָה אוֹכְלִין כָּבֵל לֹא טוּמְאָתָה נְבִילוֹת: פֶּטֶר חֲמוֹר. אֲחֵרֵי בְּהֵמָה כֹּל זֶמַן שֶׁלֹּא נִפְדָּה קִדְוֹשׁ בְּכֹכְרָה הוּא לִ"א וְאִפְרִי הִיוּ נְבִילוֹת מִטְמֵאָה טוּמְאָתָה אוֹכְלִין וְכֹגֵן לְחִיכָה פְּחוֹת מְכֻזָּת לֹא חָזַי לְטוּמְאָתָה נְבִילוֹת מִזְרָעֵי לְפָחוֹת מְכֻזָּת אוֹכְלִין לְהַשְׁלִימוֹ לְכַבְלָהּ: בָּשָׂר בְּחֵלֶב. אִיכָל תֵּגַל לְדַחַר לִיה בְּהֵמָה בְּפֶרֶק כֹּל הַבָּשָׂר (סָם דָּף קיד): הוֹאִיל וְהִיא לֹא שֶׁעַת הַבֹּשֶׂר. לְדִי חָרוּ לִיה כּוֹלֵי יוֹמָא כְּחֵלֶב לֹא מִיִּסְתָּר עַד שֶׁיִּבְשָׁלוּ: שְׂאֵי אֲחֵה יוֹכֵל לְהַאֲכִילוֹ לְאַחֵרִים. עוֹבְדֵי כּוֹכְבִים שְׂאֵסוּרִים בְּהֵמָה: וְהֵאֵי דְפִיגֵל בְּמִנְחָה נְמִי אִי אֲחֵה יוֹכֵל לְהַאֲכִילוֹ לְאַחֵרִים. דַּת שְׂרִיפָה הִיא וְלִקְמוֹן מוֹקֵי לֵה בְּשֵׁלָה הִיא לֹא שֶׁעַת הַבֹּשֶׂר מְעוּסָה: אִי הַכִּי. דְּטַעְמָא דְרִ"שׁ מִשּׁוּם אוֹכֵל שֶׁחֲטָה יוֹכֵל לְהַאֲכִילוֹ הוּא: מֵה לְהֵגֵן מוֹתֵר בְּהֵמָה. כְּדַחְבֵּי כְּלָבִים תְּשַׁלְּכוּן אוֹתוֹ וְהֵא הִנְחֵחוּ הוּא מֵה שְׂכַלְבוּ אוֹכֵל דְּמַחֲשָׁבוֹ עֲלוֹ: וְעוֹד לְיָדֵיהָ נְמִי. לְאוֹרֵךְ יִשְׂרָאֵל עֲלָמוּ הוּא לִי שֶׁעַת הַבֹּשֶׂר כָּבֵל אִינֵךְ לֹא הוּא לֵהוּ שֶׁעַת הַבֹּשֶׂר לְקַבֵּל טוּמְאָתָה וְלֹא הוֹתֵרוּ מְעוּסָה וְאִפְרִי שׁוֹר הַגִּסְקָל קוֹדֵם שֶׁנִּגְמַר דְּבַהֲמָה בְּחִיָּה בְּחֻקָּה אִיסוּר עוֹמֶדֶת וְלְטוּמְאָתָה נְמִי לֹא חִזִּיא מְחִיָּים: לָן לִפְנֵי זְרִיקָה. לֹא הִיא לֹא שֶׁעַת הַבֹּשֶׂר: פִּיגֵל בְּמִנְחָה מִטְמֵאָה טוּמְאָתָה אוֹכְלִין. וְקִשְׁיָא לְרַבִּי אוֹשְׁעִיא: לִפְרִיקָנָהוּ. כְּלוּמַר וְהֵא קוֹדֵם שֶׁקָּדַשׁ כְּבִלֵי יוֹכֵל לְפָדוֹן וְלְאוֹכֵל וְלְאוֹשְׁתָּחָה דְּהוּא לִיה שֶׁעַת הַבֹּשֶׂר: פֶּרֶה. אֲדוּמָה אֲעִ"ג לְאוֹרֵכָה בְּהֵמָה מוּדָה רִ"שׁ דְּמִטְמֵאָה טוּמְאָתָה אוֹכְלִין: וְאִמַר רִישׁ לְקִיָּשׁ. מֵאִי שֶׁעַת הַבֹּשֶׂר הוּא לֵה: אִמַר הוּא ר' שְׁמַעוֹן פֶּרֶה נְפִדִית עַל גַּב מְעַרְכָּתָה. אִפְרִי שֶׁחֲטָה כְּתִיקוֹנָה אֲלֵמָא אֲעִ"ג לֹא פֶרְקָה הֵא חֲשִׁי לִיה שֶׁעַת הַבֹּשֶׂר הוֹאִיל וְנִמְלֵי לְמִיפְרָקָה: מֵאֵה לְפָדוֹתָה. בְּחִמְיָה: אֲכֵל הִיא לֹא שֶׁהוּא בְּיוֹם כו'. וּמְמִילָא הוּא יִעֲנֵב כִּ"שׁ לְאַחַר זְרִיקָה: קוֹדֵם שֶׁיִּרְאֶה לְזְרִיקָה. לֹא הוּא לִיה שֶׁהוּא: וְהֵא פִיגֵל בֵּין בְּקַדְשֵׁי קִדְשֵׁי כו' דְּמִנְחָה לְמִזְרָקָה. בְּכֹל מַחֲשָׁבָה לְאוֹסֵר לְגַטוֹת בְּקַדְשֵׁי: (רש"י)

תוספות עולה לרבי שמעון לא תטמא טומאת אוכלין דאוכל שאי אתה יכול להאכילו לאחרים הוא כמו מנחה שפיגול דלא מקבלת טומאה אם הקדישה במחורב וזה נמי לא היתה לה שעת הכושר וי"ל דאכילת מזבח שמה אכילה כדאשכחן באותו ואת בנו (חולין דף פא.) לענין אוכל שאתה יכול להאכילו לאחרים בהיא חולין ובנה עולה דחשיב עולה שחיטה הראויה ואפילו לרבא דלא חשיב ליה שחיטה הראויה ופטר משום אותו ואת בנו לר"ש לענין אוכל שאתה יכול להאכילו לאחרים מודה דשמה אכילה מידי דהוה אטריפה שנשחטה דשחיטה שאינה ראויה והוא אוכל שאתה יכול להאכילו ותדע דהא עצים ולבונה מקבלין טומאה לר"ש על כרחך משום אכילת מזבח דאי משום חיבת הקודש לחודיה הא לא מהניא חיבת הקודש לשווייה אוכל שאתה יכול להאכילו לאחרים דאי לא פיגול במנחה יטמא לר"ש טומאת אוכלין הואיל והיתה לה שעת הכושר קודם פיגול מיד כשנתקדש בכלי דחיבת הקודש מכשרתה ועוד כמו שמדקדק מפרה: ועגלה ערופה. לאו כשנערפה דא"כ תיפוק ליה משום נבילה אלא בששחטה וקא סבר ירידתה לנחל איתן אוסרתה ולמאן דאמר עריפתה אוסרתה נמי מצינן למימר דקא סבר ר"ש עגלה בשחיטה כשירה כדאמרין בפ"ב דכריתות (דף כה.) אי נמי משערפה ועריפתה מטהרתה מידי נבילה כדמוכח בסוף חטאת העוף (בבבא דף עז.) אוכל שאתה יכול להאכילו לאחרים. הקשה ה"ר אליעזר ממיץ דהכא לא ממעט ר"ש מדכתיב אשר יאכל אלא איסור הנאה ובפרק כסיסי הדם (חולין דף פה.) ושם ממעט ר' שמעון אף טריפה מכיסי משום דכתיב אשר יאכל ולא אמר' איסורי הנאה דווקא וי"ל דהכא כתיב מכל האוכל דמשמע כל לרבויה אפילו אסור באכילה הילכך לא ממעט אלא איסור הנאה אבל התם אשר יצוד ציד חיה או עוף אשר יאכל כתיב ולא כתיב כל הילכך אמרין היא דווקא דשרי באכילה: בשר בחלב אסור באכילה ומותר בהנאה. בסוף כל הבשר (חולין דף קטו.) יליף איסי איסור אכילה מהך ג"ש ואיסור הנאה מק"ו ונראה דהיינו טעמייהו דר"ש סבר אין ג"ש למחצה וילפינן מינה אף היתר הנאה ואיסי סבר אהני ג"ש ואהני ק"ו אי נמי משום דבההוא קרא דטריפה איירי נמי בקדשים שיצאו חוץ למחיצתן כדאמר בפרק בהמה המקשה (שם דף סח.) דאסיירי אף בהנאה וגלי קל וחומר דילפינן מינייהו ורבי שמעון דהכא סבר דשחיטה דקרא בטריפה מיירי: נאמר כאן אנשי קודש. וא"ת ונילף מבקודש באש תשרף דמיירי בפסול קודש כדאמר בפרק כל שענה (פסחים דף כד.) ואסיירי בהנאה ויש לומר דילפינן עם קודש מאנשי קודש: פיגול במנחה מטמא טומאת אוכלין. וקשיא לרבי אושעיא תימה למאי דס"ד השתא דאיירי רבי אושעיא אפי' בהיה לו שעת הכושר תיקשי ליה מההיא דלעיל דמדה רבי שמעון בבשר בחלב הואיל והיתה לה שעת הכושר ויש לומר דהוה אמינא שעת הכושר דבשר בחלב כגון שנתערבה קודם בישול כגון דתרי ליה כולי יומא בחלבא ואח"כ בישול וכי היא גוונא לא היתה למנחה שעת הכושר קודם שהקדישה: ההיא דפרה מטמאה טומאת אוכלין. מפורש בבבא קמא (דף עז.) יפה: והא לן לפני זריקה דמצוה למיזרקה. אי לאו הנך שנינוי דאסיקנא לרבי אושעיא ברייתא ופא לא קשיא ליה מאי שנא פיגול במנחה דמטמא טומאת אוכלין ומאי שנא לן לפני זריקה דאין מטמא דמנחה היתה לה שעת הכושר קודם שהוקדשה: (תוספות)

דף קב א

ואי בעי זריקתני דאינו מטמא טומאת אוכלין מאי לאו דפיגול בזריקה לא דפיגול בשחיטה אבל פיגול בזריקה מאי הכי נמי דמטמא טומאת אוכלין אדתני פיגול במנחה מטמא טומאת אוכלין ליפלוג בדידה במה דברים אמורים דפיגול בשחיטה אבל פיגול בזריקה מטמא טומאת אוכלין פיגול במנחה איצטריכא ליה דאע"ג דפיגול בקמיצה דקומץ במנחה כשחיטה דמי אפי' הכי מטמא טומאת אוכלין הואיל והיתה לו שעת הכושר מעיקרו אמר רב אשי אמריתיה לשמעא קמיה דרב נחמן אפילו תימא לן ממש ואפילו תימא דפיגול בזריקה דאי בעי פריק אמר אי בעי הוה זריק לא אמרין מיתביי כלל אמר רבי יהושע כל שהיתה לו שעת היתר לכהנים אין מועילין בה וכל שלא היתה לו שעת היתר לכהנים מועילין בה ואיזהו שעת היתר לכהנים שלנה ושנטמאת ושיצאה ואיזה היא שלא היתה לו שעת היתר לכהנים שנשחטה חוץ לזמנה וחוץ למקומה ושקבלו פסולין וזרקו את דמה קתני מיהא רישא שלנה ושנטמאת ושיצאה מאי לאו לנה ממש והכא דאי בעי הוה זריק הוא וקתני דאין מועילין לא ראויה לצאת וראויה לטמא וראויה ללין אבל לינה ממש מאי הכי נמי דמועילין האי כל שהיה לו שעת היתר לכהנים וכל שלא היתה לו שעת היתר לכהנים כל שיש לו שעת היתר לכהנים אין מועילין בה וכל שאין לה שעת היתר לכהנים מועילין בה מיבעי

ליה אלא אמר רב אשי מעילה אטומאה קא רמית מעילה משום קדושה ולא קדושה היא לבתר דפקעה לה קדושתיה במאי הדרא רבא לא טומאה משום אוכלא ולא (משום) אוכלא היא כל היכא דאי בעי זריק מצי זריק לי' משוי ליה אוכלא ומטמא טומאת אוכלין היכא דאי בעי (מצי) זריק לא מצי זריק לא משוי ליה אוכלא [ולא] מטמא טומאת אוכלין מיתבי המביא אשם תלוי ונדע שלא חטא אם עד שלא נשחט נודע לו יצא וירעה בעד דברי רבי מאיר וחכמים אומרים

רש"י ואי בעי זריק ליה. כלל פיגול: מאי לאו דפיגול בזריקה. דהוה ליה שעת הכושר קודם לכן דאי בעי זריק ליה בהכשר: לפיגול בדידה. בזבח גופיה: דקומץ במנחה כשחטיה. בזבח ארבעה עבודות המנחה כנגד ארבעה עבודות בזבח בהקומץ זוטא (לעיל יג:) מפרש להו: לן ממש. האי לן לפני זריקה ולחצר זריקה דקחני לעיל לפני זריקה ממש דהיה שהות ביום ולחצר זריקה ממש קאמר (דהוה שהות) והא פירכא נמי פיגול בין בקדשי קדשים וכו' דפיגול בזריקה וקח קשיא לך דר' שמעון הכא לא בעי למימר כל העומד לזרוק כזרוק דמי אדר' שמעון דפריה דאמר כל העומד לפדות כפדוי דמי לא קשיא דאי בעי פריק אומר דמחוסר פדייה לאו כמעשה דמי דברים בעלמא נינהו דאי בעי זריק ליה לא אמרינן בהו: אין מועלין בו. דלא קדשי ה' הם ולא ע"ג דהשתא אין לה שעת היתר: חוץ לזמנה כו'. על מנת לאוכלה חוץ לזמנה או חוץ למקומה: מאי לאו לנה ממש. הבשר והדם וקחני היתה לה שעת היתר והיכא הוה ליה שעת היתר לאו משום דאמר כיון דאי בעי זריק שעת היתר קרינא ביה ואין מועלין דאמרי' כיון דאי בעי זריק כזרוק דמי וקשיא לרב נחמן ורב אשי: ה"ג לא ראויה ללכת וראויה לטמא. וכו' וראויה ללון לא כגון שלנה בשעת שראויה ליפסל ביוצא וטומאה והיינו לחצר שזרק הדם דאין בו פסול אחר ומעתה ראויה ליפסל ביוצא וטומאה שלא יהא בו שום פסול אלא היא דעדיין אינה פסולה אבל ראויה ליפסל דאי לן הדם תו לא קרו ליה ראויה ליפסל דהא פסולה ממש היא ועלכא פ' בעי זריק ליה לא אמרינן: אבל לנה ממש. הבשר והדם מאי הכי נמי דמועלין דאי בעי זריק לא אמרינן: שהיה לו שעת היתר. משמע שהיתה לו שעה שראויה להחזיקה ולזרוק דמה ולא הותרה: כל שיש שעת היתר מצדו ליה. דכיון שזרק הדם מיד יש לה שעת היתר. ל"א ה"ג ראויה ללכת וראויה לטמא (וראויה ללון) וראויה ללון. כלומר שזרק הדם וכשרה בלא פסול. וראויה ליפסל באינה פסול שירעה בה שלל יהא בה (אלא) אותו פסול לבדו ראויה ליפסל היינו כשרה דאי כבר פסולה היא כגון בלא זריקת דם תו לא קרו ליה ראויה ליפסל אי הכי דכשרה מייירי כל שיש לה מיעיב ליה דכל שהיתה משמע שנראה לזרק ולא נזרק וקרו ליה שעת הכושר משום דאי בעי זריק: מעילה משום קדושה. מועלין בה ומשום לאו קדושה פקעה מעילתו ולבתר דפקעה קדושתו שנתראה לזרק ולהיות מותרת לכהנים וקיימא לן (ב"ק דף עו:) כל העומד לזרוק כזרוק דמי במאי הדרא קדושה אבל טומאה משום אוכלא ולא אוכלא הוא כלומר כי הוי אוכלא מקבל טומאה וכל כמה דלא הוי אוכלא אף על גב דחזי למיהוי אוכלא לא מקבל טומאה הלכך לא אמרינן בה אי בעי זריק: אשם תלוי. בא על מי שהיו לפניו שחי חתיכות אחת של חלב ואחת של שומן ואכל האחת ואינו יודע איזו היא: יואל ויכעס בעדך. עם שאר בהמותיו דחולין הוא האילל ולא חטא: (רש"י)

תוספות דקומץ מנחה כשחטיה דמי. תימה הוא שחושב חידוש הא דלא חשבינן ליה כשחטיה לענין טומאת אוכלין: אמר רב אשי אמריה לשמעתא קמיה דרב כהנא גריסין. והוא רב כהנא אחרון שהיה בימי רב אשי כדאשכחן בכמה דוכתי אבל רב נחמן לא גריסין דרבו לו רבא היה ונפטר מקמיה רבא כדאיתא במועד קטן (דף כח.) וביום שמת רבא נולד רב אשי (קידושין דף עב:) ואי גריסי' רב נחמן בר יצחק נחא: דאי בעי זריק לא אמר. ולית ליה הא דאמרן לעיל בפי' התודה (דף עט:) ובפרק קמא דפסחים (דף יג:) לרבי אלעזר בר' שמעון היכא דנתקבל הדם בכוס ונשפך אמרינן כזרוק דמי והא דתנן במרוצה (ב"ק עד:) קדשים שחייבין באחריותן משלם ארבעה וחמשה ופרקי בגמי' (שם עו.) והרי חזרה קרן לבעלים ומשני רבי יוחנן בשוחט תמימים בפנים שלא לשם בעליהן והוי שחיתה הראויה משום כל העומד לזרוק כזרוק דמי הוה שנינו לא יתכן לרב אשי אלא סבר לה כר"ש בן לקיש דמשני שוחט בעלי מומין בחוף אי נמי היכא דנזרק (בחוף) מודה רב אשי דאמר מעיקרא כזרוק דמי וכן צ"ל דלא תיקשי לר' יוחנן דשמענא ליה בפרק קמא דמעילה (דף ה.) היתר אכילה שנינו אבל היתר זריקה לא מהני ואין לחלק בין מעילה לשאר דברים דאדרבה בסמוך משמע דאמרי' במעילה (ג"ז שם) כזרוק טפי מבטומאה ובמרוצה (ב"ק עו:) מיייתי ראייה מטומאה: ה"ג לא ראויה לצאת וראויה ליטמא. ולא גריסין וראויה ללון לא כגון שלנה בשעה שראויה ליפסל ביוצא ובטומאה והיינו לאחר שזרק הדם שאין בה פסול ומעתה ראויה ליפסל ביוצא ובטומאה שלא יהא בה דבר פסול אלא הוא דעדיין אינה פסולה אבל ראויה ליפסל דאי לן הדם תו לא מיקרי ראויה ליפסל דהא פסולה ממש היא ולעולם אי בעי זריק לא אמר כך פירש בקונטרס וקשה מאי פריך כל שיש לה היתר מיעיב ליה הא כיון דלנה אין לה עכשיו היתר ועוד מאי קאמר מעילה משום קדושה הוא לבתר דפקעה במאי הדרא היכי פקעה כיון דלנה ממש נראה לפרש ראויה ללון ראויה לצאת וראויה לטמא כלומר שעדיין לא נארע בה שום פסול קאמר דאין מועלין משום דהשתא הוא עומד לזרוק כזרוק דמי ולבסוף נמי כשהיה בה פסול לניה או יוצא או טומאה אין מועלין כדמפרש טעמא בסמוך דכיון דפקעה קדושה תו לא הדרא רבא והשתא תו לא דנקט שלנה ושנטמאת רבותא נמי דכ"ש קודם לכן ולכך פריך כל שיש לו היתר מיעיב ליה שהטעם משום דקודם שיפסל אמר כל העומד לזרוק כזרוק דמי ומשני רב אשי במעילה כיון דפקעה קודם פסול תו לא רבא לאחר פסול אבל טומאה מידי דחזי השתא לאכילה לא אשכחן ומתבטל ראויה דידה והא דמשני במעילה (דף ה.) דלן בשר היינו למ"ד היתר אכילה אבל למאן דאמר היתר זריקה

דאמר היתר זריקה הוי לן דם: (תוספות)

דף קב ב

ירעה עד שישתאב ומכר ויפלו דמיו לנדבה ר' אליעזר אומר יקריב שאם אינו בא על חטא זה הרי הוא בא על חטא אחר משנשחט נודע לו הדם ישפך והבשר ישרף נזרק הדם הבשר יאכל ורבי יוסי אומר אפי' הדם בכוס יזרק והבשר יאכל ואמר רבא רבי יוסי בשיטת ר"ש אמר דאמר כל העומד לזרוק כזרוק דמי מידי הוא טעמא אמרי במערבא משמיה דרבי יוסי בר חנינא היינו טעמא דר' יוסי דקסבר כלי שרת מקדשין את הפסולין לכתחילה ליקרב אמר ליה רב אשי לרב כהנא מדאמר רבי שמעון כל העומד לזרוק כזרוק דמי כל העומד לשרוף נמי כשרוף דמי נותר ופרה אמאי מטמאין טומאת אוכלין עפרא בעלמא נינהו א"ל חזית הקודש מכשרתן אמר ליה רבינא לרב אשי נהי דמהניא להו חזית הקודש לאיפסולי דגופיה ליקריוי טמא נמי למימני ביה ראשון ושני תפשוט דעבי ריש לקיש צריד של מנחות מונין בו ראשון ושני או אין מונין בו ראשון ושני כי מביעיא ליה לריש לקיש דאורייתא כי קאמרינן דרבנן: **מתני'** האומר הרי עלי במחבת והביא במרחשת במרחשת והביא במחבת מה שהביא הביא וידי חובתו לא יצא זו להביא במחבת הרי זו פסולה האומר הרי עלי שני עשרונות להביא בכלי אחד והביא בשני כלים והביא בכלי אחד מה שהביא הביא וידי חובתו לא יצא אלו בכלי אחד והביא בשני כלים בשני כלים והביא בכלי אחד הרי עלי שני עשרונות להביא בכלי אחד והביא בשני כלים אמרו לו בכלי אחד נדרת הקריבן בשני כלים פסולין בכלי אחד כשרין הרי עלי שני עשרונות להביא בשני כלים והביא בכלי אחד אמרו לו בשני כלים נדרת הקריבן בשני כלים כשרין נתנו לכלי

אחד כשתי מנחות שנתערבו: **גמ'** וצריכא דאי אשמעינן הך קמייתא משום דאמר במחבת וקא מייתי במרחשת אבל הכא דאידי ואידי במחבת ואידי במרחשת אימא ידי נדרו נמי יצא ואי אשמעינן הך משום דקא פליג להו אבל התם דלא פליג ביה אימא לא צריכא ת"ר מה שהביא הביא וידי נדרו לא יצא ר"ש אומר אף ידי נדרו נמי יצא: זו להביא במחבת: והא תניא לא קידשום כלי שרת אמר אביי לא קידשום ליקרב אבל קידשום ליפסל ואמר אביי לא שנו

רש"י ירעה עד שיסחא. בכריתות (דף כג): בגמ' מפרש טעמא דרבנן מהוה שצבו נוקפו גמר ומקדיש לה: רבי אליעזר אומר יקריב. ואזיל לטעמיה דאמר בכריתות (דף כה). מהנדה אדם חסם תלוי בכל יום: ישפוך לארץ והבשר ישרף. לחולין שנקטעו בעזרה היא: נזק הדם. ואחר כך נודע לו הבשר יוכל לכהניס שעל הספק בזה מתחילתה ובשעת כפרתה דהיינו זריקה אחת ספק היה וכיפרה ספקיה והלכה לה הכי מפרש בכריתות: כזרוק דמי. והקפיד לרב אפי' ורב נחמן דהא הכא אף על גב דלא זריק שרי ליה למזרקיה ולמכיליה לאוכלא היתירא חשיב ליה משנראה לזריקה אלמלא לענין שינוי אוכלא אמרינן אי בעי זריק: מידי הוא טעמא. כלומר וכי טעמא דרבי יוסי משום דזרוק דמי: כלי שרת. כגון האוי כוס שנתקבל בו הדם מהקדשין את הספולין שאינו פסולין לגמרי אללא כה"ג ליהרבו: כל העומד לזרוק וכו'. למאי דס"ד מעיקרא רבי יוסי בשעת רבי שמעון אמרה נקיש לה: כריד לרון וכו' כריד לרון וכו' שופר (ר"ה דף כז) כריד או עבה קלת מן הסולת שלא נגע בשמן ולא הוכשר ונגע בו שרץ מונין בו ראשון ושני וכו' כריד לרון וכו': כי המבועי' ליה דאורייתא. אי מונין בו ראשון ושני דאורייתא: מונין ראשון ושני. לשרוף גם את השני או לן (זבחים דף לז). והבשר לרבות עפים ולבונה דלאו בני טומאה נינהו אללא משום חיבת הקדש אללא חיבת הקדש דאורייתא: מונין ראשון ושני. לשרוף גם את השני או אין מונין בו מדאורייתא: כי קאמר'. לעיל דמטמא טומאת אוכלין דמשמע שפילו למנות ראשון ושני מדרבנן דחולין את השני את הקדש הוא דלון שרפוי קדשים על טומאה דרבנן: מהני' מה שהביא. דאימר לא לך שם נדרו הביאה אללא נדבה אחרת היא: זו להביא במחבת. שהיה עשרון סלת מונח לפניו ואמר זו להביא במחבת בו' הרי זו פסולה קדשה כלי שהזכיר בה ואין יכול לטנונה לכלי אחר: אלו להביא בכלי אחד והביא בשני כלים. והפריש שני קמאים והוא לא נדר אללא קומץ אחד ועוד קמנחה הסוקה היא בכל כלי וכלי והיכל נדר בשני כלים והביא בכלי אחד הויא מנחה יקירה ומיעוט בקמאים שהוא נדר לשם שתי קמיות ולא קמץ אללא אחד: אמרו לו בכלי אחד נדרה. וללא חש לדבריהם והקריבו בשני כלים פסולים אע"ג דלא אמר אלו להביא בכלי אחד דהשתא ליהא למימר לך שם נדבה אחרת מיייתי לה דכיון דאמר ליה בכלי אחד נדרה הוה ליה למימר ליה אלא לשם נדר אחריתא מייחיתא לה: כשתי מנחות שנתערבו. כדאמרינן בהקומץ ורבה (לעיל דף כג). אם יוכל לקמץ מזו בשני עממה ומזו בשני עממה קשרות ואם לאו פסולות והא דקתני נמי לעיל אלו להביא בשני כלים והביא בכלי אחד פסול כגון שאין יכול לקמץ מכל אחת עממה: גמ' ולריבא דאי אשמעינן קמיותא. הרי עלי במחבת והביא במחבת דלא יא' ידי נדרו: אללא. בשני כלים והביא בכלי אחד דבאוהו כלי שגנר הביא חס מחבת מחבת ואם מנחתה מנחתה אימא ידי נדרו נמי יא': אידי ואידי. כלי שגנר ושהביא: משום דקא' פליגי לה. שחולק מנחה גדולה לשתי מנחות קטנות שגנר בכלי אחד והביא בשני כלים: ר"ש. אכולה מתניתין פליגי דקסבר קביעותא דמנח' לאו כלי הוא: והא תניא לא קודקוס. אהון כלי שרת שהביאו בו וכיון דלא קודקוס אמאי פסולות הא מני דהזריקוהו ולחיתויי בותן כלים שגנר: לא שנו. דזו להביא במחבת והביא במחבת פסולה: (רש"י)

תוספות כי אמרינן דרבנן. תימה בפרק אור ל"ד (פסחים ב). דקאמר האי בשר דאיתכשר במאי בו' אלא בחיבת הקודש תפשוט דבעי ר"ש [בן לקיש] אמאי לא משני כי הכא דר"ש בן לקיש מיבעי ליה דאוריית' כי קאמר הכא דרבנן וי"ל דרועה לתרץ שם אפי' לרב יוסף דאמר בפ"ב דחולין (דף לו): ר"ש בן לקיש נמי עשאוהו כהכשר מים דרבנן משמע דקסבר דמיבעי ליה דרבנן ולדידיה ה"ג דתיפשוט מהכא כי היכי דפשיט ליה התם: כשתי מנחות שנתערבו. ואמרינן בהקומץ רבה (לעיל כג). אם יוכל לקמץ מזו בשני עממה ומזו בשני עממה כשרות ואם לאו פסולות והא דקתני נמי לעיל אלו להביא בשני כלים והביא בכלי אחד פסולה כגון דלא יוכל לקמץ מכל אחת בשני עממה כד' פ' בקו' ועוד י"ל דהכא מיירי כגון שאמרו לו בשתי כלים נדרת והקריבו בשתי כלים וחזר ונתן בכלי אחד וקמ"ל דאף ע"פ שמתחילה הביא בכלי אחד מ"מ הויא לה השתא כשתי מנחות שנתערבו: הא מני בית שמאי היא דאמרי תפוס לשון ראשון דתני בו'. בפ' שני דנזיר (דף ט). מפרש טעמיה דב"ש דסבר לה כר"מ דאמר אין אדם מוציא דבריו לבטלה וכיון דאמר הריני נזיר הוה נזיר כי קאמר מן הגרוגרות לאיתשולי קאתי ב"ש לטעמייהו דאמרי אין שאלה בהקדש וכיון דאין שאלה בהקדש אין שאלה בניירות פי' כיון דאין אדם מוציא דבריו לבטלה לא תימא מעיקרא כי אמר הריני נזיר היה בדעתו לגמור מן הגרוגרות ומן הדבלה אלא אמר דמלך הוא והיינו לאיתשולי שרוצה לחזור בו וכיון דסברי אין שאלה כדתנן (שם ל): בית שמאי אומרים הקדש טעות הקדש הכי נמי לא מצי מהדר אף בתוך כדי דיבור אע"ג דבעלמא כדיבור דמי ובית הלל אומרים אינו נזיר דסברי לה כר"ש דתנן ר' שמעון פוטר שלא התנדב בדרך המתנדבין פי' בקונט' גבי הרי עלי מנחה מן השעורים דקאמר תנא קמא יביא מן החיטין דתפוס לשון ראשון ור"ש פוטר דאין זה כדרך המתנדבין דאין מנחה באה שעורין אלא מנחת העומר ומנחת קנאות והכי נמי בניירות לא היו נזיר דמעיקרא היה בדעתו לגמור מן הגרוגרות ואין זה כדרך הנודרים ואם תאמר ולימא טעמא דבית הלל משום דיש שאלה להקדש ובית הלל לטעמייהו דאמרי הקדש טעות

הקדש טעות לא הוי (תוספות)

דף קג - א

אלא שקבעו בשעת נדר אבל בשעת הפרשה לא [דברים כג-כד] כאשר נדרת ולא כאשר הפרשת איתמר נמי אמר רבי אחא בר חיננא אמר ר' אסי אמר רבי יוחנן לא שנו אלא שקבעו בשעת נדר אבל בשעת הפרשה לא כאשר נדרת ולא כאשר הפרשת: **מתני'** האומר הרי עלי מנחה מן השעורים יביא מן החטים קמח יביא סולת בלא שמן ובלא לבונה יביא שמן ולבונה חצי עשרון יביא עשרון שלם עשרון ומחצה יביא שנים רבי שמעון פוטר שלא התנדב בדרך המתנדבין:

גמ' אמאי נדר ופתחו עמו הוא אמר חזקיה הא מני בית שמאי היא דאמרי תפוס לשון ראשון דתנן הריני נזיר מן הגרוגרות ומן הדבילה ב"ש אומרים נזיר ובית הלל אומרים אינו נזיר ר' יוחנן אמר אפי' תימא בית הלל באומר אילו הייתי יודע שאין נודרין כך לא הייתי נודר כך אלא כך אמר חזקיה לא שנו אלא דאמר מנחה מן השעורים אבל אמר מנחה מן העדשים לא מכדי חזקיה כמאן אמר לשמעתיא כבית שמאי ובית שמאי משום תפוס לשון ראשון הוא מה לי מן השעורים מה לי מן העדשים אמר ביה ומאי טעמא הדר ביה אמר רבא מתני' קשיטי' מאי איריא דתני מנחה מן השעורים ליתני מן העדשים אלא שמע מינה משום דטעי הוא בשעורים טעי בעדשים לא טעי ורבי יוחנן אמר אפילו מן העדשים מכדי ר' יוחנן כמאן אמרה לשמעתיא כבית הלל וכו' משום דטעי הוא בשעורים טעי בעדשים לא טעי לדבריו דחזקיה קאמר ליה את מאי טעמא הדרת בך משום דלא קתני מן העדשים דלמא לא מביעיא קאמר לא מביעיא מן העדשים דאיכא למימר מהדר הוא דהדר ביה ותפוס לשון ראשון אלא אפי' מן השעורים נמי דאיכא למימר מיטעא הוא דקא טעי אפי' הכי תפוס לשון ראשון

רש"י אללא שקבעו בשעת נדר. הרי עלי להביא את זו במחבת: אללא בשעת הפרשה. דכשעת נדר אמר הרי עלי מנחה סהם ובשעת הפרשה קבעה ואמר זו אביא לך נדר במחבת: לא אמר כלום. לא מופסלה: מאי טעמא כאלשך נדרה. כהוי כמו שאמרת בשעת נדר קיים דכריך ולא כאלשך הפרשה דכשעת הפרשה לא קבעה: אמאי. מחויב לחתוי מן החטים: נדר ופתחו עמו הוא. עם הגדר אמר פתח שמתהרט בו לכיון דלמר מן השעורים אמרי' דלון בדעתו להביא כלום דלדע' יודע שאין מנחה מן השעורים: תפוס לשון ראשון. וכיון דלמר הרי עלי מנחה אחייב במנחה הוגנת: גרוגרות ודבילה. לא שייכא בה נזירות: הכי זה נזיר. מן היין דתפוס לשון ראשון: דער כיה חזקיה משמעחה. לעיל ומודה דטעמא במהני' באומר לא הייתי יודע בו: בשעורין אוכלא למימר דטעי. משום דיחיד מביא מנחת קנאות מן השעורים אללא בעדשים

ליכא למימר דטעו הלכך פתחו עמו הוא דלא נתכוון להביא כלום: כמאן אמרה לְמַעֲמֵתֵיהּ. כלומר כמאן חוקמא למתניתין לעיל כביה הלל: צעזעקיס לא טעו. וליכא למימר אילו הייתי יודע דהא ודאי ידע שאין מנחה של עדשים ולא למידי חיוני: לדבריו דחזקיה. לחוקמא מעיקרא כביה שמהא קאמר ליה רבי יוחנן דאפילו מן העדשים תפוס לשון ראשון וליה לא סבירא ליה משום דר' יוחנן חוקי טעמא דמתא' משום דטעו דלויכא למימר אילו הייתי יודע כו' אבל צעזעקיס לא טעו דמעיקרא לאו למידי חיוני: את מאו טעמא הדרת בך. לדידך איכא לתרזי דלא מיעביא קאמר לא מיעביא עדשים לכיון דקו"ל תפוס לשון ראשון דחייב לכיון דלא טעו בהו אינשי איכא למימר מעיקרא כי אמר למנחה גמורה איכיון ועבא למיהדר ביה וסבר אימא מידי דלא חזי להקרבא ונקט עדשים הלכך חייב דלא מלי מהדר ביה אבל שעוריס דלויכא למימר כיון דטעו בהו אינשי אימא מעיקרא לאו למנחה איכיון אלא למנחה שעוריס ממא כדפריש' וכיון דלא מנחה צלה שעוריס לופטר דודאי מלי אמר אילו הייתי יודע דסופי להביא חטים לא הייתי נודר כל עיקר קממעאן: (רש"י)

תוספות הקדש ולכך מצוי למיהדר תוך כדי דיבור וי"ל דלמ"ד אין מותחין בחרטה נקט טעמא דב"ה דסבר כר"ש וטעמא דב"ש נקט לשנויי אפי' למ"ד מותחין דלמ"ד אין מותחין לא הוי צריך לפרושי טעמא דב"ש משום דאין שאלה להקדש ועוד יש לפרש דניחא ליה לפרושי טעמא דבית הלל כר"ש משום דהיינו נמי טעמא דב"ש ר' יהודה דקתני סיפא אמר רבי יהודה אף כשאמרו ב"ש לא אמרו אלא באומר הרי הן עלי קרבן פירוש כשבדקוהו אח"כ למאי נתכוון אמר להיות מן הגרוגרות עלי נתכוונתי אז הוא נדור מן הגרוגרות כאילו אמר גרוגרות דבילה עלי קרבן ואין זה דברים שבלב שלבו אינו משונה ממה שבפיו דהוצאת פיו לא משמע נזירות אבל לרבנן כי אמר הכי הוי נזיר דהוצאת פיו משמע להו לשון נזירות כדמפרש להו בגמ' דגרוגרות דבילה לא פתח נדרו הוא ונזיר הוי ולא נדרו הוי אפי' נתכוון לומר קרבן עלי דהא לרבי מאיר לא הוי נדר לבית שמאי וכי פליגי ר' יהודה ותנא קמא אליבא דב"ש פליגי ולא לבית הלל והשתא לבית שמאי כיון דאמרי אין שאלה בהקדש אמאי לא הוי נזיר אלא סבירא ליה לרבי יהודה כרבי שמעון דלא נדר כדרך הנודרים ולהכי אמר טעמא דבית הלל בהכי דהוי השתא חד טעמא לתרוייהו ומיהו קשה לפי' זה דשמעי ליה לרבי יהודה בסוף פ"ב דזבחים (דף ל.) דאית ליה תפוס לשון ראשון ולקמן מפרש טעמא דר' שמעון משום דבשיטת ר' יוסי אמרה דאף בגמר דבריו אדם נתפס ובמקום שנהגו נמי אמר ר"ש סבר לה כר' יוסי ואם תאמר דהשתא אמר לבית שמאי דאין שאלה בהקדש וכן מוכח בפ' נערה המאורסה (נדרים דף עה.) ובפרק יש נוחלין (ב"ב דף קכ:) ואילו בפ' בית שמאי (נזיר דף לא:) תנן מי שנדר בניזר ונשאל לחכם ואסרו מונה משעה שנדר נשאל לחכם והתירו (מונה משעה שנדר ואם) היתה לו בהמה [מפורשת] תצא ותרעה אמרו להם ב"ה לבי'ש ואי אתם מודים [בה] שהוא הקדש טעות שתצא ותרעה בעדר משמע שגם ב"ש מודים לב"ה דייכול חכם להתיר וי"ל דנשאל לחכם דהתם היינו לידע אם בלשון נזירות נדר או לא ולהכי נקט לשון ואסרו שאמרו לו יש בלשון הזה לשון נזירות ולהכי איצטרך ל' למימר כשאסרו דמונה משעה שנדר דלא תימא עד שידע שהוא נזיר לא יתחיל למנות ומיהו אין מזה ראיא דאיצטרך ליה לאשמעינן אפי' שעבר ושתהו בין בימי נזירותו אפילו הכי עולין לימי המנין כדמוכח התם בגמ' וא"ת מאחר דמפרשי טעמא דב"ש משום דאין אדם מוציא דבריו לבטלה וכי אמר הריני נזיר היה בדעתו לגמור ולפרש מן היין אם כן קשה אמאי איצטרך למימר טעמא דב"ה משום דסברי כרבי שמעון לימא דקסברי אדם מוציא דבריו לבטלה ועוד קשה אטו רבנן דר"ש דאמרי יביא מן החטין מי סברי לה כב"ש דאמרי מן הגרוגרות הוי נזיר וכי תימא ב"ש תנו לה כדקאמר חזקיה ב"ש היא אכתי קשה מר' יוסי בפ' מקום שנהגו (פסחים ג.) דאמרי' לא סבר לה כר"ש מי קא רבי יוסי כב"ש וי"ל דרועה ליישב דברי ב"ה ככולי עלמא אפי' כמאן דאמר אין אדם מוציא דבריו לבטלה והא דקאמר סברי לה כרבי שמעון לאו משום דפליג ארבנן דר' שמעון לענין מנחה אלא כלומר גבי נזיר הוי מסקי טעמייהו כר' שמעון גבי מנחות ומיהו רבנן גופייהו מדו גבי גרוגרות דלא הוי נזיר דדוקא גבי מנחה יביא מן החטין משום דשעורין שייכי גבי מנחה כדאשכחן מנחת העומר ומנחת קנאות דבאות שעורין ולמנחה מעליא איכיון אבל גרוגרות לא שייכי לנזירות ומעיקרא כי אמר הריני נזיר לא היה בדעתו לנזירות כלל ולחזקיה דמדמי מנחה ונזירות אהדי היא דמקום שנהגו דרבי יוסי לא סבר לה כרבי שמעון לאו ארבי שמעון דפירקין קאמר אלא אההוא דלקמן בפרק הרי עלי עשרון (דף קט.) דתנן הרי עלי עולה שאקריבנה בבית חונוי יצא רבי שמעון אומר אין זו עולה דטעמא משום דלא התנדב כדרך המתנדבים וההיא תודוס איש רומי דפרק מקום שנהגו (שם דף נג:) דמאי לה אבל גבי מנחה מן השעורים מודה דפטור כרבי שמעון דהיינו טעמא משום דגבי עולה לא אמר הרי עלי עולה שייך בקדושתה וכי אמר אחר כך להקריב בבית חונוי מכל מקום קדושה היא וכיון דחל עליה הקדש תו לא מקע אבל מנחה מן השעורים לא קיבל עליו מנחה מן החטין ומודה רבי יוסי דפטור: הריני נזיר מן הגרוגרות. בתוספתא (ר"פ לנזירות) תניא [כינויי] כינויים בית שמאי אומרים נזיר ובית הלל אומרים אינו נזיר ואינו כינויי כינויים האומר הריני נזיר מן הגרוגרות ומן הדבילה ותימה מה שייכא הכא ורבינו תם פירש דבירושלמי מפרש דקרו אינשי לגרוגרות תירוש פי' כששואלין אותו אומר כך היה בלבי לשון רבינו תם: (תוספות)

דף קג - ב

אמר זעירי לא שנו אלא דאמר מנחה אבל לא אמר מנחה לא יתיב רב נחמן וקאמר לה להא שמעתא איתיביה רבא לרב נחמן קמח יביא סולת לאו דלא אמר מנחה לא דאמר מנחה בלא שמן ולבונה יביא שמן ולבונה מאי לאו דלא אמר מנחה לא דאמר מנחה חצי עשרון ומחצה יביא שנים כיון דאמר מנחה איחייב ליה בעשרון כי אמר חצי עשרון לא כלום קאמר הוא לא צריכא דאמר הרי עלי מנחה חצי עשרון ועשרון דכיון דאמר מנחה איחייב ליה בעשרון כי אמר חצי עשרון ולא כלום קאמר כי הדר אמר עשרון מייתי עשרון אחרינא אי הכי רבי שמעון פטר שלא התנדב כדרך המתנדבין אמאי אמר רבא ר' שמעון בשיטת ר' יוסי אמרה דאמר [אף] בגמר דבריו אדם מתפייס: **מתנדב** אדם מנחה של ששים עשרון ומביא בכלי אחד (אם אמר הרי עלי ששים עשרון מביא בכלי אחד) אם אמר הרי עלי ס"א מביא ששים בכלי אחד ואחד בכלי אחד שכן הציבור מביא ביום טוב הראשון של חג שחל להיות בשבת ששים ואחד דיו ליחיד שהוא פחות מן הציבור אחד אמר ר"ש והלא אלו לפרים ואלו לכבשים ואינם נבללים עם זה אלא עד ששים יכולין ליבלל אמרו לו ששים נבללים וששים ואחד אין נבללים אמר להם כל מדות חכמים כן בארבעים סאה הוא טובל

ובארבעים סאה חסר קרטוב אינו יכול לטבול בהן: **גמ'** שאיל שאליה למעלה מרבי יהודה בר אילעאי מנין לאומר הרי עלי ששים ואחד מביא ששים

בכלי אחד ואחד בכלי אחד פתח רבי יהודה בר אילעאי ראש המדברים בכל מקום ואמר שכן מצינו ציבור מביאין ביום טוב הראשון של חג שחל להיות בשבת ששים ואחד דיו ליחיד. שיפחות מן הציבור אחד א"ל ר"ש והלא אלו פרים ואילים ואלו כבשים ואלו בלילתן עבה ואלו בלילתן רכה אלו בלילתן שחירות ואלו בלילתן בין הערבים ואין נבללין מזה על זה אמרו לו אמור אתה אמר להם הרי הוא אומר **[ומקרא ז-ז]** וכל מנחה בלולה בשמן וחברה כבר אמרה תורה הבא מנחה שיכולה להיבלל א"ל בששים נבללין בששים ואחד אין נבללין אמר לו כל מדת חכמים כן הוא בארבעים סאה הוא טובל בארבעים סאה חסר קרטוב אינו יכול לטבול כביצה מטמא טומאת אוכלין כביצה חסר שומשום אין מטמא טומאת אוכלין שלשה על שלשה מטמא מדרס שלשה על שלשה חסר נימא אחת אינו מטמא מדרס וכי אין נבללין מאי הוי והא תנא אם לא בלל כשר אמר רבי זירא כל הראוי לביילה אין בילה מעכבת בו וכל שאינו ראוי לביילה בילה מעכבת בו אמר רבי יבבי אמר רבי יהושע בן לוי מעשה בפרדה אחת של בית רבי שמתה ושיערו חכמים את דמה ברביעיית מתיב רבי יצחק בר ביסנא העיד רבי יהושע ורבי יהושע על דם נבילות שהוא טהור ואמר רבי יהושע בן בתירא מעשה והיו נוחרין ערודיאאות לאריות באיסטריא של מלך והיו עולי רגלים שוקעין עד רכובותיהן בדם ולא אמרו להם דבר אישתיק אמר ליה ר' זריקא מאי טעמא לא קא מהדר מר אמר ליה היכי אהדר ליה דאמר רבי חנין **[דברים כח-טו]** והיו חייד תלואים לך מנגד זה הלוקח תבואה משנה לשנה ופחדת לילה ויומם זה הלוקח תבואה מערב שבת לערב שבת ואל תאמן בחיך זה הסומך על הפלטר

רש"י לא שנו. דתפוס לָשון רָאשון אֵלֶּה דְאִמְרַי מִנְחָה מִן הַשְּׁעוּרִים לְדִיכָא לְמִימַר כִּיּוֹן לְדִמְרַי מִנְחָה לְמִנְחָה גְמוּרָה קִמְכוּן אֲבָל אִמְרַי מִנְחָה שְׁעוּרִים מִנְחָה אֲשֶׁעוּרִים קִיָּא וְפִטוּר לְדִיכָא לְמִימַר תְּפִיס לָשון רָאשון. ל"א אֲבָל לָא אִמְרַי מִנְחָה לָא אֵלֶּה הִרִי עֲלֵי שְׁעוּרִים פְּטוּר דּוּדֵיכֹן לְשְׁעוּרִים אִיכוּן; מֵאִי לָאוּ דִלְכָּא אִמְרַי מִנְחָה. אֵלֶּה הִרִי עֲלֵי קִמְחָא אִפִּי הִכִּי חֵיבֵי דְלִחִין אֲרַם מוֹיָא דְכִרְוִי לְכַטְלָה; כִּי אִמְרַי חֲזִי עֲשְׂרוֹן לָא אִמְרַי כְּלוּם. וְלִיָּתִי חֲדָא עֲשְׂרוֹן וְחָו לָא; אִי הִכִּי רִבִּי שְׁמַעוֹן פּוֹטֵר כו'. כִּיּוֹן דְתִפְסוּ לָשון רָאשון וְאִיכוּן אִמְרַי מִנְחָה הִי הִתְנַבֵּה כְּדָרְךְ הַמְתַּנְדְּבִים; ה"ג אִף בְּגִמְרָא דְכִרְוִי אֲרַם נִתְפַּס. דִּלְכָּא אֲזִילִין בְּחַר לָשון רָאשון לְחֻדוּיָהּ וְלָא בְּחַר אַחֲרֹן לְחֻדוּיָהּ אֵלֶּה בְּחַר כּוֹטְרָה וְחָה שְׁאִמְרַי מִנְחָה חֲזִי עֲשְׂרוֹן וְעִשְׂרוֹן פִּירוּשֵׁי קִמְפַּרְשָׁא מִנְחָה שֶׁל חֲזִי עֲשְׂרוֹן וְעִשְׂרוֹן וְהֵיטֵב שֶׁלֹּא כְּדָרְךְ הַמְתַּנְדְּבִים וְכִשְׁמִית רִבִּי יוֹסִי אִמְרַי; מִתְּנִי' ה"ג שְׁכָן מֵאִינוּ שְׁהֲלִיכוּר מִזִּבְיָא וכו'. ל"ג פִּרְסִים ל"ט עֲשְׂרוּנִים שְׁלָשָׁה עֲשְׂרוּנִים לְפָר וְל"ד כְּכֹסִים ו"ד עֲשְׂרוּנִים הִרִי נ"ג וְלִשְׁנֵי אֵילִים ד' עֲשְׂרוּנִים הִרִי נ"ז וְלִשְׁנֵי תְּמִידִין שְׁנִים וְלִשְׁנֵי כְּכֹסֵי מוֹסַף דְשַׁבְּתָא שְׁנִים הִרִי ס"א; אִמְרַי לִיָּה ר' שְׁמַעוֹן. וְכִי אֲחֻזָּן ס"א עֲשְׂרוּנִים כֻּכְלִי אֲחַד הִיּוּ; וְהֵלֵךְ אֲלוֹ לְפָרִים וְאֲלוֹ לְכֻכְּסִים. וְאִי מַעֲרַב לְהוּ מִיִּסְפְּלֵי שְׁמַנְחָא פִּרְסִים כְּלִילְתָהּ עֵבֶה שְׁנֵי לוּגִין לְעֲשְׂרוֹן חֲזִי הִיּוּ לְגו' עֲשְׂרוּנִים וּמִנְחָתָא כְּכֹסִים כְּלִילְתָהּ רַכָּה רִבִּיעִית הִיּוּן לְעֲשְׂרוֹן דְהֵיטֵב שְׁלָשָׁה לוּגִין וְהִן כּוֹטְרוֹת ז' מִזוּ וּמִמַּלְחָתָא ז' חֲסִירָה וְזוּ יִחִירָה; אֵלֶּה. מִפְּנֵי מַה אִין מִזִּבְיָא יִחִיד שְׁשִׁים וְאִי עֲשְׂרוֹן כְּכֹלִי אֲחַד דְעַד שְׁשִׁים יִכּוּלִין לִיְבַלְל כְּכֹלִי אֲחַד כְּבֹג אֲחַד וְלִיְבַיֵּחַ דְרִבִּי אֲלִיעֶזֶר בֶּן יַעֲקֹב נִקְטָה לֵה שֶׁפ' שְׁחֵי מִזוּת (לְעוֹל פַּח). אִפִּי' מִנְחָה שֶׁל שְׁשִׁים עֲשְׂרוֹן אִין לָהּ אֵלֶּה לִּגְוָה; כְּשִׁשִׁים וְאֲחַד אִין נְכַלְלִין. בְּתַמִּיָּה; גַּמ' רָאשָׁא הַמְתַּנְדְּבִים כְּכֹל מְקוּם. קִרִּי לִיָּה הִכִּי מְשׁוּם מַעֲשֵׂה דְמַעֲרָה כְּמַסַּכְתָּא שַׁבְּתָא (דָּף לֵג): כֹּל הֲרָאוּ לְכִילָה. כְּגוֹן שְׁשִׁים עֲשְׂרוּנִים רָאוּם לִיְבַלְל מְלוּג; אִין כִּילָה מַעֲבַתָּה. לְחִפִּי' לָא כְּכֹל כְּשֶׁר; כִּילָה מַעֲבַתָּה כו'. דְעֵינִין שִׁיחָא רָאוּ לִיְבַלְל; וְשִׁיעֵרוּ חֲכָמִים אֵת דְמַה. שְׁלָלָה מִמֶּנָּה; תְּרִבִּיעִית. לִידַע אִם יֵשׁ כו' רִבִּיעִית יִפְרָשׁוּ מִמֶּנָּה כְּכֹסִיָּה וְאִיכִי לְעוֹלֵי כְּשִׁיעוּרִים כֹּל מִדַּת חֲכָמִים כִּךְ הֵם נִקְטָה נְמוּי לְהֲלִי דְשִׁיעוּרָא דְרַבְנָן הִיא רִבִּיעִית דַּס יִכּוּל לְקַרְוֵה וְלַעֲמוּד עַל כִּזִּית; וְהִי טוּחִין עֲרוּדִיאוֹת לְאֲרִיחוֹת. עֲרוּדִי הֵיעַר הִיּוּ טוּחִין לְעוֹרְךְ הֲאֲרִיחוֹת; הַלּוּקָה תְּבוּאָה מִשְׁנֵה לְשָׁנָה. שְׁאִין כו' דְקַרְקַע לְזוּעוֹ וְהֵיטֵב חֲזִי תְּבוּאָה שְׁאִינוּ יוֹדַע אִם הֵיּוּ כו' מַעוֹת לְשָׁנָה הַבְּאֵה; הַפְּלֵטֵר. נִחְתוּם; (רָש"י)

תוספות לא שנו אלא דאמר מנחה אבל לא אמר מנחה לא. ואית דגרסי אבל אמר מנחת פירוש משום דמנחת דבוק לשעורין ולא שייך כלל גבי בלא שמן ולבונה: מאי לאו דלא אמר מנחה. וכגון דאמר אילו הייתי יודע שאין נודרין כך כו': אי הכי אימא סיפא עשרון ומחצה כו'. בשלמא אי לא אמר מנחה מייתי תרי באומר אילו הייתי יודע אלא כיון דאמר מנחת עשרון ומחצה אמאי מביא תרי הא אמרת דהיכא דלא אמר מנחה אין כלום ואם כן משום אותו חצי עשרון לא לייתי כלום: אי הכי רבי שמעון פוטר כו'. כיון דתפוס לשון ראשון ואיהו אמר מנחה הרי התנדב כדרך המתנדבים כך פירש בקונטרס וקשה הא אוקימנא לעיל רבנן בבית שמאי דתפוס לשון ראשון אם כן ר' שמעון דקאי בבית הלל לית ליה תפוס לשון ראשון וי"ל הא אסיקנא לעיל דחזקיה הדר ביה ועוד יש לפרש דקאי אהא דאמרן לא צריכא דאמר הרי עלי מנחה חצי עשרון ועשרון דבשלמא אי אמר עשרון וחצי עשרון אין זה כדרך המתנדבין אבל חצי עשרון ועשרון משמע תרי מילי ולכל הפחות עשרון דקאמר בסוף ליייתי ומשני דסבר כו' יוסי דאמר [אף] בגמר דבריו אדם נתפס בתמורת עולה תמורת שלמים דמשוינו לה חדא דייבורא אע"ג דמשמע תרי דייבורי מדקאמר תמורת עולה תמורת שלמים ולא קאמר תמורת עולה ושלמים ולא חשיבין ליה כנמלך ה"ג אע"ג דמשמע תרי דייבורי משום דאמר חצי עשרון ברישא מכל מקום חשיבין ליה חד דייבורא: והא תנן לא בלל כשר. פירשתי בהקמץ רבה (לעיל יח: ד"ה כ): מעשה בפרדה אחת של בית רבי. אידי דאיירי בר' יהודה ראש המדברים על ידי קיסר כדאיתא בפ' במה מדליקין (שבת דף לג:): מייתי האי עובדא דרבי יהודה מוריינא דבי נשיאה דשמא מינהו קיסר ראש על בית נשיא ובקונט' פירש משום דאיירי בשיעורין: (תוספות)

א - קד דף

וההוא גברא על פלטו סמיך מאי הוה עלה אמר רב יוסף רבי יהודה מוריינא דבי נשיאה הוה ואורי ליה כשמעתיא דתנן רבי יהודה אומר ששה דברים מקול בית שמאי ומחומרי בית הלל דם נבילות בית שמאי מטהרין ובית הלל מטמאין אמר רבי יוסי בר' יהודה אף כשטמאו בית הלל לא טמאו אלא ברביעית הואיל ויכול לקרוש ולעמוד על כזית: **מתני'** אין מתנדבין לוג שנים וחמשה אבל מתנדבין שלשה וארבעה וששה ומששה ולמעלה: **גמ'** איבעיא להו יש קבע לנסכים או אין קבע לנסכים היכי דמי כגון דאייתי חמשה אי אמרת אין קבע לנסכים משיך ומקריב ארבעה מינייהו דחזי לאיל ואידך הוה נדבה ואי אמרת יש קבע לנסכים עד דממלי להו לא קרבי מאי אמר אביי תא שמע ששה נלדבה ואמרינן כנגד מי כנגד מותר חטאת ומותר אשמות ומותר אשם זניר ומותר אשם מצרוע ומותר קניין ומותר מנחת חוטא ואם איתא ליתקין שופר אחרינא כנגד מותר נסכים הנך לנדבת צבור אזלי הני שכיחי אפשר דמצטרפי דמר ודמר בהדי הדדי וקרבי אמר רבא תא שמע **[במדבר טו-יג]** אזרח מלמד שמתנדבין נסכים וכמה שלשת לוגין ומנין שאם רצה להוסיף יוסיף תלמוד לומר יהיה יכול יפחות ת"ל ככה מאי יוסיף אילימא ארבעה וששה מאי שנא שלשה דחזו לכבש ארבעה וששה נמי חזו לאיל ופר אלא לאו חמשה ושבע מינה אין קבע לנסכים שמע מינה אמר רב אשי והא אנן לא תנן הכי אין מתנדבין לוג שנים וחמשה קתני חמשה דומיא דשנים מה שנים דלא חזו כלל אף חמשה נמי דלא חזו כלל מידי איריא אם כדאיתא והא כדאיתא אמר אביי אם תמצא לומר אין קבע לנסכים הא אין קבע לנסכים אם תמצא לומר יש קבע לנסכים עד עשרה פשיטא לי אחד עשר

רש"י וההוא גברא. אידויה קאמר דהא אפלטו סמיכא ואין דעתי מיושב לשיב לוי: מאי הוה עלה. דהאי שיעורא: רבי יהודה בר אבילאי מוריינא דבי נשיאה הוה. והיה להם לבית רבי מורה הוראות ועל פיו היו עושין כל דבריהם והוא כזה להם לשיעורא: כשמעתיא דידיה. דאמר בית הלל מטמאין בדם נבילות: קשה דברים במסכת עדיות קא חשיב להו: על כזית. ושיעור טומאת נבילה בכזית: מתני' אין מתנדבין לוג. יין לנסכו שלא מצינו מנחה נסכים של לוג ולא שנים ולא חמשה אבל מתנדבין שלשה דחזו לכבש והרבעה לאיל דהיא שלשית הוה וקשה דחזו לפר ומשנה ונמעלה דקבע חזו ג' מינייהו לכבש וד' לאיל ושמנה חזו לשני אילים תשעה חזו לפר וכבש עשרה חזו לפר ואיל ו"א חזו לשני אילים וכבש וכן לעולם: גמ' יש קבע לנסכים. אמר הרי עלי כך וכך לוגין מי הוה קבע דאין יכול להקריבם אלא הכל ביחד דהוה קריב בקרבן א' או אין קבע ויכול להקריבם דחזו בלפני נפשייהו: היכי דמי. למאי נפקא מינה: ואידך הוה נדבה. נדבת יציבור וימכר ויפלו דמיו לנפשות או יקרב הוא עצמו ויעטרף עם לשני לוגין אחרים ויקרב לנסכי תמיד דהוה נמי לציבור: ואי אמרת יש קבע עד דממלח להו. ויביא לוג השקף כי היכי דליתחזי לפר לא קרבי דהא אין יכול להקריב בפני עצמו: קשה לנדבה. גבי ו"ג אפורות שהיו במקדש קאי ד"ג אפורות הוה כשבעה מהם היו טהוין הנך מעות דמפרש במסכת יומא (דף נה:) ובמסכת שקלים (דף טז) תקלון מלחין ועתיקון קינין גזולי עולה עמים ולבונה והב לנפשות וקשה מהם היו לנדבה ליתן בהן מעות ההולכות לנדבת כזית: ואמרינן. לקמן בפרק תרע"ג (דף קז:) כנגד מי כנגד מותר חטאת. כגון הפירוש מעות לחטאת והולכו הכבשים ותוהו לו מעות: ואחד למותר אשם. סתם כגון גזלות ומעילות: ואחד למותר אשם נזיר. ולחיות מותר לא היה מעורב עם מותר אשם סתם לפי שזה לכפר וזה להחיות: כיון: ואחד למותר אשם מטרע. דלא דמו להנך שבה לחיות ממחנה ואינן מפשק בפרק תרע"ג (לקמן קז:) וכל הנך מותרות אזלי לנדבת כזית כשהמזבח בטל לוקחין בזהות מעות עולות הבקר לשם ועורות לכהנים דהוה מדרשן של היוודע במסכת

המורה (דף כג:); ולא חיתא. והמציא חמשה לוגין קרבי ארבע מהם ואחד יהא נדבה: ליתקון לו אפטר. להפיל בו הדמים: הגך. מותרות לנדבת ליבור אזלי: הגך. נסכים למה להו אפטר הויא וסקיח כל יומא שהי רוב קרבנות טעונין נסכים: אפטר למטורפי דמר ודמר. אם נדר ה' יקריב ד' ויניח לוג הנשאר וילטרף עם מותר נסכים אחרים עד סיהר ד' או ג': אורח. גבי נסכים כתיב כל האזרח יעשה ככה את אלה וקרא יחילא הוה דהא לעיל מינה כתיב כל דין נסכים ממלך שמתנדבין נסכים בלא קרבן וכמה שגשג לוגין דלברי מהי לא חזי למידי: יהיה. חזי ההין יהיה לפר משמע דמנחה דהויא אחריתא לישנא אחריתא בפרשת נסכים כתיב כסס כנר יהיה: ככה. עוכבול: אילימא ארבעה וקשה. פשיטא מי כריך קרבי לרבווי: מאי קנה שקב. לפשיטא לן לחזו לכבש כו': אלא לאו. מויד ללא חזו ליה אחי לרבווי ולמשמע דמתנדבין ויקריבו ארבעה והחמישי יהא מותר: מה שנים לא חזו כלל. לויכא למימר משך חלא מינייהו ומקריב לה: הא כדאיתא. שנים אין מתנדבין לגמרי חמשה לכתחילה הוא ללא שאין מפרישין תחילה למותרות אבל דיעבד מקריב ארבע וחמישי יהא מותר לנדבה: הא אין קבע לנסכים. וכמה דבעי משנים ולמעלה מייחא וכי מייחא חמשה מקריב ארבעה מינייהו ואיך מותר וכל מה דבעי מייחא ומאי דחזי מקריב ואיך מותר לנדבה והכא לויכא למיבעי ולא מויד: עד עשרה פשיטא לי. ללוג ושנים וה' לגמרי ולא קריבין עד דממלי להו שקב לכבש חזו וד' לאלו וקשה לפר ושבעה לכבש ואיל ח' לשני אילוס ט' לפר וכבש י' לפר ואיל. אחד עשר (רש"י)

תוספות מורינא דבי נשיאה. של בית רבי ואפשר שהיה בימיו דאפי' רבי מאיר דנפטר קודם רבי יהודה כדמוכח בפרק שני דקידושין (דף נב:); היה קיים עדיין בהלולא דרבי שמעון בר רבי כדמוכח בירושלמי דביצה דעבר קמי פתחא ושמע שהיו מטפחין ואמר מחללין את השבת ואף בימי רב היה כדמשמע בפרק קמא דעירובין (דף יג:); דאמר רב האי דמחזיקא דחמיתיה לרבי מאיר מאחוריה ויש גורסין שם רבי משום עובדא דירושלמי: הואיל ויכול לקרוש ולעמוד על כזית. משמע דדס טמא מחמת דחשיב כבשר ותימה דבמעילה בפרק קדשי מזבח (דף יז.). אמר מנין לדם שרצים שהוא טמא שנאמר וזה לכם הטמא תיפוק לי דחשיב כבשר ויש לומר דאיצטריך קרא לרבווי דם צלול דמטמא בכעדה דס"ד עד שיהא בו כדי שיוכל לקרוש ולעמוד על כעדה ולהכי תנן דם השרץ ובשרו מצטרפין דשיעורן שוה אבל דם נבילה ובשרה לא דאין שיעורן שוה וכן מוכח בירושלמי דאמר דם נבילה טמא והדתנן דם השרץ ובשרו מצטרפין ואין לנו כיוצא בו וא"ת ולמה לי קרא בפרק בהמה המקשה (חולין עב.) לרביעית דם מן המת הרי יכול לקרוש ולעמוד על כזית ויש לומר דשאני מת דהוה ממעיטנן דם משום דגזעו מחליף כדדרשין בריש דם הנדה (נדה נה.) מה עצם שנברא עמו ואין גזעו מחליף יצאו שנים שלא נבראו עמו יצאו שער וצמורן שאע"פ שנבראו עמו גזען מחליף ופריך והרי בשר דגזעו מחליף וטמא ומשני מקומו נעשה צלקת ועוד קשה בפרק כל שעה (פסחים דף כב.) דלא משני אקושיא דדם כשהותרה נבילה היא וחלבה וגידה ודמה הותרה כדמשני אקושיא דחלב וגיד משמע דלא חשיב כבשר לפיכך צריך לומר שיש שום ריבוי דמריבין ביה דם נבילות ולבתר דמריב ביה מסתבר לאוקומי רוביא ברביעית שיוכל לקרוש ולעמוד על כזית: אין מתנדבין לוג שנים וחמשה. תימה כי היכי דאמר' (לעיל דף קג.) גבי מנחות דאם אמר חצי עשרון יביא עשרון שלם עשרון ומחצה יביא שנים הכא נמי נימא כי אמר לוג או שנים שלשה שהם נסכים כבש וכי אמר חמשה יביא ששה שהם נסכים פר ושמא הכי נמי היכא דאמר הרי עלי אבל הכא מייירי בנדבך דיש לוג אחד או שנים ולפניו ואמר הרי אלו לנסכים ובגמרא גבי יש קבע לנסכים פירש בקונטרס כגון דאמר הרי עלי כך וכך לוגין למדה: ששה לנדבה. בפרק בתרא (דף קז:); מיייתי לה לקמן ופליגי אמוראי כנגד מי: אמר אביי אם תמצא לומר כו'. מספקא ליה לאביי משום קושיא דרב אשי: עד עשרה פשיטא לי אחד עשר מיבעיא לי. ואם תאמר שבעה נמי תביעי אי לשני כלים איכיון עד דממלא להו לא קרבי או לאיל וכבש איכיון וי"ל דלא מיבעיא ליה אלא בתרי מחד מינא וחד מחד מינא אי אמר לא אלא פשיטא דחד מחד מינא מינא

מינא מינא אחד מחד מינא אמרינן: (תוספות)

דף קד ב

מיבעיא לי מאי גברא לשני פרים קא מכיון ועד דממלי להו לא קרבי או דלמא לשני אילים וכבש אחד קמכוין תרי מחד מינא וחד מחד מינא אמרינן או לא מאי תיקו: **מתני'** מתנדבין יין ואין מתנדבין שמן דברי רבי עקיבא רבי טרפון אומר מתנדבין שמן אמר רבי טרפון מה מצינו בין שהוא בא חובה ובא נדבה אף שמן שהוא בא חובה בא נדבה אמר לו רבי עקיבא לא אם אמרת בין שכן קרב עם חובתו בפני עצמו תאמר בשמן שאינו קרב עם חובתו בפני עצמו אין שנים

מתנדבין עשרון אחד אבל מתנדבין עולה ושלמים ועוף אפי' פרידה אחת: **גמ'** אמר רבא מדברי שניהם נלמוד מתנדב אדם מנחת נסכים בכל יום פשיטא

מהו דתימא מנחת נדבה גלי בה רחמנא הני חמשה מנחות אין טפי לא קמ"ל הני מיילי בסתמא אבל היכא דפריש פריש: אין שנים מתנדבין: מאי טעמא אילימא משום דכתיב **[ויקרא ב-א/א/ב/ג/ד]** יקריב אלא עולה מאי טעמא דכתיב **[במדבר כט-לט]** לעולותיכם מנחה נמי הא כתיב **[במדבר כט-לט]** למנחותיכם אלא משום דכתיב בה **[ויקרא ב-א]** נפש תניא נמי הכי רבי אומר **[ויקרא כב-יח]** אשר יקריב קרבנו לכל נדריהם ולכל נדבותם אשר יקריבו לה' הכל באין בשותפות לא שילק הכתוב אלא מנחה שנאמר נפש אמר ר' יצחק מפני מה נשתנית מנחה שנאמר בה נפש אמר הקדוש ברוך הוא מי דרכו להביא מנחה עני מעלה אני עליו כאילו הקריב נפשו לפני א"ר יצחק מה נשתנית מנחה שנאמר בה חמשה מיני טיגון הללו משל למלך בשר ודם שעשה לו אוהבו סעודה ויודע בו שהוא עני אמר לו עשה לי מן חמשה מיני טיגון כדי שאהנה ממך:

רש"י מיבעיא לי מאי גברא לשני פרים איכיון ועד דממלי להו. לוי"ב לוגין לא קרבי דהא יש קבע לנסכים ולא אמרינן ליקרבו שמה לוגין לשני אילים ושלם לוגין לכבש אחד או דלמא למנחה הראויה לשני אילים וכבש איכיון: ה"ג תרי מחד מינא וחד מחד מינא אמרינן או לא. כלומר מי הוי אורחא לאינדובי או לא: מהני' מתנדבין יין. בלא שמן וסלת ומנסכו לשיחין בפני עצמן ואין מתנדבין שמן בלא סלת ויין: מתנדבין שמן. וקומצו ומקטיי הקומץ וקריבו נאכלין: מה מצינו כו'. דלמחר לעיל אורח ממלך שמתנדבין נסכים ורבי עקיבא מוקי לה ביין (כדחזינו) כדקתני מתנדבין יין ולא שמן: אף ששמן שהוה בל חובה. במנחת נסכים בל נדבה בפני עצמה: עם חובתו בפני עצמו. אע"פ שהוה בל חובה עם המנחה אינו מעורב במנחה תאמר בשמן כו' וכיון דלא אשכחן ליה דליה בכלי בפני עצמו השתא נמי לא ליה: אפילו פרידה. אפי' גזול או מתנדבין: גמ' מדברי שניהם נלמד מתנדב אדם מנחת נסכים. סלת שמן ויין בלא קרבן בכל יום יעד כחו לא פליגי אלא בפני עצמו אבל במעורב עם המנחה לא פליגי: חמשה מנחות. סלת ומחבת ומרחשת וחלות ורקיקין אבל רכובה לא חשיב דלניה פאה נדבה אלא כבודו עם הזבח ולא מנחה היא: קמ"ל. הא דהני חשיב ותו לא היכא דאמר מנחה סתם יביא אחת מחמש הללו: אבל היכא דפריש. לנסכים פריש: מאי טעמא. אין שנים מתנדבין עשרון: הקריב. לשון יחיד: עולותיכם. לשון רבים: עני. דרכו להביא מנחה שאין לו בהמות: חמשה מיני טיגון. סלת מחבת ומרחשת וחלות ורקיקין דמנחה מאפה כל מידי דלית ביה שמן קרי טיגון: שאהנה ממך. כלומר שחקובל לפני בהן: (רש"י)

תוספות מה נשתנית שנאמר בה נפש. דאי משום דאין באה בשותפות הוה ליה למיכתב איש או לשון אחר דמשמע יחיד דוקא: חמשה מיני טיגון. לא היה מטגן מנחת סולת מאפה תנור אלא מנחת מחבת ומרחשת לחודיהו אלא קורא טיגון מה שיש בכלול שמן: (תוספות)

פרק שלושה עשר - הרי עלי עשרון

מתני' הרי עלי עשרון יביא אחד עשרונות יביא שנים פירשתי ואיני יודע מה פירשתי יביא ששים עשרון הרי עלי מנחה יביא איזו שירצה רבי יהודה אומר יביא מנחת הסולת שהיא מיוחדת שבמנחות מנחה או מין המנחה יביא אחת מנחות או מין מנחות יביא ששים פירשתי ואיני יודע איזה מהן פירשתי יביא

חמשותן פירשתי מנחה של עשרונים ואיני יודע כמה פירשתי יביא ששים עשרון רבי אומר יביא מנחות של עשרונות מאחד ועד ששים: **גמ'** פשיטא

עשרונות יביא שנים איצטריכא ליה הא נמי פשיטא מיעוט עשרונות ששים איצטריכא ליה: פירשתי ואיני יודע מה פירשתי יביא ששים עשרון: מאן תנא אמר חזקיה דלא כרבי דאי רבי האמר יביא מנחות של עשרונות מאחד ועד ששים ורבי יוחנן אמר אפילו תימא רבי באומר פירשתי עשרונות אבל לא קבעתים בכלי דמייתי שיתין עשרונות בשיתין מאני: הרי עלי מנחה יביא איזהו שירצה [וכו']:
תנא הואיל ופתח בו הכתוב תחלה אלא מעתה האומר הרי עלי עולה יביא בן בקר הואיל ופתח בו הכתוב

רש"י מתני' הרי עלי עשרון: פירשתי. כמה עשרונים רביא: ואיני יודע מה פירשתי יביא ששים עשרונים. דאי בלוי מהכי נדר לא ליכפת ליה דמתני ואמר כמה שנדרתי יהיו לנדרי והשאר יהא נדבה ובעטוי ליכא לספוקי דלון מנחה יחידית יחידה על ששים עשרונים: הרי עלי מנחה. סהם: יביא איזו שירצה. מחמשה מנחות: מיוחדות. מפרש בגמרא: מין המנחה. כלומר הרי עלי מנחה או שאמר הרי עלי מין המנחה יביא אחת: מנחות. עלי או שאמר מין מנחות עלי יביא שתי מנחות ממין אחד: פירשתי. אחת מן המנחות שכתובים בפירשתי ואיני יודע אי זה מהן פירשתי כו': פירשתי מנחה. בכלי אחד של עשרונים: ואיני יודע כמה. עשרונים קבעתי בה: יביא ששים עשרון. דבטוי מהכי ליכא לספוקי ואי בלוי נדר לא ליכפת לן דמתני ואמר כמה שפירשתי יהא לנדרי והשאר יהא לנדבה: רבי אומר. כיון דאמר מנחה משמע דלא אלמא בכלי אחד קבעה ואם יביא ששים בכלי אחד שמה בלוי מהכי נדר והוא מנחה יחידה וזאת ליה לרבי קביעתה דמנא מילתא הלכך יביא ששים מנחות מאחד ועד ששים דלא של עשרון וחדא של ששים וחדא של ארבע וכן עד ששים דודאי דלא מינייהו נדר ואיך נדבה: גמ' אבל לא קבעתים בכלי אחד. הלכך יביא ששים עשרונות בששים כלים כל אחד ואחד בפני עצמו והא דקאמר יביא מנחות של עשרונות מאחד ועד ששים היינו היכא דקבעה בכלי אחד דלא מלי לאיחויי בכלי אחד לא בלוי מהכי ולא טפי מהכי הלכך יביא מנחות של עשרונים מאחד ועד ששים דודאי דלא מינייהו נדר: תנא. מה טעם יביא מנחה סלת לפי שפתח בה הכתוב תחלה: (רש"י)

תוספות מתני' הרי עלי מנחה יביא איזו שירצה. פירוש מחמשת מנחות אבל במנחת נסכים לא איכין אע"ג דמתנדב אדם מנחת נסכים בכל יום דסתמא דעתו אמנות המפורשות ורגילות לבא בפני עצמן ולא בגלל זבח: מנחה מין המנחה. פירוש או אמר מין המנחה: (תוספות)

דף קה - א

תחלה מן הצאן יביא כבש הואיל ופתח בו הכתוב תחלה מן העוף יביא תורים הואיל ופתח בו הכתוב תחלה אלמה תנן הרי עלי עולה יביא כבש רבי אלעזר בן עזריה אומר תור או בן יונה ולא פליג רבי יהודה אלא מאי מיוחדת שבמנחות דלית ליה שם לוי והא תנא הואיל ופתח בו הכתוב תחלה קאמר הכי קאמר איזהו מנחה מיוחדת שבמנחות דלית ליה שם לוי זו שפתח בו הכתוב תחלה פשיטא מנחת הסולת קאמר סימנא בעלמא: מנחה מין המנחה [וכו']:
בעי רב פפא מיני מנחה מהו כיון דאמר מיני תרתי קאמר ומאי מנחה דכולה מנחות נמי מיקריין דכתב **[ויקרא ז-א]**

דף קה - ב

עמו ואומר אם מצורע הוא זהו אשמו וזה לוגו ואם לאו אשם זה יהא שלמי נדבה ואותו אשם טעון שחיטה בצפון ומתן בהונות וסמיכה ונסכים ותנופת חזה ושוק ונאכל לזכרי כהונה ליום ולילה ואף על גב דקא מפריק מר בשחיטת קדשים אימר דאמר רבי שמעון מייתי ומתני לכתחילה לתקוני גברא אבל בעלמא דיעבד אין לכתחילה לא הני מילי גבי שלמים דקא ממעט באכילתן דהוה להו קדשים לבית הפסול אבל מנחות אפילו לכתחילה אמר ליה רב פפא לאביי רבי שמעון דאמר מחצה חלות ומחצה ריקין יביא הא קא מייתי עשרון אחד משני עשרון ולוג אחד משני לוגין שמעינן ליה לר"ש דאמר אם הביא עשרון אחד משני עשרונות ולוג אחד משני לוגין יצא ומיקמץ היכי קמץ דמתני ואמר אי חלות לחודייהו וריקין לחודייהו אמרי דקא קמיצנא מחלות ליהו אחלות דקא קמיצנא מריקין ליהו אריקין אי מחצה ריקין ומחצה חלות אמרי דקא קמיצנא מחלות ליהו ומחצה חלות ומחצה ריקין ודקא קמיצנא מריקין ליהו אחוצה ריקין ומחצה חלות והא בעי מיקמץ חד קומץ מחלות

רש"י רבי שמעון אומר למחרת של יום ששים מביא אשמו כו'; וקחיתו בלפון. כשאר אשמות; ומתן בהונות. כדון אשם מזורע; וסמיכה ונסכים ותנופת חזה וקאן. כחומר שלמים; ונאלכ לזכרי כהונה ליום ולילה. שמה אשם הוא; ואע"ג דלמר מר. בקחיתו קדשים כפרק כל הזבחים שנתערבו בחטאות המזוח (דף עו); אימר דלמר ר"ש מייתי ומתני לכתחילה לתקוני גברא. כגון האי דבלאו הכי אסור למיכל בקדשים דקמא מזורע הוא; אבל בעלמא. כגון החס בזבחים דמייתי בלשם שנתערב בשלמים דקמא ר"ש הם כולן יתכלו כחומר שבהן שיהו כולן נאלצין ליום ולילה כלשם וכולן טעונים סמיכה ונסכים דיעבד אין לכתחילה לא. דקא ממעט בלחילוקן. דקמא שלמים הן וזמן אכילתן שני ימים ולילה אחד וכיון דלשם אינו נאלץ לילה ליום ולילה והאטרן פורק נמלא מביא קדשים לבית הפסול שלא כדון אבל מנחות הללו זמן אכילתן שנה אפילו לכתחילה נמי; ולרבי שמעון דלמר מחלה חלות כו'. ומוקמא מהניתין אליביה וכגון דמייתי ומתני שיטרפו חלות מעשרון זה לפי מה שגזר ורקיקון מעשרון זה לפי מה שגזר; הא קא מייתי. השתא עשרון מזה קלת ומזה קלת וקא מערב שתי מנחות כדאי הדדי ויהיו לא נדר אלא חלה מנחה לאחיותי חד עשרון וחד לוג ומיפגיה לחלות ורקיקו; שמעינן ליה ל"ש. דלמר המביא מנחה והביא שני עשרונים ופני לוגין ואמר חזיו של זה וחזיו של זה לחובתי והשתא נדבה ילא ולא איתפישן לן היכא; ומיקמין היכי קמז. לכותה מנחה שהיא מלטרף שתי מנחות למנחה אחת; והא בעי מיקמין כו'. דאי חלה מנחה של חלות ורקיקון אמר הוי בעי אחיותי חלות ורקיקון ולפותתן ככלי אחד ולקמוץ משניהם קומץ אחד: (רש"י)

תוספות רבי שמעון אומר למחרת מביא אשמו ולווגו עמו בידו כדון מצורע בשמיני שלו והוא יום אחד וששים ומתנה עליו לפי שהוא ספק מצורע וחטאת מצורע שמעבת טהרתו אינו יכול להביא מבהמה שאין חטאת בהמה באה על הספק לפיכך יביא חטאת העוף ואם הוא עשיר יכתוב נכסיו לאחר ויהא עני ויביא קרבן עני דהיינו עוף ור"ש טעמיה דאמר במסכת ערכין (דף יז:): אפי' היה עשיר בשעה שהביא ציפוריו או בשעת הבאת אשם והעני הכל הולך אחר החטאת ואפילו לתנאי דפליגי עליה איכא לאוקומה להא דהכא ולפרושי יכתוב נכסיו לאחר מעיקרו ומתנה על חטאת העוף ואומר אם טמא הוא פירוש אם מצורע הוא הרי זו חובתו ואם לא הרי זו ספיקו ואוכל בקדשים מיד אבל לשתות יין ולטמא למתים אינו יכול שאין ימי נזרו עולין לו לימי צרעתו כיצד יעשה פירוש לדברי בן זומא שאין מצריך לבקש אחד מן השוק לידור כנגדו בניזר כמו שמצריך רבי יהושע בפרק שני נזירין (נזיר נט:): סופר שלשים ומביא עולת בהמה ומגלח מ' ספק תגלחת טומאה וספק תגלחת טהרה דשמא מצורע היה וניזר טמא ולא עלו לו אחת מתגלחותיו לנזירותו רק מצרעתו שאין ימי נזרו עולין מתוך ימי צרעתו ולסוף שבעה אחר ימי טהרת צרעתו אינו יכול לגלח דשמא נזיר טהור אבל אכל הזאה לא בעי שכבר נזיר וישנה ואפילו לסוף ל' אינו יכול לגלח עד שירוק עליו אחד מן הדמים ומביא חטאת העוף משום ספק תגלחת טומאה שאינו יכול להתחיל מנין נזירות טהרה עד שיביא חטאתו כדפרישית ומתנה עליו כתנאי שלמעלה בתגלחת ראשונה והוא הדין שיש להתנות שאם אינו נזיר עכשיו כלל שכלתה נזירותו מתגלחת שלמעלה העולה נדבה וחטאת העוף ספיקו אך התנא לא חש למפרש כל זה וסופר שלשים יום ומביא קרבנותיו שלמים ודאי ועולת בהמה ספק ומתנה עליה ואומר אם טמא הייתי בתגלחת שלישיית העולה ראשונה נדבה וזו חובה וחטאת העוף מחובתי ואם טהור אני העולה ראשונה חובה וזו נדבה וחטאת העוף ספק והוא הדין נמי דמתנה אם כלתה נזירות מתגלחת שניה שתינה עולת נדבה וחטאת העוף ספק אך לא חשש למפרש כך ושותה יין ומיטמא למתים תימה למה לא הזכיר בקרבנות תגלחת רביעית זו חטאת [בהמה] שהרי ודאי נזיר היה ועדיין לא הביא חטאת בהמה בשום פעם ואם באנו למפרש רישא דברייתא ספק נזיר וספק אינו נזיר כלל עכשיו (אבל נזיר ודאי היה) ולכן לא יביא חטאת בהמה שהרי אינה באה על הספק לא משתמע הכי דא"כ הוה ליה לפרושי בהדיא ועוד א"כ בשלמים הוה ליה למיתני תנאי או למייהו עולת נדבה או שלמי נזיר לענין [המורם מהם] דבהאי חזו ושוק ובהאי זרוע בשילה במה דברים אמורים בזמן שנדר שלשים אבל נדר שנים עשר חדש אוכל בקדשים לאחר שתי שנים ושותה יין ומיטמא למתים לאחר ארבעה שנים באותו ענין ובאותה שיטה שאמרנו מגלח לסוף שנה באותה של סוף שלשים ובאותו תנאי ולסוף שתי שנים בשניה ולבסוף ג' שנים בשלישית ולבסוף ארבעה שנים ברביעית טמא בספק ומוחלט בודאי אוכל בקדשים לאחר שמונה ימים דתגלחת מצורע ודאי דוחה איסור גילוח דנזיר ומיד כשיבא לפנינו מגלח ראשונה ובשביעי תגלחת שניה ובשמיני מכניס ידיו לבהונות ושותה יין ומיטמא למתים לאחר ל' כן כתוב בתוספתא ונראה דגרסינן ששים ושבעה לפי שיטה שמירשנו טמא בודאי ומוחלט בספק אוכל בקדשים לאחר שלשים ושבעה יום ושותה יין ומיטמא למתים לאחר ע"ד יום טמא בודאי ומוחלט בודאי אוכל בקדשים לאחר שמונה ימים ושותה יין ומיטמא למתים לאחר ארבעה ימים ושותה יום: אשם זה היה שלמי נדבה. וא"ת והא אמרין בפרק איזהו מקומן (זבחים דף מז:): דאשם מצורע שני כהנים מקבלין את הדם אחד ביד ואחד בכלי ושלמים אמרין דצריך שיקבל כל דמו של פר ושן לומר דתקוני גברא שאני כדאמרין בפרק התערבות (זבחים דף עו:): וסמיכה. למ"ד אשם מצורע לאו דאורייתא הוי באקפווי ידיו ואע"ג דשלמים בעו סמיכה גמורה ואשכחן בפסחים בפרק האשה (דף פט:): גבי חמשה שנתערבו עורות פסחיהן דנמנעין מלעשות פסח שני מחמת סמיכה משום תקוני גברא התיירו ומ"ד דאורייתא הזכיר בחנם סמיכה וכן נסכים דבין שלמים בין אשם מצורע טעוין סמיכה ונסכים ומיהו נסכים מציון למימר דנקט משום שאר אשמות דלא בעו נסכים: ותנופת חזה ושוק. תימה דלא תני תנופה מחיים דבעי אשם מצורע כדתנן בפרק כל המנחות באות מזה (לעיל סא:). ונאלכ ליום ולילה. ובתורה דאין נאלכת אלא ליום ולילה אין יכול להתנות משום דבעיא לחם ובלחם אי אפשר לעשות תקנה כדמוכח בפרק התודה (לעיל פ:). שמעינן ליה לרבי שמעון דאמר אם הביא עשרון אחד משני עשרונות ולווג אחד משני לוגין יצא. פ' בקונטרס לא איתפריש ויש לדקדק מדקסבר מדת יבש לא נתקדשה דמכשר שתי הלחם ולחם הפנים אבית פאני שמעת מינה דלא חייש בעשרון משתי עשרונות ומיהו לוג אחד מב' לוגין לא שמעינן מינה דכולהו מודו במדת הלח דנתקדשה: (תוספות)

דף קו

ומרקיקין וקא קמיץ מחלות ארקיקין ומרקיקין אחרות שמעינן ליה לרבי שמעון דאמר אם קמץ ועלה בידו מאחד על שניהם יצא והא איכא מותר שמן דאי מחצה חלות ומחצה ריקין אמר מותר השמן מחזירו לחלות אי כולהו ריקין אמר מותר השמן נאלכ לכהנים כרבי שמעון בן יהודה דתניא רבי שמעון בן יהודה אומר משום ר' שמעון מושחן כמין כי ומותר השמן נאלכ לכהנים אמר ליה רב כהנא לרב אשי והא איכא לספוקה במנחת נסכים דאמר רבא מתנדב אדם מנחת נסכים בכל יום כי קא מסתפקא ליה (סימן יח"ד בגל"ל לבונה/בלו"ג מקמץ"ה) באה בגלל יחיד באה בגלל ציבור לא מסתפקא ליה כי קא מסתפקא ליה באה בגלל עצמה באה בגלל זבא לא מסתפקא ליה כי קא מסתפקא ליה טעונה לבונה שאינה טעונה לבונה לא מסתפקא ליה כי קא מסתפקא ליה באה בלוג באה בשלשה לוגין לא מסתפקא ליה כי קא מסתפקא ליה טעונה קמיצה שאינה טעונה קמיצה לא קא מסתפקא ליה: פירשתי מנחה של עשרונים: תנו רבנן פירשתי מנחה וקבעתי בכלי אחד של עשרונים ואיני יודע מה פירשתי יביא מנחה של ששים עשרונים של עשרונים ופירשתי מנחה של עשרונים דברי חכמים רבי אומר יביא מנחות של עשרונים מאחד ועד ששים שהן אלף ושמונה מאות ושלשים פירשתי ואיני יודע מה פירשתי ואיני יודע כמה פירשתי יביא חמש מנחות של ששים עשרונים שהן שלש מאות דברי חכמים רבי אומר יביא חמש מנחות של ששים עשרונים מאחד ועד ששים שהן תשעה אלפים ומאה וחמשים במאי קא מיפלגי אמר רב חסדא במותר להכניס חולין לעזרה רבי סבר אסור להכניס חולין לעזרה ורבנן סברי מותר להכניס חולין לעזרה רבא אמר דכולי עלמא אסור להכניס חולין לעזרה והכא במותר לערב חובה בנדבה קא מיפלגי רבנן סברי מותר לערב חובה בנדבה ורבי סבר אסור לערב חובה בנדבה אמר ליה אביי לרבא דרבא דאמר מותר לערב חובה בנדבה הא בעינן שני קמציים דקמיץ והדר קמיץ והא קא קמיץ מחובה אנדבה ומנדבה אחובה דתלי ליה בדיעת כהן דאמר כל היכא דמטיא ידא דכהן השתא חובה ובלבסוף נדבה ואקטורי היכי מקטר ליקטר נדבה ברישא דחובה היכי מקטר לה דלמא כולה חובה היא וחסרו להו שירים ואמר מר שירים שחסרו בין קמיצה להקטרה אין מקטיר קומץ עליהן ליקטר חובה ברישא דנדבה היכי מקטר לה

רש"י שמעיון ליה לר"ש. צפ' כל המנחות צרות מזה (לעיל סג); מותר השמן. אמרי' צפ' ואלו מנחות (לעיל עה). מנחה הבאה מחלה חלות ומחלה ריקיון מציא לוג שמן וחוליה לחלות וריקיון וחלות בולגן ומוסח הריקיון על פני כולו ושאר השמן מחזירו לחלות וגבי כולה ריקיון תניא לעיל מהיהא מושחן כמין כי וארר השמן נאכל לכהנים: רבי שמעון בן יהודה. גבי מחלה חלות ומחלה ריקיון קאי: מותר השמן נאכל לכהנים. כדון ריקיון הבאים בפני עצמן הלכך ממה נפשך מותר של ריקיון נאכל לכהנים: כי קא מספקא ליה. לנדב מנחת יחיד שאינה צאה בצבור דהיינו הגך חמש מנחות הנדבה דליגן צאות בצבור כדלמך לעיל (דף קה) אין פנים מהנדבים עשרון אחד שהיה כתיב בה נפש אצל מנחה נסכים הבאה בצבור לא מספקא ליה דולחי ידע שלא נדבה: של עשרוני' מאחד ועד פשים. איביא פשים מנחות בששים כלים בחד כלי חד עשרון ובאידיך פנים ובאידיך שלשה וחציה וכן עדן פשים: שהם אלף ושמנה מאות ושלשים עשרות. ובכל כלי יאמר אם כזו נדחה זו לנדחי ואם לאו הלא נדבה דממה נפשך חלה מניייהו נדר: פירשתי. עשרונות ופירשתי מאיזה מנחה מן החמש המנחות ואיני יודע מאיזה מנחה פירשתי וכמה עשרונים פירשתי בה יביא חמש מנחות של פשים עשרונות: כמותה להכניס חולין לעזרה. ודכתיב עלמא אכור לערב חובה נדבה: רבנן סברי מותר להכניס חולין לעזרה. הלכך יביא פשים עשרון בכלי אחד ויתנה אם כולן נדחתי כולן לחובתי ואם לאו מה שנדחתי יהא לחובתי והארך חולין אצל השאר לנדבה לא מצי לאיתויי דאכור לערב חובה נדבה ואי קשיא הכא נמי היכי קריב קומץ הא הוי קלת מן הקומץ חולין ועוד מנחה היכי משתרי והא לא ארקמז' קומץ שלם קלת מן הקומץ הוי חולין הריז כדלמך ביהוקמץ רבה (לעיל כז) קומץ בדעתך דכהן הליא מילתא וכהן דעתו אקודש ולא אכולין: ורבי סבר אכור להכניס חולין לעזרה. הלכך לא מצי איתויי בכלי אחד ומתנה אצל יביא פשים מנחות מאחד ועד פשים בששים כלים ויאמר אותם שנדחתי יהו לחובתי והשאר נדבה ואי קשיא ליתיה פשים עשרונות בששים כלים ויאמר לפי חשבון שנדחתי יהא לנדחי והשאר נדבה הא לא קשיא דקביעות המנחה מילתא היא ולא מצי לאיתויי בכלי אחד פחות ממה שקבע בה: מותר לערב חובה נדבה. הלכך מיייתי ס' עשרונות ויאמר כפי מה שנדחתי יהו לחובתי והשאר לנדבה: שני קמליס. חד לחובה וחד לנדבה: ומשני דקמין. שני קמליס: כל היכא דמטוי ידיה דכהן השתא. בקומץ ראשון יהא חובה וכל היכא דמטוי ידיה בקומץ אחרון תהא נדבה: (רש"י)

תוספות רבי שמעון בן יהודה. ואם תאמר מאי סלקא דעתך דמקשה דקאמרינן דאי מחצה חלות ומחצה ריקיון מותר השמן מחזירו לחלות הא לא אשכחן בפי' ואלו מנחות (לעיל עה). רבי שמעון דאית ליה האי סברא ומנא ידע בבולה ריקיון דשאר השמן נאכל לכהנים וי"ל משום דרבנן דפליגי ארבי שמעון בן יהודה התם סבירא להו במותר השמן מחזירו לחלות ואלביא דרבי שמעון קאמרי דהא קתני מנחה הבאה מחצה חלות ומחצה ריקיון ומאן שמעת ליה דאית ליה האי סברא רבי שמעון: שרן אלף ושמנה מאות ושלשים. כיצד קח בידך מאחד ועד פשים וצרף תחילתן לסופן עד האמצע כגון אחד וששים הם ס"א שנים וי"ט הם ס"א ושלש וי"ח הם ס"א כן מתנה עד שלשים ושלשים ואחד נמי הם ס"א ויעלה לך שלשים פעמים ס"א וכן נוכל למנות פרים דחג דעולין לשבעים כיצד ז' וי"ג הם עשרים וכן ח' וי"ב הם עשרים וכן ט' וי"א הם כ' וי' הרי שבעים: במותר להכניס חולין לעזרה קמילוגי. ולא מיתוקמא אלא כרבנן דאמרי למנחה של ששים עשרון ששים לוגין דאי כרבי אליעזר בן יעקב דאמר אין לה אלא לוגה היכי מיתבשרה כיון דאיערב חולין בהדה הא אינה ראויה לבללן משום דהוה ליה חיסר שמנה: רבה אמר דכולי עלמא וכו'. רבה גרסינן אף על פי שהוא אחר רב חסדא דרבא משני לקמן שינויא אחרינא: דתלי לה בדעת כהן. ואף על גב דבהקומץ רבה (לעיל דף כד): לית ליה לאביי בדעתא דכהן תליא מילתא

דף - **קו** - **ב**

ודלמא כולה חובה היא וכל שהוא ממנו לאישים הרי הוא בבל תקטירו אמר ר' יהודה בריה דרבי שמעון בן פזי דמסיק להו לשום עצים וכרבי אליעזר דתניא רבי אליעזר אומר **[ויקרא ב-יב]** לריח ניחוח אי אתה מעלה אבל אתה מעלה לשום עצים אמר ליה רב אחא בריה דרבא לרב אשי ודלמא דכולי עלמא מותר לערב חובה בנדבה והכא דרבי אליעזר קא מיפלגי דרבנן אית להו דרבי אליעזר ורבי לית ליה דרבי אליעזר אמר ליה אי סלקא דעתך לרבי מותר לערב חובה בנדבה ודרבי אליעזר לית ליה אפשר דמיייתי שיתין בחד מנא וחד בחד מנא ומגע להו וקמין רבא אמר דכולי עלמא מותר לערב חובה בנדבה ודכולי עלמא אית להו דרבי אליעזר והכא בפלוגתא דרבי אליעזר בן יעקב ורבנן קא מיפלגי דתנן אפי' מנחה של ס' עשרון נותן לה ס' לוג רבי אליעזר בן יעקב אומר אפילו מנחה של ששים עשרון אין לה אלא לוגה שנאמר **[ויקרא יד-כא]** למנחה ולוג שמן רבנן סברי **[כרבנן]** דאמרי ס' לוג וכל חד וחד עשרון לוגה קא שקיל ורבי סבר כר' אליעזר בן יעקב דאמר אין לה אלא לוגה ולא ידעינן אי חדא מנחה היא דסגי לה בחד לוג אי שתי מנחות נינהו דבעינן שני לוגין רב אשי אמר בקטן והביא גדול קמילוגי רבנן סברי קטן והביא גדול יצא ורבי סבר לא יצא והא איפלגו בה חדא זמנא דתנן קטן והביא גדול יצא רבי אומר לא יצא צריכא דאי איתמר בהא קא אמרי רבנן משום דאידי ואידי קומץ הוא אבל התם דקא נפישו אימורין אימא מודו ליה לרבי ואי איתמר בהיהא קאמר רבי אבל בהא אימא מודי להו לרבנן צריכא **(סימן ע"י"ב זה"ב י"ן עול"ה תוד"ה שו"ר):** **[מתני']** הרי עלי עצים לא יפחות משני גזירין לבונה לא יפחות מקומץ חמשה קמציס הם האומר עלי לבונה לא יפחות מקומץ המנדב מנחה יביא עמה קומץ לבונה המעלה את הקומץ בחוף חייב שני בזיכין טעונין שני קמציס הרי עלי זהב לא יפחות מדינר זהב כסף לא יפחות מדינר כסף נחשת לא יפחות ממעה כסף פירשתי ואיני יודע מה פירשתי יהא מביא עד שיאמר לא לכך נתכוונתי:

גמ' תנו רבנן **[ויקרא ב-א]** קרבן מלמד שמתנדבין עצים וכמה שני גזירין וכן הוא אומר **[נחמיה י-לה]** והגורלות הפלנו על קרבן העצים רבי אומר עצים קרבן הם טעונין מלח וטעונין הגשה אמר רבא ולדברי רבי עצים טעונין קמיצה אמר רב פפא לדברי רבי עצים צריכין עצים: לבונה לא יפחות מן הקומץ: מנלן דכתיב **[ויקרא ו-ח]** והרים ממנו בקומצו מסלת המנחה ומשמנה ואת כל הלבונה מקיש לבונה להרמה דמנחה מה הרמה דמנחה קומץ אף לבונה נמי קומץ: ת"י הרי עלי למזבח יביא לבונה שאין לך דבר שקרב לגבי מזבח אלא לבונה פירשתי ואיני יודע מה פירשתי יביא מכל דבר שקרב למזבח ותו ליכא והא איכא עולה איכא עורה לכהנים והא איכא עולת העוף איכא

רש"י דלמא כולה חובה היא. ומי שקיל קומץ קמח הוא ליה כל מה שעכלים שרייסי וכי קמין דנדבה ומקטר לה או להו **[וכמקטירין]** שרייסי **(שחפור):** דמסיק להו לשם עצים. לעולם דחובה מקטיר ברישא ודקאמור דילמא אינו שרייסי ניחו וקמו להו בכל מקטירו דמקטר ליה לקומץ דנדבה לשם עצים: ואלו המזבח לא יעלו. בתריה דהוא קרא דכל תקטירו כתיב: אית להו דר' אליעזר. הלכך כי מקטר לקומץ דנדבה מתנה ואומר אם איכא נדבה כהוא כלי תהוי הקטרה מעליא ואי כולה לחובה היא הקטרה קמייחא תהא הקטרה ודך לשם עצים: ורבי ליה ליה דר' אליעזר. היכך לא מצי לאיתויי בחד מנא דהו לא מקטר לקומץ קמח דלמא כוליה חובה וקס ליה בכל תקטירו: אפשר דמייחא פשים בחד מנא וחד בחד מנא. וקמין מגדול ברישא ומתנה אי כולה חובה שפיר ואי לא הא דקמיינא ליהוי מחובה ומאי דקמיינא מכלי א' ליהוי אהוא עשרון ולאותה נדבה דשפ בכלי אחר ומגע מנגען לראש הכלים זה בלד זה כדי שיגעו ראשי הקלתות זו לזו כי היכי דלשחרי נדבה דככלי גדול הקומץ דככלי קטן ומקטיר חובה והדר נדרר דאי נמי הויא קמייחא כל כלי גדול חובה לא הוה ליה שרייסי שחפור דמטהו שיתין דבחד מנא לא שקיל ולא מידי מני שקיל קומץ קמח:

שקיים לוג שלשום עשרון. כפארוו כלי ומתנה כמה שנתתי ההא לחובתי והשאר תהא נדבה וכל חד עשרון לוג שקיל ודחובה לחובה ונדבה לנדבה: אין לה (מנחה) אלא לונה. לוג לכל המנחות ואי עריב שקיס מנחות זו של שלשום חו של שלשום בכלי אחד בעי ב' לוגין ואי חלה היא בעי חד לוג: קטן והביא גדול. וזה אי נמי לא נדר אלא שלשום עשירות ומייתי חמשה לנדו יא וכל בעי חגווי מירי: קטן והביא גדול. שור קטן עלי והביא גדול: חירי וחירי. בין מנחה גדולה ובין מנחה קטנה חד קומץ מקריב: אומריו דגול נפשי מקטן. ואיכא למימר לא הכי נדר בהוא קאמר לא יא נפשי אומריו ידויה: מתני' שני גזירין. שני בקיעות גדולות: והמעלה אח הקומץ בחוף חייב. כרה העלמה היא ובהאי כללה הוי מעלה קומץ בפניס דהקטרה מעלייתא היא הלכך לא חשיב להו בשיתא: שני בזירין. של לחם הפנים: נחשת לא יפחות ממעה כסף. לא יפחות משאר מעה כסף דמייתי ונחשתן שיה מעה כסף: פירשתי. כך וכך וכו' ואינו יודע כמה פירשתי: יבוא. כל כך עד שיועד בעלמו שלעולם לא לכך נחשוון: גמ' קרבן. נפש כי תקריב קרבן מנחה (ויקרא ב'): וכן הוא אומר. לעלים אקריב קרבן: וטעוין הגשה. בקרן דרומית מערבית כמנחה: עלים טעונים קמייה. שמרסן לעלים דקין עד שנטול מהם מלא קומץ: עלים. שהתנדב חרם טעונים עלים להסיקן בעלי הקדש כשאר קרבנות: מנלן. דהסם הקטרה הוי קומץ: פירשתי. אחד מאותן הקריבין כולם למזבח ואינו יודע איזה מהם פירשתי וקא סלקא דעתך דודאי מנחת למניינא דעתיה ונמין אמרדי דלות ביה היתר שיריים לכהניס ואע"ג דליתו נקטר כולו כמין עולת העוף ומנחה נסכים והילכך יבוא מכולן אבל היכא דאמר הכי עלי למזבח הסם משמע דבר שנקטר היינו לבונה: וזה לויכא. ואמילתא קמייתא קאי דלון כך דבר הקרב כולו למזבח אלא לבונה: (רש"י)

תוספות אפשר דמייתי שיתין בחד מנא ומגע להו וקמיץ. תימה והא תניא בהקומץ רבה (לעיל כד.) והרים ממנו בקומצו מן המחובר שלא יביא עשרון בשני כלים וקומץ ומשמע התם כגון דחק קמיזא בקבא אע"ג דעריב מעילאי ואין לחלק בין עשרון אחד לכמה עשירות דהא על כרחיך הא דקאמר' הכא ומגע להו וקמיץ למה לי דמגע להו אי לאו משום דכתיב ממנו כדדריש להו התם וכיון דמדכתיב ממנו נפקא יש לנו למעט שני עשירות בשני כלים כיון דחדא מנחה ניהו וחד קומץ לתרוייהו אע"ג דנגעי כמו עשרון אחד בשני כלים וצריך לפרש שני כלים דהכא כעריבה של תרנגולים דהתם ואע"ג דמפסקן מחיצתה הא נוגע וא"ת דבכולה שמעתא משמע דלא אסרין אלא לערב חובה בנדבה אבל חובה בחובה משמע דשרי וא"כ לרבי יאמר אם ששים עשירות נדרתי הרי עלי עדיין עשרון א' ואם פחות מס' נדרתי הרי עלי עדיין כל מה שחיסרתי מס' ועוד עשרון אחד יותר ומייתי שיתין בחד מנא וחד בחד מנא ומגע להו וקמיץ מהאי וקמיץ מהאי דכיון שהכל חובה יכול לערב ויש לומר כדשנינו לעיל בפרק התודה (דף פא.) התורה אמרה טוב אשר לא תדור ואת אמרת ליקו ולינדר לכתחילה ואין לנו לעשות כאן תקנה ע"י הרי עלי אבל בהרי זו שרי דהוי נדבה ורבי כר' אליעזר בן יעקב אין לומר דלייתי שיתין בחד מנא וחד בחד מנא ומגע להו וקמיץ להו מעשרון אנדבה דבששים דהא כי כלל חובה מערב' בנדבה הוה ליה חיסר שמנה וריבה שמנה: לא יפחות משני גזירין. דווקא כי אמר עצים אבל כי אמר עץ מייתי גזיר אחד כדאיתא בשקלים (דף יא): לא יפחות מן הקומץ. במסכת שקלים בפרק שלשה עשר שפרות (דף יא) פליגי אי לשיעור די בעלים אי לשיעור די כהן: המעלה את הקומץ בחוף חייב. ובהא כללא הוי מעלה קומץ בפניס דהקטרה מעלייתא היא והלכך לא חשיב להו בשיתא כך פירש בקונטרס וא"ת ומי סתם לן תנא כר' אליעזר דבפרק בתרא דזבחים (דף קי.) ומייתי ליה לעיל בסוף פרק קמא (דף יב): דרבנן מחייבי בכזית בחוף וי"ל דקומץ דנקט לאו לאפוקי כזית אלא לאפוקי מאידך דרבי אליעזר דאמר בשני בזיקי לבונה עד שיקריב שני קמצים ולפירוש זה לא מיירי בקומץ דטולת: והא איכא עולה וא"ת והא איכא שמן למ"ד בפרק כל התדיר (זבחים צא): דכליל וי"ל כיון דאיכא שמן דאכלי כהנים לא פסיקא ליה ועוד קשיא והא איכא עצים דאפי' לרבי דאמר טעון קמיצה הכל קרב כמפורש בהקומץ רבה (לעיל כ:): (תוספות)

דף קז - א

מוראה ונוצה והאיכא נסכים לשיתין אזלי והאיכא מנחת נסכים כיון דאיכא מנחה דאכלי כהנים מינה לא פסיקא ליה: הרי עלי זהב לא יפחות מדינר זהב: ודלמא נסכא אמר ר' אלעזר דאמר מטבע ודלמא פריטי אמר רב פפא פריטי דדהבא לא עבדי אינשי: כסף לא יפחות מדינר: ודלמא נסכא א"ר אלעזר דאמר מטבע ודלמא פריטי אמר רב ששת באתרא דלא סגו פריטי דכספא: נחושת לא יפחות ממעה כסף: תניא רבי אליעזר בן יעקב אומר לא יפחות מצינורא קטנה של נחשת למאי חזיא אמר אבבי שמחטטין בה פתילות ומקנחין בה נרות: ברזל תניא אחרים אומרים לא יפחות מכליה עורב וכמה אמר רב יוסף אמה על אמה איכא דאמרי לא יפחות מאמה על אמה למאי חזיא אמר רב יוסף לכליה עורב: **מתני'** הרי עלי יין לא יפחות משלשה לוגין שמן לא יפחות מלוג רבי אומר

שלשה לוגין פירשתי ואינו יודע מה פירשתי יביא כיום מרובה: **גמ'** ת"ר [במדבר טו-יג] אזרח מלמד שמתנדבין יין וכמה שלשה לוגין ומנין שאם רצה

להוסיף יוסיף תלמוד לומר יהיה יכול יפחות תלמוד לומר ככה: שמן לא יפחות מן הלוג רבי אומר שלשה לוגין: במאי קא מיפליג אמרוה רבנן קמיה דרב פפא דבון מינה ומינה בדון מינה ואוקים באתרה קא מיפליג רבנן סברי דון מינה ומינה מה מנחה מתנדבין אף שמן נמי מתנדבין ומה מנחה בלוג אף שמן בלוג ורבי סבר דון מינה ואוקים באתרה מה מנחה מתנדבין אף שמן נמי מתנדבין ואוקים באתרה כנסכים מה נסכים שלשת לוגין אף שמן נמי שלשת לוגין אמר להו רב פפא אי ממנחה גמר לה רבי דכולי עלמא לא פליגי דון מינה ומינה אלא רבי מאזרח גמיר לה אמר ליה רב הונא בריה דרב נתן לרב פפא ומי מצית אמרת הכי והתניא קרבן מלמד שמתנדבין שמן וכמה שלשת לוגין מאן שמעת ליה דאמר שלשת לוגין רבי וקא מייתי לה מקרבן א"ל אי תניא תניא: פירשתי ואינו יודע מה פירשתי יביא כיום מרובה: תנא כיום טוב הראשון של חג שחל להיות בשבת: **מתני'** הרי עלי עולה יביא כבש ר' אלעזר בן עזריה אומר או תור או בן יונה פירשתי מן הבקר ואינו יודע מה פירשתי יביא פר ועגל מן הבהמה ואינו יודע מה פירשתי יביא פר ועגל איל שעיר גדי וטלה פירשתי ואינו יודע מה פירשתי

רש"י מוראה ונוצה. נזרקין אכל מזבח (הפנימי) ונגלעין במקומן כדאמר' במס' יומא בפ' קמא (דף כה.). לא פסיקא ליה. דלוימא דבר הקרב כולו למזבח משום מנחה נסכים והאילו ואיכא מנחת נדבה דלינה כולה למזבח: נסכא. חתיכה אחת של זהב שקורין פלטי'א: מניטורה קטנה. מזלג קטן: מחטטין. מפיילין ראש הפתילה כשהוא שרוף ובלע"ז ממוק"י: ומקנחין בה נרות. של מנורה מאפרה שבתוכה: כליה עורב. מסמרות חדין תוחבין כדאש גג ההיכל לכלות העורבין שלח נסכו עליו: מתני' הרי עלי יין. לנסכים לא יפחות משלשה לוגין שהן פחותין שבנסכים: שמן לא יפחות מן הלוג. דחזי למנחה נדבה ואע"ג דהוא מחכוין להקריבו בפני עצמו כנסכים ודך סתמא כר' טרפון דלמר בפירקין דלעיל (דף קד.) אף מתנדבין שמן: כיום מרובה. מפ' בגמ': גמ' אורח. בפרשת נסכים כתיב (במדבר טו) כל האזרח יעשה ככה וגו' קרא יתירא הוא: שלשה לוגין. דלכרי מהכי לא חזו: יהיה. הסם כתיב כס כס ככר כחזרה יהיה משמע יהיה לסם עוד נסכים אחריני: דון מינה. דשמן דכא נדבה גמירין ממנחה נדבה כדאמר לקמן קרבן מלמד שמתנדבין שמן והוא גבי מנחה נדבה כתיב (ויקרא ב) כי תקריב קרבן מנחה: ואוקי באתרה. כנסכים דשמן הבא בפני עצמו הוי כנסכים דומיא דיון: מאזרח גמר לה. כי יוכי דגמירין לעיל יין הכי נמי גמר רבי אזרח מלמד שמתנדבין שמן ודון מינה כל הנסכים שלשה לוגין: קרבן מנחה מלמד כו'. אלמא ממנחה נדבה גמר לה: מתני' יביא כבש. פחות שבדעות עולה לויכא לספוקי אלא בזכרים: פירשתי. אחד מקרבנות הבהמה ואינו יודע איזה מהם פירשתי: יבוא. מכל מיני בהמה הזכרים גדולים דהיינו פר ועגל ואילו ושעיר גדי וטלה: פירשתי. את המין ואינו יודע אם חס הבהמה ואם מן העוף: (רש"י)

תוספות ודילמא נסכא. נראה דנסכא פחות מדינר דמטפי לא קשיא ליה דאולינן בתר הפחות דקאמר (לעיל דף קד:) הרי עלי עשרונות יביא שנים אבל טפי לא הרי עלי עולה יביא תור או בן יונה וכן כולם ובפ' בתרא דכתובות (דף קי:) ובבבא בתרא (דף קסה:) אמר כתוב בו כסף מגביהו דינר ופריד ואימא נסכא ובכל דוכתא קיי"ל דיד בעל השטר על התחתונה ובמס' שקלים (דף יא) אמרינן הרי עלי זהב יביא דינר זהב אמר ר' אלעזר והוא שהזכיר צורה אבל לא הזכיר צורה מביא אפילו צינורא משמע דצינורא פחותה מדינר והיינו נסכא כדי לעשות צינורא וקשיא מהא דאמר' בהגוזל בתרא (ב"ק דף צו:) נסכא ועבדינהו זוזי משמע דזווא פחות מנסכא וי"ל דהתם בזוזי פשיטי דהוא שמיני שבצורי ואע"ג דנקט זוזי סתם הכי נמי תנן בפ' אע"פ (כתובות דף סה:) כלים של חמשים זוז ומפרש בגמ' חמשין זוזי פשיטי ובפרק הישן (סוכה דף כב:) אמר כווא מלעיל כאיסתירא מלתחת וקיס לן איסתירא פלגא דזווא אלא ההוא זווא הוא זוזי פשיטי דארבע מנייהו קיימי באסתירא באתרא דלא סגי פריטי דכספא הכא ובגט פשוט (ב"ב קסה:) משני הכי ותימה דבפ' בתרא דכתובות (דף קי:) אמרי' פריטי דכספא לא עבדי אינשי ועוד קשיא דבגט פשוט (ב"ב שם.) אמרי' מגביהו דינר ובכתובות (דף קי:) קתני מגביהו לוח כל מה שירצה וי"ל דפריטי דהכא ובגט פשוט לאו דווקא והכי פריד ואימא פריטי כלומר פונדיונים או מעות איסרים כי התם בכתובות ומשני באתרא דלא סגי ובכתוב' פריד ואימא פרוטות ממש ואע"ג דקתני מגביהו לוח כל מה שירצה לא משמע ליה שיוכל להגבותו פרוטות מדלא קתני מגביהו פרוטות שהוא הגרוע שבכל המטבעות: שמוחטין בה את הפתילות לאו של מנורה דמלקחיים אית להן אלא [של] שאר נרות שהיו במקדש כדתנן בתמיד (דף ל) ובפ"ק דסנהדרין (דף יד:) דאמרי' אפי' צינורא קטנה של הקדש צריכה עשרה בני אדם לפדותה לא כמו שפי' שם בקונטרס שטוויין בה זהב אלא כי הכא שמוחטין בה את הפתילות אשכחן צינורא כדתנן (כלים פ"ט מ"ו) כוש שבלע את הצינורא: כליה עורב. פירש בקונטרס מסמרות חדין תוחבין בראש גג ההיכל לכלות העורבים שלא ישבו עליו ובמקום אחר פירש כמין טבלא חדה זקופה על צידה וחדודה לחתוך כמו סכין ובערוך ערך כל פי' שעשו צורה להבריח בה העופות מגג ההיכל. כדרך שעושין עכשיו שומרי זרעים וקראו אותה כליה עורב ועוד פירש בערוך מקדש ראשון ששכינה שרוייה בו לא היו צריכין כליה עורב שלא היו עומות פורחין עליו אבל במקדש שני של היתיה קדושתו וקדושת ראשון הוצרכו לכליה עורב ובפ' שני דמועד קטן (דף ט.) לא משמע כן גבי בית שעשה שלמה דאכלו ביהו"כ דקאמר איבעי לשוירי בבנין פורתא ומשני שוירי בנין לא משיירי איבעי ליה לשוירי באמת כליה עורב משמע שהיה שם כליה עורב ושמה תחלה עשה כליה עורב שלא היה יודע אחרי כן כשראה קדושתו שמוטו: אי תניא תניא. ולעולם כאן בדון מינה פליגי וה"ל אית ליה לרב פפא בפ' כל התדיר (זבחים דף צא.) ובפ' כל שעה (פסחים דף לו.) והא דלא קאמר הכי בפ' כל המנחות באות מצה (מנחות סב:) דיחויא בעלמא הוא: רבי אלעזר בן זעריה אומר יביא תור או בן יונה. בגמ' אמרי' דל"פ דמר כי אתריה ואע"פ שהיו רגילין לקנות קרבנות בירושלים כדאמרי' (ב"מ כו.) מעות שנמצאו לפני סוחרים בהמה ואמרו (כריתות ח:) מעשה ועמדו קיינים ברבעתיים מ"מ דעת הנודר לפי מה שרואה בעיר: פירשתי מן הבהמה כו'. ה"ג יביא פר עגל ואיל שיעיר גדי וטלה ויש ספרים דלא כתיב שיעיר ועל כרחין גרסי' ליה כדתנני גבי שלמים שעירה: . (תוספות)

דף קז - ב

מוסיף עליהן תור וכן יונה הרי עלי תודה ושלמים יביא כבש פירשתי מן בקר ואינו יודע מה פירשתי יביא פר ופרה עגל ועלה מן הבהמה ואינו יודע מה פירשתי יביא פר ופרה עגל ועלה איל ורחלה שיעיר ושעירה גדי וגדייה טלה וטלייה הרי עלי שור יביא הוא ונסכיו במנה עגל יביא הוא ונסכיו בחמש איל יביא הוא ונסכיו בשתיים כבש יביא הוא ונסכיו בסלע שור במנה יביא במנה חוף מנסכיו עגל בחמש יביא בחמש חוף מנסכיו איל בשתיים יביא בשתיים חוף מנסכיו כבש בסלע יביא בסלע חוף מנסכיו שור במנה והביא שנים במנה לא יצא ואפילו זה במנה חסר דינר זה במנה חסר דינר שחור והביא לבן לבן והביא

שחור גדול והביא קטן לא יצא קטן והביא גדול יצא רבי אומר לא יצא: **גמ'** ולא פליגי מי כי אתריה ומר כי אתריה: תנו רבנן הרי עלי עולה בסלע למזבח

יביא כבש שאין לך דבר שקרב בסלע לגבי מזבח אלא כבש שקרב בסלע פירשתי ואינו יודע מה פירשתי יביא מכל דבר שקרב בסלע לגבי מזבח: פירשתי מן הבקר ואינו יודע מה פירשתי יביא פר ועגל: אמאי וליתי פר ממה נפשך הא מני רבי היא דאמר קטן והביא גדול לא יצא אי רבי אימא סיפא שור במנה והביא שנים במנה לא יצא ואפי' זה במנה חסר דינר זה במנה חסר דינר שחור והביא לבן לבן והביא גדול והביא גדול יצא רבי אומר לא יצא רישא וסיפא רבי ומציעתא רבנן אין רישא וסיפא רבי ומציעתא רבנן והכי קאמר דבר זה מחלוקת רבי ורבנן: תנן התם ששה לנדבה כנגד מי (סימן קמ"ף ש"ע) אמר חזקיה כנגד ששה בתי אבות הכהנים שתקנו להם חכמים שיהא שלום זה עם זה ר' יוחנן אמר מתוך שהנדבה מרובה יתיקנו להם שופרות מרובין כדי שלא יתעפשו המעות וזעירי אמר כנגד פר ועגל איל וכבש גדי ושעיר ורבי היא דאמר קטן והביא גדול לא יצא רבי אומר כנגד הפרים והאילים

רש"י תודה ושלמים. או זה או זה: יביא כבש. פחות שכתובה ושלמים: פישתו כו'. תודה ושלמים איכא לספוקי בזכרים ונקבות: רחל. בה שתי שנים (טלה וטלייה) כבש כן שנתו: יביא הוא ונסכיו עמו במנה. כך נחפשי דינו בתורה שבע"פ: בחמש. סלעים: אמר הרי עלי שור במנה יביאנו במנה חוף מנסכיו. שהרי כך קבעו: שור במנה והביא שנים במנה לא יכא. שהרי קבע שור ח' במנה: גמ' מר כי אתריה ומר כי אתריה. באתריה דת"ק גביע כבש מעוף ובאתריה דרבי אליעזר גביע עוף מכבש: פירשתי. איהו קרבן אביא וקאנגו בסלע מלמדת לפרוצי איכא לספוקי נמי באתריה הלכך יביא מכל דבר הקרב למזבח שיה סלע מכל אחד ובלבד שיוכל לקנות דבר שלם מסלע: ממה נפשך. דלי נמי עגל נדר לא יכ בסלע מרובה מועט: דבר זה. שמיני יביא פר ועגל לאו דכרי הכל היא אלף מחלוקת דרבי ורבנן דלגבי קטן והביא גדול ולרבין לא יכא משום הכי נקט תנא פלוגתא בסופא לפרוצי רישא ללאו דכרי הכל היא: תנן ההם. במס' שקלים (דף טו:) אשה לנדבה. י"ג אפירות היו במקדש שבעה מהן מפורשים מה נותנין בהם חוקלים חדתין וחוקלים עתיקין קונים וגוזלי עולה ועלם ולבונה והב לכפורת הרי שבעה ואשה מהן לנדבה בהן היו נותנין המהרות והולכות לנדבה כבוד דהוא קין המזבח והוי הבשר לעולה ועורות לכהנים: כנגד ששה בתי אבות שכל משמך חלוק לקשה בתי אבות כנגד ששה ימי שבוע זה עובד יומו זה עובד יומו ושבעה כולן שוין: כדי שיהא להן שלום זה עם זה. שעורות של בהמות הנקחות מן השופרות היו לכהנים שמקריבין העולות וכל זמן שאין המזבח בטל לא היו לוקחין מן השופרות ואם לא היה להם אלף אופר אחד אהו לאונטויי לשמא באתו יום של בית אב רחשון או של בית אב שני יביאו נדרים ונדבות הרבה לא יטול הבית אב מן השופר כלום ובשאר ימות השבוע של אלו בתי אבות לא מיייתו נדרים ונדבות כ"כ וגמלא אותן בתי אבות מקריבות מן השופר שלא יהא המזבח בטל והיו עורות שלהם ומנלי הגן קמאי בדי הגן ואמרי יכ לכס עורות ואנו און לנו כלום ואי משום הגן עולות שהביאו יחידים במשמרות שלנו משום מזולנו הוא הלכך תקינו ששה שלף יטול זה משופרם של זה וכשהמעות באות נותנין אותן לקשה שופרות: כנגד פר ועגל ואיל כבש גדי ושעיר. שהמתנדב פר לעולה מביא ונותן לשופר ששמו פר במנה אחד כדלמך יביא במנה דפר (נקבה) במנה והמתנדב עגל מביא חמשה סלעים ונותן לשופר ששמו עגל וכן כולם והכהנים לוקחין ממעות שופר ששמו פר ויקריבו מאותו שופר פרים עד שיכלו כל המעות: דר' היא דלמך קטן והביא גדול לא יכא. ולהכי הוה ששה שאלו עולה בלא אלף מהגן ששה בהמות: כנגד פרים. של חטאת ציבור שאבדו הפריש אחרים תחתיו ואח"כ נמאלא הרשונים ונתקו לרעייה לדמייה ופולין לשופר הראשון והאילים אשם גזילות ואשם מעילות שאבדו הפריש אחרים תחתיו ואח"כ נמאלא הרשונים ונתקו לרעייה דמיהו ופולין לשופר השני ובאים לנדבה ציבור: (רש"י)

תוספות מוסיף עליהם תור וכן יונה. ולא גרסינן ובני יונה: הרי עלי תודה או שלמים דגרסי' ולא כספרים דגרסי תודה ושלמים: כבש יביא הוא ונסכיו בסלע. תימה הא דאמר בפ' שני דכריתות (דף י:) גבי עולה ויורד מכאן אתה למד לעשירות האיתה כפרוטה דתניא הרי עלי בסלע למזבח יביא כבש דמדאמר רחמנא איל אשם בכסף שקלים דבן שתי שנים מכלל דבן שנה בסלע ומדחיס רחמנא עליה דדלות למחוי חד משיתסר בעשירות דמטמא מקדש עשיר מביא כבש לחטאת בסלע ועל שני פרידים

ברובע כדנתן (כריתות דף ח. ו) ועמדו קינין ברבעתיים פירוש רובע דינר שהוא אחד מט"ז בסלע אלמא דכבש בלא נסכים הוא בסלע דחטאת אינה טעונה נסכים וי"ל דכך ה"ה דכבש בין יש עמו נסכים [בין אין עמו נסכים] בסלע כדקתני באיל הוא ונסכיו בשתיים והיינו לפי שמצינו באיל האשם שהוא בכסף שקלים אע"פ שאין נסכים באשם וא"ת והא משמע בריש איזהו מקומן (זבחים מח.) דחטאת בת דנקא פירוש שתות דינר דהיינו מעה ובריש חגיגה (דף ו.) אמרי' דחגיגה מעה כסף ושה של פדיון פטר חמור אמרי' בפ"ק דבכורות (דף יא.) בפטרוזא בת דנקא וי"ל דודאי מה"ת יכול להביא אפי' בפרוטה כדאמרינן בפ' [בתרא] דכריתות (דף כז.) שלא נתנה תורה קצבה במחוסרי כפרה שמה יוזלו טלאים ואין להן תקנה לאכול בקדשים ושמה עין יפה בסלע עין רעה בדנקא ואם יוזלו טלאים אפי' בפחות [מדנקא] אם הוא טוב ומנוחר [מתכפר בהם] וא"ת והא אמרינן בפ' הוציאו לו (יומא דף נה:) גבי לא היו שופרות לקיני חובה מפני התערבות שמה ימות א' מן הבעלים ומיך ונשקול ארבע זוזי מינייהו ונשדי בנהרא והנך לישתרו משמע שזהו שיעור דמי הקן ופי' שם בקונטרס ארבע זוזי מדינה והיינו חצי דינר צורי דאיסתירא דהוי סלע מדינה הוי פלגא זוזא כדאמר בפרק אע"פ (כתובות דף סד.) וקשיא לההיא דכריתות דמשמע שהוא רובע דינר וי"ל דהש"ס נקט שיעור שהיו עומדים בימיהם ושמה אח"כ נתיקרו אי נמי אורחיה דהש"ס בכל דוכתא ד' זוזי ולא דווקא כדאשכחן בפ' איזהו נשך (ב"מ דף סט:) שקול ארבע זוזי ואימא ליה לפלגיא דלזופן זוזי ובפ' קמא דגיטין (דף יג.) דאי בעי שקיל ארבע זוזי מישראל ופסיל ליה ובפ' המקדיש שדהו (ערכין דף כט.) שקיל ארבע זוזי ושדי בנהרא ובפ' בתרא דר"ה (דף לא:) גבי גר שנתגייר מפרש רובע לקינו פי' רש"י רובע סלע ולא יתכן אלא רובע דינר כדפרישית כדמוכח בפ"ק דכריתות (דף י:) דחד משיתסר הוי ועוד קשיא דבפ' הזהב (ב"מ דף נב.) אשכחן רובע סתם דהוא רובע שקל דהיינו חצי דינר צורי גבי עד כמה תחסר ויהא רשאי לקיימה בסלע עד שקל בדינר עד רובע ומפרש התם רובע שקל וי"ל דאדרבה משם ראייה דסתם רובע לאו רובע שקל מדהוה בעי למימר מעיקרא רובע דינר ומסיק רובע שקל ודייק לה מדקתני עד רובע ולא קתני עד רביע ועוד דומיא דסלע: שחור והביא לנך. חלוקים קצת כדאמר [בדאמרי'] בפרק מקום שנהגו (פסחים דף נז.) כאן יש תקנה לבעלי זרוע אע"פ שכל בית אב נוטל מספר שלו הואיל וכל המשמרה ביחד: ורבי היא דאמר קטן והביא גדול לא יצא. דלרבנן לא חיישינן אע"ג דזמנין דשני ליה דההוא נתנן לשם אילים והוא מביא פר תחתיהם: (תוספות)

דף קח - א

והכבשים והשעירים והמתרות והמעה כולהו כחזקיה לא אמרי לאנצויי לא חיישינן דכל חד וחד יומיה קא עביד כר' יוחנן לא אמרי לאיעמושי לא חיישי' כזעירי לא אמרי כיחידאה לא מוקמי כבר פדא נמי לא אמרי מותרות כולהו נמי מותרות מעה נמי לשקלים אזלא דתניא להיכן קלבון זה הולך לשקלים דברי ר' מ' ר' אליעזר אומר לנדבה ושמואל אמר כנגד מותר חטאת ומותר אשם ומותר אשם מצורע ומותר מנחת חוטא ומותר עשירית האיפה של כה"ג ור' אושעיא אמר כנגד מותר חטאת ומותר אשם ומותר אשם מצורע ומותר קינין ומותר מנחת חוטא ושמואל מ"ט לא אמר כרבי אושעיא קינין תנא ליה רישא ור' אושעיא תני ולא תני קינין והתני רבי אושעיא ותני קינין חד לקינין וחד למותר קינין ורבי אושעיא מאי טעמא לא אמר כשמואל סבר לה כמאן דאמר מותר של עשירית האיפה של כהן גדול ירקב דתניא מותר מנחת נדבה מותר מנחה ירקב מאי קאמר א"ר חסדא הכי קאמר מותר מנחת חוטא נדבה מותר עשירית האיפה של כהן גדול ירקב רבה אמר אפי' מותר עשירית האיפה של כהן גדול נמי נדבה אלא מותר לחמי תודה ירקב בפלוגתא מותר עשירית האיפה של כהן גדול רבי יוחנן אמר נדבה רבי אלעזר אמר ירקב מיתבי מותר שקלים חולין ומותר עשירית האיפה ומותר קיני זבין וקיני זבות וקיני יולדות וחטאות ואשמות מותריהן נדבה מאי לאו מותר עשירית האיפה של כהן גדול לא מותר מנחת חוטא אמר רב נחמן בר רב יצחק מסתברא כמאן דאמר מותר עשירית האיפה של כהן גדול ירקב דתניא [ויקרא ה-יא] לא ישים עליה שמן ולא יתן עליה לבונה כי חטאת היא אמר רבי יהודה היא קרויה חטאת ואין אחרת קרויה חטאת לימד על עשירית האיפה של כהן גדול שאינה קרויה חטאת וטעונה לבונה ומדאינה קרויה חטאת מותרת ירקב: **מתני'** שור זה עולה ונסתאב אם רצה יביא בדמיו שנים שני שוורים אלו עולה ונסתאבו רצה יביא בדמיהן אחד ורבי אוסר איל זה עולה ונסתאב אם רצה יביא בדמיו כבש כבש זה עולה ונסתאב אם רצה יביא בדמיו איל ורבי אוסר:

רש"י והכבשים. אשם נזיר ואשם מזורע הבאים בני שנה שנאמר בהן כבש יתקחו לרעייה דמיהן לשופר הפלגאי ואהכי לא מערב מותריהן עם מותר גזילות ומעילות משום דלא דמו דלחו בני שנה ואילו בני שנה אשם אלו באין לכפר ואילו להכשיר. והשעירים. שעירי חטאת של זכור של רגלים מכפרים על מנחת מקדש וקדושו בשאין זה ידעיה כדאמרינן בשבועות (דף ב.) ולא מפי השמועה. ואין לנו בהמה ניתקת לרעייה אלא אלו דכבשה ובעירה הבאין לחטאת יחיד אין ניתקת לרעייה אלא מתוה: והמתרות. כגון מי שמקריב אחד מכל אלו והפריש מעות לשם כך והזולו בהמות וניתותרו המעות נטון לשופר החמישי: והמעה. קולבון שכל יחיד מביא מחילת השקל בהכרעה בחדר ואם נתנו בין שניהם שקל שלם נותנין קולבון אחד מעה קטנה מפני הכרעה שעשוי לא נתנו בין שניהם אלא הכרע אחד ואילו הביאום כמשפטן היו שם שחי הכרעה לפיכך נותנין קולבון: כל חד וחד יומיה עביד. ואם באו לו קרבנות הרבה שלא כריד לשופר אין לו לטוול כלום בערות שנקנו מן המעות שניהם בשופר: כיחידאה לא מוקמינן. ללא חיישינן להא דכדי דאמר קטן והביא גדול לא יא' אלא המתנדב עגל נטון המעות לשופר של פד והכניהם מקריבין פדים מהם עד שיכלו כל המעות שיש שם: מותרות. בהמיה כלומר אייהו חשיב חד שופר למותרות כולהו קמאי נמי דחשיב מן הניתקין לרעייה מותרות נינהו שניתותרו מכדי קרבן: לשקלים אלו. לתרומת הלשכה עם שאר השקלים: לנדבה. לשופרות: הכי גרסינן כנגד מותר חטאת מותר אשם נזיר ומותר אשם מזורע כו'. שהפריש מעות לאחד מכל אלו וניתותרו נותן לשופרות ואשם סהם היינו אשם גזילות ומעילות לא מיעריב מותר לדידה בהדי חטאת ואשם נזיר ומזורע לא מיעריב בהדי אשם סהם דזה בין שחי שנים ואילו בן שנה ואשם מזורע לא מיערב בהדי אשם נזיר דאשם נזיר בא להכשירו לנזירות טהרה ואין נותנין מדמו לבהמות ואין טעונים נסכים ואשם מזורע נותנין מדמו לבהמות וטעון נסכים ובה להתירו במחנה: ומותר דמנחת חוטא. הואיל ואיקרי חטאת אילו מותרת לנדבה עבור דהכי אמרינן במסכת תמורה (דף כג:) זה מדרש דרש יהודיע הבהן כל הבא ממותר חטאת וממותר אשם ילקח בהם עולות הבשר לשם ועורות לכהנים אבל מותר מעות שאר מנחות לא אולי לנדבה עבור אלא הוא יוסף משלו ומביא מנחה אחרת: ומותר עשירית האיפה. של כ"ג שמקריב בכל יום ויום ואם הפריש מעות לעשירית האיפה של היום וניתותרו שוב אין יכול לזרפם לשם מחר אלא תפול לנדבה עבור שם היא נקראת חטאת בפרק אלו מנלחין במועד קטן (דף טז.) יקריב חטאתו זו עשירית האיפה של כהן גדול: ומותר קינין. המפריש מעות לקינו וניתותרו מקינין: תנא ליה רישא. בשבעה שופרות קמאי חשיב חד דשמייה קינין: ור' אושעיא תני במתניהון שלש עשרה שופרות ולא תנא קינין בקמאי: חד לקינין. מחוסר כפרה מביא מעות לקינו ונותן בשופר ואוכל בקדשים לערב כדקיימא לן (עירובין דף לב.) אין ב"ד של כהנים עומדים משם עד שיכלו כל המעות שבתו שופר ולא חיישינן שמה לא יקריבו הואיל ואין בזה על חטאת (ואי איהו גופיה לא מצי לאקרוינהו): מנחת חוטא. שהרי לשם חובה הפריש: נדבה. לשופרות: מותר לחמי תודה ירקב. ללא חטאת איהו ונדבת יחיד לא קרבי דפני עממו אי אפשר להקריבו שלא מצינו לחם קרב בפני עממו ועם תודה אחרת אי אפשר להקריבו שהרי אין תודה קריבה בלא לחמה והכי מפרש בשקלים בפרק שני: מותר שקלים. הכנים מעות מרובים לשקלים ושהקל וניתותרו מהן: ואין אחרת. ואע"פ שהיא חובה אינה קרויה חטאת שהיא לה לין חטאת שלא יהא טעון לבונה: ומדלגבי לבונה לית ליה לין חטאת לגבי מותר נמי לית ליה לין חטאת ואע"ג דלאוקרי חטאת לאו לין חטאת אית לה לאיעמטא לה מהאי קרא: מתני' אם רצה יביא בדמיו שנים. ואע"ג דהוי גדול והביא קטן ובגמ' מפרש טעמא: ורבי אוסר. לכתחילה אבל אם הביא יא' דכיון דאמר זה אינו חייב בהחיותו: (כ"ט)

תוספות והמעה. קולבון שכל יחיד מביא מחצית השקל בהכרע באדר ואם נתנו בין שניהם שקל שלם נותנין קולבון א' מעה קטנה מפני הכרע שעכשו לא נתנו שניהם אלא הכרע אחד ואילו הביאו כמשפטו היה שם שתי הכרעות לפיכך נותנין קולבון אחד כך פירש בקונט' וקשיא דאם הכרע עולה יותר ממעה היאך יוצאין בהכרע אחד במעה והלא חייבין שתי הכרעות ואם זה שיעור הכרע למה דחק בקונטרס לפרש כן לפיכך נראה דבכל הכרעות מייירי ופלוגתא היא בתוספ' דשקלים דתניא כמה הוא נותן קולבון מעה כסף אחד כסף ד' כסף לסלע וחכמים אומרים חצי מעה של ארבע איסרות וקולבונות אלו מה היו עושין מהן נופלין לשקלים דברי ר' מ' ר' אלעזר אומר לנדבה: ושמואל מאי טעמא לא אמר כרבי אושעיא. והוא הדין כל הני אמוראי דלעיל ורבי אושעיא מאי טעמא לא אמר כשמואל דבשלמא אמוראי דלעיל סברי דמותר מנחה לאו לנדבה אזלי אלא לרבי אושעיא דחשיב מותר מנחת חוטא כל שכן מותר עשירית האיפה: היא קרויה חטאת. בפרק קמא (לעיל ד). דרשינן לה ותרתיה שמעת מינה: ומדיאנה קרויה חטאת ירקבו. לא דמי למותר מנחה דלא תירקבו ואינה קרויה חטאת ועשירית האיפה דווקא דקרויה חטאת ביחזקאל (מו) אתא האי קרא לאפוקי דאין מותר קרויה חטאת ירקבו. לא דמי למותר מנחה דלא תירקבו ואינה קרויה חטאת ועשירית האיפה דווקא דקרויה חטאת ביחזקאל (מו) אתא האי קרא לאפוקי דאין מותר קרויה חטאת ירקבו. לא דמי למותר מנחה דלא תירקבו ואינה קרויה חטאת ועשירית האיפה דווקא דקרויה חטאת ביחזקאל (מו) אתא האי קרא לאפוקי

דף **קח** **ב**

גמ' והא אמרת רישא שור במנה והביא שנים במנה לא יצא שור זה ונסתאב שאני: שני שוורין אלו עולה ונסתאבו רצה יביא בדמיהן אחד ורבי אוסר:

מאי טעמא משום דהוה ליה גדול והביא קטן ואף על גב דנסתאב לכתחילה לא שרי רבי ולפלוג נמי ברישא רבי אכולה מילתא פליג ונטר להו לרבנן עד דמסקי מילתייהו והדר מיפליג עלייהו תדע דקתני איל זה עולה ונסתאב רצה יביא בדמיו כבש כבש זה לעולה ונסתאב רצה יביא בדמיו איל ורבי אוסר שמע מינה: איבעיא להו ממינא למינא מאי תא שמע שור זה עולה ונסתאב לא יביא בדמיו איל אבל מביא בדמיו ב' אילים ורבי אוסר לפי שאין בילה שמע מינה אי הכי מאי איריא תרי אפילו חד נמי דהא בנסתאב לרבנן לא שני להו בין גדול לקטן תרי תנאי ואליבא דרבנן: רבי אוסר לפי שאין בילה: טעמא דאין בילה הא יש בילה שרי והתנן איל זה עולה ונסתאב רצה יביא בדמיו כבש כבש זה עולה ונסתאב יביא בדמיו איל ורבי אוסר תרי תנאי ואליבא דרבי ובטהורים על והביא פר כבש והביא איל יצא שתמא כרבנן: רצה יביא בדמיו ב' [כו']: אמר רב מנשיא בר זביד אמר רב לא שנו אלא דאמר שור זה עולה אבל אמר שור זה עליו עולה הוקבע ודלמא עלי להביאו קאמר אלא אי איתמר הכי איתמר אמר רב מנשיא בר זביד אמר רב לא שנו אלא דאמר שור זה עולה אי נמי אמר שור זה עליו עולה אבל אמר שור זה ודמיו עליו עולה הוקבע: **מתני'** האומר אחד מכבשי הקדש ואחד משורי הקדש והיו לו שנים הגדול שבהן הקדש שלשה בינוני שבהם הקדש

פירשתי ואיני יודע מה שפירשתי או שאמר לי אבא ואיני יודע מה הגדול שבהן הקדש: **גמ'** אלמא מקדיש בעין יפה מקדיש אימא סיפא בינוני שבהן הקדש אלמא מקדיש בעין רעה מקדיש אמר שמואל חוששין אף לבינוני דלגבי קטן עין יפה הוא היכי עביד אמר רבי חייא בר רב ממתין לו עד שיומם ומחיל ליה לקדושתיה בגדול אמר רב נחמן אמר רבה בר אבוב לא שנו אלא דאמר אחד משורי הקדש אבל אמר שור בשוורי הקדש הגדול שבהן הקדש תורא בתורא קאמר איני והאמר רב הונא א"ר חייא משמיה דעולא האומר לחבירו בית בביתי אני מוכר לך מראהו עלייה לאו משום דגריע לא מעולה שבתים: מיתלבי שור בשוורי הקדש וכן שור של הקדש שנתערב באחרים הגדול שבהן הקדש וכולם ימכרו לצרכי עולות ודמיהן חולין תרומא אשור של הקדש שנתערב באחרים והא וכן קאמר תרומא אגול: מיתלבי בית בביתי אני מוכר לך ונפל מראהו נפול עבד בעבדי אני מוכר לך ומת מראהו מת

רפ"ז גמ' והא אמרת רישא. אפילו לרבנן: שור במנה כו'. ואמאי יביא בדמיו שנים: זה ונסתאב שאני. דכיון דלמר זה אהריב עולה ונסתאב אזל ליה נדריה דזה לא מלי למיקרב אבל ההם דלמר הרי עלי שור במנה חייב עד שיפלו: גדול והביא קטן. כבשל מקום שנים חשוכים מ אחד ואפילו שניהם שוין: ואף על גב דנסתאב. איכא למימר חתף ליה נדריה ובאחריות נמי לא ליחייב דהא אמר אלו אפילו הכי לכתחילה לא שרי: ליפלו נמי ברישא. שור זה עולה ונסתאב יביא בדמיו שנים דהוי קטן והביא גדול נמי ליפלו ולימא ורבי אוסר דלא שני ליה בין קטן והביא גדול והביא קטן: תדע. דלרישא דנדר קטן והביא גדול נמי פליג: ורבי אוסר. אלמא בכבש אסר נמי רבי להביא בדמיו איל דהוי קטן והביא גדול דומיא דשור זה ונסתאב דלא יביא בדמיו שנים: ממינא למינא מאי. שור זה עולה ונסתאב מהו שיפלו בדמיו שני איליהם: לא יביא בדמיו איל. דקטן הוא יותר מדאי אבל יביא בדמיו שני איליהם אלמא ממינא למינא שרי: לפי שאין בילה. שצריך להביא עמהם שתי מנחות בשני כלים ואין יכול לערבן בכלי אחד הלכך לא מוחזי כי הואו דנדרו דנדר מויד דבחה מנחתו בכלי אחד וקא מייחזי בשני כלים וקס"ד דלאי לאו משום המנחות לא איכפת לן אקרבנות אי נדר חד ומייחזי תרין האילו ומכח קמא אהו אבל מנחות דמביא מביחו בעינא דומיא דנדרו: אי הכי. דממינא למינא שרי מאי איריא כו': תרי תנאי. דאיכא דסבידא ליה דלפיכך נסתאב אסרי רבנן בגדול והביא קטן לכתחילה: הא יש בילה שרי. לאיחויי ממינא למינא: ורבי אוסר. אע"ג דבכלי אחד אהוי מנחתו אפילו הכי לא מייחזי דממיו אלמא דומיא דדידה: תרי תנאי כו'. דאיכא דקפיד אמנחות ואיכא דקפיד דהכרוב גופיה: ובעהורים. סיפא דברייתא דשור זה עולה ונסתאב לא יביא בדמיו איל ובטהורים דלא נפל בהן מוס: הוקבע. אחריותו עליו להביאו עולה אחת ולכל לשתי עולות: ודלמא עלי להביא. לזה עולה קאמר וכיון דנסתאב אזל ליה נדריה שור זה לדמיו אם נסתאב הוקבע לעולה אחד דאי מייחזי ב' עולות לא יכא אבל אי לא אמר עלי יכא כי היכי דעביד ליה דאינו חייב באחריותו: מתני' אחד מכבשי הקדש. למנחה: בינוני שבהן הקדש. מפרש בגמ': פירשתי. איזה מהן ולא ידעתי איזה: או שאמר לי אבא. בשעת מיתתו אחד משורי הפסחתי להקדש: ואינו יודע. לאיזהו מהן: הגדול שבהן הקדש. דמסתמא מוטעב שבהן הקדש דכתיב מבתר נדריכם (דברים יב): גמ' חוששין אף לבינוני. דכיון דלמר אחד מהן הקדש לא ידענא אהי מנייהו חייב הקדש אי אגדול או אבינוני דהוי עין יפה לגבי קטן הלכך אחריותו חייב ומיהו לא קרב למנחה אלמא חד מנייהו אבל היכא דלמר פירשתי ליכא לספקי דולדאי גדול פירש: היכי עביד. דמפיקתיה ליה חד מנייהו: ומחיל לקדושתיה בגדול. דממה נפשך אי אבינוני חל ולאו אגדול הכי זה נסתאב וחיללו בגדול ואי אגדול חל מעיקרא נמלא בינוני חולין מעיקרא: לא שני. דחוששין אף לבינוני: תורא בתוראי. שור השקוב בשוורי: מראהו עלייה. שמרחהו לעלייתו ואומר לו זו מכרהו כך קא סלקא דעתך עלייה ממש קאמר דגריעא דירחה משל בית אלמא בית בביתי לאו האשוכה בביתי קאמר והוא הדין לתורא בתוראי: שור בשוורי הקדש. עולה: הגדול שבהן הקדש. עולה וכל האחרים ימכרו לצרכי עולות שמה אבל חד איכא למימר זה עולה: ודמיהן חולין. דקדש אינו תופס דמיו אלמא בעל מוס שילא לחולין דנפתסין דמיו כקדושתו אבל האי דלא נפיק לחולין ולצורך הקדש נמכר אין דמיו קדושים ובהקדש נמי לא גזיל מויד דהא יחייב ליה הגדול שבהן קתני מיהא וכולן ימכרו כו' דחוששין לפולן אף על גב דלמר שור בשוורי וקשיא לרב נחמן: תרומא. הא דקתני וכולן ימכרו לצרכי עולות: אשור של הקדש שנתערב באחרים. אבל אשור בשוורי ליכא לספקי דגדול משמע: והא וכן קתני. דמשמע דין שניהם שיה: תרומא. הא דקתני וכן אגדול דכן דינו שיה נותן הגדול להקדש אבל לגבי ספיקא ליכא בשור בשוורי: ונפל. אחד מביחו מראהו ואומר זה שמכרתי לך: (רפ"ז)

דף קט

ואמאי ליחזי היידן נפל היידן מת לוקח קא אמרת שאני לוקח דיד בעל השטר על התחנתונה השתא דאתית להכי אפי' תימא עלייה דגריעה יד בעל השטר על התחנתונה: **מתני'** הרי עלי עולה יקריבנה במקדש ואם הקריבה בבית חוניו לא יצא הרי עלי עולה שאקריבנה בבית חוניו יקריבנה במקדש ואם הקריבה בבית חוניו יצא רבי שמעון אומר אין זו עולה הריני נזיר יגלה במקדש ואם גלה בבית חוניו יצא ר' שמעון אומר אין זה נזיר: **גמ'** יצא הא מקטל קטלה אמר רב המנונא נעשה כאומר הרי עלי עולה ע"מ שלא אתחייב באחריותה אמר ליה רבא אלא

מעתה סיפא דקתני הריני נזיר שלאגלה בבית חוניו יגלה במקדש ואם גילה בבית חוניו יצא הכי נמי דנעשה כאומר הריני נזיר על מנת שלא אתחייב באחריות קרבנותיו נזיר כמה דלא מיייתי קרבנותיו לא מתכשר אלא אמר רבא אדם זה לדורון נתכוין אמר אי סגיא בבית חוניו טרחנא טפי לא מצינא לאיצטעורי נזיר נמי האי גברא לצעורי נפשיה קא מיכוין אמר אי סגיא בבית חוניו טרחנא טפי לא מצינא לאיצטעורי ורב המנונא אמר לך נזיר כדקאמרת עולה על מנת שלא אתחייב באחריותה קאמר ואף רבי יוחנן סבר לה להא דרב המנונא דאמר רבה בר בר חנה אמר רבי יוחנן הרי עלי עולה שאקריבנה בבית חוניו והקריבה בארץ ישראל יצא וענוש כרת תניא נמי הכי הרי עלי עולה שאקריבנה במדבר והקריבה בעבר הירדן יצא וענוש כרת: **מתני'** הכהנים ששמשו בבית חוניו לא ישמשו במקדש שבירושלים ואין צריך לומר לדבר אחר שנאמר **[מלכים ב כג ט]** אך לא יעלו כהני הבמות אל מזבח ה' בירושלים כי אם אכלו מצות (בקר) אחיהם

הרי אלו כבעלי מומין חולקין ואוכלין ולא מקריבין: **גמ'** אמר רב יהודה כהן ששחט לעבודת כוכבים קרבנו ריח ניחוח אמר רב יצחק בר אבדימי מאי

קראה **[יחזקאל מד יב]** יען אשר ישרתו אותם לפני גילוליהם והיו לבית ישראל למכשול עון על כן נשאתי ידי עליהם נאום ה' אלהים ונשאו עונם וכתיב בתתיה ולא יגשו אלי כהן לך אי עבד שירות אין שחיטה לאו שירות הוא: איתמר שגג בזריקה רב נחמן אמר קרבנו ריח ניחוח רב ששת אמר אין קרבנו ריח ניחוח אמר רב ששת מנא אמינא לה דכתיב והיו לבית ישראל למכשול עון [מאי] לאו לאו מכשול און עון ומכשול שוגג ועון מזיד ורב נחמן מכשול דעון: אמר רב נחמן מנא אמינא לה דתניא **[במדבר טו כח]** וכפר הכהן על הנפש השוגגת בחטאה בשגגה מלמד שכהן מתכפר על ידי עצמו במאי אילימא בשחיטה מאי איריא שוגג אפילו מזיד נמי אלא בזריקה ורב ששת אמר לך לעולם בשחיטה ובמזיד לא נעשה משרת לעבודת כוכבים ואזדו לטעמייהו דאתמר הזיד בשחיטה רב נחמן אמר קרבנו ריח ניחוח ורב ששת אמר אין קרבנו ריח ניחוח רב נחמן אמר קרבנו ריח ניחוח דלא עבד שירות רב ששת אמר אין קרבנו ריח ניחוח

רש"י ואמאי ניחוי הי נפיל. אי גדול נפל הפסול לוקח דהא גדול שבחיים משמע ואי קטן נפל לית ליה פסולה: בעל השטר. כגון האו לוקח שבל שטר מכירה ידו על התחנתונה דהוי מואיל מחבירו עליו הראיה שהמוכר מוחזק בבהים הלכך ראיה על הלוקה אבל גבי הקדש גדול משמע: מתני' שאקריבנה בבית חוניו יקריבנה במקדש. דכיון דלמחר הרי עלי עולה אחייב ליה בעולה: אם הקריבה בבית חוניו יצא. מפרש טעמא בגמ': יגלה במקדש. מצינא קרבנותיו: גמ' והא מקטל קטלה. דקוחט חוץ הוא ואיחוי אחייב בעולה מבי אמר הרי עלי עולה: אמר רב המנונא. כיון דלמחר על מנת שאקריבנה בבית חוניו הוי כוללו אמר על מנת שאהרגנה ולא אחייב בהחיותה ומאסר הכי יצא אבל חייב כרת משום שחוטאי חוץ שהרי קרא עליה קם עולה: נזיר לא מצי לאתנויי על מנת שלא אחייב בהחיותה דקרבנותיו דכיון דהלה עליו נזירות לא קפעה מנייה עד דמייחוי קרבנותיו: לדורון בעלמא קא מיכוין. ולא חל עליה קם עולה: טפי לא מצינא לאיצטעורי. כרחוק מלחך ישאל עומד וקרב לחונוי ואלביח דרבא לא מחייב משום שחוטאי חוץ: ואמר ליה רב המנונא נזיר הוי ודאי טעמא כדקאמרת דלא חל עליה קם נזירות אבל עולה היינו טעמא נעשה כוומר וכו' וקם עולה עליה וחייב כרת: והקריבה בארץ ישראל. שלא בירושלים ולהכי נקט בל"י דלף על גב דלא קיים נדרו יצא דקביעתא דבית חוניו לאו קביעות הוא (אלא היינו טעמא) דהוי כוומר על מנת שאהרגנה ועל מנת שלא אחייב בהחיותה דמה לי קטלה התם מה לי קטלה הכל וענוש כרת משום שחוטאי חוץ אלמא קם עולה חל עלה כדרב המנונא: במדבר. קסבר משום ששכן שהיה קם יצא עדיין המדבר קדוש: והקריבה בעבר הירדן. בארץ ישראל שלא בירושלים אפי' הכי יצא דעל מנת שלא אחייב בהחיותה קאמר: מתני' ואין צריך לומר לדבר אחר. אם שמשו לעבודת כוכבים לא ישמשו עוד בירושלים: הכי אלו כבעלי מומין. שחולקין ואוכלין בקדשים כדלמחר באלו מנחות (לעיל עג). איש חולק ואפי' בעל מום: גמ' כהן ששחט לעבודת כוכבים. לפני עבודת כוכבים וקם קרבנו שהיא מקריב במקדש אחרי כן ריח ניחוח הוא: אי עבד שירות. בעבודת כוכבים מיהסר במקדש ושחיטה לא אוקרי שירות דהא במקדש כשרה בזר: שגג בזריקה. זיק דם לעבודת כוכבים בשוגג דהשתא עבד ליה שירות אלא שגוג היה: מאי לאו או מכשול או עון. כוומר או שוגג או מזיד עשו שירות לעבודת כוכבים וכתוב לך יגשו אלי כהן לך יגשו אלי עולה ריח ניחוח עמוס (דף לו): ענות אלו הזנות וכן הוא אומר הכרת תכרת עונה בה: בחטאה בשגגה. משמע אפי' נפש כהן בחטאה בשגגה יכול להקריב קרבנו ולהקריב על עצמו ובהיאוש פרשתא בעבודת כוכבים מישתעו כדכתיב (במדבר טו) וכי תשנו ולא תעשו וגו' זו עבודת כוכבים ששקולה כנגד כל התורה כולה: במאי. פלה לעבודת כוכבים דליצטריך קרא לאכשורי לעבוד במקדש כי שגג: (רש"י)

תוספות שאקריבנה בבית חוניו. אין שייך כאן תפוס לשון ראשון ואחרון דהוי כאומר עד בית חוניו מצינא דאטרך כדאיתא בגמ': אפילו תימא עלייה דגריעה יד בעל השטר על התחנתונה. תימא דבפ' הנודר מן הירק (נדריים נו). מסיק מאי עלייה מעולה שבנכסיו ושמה דיחויא הוא אבל קשיא דמסיק יד בעל השטר על העליונה ושמה לאפוקי יציע דווקא קאתי: לא ישמשו במקדש בירושלים. בספר הזהיר כתוב כהן שמהיר דתו לא ישא את כפיו ולא יקרא ראשון דכתיב וקדשתו והוא אחליה לקדושתיה ועבדו ליה רבנן מעלה מפני דרכי שלום והאי כיון דאידיחי אידיחי כדתנן הכהנים ששמשו בבית חוניו לא ישמשו במקדש שבירושלים ורש"י פירש דכשר זה לשונו הרי אלו כבעלי מומין כו' מהכא נפקא לן דכהן שמהיר דתו וחזר בתשובה כשר לדוכן שהרי לא מצינו כהן בעל מום שיהא פסול לדוכן אלא אם היה לו מום בידיו כדאמרין במגילה (דף כד): מפני שהעם מסתכלין בו ותו הא דקתני לא ישמשו במקדש בירושלים ולהכי איצטריך בירושלים לאשמועינן דבגוונן היו מותרין לשמש כל שכן בזמן הזה שאין שירות ואין מקדש דודאי כשר לדוכן ולקרות בתורה תחילה ותו אמרין (תענית דף כז.) אי מה משרת בעל מום לא אף מברך בעל מום לא ת"ל לעמוד לשרת לעמידה הקשתיו ולא לדבר אחר עד כאן לשונו: כהן ששחט לעבודת כוכבים קרבנו ריח ניחוח. ולרב ששת בשוגג ולרב נחמן אפי' במזיד: (תוספות)

נעשה משרת לעבודת כוכבים אמר רב נחמן מנא אמינא לה דתניא כהן שעבד עבודת כוכבים ושב קרבנו ריח ניחוח במאי אילימא בשוגג מאי ושב שב ועומד הוא אלא פשיטא במזיד ואי בזריקה כי שב מאי הוי הא עבד לה שירות אלא לאו בשחיטה ורב ששת אמר לך לעולם בשוגג והכי קאמר אם שב מעיקרו דכי עבד בשוגג עבד קרבנו ריח ניחוח ואם לאו אין קרבנו ריח ניחוח השתחוה לעבודת כוכבים רב נחמן אמר קרבנו ריח ניחוח ורב ששת אמר אין קרבנו ריח ניחוח הודה לעבודת כוכבים רב נחמן אמר קרבנו ריח ניחוח ורב ששת אמר אין קרבנו ריח ניחוח וצריכא דאי אשמעינן הך קמייטא בההיא קאמר רב ששת משום דעבד ליה שירות אבל שחיטה דלא עבד ליה שירות אימא מודה ליה לרב נחמן ואי אשמעינן שחיטה משום דעבד ליה עבודה אבל השתחוה דלא עבד ליה עבודה אימא לא צריכא ואי אשמעינן השתחוה משום דעביד ליה מעשה אבל הודה דדיבורא בעלמא אימא לא צריכא: ואין צריך לומר דבר אחר [כו']; מדקאמר אין צריך לומר דבר אחר מכלל דבית חוניו לאו עבודת כוכבים הוא תניא כמאן דאמר בית חוניו לאו עבודת כוכבים הוא דתניא אותה שנה שמת שמעון הצדיק אמר להן שנה זו הוא מת אמרו לו מנין אתה יודע אמר להן כל יום הכפורים נזדמן לי זקן אחד לבוש לבנים ונתעטף לבנים ונכנס עמי ויצא עמי שנה זו נזדמן לי זקן אחד לבוש שחורים ונתעטף שחורים ונכנס עמי ולא יצא עמי לאחר הרגל חלה שבעת ימים ומת ונמנעו אחיו הכהנים מלברך בשם בשעת פטירתו אמר להם חוניו בני ישמש תחתי נתקנא בו שמעי אחיו שהיה גדול ממנו שתי שנים ומחצה אמר לו בא ואלמדך סדר עבודה הליבשו באונקלי וחגרו בצילצול העמידו אצל המזבח אמר להם לאחיו הכהנים ראו מה נדר זה וקיים לאהובתו אותו היום שאשתמש בכהונה גדולה אלבוש באונקלי שליכי ואחגור בצילצול שליכי בקשו אחיו הכהנים להרוג רץ מפניהם ורצו אחריהו הלך לאלכסנדריא של מצרים ובנה שם מזבח והעלה עליו לשום עבודת כוכבים וכששמעו חכמים בדבר אמרו מה זה שלא ירד לה כך היורד לה על אחת כמה וכמה דברי רבי מאיר אמר לו רבי יהודה לא כך היה מעשה אלא לא קיבל עליו חוניו שהיה שמעי אחיו גדול ממנו שתי שנים ומחצה ואף על פי כן נתקנא בו חוניו בשמעי אחיו אמר לו בא ואלמדך סדר עבודה והליבשו באונקלי וחגרו בצילצול והעמידו אצל המזבח אמר להם לאחיו הכהנים ראו מה נדר זה וקיים לאהובתו אותו היום שישמש בכהונה גדולה אלבוש באונקלי שליכי ואחגור בצילצול שליכי בקשו אחיו הכהנים להרוג את חלהם כל המאורע בקשו להרוג את חלהם רץ מפניהם ורצו אחריהו רץ לבית המלך ורצו אחריהו כל הרואה אותו אומר זה הוא זה הוא הלך לאלכסנדריא של מצרים ובנה שם מזבח והעלה עליו לשם שמים שנאמר [ישעיה יט-ט] (והיה) ביום ההוא יהיה מזבח לה' בתוך ארץ מצרים ומצבה אצל גבולה לה' וכששמעו חכמים בדבר אמרו ומה זה שברח ממנה כך המבקש לירד לה על אחת כמה וכמה: תניא אמר ר' יהושע בן פרחיה בתחלה כל האומר עלה לה אני כופתו ונותנו לפני הארי עתה כל האומר לי לירד ממנה אני מטיל עליו קומקום של חמין שהרי שאלו ברח ממנה וכשעלה בקש להרוג את דוד אמר ליה מר קשישא בריה דרב חסדא לאבבי ר' מאיר האי קרא דרבי יהודה מאי עביד ליה לכדתניא לאחר מפלתו של שנחריב יצא חזקיה ומצא בני מלכים שהיו יושבין בקרונות של זהב הדין שלא לעבוד עבודת כוכבים שנאמר [ישעיה יט-יח] ביום ההוא יהיו חמש ערים בארץ מצרים מדברות שפת כנען

רפ"ז נעשה משרת. והא דלמרינן לעיל גשחיה לא מופסל מוקי לה רב שפת כנען: הודה לעבודת כוכבים. אמר לה אלי חתה: קמייטא. סגג בזריקה: אבל גשחיה אימא מודה ליה לרב נחמן. ואפי"ו הויד: נכנס עמי. לפני ולפנים: אמר ליה. שמעי לחוניו בל ואלמדך סדר עבודה: אונקלי. מלבוש של עור: ילצול. אזור: ללבושו. ללשתו: זה שלח יד לה. שמעי שלח יד לה לגדולה כך נתקנא בלחיו: הוידע לה על אחת כמה וכמה. שאין מורידין אותו שלא יקבל עממו: בל ואלמדך. חוניו היה חכם משמעו: שברח ממנה. שלח רלה להקבלה מתחילה: כל האומר עולה מנחה בתחילה קודם שיפריש קרבנו ואמר עלי עולה או מנחה אני מטיל עליו כו' משום דאין טוב לומר עלי שמא לא יקיים וכתוב (דברים כג) וכי תחל לנדור וגו' כך פירש הקונטרס עוד פירש בקונט' פירוש אחר גרסין בתחילה כל האומר עלה אני כופתו ומניחו לפני ארי עשיו כל האומר לירד ממנה אני מטיל עליו קומקום של חמין בתחילה הייתי שונא הרבנות וכל האומר לי עלה לגדולה כו' ועכשיו שעליתי לגדולה רבי יהושע בן פרחיה נשיא היה במסכ' חגיגה (דף טז.) עד כאן לשונו ואותו לשון ראשון היה כתוב בספר ולעיל הוה ליה לאיתויי גבי הרי עלי עולה ורבינו קלוגמוס אביו של רבי משולם הגיה כלשון שני בשעת פטירתו והסופר טעה בין עלה לעולה ושליש דברים הגיה כמפי נבואה בשעת פטירתו זאת ועוד אחרת שהיה כתוב בספרים בפרק בית שמאי בובחים (דף מה:) דברים שאין חייבין עליהם משום פיגול חייבין עליהם משום גזל וטמא חוץ מן הדם ונמי רבי שמעון מחייב דבר שרכו להיאלץ פ' אמר רבי שמעון ועוד הגיה בשבועות (דף יב:) שהיה כתוב בספרים קרבנות ציבור סכין מושכת למשהו ולא היו יודעין מהו ואמר דגרסינן למה שהן: (תוספות)

תוספות נזדמן לי זקן אחד לבוש לבנים. בירושלמי פריך והכתיב וכל אדם לא יהיה באהל מועד ואפי' מלאכים דכתיב ודמות פניהם פני אדם ומשני דשמא שכניה היתה: חוניו בני ישמש תחתי. תימה הא דרשינן בת"כ תחת אביו בזמן שהוא ממלא מקום אביו וזה לא היה יודע סדר עבודה דהא קאמר ליה בא ואלמדך סדר [עבודה] ויש לומר דביראת חטא היה ממלא מקום אבותיו ואם תאמר וכי לא ראה כהן גדול ממשמש מעולם שהיה לובש באונקלי וחגור בצילצול ועוד הא אינו נעשה כהן גדול עד שיעשה סגן ויש לומר דלא היה יודע ובא ליכנס בכהונה גדולה תחילה: והעלה עליו עולה לשם שמים. תימה הרי יש כאן איסור שחוטין חוץ ונראה דלכני נח היה מעלה [לעובדי כוכבים] הנודרים נדרים ונדבות: בתחילה כל האומר עולה [אן] מנחה. בתחלה קודם שיפריש קרבנו ואומר הרי עלי עולה ומנחה אני מטיל עליו כו' משום דאין טוב לומר עלי שמא לא יקיים וכתוב (דברים כג) וכי תחל לנדור וגו' כך פירש הקונטרס עוד פירש בקונט' פירוש אחר גרסין בתחילה כל האומר עלה אני כופתו ומניחו לפני ארי עשיו כל האומר לירד ממנה אני מטיל עליו קומקום של חמין בתחילה הייתי שונא הרבנות וכל האומר לי עלה לגדולה כו' ועכשיו שעליתי לגדולה רבי יהושע בן פרחיה נשיא היה במסכ' חגיגה (דף טז.) עד כאן לשונו ואותו לשון ראשון היה כתוב בספר ולעיל הוה ליה לאיתויי גבי הרי עלי עולה ורבינו קלוגמוס אביו של רבי משולם הגיה כלשון שני בשעת פטירתו והסופר טעה בין עלה לעולה ושליש דברים הגיה כמפי נבואה בשעת פטירתו זאת ועוד אחרת שהיה כתוב בספרים בפרק בית שמאי בובחים (דף מה:) דברים שאין חייבין עליהם משום פיגול חייבין עליהם משום גזל וטמא חוץ מן הדם ונמי רבי שמעון מחייב דבר שרכו להיאלץ פ' אמר רבי שמעון ועוד הגיה בשבועות (דף יב:) שהיה כתוב בספרים קרבנות ציבור סכין מושכת למשהו ולא היו יודעין מהו ואמר דגרסינן למה שהן: (תוספות)

ונשבעות לה' צבאות הלכו לאלכסנדריא של מצרים ובנו מזבח והעלו עליו לשם שמים שנאמר [ישעיה יט-ט] ביום ההוא יהיה מזבח לה' בתוך ארץ מצרים [ישעיה יט-יח] עיר ההרס יאמר לאחת מאי עיר ההרס יאמר לאחת כדמתרגם רב יוסף קרתא דבית שמש דתנידי למיחרב איתאמר דהיא חדא מנהון וממאי דעיר ההרס לישנא דשימא היא דכתיב [איוב ט-ז] האומר לחרס ולא יזרח [ישעיה מג-ו] הביאי בני מרחוק ובנותי מקצה הארץ הביאי בני מרחוק אמר רב הונא אלו גליות של בבל שדעתן מיושבת עליהן כבנים ובנותי מקצה הארץ אלו גליות של שאר ארצות שאין דעתן מיושבת עליהן כבנות אמר רבי אבא בר רב יצחק אמר רב חסדא ואמרי לה אמר רב יהודה אמר רב מצור ועד קרטיגני מכירין את ישראל ואת אביהם שבשמים ומצור כלפי מערב ומקרטיגני כלפי

מזרח אין מכירין את ישראל ולא את אביהן שבשמים איתיביה רב שימי בר חייה לרב [מלאכי א-יא] ממזרח שמש ועד מבוא גדול שמי בגוים ובכל מקום מוקטר מוגש לשמי ומנחה טהורה אמר ליה שימי את דקרו ליה אלהא דאלהא בכל מקום מוקטר מוגש לשמי בכל מקום סלקא דעתך אמר רבי שמואל בר נחמני אמר ר' יונתן אלו תלמידי חכמים העוסקים בתורה בכל מקום מעלה אני עליהן כאילו מקטירין ומגישין לשמי ומנחה טהורה זה הלומד תורה בטהרה נושא אשה ואחר כך לומד תורה [תהילים קלד-א] שיר המעלות הנה ברכו את ה' כל עבדי ה' העומדים בבית ה' בלילות מאי בלילות א"ר יוחנן אלו ת"ח העוסקים בתורה בלילה מעלה עליהן הכתוב כאילו עוסקים בעבודה [דברי הימים ב-ג] לעולם זאת על ישראל א"ר גידל אמר רב זה מזבח בני ומיכאל שר הגדול עומד ומקריב עליו קרבן ורבי יוחנן אמר אלו תלמידי חכמים העוסקין בהלכות עבודה מעלה עליהם הכתוב כאילו נבנה מקדש בימיהם אמר ריש לקיש מאי דכתיב [ויקרא ז-לו] זאת התורה לעולה למנחה ולחטאת ולאשם כל העוסק בתורה כאילו הקריב עולה מנחה חטאת ואשם אמר רבא האי לעולה למנחה עולה מנחה מיבעי ליה אלא אמר רבא כל העוסק בתורה אינו צריך לא עולה (ולא חטאת) ולא מנחה ולא אשם אמר רבי יצחק מאי דכתיב [ויקרא ו-יח] זאת תורת החטאת וזאת תורת האשם כל העוסק בתורת חטאת כאילו הקריב חטאת וכל העוסק בתורת אשם כאילו הקריב אשם: מתני' נאמר בעולת בהמה [ויקרא א-ט/יג/ו] אשה ריח ניחוח ובמנחה [ויקרא ב-ב/ט] אשה ריח ניחוח ובעוף הדק [ויקרא א-ט/יג/ז] אשה ריח ניחוח לומר לך אחד המרבה ואחד הממעיט ובלבד שיכוין את לבו לשמים ושמה תאמר לאכילה הוא צריך ת"ל [תהילים נ-ב] אם ארעב לא אומר לך כי לי תבל ומלואה ונאמר [תהילים נ-ו] כי לי כל חיתו יער בהמות בהררי אלף ידעתי כל עוף הרים וזי שדי עמדי האוכל בשר אבירים ודם עתודים אשתה לא אמרתי אליכם זבחו כדי שתאמר אעשה רצונו ויעשה רצוני לא לרצוני אתם זובחים אלא לרצונכם אתם זובחים שנאמר [ויקרא יט-ה] לרצונכם תזבחו דבר אחר לרצונכם תזבחו לרצונכם זבחו לדעתכם זבחו כדבעא מיניה שמואל מרב הונא מנין למתעסק בקדשים שהוא פסול שנאמר ושחט את בן הבקר שתהא שחיטה לשם בן בקר אמר לו זו בידינו הוא לעבב מנין ת"ל לרצונכם תזבחו לדעתכם זבחו:

רש"י נקבעים בשם ה' ככאן: דעת זכרים מיושבת עליהם יותר משל נקבות: בני ככל אין להם עול מלכות כשאר גלויות שכלל ארעות: מכירין את ישראל. ככבודן הראשון מכירין ואין מכזיבין עולם: ואת אביהם שבשמים. שמאמרים בהקדוש ברוך הוא ואין מאמרים בעבודה כוכבים: שימי את. בתמיהה אהה הוא שימי חכם גדול ומקשה לי דבר זה ויש אומרים רב לא היה זוקף עיניו אלא כובשן כל שעה משום כניעות: זה הלומד תורה בטהרה. עליו הוא אומר לשמי ומנחה טהורה: לעולם זאת על ישראל. מקרא הוא בדברי הימים (ב ס' ב) בשלמים ובקרבנות משחתי דלעולם הם עומדים והיכי דמי מזבח בניו בשמים ומיכאל עומד ומקטיר עליו: מאי דכתיב זאת התורה. ולא כתיב בה חוקה: עולה ומנחה מיבעי ליה. דליתיה משמע זאת התורה היא עולה ומנחה כו': אין כריך לא עולה וכו'. דהכי משמע זאת התורה לעולה כלומר במקום העולה למנחה בשביל המנחה כגון לכה בשבילכם כלומר התלמוד תורה מכפר על עוונותינו: בתורת חטאת. כגון סדר קדשים דמיירי בהלכות עבודה: שנת העובד. עבודת קרבנות ומיבוא למזבח מתוקה שנהו הוא יסן ולא ירא: אם מעט ואם הרבה יאכל. מתן שכרו: ברכות הטובה. קרבנות: רבו אוכליה. כהנים: ומה כשרון לבעליו. להקדוש ברוך הוא כי אם ראות עיניו שזה מתכוין לטובה: לבעל הדין. לאומרים רשויות הרבה הן והדבר מוכיח שזה ששמו כך כיום להקריב לו מנחה וזוהן ששמו כך כיום להקריב לו פרים וזה אילים לכך נאמר בכלם ריח ניחוח לה': אחד המרבה. להביא קרבנות: כדי שתאמר אעשה רצונו. להקריב לו קרבן ויעשה רצוני לפי שהוא כריך לכך ואשחנתו: לא לרצוני אתם זובחים. כלומר לא להנאותי שאינו רואה להטריח אתכם לעשות על כרחכם: לרצונכם. לאורך עמכם לקיים מצוותי שיהא כפרה לכם בכך: לרצונכם זבחו. שיהא כוונתכם לשחוט פרט למתעסק בסכין לחתוך דבר אחר ושחט בהמת קדשים שפסולה: מנין למתעסק. בדבר אחר ושחט בהמת קדשים שהיא פסול: זו בידינו הוא. דמאן לבין דעתו: לרצונכם תזבחו. שנה עליו הכתוב לעבב: (רש"י)

תוספות הלומד תורה בטהרה נושא אשה ואחר כך לומד תורה. בפרק קמא דקידושין (דף כט): איכא למאן דאמר איפכא ואמרינן לא פליגי הא לן והא להו: ומיכאל שר הגדול עומד ומקריב עליו קרבן. מדרשות חלוקין יש מי שאומר נשמותיהן של צדיקים ויש מי שאומר כבשים של אש והיינו דאמרינן בשמונה עשרה בעבודה ואשי ישראל ותפלתם מהרה באהבה תקבל ברוצן ויש אומרים דקאי אדלעיל והשב את העבודה לדביר ביתך ואשי ישראל. לא מצאתי יתור: (תוספות)

